

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Kateřina Lipanová

Ochrana osobních údajů v rozhodovací praxi
Úřadu pro ochranu osobních údajů

Disertační práce

Školitel: Doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.

Studijní program: Teoretické právní vědy – Občanské právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. 9. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 769 826 znaků včetně mezer.

doktorandka

V Praze dne 30. září 2022

Poděkování

Na tomto místě bych především ráda poděkovala svému školiteli, doc. JUDr. Ondřeji Frintovi, Ph.D., za odbornou pomoc, rady, vstřícnost a velkou trpělivost při vedení mé disertační práce.

In memoriam bych rovněž ráda za vše poděkovala svému dřívějšímu školiteli prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc., významné osobnosti českého občanského práva. Děkuji mu za jeho vstřícnost laskavost i cenné rady, které mne provázely v průběhu magisterského i doktorského studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Pan profesor se jako odborník na právní úpravu ochrany osobnosti velmi zajímal i o oblast ochrany osobních údajů. Tuto práci bych mu proto ráda věnovala.

Obsah

Úvod – systematika, cíle a metody zpracování disertační práce.....	1
1. Právní rámec ochrany osobních údajů a jeho vývoj.....	5
1.1. Světový a evropský vývoj právní ochrany osobních údajů v obecné rovině.....	5
1.2. Vývoj ochrany osobních údajů v mezinárodním právu.....	10
1.2.1. Všeobecná deklarace lidských práv OSN (1948)	10
1.2.2. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod Rady Evropy (1950).....	11
1.2.3. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech OSN (1966).....	15
1.2.4. Pravidla ochrany soukromí a přeshraničních toků osobních údajů OECD (1980) .	18
1.2.5. Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů Rady Evropy (1981)	19
1.2.6. Úmluva o kybernetické bezpečnosti a ochraně osobních dat (2014).....	34
1.3. Vývoj ochrany osobních údajů v právu Evropské unie.....	37
1.3.1. Úprava ochrany osobních údajů v zakládajících smlouvách EU.....	37
1.3.2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto osobních údajů (1995)	39
1.3.3. Listina základních práv EU (2000)	40
1.3.4. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (2016).....	41
1.3.5. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725 (2018).....	46
1.3.6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 (2016)	48
1.3.7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681 (2016)	49
1.3.8. Příprava nařízení Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení Směrnice 2002/58/ES	50
1.4. Vývoj právní ochrany osobních údajů v České republice	51
1.4.1. Ochrana osobních údajů v Listině základních lidských práv a svobod.....	56
1.4.2. Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech	58
1.4.3. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů	59
1.4.4. Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů.....	64
1.4.5. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	72
1.4.6. Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel.....	77
1.4.7. Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti	80
1.4.8. Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti	80
1.4.9. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád	81
1.4.10. Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže	83
1.4.11. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.....	87

2.	Základní pojmy a zásady ochrany osobních údajů.....	91
2.1.	K základním pojmům ochrany osobních údajů.....	91
2.1.1.	Osobní údaj a subjekt osobních údajů.....	92
2.1.2.	Zvláštní kategorie osobních údajů (citlivé osobní údaje).....	97
2.1.3.	Osobní údaje týkající se rozsudků v trestních věcech a trestných činů.....	99
2.1.4.	Zpracování osobních údajů.....	99
2.1.5.	Správce osobních údajů.....	101
2.1.6.	Zpracovatel osobních údajů.....	103
2.1.7.	Příjemce.....	105
2.1.8.	Třetí strana.....	106
2.1.9.	Evidence.....	106
2.1.10.	Profilování.....	107
2.1.11.	Pseudonymizace.....	108
2.1.12.	Pověřenec.....	109
2.1.13.	Obchodní sdělení.....	110
2.2.	Základní zásady zpracování osobních údajů.....	111
2.2.1.	Zásada zákonnosti, korektnosti a transparentnosti.....	111
2.2.2.	Zásada účelového omezení.....	114
2.2.3.	Zásada minimalizace údajů.....	115
2.2.4.	Zásada přesnosti.....	115
2.2.5.	Zásada omezení uložení.....	116
2.2.6.	Zásada integrity a důvěrnosti.....	116
2.2.7.	Zásada odpovědnosti správce za dodržení zásad.....	118
3.	Úřad pro ochranu osobních údajů a jeho rozhodovací činnost.....	119
3.1.	Úřad pro ochranu osobních údajů a jeho dozorová činnost.....	119
3.2.	Rozhodovací činnost Úřadu podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.....	123
3.2.1.	Rozhodovací činnost navazující na kontrolní činnost Úřadu.....	123
3.2.2.	Prvostupňová rozhodnutí Úřadu v řízení o přestupcích.....	129
3.2.3.	Rozhodnutí o rozkladu.....	130
3.2.4.	Řízení o dozorcích prostředcích a mimořádných opravných prostředcích.....	132
3.2.5.	Uspokojení účastníka po podání žaloby ve správním soudnictví.....	133
a)	Uspokojení účastníka po podání žaloby ve správním soudnictví dle § 153 SŘ.....	133
b)	Uspokojení navrhovatele podle 62 odst. 1 SŘS.....	133
3.3.	Rozhodovací činnost Úřadu podle zákona č. 106/1999 Sb.	134
3.3.1.	Rozhodování Úřadu jako povinného subjektu.....	135
3.3.2.	Rozhodování Úřadu v rámci přezkumného řízení o pravomocném rozhodnutí nadřízeného orgánu jiného povinného subjektu.....	137

3.3.3.	Rozhodování o opatřeních proti nečinnosti nadřízeného orgánu.....	138
3.3.4.	Rozhodování ve věcech odvolání proti rozhodnutí (jiného) povinného subjektu	138
4.	Rozhodovací praxe Úřadu ve vybraných oblastech ochrany osobních údajů	143
4.1.	Vývoj rozhodovací praxe Úřadu od založení do současnosti	143
4.2.	Nevyžádaná obchodní sdělení.....	161
4.2.1.	Úvod do problematiky.....	161
4.2.2.	Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení.....	164
4.3.	Zpracovávání osobních údajů v databázích bez právního titulu.....	179
4.3.1.	Úvod do problematiky.....	179
4.3.2.	Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti neoprávněného zpracovávání osobních údajů v databázích	181
4.4.	Rozhodovací praxe v oblasti zpracovávání profilů a vzorků DNA pro forenzní účely	201
4.4.1.	Úvod do problematiky.....	201
4.4.2.	Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti forenzního zpracovávání vzorků a profilů DNA	219
4.4.3.	Ústavní přezkum odebrání vzorků DNA.....	229
4.4.4.	Právní úprava zpracování profilů a vzorků DNA pro forenzní účely ve Slovenské republice a ve Francii	246
4.5.	Náhrada újmy způsobené porušením nařízení (EU) 2016/679 v občanskoprávním řízení	253
4.6.	Právo na účinnou soudní ochranu vůči správci nebo zpracovateli podle čl. 79 nařízení (EU) 2016/679	257
	Závěr.....	260

Úvod – systematika, cíle a metody zpracování disertační práce

Problematicke ochrany osobních údajů je v posledních letech ze strany veřejnosti věnována stále větší pozornost, a to nejen v kontextu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení Směrnice 95/46/ES (tzv. obecné nařízení o ochraně osobních údajů, dále jen „nařízení (EU) 2016/679“), ale též proto, že lidé si začínají uvědomovat důležitost této problematiky, a daleko více než dříve se zajímají o to, jakým způsobem jsou jejich osobní údaje zpracovávány.

Zatímco o nařízení (EU) 2016/679 bylo ve spojitosti s jeho vstupem v účinnost již řečeno a napsáno mnohé, stalo se tématem nesčetných diskusí i přednášek a taktéž kritiky, zejména z řad laické veřejnosti, rozhodovací činnosti v oblasti ochrany osobních údajů již taková pozornost věnována nebyla, což se odrazilo i v neopodstatněných obavách veřejnosti z očekávaného enormního nárůstu pokut ukládaných Úřadem pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“) ve správním řízení po vstupu nařízení (EU) 2016/679 v účinnost.

Výše uvedené bylo jedním z důvodů, proč jsem si jako téma své disertační práce zvolila právě rozhodovací činnost Úřadu. Dalším důvodem pak bylo, že se této zajímavé problematice profesně věnuji řadu let, a mám tedy tímto prostřednictvím možnost podílet se na formování, resp. dotváření ochrany osobních údajů tak, aby byla co nejširší veřejností vnímána jako efektivní a spravedlivá, což není vždy jednoduchý úkol.

Jak již bylo nastíněno, v současnosti, kdy se veřejnost zabývá ochranou osobních údajů stále intenzivněji, a to i z praktických důvodů, se jedná o velmi aktuální téma. Je tomu tak zejména proto, že se zpracováním osobních údajů různými subjekty se setkáváme ve všech možných oblastech společenského dění prakticky každý den a v mnohem větším měřítku, než tomu bylo v minulosti, což je především důsledek nárůstu a lepší dostupnosti technologií, jejichž prostřednictvím jsou osobní údaje často zpracovávány, zejména na internetu.¹ Rozvoj informačních technologií znamená především snadnější přístup k osobním údajům. V dnešní době prakticky není problém během velmi krátkého časového úseku získat osobní údaje o milionech osob, zejména z online přístupných databází. Úměrně s touhou možností však vzrůstá i riziko zneužití osobních údajů, umocněné tím, že zájem o jejich využití roste. Osobní údaje se stávají

¹ Pozn.: Údaje o počtu účastníků telekomunikační a internetové infrastruktury jsou dostupné na stránkách Českého statistického úřadu. V roce 2022 byly jako nejnovější údaje k porovnání použity údaje za rok 2020. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/164503431/06100422a.pdf/806685b8-7e92-4ec6-b343-1daecf7cea14?version=1.3>

cennou komoditou, obchodním artiklem i „platidlem“ za využívání služeb (typicky u využívání internetových sociálních sítí).

Primárním **cílem** této práce je seznámit zejména odbornou veřejnost s výstupy vybrané rozhodovací činnosti Úřadu podléhající soudnímu přezkumu, a jejího následného zhodnocení správními soudy v rámci tohoto soudního přezkumu, v některých případech též Ústavním soudem (v tomto případě se nejedná pouze o konkrétní případy, které Úřad rozhodoval, ale též o některou z problematik, kterou v rámci své rozhodovací praxe Úřad řešil a Ústavní soud se jí ve svém rozhodnutí zabýval).

Dalším z cílů je též zevrubná analýza promítnutí judikatury správních soudů do rozhodovací činnosti Úřadu zahrnující vymezení zásadních pozitiv a negativ soudem vytyčeného přístupu. Cílem této práce je rovněž poukázat na některé problematické otázky ochrany osobních údajů a nastínit jejich možná řešení.

Ambicí této disertační práce je též nabídnout jejímu čtenáři co nejkomplexnější vhled do rozhodovací činnosti Úřadu a jejímu vývoji v obecné rovině.

Disertační práce je pro přehlednost rozdělena do **čtyř samostatných částí – kapitol**, (dále rozdělených na jednotlivé oddíly a pododdíly), které se tematicky vztahují k ochraně osobních údajů, a **závěru**.

První kapitola pojednává o světovém a evropském vývoji právní úpravy ochrany osobních údajů a jejím vývoji v České republice. Zvýšená pozornost byla věnována zejména Úmluvě o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů Rady Evropy jako mezinárodnímu dokumentu na poli ochrany osobních údajů, který definoval základní pojmy osobních údajů a základní zásady jejich zpracování.

Druhá kapitola obsahuje vymezení základních pojmů ochrany osobních údajů a základních odpovědných zásad ochrany osobních údajů, jejichž znalost je nezbytná pro pochopení této problematiky.

Třetí kapitola je věnována Úřadu a jeho rozhodovací činnosti v obecné rovině. Toto základní vymezení rozhodovací činnosti Úřadu je stěžejní pro pochopení následného tematického rozboru rozhodovací činnosti Úřadu.

Ve **čtvrté kapitole**, která tvoří samotné jádro (těžiště) této disertační práce, je pak analyzována rozhodovací činnost Úřadu, která je tematicky rozdělena podle hlavních oblastí působnosti Úřadu, a dále též podle jednotlivých oblastí ochrany osobních údajů, ve světle judikatury Městského soudu v Praze, který je věcně a místně příslušný pro soudní přezkum rozhodnutí Úřadu, judikatury Nejvyššího správního soudu ČR a taktéž Ústavního soudu ČR. V rámci tohoto posouzení práce věnuje pozornost též vlivu judikatury Soudního dvora Evropské

unie a Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Vzhledem k rozsáhlosti problematiky ochrany osobních údajů řešené Úřadem, zahrnující mnoho oblastí zpracování osobních údajů, jsem se zaměřila pouze na určité oblasti ochrany osobních údajů, které jsou kontinuálně v popředí jeho zájmu a dále na některé problematické aspekty, které rozhodovací činnost v praxi přináší. V rámci této kapitoly jsou proto analyzovaná vybraná, přelomová rozhodnutí Úřadu a jejich následný přezkum správními soudy, popřípadě řešení dané problematiky z oblasti ochrany osobních údajů soudem Ústavním. Tato kapitola tak obsahuje zejména závěry, zda ochrana osobních údajů (tedy určité oblasti spadající do ochrany soukromí) veřejným orgánem – Úřadem – obstála ve světle judikatury správních soudů, popřípadě soudu Ústavního. V případě rozdílného pohledu orgánů moci výkonné a soudní na problematiku ochrany osobních údajů, se pak tato práce snaží dát odpověď na otázku, zda se jedná o nesprávný výklad právních norem vztahujících se k ochraně osobních údajů Úřadem, správními soudy či soudem Ústavním, případně zda je předmětná právní úprava vyhovující. Mou snahou bylo danou problematiku uchopit tak, aby byla srozumitelná případně i pro laiky, kteří by se chtěli s danou praxí rozhodovací činnosti Úřadu v určité oblasti blíže seznámit. Tato kapitola též zahrnuje komparaci rozhodovací činnosti některých vybraných dozorových úřadů v oblasti ochrany osobních údajů v rámci Evropské unie.

V **závěru** práce jsou shrnuty poznatky z rozboru rozhodovací činnosti Úřadu a jejich zhodnocení.

Při psaní této disertační práce byly užity následující **metody právně-vědeckého** zkoumání. V rámci první kapitoly byla užita zejména metoda **historická**, jež jako jedna z hlavních výzkumných metod zahrnuje analýzu materiálů, v daném případě pramenů práva, a to jak z hlediska jejich obsahu, tak jejich vývoje (resp. proměn v čase). Neměnnou charakteristikou práva zůstává jeho jistá setrvačnost, kdy na nové jevy a jejich vývoj reaguje až teprve s jistým zpožděním, což je i případ ochrany osobních údajů. Jak se výstižně v právních kruzích říká, vývoj společnosti je vždy o krok napřed oproti vývoji práva. Prostřednictvím historického hodnocení úpravy právních norem vztahujících se k ochraně osobních údajů (potažmo ochraně soukromí) je možné vyjasnit koncepci jejího historického předobrazu (resp. jeho výkladu prostřednictvím judikatury mezinárodních soudů v návaznosti na současné pojetí.) Vzhledem k tomu, že právo na ochranu osobních údajů se formálně (nikoliv však obsahově – materiálně) osamostatnilo od ochrany soukromí poměrně nedávno – koncem 20. století, zaměřila jsem se ve své práci rovněž na vývoj ochrany soukromí, na který vývoj ochrany osobních údajů jako legislativně emancipovaného práva navazuje, a to zejména na období po 2. světové válce, kdy její význam vzrostl. Z tohoto vývoje práva na ochranu osobních údajů je patrná zejména snaha o maximální garanci ochrany subjektů údajů, jež se promítá do práva na ochranu osobních údajů

v reakci na postupující vývoj společnosti, a též snaha o rychlou reakci na tento vývoj. Tato reakce spočívá zejména v právní úpravě stěžejních institutů vztahujících se k ochraně osobních údajů.

Dále je v rámci této kapitoly ve značné míře užitá **deskriptivní** metoda. Následuje hodnocení stěžejních právních úprav v oblasti ochrany osobních údajů, v některých případech zahrnující i **komparativní, respektive komparativně-analytickou** metodu v rámci vzájemného srovnávání obsahů mezinárodních právních úmluv a předpisů vztahujících se k ochraně osobních údajů.

V kapitole druhé převažuje metoda **deskriptivní** a **výkladová**. Prostřednictvím těchto metod čtenář získá povědomí o základních pojmech (resp. institutech) ochrany osobních údajů a jejich obsahu, stejně jako o základních odvětvových zásadách ochrany osobních údajů. V některých případech je užitá i metoda **komparativní** v podobě stručného porovnání současné definice právního pojmu s jeho předchozím vymezením.

V kapitole třetí, která je věnována rozhodovací praxi Úřadu v obecné rovině, byla užitá zejména metoda **deskriptivně-analytická**.

Při zpracování kapitoly čtvrté, jejímž hlavním záměrem je poskytnout informace o vývoji rozhodovací praxe Úřadu za celou dobu jeho existence, (v obecné rovině i ve vybraných oblastech ochrany osobních údajů, s ohledem na vývoj právní úpravy a judikatury, a to jak vnitrostátní, tak evropské), jsem vedle **deskriptivní** metody, převládající zejména v prvním oddílu této kapitoly, využila též metod **logických** zahrnujících abstrakci, indukci a dedukci, analýzu a syntézu. Metoda **dedukce** byla užitá zejména při absenci judikatorního řešení daného problému, a též pokud z rozhodovací činnosti správních soudů vyplývá určitá skutečnost, která není v rámci ustálené soudní praxe v rozhodnutích vztahujících se k dané problematice výslovně uvedena. Při zpracování této kapitoly byla rovněž využita metoda **komparativní**.

1. Právní rámec ochrany osobních údajů a jeho vývoj

1.1. Světový a evropský vývoj právní ochrany osobních údajů v obecné rovině

Pod pojmem ochrana osobních údajů, stejně jako pod pojmem ochrana soukromí, si každý člověk vybaví odlišný, **subjektivně vnímaný obsah těchto pojmů**. Toto subjektivní vnímání je založeno nejen na věku a dosaženém vzdělání jedince, nýbrž i na prostředí, ve kterém žije a hodnotách společnosti, která ho obklopuje. Dalším důležitým aspektem, jež hraje roli v subjektivním vnímání výše uvedených pojmů, je vývoj společnosti, kdy paradoxně souměrně se stále vyšší právní garancí ochrany soukromí a osobních údajů zároveň dochází u části společnosti k posunutí mantinelů ve vztahu k vnímání pojmu soukromí a zásahu do tohoto práva, ať již legálního či nelegálního. V případě ochrany osobních údajů se tak toto vnímání týká nejen realizace všech oprávněných zásahů do tohoto práva na základě příslušných právních předpisů (např. se jedná o zpracování osobních údajů nezbytné pro splnění právní povinnosti, která se na správce osobních údajů vztahuje, kdy je fyzická osoba jako subjekt osobních údajů povinna takové zpracování strpět, či o zpracování osobních údajů na základě dobrovolně uděleného souhlasu subjektu údajů), ale zároveň i případů neoprávněného zpracování osobních údajů, které dotčený subjekt jako zásah do soukromí, resp. práva na ochranu osobních údajů vlivem posunutí mantinelů vnímání soukromí ve společnosti nepocítuje, ačkoli by měl.

Markantní je tento posun zejména u zpracování osobních údajů na internetu, poskytovateli služby sociálních sítí (správci osobních údajů) prostřednictvím kterých jsou v obecné rovině osobní údaje zpracovávány v mnohem rozsáhlejší míře (což souvisí nejen s jejich popularitou zejména u mladší části populace), a též mnohonásobně rychleji, než tomu bylo dříve. Je to dáno tím, že mladší část populace se do této doby technologického pokroku a s ním souvisejícího rozvoje internetu (označovaném jako „čas internetu“) již narodila a je tak integrální součástí jejich života, pro ně naprosto přirozenou a starší část společnosti se na životní styl zahrnující sdílení informací o sobě a svém okolí s širokým až neomezeným množstvím lidí postupně adaptovala. Ať tak či onak, internet je dnes běžnou součástí denního života většiny populace, jeho využívání k pracovním či soukromým účelům bereme se stejnou samozřejmostí jako např. čištění zubů. Avšak zatímco část tzv. uživatelů internetu nijak hlouběji neřeší, jak jsou jejich osobní údaje v rámci internetu (zejm. hojně využívaných sociálních sítí) zpracovávány, ani si plně neuvědomuje závažnost rizik s takovým zpracováním osobních údajů spojených, další část populace, reprezentovaná zejména odbornou veřejností z řad právníků (zejm. zabývajících se ochranou soukromí), si je těchto rizik plně vědoma a vítá vývoj právní regulace v oblasti

ochrany osobních údajů, který je promítnut do zesílení ochrany subjektů údajů, právě v reakci na technologický pokrok.

Bez ohledu na rozmanitost subjektivního vnímání pojmu soukromí a ochrany osobních údajů každým z nás, právní řády vyspělých demokratických právních států, jakož i dokumenty mezinárodního práva, obsah ochrany soukromí definují (resp. jeho jednotlivé prvky, neboť samotná jednotná definice soukromí ve vnitrostátním ani mezinárodním právu neexistuje), právo na ochranu osobních údajů, definováno je, a to prostřednictvím definice pojmu osobní údaj. Stejně jako subjektivní vnímání těchto pojmů, měl (a stále má) i právní rámec ochrany soukromí a osobních údajů svůj vývoj. Zpracování osobních údajů v rámci fungování moderní společnosti se z logiky věci nelze vyhnout a jeho formy mají stále sofistikovanější podobu, na což musí samozřejmě právo reagovat.

K **ochraně osobních údajů** je v první řadě nutno uvést, že ačkoli jsou osobní údaje spjaty s lidskou společností prakticky od doby jejího vzniku, jedná se o **poměrně novou oblast právní regulace**. Ochrana osobních údajů, která se svým obsahem řadí do odvětví práva občanského, se vztahuje k údajům odlišujícím jedince (fyzickou osobu, jež je jejich subjektem) od ostatních lidí. Tyto údaje jsou tedy součástí unikátnosti (jedinečnosti) každého jedince, neboť právě na základě osobních údajů je tento jedinec identifikovaný či identifikovatelný.

V době, kdy se v polovině 20. století přijímaly první mezinárodní dokumenty na ochranu lidských práv, bylo právo na ochranu osobních údajů chápáno víceméně **pouze jako součást práva na ochranu soukromí, resp. soukromého života**. Oproti ochraně osobních údajů má první zaznamenané veřejné vymezení obsahu soukromí jakožto samostatného práva náskok téměř sto let. Stalo se tak roku 1890 v článku dvojice autorů Samuela D. Warrena a Louise D. Brandeise nazvaném „**The Right to Privacy**“ vydaném v **Harvard Law Review**.² V tomto článku je právo na soukromí pojato jako „*the right to be let alone*“³, tedy právo být ponechán sám (o samotě) bez zásahu (vyrušování) ostatních. Toto pojetí práva na soukromí o téměř 40 let později Louise D. Brandeis rozšířil ve svém disentu ve věci *Olmstead v. USA* z roku 1928.⁴ V daném případě Nejvyšší soud Spojených států amerických (Supreme Court of the United States) přezkoumával, zda použití odposlechů soukromých telefonních hovorů, které byly získány federálními agenty bez soudního souhlasu a následně byly použity jako důkaz, představuje porušení práv

² Warren, S. D. and Brandeis, L. D. The Right to Privacy. In: Harvard Law Review. Vol. 4, No. 5 (Dec. 15, 1890). s. 193-220 (28 pages). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1321160>

³ Tamtéž, s. 195

⁴ U.S. Supreme Court, case *Olmstead v. United States*, 277 U.S. 438 (1928). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/277/438/> nebo <https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/277/438.html>

obžalovaného stanovených čtvrtým a pátým dodatkem. V rozhodnutí soud uvedl, že čtvrtý ani pátý dodatek v daném případě porušen nebyl. (Pozn.: Rozhodnutí bylo překonáno rozhodnutím ve věci *Katz v. USA*, 389 US 347 z roku 1967: „*We conclude that the underpinnings of Olmstead and Goldman have been so eroded by our subsequent decisions that the "trespass" doctrine there enunciated can no longer be regarded as controlling. The Government's activities in electronically listening to and recording the petitioner's words violated the privacy upon which he justifiably relied while using the telephone booth, and thus constituted a "search and seizure" within the meaning of the Fourth Amendment. The fact that the electronic device employed to achieve that end did not happen to penetrate the wall of the booth can have no constitutional significance.*“)⁵ Není bez zajímavosti, že důležité pasáže z disentu soudce Brandeise⁶ přeložil Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011, který se týkal problematiky data retention (shromažďování a využívání provozních a lokalizačních údajů o telekomunikačním provozu). Jedná se o tyto pasáže týkající se hodnocení soukromí: *"Tvůrci naší Ústavy na sebe vzali odpovědnost vytvořit příznivé podmínky pro usilování o štěstí (...) Přiznali právo (proti státu) být ponechán "sám sobě" - což je nejkomplexnější či nejobsažnější právo ze všech a zároveň i právo, které je nejzákladnější civilizovanému lidstvu."*⁷ (Pozn.: Originální text: „*The makers of our Constitution undertook to secure conditions favorable to the pursuit of happiness.*“ (...) „*They conferred, as against the government, the right to be let alone-the most comprehensive of rights and the right most valued by civilized men.*“)⁸ Ústavní soud k výše uvedenému konstatoval: **„A tak se z explicitně ústavně nezminěného práva na soukromí postupem doby stal základní strukturální element U. S. ústavy, který zajišťuje autonomii jednotlivce, byť o jeho uplatnění je stále a opakovaně sváděna uvnitř U. S. Supreme Court bitva.“**⁹ V tomto kontextu je nutno uvést, že právo na soukromí není v Ústavě Spojených států Amerických (*Constitution of the United States of America*), ani v jejích dodatcích dohromady tvořících Listinu práv (*Bill of Rights*) výslovně zakotveno (a dovozuje se tak výkladem práva na ochranu svobody, osobní, domovní, písemností a majetku), a to ačkoliv právě ve Spojených

⁵ U.S. Supreme Court, case *Katz v. United States*, 389 U.S. 347 (1967). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/389/347/>

⁶ Pozn.: Soudci Nejvyššího soudu USA jsou tradičně označováni jako *Mr. justice* předseda soud *Chief Justice* a ostatní soudci *Associate Justice*

⁷ Nález Ústavního soudu ČR. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011. Bod 27. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-24-10_1

⁸ U.S. Supreme Court, case *Olmstead v. United States*, 277 U.S. 438 (1928). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/277/438/> nebo <https://caselaw.findlaw.com/us-supremecourt/277/438.html>

⁹ Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011. Bod 27. [online]. [cit. 30. 6. 2021]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-24-10_1

státech bylo toto právo poprvé vymezeno. Na tento paradox upozorňuje též jeden z předních odborníků na ochranu osobních údajů doc. JUDr. Pavel Mates CSc.¹⁰

Přestože neexistuje jediná definice přesně vymezující právo na soukromí či soukromý život, je jeho obsah, jak již bylo uvedeno výše, zpravidla seznatelný z mezinárodních dokumentů a též z vnitrostátního práva, které ho opravují. Podrobnější vymezení tohoto pojmu se však nachází zejména v **judikatuře** mezinárodních soudních či kvazisoudních orgánů (např. Výbor pro lidská práva OSN). Ani zde však nenajdeme vyčerpávající vymezení hodnot spadajících pod pojem soukromí, což není ani reálně možné, jak ostatně uvedl Evropský soud pro lidská práva ve svém rozsudku ve věci **Niemietz v. Germany z roku 1992**: „*The Court does not consider it possible or necessary to attempt an exhaustive definition of the notion of "private life". However, it would be too restrictive to limit the notion to an "inner circle" in which the individual may live his own personal life as he chooses and to exclude therefrom entirely the outside world not encompassed within that circle. Respect for private life must also comprise to a certain degree the right to establish and develop relationships with other human beings.*“¹¹

K vymezení pojmu soukromí též značně přispívá **i právní teorie**, v rámci které, bývá často ochrana osobních údajů zdůrazňována. Zajímavý pohled na nahlížení soukromí ve Spojených státech amerických v kontrastu s kontinentálním pojetím a na jejich vzájemné sbližování, resp. prolínání přinesl ve roce 2004 americký právník a profesor srovnávacího a zahraničního práva na univerzitě v Yale **James Whiteman ve svém článku nazvaném: „The Two Western Cultures of Privacy: Dignity Versus Liberty.**“¹² Zatímco právo na ochranu soukromí v kontinentálním (evropském) pojetí má za cíl (je zaměřeno na) důstojnost, ochrana soukromí v americkém pojetí klade důraz zejména na svobodu jedince, kterého má chránit před zásahy ze strany státu.

Další z právně teoretických pojetí vymezuje **soukromí jakožto správu svých vlastních osobních informací – Control Over Personal Information**. Jedná se o pojetí obsažené v článku „**Can You Hear Me Now? Conceptions of Privacy in Section 8**“ od autora Chrise Sewrattana.¹³

¹⁰ MATES, Pavel. *Ochrana soukromí ve správním právu*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 11

¹¹ Rozhodnutí ECLP ve věci Niemietz v. Germany (Application no. [13710/88](#)), ze dne 16. prosince 1992. Bod 29. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61853#%7B%22fulltext%22:%5B%2213710/88%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-57887%22%5D%7D>

¹² WHITMAN, James Q., *The Two Western Cultures of Privacy: Dignity Versus Liberty*. [online]. The Yale Law Journal. Volume 113. 2003-2004. Number 6. April 2004. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.yalelawjournal.org/article/the-two-western-cultures-of-privacy-dignity-versus-liberty> nebo <https://ssrn.com/abstract=476041> nebo <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.476041> nebo https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=476041

¹³ SEWRATTAN, Chris. *Can You Hear Me Now? Conceptions of Privacy in Section 8*.s.166. In. The Canadian Journal of Law and Technology (CJLT). Volume 15. Number 1. Pub. 1. 1. 2017. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://digitalcommons.schulichlaw.dal.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1169&context=cjlt>

Jak uvádí autor článku, podle předních právních teoretiků zastávajících tuto koncepci je právo na soukromí jakýmsi nárokem jednotlivců, skupin nebo institucí, aby si sami určily kdy, jak a do jaké míry jsou informace o nich sdělovány (zpřístupňovány) ostatním.¹⁴ Jinými slovy se jedná o realizaci práva na informační sebeurčení. Výstižné je rozvedení tohoto pojetí soukromí právním teoretikem, pražským rodákem, profesorem Charlesem Friedem, který zastává názor, že soukromí není jen o absenci informací druhých o nás, ale spíše je to **naše kontrola nad informacemi o nás**.¹⁵ Charles Fried ve svém článku vyslovil myšlenku, s níž se bezesbytku ztotožňuji, a sice, že ohrožení soukromí představuje ohrožení integrity nás samých: „*To make clear the necessity of privacy as a context for respect, love, friendship and trust is to bring out also why a threat to privacy seems to threaten our very integrity as persons.*“¹⁶

Výše uvedené tedy vypovídá o tom, že i právo na soukromí lze primárně chápat jako **právo na ochranu informací o sobě (osobních údajů), tedy informační sebeurčení**. Za pozornost jistě stojí, že články Alana F. Westina a Charlese Frieda týkající se soukromí ve smyslu kontroly nad osobními informacemi (údaji) jsou z konce šedesátých let minulého století, konkrétně z let 1967 a 1968.

Jako samostatné právo se právo na ochranu osobních údajů **vyčlenilo až později**, pod vlivem okolností souvisejících zejména s vývojem moderních technologií, jako reakce na tento vývoj a zejména na rizika, která přináší zpracování osobních údajů prostřednictvím těchto technologií. Formální osamostatnění práva na ochranu osobních údajů (tzv. legislativní emancipace), které je jinak (nadále) svou podstatou integrální součástí ochrany soukromí, za účelem **zajištění vyššího standardu ochrany tohoto práva**, se datuje od doby přijetí Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů Rady Evropy v lednu roku 1981. V současné době je právo na ochranu osobních údajů jedním ze základních práv garantovaných ústavou – Listinou základních práva a svobod ČR, tedy vnitrostátním předpisem nejvyšší právní síly.

S ohledem na výše uvedené, dva z nejvýznamnějších mezinárodních dokumentů 20. století – Všeobecná deklarace lidských práv OSN z roku 1948 a Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod Rady Evropy z roku 1950, poplatné době svého vzniku, deklarovaly pouze ochranu

¹⁴ Tamtéž. Autor odkazuje na obsah článku od Alana F. WESTINA. *Privacy and Freedom*, 1st ed (New York: Atheneum 1967). Washington and Lee Law Review. Volume 25. Issue 1. Article 20. 1968. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr/vol25/iss1/20/>

¹⁵ FRIED, Charles. *Privacy* In. *The Yale Law Journal*. (1968). s. 475 at 482–483. [online] [cit. 30. 6. 2021]. Dostupné z: https://openyls.law.yale.edu/bitstream/handle/20.500.13051/15184/28_77YaleLJ475_January1968_.pdf?sequence&sAllowed=y

¹⁶ Tamtéž, s. 177.

soukromého života (nikoli ochranu osobních údajů). Stejně tak Mezinárodní pakt o občanských a politických právech OSN z roku 1966.

Pro lepší pochopení vývoje ochrany osobních údajů, zmapovává tato kapitola zásadní mezinárodní dokumenty a právní dokumenty Evropské unie vztahující se k ochraně soukromí a ochraně osobních údajů, a to včetně orgánů a instrumentů sloužících k jejich uplatňování, a rovněž zásadní právní předpisy upravující ochranu soukromí (či jeho jednotlivých složek) a ochranu osobních údajů v České republice a na jejím území před vznikem České republiky v roce 1993, a to především **v chronologickém pořadí podle doby jejich přijetí, a též podle důležitosti právních úprav.**

1.2. Vývoj ochrany osobních údajů v mezinárodním právu

1.2.1. Všeobecná deklarace lidských práv OSN (1948)

Všeobecná deklarace lidských práv (*Universal Declaration of Human Rights*, zkráceně *UDHR*), byla přijata v roce 1948 Valným shromážděním Organizace spojených národů (*United Nations*, často zkracováno pouze na *Nations* či *UN*, dále jen „OSN“), na jeho třetím zasedání většinovým hlasováním (hlasy 48 zemí z tehdejších 58 členských států OSN) v pařížském paláci Chaillot.¹⁷ Všeobecná deklarace byla prvním mezinárodním dokumentem, jež obsahoval výlučně výčet (katalog) základních práv a svobod. Přestože se nejedná o dokument právně závazný, nýbrž doporučující, bývá deklarace často označována jako nejznámější lidskoprávní dokument na světě. O jejím významu svědčí i fakt že den, kdy byla přijata, tedy 10. prosinec, byl v roce 1950 prohlášen za Den lidských práv (*Human Rights Day*) a od té doby je každoročně oslavován. Československo bylo jedním ze zakládajících členů OSN v roce 1945 v San Francisku (oficiální vznik OSN se datuje k 24. říjnu 1945), od 19. ledna 1993 jsou členy OSN Česká republika a Slovenská republika jako nástupnické státy zaniklého Československa. V roce 1948 však Československo pro přijetí Všeobecné deklarace lidských práv pod vlivem politických změn po únoru 1948 nehlasovalo.

Všeobecná deklarace lidských práv se stala **prvním celosvětově významným mezinárodním dokumentem deklarujícím právo na soukromí, a to v článku 12, který stanoví, že:** „*Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny,*

¹⁷ ŠTURMA, Pavel. LIPOVSKÝ, Milan., *70th Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights*, Waldkirchen: RWW. 2019. 235 str., ISBN 9783946915256.

*domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.*¹⁸

Váhu dokumentům OSN bez ohledu na jejich právní závaznost bezesporu dodává především fakt, že se jedná o největší mezinárodní organizaci na světě, v současné době čítající 193 členských států.

1.2.2. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod Rady Evropy (1950)

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod (*European Convention on Human Rights*, dále jen „EÚLP“) je právně závazný mezinárodní dokument Rady Evropy (*Council of Europe*), sjednaný v roce 1950 v Římě členskými státy Rady Evropy. V roce 1992 se tehdejší Česká a Slovenská Federativní republika stala prvním státem střední a východní Evropy, který k EÚLP přistoupil. K ratifikaci EÚLP došlo dne 18. března 1992 a publikována byla pod č. 209/1992 Sb., společně se svými dodatkovými protokoly č. 1, 2, 4, 6 a 7. V současné době má Rada Evropy 47 členů, členskými státy jsou tedy téměř všechny státy Evropy, což umocňuje její význam.

Přestože se Česká a Slovenská Federativní republika jako federativní stát stala v roce 1991 členským státem Rady Evropy, bylo po zániku této federace nutné, aby oba nově vzniklé nástupnické státy – Česká republika a Slovenská republika – znovu podstoupily proces přijetí. K tomuto přijetí došlo dne 30. června 1993 se zpětnou účinností k 1. lednu 1993, čímž byla zaručena kontinuita členství.

Inspirací EÚLP byla právě výše uvedená Všeobecná deklarace lidských práv a svobod. Na rozdíl od této právně nezávazné deklarace je však EÚLP právně závazným dokumentem, který představuje, což je třeba zvláště zdůraznit, „[...] živý právní systém, který se neustále rozvíjí nejen dodatkovými protokoly, ale zejména též výkladovou a rozhodovací praxí Evropského soudu pro lidská práva.“¹⁹

Občanská a politická práva, která jsou dle čl. 1 EÚLP Vysoké smluvní strany povinny přiznat každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, jsou obsahem hlavy I EÚPL, v aktuální verzi (tj. ve znění novelizovaném Protokolem č. 11) se jedná o čl. 2 – čl. 18. Hlava II EÚLP (čl. 19 – čl. 51) je pak věnována Evropskému soudu pro lidská práva (*European Court of Human Rights*, dále jen „ESLP“), který byl ustanoven v čl. 19 jako stálý úřad za účelem zajištění plnění závazků přijatých

¹⁸ Všeobecná deklarace lidských práv. United Nations. Office of the High Commissioner for Human Rights. Český překlad. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/czc.pdf

¹⁹ Srov. ŠTURMA, Pavel. Úvod do Evropského práva ochrany lidských práv. s. 5. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1994. IBSN 80-7066-951-9.

Vysokými smluvními stranami v EÚPL a Protokolech k ní. Počet soudců ESLP je roven počtu Vysokých smluvních stran. Závěrečná hlava III EÚLP (čl. 52 – čl. 59) je věnována různým ustanovením, např. výhradám k ustanovením EÚLP, výpovědi a podpisu a ratifikaci EÚLP. K reálnému vzniku ESLP se sídlem ve Štrasburku došlo až o několik let později, dne 20. dubna 1959.

Z hlediska ochrany soukromí je důležitý **čl. 8 EÚLP, který zaručuje právo každého na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence**, přičemž „*Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.*“²⁰

K článku 8 EÚLP se vztahuje rozsáhlá judikatura ESLP, kterou lze označit za konstantní (well established case-law). Jak již bylo konstatováno v úvodu této kapitoly, ESLP zastává názor že pojem *soukromý život* nelze vyčerpávajícím způsobem definovat (rozsudek ve věci **Niemietz v. Germany**), což opakovaně judikoval, například ve věci **Peck v. The United Kingdom z roku 2003**, kde uvedl, že: „*Private life is a broad term not susceptible to exhaustive definition. The Court has already held that elements such as gender identification, name, sexual orientation and sexual life are important elements of the personal sphere protected by Article 8. That Article also protects a right to identity and personal development, and the right to establish and develop relationships with other human beings and the outside world and it may include activities of a professional or business nature. There is, therefore, a zone of interaction of a person with others, even in a public context, which may fall within the scope of “private life” (see P.G. and J.H. v. the United Kingdom, no. 44787/98, § 56, ECHR 2001-IX, with further references).*“²¹

Ve výše citované pasáži rozsudku ESLP, kde odkazuje na svou předchozí judikaturu, mimo demonstrativního výčtu složek pojmu soukromí, uvádí dále též to, co ve vztahu k soukromí rovněž již opakovaně judikoval, a sice, že z tohoto pojmu nemohou být vyloučeny aktivity profesní či obchodní. Tyto aktivity mají totiž dle ESLP zásadní význam pro rozvíjení vztahů s okolním světem.

Přestože, jak již bylo zmíněno v úvodu tohoto pododdílu, výše uvedený čl. 8 EÚLP výslovně nezakotvuje **právo na ochranu osobních údajů, z judikatury ESLP vztahující**

²⁰ EÚLP. Čl. 8 odst. 2. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

²¹ Rozsudek ESLP ve věci Peck v. The United Kingdom (Application no. 44647/98) ze dne 28. ledna. 2003. Bod 57. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61853#%7B%22fulltext%22:%5B%2244647%2F98%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-60898%22%5D%7D>

se k právu na ochranu soukromí jasně vyplývá, že neoprávněné zpracování osobních údajů představuje porušení tohoto článku. V případě S. a Marper v. The United Kingdom ze dne 4. prosince 2008 soud posuzoval, zda došlo k neoprávněnému zpracování buněčných vzorků a profilů DNA stěžovatelů a došel k závěru, že ano a že tímto jednáním došlo k porušení čl. 8 EÚLP.²² V první řadě ESLP znovu uvedl, že soukromý život je široký pojem, který nelze vyčerpávajícím způsobem definovat a dále též uvedl, že „**Zahrnuje fyzickou a psychickou integritu osoby** (viz *Pretty proti Spojenému království*, č. 2346/02, § 61, ECHR 2002-III, a *Y.F. proti Turecku*, č. 24209/94, § 33, ECHR 2003-IX). Může tedy zahrnovat více aspektů fyzické a sociální identity osoby (viz *Mikulić proti Chorvatsku*, č. 53176/99, § 53, ECHR 2002-I).“²³ Dále ESLP konstatoval, že „**Informace o zdravotním stavu osoby jsou důležitým prvkem soukromého života** (viz *Z proti Finsku*, 25. února 1997, § 71, *Reports of Judgments and Decisions 1997-I*). Soud se dále domnívá, že za další takový prvek je třeba považovat etnickou identitu jednotlivce (viz zejména článek 6 Úmluvy o ochraně osobních údajů citovaný v odstavci 41 výše, který uvádí osobní údaje odhalující rasový původ jako zvláštní kategorii údajů spolu s dalšími citlivými informacemi o jednotlivci). Článek 8 navíc chrání právo na osobní rozvoj a právo navazovat a rozvíjet vztahy s ostatními lidmi a vnějším světem (viz například výše citovaný rozsudek *Burghartz*, stanovisko Komise, s. 37, § 47, a rozsudek *Friedl proti Rakousku*, 31. ledna 1995, série A č. 305-B, stanovisko Komise, s. 20, § 45). Pojem soukromého života navíc zahrnuje prvky týkající se práva osoby na její podobu (viz *Sciacca proti Itálii*, č. 50774/99, § 29, ECHR 2005-I).“²⁴

Na výše uvedeném lze dle mého názoru demonstrovat, jak ESLP přizpůsobil svou judikaturu vývoji společnosti v závislosti na technologickém pokroku, a v souladu s ním vyložil obsah pojmu soukromý život upravený v čl. 8 EÚLP, tak, že zahrnuje i problematiku zpracování vzorků a profilů DNA. Je logické, že v době svého vzniku nemohli mít autoři EÚLP pod blíže nerozvedeným pojmem soukromý život na mysli tuto materii, neboť analýza DNA byla v kriminalistice poprvé použita v roce 1986 a i počátky genetického inženýrství se datují až od roku 1973, tedy 23 let od přijetí EÚLP. Potvrzují se tak výše uvedená slova uznávaného odborníka na mezinárodní právo, prof. Šturmy, že EÚLP představuje živý právní systém, který se kromě dodatkových protokolů neustále rozvíjí i prostřednictvím výkladové praxe ESLP. Je samozřejmé, že tato „*judiciální pružnost*“ představuje velké pozitivum fungování nastaveného systému ochrany základních práv v rámci Rady Evropy.

²² Rozsudek ESLP ve věci S. and Marper v. The United Kingdom (Applications nos. [30562/04](#) and [30566/04](#)) ze dne 4. prosince 2008. Body 126 až 129. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-90051%22%7D>

²³ Tamtéž, bod 66.

²⁴ Tamtéž.

K omezení práva podle čl. 8 odst. 2 EÚLP, ke kterému může dojít pouze zákonem a je-li to v demokratické společnosti nezbytné, z důvodů, které jsou v tomto ustanovení uvedeny, ESLP opakovaně judikoval, že **kritérium zákonnosti** je dostatečné, pokud má omezení ve formě zásahu do práva na soukromý život podklad ve vnitrostátním právu, které musí být přístupné a formulováno dostatečně přesně, aniž by bylo potřeba, aby se jednalo o zákon ve „formálním smyslu“. Zákonnost omezení práva na soukromí tedy znamená, že dané opatření musí mít oporu v právu a musí být slučitelné s pojmem právního státu, jak to ESLP vyjádřil v rozhodnutí ve věci *S. a Marple v. The United Kingdom*: *The Court notes from its well established case-law that the wording “in accordance with the law” requires the impugned measure both to have some basis in domestic law and to be compatible with the rule of law, which is expressly mentioned in the Preamble to the Convention and inherent in the object and purpose of Article 8. The law must thus be adequately accessible and foreseeable, that is, formulated with sufficient precision to enable the individual – if need be with appropriate advice – to regulate his conduct. For domestic law to meet these requirements, it must afford adequate legal protection against arbitrariness and accordingly indicate with sufficient clarity the scope of discretion conferred on the competent authorities and the manner of its exercise (see *Malone v. the United Kingdom*, 2 August 1984, §§ 66-68, Series A no. 82; *Rotaru v. Romania [GC]*, no. 28341/95, § 55, ECHR 2000-V; and *Amann*, cited above, § 56).*²⁵ Posouzení zákonnosti je prvním z tří kroků, které ESLP činí při hodnocení oprávněnosti zásahu (opatření) ve smyslu čl. 8 odst. 2 EÚLP.

Dalším krokem ke kterému ESLP přistupuje, je **posouzení legitimacy cíle (či více cílů) pro daný zásah**. Omezení musí sledovat legitimní cíle, kterými jsou zájmy národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrana pořádku a předcházení zločinnosti, ochrana zdraví nebo morálky nebo ochrana práv a svobod jiných. Až na poslední jmenovaný případ (ochranu práv a svobod jiných) se v případě omezení práva na soukromý život podle čl. 8 odst. 2 ESLP jedná o střet veřejného zájmu se zájmem soukromým (na soukromý život daného jedince). Volba zákonodárce musí být podložena relevantními a dostatečnými důvody. Roli v rozhodování ESLP hraje zejména důležitost dotčeného zájmu. V tomto kontextu bere ESLP v potaz i praxi jednotlivých smluvních stran v posuzované věci.

Posledním krokem je test proporcionality, při kterém ESLP posuzuje **nezbytnost** daného zásahu v demokratické společnosti. Test proporcionality vychází zejména z dopadu daného zásahu, (včetně posouzení případných rizik s ním spojených), a jeho efektivity ve vztahu k legitimně určenému cíli, jejichž výčet byl uveden výše.

²⁵ Tamtéž, bod 95.

Zejména v souvislosti s EÚLP a judikaturou ESLP vztahující se k čl. 8 EÚLP někteří odborníci zabývající se dlouhodobě ochranou lidských práv, konstatují, že „*Evropa disponuje nejpropracovanějším regionálním systémem ochrany lidských práv [...]*“²⁶ S tímto tvrzením nelze než souhlasit, a platí to i v oblasti ochrany osobních údajů.

1.2.3. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech OSN (1966)

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (*International Covenant on Civil and Political Rights*, dále jen „Pakt“) byl přijat Valným shromážděním OSN v New Yorku dne 16. prosince 1966 (pozn. k podpisu byl otevřen 19. prosince 1966) a v platnost vstoupil dne 23. března 1976. Ratifikován byl zhruba 2/3 států na světě, což mu zajišťuje širokou územní působnost. Jedná se o mezinárodní smlouvu, tedy pro smluvní strany **závazný právní akt**, obsahově navazující na Všeobecnou deklaraci lidských práv. Pakt ve svém **čl. 17** stanovil, že „*Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst.*“ A dále, že „*Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.*“²⁷

Dle čl. 2 odst. 2 Paktu se státy, které jsou jeho smluvními stranami zavázaly, pokud tak již nestanoví jejich existující zákonodárná nebo jiná opatření, podniknout nutné kroky v souladu se svými ústavními postupy a ustanoveními tohoto Paktu k tomu, aby schválily taková zákonodárná nebo jiná opatření nutná k uplatnění práv v Paktu uznaných. V čl. 2 odst. 3 písm. a) až písm. c) Paktu jsou pak uvedena opatření, ke kterým se smluvní státy zavazují. Jedná se například o zajištění účinné ochrany kterékoli osobě, jejíž práva nebo svobody tímto Paktem uznané byly porušeny, bez ohledu na to, zda se tohoto porušení jejího práva nebo svobody dopustily osoby jednající v úřední funkci.

Na základě ustanovení čl. 28 Paktu byl zřízen osmnáctičlenný **Výbor pro lidská práva (*Human Rights Committee*)**, jedná se tedy o tzv. **smluvní orgán (angl. treaty based body)** složený z expertů, kteří monitorují dodržování Paktu. Za tímto účelem je Výbor pro lidská práva oprávněn požadovat od signatářských států zprávy o opatřeních, která přijaly k realizaci práv ustanovených v Paktu, stejně jako o vývoji v této oblasti. V souladu s čl. 41 Paktu může kterýkoli smluvní stát kdykoli prohlásit, že uznává příslušnost Výboru pro lidská práva přijmout a posoudit oznámení jednoho státu o tom, že jiný stát neplní své závazky podle tohoto Paktu. Výbor pro lidská

²⁶ NOVÁK, D. *Problémy ochrany soukromí a osobních údajů v právu EU*. Disertační práce. (2010/2011). [online] [cit. 30. 6. 2022]. s.12. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/x5qg0/>

²⁷ International Covenant on Civil and Political Rights. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

práva může na základě tohoto článku přijmout a posoudit oznámení jen tehdy, jestliže je předkládá stát, který prohlásil, že uznává příslušnost tohoto Výboru. Pakliže stát předkládající oznámení takové prohlášení neučinil, Výbor pro lidská práva ho nepřijme. Pokud není věc postoupená Výboru pro lidská práva vyřešena ke spokojenosti dotčených států, může Výbor dle čl. 42 Paktu jmenovat s předběžným souhlasem těchto států ad hoc Smírčí komisi. Služby této komise, která je pětičlenná (pozn. jejím členem nemůže být státní příslušník dotčeného státu ani státu, který neučinil prohlášení podle čl. 41 Paktu), se nabídnou dotčeným stranám za účelem přátelského urovnání na základě respektování Paktu. Dle čl. 43 Paktu členové Výboru a ad hoc smírčích komisí požívají výsady a imunity expertů Organizace spojených národů, jak jsou zakotveny v Úmluvě o výsadách a imunitách Organizace spojených národů.

Dne 16. prosince 1966 byl v New Yorku rovněž přijat Valným shromážděním OSN Opční protokol k Paktu. Opční protokol přiznal Výboru pro lidská práva též působnost v oblasti tzv. individuálních stížností, tedy dostávat a posuzovat oznámení od jednotlivců podléhajících jeho jurisdikci, kteří si stěžují, že se stali oběťmi porušení některého z práv stanovených v Paktu státem, který je smluvní stranou Paktu. Stejně jako v případě oznámení státu, i v případě oznámení jednotlivce Výbor pro lidská práva toto oznámení nepřijme, jestliže se týká státu, který je stranou Paktu, ale není smluvní stranou tohoto Opčního protokolu. Právo podávat výše uvedená oznámení je přiznáno jednotlivcům až po vyčerpání vnitrostátních prostředků k nápravě.

Výbor pro lidská práva upozorní stát, který je smluvní stranou Opčního protokolu, na každé oznámení předložené mu na základě tohoto protokolu, ve kterém se tvrdí, že tento stát porušuje některé ustanovení Paktu. V souladu s ustanovením čl. 4 odst. 2 Opčního protokolu pak takto upozorněný stát předloží Výboru do šesti měsíců písemné vysvětlení nebo prohlášení objasňující tento případ a informuje o případných opatřeních k nápravě, jež učinil. Výbor pro lidská práva při posuzování oznámení na neveřejných zasedáních bere v úvahu všechny písemné informace, které obdržel od jednotlivce a od příslušného státu a svůj názor sdělí oběma stranám. **Výbor pro lidská práva není nedán žádnými donucovacími kompetencemi, jeho závěry tak mají ve vztahu k ustanovením Paktu především interpretační význam.**

Jménem Československé socialistické republiky byl Pakt podepsán spolu s Paktem o hospodářských, sociálních a kulturních právech dne 7. října 1968 v New Yorku a publikován byl po jeho vstupu v platnost v roce 1976 pod číslem 120/1976 Sb. Opční protokol k Paktu přijala Česká a Slovenská Federativní republika dne 12. března 1991, publikován byl pod č. 169/1991 Sb. Při přístupu k Opčnímu protokolu bylo zároveň učiněno prohlášení k Paktu, že Česká a Slovenská Federativní Republika v souladu s článkem 41 Paktu, uznává příslušnost Výboru pro lidská práva, vytvořeného na základě článku 28 Paktu, přijímat a posuzovat oznámení jednoho státu,

který je jeho smluvní stranou, o tom, že jiný stát, který je jeho smluvní stranou, neplní své závazky podle tohoto Paktu.

Při posuzování porušení práva na ochranu proti svévolnému zásahu do soukromého života dle čl. 17 a práva na svobodu myšlení, svědomí a náboženství dle čl. 18 Paktu ve věci A.R. Coeriel and M.A.R. Aurik (oznamovatelé porušení) v. Netherlands (pozn. jednalo se o případ, kdy stát nechtěl povolit oznamovatelům – svým státním příslušníkům jež přijali hinduistické náboženství, změnu jejich příjmení, tedy osobních údajů, na hinduistická) Výbor pro lidská práva dospěl k závěru, že právo na soukromí zahrnuje vůli (autonomii) jedince svobodně vyjádřit svoji identitu. V daném případě tedy bylo zamítnutí žádosti o změnu příjmení oznamovatelů ze strany státu posouzené jako nepřipustně omezující zásah do jejich soukromí.²⁸

Výbor pro lidská práva rovněž podává **obecné poznámky** (výkladového významu) k jednotlivým článkům Paktu (General Comments). Obecný výklad k čl. 17 Paktu čítající 11 bodů podal tento Výbor v roce 1988.²⁹ Dle bodu 4 tohoto obecného výkladu by zásahy do práva na soukromí stanovené zákonem měly být v souladu s ustanoveními a cíli Paktu a měly by být v každém případě za konkrétních okolností přiměřené. Klade se zde tedy důraz na přiměřenost oprávněného zásahu do práva na soukromí a zamezení jeho svévolného rušení (výborem prosazovaný “arbitrary interference” concept). Jako svévolný zásah je chápán zásah bezdůvodný (nesmyslný), zbytečný a nepřiměřený potřebě (sledovanému cíli). Z hlediska ochrany osobních údajů je stěžejní 9 bod obecného výkladu, dle kterého *„Shromažďování a uchovávání osobních údajů v počítačích, data bankách a jiných zařízeních, ať už jde o veřejné orgány nebo soukromé osoby či subjekty, musí být upraveno zákonem. Státy musí přijmout účinná opatření, aby zajistily, že se informace týkající se soukromého života osoby nedostanou do rukou osob, které nejsou zákonem zmocněny (oprávněny) je přijímat, zpracovávat a používat, a nikdy nebudou použity pro účely neslučitelné s Paktem. Za účelem nejúčinnější ochrany svého soukromého života by měl mít každý jedinec právo zjistit srozumitelnou formou (snadným způsobem), zda a jaké jeho osobní údaje jsou uloženy v automatických datových souborech a za jakým účelem. Každý jednotlivec by měl také být schopen zjistit, které veřejné orgány nebo soukromé osoby či subjekty kontrolují nebo mohou kontrolovat jejich složky (soubory s jeho osobními údaji). Pokud takové soubory obsahují*

²⁸ SELECTED DECISIONS OF THE HUMAN RIGHTS COMMITTEE under THE OPTIONAL PROTOCOL, Communication No. 453/1991. str. 72 až 78. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/SDecisionsVol5en.pdf>

<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/SDecisionsVol5en.pdf>, Též dostupné z:

<http://hrlibrary.umn.edu/undocs/html/vws453.htm>

²⁹ General comment No. 16: Article 17 (Right to privacy). Thirty-second session (1988). [online] [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fGEC%2f624&Lang=en

*nesprávné osobní údaje nebo byly shromážděny nebo zpracovány v rozporu s ustanoveními zákona, měl by mít každý jednotlivec právo požádat o opravu nebo odstranění.*³⁰

V tomto kontextu je vhodné zmínit, že právo na soukromí jako typické individuální právo a základní lidské právo, patří mezi práva tzv. první generace.³¹ V roce 1977 vyšel v časopise The UNESCO Courier, což je hlavní časopis Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO) sídlící v Paříži článek francouzského právníka českého původu Karla Vašáka, ve kterém představil svoji teorii tří generací práv, přičemž vyšel z práv obsažených ve Všeobecné deklaraci lidských práv OSN. „*The rights proclaimed in the Universal Declaration fall into two categories: on the one hand, civil and political rights and, on the other hand, economic, social and cultural rights. Because of the changing patterns of society in recent years, it has become imperative to formulate what the Director General of Unesco has termed "the third generation of human rights". The first generation concerns "negative" rights, in the sense that their respect requires that the state do nothing to interfere with individual liberties, and correspond roughly to the civil and political rights. The second generation, on the other hand, requires positive action by the state to be implemented, as is the case with most social, economic and cultural rights. The international community is now embarking upon a third generation of human rights which may be called "rights of solidarity"*.”³²

Jistým deficitem této mezinárodní právní úpravy bohužel zůstává skutečnost, že Pakt ani Opční protokol k němu nezahrnují mechanismus umožňující efektivní vynucování závazků z nich vyplývajících.

1.2.4. Pravidla ochrany soukromí a přeshraničních toků osobních údajů OECD (1980)

Jedná se o dokument mezivládní Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development*, dále jen „OECD“, dále jen "Pravidla OECD"), která vznikla v roce 1961 a v současné době sdružuje 38 velmi ekonomicky rozvinutých států světa, jež přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. Česká republika se stala členem OECD v roce 1995.

³⁰ Tamtéž

³¹ Srov. MARŠÁLEK, Pavel. *Příběh moderního práva*. Auditorium.Praha 2018. str. 158. ISBN 978-80-87284-66-7

³² Srov. VASAK, Karel. *Human Rights: A Thirty-Year Struggle: the Sustained Efforts to give Force of law to the Universal Declaration of Human Rights*. UNESCO Courier. November 1977. str. 29 a str. 32. Paris: United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization. [online] [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000048063>

Pravidla ochrany soukromí a přeshraničních toků osobních údajů (*Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data*)³³, která byla přijata jako **doporučení Rady OECD** a vstoupila v platnost dne 23. září 1980, měla sloužit k podpoře pluralistické demokracie, respektování lidských práv a otevřeného tržního hospodářství.

Přestože název dokumentu je Guidelines, což lze přeložit také jako „pravidla“ či „vodítka“, hovoří se někdy v českém překladu též o „směrnici“. Pravidla OECD se vztahují na osobní údaje ve veřejném i v soukromém sektoru, u kterých je z důvodu způsobu jejich zpracování nebo na základě jejich původu nebo kontextu ohroženo soukromí nebo svobody jednotlivce.

Kromě definování základních pojmů ochrany osobních údajů (zejm. správce, osobní údaj, přeshraniční tok osobních údajů), Pravidla OECD též vymezují zásady používání osobních údajů na národní a mezinárodní úrovni. Jedná se například o zásadu omezení shromažďování osobních údajů, kvality osobních údajů, omezení použití osobních údajů či zásadu systému záruk bezpečnosti.

Problematikou ochrany osobních údajů se v rámci OECD zabývá zejména Pracovní skupina pro (angl. „*Working Party on Security and Privacy in the Digital Economy*“, zkráceně „*SPDE*“, dříve Working Party on Information Security and Privacy – WPISP).³⁴

1.2.5. Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů Rady Evropy (1981)

Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů (*Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, Convention 108*) publikovaná pod č. 115/2001 Sb. m. s., zkráceně nazývaná Úmluva č. 108 (dále jen „Úmluva č. 108“) Rady Evropy, byla k podpisu otevřena v roce 1981 a ratifikovalo ji všech 47 členských států Rady Evropy (všechny členské státy Evropské unie a další státy, které nejsou členy Evropské unie, například Rusko, Ukrajina či Turecko) a další země, tedy nečlenské země Rady Evropy (např. Mexiko a Tunisko).³⁵

Význam Úmluvy č. 108 spočívá zejména v tom, že jako **první evropský, respektive mezinárodní, právně závazný dokument ochrany osobních údajů, se zřetelem**

³³ Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data. [online]. [cit. 2. 10. 2021]. V aktuálním znění dostupné z:

<https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesonthe protectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm>

³⁴ Působnost Working Party on Security and Privacy in the Digital Economy. [online]. [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/digital/ieconomy/workingpartyonsecurityandprivacyinthedigitaleconomyspde.htm>

³⁵ Details of Treaty No.108 [online]. [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyenum=108>

na automatizované, zejména počítačové, zpracování osobních údajů³⁶, nastavila základní právní rámec ochrany osobních údajů, ze kterého následně vycházely nejen právní úpravy této oblasti v jednotlivých státech, jež jsou jejími smluvními stranami, nýbrž i právní úprava Evropské unie. Zároveň bývá chápána jako mezní dokument v oblasti ochrany osobních údajů i z toho důvodu, že jejím přijetím došlo k osamostatnění, tedy legislativní emancipaci, práva na ochranu osobních údajů od práva na soukromí. O významu Úmluvy č. 108 svědčí i fakt, že den jejího přijetí, tedy 28. leden, byl v roce 2007 Radou Evropy a Evropskou komisí na počest této události vyhlášen mezinárodním dnem ochrany osobních údajů.

Úmluva č. 108 poprvé definovala klíčové pojmy ochrany osobních údajů jako osobní údaj, automatizované zpracování a správce, a rovněž stanovila zásady zpracování osobních údajů i nutnost osobní údaje dále zabezpečit. Tyto definice a zásady ochrany osobních údajů pak přejímaly další mezinárodní dokumenty v oblasti ochrany osobních údajů a též vnitrostátní právní úpravy evropských států. Úmluva č. 108 se tak stala základem mezinárodní právní úpravy ochrany dat a je dosud jedinou mezinárodní smlouvou poskytující ucelený právní rámec v oblasti ochrany osobních údajů. Ve své době se jednalo o velmi pokrokový, doslova průlomový, právní dokument ochrany osobních údajů, myšlenkově navazující na čl. 8 EÚLP. Tato návaznost je patrná z čl. 1 Úmluvy č. 108, který vymezil její předmět a účel, deklarací záruky práva na soukromý život fyzické osoby, resp. na soukromí (*the right to the respect for privacy*) se zřetelem k (v původním znění automatizovanému) zpracování osobních údajů, které se k ní vztahují, prostřednictvím jejich ochrany ze strany smluvních států. Toto pojetí, kdy ochrana osobních údajů tvoří nedílnou součást práva na soukromí dle čl. 8 EÚLP, odpovídá výkladu ESLP, který mimo jiné např. ve svém rozsudku Peck proti Spojenému království ze dne 28. ledna 2003 (stížnost č. 44647/98)³⁷ dovedl, že neplnění pravidel podle Úmluvy č. 108 může představovat porušení práva na soukromí dle čl. 8 Evropské úmluvy. Podle ESLP „ochrana osobních údajů má zásadní význam pro to, aby si člověk mohl užívat svého práva na respektování soukromého života, a že vnitrostátní právo proto musí poskytnout odpovídající záruky, které zabrání jakémukoli takovému zveřejnění, které by mohlo být v rozporu se zárukami v Článku 8 úmluvy.“³⁸

Co se týče samotného obsahu, pak Úmluva č. 108 ve svém původním znění obsahovala 27 článků, které byly tematicky rozděleny do 7 kapitol. V první kapitole nazvané všeobecná

³⁶ Pozn. dle čl. 3 odst. 2 písm. c) Úmluvy č. 108 mohl smluvní stát rozšířit její působnost rovněž na soubory osobních údajů, které se nezpracovávají automatizovaně.

³⁷ Srov. Peck v. The United Kingdom (Application no. 44647/98) [online]. [cit. 2. 10. 2021]. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60898>

³⁸ Tamtéž, bod 78.

ustanovení, navazující na preambuli Úmluvy č. 108, byly v čl. 2 definovány základní pojmy ochrany osobních údajů – osobní údaj charakterizovaný jako každá informace týkající se identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby, (automatizované) zpracování (osobních údajů) a správce (osobních údajů) jakožto autoritu určující účel zpracování, v čl. 3 vymezením věcnou působnost Úmluvy č. 108 na automatizované zpracování osobních údajů ve veřejném i soukromém sektoru, byla smluvním státům dána možnost rozšíření či zúžení této působnosti formou prohlášení s tím, že prohlášení mohou být zcela nebo zčásti vzata zpět, přičemž byl v této oblasti v čl. 3 odst. 4 a 5 umožněn reciproční princip.

V kapitole druhé Úmluvy č. 108 byly stanoveny základní zásady řádného zpracování osobních údajů, tedy zásada legality neboli zákonnosti a legitimacy, zásada účelového omezení zpracovávání osobních údajů, zásada minimalizace, přesnosti a omezení uchovávání osobních údajů. Článek 6 vymezil zvláštní skupiny údajů (citlivých osobních údajů), jako např. rasový původ, politické názory či informace týkající se zdraví či odsouzení za trestný čin, jež mohly být zpracovávány jen pakliže vnitrostátní právní řád stanovil vhodné záruky jejich zpracování. Dále druhá kapitola upravovala povinnost zabezpečení údajů tak, aby nedošlo k náhodnému nebo neoprávněnému zničení nebo náhodné ztrátě, či neoprávněnému přístupu, změnám nebo šíření osobních údajů. Vzhledem k rozmanitosti automatizovaného zpracovávání osobních údajů v různých oblastech zpracování a v návaznosti na to i odlišnou úroveň a druhy zabezpečení, nebyla tato opatření blíže konkretizována. V čl. 8 byly definovány dodatečné záruky v podobě práv subjektů údajů, a sice právo na informace, právo na přístup k osobním údajům, právo na výmaz a opravu osobních údajů. Smluvním stranám pak bylo v čl. 10 uloženo stanovit vhodné postihy a opravné prostředky pro případ porušení zásad ochrany osobních údajů stanovených ve vnitrostátním právním řádu uplatňujícího základní zásady ochrany osobních údajů uvedené v této hlavě. V čl. 11 byl zakotven tzv. princip širší ochrany, tedy možnost smluvních států přiznat subjektům údajů širší ochranu, než jakou stanovila Úmluva č. 108.

Kapitola třetí Úmluvy č. 108 reagovala na rostoucí globalizaci a potřebu mezinárodních přenosů osobních údajů tím, že upravovala tok údajů přes hranice, kapitola čtvrtá pak byla věnována vzájemné pomoci, zejména spolupráci mezi smluvními stranami, přičemž každý stát byl povinen stanovit úřad pověřený poskytováním vzájemné pomoci mezi státy, za Českou republiku byl určen Úřad pro ochranu osobních údajů. Kapitola pátá zakotvila **Poradní výbor odpovědný za interpretaci Úmluvy č. 108**, k jeho zřízení však došlo až v roce 2003 (srov. dále). kapitola šestá stanovila postup při změně Úmluvy č. 108, tedy proceduru přijímání pozměňovacích návrhů. Kapitola sedmá upravovala závěrečná ustanovení, jako vstup Úmluvy č. 108 v platnost, územní

doložku, zákaz výhrady, podmínky vypovězení této úmluvy a v čl. 23 podmínky přístupu nečlenských států k této úmluvě.

Jménem České republiky byla Úmluva č. 108 podepsána ve Štrasburku 8. září roku 2000 a ratifikována dne 9. července 2001. V platnost pro Českou republiku Úmluva č.108 vstoupila dne 1. listopadu 2001.³⁹ Téhož roku Úřad inicioval zahájení ratifikačního procesu Dodatkového protokolu k Úmluvě č. 108 z roku 2001, o dozorcích orgánech a toku údajů přes hranice (ETS No. 181), který měl za cíl zlepšit uplatňování zásad obsažených v této úmluvě a zajistit bezpečnější právní rámec toku osobních údajů přes hranice států. K samotné ratifikaci došlo až 24. září 2003, Česká republika však byla i přesto jedním z prvních členských států Rady Evropy, konkrétně čtvrtým státem, který k tomuto dodatkovému protokolu přistoupil.⁴⁰ V platnost pro Českou republiku vstoupil dodatkový protokol dne 1. července 2004.⁴¹ Dodatkový protokol upravil způsob předávání osobních údajů do států, které nejsou členy Úmluvy č. 108, a to na základě principu adekvátní (odpovídající) úrovně ochrany zamýšleného přenosu dat. Současně zavázal smluvní státy k **vytvoření orgánů dozoru, ve výkonu svých funkcí zcela nezávislých**, jež budou odpovídat za dodržování vnitrostátních opatření, kterými se uplatňují zásady stanovené v kapitole druhé a třetí Úmluvy č. 108 a v dodatkovém protokolu. **Zároveň s ratifikací Dodatkového protokolu Česká republika rozšířila ratifikaci Úmluvy č. 108 i na neautomatizovaná zpracování osobních údajů, jak bylo smluvním státům umožněno v čl. 3 odst. 2 písm. c).**

Pro úplnost je nutno uvést, že v roce 1999 přijal Výbor ministrů Rady Evropy změny Úmluvy č. 108, které měly umožnit Evropské unii (tehdy Evropským společenstvím) stát se smluvní stranou úmluvy.⁴² Česká republika tyto změny přijala prohlášením ze dne 12. února 2002, avšak tyto nikdy nevstoupily v platnost, protože nedošlo k jejich přijetí všemi smluvními stranami Úmluvy č. 108.

V roce 2003 byl podle Úmluvy č. 108 zřízen Poradní výbor pro ochranu dat (T-PD)⁴³, pozměňovacím protokolem přejmenovaný na Výbor úmluvy (srov. níže) podle kapitoly 5 Úmluvy č. 108, složený ze zástupců smluvních stran, který je hlavním odborným orgánem

³⁹ Úmluva č. 108 byla vyhlášena pod č. 115/2001 Sb. m. s.

⁴⁰Srov. Chart of signatures and ratifications of Treaty 181. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/181/signatures?p_auth=plCcoB2S

⁴¹ Dodatkový protokol byl vyhlášen pod č. 29/2005 Sb. m. s.

⁴² Amendments to the Convention for the protection of the individuals with regard to automatic processing of personal data (ETS No. 108) allowing the European Communities to accede to the Convention. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/data-protection/convention108/amendments>

⁴³ Srov. COE. Consultative Committee Convention 108 (CCC COE). [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://www.coe.int/en/web/dataprotection/consultative-committee-tpd>, seznam členů CCC COE.: <https://rm.coe.int/members-membres-committee-comite-convention-108/1680a4b9f7>

zabývajícím se ochranou dat v rámci Rady Evropy. Výbor úmluvy je odpovědný za interpretaci ustanovení Úmluvy č. 108 a zajišťuje usnadnění a zlepšování jejího provádění. Výbor se schází na plenárním zasedání dvakrát ročně ve Štrasburku, jeho předsednictvo, které se skládá z osmi členů, se schází třikrát ročně. Na svém 36. zasedání ve Štrasburku v roce 2018 zvolil (tehdy ještě) Poradní výbor Úmluvy č. 108 Švýcara Jean-Philippe Waltera za **komisaře Rady Evropy pro ochranu údajů**. Jeho úkolem je dohlížet, aby byla dodržována pravidla ochrany údajů pro všechny osobní údaje shromažďované a zpracovávané Radou Evropy.⁴⁴

Z hlediska svého obsahu tedy Úmluva č. 108 znamenala v době svého přijetí průlom v oblasti ochrany osobních údajů nastavením definic základních pojmů ochrany osobních údajů, včetně kategorie „citlivých osobních údajů“ (terminologií Úmluvy č. 108 zvláštní skupiny údajů), definováním základních pravidel zpracování osobních údajů, vymezením práv subjektů údajů a ustanovením požadavku na vhodné zabezpečení osobních údajů, přičemž **smluvní strany zavazovala k stanovení vhodných postihů a opravných prostředků pro případ porušení ustanovení vnitrostátního právního řádu uplatňujícího základní zásady ochrany údajů v ní uvedené.**

Jak již bylo uvedeno výše, Úmluva č. 108, jako základní a výchozí dokument ochrany osobních údajů Rady Evropy, se stala **inspirací pro právní úpravu ochrany osobních údajů v rámci Evropské unie**. Evropská komise se při přípravě Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „Směrnice 95/46/ES“)⁴⁵, inspirovala právě Úmluvou č. 108, ze které vycházela. Dle článku 32 této směrnice měly členské státy na harmonizaci svých právních předpisů v oblasti ochrany osobních údajů v souladu s touto směrnicí 3 roky od jejího přijetí. Vzhledem k tomu, že z působnosti Směrnice 95/46/ES bylo vyňato zpracování osobních údajů v oblasti veřejného pořádku, obrany, bezpečnosti států a trestního práva, vyžadovala Evropská unie pro taková zpracování harmonizaci členského právního řádu s Úmluvou č. 108.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který vstoupil (s výjimkou některých svých ustanovení) v účinnost dne 1. června 2000, harmonizoval českou legislativu v oblasti ochrany osobních údajů jak se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES, tak s Úmluvou

⁴⁴Srov. COE. Data Protection Commissioner [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/data-protection/data-protection-commissioner>

⁴⁵Srov. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, zkráceně Směrnice 95/46/ES. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:31995L0046&from=CS>

č. 108. Přijetím tohoto zákona tak Česká republika deklarovala, že ochrana osobních údajů patří mezi její priority. Na základě zákona byl dne 1. června 2000 zřízen Úřad pro ochranu osobních údajů jako nezávislý správní orgán (centrální úřad) v oblasti ochrany osobních údajů, který měl dohlížet nad dodržováním povinností stanovených zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.⁴⁶ O významu Úřadu pro ochranu osobních údajů svědčí i fakt, že se stal na podzim roku 2004 pořadatelem mezinárodní konference Rady Evropy s názvem „Práva a povinnosti subjektů údajů“. Zákon č. 101/2000 Sb. byl v souvislosti s přijetím nařízení (EU) 2016/679 (s přímým a bezprostředním účinkem) nahrazen tzv. adaptačním zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. (K tomu dále v oddílu 1.2. této kapitoly.)

Co se týče přetrvávajícího významu Úmluvy č. 108 od jejího přijetí do dnešních dnů, lze jej, mimo výše uvedený přelomový obsah, též přisuzovat zejména velkému počtu signatářských států, které jsou obsahem této úmluvy vázány. Na rozdíl od nařízení (EU) 2016/679 nezavazuje Úmluva č. 108 přímo jednotlivce). Přetrvávající důležitost Úmluvy č. 108 bývá rovněž připisována i jejímu poměrně flexibilnímu znění⁴⁷. Tato flexibilita spočívá zejména v možnosti sladit vysoké standardy ochrany osobních údajů s jinými důležitými zájmy, jako je například národní bezpečnost. V souvislosti s příchodem nových komunikačních a informačních technologií a globalizací informací však přesto vyvstala potřeba novelizace jejího textu, který by reflektoval výše uvedené změny související s technologickým vývojem společnosti, zejména s enormním nárůstem výměny osobních údajů a to tak, aby byl v souladu s právním rámcem ochrany osobních údajů v Evropské unii. Současně však měla zůstat zachována všeobecná oblast působnosti Úmluvy č. 108 Úmluvy i její otevřený charakter.

Přípravné práce na pozměňovacím protokolu byly zahájeny již v roce 2012, přičemž předmětem jednání zástupců smluvních stran a Evropské komise⁴⁸ byla zejména problematika státního tajemství, rozsah monitorovacích kompetencí Poradního výboru úmluvy a účast Evropské unie na Úmluvě č. 108, a to kvůli rozdílnému pohledu smluvních stran na tyto otázky. Konsensu se podařilo dosáhnout až po šesti letech, kdy byl 18. května 2018 v Elsinore přijat konečný text protokolu a výkladové zprávy k němu. Přijetím pozměňovacího protokolu by mělo být dosaženo

⁴⁶ Pozn. Předchozí zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech sice vycházel z textu Úmluvy č. 108, ovšem nezajistil plnou slučitelnost s ní, zejména nevznikl nezávislý úřad pro dohled nad zpracováním údajů.

⁴⁷ Srov. DE HERT, P., PAPA KONSTANTINOVA, V.: *The Council of Europe Data Protection Convention reform: Analysis of the new text and critical comment on its global ambition*. In: publication Computer Law & Security Report, Volume 30, Issue 6, December 2014, Pages 633-642 [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0267364914001526>

⁴⁸ Pozn. Zástupci Evropské komise byli přítomni za účelem zajištění souladu modernizované Úmluvy č. 108 s paralelně modernizovaným právním rámcem ochrany osobních údajů v Evropské unii (zejm. s nařízením (EU) 2016/679 a trestněprávní směrnici)

plné kompatibility textu Úmluvy č.108 s právním rámcem ochrany osobních údajů v Evropské unii. Vzhledem k tomu, že se jedná o smlouvu označovanou jako smlouva prezidentské kategorie dle čl. 49 písm. a) ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, neboť upravuje práva a povinnosti osob a zároveň i dle písm. e) téhož článku, je třeba k ratifikaci pozměňovacího protokolu prezidentem předchází souhlas obou komor Parlamentu České republiky.

Dne 18. května 2018 přijal Výbor ministrů Rady Evropy po několikaletém jednání text protokolu o změně Úmluvy č. 108 (ETS No. 108)⁴⁹. K podpisu a ratifikaci byl pozměňovací protokol otevřen dne 10. října 2018. Tento pozměňovací protokol (CETS No. 223, dále jen „*pozměňovací protokol*“) aktualizující, resp. „modernizující“ Úmluvu č. 108 zůstal, na rozdíl od přijetí nařízení (EU) 2016/679, prakticky bez odezvy odborné veřejnosti, snad jen s výjimkou výstižně shrnujícího článku předního odborníka na problematiku ochrany osobních údajů Mgr. Františka Nonnemanna, který řadu let působil ve vedoucích funkcích v Úřadu pro ochranu osobních údajů.⁵⁰

K dnešnímu dni pozměňovací protokol podepsala většina členských států Rady Evropy, včetně České republiky, a ratifikovalo ho Bulharsko, Chorvatsko, Litva, Polsko a Slovensko a další státy.⁵¹ V dohledné době by mělo dojít k ratifikaci pozměňovacího protokolu Českou republikou.

Pozměňovací protokol aktualizující Úmluvu č. 108 reaguje na nové problémy v oblasti ochrany osobních údajů, jež přinesl vývoj technologií a globalizace informací tím, že významně zvyšuje úroveň ochrany údajů, a to v podobě dalších záruk při zpracování osobních údajů a nových práv subjektů údajů. Dle čl. 13 aktualizované Úmluvy č. 108 (jedná se o dřívější čl. 11) mohou smluvní strany vnitrostátní právní úpravou provést ve prospěch subjektů údajů širší míru ochrany, než jaká je stanovena v této úmluvě. V rámci Evropské unie se tak již stalo přijetím nařízení (EU) 2016/679, tedy právního aktu s přímou působností v členských státech Evropské unie, z něhož pozměňovací protokol víceméně vychází, podobně jako ze směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti

⁴⁹ Publikováno v řadě Evropské smlouvy „European Treaty Series“ (ETS), od roku v řadě „Smlouvy Rady Evropy“ „Council of Europe Treaty Series“ (CETS). [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyenum=108>

⁵⁰ Srov. NONNEMANN, F. Modernizace Úmluvy č.108, základního nástroje. Rady Evropy pro ochranu osobních údajů. In: www.epravo.cz, 20. 7. 2018. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/modernizace-umluvy108zakladnihonastroje-rady-evropy-pro-ochranu-osobnich-udaju-107901.html>

⁵¹ Srov. Chart of signatures and ratifications of Treaty 223, Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data No. 223. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatyenum=223>

se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů (tzv. směrnice o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů policií neboli též trestněprávní směrnice).

A tak zatímco Směrnice 95/46/ES vycházela v době svého přijetí z právního rámce ochrany osobních údajů stanoveném v Úmluvě č. 108, vychází nyní pozměňovací protokol z výše uvedených právních předpisů Evropské unie. Dochází zde tedy k jevu zvanému prolínání mezinárodního práva a unijního práva (přičemž každé z nich se vyznačuje svými specifiky), jež má za následek změnu právních rámců obou systémů práva. Hlavní rozdíl však spočívá v tom, že zatímco působnost unijního práva je limitována územím Evropské unie, mezinárodní právo, založené na mezinárodních smlouvách, zavazuje veškeré smluvní státy těchto smluv, přičemž často mohou být smluvními stranami i státy mimo příslušnou mezinárodní organizaci v rámci níž je smlouva přijata, právě jako je tomu v případě Úmluvy č. 108 a jejího pozměňovacího protokolu.

Takzvaný „evropský standard či evropský model“ ochrany osobních údajů tak může být prostřednictvím mezinárodního práva prosazován po celém světě. V praxi je pak skutečně Úmluva č. 108 zdrojem inspirace pro některé země jež zvažují přijetí či aktualizaci svých právních předpisů v oblasti ochrany osobních údajů, přičemž počet těchto zemí stále roste. V této souvislosti je nutno též zmínit skutečnost, že zvýšení standardu právní ochrany osobních údajů mimo Evropskou unii výrazně usnadní spolupráci v rámci toků osobních údajů mezi Evropskou unií a mimo-unijními státy, které evropský standard ochrany osobních údajů přijaly. Důležitost, jakou Evropská unie přikládá Úmluvě č. 108, je vyjádřena v recitálu (105) nařízení (EU) 2016/679, který stanoví, že v rámci svého zjištění o odpovídající úrovni ochrany osobních údajů v třetích zemích (mimo Evropskou unii) zohlední Evropská komise skutečnost, že daná země přistoupila k Úmluvě č. 108 nebo k jejímu dodatkovému protokolu.

Podobně velký význam přikládá Evropská unie i pozměňovacímu protokolu, o čemž svědčí mimo jiné rozhodnutí Rady (EU) ze dne 5. června 2018, kterým se členské státy zmocňují, aby v zájmu Evropské unie podepsaly Protokol o změně Úmluvy Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ETS č. 108).⁵² V neposlední řadě je pak výhodou, že **evropský standard ochrany založený na Úmluvě č. 108 a pozměňovacím protokolu spočívá na mnohostranné smlouvě, která je otevřena pro přístup dalších, mimoevropských zemí.** V případě jejich přístupu se totiž snižuje potřeba sjednávat dvoustranné

⁵² Podrobnosti zde. Rozhodnutí Rady EU ze dne 5.6.2018. COM (2018) 449 final.2018/0237 (NLE). [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2018:0449:FIN:CS:PDF>

dohody mezi Evropskou unií a třetí zemí, jejichž obsah může být různý, a ne vždy ob stojí při soudním přezkumu. O tom mimo jiné svědčí i rozsudek Soudního dvora Evropské unie z 16. července 2020.⁵³

S ohledem na výše uvedené se multilaterální mezinárodní smlouvy jeví být vhodným prostředkem ochrany osobních údajů, respektive vhodným prostředkem šíření evropského standardu ochrany osobních údajů, pomocí kterého by problematika ochrany osobních údajů postupně přestala být převážně evropským fenoménem, za nějž bývá některými uznávanými odborníky na ochranu osobních údajů označována.⁵⁴ Zejména přístup k Úmluvě č. 108 ze strany Spojených států amerických, které mají status pozorovatele Rady Evropy, by byl jistě žádoucí.

Nové znění preambule Úmluvy č. 108 jednoznačně dává možnost přistoupení k této úmluvě i nečlenským státům Rady Evropy, z nového znění čl. 26 pak vyplývá i možnost přistoupení Evropské unie. Je zde nově zmíněno i právo na kontrolu osobních údajů, které je (jakožto součást práva na ochranu osobních údajů) propojeno s právem na soukromí. Zdůrazněn je i hlavní cíl Úmluvy č. 108, tedy posílit mezinárodní spolupráci mezi smluvními stranami.

Další významnou změnou je, že dle nově vymezeného předmětu úpravy v čl. 1 Úmluvy č. 108 se tato úmluva již netýká pouze automatizovaného zpracování osobních údajů, nýbrž jakéhokoli zpracování. V návaznosti na tuto skutečnost byl upraven i čl. 2 Úmluvy č. 108 obsahující definice pojmů pro účely této úmluvy, nově je zde vymezeno zpracování osobních údajů, včetně zvláštního vymezení neautomatizovaného zpracování osobních údajů jako operace týkající se strukturovaného souboru osobních údajů přístupných podle specifických kritérií [jedná se o definici v souladu s nařízením (EU) 2016/679]. **Aktualizace Úmluvy č. 108 rovněž zavádí pojmy zpracovatel a příjemce osobních údajů.**

V novém čl. 3, který upravuje působnost Úmluvy č. 108, je zakotveno, že smluvní strany mají uplatnit Úmluvu č. 108 ve vztahu k veškerému zpracování osobních údajů vztahujících se k (žijící) fyzické osobě, které podléhá jejich jurisdikci, je zde rovněž upravena věcná výjimka z působnosti úmluvy, která se týká zpracování fyzickou osobou pro osobní nebo domácí potřebu [opět v souladu s nařízením (EU) 2016/679, konkrétně s čl. 2 odst. 2 písm. c)]. Další výjimky jsou uvedeny v čl. 11 Úmluvy č. 108 a to v zájmu bezpečnosti, obrany, potírání kriminality, důležitých ekonomických zájmů atp. V souvislosti s věcnou působností je nutno zmínit, že Úmluva č. 108

⁵³ Rozsudek ve věci C-311/18 ve věci Data Protection Commissioner v. Facebook Ireland a Schrems, ze dne 16. července 2020.[online]. [[cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=228677&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10512823>

⁵⁴ Srov. MAŠTALKA, J. *Osobní údaje a my*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008. str. 10

nebrání smluvním státům v rozšíření ochrany na právnické osoby či osoby zemřelé v jejich vnitrostátních právních rádech (nařízení (EU) 2016/679 dle znění recitálu (27) rovněž umožňuje členským státům Evropské unie stanovit pravidla týkající se zpracování osobních údajů zesnulých osob, čehož využila například Francie). Článek 4 Úmluvy č. 108 byl pouze doplněn o odst. 3, ve kterém se smluvní strany zavazují aktivně přispívat k procesu vyhodnocování vnitrostátních opatření k provedení ustanovení Úmluvy č. 108. V čl. 5 Úmluvy č. 108, jež je přejmenován na „zákonost zpracování osobních údajů a kvalita údajů“, jsou nově rozvedeny základní podmínky pro zpracování osobních údajů, tedy podstata ochrany osobních údajů, přičemž je zdůrazněna zásada přiměřenosti ve vztahu ke sledovanému oprávněnému účelu, a to ve všech fázích zpracování osobních údajů. Právním titulem pro zpracování osobních údajů je souhlas či legitimní základ stanovený zákonem, přičemž jsou zde nově vymezeny požadavky na souhlas subjektu údajů, který musí být svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný. I zde tedy se tedy jedná o právní úpravu kompatibilní s nařízením (EU) 2016/679.⁵⁵ V čl. 6 Úmluvy 108 došlo k rozšíření okruhu zvláštní skupiny údajů (citlivých osobních údajů-sensitive data), kterými **jsou nově i genetická data a biometrické údaje**, jimiž lze jednoznačně identifikovat osobu a údaje ohledně odborového členství, přičemž ochrana těchto údajů byla posílena. Jedná se tedy opět o úpravu v souladu s nařízením (EU) 2016/679, co se týče výčtu zvláštních kategorií osobních údajů. Samotná úprava zvláštních skupin osobních údajů [terminologií nařízení (EU) 2016/679 zvláštních kategorií osobních údajů] je však v nařízením (EU) 2016/679 koncipována jinak, neboť je postavena na zákazu, ze kterého jsou připuštěny výjimky, přičemž jsou zde specifikovány požadavky na jednotlivé druhy výjimek ze zákazu zpracování, např. omezení na určité účely a typy správců.⁵⁶ Specifická pak je speciální úprava zpracování osobních údajů a rozsudků v trestních věcech a trestných činů dle čl. 10 nařízení (EU) 2016/679, kterou Úmluva č. 108 nezná. Úmluva č. 108 požaduje po smluvních státech pouze zavedení vhodných záruk proti rizikům zpracování zvláštních skupin osobních údajů, aniž by tyto záruky blíže konkretizovala, jen demonstrativně vyjmenovává možná rizika zpracování, přičemž vyzdvihuje riziko diskriminace. Jedná se o záruky promítnuté primárně do nastavení účelů zpracování a zamezení neoprávněného zpracování osobních údajů.

Novelizovaný čl. 7 Úmluvy č. 108, který je věnovaný zabezpečení dat, tedy úpravě odpovídající čl. 32 nařízení (EU) 2016/679, je nově rozšířen o odst. 2, v němž je zakotvena povinnost informovat orgán dozoru v případě závažného porušení bezpečnosti osobních údajů,

⁵⁵ Srov. čl. 5 a čl. 6 nařízení (EU) 2016/679

⁵⁶ Srov. čl. 9 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679

tedy opět obdobně jako v nařízení (EU) 2016/679.⁵⁷ Na rozdíl od úpravy v nařízení (EU) 2016/679 ovšem čl. 7 odst. 2 Úmluvy č. 108 požaduje hlášení pouze takových porušení zabezpečení údajů, která mohou závažně zasáhnout do práv a základních svobod subjektu údajů. Článek 8 upravující transparentnost zpracování (původní čl. 8 upravoval dodatečné záruky subjektu údajů) zavádí informační povinnost správce vůči subjektům údajů, (pokud subjekt údajů tyto informace k dispozici již sám nemá), a to včetně určení výjimek z této povinnosti, které jsou v nařízení (EU) 2016/679 koncipovány širěji.⁵⁸ Při porovnání tohoto článku s ustanoveními čl. 13 a čl. 14 nařízení (EU) 2016/679, lze konstatovat, že se jedná o jejich zjednodušení.

Článek 9 modernizované Úmluvy č. 108 nazvaný „Práva subjektu údajů“ je zcela nový a částečně obsahuje práva subjektů údajů uvedená v původním znění v čl. 8 jež vyprecizoval, zejména se jedná o právo subjektu údajů na přístup k osobním údajům, právo na opravu či výmaz osobních údajů a užití opravných prostředků a nově zavedl právo subjektu údajů podat námitky proti zpracování osobních údajů, které se ho týkají, a též právo nebýt předmětem rozhodnutí, jež subjektu údajů významně dotýká, pouze na základě automatizovaného zpracování osobních údajů, bez přihlídnutí k názorům subjektu údajů.

Článek 10 nazvaný „Dodatečné povinnosti“ je zcela novým článkem Úmluvy č. 108, co se týče názvu i svého obsahu. Zavádí povinnost smluvních stran, aby správci, popřípadě zpracovatelé, přijali veškerá vhodná opatření ke splnění povinností z Úmluvy č. 108 a byli schopni doložit zpracování osobních údajů v souladu s úmluvou. Dále musí správci či případně zpracovatelé osobních údajů posoudit vliv zamýšleného zpracování údajů na práva a základní svobody subjektů údajů, tedy stejně jako dle ustanovení nařízení (EU) 2016/679.⁵⁹ Rovněž mají povinnost zavést technická a organizační opatření na ochranu osobních údajů ve všech fázích jejich zpracování. Tato povinnost odpovídá ustanovení čl. 24 a 25 nařízení (EU) 2016/679.

Původní články 9 až 11 Úmluvy č. 108 se přečíslovávají na články 11 až 14. Článek 11 upravuje stejně jako původní čl. 9 výjimky a omezení, přičemž předpokladem těchto taxativně vymezených přípustných výjimek z ustanovení Úmluvy č. 108 je jejich stanovení vnitrostátním právním řádem, dále musí respektovat podstatu základních práv a svobod a musí se jednat o opatření nezbytná a přiměřená pro úmluvou vymezené účely, zejména o ochranu subjektů údajů či ochranu národní bezpečnosti, obranu, veřejnou bezpečnost nebo důležité hospodářské a finanční zájmy daného státu. Výjimky je možné stanovit k čl. 5 odst. 4 obsahujícím základní zásady zpracování osobních údajů, čl. 7 odst. 2, upravujícím povinnosti správce informovat bezodkladně

⁵⁷ Srov. čl. 33 nařízení (EU) 2016/679

⁵⁸ Srov. čl. 14 odst. 5 nařízení (EU) 2016/679

⁵⁹ Srov. čl. 35 nařízení (EU) 2016/679

minimálně orgán dozoru o závažných porušeních bezpečnosti osobních údajů, čl. 8 odst. 1 stanoví povinnost správce informovat subjekty údajů o některých skutečnostech, např. o kategorii zpracovávaných osobních údajů, zajišťujících transparentnost zpracování osobních údajů a čl. 9 který upravuje práva subjektů údajů. Další výjimky jsou pak dle ustanovení čl. 11 odst. 3 Úmluvy č. 108 přípustné v oblasti národní bezpečnosti a obrany. Na tuto oblast se nevztahují předpisy Evropské unie a týká se zejména úpravy postavení zpravodajských služeb, ale i Národního bezpečnostního úřadu či Ministerstva obrany.

Článek 12 stejně jako původní čl. 10 upravuje postihy a opravné prostředky v případě porušení ustanovení Úmluvy č. 108, přičemž se opět jedná o úpravu velmi strohou, obsaženou v jedné větě. Oproti předchozí úpravě jsou zde výslovně zmíněny jako postihy soudní a mimosoudní sankce, které však nejsou blíže konkretizovány. Stejně tak nejsou blíže konkretizovány opravné prostředky a jejich volba je tak na úvaze smluvní strany. Tyto opravné prostředky mohou být občanskoprávní, správní či trestněprávní. V současné době má subjekt údajů možnost obrátit se formou stížnosti či podnětu na dozorový úřad, tedy Úřad pro ochranu osobních údajů, dále má možnost podat správní žalobu proti rozhodnutí tohoto úřadu, věc může též nezávisle na podání stížnosti řešit v rámci ochrany osobnosti (pod kterou ochrana osobních údajů spadá) žalobou u civilního soudu. Nejzávažnější případy zneužití osobních údajů mohou být postihovány v rámci trestního řízení. Přestože se jedná o zásadní materii v oblasti ochrany osobních údajů, Úmluva č. 108 toto dostatečně nereflektuje, na rozdíl od nařízení (EU) 2016/679, které právní ochraně, odpovědnosti a sankcím věnovalo celou osmou kapitolu, kde jsou v čl. 83 velmi rozsáhle vymezeny zejména obecné podmínky pro ukládání správních pokut.

Článek 13, tedy původní čl. 11 upravující možnost širší ochrany subjektům údajů ze strany smluvního státu, zůstal zcela nezměněn. O jeho obsahu bylo již pojednáno výše. Článek 14, tedy původní čl. 12, upravuje tok osobních údajů přes hranice a jeho důležitost podtrhuje zejména fakt, že tento článek je nově zařazen do kapitoly třetí se stejným názvem, přičemž tato kapitola obsahuje pouze zmíněný čl. 14. Jedná se o úpravu poněkud obširnější než v původní verzi, neboť zahrnuje i úpravu Dodatkového protokolu z roku 2001. Nově je zde kromě přeshraničního toku mezi smluvními stranami a do třetích států upraven i tok osobních údajů do mezinárodních organizací. Vedle obecného pravidla o volném pohybu osobních údajů mezi smluvními stranami jsou v článku stanoveny výjimky, a to jak z důvodu podezření na obcházení Úmluvy č. 108, tak z důvodu existence harmonizovaných sdílených pravidel států náležejících k regionální organizaci. Byť daná úprava dopadá na harmonizovaná pravidla jakékoli regionální organizace, je evidentní, že zde byla reflektována úprava v rámci Evropské unie. Dále jsou zde stanoveny podmínky přenosu osobních údajů do státu nebo mezinárodní organizace, jež není smluvní stranou Úmluvy

č. 108, a to na základě zajištění tzv. „*přiměřené úrovně*“ ochrany podle ustanovení této úmluvy, založené na právních předpisech či standardizovaných zárukách v podobě právně závazných a vymahatelných nástrojů. Z výše uvedených pravidel jsou umožněny výjimky taxativně uvedené v čl. 14 odst. 1 písm. a) až d) Úmluvy č. 108. V následujících odstavcích je pak upravena role dozorového orgánu při předávání osobních údajů. Dozorový úřad může od osoby předávající osobní údaje požadovat doložení záruk či existenci oprávněných zájmů ve smyslu ustanovení čl. 14 odst. 4 písm. c) Úmluvy č. 108 a je rovněž oprávněn přenosy za účelem ochrany práv a základních svobod zapovědět, pozastavit nebo podmínit. I přes svou relativní rozsáhlost je však evidentní, že tato úprava toku osobních údajů přes hranice je v porovnání s úpravou obsaženou v čl. 45 až 49 nařízení (EU) 2016/679, kde jsou stanovena konkrétní vodítka k naplnění těchto ustanovení, poněkud jednodušší.

Nový čl. 15, který tvoří samostatnou čtvrtou hlavu, je věnován orgánům dozoru (pozn. smluvní strana může zřídit i více orgánů dozoru) odpovídajícím za dodržování ustanovení Úmluvy č. 108, kterým je v České republice Úřad pro ochranu osobních údajů. Je zde začleněna úprava z Dodatkového protokolu Úmluvy č. 108 z roku 2001, jež je rozšířena o další ustanovení konkretizující stávající pravomoci dozorových úřadů a zcela nové pravomoci. Dozorovým úřadům tak mimo vyšetřovací a rozhodovací pravomoci (včetně ukládání správních sankcí) a pravomoci vyjadřovat se k návrhům předpisů upravujícím ochranu osobních údajů náleží i podpora povědomí veřejnosti o právech subjektů údajů a o výkonu těchto práv, jakož i zvyšování povědomí správců a zpracovatelů o jejich povinnostech podle Úmluvy č. 108. Stejně jako v nařízení (EU) 2016/679, i zde je zdůrazněn požadavek nezávislosti a nestrannosti orgánů dozoru při výkonu jejich funkce. Vyloučena je příslušnost dozorových orgánů ve vztahu ke zpracování osobních údajů v rámci soudního rozhodování. V porovnání s úpravou dozorových orgánů, které je věnována poměrně rozsáhlá kapitola šestá v nařízení (EU) 2016/679, je tato právní úprava podstatně stručnější.

Články 16 až 21 modernizované Úmluvy č. 108 (původní čl. 13 až 17), které tvoří kapitolu pátou, upravují spolupráci a vzájemnou pomoc orgánů dozoru smluvních států. Rozsah původního článku 13 je zúžen a omezen pouze na obecnou úpravu spolupráce mezi smluvními stranami a určení orgánu (či orgánů) dozoru a sdělení informací o něm generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, jedná se o ustanovení totožné s ustanoveními odst. 1 a 2 původního čl. 13 Úmluvy č. 108. Nový čl. 17 pak upravuje konkrétní způsoby spolupráce dozorových orgánů, které za tímto účelem vytváří síť, v jejímž rámci si poskytují vzájemnou pomoc, vyměňují informace, koordinují šetření a zásahy a provádějí společné akce. Pomoc subjektu údajů (bez ohledu na jeho státní občanství a místo pobytu) při výkonu jeho práv dle čl. 9 Úmluvy č. 108 formou spolupráce je upravena v čl. 18, včetně náležitostí žádosti o pomoc. V čl. 19 je nově stanoveno, že žádat o pomoc lze

pouze na základě výslovné žádosti tohoto subjektu, dozorový orgán tedy nemůže podávat žádost o pomoc za subjekt údajů bez jeho výslovného souhlasu. Vlastní žádosti mohou dozorové orgány podávat pouze ve vztahu k vlastním šetřením, která vedou. Článek 20 upravuje postup při odmítnutí žádostí o spolupráci a vzájemnou pomoc mezi dozorovými úřady. Důvody pro odmítnutí žádostí jsou stanoveny totožně jako v původní úpravě. Článek 21 se týká nákladů v souvislosti s poskytováním pomoci mezi orgány dozoru, i ve vztahu k subjektům údajů a byly zde provedeny pouze drobné změny.

Články 22 až 24, které tvoří samostatnou kapitolu šestou, se týkají původního Poradního výboru, přejmenovaného na Výbor úmluvy. Nově jsou posíleny pravomoci výboru, co se týče hodnocení přistupujících států a mezinárodních organizací, stejně jako stávajících smluvních stran.

Článek 25 upravuje proceduru při přijímání změn Úmluvy č. 108, přičemž tvoří samostatnou kapitolu sedmou. Provedené změny jsou víceméně formálního a technického charakteru. Obecně platí, že každá změna Úmluvy č. 108 dle čl. 25 odst. 6 vstupuje v platnost třicátým dnem poté, co všechny smluvní strany informovaly generálního tajemníka Rady Evropy o jejím přijetí. Je zde však doplněn nový odstavec, že Výbor ministrů Rady Evropy může (pouze jednomyslně) rozhodnout, že určitá změna Úmluvy č. 108 vstoupí v platnost po uplynutí tří let ode dne otevření k podpisu, pokud není smluvní stranou podána námitka. Jestliže je generálnímu tajemníkovi Rady Evropy oznámena námitka, pak pozměňovací návrh vstoupí v platnost až první den měsíce následujícího po uložení listiny o přijetí touto smluvní stranou.

Články 26 až 31 jsou zařazeny do poslední kapitoly Úmluvy č. 108, kapitoly osmé, nazvané závěrečná ustanovení. **V rámci čl. 26 upravujícího vstup úmluvy v platnost je umožněno, aby vedle členských států Rady Evropy mohla Úmluvu podepsat a následně ratifikovat, i Evropská unie.** Začlenění Evropské unie (tehdy ještě Evropských společenství) upravovaly již změny přijaté Výborem ministrů v roce 1999, tyto změny však (jak již bylo uvedeno výše) nikdy nevstoupily v platnost. Po (i částečném) vstupu pozměňovacího protokolu v platnost, ho tak bude moci podepsat i Evropská unie. V čl. 27 je upravena procedura přístupu k Úmluvě č. 108 ve vztahu k nečlenským státům Rady Evropy a mezinárodním organizacím, které k ní mohou nově přistoupit.

Vzhledem k tomu, že pozměňovací protokol rozvíjí úpravu obsaženou v Dodatkovém protokolu z roku 2001 a změny Úmluvy č. 108 přijaté Výborem ministrů v roce 1999, okamžikem vstupu pozměňovacího protokolu v platnost, dochází ke zrušení Dodatkového protokolu z roku 2001 a změny Úmluvy č. 108 přijaté Výborem ministrů v roce 1999 ztrácí svůj účel (nikdy nevstoupily v platnost). Rovněž se ruší deklarace učiněné k článku 3 Úmluvy č. 108. Závěrem je důležité zmínit skutečnost, že dle čl. 29 modernizované Úmluvy č. 108 není možné učinit proti

jejím ustanovením žádnou výhradu, tak jak to nebylo možné ani proti jejímu původnímu znění dle původního čl. 25. Ustanovení čl. 28 (původní čl. 24) upravující územní doložku, čl. 30 týkajícího se vypovězení Úmluvy č. 108 (původní čl. 26) i čl. 31 (původní čl. 27) zůstaly prakticky beze změny, přičemž nový čl. 28 zakotvuje možnost přístupu mezinárodní organizace k Úmluvě č. 108.

Součástí pozměňovacího protokolu je rovněž příloha, kde jsou nově obsažena pravidla hlasování dle ustanovení jednacího řádu Výboru úmluvy (dříve Poradního výboru).

Z přehledného souhrnu nejdůležitějších změn, které přinesl pozměňovací protokol Úmluvy č. 108, je naprosto zřejmé, že modernizovaná Úmluva č. 108 ve znění tohoto pozměňovacího protokolu odráží, byť ve zjednodušené formě, podstatná ustanovení ochrany osobních údajů, jež jsou zahrnuta v nařízení (EU) 2016/679.

Lze tedy shrnout, že modernizovaná Úmluva č. 108 odráží klíčové aspekty nařízení (EU) 2016/679, ovšem nečiní tak doslovně, nýbrž s určitou mírou abstrakce, resp. zjednodušeně. Takové pojetí je faktickým promítnutím širšího dosahu Úmluvy č. 108 jakožto instrumentu mezinárodního práva (nikoliv tedy pouze práva Evropského).

Největším přínosem pozměňovacího protokolu pak bezesporu je, že modernizovaná Úmluva č. 108 v jeho znění zajistí smluvním stranám vysokou úroveň ochrany osobních údajů, přičemž jim však i nadále ponechá určitou míru flexibility provedení svých ustanovení v jejich vnitrostátních právních rádech, samozřejmě s ohledem na skutečnost, že tato flexibilita je u členských států Evropské unie limitována přímou působností nařízení (EU) 2016/679.

Znění pozměňovacího protokolu je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, právním řádem České republiky i s ostatními závazky vyplývajícími z mezinárodního práva a jeho provádění bude primárně spadat do působnosti Úřadu a Ministerstva vnitra.

Vzhledem k tomu, že Česká republika je vázána nařízením (EU) 2016/679, jehož dopady se promítly i do vnitrostátního právního řádu, zejména do přijetí adaptačního zákona č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů, nebude již nyní nutné provést žádné zásadní legislativní změny za účelem ratifikace pozměňovacího protokolu. Avšak vzhledem ke skutečnosti, že Úmluva č. 108, na rozdíl od právního rámce Evropské unie, zahrnuje i oblast zpracování osobních údajů za účelem národní bezpečnosti a obrany (jedná se o zpracování zpravodajskými službami a některými dalšími orgány, např. Ministerstvem obrany či Národním bezpečnostním úřadem), je nutné vyhodnotit potřebu přípravy legislativních opatření s ohledem na případné uplatnění některé z výjimek gestorem, kterým je Ministerstvo vnitra.

1.2.6. Úmluva o kybernetické bezpečnosti a ochraně osobních dat (2014)

V posledním desetiletí zesílily snahy o ochranu osobních údajů v globálnějším měřítku, tedy na mezinárodní úrovni, i na Africkém kontinentu. V roce 2014 přijala Africká unie (AU) Úmluvu o kybernetické bezpečnosti a ochraně osobních dat (*African Union Convention on Cyber Security and Personal Data Protection*), známou též pod označením Malabská úmluva (*Malabo convention*). Africká unie vznikla na základě Sirtské deklarace z roku 1999 transformující Organizaci Africké jednoty (OAU)⁶⁰ v Africkou jednotu na summitu v Lomé 2000, na kterém byla přijata zakládající smlouva Africké unie – Konstitutivní akt Africké unie. K samotnému vzniku Africké unie pak došlo na prvním zasedání nového Shromáždění hlav států Africké unie, (Shromáždění AU) jako jejího nejvyššího orgánu dne 9. července 2002 v Durbanu.⁶¹ Vznik Africké unie byl inspirován Evropskou unií. V současné době sdružuje tato kontinentální organizace 55 členských států.⁶² Sídlo této organizace se nachází v hlavním městě Etiopie Addis Abebě.

Úmluva o kybernetické bezpečnosti a ochraně dat⁶³ je označována jako klíčový právní dokument na území afrického kontinentu reagující zejména na šíření dostupnosti internetu v afrických státech. Africká unie si v rámci kybernetické bezpečnosti klade jako obecný cíl zajistit, aby nové technologie, začleněné do rozvojových plánů Afriky byly využívány ve prospěch afrických jednotlivců, institucí a národních států, za současného zajištění ochrany dat a bezpečností v online prostředí.

Tato úmluva obsahuje preambuli a celkem 38 článků. V prvním článku jsou vymezeny definice pojmů užívaných úmluvou. Je zajímavé, že prvním pojmem vymezeným úmluvou je dětská pornografie, což je však dáno tím, že pojmy jsou vymezeny abecedně. Dále jsou zde vymezeny pojmy jako počítačový systém, počítačová data, souhlas subjektu údajů, kritická kybernetická/ICT infrastruktura, kryptologická činnost, škoda, správce osobních údajů, subjekt údajů, přímý marketing, elektronický podpis, elektronická platba, informace, údaje o zdravotním stavu, osobní údaje, citlivé údaje, zpracování osobních údajů, evidence osobních údajů, příjemce

⁶⁰ Pozn.: Organizace Africké jednoty (OAU) vznikla dne 25. května 1963, kdy došlo k podpisu Charty OAU 32 zakládajícími zeměmi v hlavním městě Etiopie Addis Abebě.

⁶¹ DECISIONS AND DECLARATION OF THE ASSEMBLY OF THE AFRICAN UNION. Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://au.int/sites/default/files/decisions/9549-assembly_en_9_10_july_2002_assembly_heads_state_government_first_ordinary_session_0.pdf

⁶² Srov. About the African Union. Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://au.int/en/overview>

⁶³ African Union Convention on Cyber Security and Personal Data Protection. Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://au.int/en/treaties/african-union-convention-cyber-security-and-personal-data-protection>

osobních údajů, třetí strana, zpracovatel atd. Kapitola I. úmluvy (čl. 2 – čl. 7) je věnována elektronickým transakcím, kapitola II. úmluvy (čl. 8 – čl. 23) vymezuje ochranu osobních údajů, včetně jednotlivých práv subjektů údajů jako je právo na informace, právo na přístup, právo na opravu či výmaz, právo vznést námitku a povinnosti správce osobních údajů – podle ustanovení čl. 22 úmluvy má správce povinnost uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná pro naplnění účelu předmětného zpracování a dále například též povinnost osobní údaje řádně zabezpečit proti zničení či zneužití třetími stranami,

Kapitola III. nazvaná Podpora kybernetické bezpečnosti a boje proti kybernetické kriminalitě (čl. 24 – čl. 31) vymezuje vnitrostátní právní rámec kybernetické bezpečnosti a mezinárodní spolupráce stran úmluvy. Členské státy Africké unie se jako signatáři této úmluvy zavazují ke zřízení závazných regulačních opatření v oblasti kybernetické bezpečnosti. Tato kapitola též obsahuje trestněprávní ustanovení vymezující 4 skutkové podstaty kybernetické kriminality – útoky na počítačové systémy, počítačovou kriminalitu, tzv. trestné činy související s obsahem (např. výhrůžky, urážky či šíření dětské pornografie elektronickou cestou) a trestné činy týkající se bezpečnostních opatření pro elektronické zprávy. Smluvní strany se také zavazují přizpůsobit některé další trestné činy (majetkové) a trestní sankce pro případy, že činy byly spáchány s využitím informačních a komunikačních technologií, a zavést trestní odpovědnost právnických osob.

V závěrečné IV. kapitole nazvané závěrečná ustanovení (čl. 32 – čl. 38) navrhuje v čl. 32 Úmluva vytvoření regionálního monitorovacího mechanismu na úrovni Africké unie za účelem zajištění v tomto článku specifikovaných záležitostí. Bohužel zatím tento dokument podepsala jen menšina států AU a ratifikovalo ho ještě méně z nich.⁶⁴

Je zjevné, že Úmluva o kybernetické bezpečnosti a ochraně osobních dat byla inspirována zejména Úmluvou č. 108 Rady Evropy. S Radou Evropy ostatně Africká unie v oblasti kybernetické bezpečnosti spolupracuje. V roce 2018 tyto mezinárodní organizace společně pořádaly dne 12. dubna 2018 workshop v sídle Africké unie v Addis Abebě věnovaný otázkám kybernetické bezpečnosti a kybernetické kriminality.⁶⁵

Pozornost této úmluvě věnovala i africká nevládní organizace Unwanted Witness (UW, dále jen „organizace UW“) založená v roce 2012 skupinou uživatelů internetu, blogerů, aktivistů,

⁶⁴ Seznam států, které podepsaly a ratifikovaly Úmluvu o kybernetické bezpečnosti a ochraně dat. Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

[https://au.int/sites/default/files/treaties/29560-sl-AFRICAN UNION CONVENTION ON CYBER SECURITY AND PERSONAL DATA PROTECTION.pdf](https://au.int/sites/default/files/treaties/29560-sl-<u>AFRICAN UNION CONVENTION ON CYBER SECURITY AND PERSONAL DATA PROTECTION.pdf</u>)

⁶⁵ Srov. Tisková zpráva: *African Union Commission and Council of Europe Join Forces on Cybersecurity*. Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://au.int/en/pressreleases/20180412/african-union-commission-and-council-europe-join-forces-cybersecurity>

spisovatelů a obránců lidských práv jako nezávislá, nestranná a nezisková organizace občanské společnosti, se sídlem v Kampale v Ugandě. Organizace UW se zaměřuje na několik oblastí, mimo jiné právě na kybernetickou bezpečnost a ochranu osobních údajů, a na svých internetových stránkách hlásá, že soukromí (včetně osobních údajů) je základním lidským právem a proto za něj bojuje.

V roce 2019 začala tato nevládní organizace každoročně pořádat Sympozium o ochraně soukromí v Africe (*Privacy Symposium Africa*, PSA), což je celoafrická platforma pro ochranu soukromí a údajů, s cílem přilákat, prezentovat a diskutovat o původních výsledcích výzkumu a nejnovějším technologickém vývoji v oblasti ochrany osobních údajů a soukromí. Od svého založení tato platforma nabízí inovativní návrhy v oblasti právního, regulačního, akademického, politického a technologického rozvoje v oblasti ochrany soukromí a osobních údajů. Platforma sdružuje podnikatelskou komunitu, odborníky na informační a komunikační technologie, akademiky, právníky, regulátory, tvůrce politik a občanskou společnost za účele inspirativních projevů, podnětných panelů, kurzů a neomezeného navazování vysoce hodnotných kontaktů.⁶⁶

⁶⁶ Více informací k PSA. [online]. [cit. 3. 9. 2022]. Dostupné z: <https://privacysymposiumafrica.com/>

1.3. Vývoj ochrany osobních údajů v právu Evropské unie

Ochrana osobních údajů je v rámci Evropské unie upravena jak v právu primárním (zakládající smlouva a Listina základních práv a svobod), tak v právu sekundárním.

Těžiště právní úpravy ochrany osobních údajů v rámci Evropské unie spočívá v právu sekundárním, kterému se tak tento oddíl kapitoly první věnuje především.

Z primárního práva upravujícího ochranu osobních údajů upravují tuto problematiku zakládajících smlouvy a dále zejména Listina základních práv EU, které je věnovaný samostatný pododdíl v rámci tohoto oddílu 1. kapitoly.

1.3.1. Úprava ochrany osobních údajů v zakládajících smlouvách EU

Smlouva o fungování EU („SFEU“) v článku 16 (jedná se o bývalý článek 286 Smlouvy o ES) stanoví, že má **každý právo na ochranu osobních údajů, které se jej týkáji.**⁶⁷ Dále je zde uvedeno, že *„Evropský parlament a Rada přijmou řádným legislativním postupem pravidla do ochrany fyzických osob při zpracovávání osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a členskými státy, pokud vykonávají činnosti spadající do oblasti působnosti práva Unie, a pravidla o volném pohybu těchto údajů. Dodržování těchto pravidel podléhá kontrole nezávislými orgány.“*⁶⁸ A dále že: *“ Pravidly přijatými na základě tohoto článku nejsou dotčena zvláštní pravidla uvedená v článku 39 Smlouvy o Evropské unii.“*⁶⁹

*Protokol č. 21 k této smlouvě vymezil specifické postavení Spojeného království a Irsko s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva. V čl. 6a pak stanovil, že: „Spojené království nebo Irsko nebudou vázány pravidly stanovenými na základě článku 16 Smlouvy o fungování Evropské unie, která se týkáji zpracovávání osobních údajů členskými státy, vykonávají-li činnosti spadající do oblasti působnosti části třetí hlavy V kapitoly 4 nebo 5 uvedené smlouvy, pokud nejsou vázány pravidly Unie pro formy justiční spolupráce v trestních věcech nebo policejní spolupráce, v jejichž rámci musí být ustanovení stanovená na základě článku 16 dodržována.“*⁷⁰

Na základě referenda, konaného 23. června 2016, iniciovalo Spojené království kroky k vystoupení z Evropské unie (tzv. „Brexit“). Dne 31. ledna 2020 tak skončilo členství Spojeného království v Evropské unii. V Dohodě o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii je upravena

⁶⁷ Konsolidované znění SFEU In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ Tamtéž

ochrana osobních v čl. 71, který stanoví, že „Na zpracování osobních údajů subjektů údajů nacházejících se mimo Spojené království se ve Spojeném království použije právo Unie v oblasti ochrany osobních údajů, jestliže tyto osobní údaje: a) byly ve Spojeném království zpracovány před koncem přechodného období podle práva Unie nebo b) jsou ve Spojeném království zpracovávány po konci přechodného období na základě této dohody.“⁷¹ Článek 71 odst. 2 stanovil, že: „Odstavec 1 se nepoužije, pokud se na zpracování osobních údajů podle uvedeného odstavce vztahuje odpovídající úroveň ochrany, která je stanovena v použitelných rozhodnutích podle čl. 45 odst. 3 nařízení (EU) 2016/679 nebo čl. 36 odst. 3 směrnice (EU) 2016/680.“⁷² V čl. 71 odst. 3 je pak uvedeno, že „Jestliže rozhodnutí uvedené v odstavci 2 již není použitelné, Spojené království při zpracování osobních údajů subjektů údajů uvedených v odstavci 1 zajistí úroveň ochrany osobních údajů, která je v zásadě rovnocenná úrovni ochrany poskytované podle práva Unie v oblasti ochrany osobních údajů.“⁷³ Podle čl. 72 upravujícího Důvěrné zacházení a omezené používání údajů a informací ve Spojeném království: „Aniž je dotčen článek 71, použijí se vedle ustanovení práva Unie v oblasti ochrany osobních údajů ustanovení práva Unie o důvěrném zacházení, omezeném používání, omezení uložení a požadavku na vymazání údajů a informací na údaje a informace, které orgány nebo úřední subjekty Spojeného království nebo ve Spojeném království nebo zadavatelé podle definice v článku 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/25/EU (92), kteří jsou ze Spojeného království nebo ve Spojeném království, získali: a) před koncem přechodného období nebo b) na základě této dohody.“⁷⁴

Článek 1 odst. 3 této dohody pak stanoví, že „Bez ohledu na článek 71 dohody o vystoupení se na osobní údaje zpracovávané ve výsostných oblastech na základě tohoto protokolu použijí kromě ustanovení práva Unie o ochraně osobních údajů, jež se podle tohoto protokolu vztahují na výsostné oblasti a použijí ve výsostných oblastech, i nařízení (EU) 2016/679 a směrnice (EU) 2016/680.“⁷⁵

Smlouva o Evropské unii (EU) ve svém článku 39 uvádí, že „V souladu s článkem 16 Smlouvy o fungování Evropské unie a odchylně od jeho odstavce 2 přijímá Rada rozhodnutí, které stanoví pravidla o ochraně fyzických osob při zpracování osobních údajů členskými státy, pokud

⁷¹ Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii. In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12020W/TXT&from=FR>

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž, čl. 72.

⁷⁵ Tamtéž, čl. 1.

vykonávají činnosti spadající do oblasti působnosti této kapitoly, a pravidla o volném pohybu těchto údajů. Dodržování těchto pravidel podléhá kontrole nezávislými orgány.“⁷⁶

1.3.2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto osobních údajů (1995)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (*Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data*, dále jen „Směrnice 95/46/ES“)⁷⁷ jako právní akt EU (pramen sekundárního práva) představovala komplexní dokument v oblasti ochrany osobních údajů v rámci EU, který alespoň částečně sjednotil národní právní úpravy jednotlivých členských států v oblasti ochrany osobních údajů, a to prostřednictvím harmonizačního účinku na právní řády jednotlivých členských států EU. Jejím přijetím totiž vznikla povinnost těchto států přijmout (transponovat) do svých právních řádů právní předpisy, které by byly v souladu s požadavky kladenými směrnicí 95/46/ES, neboť směrnice, na rozdíl od nařízení v obecném smyslu, nestanovuje práva a povinnosti subjektům vnitrostátního práva přímo.

Inspirací Směrnice 95/46/ES byla výše uvedená Úmluva č. 108 (její původní znění), na rozdíl od ní se však Směrnice 95/46/ES vztahovala vedle částečně či plně automatizovaného zpracování i na neautomatizované zpracování osobních údajů, které byly obsaženy v rejstříku nebo do něj měly být zařazeny, čímž pojala zpracování osobních údajů komplexně a též reflektovala technologický vývoj od doby přijetí Úmluvy č. 108.

Směrnice obsahovala 72 recitálů v preambuli, určených k výkladu samotného textu směrnice (tj. článků) a 34 článků. V čl. 2 směrnice definovala základní pojmy zpracování osobních údajů jako je osobní údaj, zpracování osobních údajů, správce, zpracovatel, třetí osoba, příjemce a souhlas subjektu údajů. Dále též Směrnice 95/46/ES v čl. 6 stanovila zásady pro kvalitu údajů (v podstatě základní zásady zpracování osobních údajů) a v čl. 7 zásady pro oprávněné zpracování

⁷⁶ Konsolidované znění Smlouvy o EU In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6 2022]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

⁷⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, zkráceně Směrnice 95/46/ES. In: EUR-Lex. [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:31995L0046&from=CS>

osobních údajů (právní údajů tituly). Článek 8 této směrnice zakazoval zpracování zvláštních (citlivých) údajů, které odhalují rasový či etnický původ, politické názory, náboženské nebo filozofické přesvědčení, odborovou příslušnost, jakož i zpracování údajů týkajících se zdraví a sexuálního života, mimo případy uvedené v čl. 8 odst. 2 Směrnice 95/46/ES. Směrnice zakotvovala též práva subjektů údajů jako právo na přístup a informace o zpracování osobních údajů osoby, jež se tyto údaje týkají a rovněž právo vznést námitku proti zpracování osobních údajů.

Směrnice upravovala také předávání osobních údajů do zemí EU i mimo ně. Dle čl. 28 Směrnice 95/46/ES měl každý členský stát pověřit jeden nebo několik orgánů veřejné moci na svém území dohledem nad dodržováním předpisů přijatých členskými státy na základě této směrnice. Tyto orgány měly vykonávat svoji činnost (úkoly, kterými byly pověřeny) zcela nezávisle.

V článku 29 zřídila Směrnice 95/46/ES Pracovní skupinu pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů - tzv. **Pracovní skupina WP 29** (*Article 29 Working Party*), zkráceně WP 29, která vydávala **výkladová stanoviska** (*Opinions*) a **vodítka** (*Guidelines*) k problematice zpracování osobních údajů dle Směrnice 95/46/ES.⁷⁸ Skupina byla složená ze zástupců dozorového úřadu každé členské země (Pozn.: Každá země měla ve skupině jen jednoho zástupce.) a jednoho zástupce Evropského inspektora ochrany údajů a Evropské komise. WP29 se dále dělila na jednotlivé podskupiny podle zaměření.

Přestože ambicí Směrnice 95/46/ES bylo co nejvíce sjednotit vnitrostátní právní úpravy jednotlivých členských států v oblasti ochrany osobních údajů, postupem času se začalo ukazovat, že se tento záměr, povedl jen zčásti (jak již bylo uvedeno výše), neboť provedení směrnicí 95/46/ES stanovených požadavků si vysvětlovaly jednotlivé státy odlišně, v důsledku čehož se národní právní úpravy ochrany osobních údajů jednotlivých členských států EU v některých aspektech lišily. Zejména z tohoto důvodu došlo v roce 2016 k přijetí nařízení (EU) 2016/679.

1.3.3. Listina základních práv EU (2000)

Dne 7. prosince 2000 byla v Nice vyhlášena Listina základních lidských práv EU jako právně nezávazná politická deklaráce (*Charter of fundamental rights of the European Union*, dokument č. 2000/C 364/1)⁷⁹. Charta obsahovala celkem 54 článků rozdělených do 7 hlav nazvaných Důstojnost, Svobody, Rovnost, Solidarita, Občanská práva, Soudnictví a Obecná

⁷⁸ Stanoviska a doporučení Pracovní skupiny WP 29. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

⁷⁹ Charter of fundamental rights of the European Union. [online]. cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000X1218\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000X1218(01)&from=EN)

ustanovení upravující výklad a použití Listiny. Její přijetí bylo reakcí na postupný vývoj původně ryze ekonomického společenství. **Jednalo se o první mezinárodní katalog lidských práv, ve kterém bylo právo na ochranu osobních údajů (*Protection of personal data*) zakotveno jako samostatné právo** (pozn. v případě Úmluvy č. 108 se jednalo o mezinárodní smlouvu, nikoliv o katalog práv), **a to v čl. 8. v rámci hlavy II. nazvané Svobody. Dle tohoto článku má „...každý právo na ochranu osobních údajů, které se ho týkají. Tyto údaje musí být zpracovány korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem. Každý má právo na přístup k údajům, které o něm byly shromážděny, a má právo na jejich opravu. Na dodržování těchto pravidel dohlíží nezávislý orgán.“**

V roce 2007 se na základě čl. 6 Smlouvy o EU ve znění Lisabonské smlouvy stala Listina základních práv EU (dokument č. 2010/C 83/02)⁸⁰ právně závaznou ve smyslu pramene primárního práva. Podle výše uvedeného článku „*Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, jež má stejnou právní sílu jako smlouvy.*⁸¹ Obsah jednotlivých článků upravujících základní práva a svobody se Lisabonskou smlouvou prakticky nezměnil.

Na rozdíl od mezinárodních smluv jsou podle čl. 51 Listiny základních práv upravujícího oblast jejího použití, ustanovení této listiny při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie, a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie. „*Respektují proto práva, dodržují zásady a podporují jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezí pravomocí, které jsou Unii svěřeny ve Smlouvách.*“⁸²

Od roku 2001 předkládá Evropský parlament každoročně zprávu týkající se dodržování práv vyjmenovaných v Listině v jednotlivých členských zemích.⁸³

1.3.4. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 (2016)

Jak již bylo uvedeno výše, směrnice 95/46/ES nenaplnila očekávání do ní vložená, neboť nesjednotila právní úpravy členských států EU v takové míře, aby byla zajištěna jednotná

⁸⁰ Listina základních práv EU. (2007/C 303/01). In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>

⁸¹ Lisabonská smlouva pozměňuje Smlouvu o EU a Smlouvu o založení Evropského společenství. In: EUR Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=CS>

⁸² Tamtéž

⁸³ Zpráva o stavu základních práv v Evropské unii – výroční zpráva za období 2018–2019 [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0226_CS.html

aplikace ustanovení této směrnice. Tento fakt, spolu s masivním rozvojem technologií a internetu (včetně sociálních sítí) a rozšiřující se globalizací jež zvýšila potřebu efektivního zajištění ochrany osobních údajů, vedl k přípravným pracem na přímo aplikovatelném předpisu EU, jež by svou právní silou garantoval jednotnou aplikaci evropských norem na ochranu osobních údajů.

Nařízení (EU) 2016/679 bylo přijato, po několika letech intenzivní práce na jeho obsahu, dne 27. dubna 2016 a jeho účinnost byla stanovena na 25. května 2018⁸⁴. Nařízení na rozdíl od Směrnice 95/46/ES **stanovuje povinnosti a přiznává práva adresátům tohoto nařízení přímo**. Těmito adresáty jsou především vnitrostátní subjekty v rámci celé EU, jedná se tedy o stamiliony subjektů, na které dopadá komplexní úprava vztahů při zpracování osobních údajů, což činí nařízení přelomovým právním předpisem, neboť je to vůbec poprvé, kdy je aplikován evropský právní předpis upravující tuto oblast namísto vnitrostátních právních úprav. Přímá aplikovatelnost nařízení na jeho adresáty po celé Evropské unii znamená větší sjednocující účinek tohoto právního předpisu, neboť oproti směrnici 95/46/ES poskytuje minimální prostor pro provedení některých svých ustanovení vnitrostátními právními předpisy. Tento minimální prostor v ČR naplňuje zákon o zpracování osobních údajů (tzv. aplikační zákon). Cílem nařízení (EU) 2016/679 je i vyšší míra spolupráce dozorových úřadů při přeshraničním zpracování.

V případě nařízení tak nastala přelomová situace v tom smyslu, že základní právo garantované ústavou ČR je upraveno přímo aplikovatelným předpisem EU, tedy předpisem s přímým účinkem. Jako základní regulatorní způsob zvolil evropský zákonodárce metodu perforativních pravidel silně spočívající na teologických normách, jež vytyčují pouze žádoucí cíle, jichž mají subjekty právních norem dosáhnout.⁸⁵ Regulatorní přístup „[...]ze své podstaty nabízí povinným subjektům dostatečnou možnost zvolit si variantu splnění svých povinností, která odpovídá konkrétnímu případu“⁸⁶ Souhlasím s tvrzením, že tato metoda klade vysoké nároky nejen na správce osobních údajů a orgány veřejné správy, které povinnosti vyplývající z nařízení (EU) 2016/679 vymáhají, nýbrž i na samotné subjekty ochrany osobních údajů.

Právo na ochranu osobních údajů není právem absolutním, a podle ustanovení recitálu (4) nařízení (EU) 2016/679 musí být posuzováno v souvislosti se svou funkcí ve společnosti a v souladu se zásadou proporcionality musí být v rovnováze s dalšími základními právy.

⁸⁴ Nařízení (EU) 2016/679, aktuální verze. In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

⁸⁵ MÍŠEK, Jakub. *Moderní regulatorní metody ochrany osobních údajů*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Spisy právnické fakulty Masarykovy univerzity Edice Scientia, sv. č. 694, 2020, s. 25., ISBN-978-80-210-9736-0

⁸⁶ Tamtéž, str. 19.

Lze konstatovat, že na komplexní právní úpravu není tento předpis nijak rozsáhlý – samotný normativní text, ovšem je v něm nadměrné množství recitálů (nazývaných též preambule nařízení), tedy ustanovení předcházejících vlastnímu textu nařízení (EU) 2016/679 a majících doplňující charakter ve vztahu k výkladu jednotlivých právních norem. Recitály tedy do jisté míry splňují funkci důvodové zprávy.

Těchto recitálů je bezmála dvakrát tolik než samotného normativního textu. Nařízení (EU) 2016/679 totiž obsahuje 173 recitálů a 99 článků normativního textu rozdělených do 11 kapitol. Na druhou stranu tyto recitály plní významnou interpretační funkci vůči ustanovením tvořícím vlastní text nařízení (EU) 2016/679. Stěžejními jsou zejm. recitál (47) týkající se výkladu oprávněného zájmu správce, recitál (50), vztahující se ke zpracování osobních údajů pro jiné účely, než pro které byly původně shromážděny. Recitál (51) o zvláštní ochraně údajů o rasovém či etnickém původu a recitál (70) upravující právo kdykoli vznést bezplatně námitku proti zpracování osobních údajů pro účely přímého marketingu.

Jak již bylo uvedeno, samotný text nařízení je rozdělen do 11 kapitol, označených římskými číslicemi. V kapitole I. Obecná ustanovení jsou vymezeny předmět a cíle, jakož i věcná a místní působnost nařízení (EU) 2016/679. Stěžejní je hlavně čl. 4, který ve 26 bodech definuje základní pojmy z oblasti ochrany osobních údajů pro účely tohoto nařízení – osobní údaj, zpracování, evidence, správce a zpracovatel osobních údajů, příjemce, genetické a biometrické údaje atd.

Kapitola II. nazvaná Zásady upravuje zejména základní zásady zpracování osobních údajů, dále zákonnost zpracování (právní tituly zpracování), podmínky vyjádření souhlasu a zpracování zvláštních kategorií osobních údajů. Zpracování osobních údajů musí vždy probíhat v souladu se základními zásadami zpracování osobních údajů vymezenými v čl. 5 nařízení (EU) 2016/679, a sice zásadou zákonnosti, korektnosti a transparentnosti, zásadou účelového omezení zpracování osobních údajů, minimalizace osobních údajů, přesnosti zpracovávaných osobních údajů, omezení uložení zpracovávaných osobních údajů a integritou a důvěrností zpracovávaných osobních údajů. Za dodržení těchto zásad odpovídá dle ustanovení čl. 5 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679 správce osobních údajů (zásada odpovědnosti správce osobních údajů). Co se týče právních titulů zpracování osobních údajů, oproti zákonu č. 101/2000 Sb. nařízení (EU) 2016/679 neupravuje právní titul (dalšího) zpracování oprávněně zveřejněných osobních údajů v souladu se zvláštním právním předpisem. V Kapitole III. nazvané Práva subjektů údajů je oproti zákonu č. 101/2000 Sb. v čl. 20 nově stanoveno právo na přenositelnost, jehož obsahem je právo subjektu údajů získat osobní údaje, které se ho týkají, jež poskytl správci ve strukturovaném, běžně používaném a strojově čitelném formátu, a právo předat tyto údaje jinému správci za podmínek v tomto

ustanovení stanovených. V Kapitole IV. nazvané správce a zpracovatel je v čl. 37 upraven i institut pověřence pro ochranu osobních údajů, který zákon č. 101/2000 Sb. neznal. Pověřence pro ochranu osobních údajů (angl. „*Data Protection Officer*“, či zkráceně „*DPO*“), musí mít každý orgán veřejné moci či veřejný subjekt (s výjimkou soudů jednajících v rámci svých soudních pravomocí) provádějící zpracování osobních údajů, dále se jedná o případy, kdy hlavní činnosti správce nebo zpracovatele spočívají v operacích zpracování, které kvůli své povaze, svému rozsahu nebo svým účelům vyžadují rozsáhlé pravidelné a systematické monitorování subjektů údajů, a případy, kdy hlavní činnosti spočívají v rozsáhlém zpracování zvláštních kategorií osobních údajů a osobních údajů týkajících se rozsudků v trestních věcech a trestných činů uvedených v článku 10 nařízení (EU) 2016/679. Mezi hlavní činnosti pověřence patří poskytování informací a poradenství správci či zpracovateli, a též zaměstnancům, kteří se na zpracování osobních údajů daného subjektu podílejí. Pověřenec dále monitoruje soulad zpracování s nařízením (EU) 2016/679 a dalšími předpisy. Pověřenec rovněž poskytuje na vyžádání poradenství, pokud jde o posouzení vlivu na ochranu osobních údajů (DPIA). Nedílnou součástí výkonu funkce pověřence je také spolupráce s Úřadem, pro který je kontaktní osobou.

Kapitola V. upravuje Předávání osobních údajů do třetích zemí nebo mezinárodním organizacím. Tato předávání jsou založena na rozhodnutí Evropské komise o odpovídající ochraně⁸⁷, dále na vhodných zárukách správce nebo zpracovatele, za podmínky, že jsou k dispozici vymahatelná práva subjektu údajů a účinná právní ochrana subjektů údajů, a to bez zvláštního povolení Úřadu pomocí standardních nástrojů vymezených v ustanovení čl. 46 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679, (mimo jiné závazných podnikových pravidlech ve smyslu čl. 47 nařízení (EU) 2016/679), či s výhradou povolení Úřadu pomocí nestandardních nástrojů podle čl. 46 odst. 3 nařízení (EU) 2016/679.⁸⁸ Předávání je též možné na základě splnění jedné z výjimek vymezených v čl. 49 odst. 1. písm. a) až g) nařízení (EU), a to v případech, kdy neexistuje rozhodnutí Evropské komise o odpovídající ochraně ani vhodné záruky.

Kapitola VI. je věnována Nezávislým dozorovým úřadům, které jsou pověřeny monitorováním uplatňování nařízení (EU) 2016/679. Nezávislost těchto úřadů při plnění jejich úkolů a při výkonu jejich pravomocí má být garantována nezávislostí členů dozorového orgánu

⁸⁷ Srov. Internetové stránky Úřadu. Rubrika Předávání založené na rozhodnutí o odpovídající úrovni ochrany osobních údajů. Přehled platných rozhodnutí Evropské komise. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/predavani-zalozene-na-rozhodnuti-o-odpovidajici-urovni-ochrany-osobnich-udaju/ds-5065>

⁸⁸ Srov. Internetové stránky Úřadu. Rubrika Předávání založené na vhodných zárukách správce nebo zpracovatele. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/predavani-zalozene-na-vhodnych-zarukach-garantovanych-spravcem-vyvozcem-udaju/ds-5070/archiv=0&p1=3938>

na vnějším vlivu (at' již přímém či nepřímém) a nepřijímáním pokynů. Výčet úkolů dozorových úřadů je obsažen v čl. 57 nařízení (EU) 2016/679 a pravomoci k jejich výkonu jsou vymezeny v čl. 58 nařízení (EU) 2016/679. V Kapitole VII. je upravena Spolupráce mezi dozorovými úřady a tzv. mechanismus jednotnosti, pro tuto spolupráci, za účelem zajištění jednotného uplatňování nařízení (EU) 2016/679 v celé EU. V Kapitole VIII. nazvané Právní ochrana, odpovědnost a sankce jsou v čl. 83 odst. 2 a 3 stanoveny obecné podmínky pro ukládání správních pokut a v čl. 83 odst. 4–6 je pak stanovena horní výše správních pokut pro zde vymezená porušení článků nařízení (EU) 2016/679. Ustanovení čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679 umožňuje členským státům, aby si stanovily pravidla týkající se toho zda, a do jaké míry je možné ukládat správní pokuty orgánům veřejné moci a veřejným subjektům usazeným v členském státě. Předmětné ustanovení se bohužel negativně promítlo do adaptačního zákona k nařízení (EU) 2016/679 – zákona č 110/2019 Sb., který v § 62 odst. 5, stejně jako v § 61 odst. 3, ukládá Úřadu, aby obligatorně upustil od uložení správního trestu u těchto veřejných subjektů (správců a zpracovatelů). Kapitola IX. obsahuje ustanovení týkající se zvláštních situací, při nichž dochází ke zpracování. Jsou zde uvedeny odchylky zpracování osobních údajů pro některé účely, například pro novinářské a akademické, pro účely archivace ve veřejném zájmu, statistické účely či pro zpracování v souvislosti se zaměstnáním. Kapitola X. upravuje Akty v přenesené pravomoci a prováděcí akty a v poslední XI. kapitole nazvané Závěrečná ustanovení, je kromě vymezení platnosti a použitelnosti (účinnosti) nařízení (EU) 2016/679 v čl. 99, v čl. 94 stanoveno, že odkazy na pracovní skupinu WP29 se považují za odkazy na Evropský sbor pro ochranu osobních údajů zřízený tímto nařízením. Působnost Pracovní skupiny WP29 tak přešla na Evropský sbor pro ochranu osobních údajů, zkráceně „Sbor“ (angl. „*European Data Protection Board*“, zkráceně „*EDPB*“ či jen „*Board*“)⁸⁹, který tvoří vedoucí dozorových úřadů každého členského státu. Tento Sbor je podle čl. 69 nařízení (EU) 2016/679 při plnění svých úkolů nebo při výkonu svých pravomocí nezávislý.

Pro úspěšnou aplikaci nařízení, jako každého právního předpisu je, řečeno slovy experta na ochranu osobních údajů, který působil v letech 2010-2021 na Úřadu pro ochranu osobních údajů (od října 2019 do ledna 2021 na pozici ředitele odboru dozoru) a autora úspěšné publikace „*Praktický průvodce GDPR*“, JUDr. Jiřího Žůrka⁹⁰, [...] *nutné porozumět mu a pochopit jej nejen ze strany správců a zpracovatelů, ale i široké veřejnosti, která jej uplatňuje.*“⁹¹ Znakem rozsáhlého

⁸⁹ Více informací. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://edpb.europa.eu/edpb_cs

⁹⁰ Pozn. JUDr. Žůrek působil v letech 2010-2021 na Úřadu pro ochranu osobních údajů, naposledy ve funkci ředitele odboru dozoru.

⁹¹ ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. 2. aktualizované vydání. Olomouc: Anag, 2018, str. 8, ISBN 978-80-7554-152-9.

a komplexně pojatého právního předpisu, jakým nařízení (EU) 2016/679 bezesporu je, je „usazování“ praxe postupem doby. „*Ta je důležitá pro právní jistotu adresátů právních předpisů.*“⁹²

1.3.5. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725 (2018)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725⁹³ ze dne 23. října 2018 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení nařízení (ES) č. 45/2001⁹⁴ a rozhodnutí č. 1247/2002/ES (Úř. věst. L 295, 21.11.2018, s. 39) (dále jen „*nařízení Rady (EU) 2018/1725*“) se, jak vyplývá z jeho názvu, vztahuje na zpracování osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty EU.

Nařízení obsahuje celkem 89 recitálů a 101 článků, které jsou rozděleny do 12 kapitol označených římskými číslicemi (jedná se o stejnou schematickou strukturu jako u nařízení Rady (EU) 2016/679. V účinnost vstoupilo nařízení Rady (EU) 2018/1725 dne 12. prosince 2019.

Účelem nařízení Rady (EU) 2018/1725 je chránit svobody a základní práva fyzických osob související se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi EU. Jedná se o naplnění čl. 16 SFEU, o kterém bylo pojednáno v úvodu tohoto oddílu a samozřejmě i o naplnění základního práva na ochranu osobních údajů podle čl. 8 Listiny základních práv EU. Na zpracování osobních údajů prováděné výše uvedenými subjekty EU se dle čl. 2 odst. 3 nařízení Rady (EU) 2016/679 toto nařízení nevztahuje. Obě nařízení však zakládají zpracování osobních údajů na stejných hodnotách, zásadách a povinnostech, které musí správci osobních údajů splnit.

I podle nařízení Rady (EU) 2018/1725 proto musí orgány EU (jako správci osobních údajů) zajistit, aby byly osobní údaje zpracovávány v souladu se základními zásadami osobních údajů, a sice pouze pro jasně vymezené a oprávněné účely, korektně, zákonným a bezpečným způsobem, dále transparentně, na základě informování dotčených fyzických osob a při dodržení jejich práv. Zpracovávané osobní údaje musí být přesné, odpovídající, podstatné a přiměřené a uchovávány pouze po dobu, která je nezbytná pro naplnění účelu zpracování.

⁹² Tamtéž, str. 9.

⁹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725. In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1725&from=CS>

⁹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 45/2001. In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001R0045&from=CS>

Kromě povinností správců a zpracovatelů osobních údajů, vymezuje nařízení Rady (EU) 2018/1725 též práva fyzických osob jako subjektů zpracovávaných osobních údajů, a to v kapitole III. Jedná se například o právo na informace a přístup k osobním údajům, právo na výmaz („*právo být zapomenut*“), právo na omezení zpracování, právo na přenositelnost či právo subjektu údajů vznést námitku proti zpracování osobních údajů.

Nařízení rovněž stanoví zřízení nezávislého orgánu dozoru a jmenování evropského inspektora ochrany údajů, jakož i jmenování inspektora ochrany údajů v každém orgánu, agentuře nebo instituci EU. Instituce (orgán) Evropského inspektora ochrany osobních údajů však funguje již od roku 2004.

Právní rámec pro zřízení této instituce, představoval článek 286 Smlouvy o ES (bývalý článek 213b), přijatý v roce 1997 jako součást Amsterodamské smlouvy, který stanovil, že se od 1. ledna 1999 na orgány a instituce zřízené touto smlouvou nebo na jejím základě vztahují akty Společenství o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, a dále, že před tímto datem Rada postupem podle článku 189b zřídí nezávislý orgán dozoru odpovědný za sledování uplatňování těchto aktů Společenství na orgány a instituce Společenství a přijme podle potřeby další příslušná ustanovení.

Tato ustanovení Smlouvy o ES byla provedena nařízením (ES) č. 45/2001, které vstoupilo v platnost v roce 2001. Toto nařízení rovněž stanovilo zřízení nezávislého dozorového orgánu, označovaného jako *"Evropský inspektor ochrany údajů"*, který má řadu pravomocí a může se podílet na provádění specifických úkolů pravomocí. Jak stanovil čl. 1 odst. 2 nařízení (ES) č. 45/2001, na uplatňování tohoto nařízení na všechna zpracování prováděná orgánem nebo institucí Společenství dohlíží nezávislý orgán dozoru zřízený tímto nařízením („*Evropský inspektor ochrany údajů*“). Bližší vymezení tohoto orgánu EU bylo obsaženo v kapitole nařízení (ES) č. 45/2001 nazvané Nezávislý orgán dozoru: Evropský inspektor ochrany údajů. V článku 41 tohoto nařízení nazvaném Evropský inspektor ochrany údajů bylo ustaveno, že se zřizuje se nezávislý orgán dozoru nazvaný Evropský inspektor ochrany údajů, který je v oblasti ochrany osobních údajů povinen zajistit, aby orgány a instituce Společenství dodržovaly základní práva a svobody fyzických osob, zejména jejich právo na soukromí. V čl. 41 odst. 3 nařízení (ES) č. 45/2001 pak bylo uvedeno, že: *„Evropský inspektor ochrany údajů je pověřen sledováním a zajišťováním toho, aby bylo uplatňováno toto nařízení a všechny ostatní akty Společenství související s ochranou základních práv a svobod fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgánem či institucí Společenství, a dále je pověřen poradenstvím pro orgány a instituce Společenství a subjekty údajů pro všechny otázky, které se týkají zpracování osobních*

údajů. Za tímto účelem plní evropský inspektor ochrany údajů povinnosti stanovené v článku 46 a vykonává pravomoci podle článku 47. “

Dále podle čl. 24 oddílu 8 upravujícího institut inspektora ochrany údajů nařízení (ES) č. 45/2001, měli rovněž každý orgán a každá instituce Společenství jmenovat alespoň jednu osobu inspektorem ochrany údajů.

Evropský inspektor ochrany osobních údajů (*European Data Protector Supervisor*, zkráceně *EDPS*, česky *EIOÚ*) je nezávislý orgánem pro ochranu osobních údajů, společný pro všechny orgány, instituce a jiné subjekty EU. EDPS zejména **Dohlíží** na zpracování osobních údajů ze strany orgánů EU a kontroluje, zda jsou dodržovány příslušné předpisy týkající se ochrany soukromí. Dále těmto orgánům a institucím EU **poskytuje poradenství, a to** ke všem aspektům zpracování osobních údajů, souvisejících politických oblastí a právních předpisů. EDPS rovněž **vyřizuje** stížnosti a provádí šetření, spolupracuje s **vnitrostátními orgány** zemí EU a zajišťuje tak jednotný přístup k ochraně údajů. V neposlední řadě EDPS též sleduje **nové technologie**, které mohou mít na ochranu údajů dopad.⁹⁵

1.3.6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 (2016)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680, ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV, která se zkráceně označuje jako „*trestněprávní směrnice*“ (dále jen „*směrnice (EU) 2016/680*“) ⁹⁶ se týká přeshraničního a vnitrostátního zpracování osobních údajů příslušnými orgány členských států za účelem vymáhání práva, pod který se řadí prevence, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů, anebo výkonu trestů jakož i ochrana a předcházení ohrožení veřejné bezpečnosti. Účelem této směrnice je zajistit ochranu soukromí a osobních údajů v případech, kdy na zpracování osobních údajů nedopadá regulace obsažená v nařízení (EU) 2016/679.

Směrnice byla transponována do českého právního řádu zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, kde tvoří obsah jeho hlavy III. a rovněž novelizací zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů. Přestupky spočívající v porušení

⁹⁵ Více informací na stránkách EU. Orgány a instituce. EIOU. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/edps_cs

⁹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680. In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680&from=CS>

hlavy III. zákona č. 110/2019 Sb. jsou uvedeny v § 63 odst. 1 a 2 tohoto zákona. (Pozn. Není jasné, proč zákonodárce tato ustanovení výslovně nenazval „*zpracování osobních údajů v rozporu s ustanoveními hlavy III. a souvisejícími předpisy*“.) Podle ustanovení § 63 odst. 3 zákona č. 110/2019 Sb., lze za tyto přestupky uložit pokutu až do výše 10. 000 000 Kč.

Pokud však právo členského státu EU pověřuje příslušné orgány plněním jiných úkolů, než jsou úkoly pro účely uvedené v čl. 1 odst. 1 směrnice (EU) 2016/680 a zároveň se jedná o oblasti spadající do práva EU, použije se na zpracování pro tyto účely (archivace vědecké či ve veřejném zájmu, statistické či historické) nařízení (EU) 2016/679, včetně příslušných ustanovení adaptačního zákona č.110/2019 Sb.

1.3.7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681 (2016)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681⁹⁷ o používání údajů jmenné evidence cestujících („*PNR data – Passenger Name Record*“) pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti se zaměřuje na specifické zpracování osobních údajů z letecké dopravy a bývá zkráceně nazývána jako „*PNR směrnice*“ či „*směrnice č. 681*“ (dále jen „*směrnice (EU) 2016/681*“). PNR data jsou údaje vymezené v příloze č. 1 směrnice (EU) 2016/681. Jedná se o údaje z rezervačních a odbavovacích systémů leteckých dopravců (např. jméno a příjmení a adresa cestujících, datum rezervace, datum zamýšlené cesty, informace o způsobech platby, informace o cestovní agentuře, informace o zavazadlech atd.)

Unijní cíl směrnice (EU) 2016/681 je vymezen v její preambuli. Tímto cílem je zajistit využití údajů shromažďovaných leteckými dopravci pro jejich vlastní komerční účely (údajů jmenné evidence cestujících) k prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání terorismu a závažné trestné činnosti. Cílem směrnice naopak není ukládat povinnost leteckým dopravcům shromažďovat či uchovávat jiné údaje o cestujících, než které již v současné době pro vlastní komerční účely shromažďují (uchovávají). PNR data mají sloužit k posouzení cestujících před jejich příletem nebo odletem podle vymezených kritérií rizika nebo za účelem identifikace konkrétních osob; a reagovat tak na hrozbu teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti a zároveň snížit riziko provádění kontrol a vyšetřování nevinných osob. Údaje předávané leteckými dopravci by měly obsahovat pouze informace o rezervacích a cestovních trasách, které

⁹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681. In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0681&from=EN>

příslušným orgánům umožní identifikovat ty cestující v letecké dopravě, kteří představují hrozbu pro vnitřní bezpečnost.

Ze směrnice (EU) 2016/681 plyne povinnost zřídit jednotku pro informace o cestujících (tzv. *PIU, Passenger Information Unit*), které budou letečtí dopravci údaje jmenné evidence cestujících předávat. Tato jednotka a s tím související oprávnění policie nakládat s těmito údaji nebyla v právním řádu ČR zakotvena. O vytvoření Národní jednotky využívající jmennou evidenci cestujících v boji s terorismem a závažnou trestnou činností proto rozhodla vláda ČR usnesením č. 510 ze dne 10. července 2017. Toto pracoviště bylo následně vytvořeno k 1. lednu 2018 a je součástí Národního kontaktního bodu pro terorismus NCOZ (Národní centrála proti organizovanému zločinu) SKPV (Služby kriminální policie a vyšetřování) PČR.⁹⁸

Směrnice byla do českého právního řádu transponována prostřednictvím novelizace zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů.

1.3.8. Příprava nařízení Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení Směrnice 2002/58/ES

Nařízení Evropského parlamentu a Rady o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení Směrnice 2002/58/ES (zkráceně nazývané „nařízení o soukromí a elektronických komunikacích“ či „nařízení e-Privacy“) je v současné době ve fázi přípravy⁹⁹, a to přestože byl vstup tohoto nařízení v účinnost plánován ve stejný den jako nařízení (EU) 2016/679, tedy dne 25. května 2018. Toto nařízení má nahradit směrnici 2002/58/ES ze dne 12. července 2002. Ve vztahu k nařízení (EU) 2016/679 se bude jednat o zvláštní právní úpravu, tedy „*lex specialis*“.

Návrh nařízení čítá celkem 43 recitálů a 29 článků. Nařízení e-Privacy bude regulovat způsoby využívání cookies a stanoví pravidla pro šíření obchodních sdělení na elektronické kontakty, a to včetně telefonních služeb a nově též volání přes internet v rámci komunikačních aplikací (např. Skype, Messenger či WhatsApp) označovaných jako **Over-the-top obsah/služby (OTT)** – distribuce audio nebo video obsahu přes internet.

Předmětný návrh se nevztahuje na činnosti orgánů, institucí a agentur EU.

⁹⁸Podrobnosti na stránkách Policie ČR. Národní kontaktní bod pro terorismus. Jmenná evidence cestujících. [online]. [cit. 03. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://www.policie.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

⁹⁹ Návrh nařízení o soukromí a elektronických komunikacích. In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017PC0010&from=CS>

1.4. Vývoj právní ochrany osobních údajů v České republice

Jak již bylo uvedeno v rámci kapitoly v oddílu věnovaném světovému a evropskému vývoji práva na ochranu osobních údajů, toto právo se jako samostatně definované (legislativně emancipované) právo vyčlenilo z práva na ochranu soukromí postupně. Nejinak tomu bylo i na území dnešní České republiky. Jednotlivá práva spadající do ochrany soukromí, která je součástí obecné ochrany osobnosti, byla na území Československa od 19. století upravena v občanskoprávních kodexech a ústavních zákonech.

V roce 1811 byl v rámci habsburské monarchie vydán Všeobecný zákoník občanský pro německé dědičné země Rakouské monarchie (německy, zkráceně *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie ABGB*, dále jen „*ABGB*“), zvaný obecný zákoník občanský, vyhlášený patentem císaře Františka I. č. 946 Sb. z. s. (z JGS Nr. 946/1811) ze dne 1. června 1811, s platností pro všechny země rakouského císařství, vyjímaje země Koruny uherské a účinností od 1. ledna 1812. Tento zákoník je všeobecně považován za relativně pokrokový základní kodex občanského práva v rámci absolutistické monarchie. Po vzniku Československého státu se stal na základě přijetí recepčního zákona č. 11/1918 Sb., součástí českého právního řádu, jako Československý zákoník občanský (OZO). V rámci Československého státu platil (pouze na českém území, neboť na slovenském platilo uherské obyčejové právo) do 31. prosince 1950, kdy byl nahrazen tzv. středním občanským zákoníkem, který sjednotil právní úpravu pro Čechy (české země) i Slovensko. ABGB se skládal z 1502 paragrafů a 4. částí – úvodů a 3 dílů. Díl první (§ 15–284) byl věnovaný Osobnímu právu.

V § 15 ABGB nazvaném Osobní práva bylo uvedeno, že: „*Osobní práva jednak se týkají osobních vlastností a poměrů, jednak se opírají o rodinné poměry.*“ Přestože ABGB neobsahoval formulaci všeobecného osobnostního práva, jeho § 16 stanovil vycházející z přirozenoprávní koncepce, že každý člověk má osobnostní práva: „*Každý člověk má vrozená, již rozumem poznatelná práva, a nutno jej tudíž považovati za osobu. Otroctví nebo nevolnictví a k tomu se vztahující výkon moci nejsou v těchto zemích dovolena.*“ Ustanovení § 17 ABGB zakotvilo nezciizitelnost těchto práv, zároveň však připustilo omezení osobnostních práv na základě zákona. V § 43 ABGB upravoval ochranu jména, tedy osobního údaje: „*Upírá-li se někomu právo, aby užíval svého jména nebo je-li poškozen tím, že se užívá jeho jména (krycího jména) neprávem, může žalovati, aby toho bylo zanecháno a je-li tu zavinění, aby byla škoda nahrazena.*“

Kodex ABGB byly několikrát novelizován a doplňovaly ho v oblasti dílčích osobnostních práv i další právní předpisy, například zákon č. 108/1933 Sb., o ochraně na cti ze dne 28. června 1933.

Co se týče ústavního zakotvení osobních práv, včetně práva na soukromí v 19. století (formulačně poplatnému své době), přelom v tomto směru znamenal rok 1867, ve kterém byl jako součást tzv. prosincové ústavy přijat základní zákon státní č. 142/1867 ř. z., o obecných právech občanů státních v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených, ze dne 21. prosince 1867, obsahující 20 článků. V čl. 1 tento zákon zakotvil jednotné státní občanství pro všechny obyvatele království a zemí na říšské radě zastoupených. Článek 2 tohoto zákona hlásal rovnost všech státních občanů, před zákonem, v čl. 4 a čl. 6 volnost stěhování a vystěhování svobodu osobní, v čl. 5 ochranu soukromého vlastnictví, v čl. 8 a čl. 9 ochranu svobody domovní (čl. 8 a 9), v čl. 10 ochranu listovního tajemství, v čl. 11 právo petiční, v čl. 12 právo shromažďovací a spolčovací, v čl. 13 svobodu slova a tisku, V čl. 17 svobodu vyučování, v čl. 15 svobodu víry a svědomí, v čl. 18 svobodu vědy a volby povolání a v čl. 19 ochranu národností. Tento zákon zůstal na základě čl. 2 recepčního zákona č. 11/1918 Sb., který stanovil, že: „*Všecké dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.*“ v platnosti až do roku 1920, kdy došlo k přijetí druhé československé ústavy zákonem č. 121/1920 Sb.

Po vzniku Československa byla přijata jeho první ústava, zákon č. 37/1918 Sb., o prozatímní ústavě, ze dne 13. listopadu 1918. Navazovala na tzv. recepční zákon Národního výboru Československého, zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého ze dne 28. října 1918. Ústava měla 21 paragrafů a dělila se na 4 části (O národním shromáždění, O presidentu republiky, Jak se vyhlášují rozsudky, O moci výkonné a nařizovací). Ústava neobsahovala ustanovení o občanských právech a svobodách.

Druhá československá ústava z roku 1920, zákonem č. 121/1920 Sb., ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky, zrušila předchozí (Prozatímní) ústavu. V hlavě 5. této ústavy nazvané Práva a svobody, jakož i povinnosti občanské byla v § 106 všem zaručena rovnost (výsady pohlaví, rodu a povolání se neuznávaly, což byl velký pokrok), dále byla v § 107 – 111 zaručena svoboda osobní a majetková, v § 112 svoboda domovní, v § 112 – 114 svoboda tisková, právo shromažďovací a spolkové, v § 115 právo petiční, v § 116 listovní tajemství, v § 117 – 120 svoboda učení a svědomí, svoboda projevu, v § 121 – 125 svoboda svědomí a vyznání a v § 126 zvláštní ochrana manželství. Z povinností pak byla stanovena pouze v § 127 branná povinnost.

Národním shromážděním republiky Československé došlo v roce 1920 k přijetí ústavního zákona č. 293/1920 Sb., o ochraně svobody osobní, domovní a tajemství listovního (podle §§ 107, 112 a 116 ústavní listiny) ze dne 9. dubna 1920, který obsahoval v rámci 4 částí 15 paragrafů. Zákon garantoval svobody obsažené v jeho názvu a stanovil výjimky (omezení) ze zaručení výše uvedených svobod. Národní shromáždění republiky Československé následně přijalo zákon

č. 300/1920 Sb., o mimořádných opatřeních ze dne 14. dubna 1920, který ve svém původním znění v § 1 stanovil, že *„Za války nebo tehdy, nastanou-li uvnitř státu události, ohrožující zvýšenou měrou celistvost státu, jeho republikánskou formu, ústavu nebo veřejný klid a pořádek, mohou být podle tohoto zákona učiněna mimořádná opatření, obmezující nebo rušící dočasně svobody zaručené ústavní listinou v §§ 107, 112, 113 a 116 a zákonem o ochraně svobody osobní, domovní a tajemství listovního, a v souvislosti s nimi i jiná opatření.“* Tato mimořádná opatření mohla být nařízena nejdéle na dobu 3 měsíců a pouze pokud byla nezbytně nutná k ochraně celistvosti státu, jeho republikánské formy, ústavy a k obnovení veřejného klidu a pořádku. K těmto mimořádným opatřením bylo zapotřebí usnesení vlády, schváleného prezidentem republiky. Podle ustanovení § 4 zákona č. 300/1920 Sb. *„Usnesení vlády, ve kterém dlužno přesně uvést, které odchylky od pravidelných předpisů a ve kterých místních a časových mezích se nařizují, vyhláší se ve formě vládního nařízení ve Sbírce zákonů a nařízení, v ústředním úředním listě a v úředním listě území, jehož se týče. Nařízení to musí být podepsáno prezidentem republiky a nejméně dvěma třetinami členů vlády, počítaje v to předsedu vlády nebo jeho náměstka (zástupce).“* Důraz na přesnost vymezení omezení jednotlivých složek práva na soukromí a nezbytnost takového zásahu do základních práv každého, je odrazem právního státu a důkazem demokratické vyspělosti v té době nedávno vzniklého Československého státu.

V období od roku 1938 (po podpisu Mnichovské dohody) do května 1945 Ústava z roku 1920 a ústavní zákony nemohly být prakticky naplňovány. Právně však zůstala Ústava z roku 1920 v platnosti až do přijetí ústavy 9. května v roce 1948.

V roce 1948 se Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo na ústavním zákoně 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky ze dne 9. května 1948, která vymezovala práva a povinnosti občanů ve své první kapitole (§ 1 - § 38). Byla zde zakotvena rovnost všech občanů před zákonem a mužů a žen, svoboda osobní a domovní, tajemství listovní a tajemství dopravovaných zpráv, svoboda pobytu, svoboda majetková, právo na vzdělání, svoboda svědomí a vyznání, svoboda projevu a ochrana kulturních statků, právo petiční a práva sociální. Ačkoliv se tedy jednalo o poměrně rozsáhlý katalog lidských práv, nebylo zde samostatně upraveno právo na soukromí, pouze některé jeho složky. Podle ustanovení § 38 ústavního zákona 150/1948 Sb. mohlo dojít k omezení práv a svobod zákonem za následujících podmínek: *„Zákon stanoví, jakým omezením podléhají práva a svobody občanů za války nebo tehdy, dojde-li k událostem ohrožujícím zvýšenou měrou samostatnost, celistvost a jednotu státu, ústavu, republikánskou státní formu a lidově demokratické zřízení anebo veřejný klid a pořádek.“*

V roce 1950 byl přijat tzv. střední občanský zákoník, zákon č. 141/1959 Sb., jehož význam spočíval především v ukončení právního dualismu na území Československa k 1. lednu 1951, kdy

vstoupil tento unifikovaný občanský zákoník v účinnost. Tento střední občanský zákoník však neobsahoval zakotvení osobnostních práv, v části 2. hlavě I. věnované fyzickým a právnickým osobám, upravoval pouze způsobilost k právům a povinnostem fyzické osoby, prohlášení za mrtvého, způsobilost k právním úkonům, institut zbavení svéprávnosti (který naopak představuje velký zásah do osobnostních práv člověka) a právní úpravu příbuzenství, švagrovství a osob blízkých. Z osobnostních práv upravoval tento občanský zákoník pouze v § 22 ochranu jména, ve které lze spatřovat ochranu osobních údajů, neboť jméno je údajem identifikujícím jedince. Dle tohoto ustanovení: „*Je-li někdo zkrácen ve svých právech tím, že někdo jiný neprávem užívá jeho jména, příjmení, názvu nebo krycího jména, může se domáhat, aby od toho bylo upuštěno.*“ Střední občanský ochranou jména fyzické osoby navazuje na úpravu obsaženou v § 44 ABGB.

V roce 1960 byla přijata další československá ústava, ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky. Tato Ústava upravovala práva a povinnosti občanů v hlavě druhé (čl. 19 – čl. 38). V rámci této hlavy byla zaručena rovnost občanů, právo pracujících na práci a odpočinek po ní, právo na odměnu za vykonanou práci, právo pracujících na ochranu zdraví a na léčebnou péči, jakož i právo na hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci a právo všech občanů na vzdělání. Dále zde bylo výslovně stanoveno, že mateřství, manželství a rodina jsou pod ochranou státu. Článek 28 ústavního zákona č. 100/1960 Sb. zaručoval všem občanům svobodu projevu ve všech oborech života společnosti, zejména také svobodu slova a tisku. A konečně čl. 30 tohoto ústavního zákona zaručoval nedotknutelnost osoby, když stanovil, že: „*Nikdo nemůže být stíhán jako obviněný jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč v případech zákonem stanovených a na podkladě rozhodnutí soudu nebo prokurátora.*“ Dále bylo v tomto ustanovení uvedeno, že: „*Tresty lze ukládat jen na základě zákona.*“ V čl. 31 ústavního zákona č. 100/1960 Sb. byla zaručena nedotknutelnost obydlí, listovní tajemství a tajemství dopravovaných zpráv, jakož i svoboda pobytu. Ačkoli tedy tento ústavní zákon garantuje poměrně široká sociální práva, právo na soukromí (resp. jednotlivé jeho složky) jsou zde zakotvena minimálně.

Přelom v úpravě osobnostních práv v českém právním řádu bezesporu způsobilo přijetí dalšího občanského zákoníku, **zákona č. 40/1964 Sb., který poprvé v československém občanském právu zakotvil obecnou koncepci generální klauzule všeobecného osobnostního práva** jako jednotného práva, a v jeho rámci úpravu jednotlivých dílčích osobnostních práv a jednotlivých právních prostředků jejich ochrany, a to v části první, hlavě druhé, oddílu prvním nazvaném „*Ochrana osobnosti*“ (§ 11-17) zákona č. 40/1964 Sb.. Právo na soukromí bylo dovozováno právě z této obecné ochrany osobnosti, obsažené v občanském zákoníku. Generální

klausule v § 11 zákona č. 40/1964 Sb. obsahovala demonstrativní vymezení (výčet) jednotlivých složek práva na ochranu osobnosti. Podle tohoto ustanovení měl občan právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti, jakož i svého jména a projevů osobní povahy. Ochrana osobnosti byla dále konkretizována v ustanovení § 12 zákona č. 40/1964 Sb., které upravovalo použití písemností osobní povahy, podobizen, obrazových snímků a zvukových záznamů, včetně zákonných licencí. Podle § 13 zákona č. 40/1964 Sb. měl občan při zásahu do jeho osobnostních práv, zejména právo domáhat se, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu jeho osobnosti a aby byly následky těchto zásahů odstraněny. Soud mohl též rozhodnout, o přiznání přiměřeného zadostiučinění. Ustanovení § 15 zákona č. 40/1964 Sb., obsahovalo postmortální ochranu osobnosti a ustanovení § 16 zákona č. 40/1964 Sb., upravovalo odpovědnost za škodu způsobenou zásahem do osobnostního práva. (Ustanovení § 14 zákona č. 40/1964 Sb., stanovilo, že: *„Týká-li se zásah směřující proti osobnosti občana jeho činnosti ve společenské organizaci, může právo na ochranu jeho osobnosti uplatnit i tato organizace.“* Ustanovení § 17 zákona č. 40/1964 Sb., pak deklarovalo, že *„Vztahy vznikající ze společenského uplatnění děl literárních, vědeckých a uměleckých, jakož i vztahy z objevů, vynálezů, zlepšovacích návrhů a průmyslových vzorů upravují zvláštní zákony.“* Oba tyto paragrafy byly později zrušeny.)

Úprava osobnostních práv obsažená v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb., byla označována za na svou dobu zdařilou (přestože ne vždy doznala svého reálného uplatnění v praxi). S některými změnami platila tato právní úprava až do přijetí nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., účinném od 1. ledna 2014.

Ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci ze dne 27. října 1968 katalog lidských práv (tedy ani ochranu soukromí) neobsahoval. V rámci hlavy první Základní ustanovení v čl. 5 odst. 2 pouze stanovil, že: *“Občan jedné republiky má na území druhé republiky stejná práva a stejné povinnosti jako občan této druhé republiky.“*

Vývoj ochrany osobních údajů jako samostatného (normativně samostatně vymezeného) práva se v ČR (v tehdejším Československu) datuje až od začátku 90 let, kdy došlo k jeho ústavnímu zakotvení, a následně i k přijetí prvního zákona o ochraně osobních údajů, byť se tento zákon týkal pouze specifického zpracování osobních údajů v rámci informačních systémů. V návaznosti na mezinárodní úpravu ochrany osobních údajů (zejména na úpravu obsaženou v Úmluvě č. 108) a úpravu ochrany osobních údajů v rámci EU (směrnici 95/46/ES a nařízení (EU) 2016/679), byly následně po roce 2000 přijaty zákony upravující ochranu osobních údajů, tentokrát však již v obecné nikoliv jen pro úzké odvětví zpracování. (Pozn. v zákoně č. 101/2000 Sb., byla, na rozdíl od zákona č. 110/2019 Sb., komplexní úprava.)

Problematika ochrany osobních údajů je v současné době kromě nařízení (EU) 2016/679 s přímou účinností v celé EU, tedy včetně ČR, a zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů a pochopitelně též v rámci ochrany soukromí v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, upravena v dalších odvětvových předpisech. Ty nejvýznamnější z nich jsou v tomto oddílu uvedeny.

1.4.1. Ochrana osobních údajů v Listině základních lidských práv a svobod

Článek 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ČR (dále jen „LPS“) garantuje nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, která může být omezena jen v případech stanovených zákonem. Soukromí je široký pojem. Některé jeho složky jsou blíže vymezeny v čl. 10 LPS. Podle čl. 10 odst. 1 LPS má „Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.“ Další složku soukromí představuje soukromý a rodinný život, jehož ústavní ochrana je zakotvena v čl. 10 odst. 2 LPS, dle kterého má „každý právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života“. Podle názoru Nejvyššího správního soudu je nepopíratelnou skutečností, že „[...] jedním z nejohroženějších lidských práv v současné tzv. „informační společnosti“ je právě právo na soukromí.“¹⁰⁰

Ústavně zakotvené právo každého na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o jeho osobě je vyjádřeno v čl. 10 odst. 3 LPS jako jedno z dílčích práv práva na ochrany soukromí, jež jsou v tomto článku vymezeny a za jehož součást je právo na ochranu osobních údajů považováno. Podle ustanovení čl. 10 odst. 3 LPS: „Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“ Právo na ochranu osobních údajů garantované LPS se skládá ze 4 složek, přičemž 3 z nich jsou výslovně uvedeny. Jedná se o neoprávněné shromažďování, uchovávání, zveřejňování a jiné, blíže nespecifikované, zneužívání údajů. Shromažďování, uchovávání a zveřejňování jsou operace s osobními údaji, podřazené pod obecný pojem zpracovávání osobních údajů. O neoprávněné zpracování osobních údajů pak půjde v případech, kdy nebude pro dané zpracování osobních údajů naplněn právní titul (zákonný právní důvod). Právo na ochranu osobních údajů garantované v čl. 10 odst. 3 bývá též označováno jako právo na informační sebeurčení. Podle Ústavního soudu: „Primární funkcí práva na respekt

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 9 As 34/2008-72 ze dne 12. února 2008. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/0034_9As_0800068A_prevedeno.pdf

*k soukromému životu je zajistit prostor pro rozvoj a seberealizaci individuální osobnosti. Vedle tradičního vymezení soukromí v jeho prostorové dimenzi (ochrana obydlí v širším slova smyslu) a v souvislosti s autonomní existencí a veřejnou mocí nerušenou tvorbou sociálních vztahů (v manželství, v rodině, ve společnosti), právo na respekt k soukromému životu zahrnuje i **garanci sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování jednotlivce o sobě samém**. Jinými slovy, právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům. **Jde o aspekt práva na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení, výslovně garantovaný čl. 10 odst. 3 Listiny** [srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2007 (N 111/46 SbNU 41) nebo sp. zn. I. ÚS 705/06 ze dne 1. 12. 2008 (N 207/51 SbNU 577), anebo rozhodnutí Spolkového ústavního soudu SRN ze dne 15. 12. 1983, BVerfGE 65, 1 (Volkszählungsurteil) či ze dne 4. 4. 2006, BVerfGE 115, 320 (Rasterfahndungsurteil II)].¹⁰¹*

Právo na informační sebeurčení je dle mého názoru velmi důležitým aspektem práva na soukromí, vyjadřujícím silný akcent na svobodnou vůli jednotlivce při rozhodování o tom, které informace o sobě poskytne. Právo na ochranu osobních údajů ve smyslu čl. 10 odst. 3 LPS však primárně představuje státem garantovanou ochranu před nezákonným zpracováním osobních údajů jednotlivce (zejm. pak před neoprávněným shromažďováním, uchováváním, zveřejňováním, ale i jiným zneužíváním), tj včetně případů, kdy o oprávněném zpracování údajů, jako opaku toho neoprávněného, nerozhoduje sama fyzická osoba (v rámci realizace práva na informační sebeurčení), ale stát (resp. zákonodárce). Ovšem i tyto zákonné licence zpracování osobních údajů, případně jiných zásahů do práva na ochranu osobních údajů podle čl. 10 odst. 3 LPS, musí obstát v ústavním testu proporcionality. Právo na sebeurčení v širším slova smyslu (nikoliv jen to informační) je pak možno chápat zejména jako právo osoby rozhodnout o způsobu svého života ve všech jeho (zásadních) aspektech.

Lze však bezesporu souhlasit s tím, že právo na informační sebeurčení „[...] má určující význam nejen pro svobodný rozvoj a seberealizaci jednotlivce ve společnosti, ale je podmínkou fungování samotného státu, má-li být demokratický a právní, neboť naopak v podmínkách všudypřítomného státu (v podobě „Velkého bratra“) je iluzorní nejen právo na soukromí, ale také jeden z pilířů našeho sociokulturního okruhu, tedy možnost svobodné volby. V návaznosti na tehdy posuzovanou právní úpravu Ústavní soud dodal, že díky rozvoji internetu a mobilních komunikací

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ČR, Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011. Bod 29. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-24-10_1

jsou neustále zaznamenávány a zpřístupňovány tisíce informací zasahujících do soukromí každého jednotlivce, ačkoliv on sám do ní vědomě nikoho nepustil a vpustit nechtěl.“¹⁰²

Bohužel, v současné době jsou skutečně o jednotlivcích zpřístupňovány tisíce informací zasahující do jejich soukromí, nezávisle na vůli dotčených subjektu údajů. Je tomu tak nejen proto, že často dochází k neoprávněnému zpracování osobních údajů, ale i kvůli široké škále zákonných licencí zpracování osobních údajů, které dle mého názoru nelze v žádném případě považovat za zpracování nezbytná, přičemž jsou svou povahou velmi invazivní (například osobní údaje vedené v Národních zdravotních registrech podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.) Paradoxně některá tato zpracování shledává Ústavní soud v souladu s ústavním pořádkem ČR. Ačkoliv je Česká republika demokratickým právním státem, z pohledu zpracování osobních údajů se spíše ocitá v roli onoho všudypřítomného „*Velkého bratra*“, který často bez aspektu nezbytnosti značnou měrou zasahuje do práv fyzických osob na jejich informační sebeurčení.

1.4.2. Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech

Prvním zákonem, který se zabýval ochranou osobních údajů na našem území byl zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech ze dne 30. dubna 1992, přijatý krátce před rozpadem České a Slovenské Federativní Republiky. Na základě § 1 odst. 1 Ústavního zákona České národní rady č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, zůstal i nadále v platnosti.¹⁰³ Zákon obsahoval 29 paragrafů a skládal se z 5 částí. Nejednalo se však o ucelenou právní úpravu ochrany osobních údajů, neboť tento zákon upravoval pouze zpracování osobních údajů v informačních systémech, a to, přestože paradoxně v době přijetí zákona, tedy na začátku 90. let, byla většina údajů zpracovávána převážně v papírových evidencích, a nikoliv prostřednictvím informačních systémů.

Zákon poprvé ve vnitrostátním právním řádu definoval pojem osobní údaj jako informace (v množném čísle), které se vztahují k určité osobě a vymezil i některé další základní pojmy ochrany osobních údajů s ohledem na specifičnost předmětného zpracování. Dále zákon upravoval povinnosti související s provozováním informačního systému a též stanovil odpovědnost provozovatele systému a jiných subjektů a upravil možnosti obrany subjektu údajů v případě protiprávního nakládání s údaji.

¹⁰² Nález Ústavního soudu ČR, Pl ÚS 26/16 ze dne 12. prosince 2017. Bod 3. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Bod 83. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-26-16_1

¹⁰³ Pozn: Podle tohoto ustanovení ústavní zákony, zákony a ostatní právní předpisy České a Slovenské Federativní Republiky platné v den zániku České a Slovenské Federativní Republiky na území České republiky zůstávají nadále v platnosti.

Přestože zákon č. 256/1992 Sb. vycházel z Úmluvy č. 108, nedocítil souladu s ní. Jádrem problému této právní úpravy byl zejména fakt, že orgány dozoru předpokládané v § 24 tohoto zákona nebyly nikdy zřízeny. Zákon rovněž nestanovil sankce za porušení jím uložených povinností. Podle ustanovení § 23 zákona č. 256/1992 Sb. řešil spory vyplývající z uplatňování práv a povinností podle tohoto zákona soud. Soudní řízení je v porovnání s řízením správním pochopitelně delší a nákladnější. Na neefektivitu takto uplatňovaných práv upozorňovali odborníci na oblast ochrany osobních údajů, avšak bezvýsledně. Sám zákonodárce v důvodové zprávě k tomuto ustanovení uvedl, že: „*Soud jako nezávislý státní orgán se jeví jako nejvhodnější pro rozhodování sporů i v této oblasti.*“¹⁰⁴ Zákon č. 256/1992 Sb. byl nakonec zrušen v roce 2000 zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

1.4.3. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

V lednu roku 1990 schválila vláda svým usnesením č. 70/1999 Sb. věcný záměr zákona o ochraně osobních údajů a o působnosti Úřadu pro dohled nad ochranou osobních údajů a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních správních úřadů České republiky ve znění pozdějších předpisů. Vládní návrh byl dne 4. dubna 2000 schválen Parlamentem České republiky a 16. dubna 2000 podepsán prezidentem republiky.

Přijetím zákona č. 101/2000 Sb. dala Česká republika jasně najevo, že je pro ni ochrana osobních údajů prioritou a je v souladu s právními předpisy Rady Evropy a EU. Cílem nového zákona bylo mimo jiné též harmonizovat českou legislativu v této oblasti se směrnicí 95/46/ES a Úmluvou č. 108.

Zákon č. 101/2000 Sb., zákon o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, prováděl ústavně zakotvené právo na ochranu osobních údajů vyjádřené v čl. 10 odst. 3 LPS. Jednalo se o **první komplexní vnitrostátní předpis upravující ochranu osobních údajů, a tedy poskytující plnohodnotnou ochranu osobních údajů při jejich zpracování v České republice.**

Zákon obsahoval 51 paragrafů a 4 části. Materie ochrany osobních údajů byla obsažena v části první, která se dále členila na 8 hlav. V hlavě I. byl vymezen předmět úpravy, v § 2 zákona č. 101/2000 Sb., byla vymezena pozitivní i negativní působnost zákona. Zákon se vztahoval na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby, pokud tento zákon nebo zvláštní zákon nestanovil jinak

¹⁰⁴ Důvodová zpráva k č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech ze dne 30. dubna 1992. In *Poslanecká sněmovna Parlamentu*. Sněmovní tisk č. 1319. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t1319_00.htm

a (na rozdíl od původního znění Úmluvy č. 108) **na veškeré zpracovávání osobních údajů, ať už k němu docházelo automatizovaně nebo jinými prostředky. Zákon se však nevztahoval na zpracování osobních údajů prováděné fyzickou osobou výlučně pro její osobní potřebu a na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nebyly dále zpracovávány.** Zákon též stanovil, že se pro zpracování pro účely statistické a archivnictví použijí zvláštní zákony.

Pro zpracování osobních údajů některými v zákoně uvedenými subjekty osobních údajů se nepoužila některá ustanovení tohoto zákona, v původním znění se jednalo o § 5, 9, 11, 16 a 27 a v posledním znění o § 5 odst. 1 a § 11 a 12 tohoto zákona. Jednalo se o zpracování osobních údajů Zpravodajskými službami, Policií České republiky, včetně její Národní ústředny Interpolu, při odhalování trestné činnosti, Ministerstvem financí v rámci finančně-analytické činnosti podle zvláštního právního předpisu, Národním bezpečnostním úřadem při provádění bezpečnostních prověrek podle zvláštního právního předpisu a Ministerstvem vnitra při vydávání osvědčení podle zvláštního právního předpisu, při vydávání krycích dokladů a při činnosti útvaru inspekce ministra vnitra. V § 4 obsahoval zákon č. 101/2000 Sb. vymezení základních pojmů ochrany osobních údajů - osobní údaj, citlivý osobní údaj, anonymní údaj (na který se ochrana osobních údajů nevztahovala), subjekt osobních údajů, zpracovávání osobních údajů, správce, zpracovatel a příjemce osobních údajů, evidence nebo soubor osobních údajů, souhlas subjektu údajů se zpracováním osobních údajů aj.

V hlavě II. zákon upravoval práva a povinnosti při zpracování osobních údajů v celém rozsahu, tedy jak povinnosti správce a zpracovatele, tak práva subjektu údajů. Povinností správce bylo podle § 5 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb. stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovávány a prostředky a způsob zpracování osobních údajů, jakož i zpracovávat pouze přesné osobní údaje, které získal v souladu s tímto zákonem. V ustanovení § 5 odst. 2 byly uvedeny právní tituly zpracování osobních údajů, přičemž bylo povinností správce nejen naplnit ustanovení o zákonnosti zpracování, nýbrž zákonnost zpracování osobních údajů též doložit. Podle ustanovení § 7 zákona č. 101/2000 Sb. platily povinnosti stanovené v § 5 obdobně také pro zpracovatele osobních údajů. Zpracování citlivých osobních údajů upravoval § 9 zákona č. 101/2000 Sb., nezávisle na znění ustanovení § 5 odst. 2 tohoto zákona – jednalo se o samostatné právní tituly. Citlivým osobním údajům byla poskytnuta zvýšená ochrana. Správce měl vůči subjektu údajů informační povinnost ve smyslu § 11 zákona č. 101/2000 Sb. a podle § 13 tohoto zákona měl povinnost zabezpečit osobní údaje tak, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů. Správce měl též podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb. povinnost poskytnout subjektu údajů na jeho

žádost informací, jaké osobní údaje o něm, k jakému účelu a jakým způsobem zpracovává a kdo jsou jejich příjemci. Podle ustanovení § 12 odst 4 zákona č. 101/2000 Sb. mohl za správce tuto povinnost splnit zpracovatel. Správce a zpracovatel (pokud zmocnění zpracovatele ke zpracování osobních údajů nevyplývalo z právního předpisu), museli mít mezi sebou uzavřenou smlouvu o zpracování osobních údajů (tzv. zpracovatelská smlouva), která musela mít písemnou formu. V této smlouvě pak muselo být zejména výslovně uvedeno, v jakém rozsahu, za jakým účelem a na jakou dobu se uzavírá a rovněž musela obsahovat záruky zpracovatele o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů. Povinností zpracovatele podle ustanovení § 8 zákona č. 101/2000 Sb. bylo v případě, že zjistil, že správce porušuje povinnosti stanovené tímto zákonem, jej na tuto skutečnost upozornit a ukončit zpracování osobních údajů. Pokud tak neučinil, odpovídal za škodu, která subjektu údajů vznikla, společně a nerozdílně se správcem údajů.

Správce osobních údajů měl rovněž povinnost likvidace osobních údajů či oznamovací povinnost registrovaného zpracování osobních údajů podle § 16 (se stanovenými výjimkami). Oznamovací povinnost spočívala v tom, že ten, kdo hodlal zpracovávat osobní údaje, byl povinen tuto skutečnost oznámit Úřadu, a to před započítím zpracovávání osobních údajů, s výjimkou zpracování uvedených v § 18. Oznámení byl správce povinen učinit i před zamýšlenou změnou zpracování osobních údajů. V případě, že vznikla na základě podaného oznámení důvodná obava, že při zpracování osobních údajů by mohlo dojít k porušení tohoto zákona, zahájil Úřad z vlastního podnětu řízení podle § 17 zákona č. 101/2000 Sb. Subjekt údajů měl vůči správci právo na přístup k údajům podle § 12 zákona č. 101/2000 Sb., jakož i další práva vyplývající z ustanovení § 21 tohoto zákona.

Hlava III. zákona č. 101/2000 Sb. pouze v jediném paragrafu, a to § 27, obsahovala předání osobních údajů do jiných států. Tato právní úprava vycházela z právní úpravy obsažené v kapitole IV. Směrnice 95/46 ES, v člancích 25 a 26, podle které mohlo dojít k předání osobních údajů mimo EU do třetích zemí pouze pokud tato třetí země zajistí odpovídající úroveň ochrany. Ustanovení § 27 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb. stanovilo, že do třetích zemí mohou být osobní údaje předány, pokud zákaz omezování volného pohybu osobních údajů vyplývá z mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas, a kterou je Česká republika vázána, anebo jsou osobní údaje předány na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie. (Pozn.: Informace o těchto rozhodnutích Úřad zveřejňuje na svých internetových stránkách.) Pokud tato podmínka pro předávání osobních údajů do třetích zemí nebyla splněna, mohly být osobní údaje předány pouze, pokud správce prokázal splnění některé z podmínek uvedených v § 27 odst. 3 zákona č. 101/2000 Sb. Pokud byly osobní údaje předávány na základě posledně uvedeného ustanovení, byl správce před předáním

osobních údajů do třetích zemí povinen požádat Úřad o povolení k předání, pokud nestanovil zvláštní zákon jinak. Při posuzování žádosti podle § 27 odst. 4 zákona č. 101/2000 Sb. Úřad přezkoumal všechny okolnosti související s předáním osobních údajů, zejména zdroj, konečné určení a kategorie předávaných osobních údajů, účel a dobu zpracování, s přihlédnutím k dostupným informacím o právních nebo jiných předpisech upravujících zpracování osobních údajů ve třetí zemi. V povolení k předání Úřad stanovil dobu, po kterou mohl správce předání provádět. Pokud došlo ke změně podmínek, za kterých bylo povolení vydáno, (zejména na základě rozhodnutí orgánu EU), Úřad toto povolení změnil či zrušil.

Zákonem č. 101/2000 Sb. byl **zřízen Úřad pro ochranu osobních údajů, jako dozorový orgán nad dodržováním povinností při zpracování osobních údajů stanovených tímto zákonem**, a to v ustanovení § 1 odst. 2 tohoto zákona. Jako sídlo Úřadu byla stanovena Praha. Postavení a působnost Úřadu pak dále upravovala hlava IV. zákona č. 101/2000 Sb. a jeho organizaci hlava V., ve které bylo uvedeno, že zaměstnanci Úřadu jsou předseda, inspektoři a další zaměstnanci s tím, že kontrolní činnost Úřadu provádějí inspektoři a pověřeni zaměstnanci (označovaní jako „kontrolující“). Samotné činnosti Úřadu byla věnována hlava VI., která upravovala registr zpracování osobních údajů, do kterého se k osobám správců zapisovaly informace z oznámení podle § 16 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb. a datum provedení, případně zrušení registrace. Naprostá většina informací v registru zpracování byla veřejně přístupná způsobem umožňujícím dálkový přístup. Hlava VI. rovněž upravovala výroční zprávu Úřadu (její obsah a způsob jejího předkládání Parlamentu ČR a vládě ČR), kontrolní průkaz kontrolujícího a v § 37 též oprávnění kontrolujícího na přístup k informacím, dle kterého byl kontrolující při kontrole zpracování osobních údajů oprávněn seznamovat se všemi informacemi v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly, včetně citlivých údajů. Ustanovení § 40 upravovalo opatření k nápravě, které ukládal inspektor, ukládané došlo-li k porušení povinnosti stanovené zákonem nebo uložené na jeho základě při zpracování osobních údajů. Inspektor zároveň stanovil lhůtu pro odstranění zjištěných nedostatků. Ustanovení § 40a zakotvilo možnost Úřadu upustit od uložení pokuty, došlo-li k nápravě protiprávního stavu v souladu s uloženým opatřením nebo bezprostředně poté, kdy bylo zjištěno porušení povinnosti.

Hlava VII. upravovala v § 44–46 sankce za porušení zákona č. 101/2000 Sb., což byl zásadní rozdíl oproti předcházejícímu zákonu č. 256/1992 Sb., který sankce za porušení svých ustanovení neobsahoval. Ustanovení § 44 zákona č. 101/2000 Sb., upravovalo přestupky fyzických osob. V případě spáchání přestupku podle § 44 odst. 1 bylo možné uložit pokutu ve výši až 100 000 Kč. Za přestupek podle § 44 odst. 2 mohl Úřad uložit pokutu až do výše 1. 000 000 Kč a za

porušení kvalifikované skutkové podstaty podle odst. § 44 odst. 3 vztahující se k přestupkům vymezeným v § 44 odst. 2 až 5. 000 000 Kč.

Ustanovení § 45 zákona č. 101/2000 Sb. upravovalo tzv. jiné správní delikty právnických osob a fyzických osob podnikajících při zpracování osobních údajů v pozici správce nebo zpracovatele (Pozn.: Od účinnosti zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení nich rovněž označované jako přestupky.), za které bylo možno uložit pokutu až do výše 5. 000 000 Kč a v případě naplnění kvalifikované skutkové podstaty podle § 45 odst. 2 až do výše 10. 000 000 Kč. V tomto kontextu je však nutno uvést, že pokuty ukládané Úřadem se v naprosté většině případů pohybovaly v dolní výši zákonné sazby.

V § 46 pak byla upravena společná ustanovení týkající se správních deliktů (ve smyslu pojmu nadřazeném přestupkům a správním deliktům). Ustanovení § 46 odst. 1 upravovalo liberační důvod na straně právnické osoby, podle kterého právnická osoba za delikt neodpovídala, jestliže prokázala že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila. V § 46 odst. 3 byl normován zánik odpovědnosti právnické osoby za delikt (prekluze práva) v případě, že správní orgán o něm nezačal řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán. Toto ustanovení bylo zrušeno zákonem č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích, s účinností od 1. července 2017. Ustanovení § 46 č. 101/2000 Sb. dále stanovilo, že porušení povinností podle § 44 a 45 tohoto zákona projednává Úřad, který rovněž vybírá pokuty za tato porušení.

Do Hlavy VII. byla zákonem č. 52/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), včleněna ustanovení § 44a a 45a upravující přestupky fyzických (§ 44a) a právnických osob (§ 45) za porušení zákazu zveřejnění osobních údajů stanoveného jiným právním předpisem. Za tyto přestupky bylo možné uložit pokutu do 1.000 000 Kč, v případě naplnění podmínek kvalifikované skutkové podstaty pokutu až do výše 5.000 000 Kč. Hlava VIII. Obsahovala ustanovení společná, přechodná a závěrečná.

Část druhá zákona č. 101/2000 Sb. novelizovala zákon č. 140/961 Sb. (byla zrušena v souvislosti s přijetím nového trestního zákona č. 40/2009 Sb., a to zákonem č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku) a část třetí zákona novelizovala zákon č. 106/1999 Sb. Část čtvrtá upravovala účinnost zákona č. 101/2000 Sb. Většina ustanovení zákona nabyla účinnosti 1. června 2000, ustanovení § 16, 17 a 35 až 1. prosince 2000.

Pokud mám zhodnotit právní úpravu ochrany osobních údajů obsaženou v zákoně č. 101/2000 Sb. pak musím konstatovat, že mezi přednosti tohoto zákona patřily zejména jeho

přehlednost, jasnost a stručnost. Z těchto důvodů nezpůsobovala jeho aplikace laické veřejnosti větší problémy. Významně novelizován byl tento zákon v souvislosti s transpozicí Směrnice 95/46 ES. O kvalitě zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, svědčí zejména fakt, že zůstal v platnosti bezmála 20 let, a to až do doby přijetí tzv. adaptačního zákona, kterým je zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, který zákon č. 101/2002 Sb., o ochraně osobních údajů zrušil, a to ke dni 24. dubna 2019. V období od účinnosti nařízení (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016, tedy od 25. května 2018 byla aplikovatelná pouze ta ustanovení zákona č. 101/2002 Sb., o ochraně osobních údajů, pro jejichž aplikaci nechalo přímo účinné nařízení (EU) 2016/679 prostor, tedy ta, která nebyla s jeho zněním v konfliktu.

1.4.4. Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů

Zákon o zpracování osobních údajů, který nabyl účinnosti vyhlášením ve Sbírce zákonů dne 24. dubna 2019, má 68 paragrafů a 2 části. Část první se skládá ze 6 hlav. Část 2 obsahuje pouze tři paragrafy upravující přechodná ustanovení, zrušovací ustanovení a účinnost zákona.

Na rozdíl od zákona č. 101/2000 Sb. se **nejedná o právní úpravu komplexní**, která by stanovovala práva a povinnosti při zpracovávání osobních údajů v celém rozsahu. Zákon totiž pouze implementuje (adaptuje) nařízení (EU) 2016/679 tím, že upravuje některé dílčí aspekty ochrany osobních údajů, pro které toto nařízení vyžaduje (ukládá) zakotvení ve vnitrostátní právní úpravě, a rovněž upravuje ty instituty ochrany osobních údajů, které nařízení (EU) 2016/679 umožňuje fakultativně upravit vnitrostátní právní úpravou. Jedná se například o možnost odchýlit se od věkové hranice pro souhlas dítěte v souvislosti se zpracováním jeho osobních údajů pro účely nabídky služeb informační společnosti adresované přímo jemu, stanovené nařízením (EU) 2016/679 v čl. 8 odst. 1 na 16 let. Český zákonodárce tuto způsobilost dítěte pro souhlas se zpracováním osobních údajů stanovil v § 7 zákona č. 101/2000 Sb. na 15 let. Obdobně využil český zákonodárce též možnost odchylky v rámci vnitrostátní právní úpravy vyplývající z ustanovení čl. 85 odst. 1 a 2 nařízení (EU) 2016/679, kdy stanovení hlavy II., dílu 2 upravuje v § 17 a násl. podrobnou úpravu zpracování osobních údajů pro účely novinářského, akademického, uměleckého nebo literárního projevu, přičemž je při tomto zpracování kladen důraz na přiměřenost takového zpracování. Dále je zde obsažena například výjimka z poučovací a informační povinnosti správce.

Zákon č. 110/2000 Sb. vedle nařízení (EU) 2016/679 rovněž implementuje (transponuje) směrnici (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016, a to v hlavě III. (§ 24–42). Pro orgány činné v trestním řízení a orgány obdobné povahy jsou v zákoně stanovena zvláštní pravidla nakládání

s osobními údaji v jejich evidencích, stejně jako možnost subjektů údajů domáhat se informací, opravy nebo výmazu svých osobních údajů.

Hlava IV. (§ 43–49) obsahuje zpracování osobních údajů, které je vyňato z působnosti práva EU a které se týká bezpečnosti a obrany ČR, tj. zpracování osobních údajů, k němuž dochází v rámci zpravodajských služeb a při některých zpracováních osobních údajů prováděných Národním bezpečnostním úřadem (NBÚ) a Národním úřadem pro kybernetickou bezpečnost (NÚKIB).

V hlavě V. (§ 50–60) je upraveno postavení Úřadu pro ochranu osobních údajů, jakožto ústředního správního úřadu pro oblast ochrany osobních údajů, avšak částečně se oproti předchozí právní úpravě mění jeho struktura. Zákon již nadále nepočítá s funkcí inspektorů. Personální složka Úřadu se tedy skládá z jeho (státních) zaměstnanců a pracovníků, předsedy a nově i dvou místopředsedů, nikoli tedy již inspektorů (po skončení jejich stávajícího funkčního období – tj. u poslední stávající inspektorky Úřadu dne 31. července 2023). Institut inspektorů byl totiž některými zákonodárci vnímán jako prvek narušení monokratické struktury Úřadu.

Předseda, který zastává postavení vedoucího Úřadu, je stejně jako podle zákona č. 101/2000 Sb. jmenován a odvoláván prezidentem republiky na návrh Senátu. Má tedy silné postavení, které je umocněno tím, že je ze své funkce téměř neodolatelný. Stejně jako podle předchozí právní úpravy může být jmenován pouze na dvě po sobě jdoucí funkční období. Bohužel, výběr kandidáta na předsedu Úřadu může být v reálu i výsledkem politické dohody, bez většího zřetele k odbornému profilu takového uchazeče.

Ustanovení § 53 zákona č. 110/2000 Sb., zavedlo v Úřadu funkce místopředsedů (což je výrazná změna oproti zákonu č. 101/2000 Sb.), kteří jsou spolu s předsedou Úřadu členy jeho nejvyššího vedení. Místopředsedové Úřadu, kteří jsou zároveň řediteli dvou ze tří sekcí Úřadu (funkce ředitele třetí sekce je tradičně obsazována blízkým spolupracovníkem daného vedoucího Úřadu, bez předešlé praxe v Úřadu, což není vůbec vhodná koncepce), jsou na návrh předsedy Úřadu voleni a odvoláváni Senátem. Místopředsedové Úřady mají oproti (bývalým) inspektorům Úřadu silnější postavení, neboť ze zákona zastupují předsedu Úřadu v době jeho nepřítomnosti (v pořadí, ve kterém byli zvoleni).

V zákoně č. 110/2019 Sb., zůstala zachována zásadně řídicí role předsedy, který je nadřazeným orgánem v řízeních kontrolních, a druhou instancí ve správních řízeních Úřadu – v rámci rozhodování v přestupkovém řízení a v řízení o nápravných opatřeních.

V § 51 zákona č. 110/2019 Sb. je zakotvena široká nezávislost Úřadu po stránce funkční, materiální i personální. Za značně problematickou považují zejména nezávislost personální, která může ve svém důsledku vyústit až v popření smyslu zákona o státní službě. Podle ustanovení § 51

odst. 3 zákona č. 110/2019 Sb. totiž: „*Náměstek ministra vnitra pro státní službu není nadřízeným služebním orgánem vůči předsedovi Úřadu. Proti rozhodnutí předsedy Úřadu ve věci státní služby a proti rozhodnutí kárné komise prvního stupně zřízené v Úřadu není odvolání přípustné.*“ Zatímco funkční nezávislost Úřadu při výkonu jeho dozorové činnosti je zcela legitimní a v souladu s požadavky nařízení (EU) 2016/679, úplná nezávislost vedoucího Úřadu ve věcech státní služby, kdy proti jeho rozhodnutí jako služebního orgánu není odvolání přípustné, je dle mého názoru v příkrém rozporu se smyslem zákona o státní službě. Tato konstrukce absolutní nezávislosti předsedy Úřady ve věcech personálních zcela postrádá prvek legitimacy. Zejména v případech, kdy v reálu dochází k netransparentnímu obsazování služebních míst, (např. na základě dlouholeté známosti s vedením – dlouholetými spolupracovníky z předchozího pracoviště či spolužáky, bez zkušeností v daném oboru), a to přímo na vedoucí funkce vyžadující vysokou odbornost. Paradoxně tak v praxi dochází k situaci, které chtěl zákonodárce zabránit – ohrožení nezávislosti dozorové činnosti Úřadu skrze závislost personální, mající negativní dopad na fungování Úřadu po odborné stránce.

Co se týče dozorové působnosti Úřadu, pak stejně jak podle zákona č. 101/2000 Sb., i podle zákona č. 110/2019 Sb., zůstává Úřad i nadále dozorovým orgánem pro všechny oblasti zpracování osobních údajů, zahrnující soukromý i veřejný sektor (včetně zpracování osobních údajů v trestněprávní oblasti). Činnosti Úřadu upravuje § 54 zákona č. 110/2019 Sb. jehož odst. 4, oproti zákonu č. 101/2000 Sb. fakticky rozšiřuje působnosti Úřadu, neboť podle tohoto ustanovení Úřad nevykává dozor pouze nad zpracováním osobních údajů, které provádějí soudy (při výkonu soudní činnosti) nebo státní zastupitelství podle hlavy III tohoto zákona, či zpravodajské služby.

Na konci hlavy V. věnované Úřadu je v § 60 upraven institut opatření k odstranění nedostatků (institut byl obsažen i v § 40 zákona č. 101/2000 Sb.): „*Dojde-li k porušení povinnosti stanovené zákonem nebo uložené na jeho základě při zpracování osobních údajů podle hlavy II nebo III nebo podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679, může Úřad uložit opatření k odstranění zjištěných nedostatků a stanovit přiměřenou lhůtu pro jejich odstranění.*“ Jak vyplývá z výše uvedené formulace, opatření k nápravě ukládá Úřad fakultativně. Opatření jsou ukládána kontrolujícími formou správního rozhodnutí ve správním řízení. Proti rozhodnutí o opatření k odstranění nedostatků je možné podat rozklad k předsedovi Úřadu.

Hlava VI. zákona č. 110/2019 Sb. (§ 61–65) upravuje správní trestání. V rámci skutkových podstat přestupků jsou upravena jak porušení nařízení (EU) 2016/679, tak porušení přímo ustanovení zákona č. 110/2019 Sb. či zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

V ustanovení § 61 zákona č. 110/2019 Sb. je samostatně vymezen přestupek fyzické, právnické a podnikající fyzické osoby spočívající v **porušení zákazu zveřejnění osobních údajů**

stanovený jiným právním předpisem (např. § 8a, § 8b odst. 1 a 4 a § 8c zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád). Za tento přestupek lze podle § 61 odst. 2 uložit pokutu do výše 1. 000 000 Kč. Jde-li o přestupek spáchaný tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, lze uložit pokutu až do výše 5. 000 000 Kč.

Tato právní úprava byla převzata z ustanovení § 44a a § 45a zákona č. 101/2000 Sb., a to včetně kvalifikované skutkové podstaty přestupku a výše horní hranice zákonem stanovené sazby pokuty. V zákoně č. 101/2000 Sb. však byly přestupky fyzických osob a fyzických osob podnikajících a právnických osob (dříve jiné správní delikty) upraveny odděleně v samostatných ustanoveních.

Ustanovení § 62 odst. 1–3 zákona č. 110/2019 Sb. stanoví, která porušení nařízení (EU) 2016/679 jsou přestupkem podle vnitrostátního práva. Těchto přestupků se může dopustit správce nebo zpracovatel, a to fyzická i právnická osoba. Výše horní hranice těchto pokut za tyto přestupky je upravena v čl. 83 odst. 4 -6 nařízení (EU) 2016/679.

Podle ustanovení § 61 odst. 3 č. 110/2019 Sb. Úřad od uložení správního trestu obligatorně upustí, jde-li o subjekty uvedené v čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679. (K tomu dále níže.) Fakultativně může Úřad podle § 62 odst. 4 zákona č. 110/2019 Sb. upustit od uložení správního trestu také tehdy, pokud uloží opatření podle § 54 odst. 1 písm. e) nebo § 60 zákona č. 110/2019 Sb. (opatření k odstranění nedostatků).

Stejně jako ustanovení § 61 odst. 3 zákona č. 110/2019 Sb., ukládá i ustanovení § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. Úřadu obligatorní upuštění od uložení správního trestu jde-li o správce a zpracovatele uvedené v čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679. Toto ustanovení vnímám jako velmi problematické, a to z několika důvodů. První důvod se vztahuje k samotné implementaci nařízení (EU) 2016/679 do právního řádu ČR prostřednictvím zákona č. 110/2019 Sb. Nařízení (EU) 2016/679 totiž připouští možnost, aby zákonodárce příslušného členského státu v rámci vnitrostátního práva sám (tj. podle svého uvážení) určil, zda vůbec bude možné ukládat *správní pokuty* orgánům veřejné moci a veřejným subjektům usazeným v daném členském státě, nejedná se tedy o možnost zcela vyloučit tyto subjekty ze správního trestání.

Tomuto výkladu nasvědčuje i znění čl. 84 nařízení (EU) 2016/679, které ukládá členským státům, aby stanovily pravidla pro jiné sankce, jež se mají ukládat za porušení tohoto nařízení, zejména za porušení, na něž se nevztahují správní pokuty a sankce podle čl. 83 nařízení (EU) 2016/679 a učinit veškerá opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Tyto sankce musí být podle požadavků nařízení (EU) 2016/679 účinné, přiměřené a odrazující. Rovněž podle ustanovení recitálu (152) nařízení (EU) 2016/679: „*Nejsou-li správní sankce harmonizovány tímto nařízením nebo v případě potřeby v jiných případech, jako jsou závažná porušení tohoto nařízení, měly by*

členské státy zavést systém, který zajistí uložení účinných, přiměřených a odrazujících pokut. Povaha těchto trestních nebo správních sankcí by měla být stanovena právem členského státu.“ Český zákonodárce však žádná pravidla pro ukládání tzv. jiných sankcí ve smyslu ustanovení čl. 84 nařízení (EU) 2016/679 nestanovil, a v případě čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679 šel naopak nad rámec prostoru pro implementaci (tj. výjimku), který mu nařízení (EU) 2016/679 poskytlo. Český zákonodárce tak dle mého názoru v tomto směru neprovedl implementaci nařízení (EU) 2016/679 řádně.

Podle mého názoru se jedná o ustanovení hrubě narušující rovnost účastníků přestupkového řízení, proto ho pokládám za diskriminační. Úřad po přijetí zmíněné právní úpravy uvedl, že si je plně vědom skutečnosti, že zákonodárcem zvolené řešení zakládá rozdílné postavení různých skupin správců a zpracovatelů osobních údajů, ovšem je při své rozhodovací činnosti plně vázán zákonem. Právě veřejní správci a zpracovatelé totiž často zpracovávají velký objem osobních údajů, a v případě, kdy jim za zpracování v rozporu s ustanoveními nařízení (EU) 2016/679 a zákona č. 110/2019 nehrozí žádný správní trest, je otázkou, co tedy pro ně bude hlavním motivačním prvkem ke zpracování osobních údajů v souladu s těmito právními předpisy. Populistický argument některých politiků, kteří netrestání veřejných subjektů v parlamentu navrhovali a podpořili¹⁰⁵ s tím, že jde o přehazování peněz (státu) z jedné kapsy do druhé, v rámci odborné veřejnosti neobstojí, neboť jde zcela mimo smysl správního trestání v oblasti ochrany osobních údajů, kterým je primárně skrze udělenou sankci zajistit řádné dodržování předpisů na ochranu osobních údajů chránících subjekty údajů. Hrozba udělení sankce plní ve vztahu k řádnému výkonu povinností správce funkci preventivní stejně jako její samotné udělení. Udělení pokuty pak plní rovněž funkci represivní a retribuční, jejichž naplnění je veřejností citlivě vnímáno.

V neposlední řadě pak právní úprava institutu upuštění od správního trestání veřejných subjektů podle § 61 odst. 3 a § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. představuje odklon od dosavadní rozhodovací praxe Úřadu. Rozhodnutí o vině a trestu za spáchání přestupku správci a zpracovateli ve smyslu čl. 87 odst. 3 nařízení (EU) 2016/679 je tak ve výrokové části¹⁰⁶ omezeno pouze na vyslovení viny (příčemž se podle § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. upouští od uložení správního trestu), popřípadě na uložení nápravných opatření ve smyslu čl. 58 nařízení (EU)

¹⁰⁵ Zejm. senátor M. Canov: „*Prosím, jestli to někde uslyší poslanci, ať prosadí, že se nemůžou dávat ty správní pokuty. Žádné. Ne malé, žádné. On se svět nezblázní, když tam ty pokuty nebudou. Ať se prostě nedávají. A pak ne, ať se to oseká mírně. Ať se to oseká úplně zásadně, naprosto. Prostě je to strašné.*“ GDPR a můj názor k němu. Internetové stránky senátora Michaela Canova. [online]. [cit. 30. 8.2022]. Dostupné z: <https://michaelcanov.cz/gdpr-a-muj-nazor-k-nemu/>

¹⁰⁶ Pozn.: Myšlena je výroková část nevztahující se k nákladům řízení.

2016/679, jako např. uložení napomenutí ve smyslu ustanovení čl. 58 odst. 2 nařízení (EU 2016/679.

V některých případech může nastat v rámci rozhodovací činnosti Úřadu problém s aplikací institutu upuštění od uložení správního trestu ve vztahu k výkladu pojmů orgán či subjekt veřejné moci. **Pojem orgán veřejné moci** není v zákoně č. 110/2019 Sb. definován, je však v českém právním řádu běžně užíván a je třeba ho vykládat v souladu s obsahem usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. II. ÚS 75/93 ze dne 25. listopadu 1993, dle kterého: „*Veřejnou mocí se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu.*“¹⁰⁷ Pojem **veřejný subjekt** je definován v § 14 zákona č. 110/2019 Sb., v souvislosti s povinností jmenovat pověřence pro ochranu osobních údajů, a to vymezením 2 jeho definičních znaků. Podle této definice je subjekt veřejné moci orgán zřízený zákonem, který plní stanovené úkoly ve veřejném zájmu. Poslední kritérium v rámci druhé definice, tedy činnost ve veřejném zájmu, je odrazem funkčního pojetí veřejného subjektu. Dle tohoto kritéria je rozhodující, zda je při realizaci té které konkrétní činnosti, ve vztahu k subjektům údajů správce nebo zpracovatel ve vrchnostenském (autoritářském) postavení (nikoliv tedy jako účastník soukromoprávních vztahů vystupující v postavení rovném). Podle důvodové zprávy k čl. 14 zákona č. 110/2019 Sb. upřesňující pojem veřejný subjekt, se bude jednat o: „[...] „*subjekty blízké se svou povahou orgánům veřejné moci. Nad rámec orgánů veřejné moci může jít o ČNB, NKÚ, Správu hmotných rezerv, veřejného ochránce práv a další instituce, které plní veřejnoprávní funkce státu, aniž nutně autoritativně rozhodují o právech a povinnostech. Mezi veřejné subjekty tak bude patřit i VZP, nikoli však jiné zdravotní pojišťovny zřízené podle jiného předpisu.*“¹⁰⁸

Ve výše uvedeném smyslu vyložil pojem veřejný subjekt i nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí čj. 10 As 190/2020–42 ze dne 25. února 2022, ve kterém uvedl: “*Kdo se rozumí veřejným subjektem ve smyslu tohoto ustanovení však zákon o zpracování osobních údajů ani nařízení neuvádí. Z povahy věci je přitom zřejmé, že takový subjekt bude zpravidla zřízen zákonem a určen k plnění úkolů ve veřejném zájmu (jinak by totiž nebyl označován jako veřejný) a zároveň nebude disponovat vlastním majetkem, nýbrž bude financován z veřejných rozpočtů (obdobně srov. již výše citovaný rozsudek NSS čj. 4 As 376/2019–31). Naopak, zásadně bude nerozhodné, zda je*

¹⁰⁷ Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 75/93 ze dne 25. listopadu 1993. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-75-93>

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 110/2016 Sb., o zpracování osobních údajů. In: ASPI [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR [online]. [cit. 29. 4. 2021]

veřejnou institucí ve smyslu zákona o svobodném přístupu k informacím či veřejným zadavatelem podle zákona o zadávání veřejných zakázek, ani to, zda vede zdravotnickou dokumentaci.“¹⁰⁹

Pracovní skupina WP 29. v oddílu 2.1.1 Pokynů k funkci pověřence pro ochranu osobních údajů ze dne 13. 12. 2016. WP243 k pojmu veřejný orgán uvádí následující: *Veřejný orgán nebo veřejný subjekt Obecné nařízení nevysvětluje, co znamená „veřejný orgán nebo veřejný subjekt“.* **WP29 se domnívá, že tento pojem by měl být určen národním právem.** *Veřejné orgány a subjekty představují národní, regionální a místní úřady, ale tento koncept podle platného národního práva typicky zahrnuje řadu dalších subjektů řídicích se veřejným právem. V takových případech je jmenování pověřence povinné. Úkol ve veřejném zájmu a výkon veřejné moci může být plněn nejenom veřejným orgánem nebo subjektem, ale také jinými fyzickými nebo právníckými osobami řídicími se veřejným nebo soukromým právem v oblastech specifikovaných národními předpisy členských států, jako je veřejná doprava, zásobování vodou a energiemi, silniční infrastruktura, veřejnoprávní vysílání, veřejné bydlení nebo disciplinární orgány pro vázané profese. V těchto případech mohou být subjekty údajů v situaci velmi podobné té, kdy jejich data jsou zpracovávána veřejným orgánem nebo subjektem. Zvláště proto, že data mohou být zpracována pro podobné účely, přičemž jednotlivci často mají malý nebo nemají žádný vliv na to, zda a jak budou jejich data zpracována a mohou tedy požadovat dodatečnou ochranu, jakou může přinést jmenování pověřence.“¹¹⁰*

V těchto Pokynech doporučuje Pracovní skupina WP 29 zahrnout pod pojem veřejný subjekt i soukromé osoby při výkonu veřejné moci, a to z důvodu podobnosti těchto soukromých osob a orgánů veřejné moci při zpracování dat (zejména podobný účel zpracování, omezení vlivu jednotlivců na zpracování a způsob zpracování dat).

Přestože Pracovní skupina WP 29 uvedla, že pojmy veřejný orgán a veřejný subjekt by měly být určeny veřejným právem, dle mého názoru právě absence legálních definic těchto pojmů v nařízení (EU) 2016/679 je, zejména ve vztahu k pojmu veřejný subjekt, příčinou výkladových problémů, a dá se předpokládat, že i odlišných aplikačních praxí v rámci jednotlivých členských států, což je proti smyslu nařízení a jeho unifikačnímu poslání.

V souvislosti s institutem upuštění od uložení správního trestu je dle mého názoru vhodné upozornit na skutečnost, že i v případech, kdy dochází k aplikaci ustanovení § 61 odst. 3 a § 65

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 10 As 190/2020 - 42 ze dne 25. února 2022. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=55741

¹¹⁰ Pracovní skupina WP 29. Pokyny k funkci pověřence pro ochranu osobních údajů WP243. Přijaté dne 13. prosince 2016. s. 4-5.[online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z:

<https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/ochrana-osobnich-udaju-gdpr/gdpr-dokumenty/2018/1/Preklad-Methodiky-poverence-WP29.pdf>

odst. 2 zákona č. 110/2019 Sb., může být orgán veřejné moci či veřejný subjekt odpovědný za újmu (hmotnou i nehmotnou) způsobenou porušením ustanovení nařízení (EU) 2016/679 za podmínek uvedených v čl. 82 nařízení (EU) 2016/679.

Zatímco ustanovení § 62 zákona č. 110/2019 Sb. se vztahuje k porušení nařízení (EU) 2016/679, ustanovení § 63 zákona č. 110/2019 Sb. vymezuje přestupky při zpracování osobních údajů podle hlavy III. zákona č. 110/2019 Sb. Přestupků podle ustanovení § 63 odst. 1 se může dopustit jen právnická osoba a přestupků podle ustanovení § 63 odst. 2 právnická i fyzická osoba. Podle ustanovení § 63 odst. 3 zákona č. 110/2019 Sb. lze za přestupky podle odstavců 1 a 2 uložit pokutu až do výše 10. 000 000 Kč. **Zatímco ustanovení § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. uložení pokuty u veřejných správců a zpracovatelů (orgánů veřejné moci a veřejných subjektů) obligatorně vylučuje, ustanovení § 63 zákona č. 110/2019 Sb. tyto subjekty pokutovat umožňuje, a to až do výše 10. 000 000 Kč.**

V § 64 zákona č. 110/2019 Sb. je jako orgán projednávající přestupky podle tohoto zákona stanoven Úřad, který zároveň i vybírá pokuty. Tato úprava je pochopitelně shodná s právní úpravou podle předchozího zákona č. 101/2000 Sb.

V § 65 zákona č. 110/2019 Sb. je upraveno zvláštní ustanovení o odložení věci, dle kterého může Úřad, aniž zahájí řízení o přestupku podle tohoto zákona nebo o porušení nařízení (EU) 2016/679, věc usnesením odložit, jestliže je vzhledem významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobu provedení činu, jeho následku, okolnostem, za nichž byl čin spáchán, nebo vzhledem k chování podezřelého po spáchání činu zřejmé, že účelu, jehož by bylo možno dosáhnout provedením řízení o přestupku, bylo dosaženo nebo jej lze dosáhnout jinak. Usnesení o odložení věci podle věty první se pouze poznamená do spisu; ustanovení zákona upravujícího odpovědnost za přestupky a řízení o nich týkající se vyrozumění o odložené věci se v takovém případě nepoužije.

Právní úprava ochrany osobních údajů obsažená v zákoně č. 110/2019 Sb. je svou koncepcí (způsobem implementace příslušných právních předpisů EU) ojedinělá a aplikačně propojena s nařízením (EU) 2016/679, což zejména bezprostředně po jejím přijetí působilo adresátům z řad (zejména laické) veřejnosti značné problémy. Úřad z tohoto důvodu organizoval řadu přednášek a seminářů zaměřených na lepší pochopení této problematiky. Pro vnitrostátní zákonodárce není jednoduchým úkolem implementovat několik poměrně rozsáhlých unijních předpisů v rámci jednoho zákona tak, aby byl pro adresáty právních norem přehledný a srozumitelný.

Je samozřejmé, že zákon č. 101/2000 Sb. byl v tomto směru pro veřejnost přijatelnější, neboť vše podstatné bylo obsaženo v jednom obecném právním předpise komplexně upravujícím ochranu osobních údajů a zvláštní právní předpisy upravovaly pouze specifika zpracování

osobních údajů v rámci některých právních odvětví. Pro řádnou aplikaci zákona č. 110/2019 Sb., který není komplexním právním předpisem upravujícím ochranu osobních údajů, je však bezpodmínečně nutná znalost nařízení (EU) 2016/679, neboť tyto právní úpravy jsou spolu koncepčně provázány.

Jako nejproblémovější právní úpravu v rámci zákona č. 110/2019 Sb. vnímám, jak již bylo nastíněno výše, úpravu obligatorního upuštění od potrestání veřejných subjektů podle § 61 ods.3 a § 62 odst. 5, neboť kromě její implementace v rozporu s nařízením (EU) 2016/679 a založením nerovného postavení určité kategorie správců a zpracovatelů, výrazně zvýhodněných oproti ostatním, působí daná právní úprava též problém v souvislosti s její aplikační praxí.

Z mého pohledu by bylo řešením předmětná ustanovení zrušit a stanovit pouze limitaci výše sankce ve vztahu k některým subjektům ve smyslu čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679, u kterých by tento odlišný přístup odůvodňovala povaha jejich činnosti, nikoliv tedy paušálně.

1.4.5. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Ochrany osobních údajů se lze dovolávat i v rámci **ochrany osobnosti člověka** upravené v oddílu 6 § 81 až § 90, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ochrana osobnosti člověka je v tomto zákoníku systematicky zařazena do první části nazvané obecná část, hlavy II nazvané osoby, dílu 2 – fyzické osoby, oddílu 6 – Osobnost člověka. Tato soukromoprávní ochrana je, na rozdíl od veřejnoprávní ochrany osobních údajů upravené v nařízením (EU) 2016/679 a zákoně č. 110/2019 Sb. (které obsahují zejména občanskoprávní materii), logicky koncipována širěji, neboť se jedná o obecnou právní úpravu v základním civilněprávním kodexu, která se vztahuje na celou oblast tělesné i duševní integrity člověka. Zvláštní úprava obsažená v nařízením (EU) 2016/679 a zákoně č. 110/2019 Sb. upravuje určité kvalifikované, v těchto právních předpisech vymezené, nakládání s osobními údaji, založené na systematickosti zpracování. Pokud však v daném případě půjde o zásah do soukromí osoby (jeho projevu osobní povahy) a přitom se bude jednat o jednorázové či nahodilé nakládání s osobními údaji (tj. bez prvku systematickosti), např. o jednorázové pořízení a použití fotografie bez souhlasu dotčené osoby, pak toto jednání bude spadat do úpravy občanskoprávní ochrany osobnosti, jejíž obsah je vymezen v ustanovení § 81 an. zákona č. 89/2012 Sb.

Je evidentní, že ochraně osobnosti je v zákoníku č. 89/2012 Sb. věnována zvýšená pozornost. Ustanovení § 81 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. obsahuje demonstrativní výčet nejdůležitějších složek ochrany osobnosti (obecné vymezení obsahu ochrany osobnosti). Podle tohoto ustanovení požívají ochrany zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, **soukromí a projevy osobní povahy**. Zákon

(stejně jako předchozí občanský zákoník č. 40/1964 Sb. ve svém § 11) rozlišuje mezi důstojností neboli humanitou, která je součástí samotného lidství a vztahuje se ve stejné míře ke každé fyzické osobě, tedy každému člověku, a ctí, která je morálním kreditem dané fyzické osoby, označuje její důvěryhodnost a vážnost ve společnosti a která je pochopitelně u jednotlivých fyzických osob rozdílná, neboť představuje jakousi vizitku jejich chování a přínosu společnosti.

Jak už bylo v rámci této kapitoly konstatováno, pojem **soukromí** nelze vyčerpávajícím způsobem definovat, přesto jsou v některých právních úpravách demonstrativně vyčteny jeho složky, jako ve výše uvedeném případě ustanovení § 81 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. Stejně je tomu i v případě ustanovení § 86 zákona č. 89/2012 Sb., kde je uvedeno, že: „*Nikdo nesmí zasáhnout do **soukromí** jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho **soukromé prostory**, sledovat jeho **soukromý život** nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.*“

Mezi projevy osobní povahy, (tento pojem zákon č. 89/2012 Sb. blíže nedefinuje), spadají především podobizny člověka, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy. „*Tato úprava má velice blízko, resp. ve své části se dotýká i ochrany osobních údajů.*“¹¹¹ Zákon č. 89/2012 Sb. klade důraz zejména na ochranu podoby člověka, které jsou věnována ustanovení § 84 a § 85 tohoto zákona. Zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo **možné určit jeho totožnost**, je možné jen s jeho svolením či na základě některé z výjimek z obecného zákazu zachycení podoby člověka (zákonné licence). Podobizna je tedy podle této její zákoné definice osobním údajem ve smyslu jeho legální definice obsažené v ustanovení čl. 4 bodu 1 nařízení (EU) 2016/679. Není to jakékoli zachycení fyzické osoby, ale pouze takové, které umožňuje určit její totožnost. Stejně jako pořízení podobizny člověka, i její rozšiřování je možné jen s jeho svolením. Jak je patrné z ustanovení § 87 zákona č. 89/2012 Sb., je možné toto svolení kdykoliv odvolat, stejně tak je možné odvolat svolení k použití písemností osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu, i když bylo uděleno na dobu určitou. Povinnost k náhradě škody v důsledku odvolání souhlasu na dobu určitou nemá fyzická osoba pouze v případě, že toto odvolání odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod.

Zákonné licence k pořízení a použití podobizny člověka, písemností osobní povahy a zvukového či obrazového záznamu jsou uvedeny v § 88 a § 89 zákona č. 89/2012 Sb.

¹¹¹ Nonnemann, F. *Právní úprava ochrany osobnosti v novém občanském zákoníku a její vztah k ochraně osobních údajů*. Právní rozhledy, 2012, č. 13-14. s. 505.

Zákonná licence v § 88 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. spočívající v **ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob** se vztahuje pouze k podobizně nebo k zvukovému či obrazovému záznamu. (Nikoliv tedy k písemnosti osobní povahy.) Bude se typicky jednat o případ, kdy nelze jinak prokázat závažný zásah do práv ostatních subjektů, například o zdokumentování zdraví a život ohrožujícího jednání (např. bezdůvodné napadení). Zákonná licence uvedená v § 88 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. spočívající v pořízení nebo použití **na základě zákona** k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu, se vztahuje na podobiznu, písemnost osobní povahy i zvukový či obrazový záznam. Zákonná licence podle § 89 zákona č. 89/2012 Sb., spočívající v pořízení nebo použití **přiměřeným způsobem** k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství, se vztahuje k podobizně a k zvukovému či obrazovému záznamu. (Tedy nikoliv k písemnosti osobní povahy). V tomto ustanovení je zdůrazněna zásada přiměřenosti, jejíž aplikace má zamezit zvláště při realizaci této licence, což je velmi důležitý aspekt. Do jaké míry je tato podmínka zákonodárce v reálu zpravodajskými médii akceptována, je však otázkou. (Případně i vhodným tématem pro právně-vědecké zpracování, včetně soudní interpretace zásady přiměřenosti obsažené v tomto ustanovení.)

Zásada přiměřenosti při aplikaci všech zákonných licencí vztahujících se k podobizně, písemnosti osobní povahy a zvukovému či obrazovému záznamu je pak zdůrazněna v ustanovení § 90 zákona č. 89/2012 Sb., dle kterého: „*Zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.*“ Zásada přiměřenosti je tak jednou ze stěžejních zásad jak při zpracování osobních údajů, tak při ochraně osobnosti člověka zakotvené v zákoně č. 89/2012 Sb.

Ustanovení § 82 a § 83 zákona č. 89/2012 Sb. upravují čeho se zle při zásahu do osobnosti člověka domáhat a jaký subjekt kromě dotčené fyzické osoby tak může učinit. Podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. má člověk, jehož osobnost byla dotčena, právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Podle § 82 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. se po smrti člověka může ochrany jeho osobnosti domáhat kterákoli z osob jemu blízkých. Zde je podstatný rozdíl oproti ochraně veřejnoprávní poskytované pouze dotčenému žijícímu subjektu, tedy fyzické osobě, nikoliv člověku zemřelému prostřednictvím osob jemu blízkých. Rovněž v rámci veřejnoprávní ochrany osobních údajů není možné, aby se ochrany osobních údajů za fyzickou osobu domáhala osoba právnická, s jejíž činností souvisí neoprávněný zásah do osobnosti člověka (v případě osobních údajů se jedná o neoprávněné

zpracování osobních údajů), a to i po smrti fyzické osoby, jak je uvedeno v § 83 zákona č. 89/2012 Sb.

Subjekty osobních údajů mohou uplatňovat své nároky vzniklé z hmotné či nehmotné újmy při neoprávněném nakládání s jejich osobním údajem stejně jako u újmy vzniklé porušením jakéhokoliv jiného práva v rámci ochrany osobnosti uplatňovat podle zákona č. 89/2012 Sb. Co se týče zpracování osobních údajů, pak podle ustanovení čl. 82 nařízení (EU) 2016/679 může náhradu utrpěné újmy u příslušného civilního soudu uplatňovat kdokoli (tedy nejen subjekt osobních údajů), kdo v důsledku porušení nařízení utrpěl hmotnou či nehmotnou újmu a to od správce či zpracovatele osobních údajů. Zatímco **zákon č. 89/2012 Sb.** rozlišuje majetkovou škodu a nemateriální újmu, nařízení (EU) 2016/679 užívá souhrnného označení újma pro majetkovou škodu i nemajetkovou újmu.

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. v § 13 v rámci ochrany osobnosti obsahoval právo fyzické osoby na přiměřené zadostiučinění. V § 13 odst. 2 pak bylo uvedeno, že: *„Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.“* Podle § 13 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb. pak měl výši náhrady podle odstavce 2 určit soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

Platný občanský zákoník č. 89/2012 Sb. upravuje náhradu majetkové a nemajetkové újmy v rámci části čtvrté – relativní majetková práva, hlavy III – závazky z deliktů, dílu 1 – náhrada majetkové a nemajetkové újmy, v § 2894-2990. **Náhradě při újmě na přirozených právech člověka je věnován pododíl 3, oddílu 2 této hlavy, konkrétně ustanovení § 2956-2968. Podle § 2956** vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném podle I části občanského zákoníku, **nahradí škodu i nemajetkovou újmu**, kterou tím způsobil. **Jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.** Způsob a rozsah náhrady škody a nemajetkové újmy pak stanoví § 2951 zákona č. 89/2012 Sb.

(Majetková) škoda se podle ustanovení § 2951 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. nahrazuje primárně uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li o to poškozený, hradí se škoda v penězích. Jedná se o opačný přístup, než který zvolil zákonodárce v § 442 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., dle kterého se škoda hradila primárně v penězích, pouze v případě, kdy o to poškozený požádal a bylo-li to možné a účelné, hradila se škoda uvedením do předešlého stavu. Ustanovení § 442 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., pak obsahovalo speciální ustanovení, týkající se způsobení škody úmyslným trestným činem, z něhož měl pachatel majetkový prospěch. V takovém případě mohl soud rozhodnout, že *„[...] je možno právo na náhradu škody uspokojit*

z věcí, které z majetkového prospěchu nabyt, a to i tehdy, jestliže jinak podle ustanovení občanského soudního řádu výkonu rozhodnutí nepodléhají. Dokud není právo na náhradu škody uspokojeno, nesmí dlužník s takovými věcmi v rozhodnutí uvedenými nakládat.“

Nemajetková újma se podle § 2951 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. **odčiní přiměřeným zadostiučiněním**. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Tato formulace bývá v právním prostředí kritizována s ohledem na fakt, že primární způsob náhrady nemajetkové újmy je odčinění jiným způsobem než finanční satisfakcí uvedenou na prvním místě, což může některé adresáty právních norem vést k mylným závěrům o opačném pořadí této náhrady.

Ustanovení § 2957 zákona č. 89/2012 Sb. pak stanoví, že způsob určení a výše přiměřeného zadostiučinění při újmě na přirozených právech člověka musí odčinit i okolnosti zvláštního zřetele hodné, které vyjmenovává. Jsou jimi úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Zákonodárce dále uvádí, že se v daném případě rovněž vezme v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.

Specifický případ náhrady nemajetkové újmy vztahující se k náhradě při újmě na přirozených právech člověka způsobené protiprávním činem, je upraven v § 2971 zákona č. 89/2012 Sb., dle kterého: „*Odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit.*“ Jedná se zejména o tzv. druhotné oběti, vůči kterým škodní jednání bezprostředně nesměřovalo, ale současně pociťují jeho následky v intenzivní míře. S největší pravděpodobností se bude jednat o osoby blízké dotčené fyzické osobě, na které nedopadá ustanovení § 2959 zákona č. 89/2012 Sb.

Soudní ochranu soukromých práv, včetně osobnostních práv zakotvuje ustanovení § 12 zákona č. 89/2012 Sb., dle kterého: „*Každý, kdo se cítí ve svém právu zkrácen, může se domáhat ochrany u orgánu vykonávajícího veřejnou moc (dále jen „orgán veřejné moci“).* Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem veřejné moci soud.“ Věcná příslušnost soudů je stanovena v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád: „*Nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni*

příslušné okresní soudy.“ Příslušnost krajských soudů jako soudů prvního stupně, pak upravuje § 9 odst. 2 tohoto zákona a příslušnost Nejvyššího soudu ČR jako soudu prvního stupně, pak s odkazem na ustanovení zvláštního právního předpisu § 9 odst. 3 tohoto zákona. Do novely provedené zákonem č. 293/2013 Sb., rozhodovaly podle § 9 odst. 2 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb. „*ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku a ochrany práv třetích osob, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích*“ v prvním stupni krajské soudy. S účinností od 1. ledna 2004 však byla tato agenda krajským soudům v prvním stupni odňata a zahrnuta do působnosti soudů okresních. Krajské soudy tak rozhodují o věcech ochrany osobnosti až ve druhém stupni – o odvoláních proti rozhodnutím soudů prvních stupňů. O podaných dovoláních proti rozhodnutí krajských soudů pak rozhoduje Nejvyšší soud ČR. Místně příslušný v řízeních o náhradě újmy (tj. škody a nemajetkové újmy) je obecný soud škůdce stanovený podle § 85 zákona č. 99/1963 Sb. a vedle něho podle § 87 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb. též soud, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy. (Tzv. Místní příslušnost daná na výběr.)

1.4.6. Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

Rodné číslo je považováno za specifický osobní údaj, který však není zvláštní kategorií osobních údajů taxativně vymezených v čl. 9 nařízení (EU) 2016/679¹¹². Jedná se o tzv. unikátní identifikátor, jedinečný soubor číselných údajů individuálně přidělených fyzické osobě, pomocí kterého je možné fyzické osoby od sebe odlišit, a to přestože, z něj lze vyčíst pouze datum narození a pohlaví fyzické osoby. Zákon č. 133/2000 Sb. byl přijat za účelem komplexního řešení problematiky rodných čísel. Podle důvodové zprávy k § 13 tohoto zákona: „*Rodné číslo se stává nepostradatelným indikátorem a pomocným prostředkem pro vyhledávání údajů obyvatel v informačním systému, jakož i pro komunikaci uvnitř i vně informačního systému. Nově se navrhuje řešit způsob přidělování a evidence rodných čísel v rámci informačního systému.*“

Ustanovení § 13 odst. 3 zákona č. 133/2000 Sb. vymezuje rodné číslo jako: „*desetimístné číslo, které je dělitelné jedenácti beze zbytku. První dvojčíslí vyjadřuje poslední dvě číslice roku narození, druhé dvojčíslí vyjadřuje měsíc narození, u žen zvýšené o 50, třetí dvojčíslí vyjadřuje den narození. Čtyřmístná koncovka je rozlišujícím znakem fyzických osob narozených v tomtéž kalendářním dnu.*“

Podle ustanovení § 13 c) odst. 2 zákona č. 133/2000 Sb. upravujícího zpracování rodných čísel: „*Pro využívání rodných čísel se rodným číslem rozumí i jakákoliv kombinace čísel*

¹¹² Pozn. nejednalo se ani o tzv. citlivý osobní údaj ve smyslu ustanovení § 4 písm. b) dříve účinného zákona č. 101/2000 Sb.

vyjadřující den, měsíc, rok narození a třímístnou nebo čtyřmístnou koncovku rodného čísla, z níž je možné dovodit identifikaci fyzické osoby.“

Zákon č. 133/2000 Sb. je ve vztahu k zákonu č. 110/2019 Sb. a nařízení (EU) 2016/679 speciálním zákonem (tzv. lex specialis). Dle ustanovení čl. 87 nařízení (EU) 2016/679 „Členské státy mohou dále stanovit zvláštní podmínky pro zpracování národních identifikačních čísel nebo jakýchkoliv jiných všeobecně uplatňovaných identifikátorů. V takovém případě se národní identifikační číslo nebo jakýkoliv jiný všeobecně uplatňovaný identifikátor použije pouze v závislosti na vhodných zárukách práv a svobod daného subjektu údajů podle tohoto nařízení.“ Ten, kdo zpracovává rodná čísla je správcem osobních údajů ve smyslu ustanovení čl. 4 bodu 7 nařízení (EU) 2016/679.

Zákon rozlišuje mezi **užíváním a využíváním** rodných čísel. Podle ustanovení § 13 odst. 9 zákona č. 133/2000 Sb. je rodné číslo „oprávněna **užívat nebo rozhodovat o jeho využívání** v mezích stanovených zákonem (dále jen "nakládat s rodným číslem") **vylučně fyzická osoba, které bylo rodné číslo přiděleno (dále jen "nositel rodného čísla"), nebo její zákonný zástupce; jinak lze rodné číslo využívat jen v případech stanovených v § 13c tohoto zákona.** “ **Využíváním** rodných čísel se dle ustanovení § 13a písm. g) rozumí „jejich shromažďování, vedení nebo zpracování jiným způsobem“.

V čl. 13c odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., jsou taxativně vymezeny případy, kdy je možno rodné číslo využívat. Jedná se prvé řadě o činnost ministerstev, jiných správních úřadů, orgánů pověřených výkonem státní správy, soudů, vyplývající z jejich zákonem stanovené působnosti, nebo notářů pro potřebu vedení Centrální evidence závětí, za druhé stanoví-li tak zvláštní zákon¹¹³, dále pokud je to nezbytné pro vymáhání soukromoprávních nároků nebo pro předcházení vzniku nesplácených pohledávek, jsou-li přijata konkrétní opatření k ochraně práv a svobod subjektu údajů, která odpovídají stavu techniky, nákladům na provedení, povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování i různě pravděpodobným a závažným rizikům pro práva a svobody fyzických osob, a konečně se souhlasem nositele rodného čísla nebo jeho zákonného zástupce.

Pravomoc Úřadu projednávat přestupky spáchané při nakládání s rodnými čísly je výslovně zakotvena v § 17e odst. 3 zákona č. 133/2000 Sb. Ústavní soud usnesením IV. ÚS 4041/16 ze dne 12. ledna 2017¹¹⁴ odmítl jako zjevně neopodstatněnou ústavní stížnosti společnosti

¹¹³ Např. zpracování rodných čísel na základě ustanovení § 6 odst. 5 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

¹¹⁴ Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV. ÚS 4041/16 ze dne 12. ledna 2017. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-4041-16_1

FTV Prima, spol. s r. o, proti rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 5 As 198/2015-60 ze dne 20. září 2016 a rozsudku Městského soudu v Praze čj. 3 A 1/2012-82 ze dne 26. 8. 2015, kterými tyto správní soudy potvrdily rozhodnutí Úřadu zn. SPR-0595/11-21 ze dne 27. října 2011. Tímto rozhodnutím předsedy Úřadu byl zamítnut rozklad výše uvedené společnosti proti prvostupňovému rozhodnutí Úřadu zn. SPR-0595/11-1 ze dne 27. dubna 2011, kterým byla této společnosti uložena pokuta ve výši 4.000 Kč za spáchání správního deliktu podle § 17e odst. 1 písm. a) ve spojení s § 17e odst. 2 zákona č. 133/2000 Sb., za to, že v pořadu TV Prima „Soukromá dramata,“ odvysílaném dne 4. ledna 2011 (a ke dni zahájení správního řízení dostupném na internetových stránkách www.iprima.cz), zveřejnila rodná čísla dvou osob, a to tak, že součástí pořadu byl záběr na výpis z obchodního rejstříku obsahující právě čitelná rodná čísla těchto osob. Tímto jednáním společnost porušila povinnost stanovenou v § 13 odst. 9 zákona č. 133/2000 Sb., tedy povinnost nakládat s rodným číslem výlučně se souhlasem jeho nositele, případně jeho zákonného zástupce a jinak jen v případech stanovených v § 13c tohoto zákona.

Ústavní soud ve svém usnesení konstatoval, že „*V této souvislosti nelze hodnotit jako ústavně nekonformní, ba naopak jako přispívající k lepší ochraně ústavně zaručených práv a svobod, pokud správní orgán v případě potřeby sám analyzuje, jaká základní práva či svobody jsou ve hře. Tím spíše jedná v souladu s ústavními požadavky na svoji rozhodovací činnost, jestliže následně - ať již na základě prosté, logické a srozumitelné úvahy anebo po provedení kvalifikovanějšího testu proporcionality - zváží, jak vyřešit případný konflikt dotčených základních práv a svobod, resp. které z nich je v daném případě třeba upřednostnit.*“¹¹⁵ Ústavní soud dále uvedl, že nelze účelově zaměňovat obecný souhlas osob se zpřístupněním svých rodných čísel a dalších osobních údajů v rámci zápisu v (tehdejší) obchodním rejstříku na straně jedné, a na druhé straně adresný souhlas s publikací osobních údajů ve specifických souvislostech a v rámci televizní reportáže k určitému konkrétnímu tématu. Podle Ústavního soudu správní soudy jako obecné soudy analyzovaly i materiální stránkou deliktu, přičemž seznaly společenskou nebezpečnost jednání stěžovatelky zvýšenou okolností, že daná reportáž se jinak dotčených fyzických osob vůbec netýkala. V kontextu obsahu reportáže pak správní soudy vyhodnotily, že se jednalo o zbytečný (bezúčelný) zásah do ochrany osobních údajů.

¹¹⁵ Tamtéž.

1.4.7. Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti

Jedná se o stručný, avšak velmi významný právní předpis, který úzce souvisí s ochranou osobních údajů a v souladu s právem EU upravuje odpovědnost, práva a povinnosti osob, které poskytují služby informační společnosti a šíří obchodní sdělení. Zákon obsahuje 18 paragrafů. Stěžejní pojmy právní úpravy jsou vymezeny v § 2 tohoto zákona. Službou informační společnosti se rozumí *„jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla za úplatu; služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat“*. Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 480/2004 Sb. lze obchodní sdělení šířit elektronickými prostředky jen za podmínek stanovených tímto zákonem. Dle ustanovení § 7 odst. 4 zákona č. 480/2004 Sb. je zakázáno zaslání elektronické pošty za účelem šíření obchodního sdělení, pokud tato pošta není zřetelně a jasně označena jako obchodní sdělení, skrývá nebo utajuje totožnost odesílatele, jehož jménem se komunikace uskutečňuje, nebo je zaslána bez platné adresy, na kterou by mohl adresát tohoto sdělení přímo a účinně zaslat informaci o tom, že si nepřeje, aby mu byly obchodní informace odesílatelem nadále zasílány.

Na základě ustanovení § 10 zákona č. 480/2004 Sb. je příslušným orgánem dozoru Úřad. Zákon též vymezuje přestupky spočívající v neoprávněném šíření obchodních sdělení fyzickou osobou a právnickou osobou (ustanovení § 10a a § 11 zákona č. 480/2004 Sb.). Větší pozornost této problematice je věnována v samostatném oddílu kapitoly 4, která zpracovává rozhodovací činnost Úřadu.

1.4.8. Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti

Dalším mezníkem v oblasti ochrany osobních údajů bylo přijetí zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů. Tento zákon upravuje práva a povinnosti osob, působnost a pravomoc orgánů veřejné moci v oblasti kybernetické bezpečnosti.

Zákon č. 181/2014 Sb., byl změněn zákonem č. 205/2017 Sb., na základě, kterého byl zřízen **Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (dále jen „NÚKIB“)** se sídlem v Brně jako ústřední správní úřad pro oblast kybernetické bezpečnosti a pro vybrané oblasti ochrany utajovaných informací podle zákona 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti v oblasti informačních a komunikačních systémů a kryptografické ochrany. Do působnosti NÚKIB spadá také problematika veřejně regulované služby v rámci globálního navigačního družicového systému EU Galileo (GNSS), který poskytuje rádiové signály pro navigaci a určování polohy a času.

Vzhledem k tomu, že se jedná o ústřední orgán státní správy, tvoří příjmy a výdaje NÚKIB samostatnou kapitolu státního rozpočtu.

Od roku 2021 věnuje Úřad zvýšenou pozornost kybernetické bezpečnosti v souvislosti s posuzováním zabezpečení osobních údajů, a proto spolupracuje s NÚKIB intenzivněji. Pozornost kybernetické bezpečnosti věnují i další instituce, například Akademie věd ČR, Ústav státu a práva a rovněž Univerzita Karlova.¹¹⁶

1.4.9. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Jak již bylo uvedeno výše, zákon č. 110/2019 Sb., upravuje ve své hlavě VI. přestupky na úseku ochrany osobních údajů. Podle ustanovení § 61 tohoto zákona se fyzická osoba, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem. Takovým jiným právním předpisem je například zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Konkrétně se jedná o ustanovení § 8a, § 8b odst. 1 až 4 a § 8c zákona č. 141/1961 Sb.

Ustanovení § 8a zákona č. 141/1961 Sb. se vztahuje výlučně k povinnostem orgánů činných v trestním řízení při poskytování informací o tomto řízení s tím, že mají dbát na to, „*aby nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisejí s trestnou činností, a aby neporušily zásadu, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen (§ 2 odst. 2).*“ **V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení nesmějí zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se vede trestní řízení, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka.** Při poskytování informací pak musí orgány činné v trestním řízení zvláště dbát na ochranu osobních údajů a soukromí osob mladších 18 let. Střetávají se tu tedy navzájem dvě povinnosti orgánů činných v trestním řízení, a sice povinnost informovat veřejnost o své činnosti s povinností chránit výše uvedené informace.

Podle ustanovení § 8b zákona č. 141/1961 Sb. „*Osoby, kterým byly orgány činnými v trestním řízení poskytnuty informace, na které se vztahuje zákaz zveřejnění podle § 8a odst. 1 věty druhé, pro účely trestního řízení nebo k výkonu práv nebo plnění povinností stanovených*

¹¹⁶ Pod záštitou paní rektorky prof. MUDr. Mileny Králíčkové, Ph.D. proběhl ve dnech 20. a 23. června 2022 seminář pod názvem „Klíčové aspekty kybernetické bezpečnosti“. Seminář spolupořádala firma Microsoft, s. r.o., za kterou na semináři vystoupila Alexandra Gerst (Corporate Counsel, Microsoft Digital Crimes Unit), která odprezentovala nejčastější kyberzločiny, řešené společností Microsoft globálně, i v rámci ČR. Za NÚKIB se semináře zúčastnila jeho tisková mluvčí, která odprezentovala pohled regulátora kybernetické bezpečnosti. Součástí semináře byla i simulace kybernetického útoku členem Cyber Rangers ve zkrácené formě (odhadovaný čas tohoto útoku v reálu je cca 70 minut.)

zvláštním právním předpisem, je nesmějí nikomu dále poskytnout, pokud jejich poskytnutí není nutné k uvedeným účelům. O tom musí být tyto osoby poučeny. “ Zároveň podle 2 odstavce „**Nikdo nesmí v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoli způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je osobou mladší 18 let nebo vůči němuž byl spáchán trestný čin vraždy (§ 140 trestního zákoníku), zabití (§ 141 trestního zákoníku), některý z trestných činů, kterým byla způsobena těžká újma na zdraví, trestný čin ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 trestního zákoníku), některý z trestných činů proti těhotenství ženy (§ 159 až 162 trestního zákoníku), trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), některý z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ 185 až 193 trestního zákoníku), trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 trestního zákoníku), týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku), únosu dítěte a osoby stížená duševní poruchou (§ 200 trestního zákoníku) nebo nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku).** Jedná se tedy o všeobecný zákaz zveřejňování těchto informací, přičemž je zároveň podle odstavce 3 zakázáno zveřejnění obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů nebo jiných informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by umožnily zjištění totožnosti poškozeného uvedeného v odstavci 2. Podle § 8b odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb. pak nesmí být ve veřejných sdělovacích prostředcích zveřejněn pravomocný rozsudek s uvedením jména, popřípadě jmen, příjmení a bydliště poškozeného uvedeného v odstavci 2 tohoto ustanovení, přičemž předseda senátu může s přihlédnutím k osobě poškozeného a povaze a charakteru spáchaného trestného činu rozhodnout o dalších omezeních spojených se zveřejněním pravomocného odsuzujícího rozsudku za účelem přiměřené ochrany zájmů takového poškozeného.

Ustanovení § 8c zákona č. 141/1961 Sb. pak zakazuje každému bez souhlasu osoby, které se takové informace týkají, zveřejnit informace o nařízení či provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 nebo informace z něj získané, údaje o telekomunikačním provozu zjištěné na základě příkazu podle § 88a, nebo informace získané sledováním osob a věcí podle § 158d odst. 2 a 3, **umožňují-li zjištění totožnosti této osoby a nebyly-li použity jako důkaz v řízení před soudem.**

V ustanovení § 8d zákona č. 141/1961 Sb. jsou uvedeny výjimky ze zákazu zveřejnění informací podle § 8a až 8c tohoto zákona. Tyto informace lze v **nezbytném rozsahu zveřejnit pro účely pátrání po osobách, pro dosažení účelu trestního řízení, nebo umožňují-li to tento zákon.** Uvedené informace lze také zveřejnit, odůvodňuje-li **to veřejný zájem, pokud převažuje nad právem na ochranu soukromí dotčené osoby;** přitom je třeba zvlášť dbát na ochranu zájmů osoby mladší 18 let.

K výše uvedenému lze konstatovat, že zejména při aplikaci výjimky ze zákazu týkající se veřejného zájmu by měl být zohledněn aspekt závažnosti trestného činu a zveřejňovány údaje zejména o pachatelích zločinů a nikoliv přečinů svých charakterem nezávažných, jak tomu v praxi bohužel často bývá. Ačkoliv *veřejný zájem* je právní teorií označován jako neurčitý právní pojem, který není právem přesně definován nebo určen svým vlastním jazykovým významem, v souvislosti se zveřejňováním osobních údajů o pachatelích závažné trestné činnosti představuje zejména právo veřejnosti být informován o pachatelích představujících zvýšené nebezpečí pro veřejnost. Další kategorií pachatelů trestných činů, u kterých veřejný zájem na zveřejnění informace zpravidla převáží nad ochranou soukromí dotčené osoby, jsou osoby veřejně činné, tedy osoby aktivní na veřejnosti (zejm. politici či úřední osoby), které trestný čin spáchaly v souvislosti s výkonem své veřejné činnosti. V takových případech v rámci testu proporcionality převáží zájem veřejnosti na zveřejnění totožnosti těchto osob před právem na ochranu jejich soukromí. Tento výklad by měl být aplikován na obdobné příklady trestných činů veřejně angažovaných osob stejně, tedy nikdo by neměl být neoprávněně zvýhodňován tak, aby se informace o jeho totožnosti v souvislosti s trestným činem nezveřejnily, i když je to v daném případě v zájmu veřejnosti plně legitimní.

Další výjimkou ze zákazu zveřejnění osobních údajů podle § 8a až 8c zákona č. 141/1961 Sb., je dle ustanovení § 8d odstavce 2 tohoto zákona též výslovný souhlas (tedy souhlas explicitně vyjádřený) dotčené osoby již se dané osobní údaje týkají.

1.4.10. Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Podle ustanovení § 3 odst. 5 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, je ochrana soukromí osoby, proti níž se vede řízení, jednou ze základních zásad tohoto řízení. V řízení podle tohoto zákona je třeba chránit osobní údaje osoby, proti níž se řízení vede, a její soukromí proto, aby každá taková osoba byla chráněna před škodlivými vlivy, a to při dodržení zásady, že je považována za nevinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem. V důvodové zprávě k zákonu č. 218/2003 Sb. je k tomuto ustanovení uvedeno, že *„Při projednávání konkrétních věcí je pak třeba zvažovat i skutečnost, že mládež, která se dopouští trestné činnosti, potřebuje nejen dohled a vedení k životu v souladu se zákonem, ale vzhledem ke své specifické situaci, úrovni vývoje a stupni zralosti, také poradenství a pomoc. Mezi specifická práva osob mladších patnácti let a mladistvých patří i právo na ochranu před zásahy do jejich osobní svobody a soukromí.“*

Obdobně jako zákon č. 141/1961 Sb., i zákon č. 218/2003 Sb. upravuje **zákaz zveřejňování informací**, a to v rámci části I., hlavy II., dílu 7 věnovaném Řízení v trestních

věcech mladistvých, oddílu 6 nazvaném Ochrana soukromí mladistvých a veřejnost řízení. V rámci tohoto oddílu je v § 52 zákona č. 218/2003 Sb., uvedeno, že *„Dokud není trestní stíhání pravomocně skončeno, mohou orgány činné podle tohoto zákona zveřejňovat jen takové informace o řízení vedeném proti mladistvému, kterými nebude ohroženo dosažení účelu trestního řízení a které neodporují požadavku ochrany osobnosti mladistvého a osobních údajů, a to i jiných osob zúčastněných na řízení.“* I zde by mělo platit, že by obdobné případy měly být posuzovány stejně, a informace by měly být zveřejňovány zejména s ohledem na závažnost skutku a nebezpečnost mladistvého pachatele pro společnost. Osobně jsem toho názoru, že ochrana soukromí by se měla primárně vztahovat na oběti protiprávních činů, dále též na svědky a zákonné zástupce mladistvého v případě, že výchova mladistvého probíhala řádně (stigmatizace veřejnosti by neměla dopadat na ty, kteří k protiprávnímu jednání mladistvého nikterak nepřispěli, a tedy za něj nenesou v tomto směru žádnou odpovědnost).

Rozsah zákazu zveřejňování upravuje ustanovení § 53 zákona č. 218/2003 Sb., dle kterého *„Nestanoví-li tento zákon jinak, nikdo nesmí jakýmkoli způsobem zveřejnit žádnou informaci, ve které je uvedeno jméno, popřípadě jména, a příjmení mladistvého, nebo která obsahuje informace, které by umožnily tohoto mladistvého identifikovat.“* Je zde tedy zakotvena velmi silná ochrana osobních údajů mladistvého pachatele, což často oprávněně vzbuzuje negativní reakce veřejnosti, zejména pokud byl skutek spáchán zvláště brutálním (surovým) způsobem přičetnou mladistvou osobou, (tedy nikoliv mladistvým, který nebyl v důsledku své duševní choroby schopen rozpoznat nebezpečnost svého jednání a toto jednání ovládnout ve smyslu § 26 zákona č. 40/2009 Sb., či mladistvým, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost tohoto jednání nebo ovládat své jednání, a proto není za tento čin trestně odpovědný ve smyslu ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb.– relativní nepřičetnost.) Veřejností je silná ochrana osobních údajů mladistvých delikventů, zejména pak brutálních mladistvých vrahů, vnímána jako nespravedlivá vůči obětem protiprávního jednání a jejich rodinám, a tedy jako neoprávněná, resp. neopodstatněná.

Ustanovení § 53 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb. obsahuje výjimku z výše uvedeného zákazu zveřejňování informací o mladistvém v řízení proti němu. Je zde uvedeno, že *„Za postup v rozporu s odstavcem 1 se nepovažuje sdělení informací během trestního řízení, pokud účelem takového postupu není jejich zveřejnění, anebo je-li jejich účelem pátrání po mladistvém. Totéž obdobně platí o sdělení informací probačním úředníkem dalším osobám, pokud je jejich sdělení nutné pro získání informací, které se vztahují k vypracování zprávy vyžadované tímto zákonem, nebo bez nichž nelze kvalifikovaně provádět dohled nad mladistvým nebo o něj pečovat, popřípadě*

kontrolovat plnění podmínek a omezení, které mu byly stanoveny, a zajistit bezpečnost osob, jež s ním přicházejí do kontaktu.“

Stejně jako v zákoně č. 40/2009 Sb., je i v § 53 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb. upraven **zákaz dalšího sdělování (šíření) výše uvedených informací**, s výjimkou nutnosti jejich sdělení pro účely uvedené v tomto ustanovení. O tom musí být tyto osoby, které jsou s předmětnými informacemi seznámeny, poučeny. Dále jsou podle ustanovení § 53 odst. 4 zákona č. 218/2003 Sb. osoby, kterým byly sděleny informace podle ustanovení § 53 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb., povinny **uložit tyto informace odděleně od jakýchkoliv dalších záznamů o mladistvém**, kterého se tyto informace týkají a zajistit, aby nikdo další neměl k těmto informacím přístup (pokud zákon č. 218/2003 Sb. nestanoví jinak).

Zásada ochrany soukromí mladistvého se dále projevuje v omezení veřejnosti hlavního líčení a veřejného zasedání v § 54 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., taxativním výčtem osob, které se ho mohou zúčastnit, čímž ho v podstatě modifikuje na zasedání neveřejné. *„Hlavního líčení a veřejného zasedání se mohou účastnit pouze obžalovaný mladistvý, jeho dva důvěrníci, jeho obhájce, zákonní zástupci, opatrovník a příbuzní v přímém pokolení, sourozenci, manžel nebo druh, poškozený, jeho zmocněnec a důvěrník, zúčastněná osoba a její zmocněnec, zákonní zástupci a opatrovníci poškozeného a zúčastněné osoby, svědci, znalci, tlumočníci, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, úředníci Probační a mediační služby a zástupce školy nebo výchovného zařízení. Na návrh mladistvého může být hlavní líčení nebo veřejné zasedání konáno veřejně.“*

Podle ustanovení § 54 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb. je zakázáno publikování informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by vedly ke ztotožnění mladistvého ve veřejných sdělovacích prostředcích nebo jiným způsobem a stejně tak je zakázáno publikování každého textu nebo každého vyobrazení týkajícího se totožnosti mladistvého.

Rozsudek se podle ustanovení § 54 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb. vyhláší veřejně v hlavním líčení v přítomnosti mladistvého. **Pravomocný odsuzující rozsudek však může být uveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích jen bez uvedení jména, popřípadě jmen, a příjmení mladistvého, při přiměřené ochraně mladistvého před nežádoucími účinky jeho uveřejnění.**

S přihlédnutím k osobě mladistvého a povaze a charakteru provinění může podle ustanovení § 54 odst. 4 zákona č. 218/2003 Sb. předseda senátu rozhodnout o dalších omezeních spojených s uveřejněním pravomocného odsuzujícího rozsudku neuvedených v odstavci 3, a to za účelem přiměřené ochrany zájmů mladistvého, nebo naopak o uveřejnění pravomocného odsuzujícího rozsudku s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení mladistvého, jakož

i o uveřejnění jeho dalších osobních údajů, jde-li o zvlášť závažné provinění a takové uveřejnění je potřebné z hlediska ochrany společnosti.

S ohledem na výše uvedené se pochopitelně nabízí **otázka konformity předmětných ustanovení s Ústavou ČR a LPS**. K podobnému názoru dospěl i Okresní soud v Kladně (navrhovatel), který podal k Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 53 odst. 1 a § 54 zákona č. 218/2003 Sb. Podle navrhovatele je ustanovení § 54 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. v rozporu s čl. 96 odst. 2 Ústavy České republiky a s čl. 38 odst. 2 LPS. Ustanovení § 53 a § 54 odst. 2, 3¹¹⁷ zákona č. 218/2003 Sb. jsou pak v rozporu s čl. 17 odst. 1, 4,5 LPS.

Ústavní soud však ve svém nálezu Pl. ÚS 28/04 ze dne 8. listopadu 2005 dospěl k názoru, že „[...] jak ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny, tak čl. 17 odst. 1 nezakládají neomezená práva na veřejné projednání věci, resp. na informace. V obou případech je ponecháno na zákonodárci, do jaké míry právo na veřejné projednávání věci či právo na informace zákonem omezí. Vzhledem k tomu, že řada ustanovení Listiny spolu souvisí, je třeba je vykládat společně, systémově i vzájemně subordinačně, čímž je „svoboda zákonodárce Listinou přesně a přísně regulována. Při posuzování toho, zda zákon omezující základní práva a svobody je ústavně konformní či nikoli, je pak obvykle třeba vzít v úvahu aspekty právněfilosofické, právněhistorické a komparatistické.“ ...¹¹⁸ [...] v českých zemích byla tradičně jako ústavně konformní vnímána taková právní úprava, která vycházela z premis, že účast veřejnosti je koncipována jako záruka veřejné kontroly justice a zároveň že k omezení účasti veřejnosti v řízení proti mladistvému je kladen zvláštní důraz na zájmy a prospěch mladistvého.¹¹⁹ ... Právo na veřejné projednání věci je základním právem účastníka řízení, a nikoliv základním právem soudu či soudce.¹²⁰ ... Napadené ustanovení § 54 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže je konformní i s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který umožňuje vyloučit veřejnost ...po dobu celého nebo části procesu...když to vyžadují zájmy nezletilých, nebo ... pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.¹²¹ ... **Výchovnou činnost soudu, resp. výchovné působení trestního řízení na příjemce informací není podle názoru Ústavního soudu nutno spojovat vždy právě s identifikací pachatele.** Podstatnějšími informacemi pro výchovu k úctě k právům a spravedlnosti jsou zajisté informace, týkající se skutkových zjištění a jejich právního posouzení, které lze za účinnosti napadených ustanovení získat při veřejném vyhlášení rozsudku

¹¹⁷ Pozn.: Do 30. června 2006 ustanovení § 54 zákona č. 218/2003 Sb. neobsahovalo § 4, toto ustanovení bylo do zákona doplněno jeho novelizací provedenou zákonem č. 253/2006 Sb., s účinností od 1. července 2007.

¹¹⁸ Nález ÚS. Pl. ÚS 28/04 ze dne 8. listopadu 2005. Bod 11. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=67&pos=9&cnt=9&typ=result>

¹¹⁹ Tamtéž. Bod 12.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Tamtéž.

a které lze bez jakéhokoliv věcného omezení svobodně projevovat a šířit. Nelze opomenout v tomto směru moderační právo dané v § 54 odst. 3 zákona o soudnictví ve věcech mládeže předsedovi senátu.¹²² ... [...] negativa z omezení svobody projevu ve prospěch dané modifikace práva na soukromí se nejeví být významná ve srovnání s pozitivy danými v perspektivě působení zákona při utlumování kriminálních kariér mladistvých delikventů.“¹²³

Zákon č. 218/2003 Sb. také upravuje uveřejnění výsledků řízení vztahujících se k dítěti mladšímu 15 let. Podle ustanovení § 94 tohoto zákona „*Výsledek řízení o uložení opatření dítěti mladšímu než patnáct let, které se dopustilo činu jinak trestného, může být uveřejněn ve veřejných sdělovacích prostředcích jen po právní moci rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno, a jen bez uvedení jména a příjmení dítěte, dalších účastníků řízení a jejich opatrovníků nebo jiných zástupců.*“ Výjimky ze zákazů uveřejnění uvedených v odstavci 1 může podle ustanovení § 94 odst. 2 zákona č. 218/2003 Sb. povolit v odůvodněných případech soud pro mládež.

1.4.11. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Trestněprávní ochrana osobních údajů je v současné době obsažena ve zvláštní části zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, konkrétně v hlavě II. nazvané Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, v dílu 2, v § 180 odst. 1 až 4 tohoto zákona, kde je upraven **trestný čin neoprávněné nakládání s osobními údaji**.

Jako nová skutková podstata byl tento trestný čin zaveden do českého právního řádu zákonem č. 290/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ze dne 10. listopadu 1993. Právní úprava tohoto trestného činu byla začleněna do § 178 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.¹²⁴ Podle důvodové zprávy k tomuto ustanovení: „*Trestní zákon na rozdíl od většiny zahraničních právních úprav dosud neposkytuje ochranu před neoprávněným nakládáním s osobními údaji jiné osoby, a to ani v případě, že zveřejnění těchto dat mělo pro osobu, již se údaje týkají, závažné důsledky. Pouze v případě, že se jednalo o zveřejnění nepravdivých údajů, byl za splnění dalších podmínek možný postih pro trestný čin pomluvy podle § 206. Zvýšenou právní ochranu se navrhuje poskytnout jednak údajům shromažďovaným v souvislosti s výkonem státní správy (např. údajům, které jsou občané povinni sdělovat daňovým nebo statistickým orgánům), jednak údajům získaným pro jiné účely v souvislosti s výkonem zaměstnání (např. údajům vedeným ve zdravotnické dokumentaci). Přísnější sazba se stanoví na případy, kdy pachatelem činu uvedeného v odstavci 1 je osoba,*

¹²² Tamtéž. Bod 13.

¹²³ Tamtéž, Bod 14.

¹²⁴ Pozn.: Původně znění § 178 zákona š. 140/1961 upravovalo trestní čin Maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi, který byl k 31. lednu 1990 zrušen.

*pro kterou povinnost uchovávat tyto údaje vyplývá z jejího postavení v zaměstnání (v případech uvedených odstavci 2 tomu bude tak vždy) nebo tehdy, kdy čin uvedený v odstavci 1,2 byl spáchán mimořádně účinným způsobem, anebo měl pro dotčenou osobu vážné následky (např. poškození na pověsti, v rodinném životě, v zaměstnání).*¹²⁵

V rámci rekodifikace trestního práva hmotného došlo k převzetí ustanovení § 178 zákona č. 140/1961 Sb. (mezitím již několikrát novelizovaného) do znění § 180 nového trestního zákoníku – zákona č. 40/2009 Sb.

Trestným činem se podle § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. rozumí protiprávní čin, který tento zákon označuje za trestný, a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je dle ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. Trestné činy se dle § 14 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., dělí na přečiny a zločiny. (Pojem trestný čin je tak nadřazen těmto pojmům.) Přečiny jsou podle ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Za zločiny pak ustanovení § 14 ods.t 3 zákona č. 40/2009 Sb., označuje všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, za něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Trestný čin (přečin) neoprávněné nakládání s osobními údaji, který je upraven v § 180 zákona č. 40/2009 Sb., představuje **trestněprávní ochranu práva podle čl. 10 odst. 3 LPS, tedy ochranu každého před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě**. Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji se skládá ze dvou základních skutkových podstat, přičemž k jejich naplnění **postačuje jednání z nedbalosti** a zároveň je nutné způsobení **vážné újmy** na právech nebo oprávněných zájmech osoby, již se osobní údaje týkají.

Původní ustanovení § 178 trestního zákona je v novém trestním zákoníku doplněno o pojem *zveřejnění* a pojem veřejná správa byl nahrazen pojmem *veřejná moc*. Druhá alinea vyžaduje místo porušení povinnosti mlčenlivosti stanovené právním předpisem porušení státem uložené nebo uznané povinnosti mlčenlivost. Dále došlo ke změně a rozšíření první kvalifikované

¹²⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 290/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích. In Poslanecká sněmovna Parlamentu. Sněmovní tisk č. 534. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0534_03.htm

podstaty a zároveň byl trestný čin rozšířen o další kvalifikovanou podstatu upravenou v § 180 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb.

Podle první skutkové podstaty v § 180 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. se neoprávněného nakládání s osobními údaji dopustí ten, kdo: „***Kdo, byť i z nedbalosti, neoprávněně zveřejní, sdělí, zpřístupní, jinak zpracovává nebo si přisvojí osobní údaje, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají...***“ Pachatel tohoto trestného činu bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

Podle ustanovení § 180 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb. bude stejně potrestán, kdo, byť i z nedbalosti, **poruší státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti tím**, že neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní třetí osobě osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého povolání, zaměstnání nebo funkce, a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají.

Kvalifikované skutkové podstaty zakotveny v § 180 odst. 3 a 4 zákona č. 40/2009 Sb. pak obsahují přitěžující okolnosti trestného činu přistupující ke znakům obou jeho základních skutkových podstat. Odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, pokud spáchá čin uvedený v § 180 odst. 1 nebo 2 zákona č. 40/2009 Sb. (základní skutkové podstaty) jako člen organizované skupiny, nebo ho spáchá tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem či způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch. Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v § 180 odst. 1 nebo 2 zákona č. 40/2009 Sb. škodu velkého rozsahu, nebo spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 180 zákona č. 40/2009 Sb., lze spáchat v jednočinném souběhu s trestným činem podle § 329 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., zneužití pravomoci úřední osoby, například jestliže si pachatel jako příslušník Policie ČR opatří pro své soukromé účely informace o konkrétních osobách či věcech.

Podle judikatury trestních soudů "**přisvojení si osobních údajů**" lze naplnit jakýmkoli neoprávněným získáním možnosti trvale disponovat s osobními údaji jiného (např. postačí, když si pachatel zapamatuje takto získané údaje), aniž se vyžaduje, aby pachatel tyto údaje získal v materializované podobě (např. vytištěním na papír či kopírováním na nosič informací). Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení sp. zn. 3 Tdo 1623/2008 ze dne ze dne 6. května 2009 uvedl, že: „*Za přisvojení si osobních údajů o jiném ve smyslu ustanovení § 178 tr. zák. je totiž nutno*

považovat již samotné neoprávněné získání možnosti s těmito údaji trvale disponovat, což se v posuzovaném případě stalo.“¹²⁶

Podle zásady subsidiarity trestní represe zakotvené v § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb.: „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“ Dle jednoho z předních odborníků v oblasti trestního práva, prof. Šámala: „Na protiprávní jednání je třeba reagovat prostředky trestního práva až v krajních případech v souladu s pomocnou (subsidiární) úlohou trestního práva v právním řádu a ve společnosti.“¹²⁷

Uplatnění principu subsidiarity trestní represe – principu *ultima ratio* přichází v úvahu u méně závažných trestných činů (přečinů), za situace, kdy lze učinit odůvodněný závěr, že vyvození trestní odpovědnosti obviněného a s ní spojených sankcí ukládaných podle trestního zákoníku není nezbytné, tj. v případech, kdy je dostačující uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Lze konstatovat, že přečiny se více přibližují přestupkům z hlediska závažnosti (intenzity), přičemž určujícím kritériem pro rozlišení trestného činu a přečinu je vedle právem chráněného zájmu též intenzita daného zásahu jednáním obviněného do práv a zájmů chráněných trestním a správním právem.

Pokud Policie ČR dojde k závěru k závěru, že předmětným skutkem, který prověřila, nebyl spáchán trestný čin (přečin) podle ustanovení § 180 zákona č. 40/2009 Sb., avšak tímto skutkem mohl být spáchán přestupek v oblasti ochrany osobních údajů, zejm. přestupek vymezený podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, postoupí věc (spis) Úřadu, ve smyslu ustanovení § 159a odst. 1 písm. a) zákona č. 141/1961 Sb., jako orgánu příslušnému k projednání takového přestupku.

Na tomto místě je vhodné podotknout, že k předání věci správnímu úřadu, v tomto případě Úřadu, k projednání přestupku by mělo dojít pouze v případě, kdy Policie ČR jako orgán činný v trestním řízení došla k závěru, že nebyl spáchán trestný čin, a to na základě relevantních podkladů, nikoliv z důvodu neochoty se případem blíže zaobírat a „usnadnit si práci“ „přesunem“ věci na Úřad, jak se tomu v minulosti v několika případech bohužel stalo, přičemž Úřad jako správní orgán pochopitelně nedisponuje pravomocemi Policie ČR.

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 3 Tdo 1623/2008 ze dne ze dne 6. května 2009 uveřejněné pod číslem 32/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní. (R 32/2010-II). In: NS judikatura-online. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/7F924E7A0155590AC1257A4E0065CD78?openDocument&Highlight=0.null,

¹²⁷ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník a naplňování funkce a základních zásad trestního práva hmotného*. In: Bulletin advokacie. 2009, č. 10, 117 s. ISSN 1210-6348. s. 22. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_10_2009_web.pdf

2. Základní pojmy a zásady ochrany osobních údajů

2.1. K základním pojmům ochrany osobních údajů

V oblasti ochrany osobních údajů, stejně jako v každé jiné oblasti práva, je žádoucí vymezení základních **pojmů**. Většinou se tak děje v rámci jednoho paragrafu či článku příslušného právního předpisu, který danou problematiku upravuje, zpravidla nadepsaného jako „*vymezení pojmů*“ či „*definice*“ (legální/právní definice), popřípadě i v rámci jiných ustanovení takového právního předpisu. V každém případě by však měly být pojmy vymezeny srozumitelně a jednoznačně. Pojem může být vymezen definičními znaky (souhlas se zpracováním osobních údajů), demonstrativním výčtem typických prvků, často v kombinaci s definičními znaky (osobní údaj, zpracování osobních údajů) nebo taxativním výčtem prvků pod tento pojem spadajících (zvláštní kategorie osobních údajů). Případně může jít o definici generickou (vymezenou druhovými/typickými znaky pojmu) či kontextovou (obsah pojmu lze pochopit z kontextu právní normy, ve kterém je uvedena, např. popis činnosti pověřence).

Základní pojmy ochrany osobních údajů, jak již bylo uvedeno v kapitole 1., poprvé vymeziła Úmluva č.108. Tato úmluva v kapitole 1 v čl. 2 nazvaném *definice* definovala pouze 4 základní pojmy vztahující se k (automatizovanému) zpracování osobních údajů, a sice – *osobní údaj*, charakterizovaný jako každá informace týkající se identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby, *automatizovaný datový soubor*, (automatizované) *zpracování* (osobních údajů), a *správce* (osobních údajů) jakožto autoritu určující účel zpracování. Některé další pojmy ochrany osobních údajů byly však obsaženy v dalších ustanoveních této úmluvy, jako například pojem „*citlivé osobní údaje*“ (*special categories of data*). Citlivé osobní údaje byly taxativně uvedeny v čl. 6 Úmluvy č.108, který mezi tato data, (která nesmějí být zpracovávány automatizovaně, pokud vnitrostátní právní předpisy nestanoví vhodné záruky pro takovéto zpracování), zařadil osobní údaje odhalující rasový původ, politické názory nebo náboženské či jiné přesvědčení, jakož i osobní údaje týkající se zdraví nebo sexuálního života a osobní údaje týkající se odsouzení za trestný čin. Úmluva č. 108 též definovala práva subjektů údajů a jejich obsah. Pojmy zpracovatel a příjemce osobních údajů s sebou přinesla až aktualizace Úmluvy č. 108, a to v reakci na právní úpravu EU vycházející z nařízení (EU) 2016/679, které většinu pojmů ochrany osobních údajů převzalo ze Směrnice 95/46/ES.

Základní pojmy ochrany osobních údajů, které poprvé definovala Úmluva č. 108, jsou víceméně konstantní od jejího přijetí. Od této doby však došlo, zejména v souvislosti s technologickým vývojem ve společnosti, k postupnému rozšiřování množiny základních pojmů ochrany osobních údajů o další pojmy (např. profilování nebo pověřenec).

Role judikatury v rámci dotváření práva v oblasti ochrany osobních údajů ve vztahu k základním pojmům ochrany osobních údajů se týká zejména výkladu jejich definičních znaků (ať již restriktivním či extenzivním směrem) prostřednictvím příslušných soudů. Stejně jako rozvoj samotných pojmů ochrany osobních údajů, i jejich soudní výklad do značné míry reflektuje vývoj společnosti (zejm. v technologické rovině).

V současné době jsou tyto základní pojmy ochrany osobních údajů související s jejich zpracováním definované zejména v rámci nařízení (EU) 2016/679, a to konkrétně v hlavě I., čl. 4 ve 26 bodech. Většinu z těchto základních pojmů vztahujících se ke zpracování osobních údajů obsahoval i zákon č. 101/2000 Sb., transponující Směrnici 95/46/ES, prakticky v téže podobě, jak je v současné době vymezuje i nařízení (EU) 2016/679.

Některé další pojmy ochrany osobních údajů či pojmy vztahující se k ochraně osobních údajů jsou však zakotveny v jiných právních předpisech, například v zákoně č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, upravující používání a využívání rodných čísel.

2.1.1. Osobní údaj a subjekt osobních údajů

Jak již bylo uvedeno výše, jako první vymezila pojmy ochrany osobních údajů v rámci Rady Evropy **Úmluva č. 108. Podle čl. 2 písm. a)** této úmluvy: „*osobní údaje*“ *znamenají každou informaci týkající se identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby (subjektu údajů).*“ Subjekt osobních údajů je tedy člověk, o jehož údaje se jedná.

Na tuto definici navázala právní úprava EU, která ji převzala a doplnila o definici identifikovatelnosti fyzické osoby, a to v **čl. 2 Směrnice 95/45/ES**, který obsahoval definice osobních údajů, v písm. a) stanovil, že osobními údaji jsou „*veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné osobě (subjekt údajů); identifikovatelnou osobou se rozumí osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména s odkazem na identifikační číslo nebo na jeden či více zvláštních prvků její fyzické, fyziologické, psychické, ekonomické, kulturní nebo sociální identity*“.

V českém právním řádu jako první definoval pojem osobní údaj v **§ 3 zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech**, podle kterého: „*Informace, které se vztahují k určité osobě, jsou osobními údaji.*“ Tento zákon byl nahrazen zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který již obsahoval poněkud rozsáhlejší definici osobních údajů, převzatou z Úmluvy č. 108 a Směrnice 95/45/ES. Osobní údaj definovalo ustanovení **§ 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů**, dle jehož původního znění byl: „*osobním údajem jakýkoliv údaj týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze na základě jednoho či více osobních údajů přímo či nepřímo zjistit jeho identitu. O osobní údaj se nejedná, pokud je třeba ke zjištění identity*

subjektu údajů nepřiměřené množství času, úsilí či materiálních prostředků. “ Na rozdíl od Úmluvy č. 108 a Směrnice 95/45/ES nežíval tento zákon pojmů identifikovanost a identifikovatelnost, ale určenost a určitelnost, mající však totožný význam.

Toto ustanovení doznalo zásadní úpravu tzv. euronovelou, implementující do českého právního řádu ustanovení Směrnice 95/45/ES spolu s principy ochrany osobních údajů zakotvenými v Úmluvě č. 108, provedenou zákonem č. 439/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 101/2000 Sb. Touto euronovelou došlo k nahrazení slovního spojení „jakýkoliv údaj“ slovním spojením „jakákoliv informace“ a druhá věta tohoto ustanovení byla doplněna o prvky identifikovatelnosti (demonstrativní výčet nejdůležitějších z nich), včetně identifikačního údaje „kódu“. Významnou změnou bylo též odstranění negativního vymezení osobních údajů z předmětného ustanovení, které stanovilo, že: *„O osobní údaj se nejedná, pokud je třeba ke zjištění identity subjektu údajů nepřiměřené množství času, úsilí či materiálních prostředků.“* Negativní vymezení pojmu osobní údaj totiž Směrnice 95/45/ES neobsahovala a cílem zákonodárce bylo přiblížit se ustanovení této směrnice. Podle důvodové zprávy k zákonu č.439/2004 Sb.: *„Navrhovaná úprava obsahuje v souladu s článkem 2 písm. a) Směrnice 95/46/ES nové znění definice pojmu osobní údaj. Oproti současnému definičnímu ustanovení obsaženém v zákoně o ochraně osobních údajů, se navrhovaný text přibližuje terminologii užívané v této oblasti v tom směru, že se zde již nehovoří o údajích, což navozuje úvahy o potřebě pouze určitého druhu informace, která by mohla být údajem, ale uvádí se zde, že údajem je jakákoliv informace, aniž se hovoří o tom, jakého druhu má ona informace být. Tím se celý text tohoto ustanovení více přibližuje definici pojmu osobní údaj, obsaženém v citovaném článku Směrnice 95/46/ES. Filosofie tohoto přístupu se tak více blíží obsahu než formě nebo druhu informace. Věta druhá tohoto ustanovení se doplňuje o demonstrativní výčet těch nejdůležitějších prvků pro bližší určení identity subjektu údajů. I v tomto případě se zde uváděný výčet nijak neodchyluje od výčtu, který je uveden v citovaném článku Směrnice 95/46/ES. Oproti stávajícímu ustanovení § 4 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů, je v nově navrhovaném znění vypuštěna věta třetí, jejímž obsahem bylo negativní vymezení pojmu osobní údaj. Navrhovatel tak vychází ze zkušeností a poznatků souvisejících s nástupem a rozvojem informačních technologií, kdy dosažení a zjištění identity subjektu údajů v dnešní době již nevyžaduje nijak výjimečné úsilí ani materiální prostředky, odmyslíme-li si zvláštním způsobem chráněné informace – osobní údaje, kdy přístupy jsou podřízeny zcela zvláštnímu režimu. Tím se docílilo přiblížení tohoto ustanovení citovanému článku Směrnice 95/46/ES, který obdobnou úpravu neobsahuje.“¹²⁸*

¹²⁸ Důvodová zpráva ze dne 11. listopadu 2003 k zákonu č. 439/2004 Sb., změna zákona o ochraně osobních údajů. In *Poslanecká sněmovna Parlamentu*. Sněmovní tisk č. 508/0. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné

Jak je z výše uvedeného patrné, právní definice pojmu osobní údaj v minulosti nebyla, a ani podle v současnosti platného nařízení (EU) 2016/679 není taxativní, neboť **osobní údaje představují neuzavřenou množinu**. Osobní údaje vznikají totiž také např. v souvislosti s novými technologiemi zpracování osobních údajů (zejm. prostřednictvím internetu). Samotnou neuzavřenou právní definici pojmu osobní údaj proto nelze soudním výkladem rozšířit. Judikatura tedy nerozšiřuje definici samotnou, ale výklad pojmu podle ní, a to prostřednictvím výkladu identifikačních znaků pojmu osobní údaj – identifikovanost a identifikovatelnost (podle zákona č. 101/2000 Sb. určenost a určitelnost) subjektu údajů.

Poněkud extenzivní výklad pojmu osobní údaj podal za účinnosti zákona č. 101/2000 Sb. **Nejvyšší správní soud ČR ve svém rozsudku čj. 9 As 34/2008-72 ze dne 12. února 2008**, když konstatoval, že se „výklad pojmu osobní údaj nemůže omezit striktně jen na znalost např. rodného čísla, adresy či pracoviště subjektu údajů“¹²⁹ a z tohoto pohledu „je za osobní údaj třeba považovat i číslo mobilního telefonu určité osoby, jakkoli může být takové číslo používání příslušnou osobou jen dočasně, a zároveň nijak nespécifikuje jeho fyzickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu. Prostřednictvím tohoto čísla je však možno daný subjekt v určitém časovém úseku přímo kontaktovat, a tento subjekt je tak dosažitelný a jistým způsobem určitelný, a to případně i bez znalosti jeho jména a dalších údajů, které již vazbu na jeho fyziologickou, psychickou, kulturní nebo sociální identitu mají.“¹³⁰ Dle mého názoru však nelze ztotožňovat možnost navázání kontaktu s neznámou osobou prostřednictvím telefonního čísla s možností určit identitu této fyzické osoby, tomu by tak bylo v případě, pokud by všechna telefonní čísla byla veřejně dostupná ve spojení s údaji o fyzické osobě, která dané telefonní číslo vlastní. Daný výklad Nejvyššího správního soudu ČR tak považuji za nepřiměřeně extenzivní.

Výklad pojmu osobní údaj není však v judikatuře Nejvyššího správního soudu ČR jednotný, což dokazuje jiné rozhodnutí tohoto soudu a sice **rozsudek čj. 1 As 98/2008-148 ze dne 29. července 2009**, kde tento soud překvapivě uvedl: „*Nejvyšší správní soud se neztotožňuje s názorem žalovaného, že požadovanou kopii listu z knihy návštěv nelze poskytnout z důvodu podle § 2 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb. ve spojení s § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., jelikož obsahuje osobní údaje (k pojmu osobní údaj viz též výše citovaný rozsudek ze dne 12. 2. 2009, č. j. 9 As 34/2008 - 68). Na požadovaném listu stížnostního spisu je ve sloupcích uvedeno datum, čas příchodu, jméno a číslo občanského průkazu návštěvy, hodnost a příjmení policisty, za kterým*

z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=7346&pdf=1>

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, č.j. 9 As 34/2008-72 ze dne 12. února 2008. In: NSS judikatura správních soudů. [online] [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z:

https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/0034_9As_0800068A_prevedeno.pdf

¹³⁰ Tamtéž.

návštěva směřuje, a konečně čas odchodu. Z těchto údajů nelze za osobní údaje považovat datum, čas příchodu a odchodu, neboť na jejich základě je v podstatě vyloučeno určit nebo kontaktovat konkrétní osobu. Pokud jde o hodnost a příjmení policisty, jedná se o údaje o veřejném činiteli, které jsou zpravidla veřejně dostupné (na internetu či přímo v objektech policie). Za osobní údaj však zdejší soud nepovažuje ani jméno a příjmení osoby (návštěvníka) ve spojení s číslem jeho občanského průkazu. Ani na základě těchto údajů totiž není možné konkrétní osobu určit nebo kontaktovat. Neexistuje totiž žádný veřejně dostupný registr čísel občanských průkazů, v němž by bylo možné zjistit identitu osoby podle čísla průkazu. Navíc v případě čísla občanského průkazu se jedná o označení, které je v průběhu času proměnlivé. Fyzická osoba totiž neobdrží jedno číslo občanského průkazu na celý život, nýbrž při každé výměně tohoto průkazu získává průkaz s číslem novým. Ani ve spojení tohoto čísla se jménem a příjmením fyzické osoby nelze zpravidla zjistit konkrétní identitu, a to tím spíše, jedná-li se o údaje z knihy návštěv vedené na služebně policie v Praze – tj. v místě, kde množina potenciálních návštěvníků je velmi rozsáhlá. Nejvyšší správní soud uzavírá, že odepření poskytnutí informace na č. l. 25 stížnostního spisu z důvodů podle § 2 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb. ve spojení s § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb. bylo nezákonné.¹³¹

Naopak žalovaná strana v tomto případě výstižně uvedla, že: „[...] návštěvy jsou evidovány svým jménem, příjmením a evidenčním číslem dokladu totožnosti, a představují tak subjekt údajů, který se považuje za určený nebo určitelný, neboť jej lze přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla dokladu totožnosti, které je specifické pro fyzickou identitu osoby.“¹³²

Z výše uvedené judikatury Nejvyššího správního soudu ČR tedy vyplývá, že zatímco telefonní číslo (bez dalšího identifikátoru fyzické osoby) považuje tento soud za osobní údaj a zaměňuje tak kontaktovatelnost za identifikaci či identifikovatelnost fyzické osoby, identifikační údaje vedoucí k identifikaci osoby, tj. jméno a příjmení návštěvníka ve spojení s číslem jeho občanského průkazu, za osobní údaj nepovažuje. Ze strany Nejvyššího správního soudu ČR se zejména v druhém případě jedná o výklad v rozporu s definicí osobních údajů podle zákona č. 101/2000 Sb. a se smyslem ochrany osobních údajů vůbec.

V současné době je pojem osobní údaj v rámci Evropské unie definován nařízením (EU) 2016/679. Osobními údaji ve smyslu **čl. 4 bodu 1) nařízení (EU) 2016/679** jsou „*veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (subjektu údajů). Identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat,*

¹³¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 1 As 98/2008-148 (pozn. online označ. -159) ze dne 12. února 2008. In: NSS judikatura správních soudů [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z:

<https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/616026>

¹³² Tamtéž.

zejména odkazem na určitý identifikátor, například jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvláštních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby.“ Jak vyplývá z ustanovení čl. 4 bodu 1) nařízení (EU) 2016/679 vymežujícího osobní údaj, **subjektem údajů je výlučně fyzická osoba**, již se předmětné osobní údaje týkají. Z logiky věci, stejně jako z recitálu (27) nařízení (EU) 2016/679 jasně vyplývá, že se může jednat pouze o žijící fyzickou osobu. Subjektem osobních údajů vedle zesnulých osob není ani právnická osoba.

Za osobní údaj je však považována emailová adresa zaměstnance právnické osoby ve tvaru obsahujícím jméno a příjmení tohoto zaměstnance. Nejvyšší správní soud ČR ve shodě s Úřadem považuje za osobní údaj i registrační značku vozidla, což zdůvodnil následovně: „Do registru vozidel se mimo jiné zapisují údaje o vlastníkovi a provozovateli [§ 4 odst. 1 písm. a) a § 4 odst. 2 písm. a) zákona o podmínkách provozu vozidel] spolu s registrační značkou [§ 4 odst. 2 písm. b) téhož zákona]. Pokud je vlastník nebo provozovatel fyzickou osobou, je identifikovatelný (resp. kontaktovatelný – viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 2. 2009, čj. 9 As 34/2008-68, č. 1844/2009 Sb. NSS) pouze na základě registrační značky z důvodu zápisu jeho údajů do registru vozidel. Registrační značka tak je osobním údajem.“¹³³ A dále doplnil, že: „Podle Nejvyššího správního soudu není možné přisvědčit argumentu, že se registrační značka vztahuje k vozidlu, a nikoliv k jeho vlastníkovi nebo provozovateli. Z výše zmíněného obsahu registru vozidel zřetelně vyplývá, že v daný okamžik je vozidlo (a tedy registrační značka) spojeno s konkrétním vlastníkem a provozovatelem. Ten je tedy nepřímě identifikovatelný prostřednictvím daného vozidla. Analogicky lze registrační značku přirovnat k IP adrese, která se také vztahuje pouze k zařízení. Nicméně se jedná o osobní údaj, protože tím dochází k nepřímé identifikaci konkrétní fyzické osoby užívající dané zařízení (srov. rozsudky Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. 11. 2011, *Scarlet Extended SA proti Sociétés belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL*, C-70/10, Sb. rozh., s. I-11959, odst. 51, a ze dne 19. 10. 2016, *Patrick Breyer proti Bundesrepublik Deutschland*, C-582/14, odst. 49).“¹³⁴ Nejvyšší správní soud ČR rovněž uvedl, že registrační značka není osobním údajem v každém případě: „Bude tomu tak samozřejmě pouze v případech, kdy se registrační značka vztahuje k určité fyzické osobě coby provozovateli či vlastníkovi vozidla, neboť jenom údaje o fyzické osobě mohou být údaji osobními.“¹³⁵

¹³³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 1 As 387/2019-56 ze dne 13. srpna 2020. Bod 30. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/655725>

¹³⁴ Tamtéž. Bod 31.

¹³⁵ Tamtéž. Bod 33.

Přestože definice pojmu osobní údaj a subjekt osobních údajů zůstávají od Úmluvy č. 108 prakticky stejné, je pojem osobní údaj modifikován restriktivním i extenzivním (spíše však extenzivním) výkladem v rámci judikatury správních soudů, zejména Nejvyššího správního soudu ČR, kdy dochází k rozšiřování množiny údajů podřaditelných pod pojem osobní údaj ve smyslu platných právních předpisů na ochranu osobních údajů.

2.1.2. Zvláštní kategorie osobních údajů (citlivé osobní údaje)

Ustanovení § 4 písm. b) zákona č. 101/2000 Sb. nazývalo kategorii zvláštních osobních údajů údaji citlivými. Podle tohoto ustanovení: byl citlivým údajem „*osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů; citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů.*“ Tento výčet citlivých osobních údajů byl taxativní.

Právní tituly zpracování citlivých osobních údajů upravoval § 9 zákona č. 101/2000 Sb. Tyto právní tituly byly aplikovány odděleně od právních titulů pro zpracování ostatních (necitlivých) osobních údajů podle § 5 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb. Zakotvení přísnějšího režimu pro zpracování citlivých osobních údajů zákonodárcem v sobě odráželo citelnější míru zásahu do soukromí subjektů, které porušení zásad (při) zpracování těchto údajů představovalo.

V současné době je zpracování zvláštní kategorie osobních údajů upraveno nařízením (EU) 2016/679. Zvláštní kategorie osobních údajů nejsou vymezeny v čl. 4 nařízení (EU) 2016/679 ve smyslu všeobecné definice těchto údajů, v rámci tohoto článku jsou pouze definovány některé (konkrétně 3) zvláštní kategorie osobních údajů, a to genetické údaje (čl. 4 bod 13), biometrické údaje (čl. 4 bod 14) a údaje o zdravotním stavu (čl. 4 bod 15). Zvláštní kategorie osobních údajů jsou taxativně vyčteny v čl. 9 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679, který jejich zpracování obecně zakazuje. Kromě výše uvedených kategorií zvláštních osobních údajů sem dále patří osobní údaje, které vypovídají o rasovém či etnickém původu, politických názorech, náboženském vyznání či filozofickém přesvědčení nebo členství v odborech, a též údaje o sexuálním životě nebo sexuální orientaci fyzické osoby. Koncepce zákazu zpracování zvláštních kategorií osobních údajů se stanovenými výjimkami ze zákazu zpracování vychází z koncepce Směrnice 95/46/ES. V kapitole II. oddílu této směrnice, který upravoval zvláštní kategorie zpracování bylo v čl. 8 nazvaném zpracování zvláštních kategorií údajů totiž uvedeno, že: „*Členské státy zakáží zpracování osobních údajů, které odhalují rasový či etnický původ, politické názory, náboženské*

nebo filozofické přesvědčení, odborovou příslušnost, jakož i zpracování údajů týkajících se zdraví a sexuálního života.“

Oproti zákonu č. 101/2000 Sb., který obsahoval taxativní výčet citlivých údajů v ustanovení § 4 písm. b), nepatří do výše uvedeného taxativního výčtu zvláštních kategorií osobních údajů údaj o národnostním původu a o odsouzení za trestný čin. Zpracování osobních údajů týkající se rozsudků v trestních věcech a trestných činů upravuje čl. 10 nařízení (EU) 2016/679. I tak lze však konstatovat, že množina zvláštních kategorií osobních údajů (dříve označovaných jako citlivé osobní údaje) zůstává víceméně konstantní.

Zvláštní kategorii osobních údajů je poskytována **zvýšená ochrana**, která se odráží zejména ve skutečnosti, že kromě naplnění některé z podmínek zákonnosti zpracování podle čl. 6 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679 musí být pro zpracování těchto údajů splněna i některá z výjimek ze zákazu zpracování taxativně uvedených v čl. 9 odst. 2 písm. a) až j) nařízení (EU) 2016/679. Dalším odrazem zvýšené ochrany těchto údajů je například i požadavek výslovnosti souhlasu jako jedné z výjimek za zákazu jejich zpracování podle čl. 9 odst. 2 písm. a) až j) nařízení (EU) 2016/679. Co se však týče výše zákonné hranice pro ukládání správních pokut, podle ustanovení čl. 83 odst. 5 písm. a) nařízení (EU) 2016/679, je tato výše pokut za porušení ustanovení čl. 6 a čl. 9 nařízení (EU) 2016/679 stejná.

Pro úplnost je třeba dodat, že zpracování citlivých osobních údajů upravoval i § 16 zákona č. 256/2012 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech, byť je tak výslovně nenazýval. Dle tohoto ustanovení: *„Provozovat informační systém, který nakládá s informacemi, které vypovídají o osobnosti a soukromí dotčené osoby, jejím rasovém původu, národnosti, politických postojích a členství v politických stranách a hnutích, vztahu k náboženství, o její trestné činnosti, zdraví, sexuálním životě a majetkových poměrech, lze pouze, stanoví-li tak zvláštní zákon, nebo se souhlasem žijící dotčené osoby, pokud je možné, aby tento projev vůle učinila. Jestliže nelze podmínku souhlasu splnit, lze s informacemi nakládat jen za předpokladu, že bude zachována lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno dobré jméno dotčené osoby.“*

V souvislosti se zpracováním zvláštních kategorií osobních údajů vyvstává otázka, zda je fotografie nositelem citlivých údajů, obzvláště, pokud z ní lze vydedukovat údaj o zdravotním stavu či rase. Odpověď na otázku, zda je fotografie zvláštním osobním údajem, dává recitál (51) nařízení (EU) 2016/679, podle nějž *„Zpracování fotografií by nemělo být systematicky považováno za zpracování zvláštních kategorií osobních údajů, neboť na fotografie se definice biometrických údajů vztahuje pouze v případech, kdy jsou zpracovávány zvláštními technickými prostředky umožňujícími jedinečnou identifikaci nebo autentizaci fyzické osoby.“*

Přestože fotografie může být nositelem mnoha různých informací, je podstatné, jak a zdali vůbec je s těmito informacemi dále nakládáno. Nakládání s fotografií tedy není a priori zpracování zvláštních kategorií osobních údajů. Tak by tomu bylo až v případě cíleného zpracovávání zvláštních kategorií osobních údajů ve vztahu ke konkrétní fyzické osobě. (Např. Pokud by fotografie sloužily jako zdroj získávání informací o nemocech pro lékařský výzkum ve vztahu k identifikovaným či identifikovatelným osobám.)

2.1.3. Osobní údaje týkající se rozsudků v trestních věcech a trestných činů

Podle ustanovení čl. 10 nařízení (EU) 2016/679 zpracování osobních údajů, týkající se rozsudků v trestních věcech či souvisejících bezpečnostních opatření na základě čl. 6 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679 může být prováděno pouze pod dozorem orgánu veřejné moci nebo pokud je toto zpracování oprávněné podle práva Unie nebo členského státu poskytujícího vhodné záruky, pokud jde o práva a svobody subjektů údajů. Jakýkoli souhrnný rejstřík trestů může být veden pouze pod dozorem orgánu veřejné moci. Zpracování těchto osobních údajů podléhá zvláštnímu režimu, neboť vyžaduje splnění zvláštních podmínek, odlišných jak od podmínek upravených v rámci čl. 9 nařízení (EU) 2016/679 upravujícího zpracování zvláštních kategorií osobních údajů, tak od podmínek pro zpracování ostatních osobních údajů.

2.1.4. Zpracování osobních údajů

Podle ustanovení čl. 4 bodu 2) nařízení (EU) 2016/679 se zpracováním osobních údajů rozumí „*jakákoliv operace nebo soubor operací s osobními údaji nebo soubory osobních údajů, který je prováděn pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromáždění, zaznamenání, uspořádání, strukturování, uložení, přizpůsobení nebo pozměnění, vyhledání, nahlédnutí, použití, zpřístupnění přenosem, šíření nebo jakékoliv jiné zpřístupnění, seřazení či zkombinování, omezení, výmaz nebo zničení.*“ Toto ustanovení, stejně jako dříve ustanovení § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., demonstrativně vyjmenovává jednotlivé operace představující zpracování osobních údajů.¹³⁶ Na rozdíl od nařízení (EU) 2016/679 však zákon č. 101/2000 Sb. ve své definici zpracování výslovně uváděl jako jeho prvek **systematičnost**, kterou však dále nedefinoval. V této souvislosti uvedl Nejvyšší správní soud ČR ve svém rozsudku čj. 3 As 3/2017-38 ze dne 17. července 2018, že: „*Zpracování podle ustanovení § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů předpokládá systematičnost této činnosti. Samotný pojem „systematičnost“ poté zákon nijak blíže nespecifikuje. Jazykovým výkladem dospěl Nejvyšší správní soud k tomu, že tato*

¹³⁶ Pozn.: Tyto se částečně liší, oba předpisy však z operací zpracování osobních údajů shodně uvádějí shromažďování, zaznamenávání, pozměnění, vyhledání, použití a zpřístupnění.

*systematičnost nepochybně spočívá v opakované, utříbené a jednotící činnosti. Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší správní soud i při užití systematického a teleologického výkladu.*¹³⁷

Zákon č. 101/2000 Sb., rovněž v rámci vymezení své věcné působnosti v § 3 odst. 4 výslovně uváděl, že se tento zákon nevztahuje na nahodilé (tedy nesystematické) shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány.

Přestože definice zpracování podle čl. 4 bodu 2) nařízení (EU) 2016/679 pro účely tohoto nařízení prvek systematičnosti neobsahuje, musí být vykládána v souladu s čl. 2 tohoto nařízení vymezujícím jeho věcnou působnost, zejména pak s ustanovením čl. 2 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679, podle kterého se „*Toto nařízení se vztahuje na zcela nebo částečně automatizované zpracování osobních údajů a na neautomatizované zpracování těch osobních údajů, které jsou obsaženy v evidenci nebo do ní mají být zařazeny.*“ Tato definice zpracování je označována jako technicky neutrální, tedy nezávislá na použitých technologiích, stejně jako definice podle zákona č. 101/2000 Sb., který se podle § 3 odst. 2 vztahoval na „*veškeré zpracovávání osobních údajů, ať k němu dochází automatizovaně nebo jinými prostředky.*“

U neautomatizovaného (manuálního) zpracování je systematičnost odvoditelná z požadavku zařazení těchto údajů do evidence, v rámci které jsou osobní údaje systematicky uspořádány podle určitých kritérií. V případě manuálního nesystematického zpracování (např. pořízení kopií obsahujících osobní údaje, které nebudou dále systematicky zpracovávány) tak v souladu s ustanovením čl. 2 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679 nebude docházet ke zpracování ve smyslu nařízení (EU) 2016/679.

Co se týče automatizovaného (či částečně automatizovaného) zpracování osobních údajů, na které se působnost nařízení podle čl. 2 odst. 1 rovněž vztahuje, část odborníků na ochranu osobních údajů zastává názor, že automatizované zpracování osobních údajů v sobě automaticky prvek systematičnosti nezahrnuje, a že i v tomto případě se musí jednat o systematické zpracování (nikoliv tedy 1 rázové/nahodilé použití osobních údajů) : „*Aby se jednalo o **zpracování**, musí být přítomna systematičnost operací zpracování, tj. na nahodile shromáždění údaje, nejsou-li dále předmětem zpracování, se GDPR nevztahuje.*“¹³⁸ Zpracování osobních údajů ve smyslu nařízení (EU) 2016/679 tak podle tohoto pojetí nelze chápat jako jakékoliv nakládání s osobním údajem. Ke stejnému výkladu se přiklonili i autoři komentáře k nařízení (EU) 2016/679: „*S ohledem na definici **zpracování osobních údajů** jako do velké míry systematické činnosti vykonávané*

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 3 As 3/2017 ze dne 17. července 2018. Bod 25. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/646993>

¹³⁸ Žurek, J. *GDPR v personalistice*. 2. vydání. ANAG. 2022. s. 24.

za určitým účelem však nahodilé, neúmyslné získání osobních údajů, které nebudou nijak dále využívány, do působnosti Nařízení rovněž nebude spadat.“¹³⁹

Úřad pro ochranu osobních údajů se též přiklání k tomuto výkladu.: „Zpracování ve smyslu obecného nařízení však nelze chápat jako jakékoli nakládání s osobním údajem. Zpracování osobních údajů je nutně považovat již za sofistikovanější činnost, nikoli nahodilou, kterou správce s osobními údaji provádí za určitým účelem a z určitého pohledu tak činí systematicky. Pro nakládání s osobními údaji způsobem, který není zpracováním, poskytuje ochranu např. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Obecným nařízením se tak jako správci řídí pouze subjekty, které osobní údaje zpracovávají ve smyslu definice zpracování. Pojem zpracování má stejný význam, jako měl v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.“¹⁴⁰

Vzhledem k výše uvedenému je pro nesystematická jednání s osobními údaji zpravidla užíváno souhrnného termínu *nakládání* s osobními údaji, případně rovněž výstižného termínu *použití* osobního údaje. Na tato jednání a systematická zpracování osobních údajů fyzickou osobou v průběhu výlučně osobních či domácích činností podle čl. 2 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) 2016/679¹⁴¹ se toto nařízení vztahovat nebude, ovšem vztahuje se na ně ochrana osobnosti podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

V každém případě však nelze ochranu osobních údajů podle nařízení (EU) 2016/679 ztotožňovat s ochranou osobnosti podle občanského zákoníku, která je širší, neboť osobní údaje tvoří pouze část ochrany soukromí, jež spadá do osobnostních práv – ochrany osobnosti.

2.1.5. Správce osobních údajů

Správce se podle čl. 4 bodu 7) nařízení (EU) 2016/679 rozumí „fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů; jsou-li účely a prostředky tohoto zpracování určeny právem Unie či členského státu, může toto právo určit dotčeného správce nebo zvláštní kritéria pro jeho jmenování.“ Jinak řečeno, správcem osobních údajů je ten subjekt, který provádí operace s osobními údaji z vlastního rozhodnutí (např. z důvodu ochrany svého majetku prostřednictvím kamerového systému) nebo proto, že je to jeho zákonnou povinností (např. vedení

¹³⁹ NULÍČEK, M., DONÁT, J. NONNEMANN F, LICHNOVSKÝ B., TOMÍŠEK, J.: Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Praktický komentář. ASPI. 2017 Nakl. Wolters Kluwer. 2017. ISBN: 978-80-7598-068-7.

¹⁴⁰ Úřad pro ochranu osobních údajů. Základní příručka k ochraně údajů. Bod 3 Nejdůležitější pojmy. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/zakladni-prirucka-k-ochrane-udaju/ds-4744/p1=4744>

¹⁴¹ Pozn.: V tomto případě se o zpracování jedná, avšak je vyloučeno z působnosti nařízení. Tuto výjimku je však třeba vykládat restriktivně.

účetnictví a mzdové evidence). Z povahy věci tak u každého zpracování osobních údajů musí být správce.

Správce osobních údajů může být jak subjekt práva soukromého, tak práva veřejného. V případě právnické osoby je správcem daná právnická osoba, nikoli některý její zaměstnanec či společník nebo jednatel. Odpovědnost za zpracování osobních údajů má pak přímo tato právnická osoba.

Pro určení osoby správce je rozhodující **faktický vliv na zpracování osobních údajů**, tedy kdo fakticky určil cíle a prostředky zpracování a v případě zpracování osobních údajů zpracovatelem dává k tomuto zpracování pokyny, nikoli smluvní deklarace (označení pozic smluvních stran). Smluvně upravené zpracování osobních údajů se totiž mnohdy značně liší od způsobu reálného výkonu činnosti ve vztahu ke zpracovávaným osobním údajům. Nadto se v praxi často setkáváme s případy, kdy některá smluvní ujednání nejsou zcela jednoznačná či jsou vzájemně protichůdná. (Pozn.: Jedná se zejména o ujednání ve zpracovatelské smlouvě.)

V případě, že správce neurčuje účely a prostředky sám, ale podílí se na tomto procesu více správců, jedná se o tzv. **společné správce** ve smyslu ustanovení čl. 26 nařízení (EU) 2016/679. Zákon č. 101/2000 Sb. institut společného správce nezakotvil, přestože v čl. 2 odst. písm. d) Směrnice 95/46/ES pojem správce definovala jako subjekt, který určuje účely a prostředky zpracování sám nebo společně s jinými.¹⁴² V případě společného správcovství si podle ustanovení čl. 26 nařízení (EU) 2016/679: „*Společní správci mezi sebou transparentním ujednáním vymezí své podíly na odpovědnosti za plnění povinností podle tohoto nařízení, zejména pokud jde o výkon práv subjektu údajů, a své povinnosti poskytovat informace uvedené v článcích 13 a 14, pokud tuto odpovědnost správců nestanoví právo Unie nebo členského státu, které se na správce vztahuje.*“ O podstatných prvcích tohoto ujednání musí být subjekt údajů podle ustanovení čl. 26 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679 informován. Svá práva podle nařízení (EU) 2016/679 může subjekt údajů vykonávat u každého z těchto správců i vůči každému z nich.

V praxi bývá často obtížné určit, kdo je správce a kdo zpracovatel osobních údajů. Evropský sbor pro ochranu osobních údajů (European Data Protection Board, zkráceně EDPB) proto vydal **Pokyny 07/2020 k pojmům správce a zpracovatele v GDPR**, (Pozn.: Aktuální je verze. 2.0.) Přijaté dne 7. července 2021.¹⁴³

¹⁴² Pozn.: K výkladu obsahu pojmu společné správcovství se vztahuje např. Rozsudek Soudního dvora EU (druhého senátu) Věc C-40/17 ze dne 29. července 2019. Fashion ID GmbH & Co.KG v. Verbraucherzentrale NRW eV. Oznámení. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CA0040&from=EN>

¹⁴³ EDPB. Pokyny 07/2020 k pojmům správce a zpracovatele v GDPR. Verze. 2.0. Přijaté dne 7. července 2021. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://edpb.europa.eu/system/files/2022-02/eppb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_cs.pdf

Za zpracování osobních údajů vždy odpovídá primárně správce. Nařízení (EU) 2016/679 ve svém článku 24 zakotvuje **princip odpovědnosti správce** za jakékoliv zpracování osobních údajů jím prováděné nebo prováděné pro něj. Podle ustanovení tohoto článku odst. 1: „S přihlédnutím k povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování i k různě pravděpodobným a různě závažným rizikům pro práva a svobody fyzických osob zavede správce vhodná technická a organizační opatření, aby zajistil a byl schopen doložit, že zpracování je prováděno v souladu s tímto nařízením. Tato opatření musí být podle potřeby revidována a aktualizována.“

Obsah odpovědnosti správce dále rozvádí recitál (74) nařízení (EU) 2016/679 by správce měl být zejména povinen zavést vhodná a účinná opatření a být schopen doložit, že činnosti zpracování jsou v souladu s tímto nařízením, včetně účinnosti opatření. Tato opatření by měla zohledňovat povahu, rozsah, kontext a účely zpracování a riziko pro práva a svobody fyzických osob. Opatření přijatá správcem tedy musí odpovídat rizikovosti daného zpracování.

I správce, který nezpracovává osobní údaje v souladu s nařízením (EU) 2016/679 a zákonem č. 110/2019 Sb. (tzv. neoprávněný správce) je však faktickým správcem, neboť porušení ustanovení těchto předpisů (zejména zákonnosti zpracování podle čl. 6 nařízení (EU) 2016/679), nic nemění na reálném (faktickém) postavení tohoto subjektu, samozřejmě se všemi negativními důsledky, jaké porušení předpisů na ochranu osobních údajů představuje.

Správce nemusí mít osobní údaje, které zpracovává ani ve své fyzické dosažitelnosti (nemusí je mít fakticky k dispozici), tak tomu bude v případech, kdy je pro něj zpracovává zpracovatel, i tak ovšem správce nadále zodpovídá za dodržení povinností, jež mu vyplývají z nařízení (EU) 2016/679 a z jiných předpisů upravujících předmětné zpracování osobních údajů. Čil-li argument, že daný subjekt nemá osobní údaje ve fyzické podobě či nemá v počítači soubor automatizovaně zpracovávaných osobních údajů (nemá je tedy bezprostředně ve své dispozici), a proto není jejich správcem, neobstojí, jestliže tento subjekt prokazatelně určil účel a prostředky zpracování těchto osobních údajů, což je pro určení role správce stěžejní. Tento účel (sledovaný záměr zpracování osobních údajů) pak musí být správcem jasně vymezen. Na účel se váží i způsoby a formy zpracování, stejně jako rozsah a doba uchovávání osobních údajů, které musí být ve vztahu k tomuto účelu přiměřené. Zpracování nesmí nadměrně zasahovat do soukromí subjektů údajů. Po naplnění účelů zpracování je povinností správce osobní údaje zlikvidovat.

2.1.6. Zpracovatel osobních údajů

Podle čl. 4 bodu 8) nařízení (EU) 2016/679 je „zpracovatelem fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který zpracovává osobní údaje pro správce.“ Předně je nutno zdůraznit, že není povinností správce zpracovávat osobní údaje

prostřednictvím zpracovatele, jedná se o jeho vlastní rozhodnutí. Na rozdíl od správce osobních údajů totiž není zpracovatel obligatorním subjektem procesu zpracování osobních údajů. Je proto pouze na volbě správce, zda si zvolí zpracovatele osobních údajů.

Zpracovatel (subjekt odlišný od správce) na základě smluvního vztahu se správcem (zpracovatelská smlouva) či jiného právního aktu podle práva EU nebo členského státu, zpracovává osobní údaje pro správce na základě jeho pokynů. Zpracovatel je tedy na správci závislý ve vazbě na předmětné zpracování osobních údajů, neboť je oprávněn provádět jen takové zpracování osobních údajů, ke kterému je správcem pověřen (případně operace vyplývající z činnosti, kterou byl zpracovatel pověřen správcem – např. v rámci vedení účetnictví).

Zpracovatel nikdy neurčuje účel zpracování osobních údajů.

Správce odpovídá za řádný výběr zpracovatele, což se odráží v čl. 28 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679, dle kterého: *„Pokud má být zpracování provedeno pro správce, využije správce pouze ty zpracovatele, kteří poskytují dostatečné záruky zavedení vhodných technických a organizačních opatření tak, aby dané zpracování splňovalo požadavky tohoto nařízení a aby byla zajištěna ochrana práv subjektu údajů.“* Je tomu tak proto, že právě správce je podle ustanovení čl. 24 nařízení (EU) 2016/679 primárně odpovědný za dodržování povinností podle tohoto nařízení – zejména základních zásad (včetně zákonnosti zpracování) a za provedení opatření k řádnému zabezpečení osobních údajů podle čl. 32 nařízení (EU) 2016/679.

Zpracovatelská smlouva mezi správcem a zpracovatelem musí být uzavřena písemně.

Její náležitosti upravuje ustanovení čl. 28 odst. 3 nařízení (EU) 2016/679, podle kterého v ní musí být stanoven předmět a doba trvání zpracování, povaha a účel zpracování, typ osobních údajů, kategorie subjektů údajů, povinnosti a práva správce a musí obsahovat další náležitosti – konkrétní povinnosti zpracovatele, uvedené v tomto ustanovení.

Zpracovatel může do zpracování osobních údajů zapojit dalšího zpracovatele (tzv. řetězení zpracovatelů), jen na základě předchozího konkrétního nebo obecného písemného povolení správce, jak vyžaduje ustanovení čl. 28 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679. Podle tohoto ustanovení rovněž: *„V případě obecného písemného povolení zpracovatel správce informuje o veškerých zamýšlených změnách týkajících se přijetí dalších zpracovatelů nebo jejich nahrazení, a poskytne tak správci příležitost vyslovit vůči těmto změnám námitky.“*

Co se týče zpracovatelské smlouvy, tato nemusí mít podobu samostatné smlouvy. Náležitosti požadované ustanovením čl. 28 odst. 3 nařízení (EU) 2016/679 lze zakomponovat i do jiné smlouvy, kterou správce uzavírá se zpracovatelem v rámci obchodního či jiného vztahu. Tak tomu i často v praxi bývá. Může se jednat například o smlouvu o poskytování účetních služeb. Mezi typické zpracovatele se totiž řadí zejména externí mzdové firmy či poskytovatelé cloudu

(úložiště). Zpracovatele je však nutno odlišovat od subjektů, které při provádění svých služeb (na základě smlouvy se správcem) přijdou do styku se zpracovávanými osobními údaji pouze nahodile a nijak je dále nezpracovávají. Typicky se bude jednat například o firmy poskytující servisní služby výpočetní techniky (opraváře). Za zpracovatele rovněž nelze považovat zaměstnance správce (např. účetního nebo personalistu).

V praxi dochází k situacím, kdy ten samý subjekt je vůči zpracovávání určitých osobních údajů v pozici správce a vůči jiným v pozici zpracovatele (pro jiného správce). **Nikdy však nemůže být tentýž subjekt ke stejné množině osobních údajů v pozici správce i zpracovatele zároveň.**

Co se týče srovnání s předchozí právní úpravou, definice pojmu zpracovatel osobních údajů zůstala stejná jako č. 101/2000 Sb. nezměněn. Tato definice vycházela z definice uvedené v čl. 2 písm. e) Směrnice 95/46/ES.

2.1.7. Příjemce

Podle čl. 4 bodu 9) nařízení (EU) 2016/679 je příjemcem *„fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, kterým jsou osobní údaje poskytnuty, ať už se jedná o třetí stranu, či nikoli. Avšak orgány veřejné moci, které mohou získávat osobní údaje v rámci zvláštního šetření v souladu s právem členského státu, se za příjemce nepovažují; zpracování těchto osobních údajů těmito orgány veřejné moci musí být v souladu s použitelnými pravidly ochrany údajů pro dané účely zpracování.“*

Tato definice příjemce je obsahově totožná s definicí příjemce obsaženou v ustanovení čl. 2 písm. g) Směrnice 95/46/ES. Podle definice příjemce uvedené v posledním znění zákona č. 101/2000 Sb., konkrétně § 4 písm. o) byl: *„příjemcem každý subjekt, kterému jsou osobní údaje zpřístupněny; za příjemce se nepovažuje subjekt, který zpracovává osobní údaje podle § 3 odst. 6 písm. g).“* (Podle ustanovení § 3 odst. 6 písm. g) zákona č. 101/2000 Sb., se ustanovení § 5 odst. 1 a § 11 a 12 nepoužila pro zpracování osobních údajů nezbytných pro plnění povinností správce stanovených zvláštními zákony pro zajištění výkonu kontroly, dozoru, dohledu a regulace spojených s výkonem veřejné moci v případech uvedených v písmenech c), d), e) a f).

Podle výše uvedené definice nařízení čl. 4 bodu 9) nařízení (EU) 2016/679 je příjemcem jakýkoli subjekt, kterému jsou sdělovány osobní údaje, kromě výjimek uvedených ve stejném ustanovení. Příjemce osobních údajů tak není subjekt, který zpracovává osobní údaje za účelem inspekce, dohledu a regulace související s výkonem veřejné moci.

S poskytnutím osobních údajů příjemci souvisí splnění povinností uložených nařízením (EU) 2016/679. Předně se jedná o informační povinnost podle čl. 13 odst. 1 písm. e) a čl. 14 odst.

1 písm. e) nařízení (EU) 2016/679, dle které správce poskytne subjektu údajů informace o případných příjemcích nebo kategoriích příjemců osobních údajů. V případě, že byly osobní údaje získány přímo od subjektu údajů (čl. 13 nařízení (EU) 2016/679) poskytne mu tyto informace v okamžiku získání osobních údajů. V případě, že osobní údaje nebyly získány přímo od subjektu údajů (čl. 14 nařízení (EU) 2016/679), poskytne mu tyto informace podle ustanovení čl. 14 odst. 3 a 4 nařízení (EU) 2016/679). Subjekt osobních údajů má též podle ustanovení čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení (EU) 2016/679 právo získat od správce potvrzení, zda osobní údaje, které se ho týkají, jsou či nejsou zpracovávány, a pokud je tomu tak, má právo získat přístup k těmto osobním údajům a mimo jiné též k informaci o příjemcích nebo kategoriích příjemců, kterým jeho osobní údaje byly nebo budou zpřístupněny, zejména o příjemci ve třetích zemích nebo v mezinárodních organizacích. Informace o příjemcích je podle ustanovení čl. 30 odst. 1 písm. d) nařízení (EU) 2016/679 též součástí záznamu o činnostech zpracování, které vede každý správce (případně jeho zástupce) o všech činnostech zpracování, za něž odpovídá.

Vůči příjemcům samým má pak správce oznamovací povinnost podle čl. 19 nařízení (EU) 2016/679 ohledně opravy nebo výmazu osobních údajů nebo omezení zpracování.

2.1.8. Třetí strana

Třetí strana je v rámci čl. 4 bodu 10) nařízení (EU) 2016/679 vymezena jako tzv. zbytková kategorie subjektů údajů mající určitý vztah ke zpracovávaným osobním údajům: *„fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který není subjektem údajů, správcem, zpracovatelem ani osobou přímo podléhající správci nebo zpracovateli, jež je oprávněna ke zpracování osobních údajů“*.

Tato třetí strana může být například vlastníkem movité věci, která je monitorována kamerovým systémem v provozovně správce (správce odlišný od této třetí osoby zpracovává osobní údaje prostřednictvím tohoto systému) z důvodu její ochrany (ochrana majetku, zejména po opakovaném předchozím poškození věci je oprávněným zájmem správce).

2.1.9. Evidence

Evidencí se ve smyslu ustanovení čl. 4 bodu 6) nařízení (EU) 2016/679 rozumí *„jakýkoli strukturovaný soubor osobních údajů příslušných podle zvláštních kritérií, ať již centralizovaný nebo decentralizovaný nebo rozdělený podle funkčního či zeměpisného hlediska.“* Evidence je tedy souborem údajů uspořádaných podle různých kritérií.

Výše uvedená definice je stejná jako v čl. 2 písm. c) Směrnice 95/46/ES. (Pozn.: Její český překlad užíval pojmu rejstřík.) V praxi se bude jednat o spisové kartotéky (např. lékařské kartotéky či kartotéky v knihovnách obsahující osobní údaje čtenářů v listinné podobě).

2.1.10. Profilování

Profilováním se dle ustanovení čl. 4 bodu 4) nařízení (EU) 2016/679 rozumí „*jakákoli forma automatizovaného zpracování osobních údajů spočívající v jejich použití k hodnocení některých osobních aspektů vztahujících se k fyzické osobě, zejména k rozboru nebo odhadu aspektů týkajících se jejího pracovního výkonu, ekonomické situace, zdravotního stavu, osobních preferencí, zájmů, spolehlivosti, chování, místa, kde se nachází, nebo pohybu.*“

Zákon č. 101/2000 Sb. definici profilování neobsahoval, přestože k profilování pochopitelně docházelo i za doby jeho účinnosti. (Typicky je profilování užíváno ve finančních službách, kdy finanční subjekty profilují např. klienta žádajícího o hypotéku, u kterého hodnotí schopnost splácet.) Nařízení (EU) 2016/679 profilování nezakazuje, ani nevyžaduje a priori souhlas subjektu údajů s tímto zpracováním osobních údajů. K profilování však musí docházet pouze v předvídaných případech a na základě předem stanovených pravidel. Podle čl. 22 nařízení (EU) 2016/679 je však zakázáno využívat profilování pro provádění automatizovaného rozhodování (tj. bez lidského zásahu)¹⁴⁴, které by mělo pro subjekt údajů právní účinky nebo by se ho obdobným způsobem významně dotýkalo, kromě výjimek uvedených rovněž v čl. 22 nařízení (EU) 2016/679. Jak výstižně ve své publikaci uvádí kolektiv autorů v čele s uznávaným odborníkem na ochranu osobních údajů JUDr. Jánem Matejkou, Ph.D.: “ *[...] samotnou rozhodovací autoritou je zde autonomní systém, jenž nemůže být z pohledu své (neexistující) právní osobnosti odpovědný, zatímco po osobě, která by odpovědnost nést (teoreticky) mohla, nelze toto spravedlivě požadovat, neboť nad konkrétní rozhodovací procedurou či samotnou podstatou věci nemá jakoukoliv přímou kontrolu.*“¹⁴⁵

Dle recitálu (60) nařízení (EU) 2016/679 by subjekt údajů měl být informován o profilování a o jeho důsledcích. Pokud jsou osobní údaje získávány od subjektu údajů, měl by subjekt údajů být rovněž informován, zda je povinen tyto údaje poskytnout, a o důsledcích jejich případného neposkytnutí. Tyto informace mohou být doplněny standardizovanými ikonami

¹⁴⁴ Pozn.: Rozhodnutí tak realizuje specifický software na základě zpravidla předem naprogramovaného autonomního programu a jemu přístupných dat; člověk a jeho vůle se tak na takovém rozhodnutí nepodílí.

¹⁴⁵ MATEJKA, Ján, FIALOVÁ, Eva, GÜTTLER, Vojen. *Profilování a automatizované rozhodování (nejen) ve světle lidských práv a základních svobod*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2020, 78 s. ISBN: 978-80-87439-42-5. s. 13. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/books/Profilovani.pdf>

s cílem poskytnout snadno viditelným, srozumitelným a jasně čitelným způsobem přehled o zamýšleném zpracování. Pokud jsou ikony prezentovány v elektronické podobě, měly by být strojově čitelné.

2.1.11. Pseudonymizace

Pseudonymizace je dle čl. 4 bodu 5) nařízení (EU) 2016/679 „*zpracování osobních údajů tak, že již nemohou být přiřazeny konkrétnímu subjektu údajů bez použití dodatečných informací, pokud jsou tyto dodatečné informace uchovávány odděleně a vztahují se na ně technická a organizační opatření, aby bylo zajištěno, že nebudou přiřazeny identifikované či identifikovatelné fyzické osobě.*“ Jedná se o nařízením (EU) 2016/679 nově zavedený institut, neboť zákon č. 101/2000 Sb. ani Směrnice 95/46/ES pseudonymizaci neupravovaly. Směrnice 95/46/ES pouze v recitálu (26) zmiňovala anonymizované osobní údaje, na které se zásady ochrany osobních údajů nevztahují.

Pseudonymizace osobních údajů znamená vratný proces, kdy stále existuje vazba mezi těmito informacemi a fyzickou osobou, zatímco anonymizace osobních údajů znamená nevratné odstranění této vazby. Z tohoto důvodu bývá pseudonymizace označována jako tzv. „*nepravá anonymizace*“. V této souvislosti je nutno poznamenat, že zatímco na pseudonymizované údaje se ustanovení nařízení (EU) 2016/679 vztahuje, na anonymní údaje nikoliv, neboť se o osobní údaje (na rozdíl od pseudonymizovaných údajů) nejedná, protože se netýkají identifikované či identifikovatelné fyzické osoby, jak je uvedeno v recitálu (26) nařízení (EU) 2016/679: „*Zásady ochrany osobních údajů by se proto neměly vztahovat na anonymní informace, totiž informace, které se netýkají identifikované ani identifikovatelné fyzické osoby, ani na osobní údaje anonymizované tak, že subjekt údajů není nebo již přestal být identifikovatelným. Toto nařízení se tedy netýká zpracování těchto anonymních informací, včetně zpracování pro statistické nebo výzkumné účely.*“

Pseudonymizace spočívá v nahrazení tzv. přímého identifikátoru (např. jména a příjmení) nějakým jiným bezvýznamovým identifikátorem. Původní hodnoty přímého identifikátoru jsou tak nahrazeny jinými identifikátory tzv. pseudonymy (čísla, kódy). Podstatou pseudonymizace je, že pseudonymy nemohou být bez použití separátně uchovávaného klíče přiřazeny ke konkrétní fyzické osobě.

Samotné zpracování pak probíhá ve vazbě na tyto identifikátory, čímž se snižuje riziko zpracování v kontextu posuzování porušení zabezpečení osobních údajů, které může spočívat např. v úniku dat či jejich ztrátě. Riziko bezpečnostního incidentu bude s ohledem na charakter těchto dat nižší, neboť pseudonymizované údaje zpravidla nezpůsobí subjektu údajů újmu, neboť

mimo okruh správce nebudou tyto údaje přiřaditelné ke konkrétní fyzické osobě. Podle Stanoviska č. 5/2014 Pracovní skupiny WP 29 k technikám anonymizace „*Pseudonymizace pouze omezuje možnosti uvedení souboru údajů do souvislosti s původní identitou subjektu údajů a představuje tak užitečné bezpečnostní opatření.*“¹⁴⁶

2.1.12. Pověřenec

Pojem pověřence není v čl. 4 bodu nařízení (EU) 2016/679 definován, a to přestože, je tomuto institutu ochrany osobních údajů věnován samostatný oddíl 4 v kapitole IV tohoto nařízení nazvané správce a zpracovatel. Požadavky na pověřence jsou uvedeny v čl. 37 odst. 5 a 6 nařízení (EU) 2016/679. Pověřenec musí být jmenován na základě svých profesních kvalit, zejména na základě odborných znalostí práva a praxe v oblasti ochrany údajů pověřence a jeho schopnosti plnit úkoly stanovené v čl. 39 nařízení (EU) 2016/679. Tato ustanovení dále vymezují jeho vztah ke správci a zpracovateli tak, že může být jejich pracovníkem nebo může plnit úkoly na základě smlouvy o poskytování služeb. Kategorie subjektů, které musí pověřence jmenovat jsou uvedeny v ustanovení čl. 37 odst. 1 písm. a) – c) a čl. 37 odst. 4 nařízení (EU) 2016/679. V ostatních případech záleží pouze na rozhodnutí správce či zpracovatele, zda pověřence jmenují.

Institut pověřence upravovala již Směrnice 95/46/ES ve svém čl. 18 odst. 2, a to jako jednu ze dvou alternativ (k povinnosti registrace zpracování správcem podle odstavce 1 tohoto ustanovení), které měly představovat důvod pro výjimku z oznamovací povinnosti nebo zjednodušení oznamovací povinnosti – v závislosti na vnitrostátní úpravě jednotlivých členských států v rámci harmonizace této směrnice. Touto cestou šlo například Slovensko, které po vstupu do EU institut pověřence do své zákonné úpravy zakotvilo, a to v ustanovení § 27 odst. 3 zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zrušeným zákonem č. 18/2018 Z. z), který uravoval institut zodpovědné osoby, takto: „*Zodpovednou osobou môže byť len fyzická osoba, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, je bezúhonná a má platné potvrdenie úradu o absolvovaní skúšky podľa § 24.*“

Český zákonodárce však institut pověřence do zákona č. 101/2000 Sb. po vstupu do EU nezakotvil. Jeho zakotvení na území ČR tak přineslo až nařízení (EU) 2016/679. Název pro tuto instituci zůstal zachován. Směrnice pro pověřence užívala názvu *data protection official* zkráceně *DPO*, nařízení užívá názvu *data protection officer*. Zkratka *DPO*, užívaná od doby účinnosti Směrnice 95/46/ES (*DPO*), tak zůstala stejná.

¹⁴⁶Pracovní skupina WP 29. Stanovisko č. 5/2014 k technikám anonymizace. Přijaté dne 10. dubna 2014, s. 3. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/justice/article29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp216_cs.pdf

Úřad si byl vědom problematičnosti výkladu ustanovení čl. 37 odst. 1 a 4 nařízení (EU) 2016/679, která institut pověřence upravují, (i vzhledem k novosti tohoto institutu v ČR), proto problematice pověřenců věnoval v souvislosti se vstupem nařízení v účinnost (použitelnost) zvýšenou pozornost. Veřejnosti Úřad poskytoval zejména odpovědi na otázky ohledně povinnosti zřizovat pověřence a rovněž přímo pro pověřence pravidelně organizoval konzultační semináře obsahově orientované právě na činnost pověřenců.

2.1.13. Obchodní sdělení

Obchodní sdělení není definováno v nařízení (EU) 2016/679, nýbrž v zákoně č. 480/2004 Sb. Vzhledem k tomu, že stížnosti na nevyžádaná obchodní sdělení spadají rovněž do působnosti Úřadu, je vhodné tento pojem související s ochranou osobních údajů rovněž stručně vymezit.

Obchodním sdělením se dle § 2 písm. f) zákona č. 480/2004 Sb., rozumí „*všechny formy sdělení, včetně reklamy a vybízení k návštěvě internetových stránek, určeného k přímé či nepřímé podpoře zboží či služeb nebo image podniku osoby, která je podnikatelem nebo vykonává regulovanou činnost.*“ Tato definice byla převzata ze směrnice 2000/31/ES o elektronickém obchodu.

Podle důvodové zprávy k zákonu č. 480/2004 Sb., se za obchodní sdělení považují všechny formy sdělení určeného k přímé či nepřímé podpoře zboží či služeb nebo image podniku fyzické či právnické osoby, která vykonává regulovanou činnost nebo je podnikatelem vykonávajícím činnost, která není regulovanou činností.

Za obchodní sdělení se naopak nepovažují údaje umožňující přímý přístup k informacím o činnosti fyzické či právnické osoby nebo podniku, zejména doménové jméno nebo adresa elektronické pošty a údaje týkající se zboží, služeb nebo image, fyzické či právnické osoby nebo podniku získané nezávisle, zejména jsou-li poskytovány bez finančního protiplnění.

2.2. Základní zásady zpracování osobních údajů

Ochrana osobních údajů je založená především na **zásadách (principech)**, které plní důležitou funkci při interpretaci a aplikaci právních norem, a to zejména v případě jejich vágní formulace. Tyto principy tak tvoří základní pilíře ochrany osobních údajů. Jak výstižně uvádí ve své práci odborník na ochranu osobních údajů, Mgr. David Tůma: „*Zatímco některé z principů jsou pouze specifickým projevem jinak obecných zásad právních jako např. zásada zákonnosti či zásada proporcionality, jiné jsou specifické právě pouze pro tuto oblast (např. zásada minimalizace dat)*.“¹⁴⁷

Takzvané zásady ochrany osobních údajů byly poprvé definovány na mezinárodní úrovni Úmluvou č. 108 a dále rozvedeny, zejména Směrnicí 95/46 ES, a následně i nařízením (EU) 2016/679. O těchto dokumentech a jejich vlivu na ochranu osobních údajů bylo pojednáno již v předchozí kapitole této práce, stejně jako o zákonu č. 101/2000 Sb., který z principů definovaných Úmluvou č. 108 a Směrnicí 95/46 ES vycházel.

V současné době jsou základní zásady zpracování osobních údajů vymezeny v kapitole II. nazvané Zásady, a to v čl. 5 odst. 1 a 2 nařízení (EU) 2016/679. Jedná se o zásadu zákonnosti, korektnosti a transparentnosti, zásadu účelového omezení, minimalizace údajů, přesnosti, omezení uložení, integrity a důvěrnosti a odpovědnosti správce za dodržení těchto zásad.

2.2.1. Zásada zákonnosti, korektnosti a transparentnosti

Podle ustanovení čl. 5 odst. 1. písm. a) nařízení (EU) 2016/679 musí být osobní údaje ve vztahu k subjektu údajů zpracovávány korektně a zákonným a transparentním způsobem. Obsah těchto pojmů není v tomto ustanovení blíže rozveden, vyplývá však z jiných ustanovení nařízení (EU) 2016/679, které je nutno vykládat jako celek.

Zásada zákonnosti zpracování osobních údajů je konkretizována ustanovením čl. 6 nařízení (EU) 2016/679, nazvaném zákonnost zpracování, který v odst. 1 písm. a) až f) obsahuje taxativní výčet právních titulů (důvodů) zpracování osobních údajů, které správce ke zpracování osobních údajů opravňuje. Jedná se o následující právní tituly: a) souhlas dotčených osob se zpracováním jejich osobních údajů ke konkrétnímu účelu nebo více účelům udělený správcem (nikoliv tedy obecný souhlas s veškerým zpracováním osobních údajů bez specifikace účelu zpracování těchto údajů), b) zpracování je nezbytné pro splnění smlouvy, její smluvní stranou je subjekt údajů, nebo pro provedení opatření přijatých před uzavřením smlouvy na žádost tohoto

¹⁴⁷ TŮMA, D. *Formální publicita katastru nemovitostí a ochrana osobních údajů*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. 2018. S. 21 [online]. [cit. 30. 3. 2020]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/98029/120296975.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

subjektu údajů, c) zpracování osobních údajů je nezbytné pro splnění právní povinnosti, která se na správce vztahuje, d) zpracování osobních údajů je nezbytně nutné pro ochranu životně důležitých zájmů subjektu údajů nebo jiné fyzické osoby, e) zpracování osobních údajů je nezbytně nutné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce, f) zpracování osobních údajů je nezbytně nutné pro účely oprávněných zájmů příslušného správce či třetí strany, kromě případů, kdy před těmito zájmy mají přednost zájmy nebo základní práva a svobody subjektu údajů vyžadující ochranu osobních údajů, zejména, pokud je subjektem údajů dítě.

Zásada zákonnosti je rovněž promítnuta do ustanovení čl. 9 odst. 2 písm. a) až j) nařízení (EU) 2016/679, kde jsou (rovněž taxativně) uvedeny výjimky ze zákazu zpracování zvláštních kategorií osobních údajů. Jedná se například podle ustanovení písm. a) o výslovný souhlas subjektu údajů se zpracováním osobních údajů pro jeden nebo více stanovených účelů, s výjimkou případů, kdy zákaz stanovený právem EU nebo členským státem, nemůže být subjektem údajů zrušen, dále podle písm. b) o zpracování je nezbytné pro účely plnění povinností a výkon zvláštních práv správce nebo subjektu údajů v oblasti pracovního práva a práva v oblasti sociálního zabezpečení a sociální ochrany, pokud je povoleno právem Unie nebo členského státu nebo kolektivní dohodou podle práva členského státu, v němž se stanoví vhodné záruky týkající se základních práv a zájmů subjektu údajů či písm. c) zpracování je nutné pro ochranu životně důležitých zájmů subjektu údajů nebo jiné fyzické osoby v případě, že subjekt údajů není fyzicky nebo právně způsobilý udělit souhlas. Výjimkou ze zákazu zpracování zvláštní kategorie osobních údajů podle čl. 9 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679, často uváděnou správci v příslušných dokumentech o zpracování osobních údajů, je výjimka podle písm. f) dle které je zpracování nezbytné pro určení, výkon nebo obhajobu právních nároků nebo pokud soudy jednájí v rámci svých soudních pravomocí. Stejně jako u ostatních výjimek podle ustanovení čl. 9 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679 i zde platí, že musí mít naplněny všechny podmínky aplikace této výjimky, tedy včetně podmínka nezbytnosti. Bohužel, řada správců osobních údajů tento aspekt nebere vůbec na zřetel a Úřad tak v rámci své dozorové činnosti (kontrolní a rozhodovací) často konstatuje, že právě prvek nezbytnosti není v daném případě naplněn.

Zásada zákonnosti je stěžejní zásadou zpracování osobních údajů, neboť bez jejího naplnění je konstatována nezákonnost předmětného zpracování bez ohledu na to, zda správce případně splnil další podmínky zpracování uložené mu tímto nařízením. Pokud správci nesvědčí žádný z právních titulů zpracování osobních údajů, je tedy nerozhodné, že provedl např. zabezpečení těchto údajů v souladu s nařízením (EU) 2016/679, neboť nezákonně zpracovávané osobní údaje musí zlikvidovat.

Zásada transparentnosti znamená, že správce musí být vůči subjektu údajů otevřený ve smyslu co největší míry informovanosti o osobních údajích, které o něm zpracovává, jakým způsobem je zpracovává a k jakým účelům. Zásada transparentnosti je dále rozvedena v kapitole III Práva subjektů údajů v oddílu 1 nazvaném Transparentnost a postupy (čl. 12–15) nařízení (EU) 2016/679. Transparentnost je zde promítnuta do zásady informovanosti subjektu údajů (jedná se zejm. o výkon práv subjektů údajů podle čl. 13–15 nařízení (EU) 2016/679), tedy informací, které musí být subjektům údajů poskytnuty stručným, transparentním, srozumitelným (tj. snadno pochopitelným) a snadno přístupným způsobem za použití jednoduchých jazykových prostředků, zejména pokud se jedná o informace určené konkrétně dítěti. V recitálu (39) nařízení (EU) 2016/679 je uvedeno, že: *„Tato zásada se dotýká zejména informování subjektů údajů o totožnosti správce a účelech zpracování a o dalších záležitostech v zájmu zajištění spravedlivého a transparentního zpracování ve vztahu k dotčeným fyzickým osobám a jejich práva získat potvrzení a na sdělení zpracovávaných osobních údajů, které se jich týkají. Fyzické osoby by měly být upozorněny na to, jaká rizika, pravidla, záruky a práva existují v souvislosti se zpracováním jejich osobních údajů a jak mají v souvislosti s tímto zpracováním uplatňovat svá práva. Zejména je zapotřebí, aby konkrétní účely, pro které jsou osobní údaje zpracovávány, byly jednoznačné a legitimní a aby byly stanoveny v okamžiku shromažďování osobních údajů.“*

Jednotlivé prvky zásady transparentnosti podle čl. 5 odst. 1. písm. a) nařízení (EU) 2016/679 jsou blíže popsány v Pokynech k transparentnosti podle nařízení 2016/679 (WP260) Pracovní skupiny WP 29, přijatých dne 29. listopadu 2017, ve znění naposledy revidovaném a přijatém dne 11. dubna 2018.¹⁴⁸ K transparentnosti je v těchto pokynech WP260 mimo jiné uvedeno, že: *„Transparentnost je jedním z dlouhodobě ukotvených rysů práva EU. Jejím smyslem je vytvořit důvěru v postupy, které se dotýkají občanů, a to tak, že občanům umožní těmto postupům porozumět a případně proti nim vznést námitky. Je rovněž vyjádřením zásady korektnosti v souvislosti se zpracováním osobních údajů stanovené článkem 8 Listiny základních práv Evropské unie. Podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (čl. 5 odst. 1 písm. a) se k požadavku na zpracování údajů zákonným a korektním způsobem nyní přidává i transparentnost, která je jedním ze základních aspektů těchto zásad. Transparentnost je ze své podstaty spojena s korektností a s novou zásadou odpovědnosti stanovenou v obecném nařízení o ochraně osobních údajů. Z čl. 5. odst. 2 také vyplývá, že správce musí být vždy schopen doložit, že osobní údaje jsou ve vztahu k subjektu údajů zpracovávány transparentním způsobem. Související zásada*

¹⁴⁸Pracovní skupina WP 29. Pokyny k transparentnosti podle nařízení 2016/679. (WP260) přijaté dne 29. listopadu 2017. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=31895

*odpovědnosti požaduje transparentnost operací zpracování, aby správci údajů mohli doložit dodržování svých povinností stanovených v obecném nařízení o ochraně osobních údajů.*¹⁴⁹

Zásada korektnosti znamená víceméně adekvátnost (spravedlnost) zpracování osobních údajů ve vztahu k účelům určeným správcem a na základě určitého právního titulu (důvodu). Subjekt údajů by měl být schopen předem rozpoznat rozsah a důsledky zpracování a neměl by být následně zaskočen tím, jak jsou jeho osobní údaje používány. K tomu uvádí pokyny WP 260: *„Toto je rovněž důležitý aspekt zásady korektnosti podle čl. 5 odst. 1 obecného nařízení o ochraně osobních údajů, který je vázán na 39. bod odůvodnění, jenž uvádí, že „[fyzické osoby by měly být upozorněny na to, jaká rizika, pravidla, záruky a práva existují v souvislosti se zpracováním jejich osobních údajů [...]“.*“

2.2.2. Zásada účelového omezení

Zásada účelového omezení je formulována v ustanovení čl. 5 odst. 1. písm. b) nařízení (EU) 2016/679. Podle této zásady musí být osobní údaje: *„shromáždovány pro určité, výslovně vyjádřené a legitimní účely a nesmějí být dále zpracovávány způsobem, který je s těmito účely neslučitelný; další zpracování pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu nebo pro statistické účely se podle čl. 89 odst. 1 nepovažuje za neslučitelné s původními účely.“*

Podle této zásady musí správce osobních údajů stanovit účely zpracování dostatečně konkrétně a explicitně. Výslovnost vyjádření účelu zpracování má zabránit správci v široké formulaci účelu zpracování, která by v sobě implicitně zahrнула i jiný účel zpracování osobních údajů. Požadavek legitimacy účelu znamená soulad takového zpracování s právním řádem, tedy veškerými právními normami, včetně právních norem EU s přímým účinkem, zejména pak s nařízením (EU) 2016/679. Legitimita zpracování osobních údajů tedy znamená jeho soulad s právem. Požadavek dalšího nezpracovávání osobních údajů způsobem neslučitelným s původními účely zpracování představuje ochranu právní jistoty subjektu údajů, resp. předvídatelnosti zpracování. Bude se jednat o nové účely, které v době začátku zpracování osobních údajů za původním účelem nebyly správci osobních údajů známy. Vodítkem pro posouzení dalšího zpracování v souladu se zásadou účelového omezení (test slučitelnosti účelů) jsou kritéria slučitelnosti účelů uvedená v čl. 6 odst. 4 nařízení (EU) 2016/679. Nejdůležitějším kritériem je přitom vazba mezi (původními) účely, kvůli nimž byly osobní údaje shromážděny a účely zamýšleného dalšího zpracování.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 4-5

2.2.3. Zásada minimalizace údajů

Podle této zásady obsažené v čl. 5 odst. 1. písm. c) nařízení (EU) 2016/679 musí být osobní údaje: „*přiměřené, relevantní a omezené na nezbytný rozsah ve vztahu k účelu, pro který jsou zpracovávány.*“

Jedná se o zásadu, která se vztahuje k **rozsahu** zpracovávaných osobních údajů. Touto zásadou je rozsah zpracovávaných osobních údajů omezen na údaje, které jsou nezbytně nutné pro dosažení správcem deklarovaného účelu, pro který jsou zpracovávány.

Tato zásada je aplikována na všechny právní tituly zpracování uvedené v čl. 6 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679, přičemž v rámci právního titulu podle písm. f) tohoto ustanovení, kdy dochází ke zpracování osobních údajů za účelem realizace oprávněných zájmů správce či třetí strany, je obecná nezbytnost zpracování osobních údajů doplněna balančním testem porovnávání oprávněných zájmů správce a třetí strany se zájmy nebo základními právy a svobodami subjektů údajů vyžadujících ochranu osobních údajů. Zásada minimalizace dat se tak prolíná se zásadou proporcionality a účelového omezení, neboť objem zpracovávaných dat je, v souladu se zásadou minimalizace dat, posuzován z hlediska jejich nezbytného rozsahu pro dané zpracování.

2.2.4. Zásada přesnosti

Zásada přesnosti podle ustanovení čl. 5 odst. 1. písm. d) nařízení (EU) 2016/679 ukládá správci povinnost zpracovávat osobní údaje: „*přesné a v případě potřeby aktualizované; musí být přijata veškerá rozumná opatření, aby osobní údaje, které jsou nepřesné s přihlédnutím k účelům, pro které se zpracovávají, byly bezodkladně vymazány nebo opraveny.*“

Tato zásada má zabránit zpracování nepřesných a chybných osobních údajů, včetně údajů neaktuálních. Jako klasický případ z praxe lze uvést zpracování neaktuálních osobních údajů z veřejných rejstříků dalšími správci na základě jimi deklarovaného právního titulu podle čl. 6 odst. 1 písm. f) nařízení (EU) 2016/679. Pomineme-li otázku oprávněnosti takového zpracování, která je v daném případě stěžejní, nelze zpracovávat osobní údaje subjektů, které nejsou v souladu se zásadou přesnosti s argumentem správce, že takto byly z veřejných rejstříků získány (přebrány). Je to primárně správce (ať již oprávněný či neoprávněný), který za zpracování osobních údajů v souladu s nařízením (EU) 2016/679 odpovídá ve vztahu k účelu zpracování, který určil. Aby správce splnění této povinnosti dostál, musí jím zpracovávané osobní údaje ověřovat, včetně jejich přesnosti a aktuálnosti. To se bude týkat zejména osobních údajů v čase proměnlivých (např. možná změna příjmení v souvislosti se sňatkem, změna bydliště či kontaktní adresy atd.) V případě potřeby pak musí správce zpracovávané osobní údaje aktualizovat /opravit či doplnit), což bude zahrnovat zejména aktualizaci interních databází.

S touto zásadou souvisí právo subjektů údajů na opravu podle čl. 16 nařízení (EU) 2016/679, podle kterého má právo, aby správce bez zbytečného odkladu opravil nepřesné údaje, které se ho týkají a rovněž (s přihlédnutím k účelům daného zpracování) právo na doplnění neúplných osobních údajů. Subjekt údajů má rovněž vůči správci právo na výmaz svých osobních údajů podle čl. 17 nařízení (EU) 2016/679, a to bez zbytečného odkladu.

2.2.5. Zásada omezení uložení

Zásada omezení uložení upravená v čl. 5 odst. 1. písm. e) nařízení (EU) 2016/679 se vztahuje k době zpracovávání osobních údajů. Podle této zásady musí být osobní údaje: *„uloženy ve formě umožňující identifikaci subjektů údajů po dobu ne delší, než je nezbytné pro účely pro které jsou zpracovávány; osobní údaje lze uložit po delší dobu, pokud se zpracovávají výhradně pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu nebo pro statistické účely podle čl. 89 odst. 1, a to za předpokladu provedení příslušných technických a organizačních opatření požadovaných tímto nařízením s cílem zaručit práva a svobody subjektu údajů.“* Podle ustanovení recitálu (39) nařízení (EU) 2016/679: *„Je nezbytné zejména zajistit, aby byla doba, po kterou jsou osobní údaje uchovávány, omezena na nezbytné minimum.“*

V této zásadě je vyjádřena přímá vazba účelu zpracování na dobu zpracování. Doba zpracování osobních údajů pak stanoví správce tak, aby byla ve vztahu k danému účelu zpracování přiměřená.

Určení doby zpracování může být formulováno konkrétně (pevně stanoveným obdobím) nebo dobou trvání právního vztahu, popř. prodlouženou o dobu nezbytnou pro vypořádání vzájemných práv a povinností po skončení daného právního vztahu (obecná promlčecí doba podle občanského zákoníku).

Pokud chce správce zpracovávat údaje i po této době a nejedná se o některou výše uvedenou výjimku možnosti uložení osobních údajů po delší dobu (např. archivace ve veřejném zájmu), musí v souladu s požadavkem této zásady osobní údaje anonymizovat, čímž fakticky přestanou být osobními údaji, neboť již nebude možná zpětná identifikace subjektů údajů, a jejich zpracování tedy nebude spadat pod regulaci nařízení (EU) 2016/679.

2.2.6. Zásada integrity a důvěrnosti

Podle zásady integrity a důvěrnosti obsažené v čl. 5 odst. 1. písm. f) nařízení (EU) 2016/679 musí být osobní údaje: *“zpracovávány způsobem, který zajistí náležité zabezpečení osobních*

údajů, včetně jejich ochrany pomocí vhodných technických nebo organizačních opatření před neoprávněným či protiprávním zpracováním a před náhodnou ztrátou, zničením či poškozením.“

Jak je uvedeno v recitálu (39) nařízení (EU) 2016/679: *„Měla by být přijata veškerá vhodná opatření, aby nepřesné osobní údaje byly opraveny nebo vymazány. Osobní údaje by měly být zpracovávány způsobem, který zaručí náležitou bezpečnost a důvěrnost těchto údajů, mimo jiné za účelem zabránění neoprávněnému přístupu k osobním údajům a k zařízení používanému k jejich zpracování nebo jejich neoprávněnému použití.“*

Tato zásada tak ukládá správci přijmout vhodná opatření k zabezpečení osobních údajů, jež jsou dále rozvedena v čl. 32 nařízení (EU) 2016/679, který upravuje zabezpečení zpracování osobních údajů. Tato povinnost se vztahuje i na zpracovatele osobních údajů. Podle čl. 32 odst. 1 provedou správce a zpracovatel vhodná technická a organizační opatření, aby zajistili úroveň zabezpečení odpovídající danému riziku, přičemž je mimo jiné nutné zvažovat *„schopnost zajistit neustálou důvěrnost, integritu, dostupnost a odolnost systémů a služeb zpracování“* a *„schopnost obnovit dostupnost osobních údajů a přístup k nim včas v případě fyzických či technických incidentů“*. Tato opatření provádí správce a zpracovatel s přihlédnutím ke stavu techniky, nákladům na provedení, povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování, i k různě pravděpodobným a různě závažným rizikům pro práva a svobody fyzických osob.

V čl. 32 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679 je pak uvedeno, že: *„Při posuzování vhodné úrovně zabezpečení se zohlední zejména rizika, která představuje zpracování, zejména náhodné nebo protiprávní zničení, ztráta, pozměňování, neoprávněné zpřístupnění předávaných, uložených nebo jinak zpracovávaných osobních údajů, nebo neoprávněný přístup k nim.“*

Při určování rizika porušení zabezpečení je vždy nutné vycházet zejména z kategorie zpracovávaných osobních údajů, které by byly nedostatečným zabezpečením dotčeny, charakteru případného porušení zabezpečení a počtu dotčených subjektů údajů.

Správce odpovídá za dodržení povinností, které mu nařízení (EU) 2016/679 stanovuje. Podle ustanovení čl. 24 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679 zakotvujícím odpovědnost správce: *„S přihlédnutím k povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování i k různě pravděpodobným a různě závažným rizikům pro práva a svobody fyzických osob zavede správce vhodná technická a organizační opatření, aby zajistil a byl schopen doložit, že zpracování je prováděno v souladu s tímto nařízením. Tato opatření musí být podle potřeby revidována a aktualizována.“*

Jak vyplývá z výše uvedeného, správce musí přijmout s ohledem na povahu, rozsah a účely zpracování taková technická a organizační opatření, aby zajistil a byl schopen doložit, že zpracování je prováděno v souladu s nařízením (EU) 2016/679. Proto vždy musí přijmout adekvátní bezpečnostní opatření nejen organizačního, ale i technického rázu, přičemž

u každého správce takové opatření může být odlišné. (Právě s ohledem na povahu, rozsah a účely daného zpracování.) Správce by měl vždy zvážit vhodnost navrhovaných opatření v rámci konkrétního zpracování osobních údajů.

Podle čl. 25 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679 musí správce přijímání bezpečnostních opatření reflektovat stav techniky: „*S přihlédnutím ke stavu techniky, nákladům na provedení, povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování i k různě pravděpodobným a různě závažným rizikům pro práva a svobody fyzických osob, jež s sebou zpracování nese, zavede správce jak v době určení prostředků pro zpracování, tak v době zpracování samotného vhodná technická a organizační opatření, jako je pseudonymizace, jejichž účelem je provádět zásady ochrany údajů, jako je minimalizace údajů, účinným způsobem a začlenit do zpracování nezbytné záruky, tak aby splnil požadavky tohoto nařízení a ochránil práva subjektů údajů.*“

Stav techniky je třeba vnímat jako dynamický pojem, přičemž se nevztahuje pouze na technologická, nýbrž i na organizační opatření.¹⁵⁰ „*Nedostatečná organizační opatření mohou snížit, nebo dokonce zcela narušit účinnost zvolené technologie.*“¹⁵¹

2.2.7. Zásada odpovědnosti správce za dodržení zásad

Podle ustanovení čl. 5 odst. 2. nařízení (EU) 2016/679: „*Správce odpovídá za dodržení odstavce 1 a musí být schopen toto dodržení souladu doložit („odpovědnost“).*“ Jedná se o jeden z aspektů (složek) odpovědnosti správce zakotvené a blíže rozvedené v čl. 24 nařízení (EU) 2016/679. Podle této zásady musí správce zajistit, aby jím prováděné zpracování osobních údajů probíhalo v souladu se všemi základními zásadami uvedenými v čl. 5 nařízení (EU) 2016/679.

Správce je odpovědný za dodržování pravidel pro ochranu osobních údajů, včetně pravidel pro uplatňování práv subjektů údajů.

Jako příklady vyhodnocení účinnosti opatření pro zajištění souladu s nařízením (EU) 2016/679 přijatých správcem, uvádí Stanovisko Pracovní skupiny WP 29 č. 3/2010 školení zaměstnanců do zpracování osobních údajů zapojených a jmenování pověřence pro ochranu osobních údajů. V případě rozsáhlejšího a složitějšího (komplexnějšího) nebo rizikového zpracování osobních údajů pak Stanovisko doporučuje pravidelné ověřování účinnosti přijatých opatření prostřednictvím interních a externích auditů.¹⁵²

¹⁵⁰ EDPB. Pokyny 4/2019 k článku 25 Záměrná a standardní ochrana osobních údajů. Verze 2.0. ze dne 20. října 2020, oddíl 2.1.3.1, s. 8-9, včetně poznámek pod čarou. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=49309

¹⁵¹ Tamtéž, bod 21, s. 8. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z:

¹⁵² Pracovní skupina WP 29. Stanovisko č. 3/2010 (Opinion 3/2010 on the principle of accountability). přijaté dne 13. července 2010. s. 9 (body 31 a 33) [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=720>

3. Úřad pro ochranu osobních údajů a jeho rozhodovací činnost

3.1. Úřad pro ochranu osobních údajů a jeho dozorová činnost

Úřad pro ochranu osobních údajů (Úřad) se sídlem na Praze 7, byl zřízen byl s účinností od 1. června 2000 zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Dne 24. dubna 2019 byl tento právní základ transformován do zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Podle ustanovení § 50 odst. 1 zákona č. 110/2019 je Úřad ústřední správní úřad pro oblast ochrany osobních údajů. „*To, že je úřad, znamená, že stát zákonem stanoví působnost (oblast činnosti) a pravomoci – souhrnně tedy kompetenci a dá k tomu předpoklady materiální (budova, vybavení) i personální (státní zaměstnanci a prostředky na jejich platy). To, že je správní, znamená, že není soud, že je součástí exekutivy (výkonné moci) a postupuje prostředky správního práva, primárně vydáváním rozhodnutí (správních aktů). To, že je ústřední, znamená, že pro celou Českou republiku je jen jeden.*¹⁵³ *A konečně je ÚOOÚ dozorový úřad, což znamená, že porovnává ideální stav s reálným a vydává o tom autoritativní rozhodnutí, v čemž se řídí zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).*“¹⁵⁴

Podstatným znakem Úřadu je, že má být při výkonu své činnosti podle čl. 52 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679 zcela nezávislý. V dalších odstavcích tohoto článku je dále rozveden obsah jednotlivých složek (aspektů) této nezávislosti. V čl. 52 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679 je stanoveno, že členové dozorového úřadu (tj. jeho úzké vedení – předseda a 2 místopředsedové) musí být při výkonu pravomocí podle tohoto nařízení nezávislí na vnějším vlivu, přímém či nepřímém, a od nikoho nesmějí přijímat ani vyžadovat pokyny, což zejména znamená, nezávislost na vládě, která nesmí nijak ovlivňovat činnost Úřadu, přímo ani nepřímo, tj. takovým opatřením, které by mělo tyto důsledky. Jedná se o nezávislost funkční, která je obsahem § 51 odst. 1 zákona č. 110/2019 Sb. V čl. 52 odst. 6 nařízení (EU) 2016/679 je stanoven požadavek samostatného veřejného rozpočtu, představující nezávislost materiální, promítnutý do ustanovení § 51 odst. 2 zákona č. 110/2019 Sb. Nezávislost personální je obsahem ustanovení čl. 52 odst. 5 nařízení (EU) 2016/679 a spočívá zejména ve výlučném řízení zaměstnanců vedením Úřadu, přičemž zákonodárce v § 51 odst. 3 zákona č. 110/2019 Sb., bohužel zakotvil nepřezkoumatelnost rozhodnutí předsedy Úřadu ve věci státní služby náměstkem ministra vnitra pro státní službu.

¹⁵³ Pozn.: Toto je poněkud nepřesné vyjádření, neboť celostátní působnost je jen jedním z aspektů ústředního orgánu. Jiné ústřední správní úřady jsou správní úřady s celostátní územní působností a specializovanou věcnou působností, které nejsou podřízeny ministerstvu ani jinému správnímu úřadu.

¹⁵⁴ Stránky Úřadu pro ochranu osobních údajů Rubrika O nás. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/o-nas/ds-1059/p1=1059>

Dozorová činnost Úřadu se člení na **kontrolní a rozhodovací**, přičemž rozhodovací činnost je realizována buď v návaznosti na předchozí kontrolní činnost nebo nezávisle na ni na základě podnětu nebo zjištění či šetření Úřadu. Subjekty podléhající dozoru Úřadu jsou jak soukromoprávní, tak veřejnoprávní. Z jeho dozorové působnosti jsou na základě čl. 55 odst. 3 nařízení (EU) 2016/679 podle ustanovení § 54 odst. 4 zákona č. 110/2019 Sb., vyňaty soudy při výkonu soudních pravomocí a dále též státní zastupitelství podle hlavy III. tohoto zákona nebo zpravodajské služby.

Právní předpisy, na základě kterých je výkon dozoru Úřadu realizován, jsou následující. V prvé řadě se jedná o nařízení (EU) 2016/679 a zákon č. 110/2019 Sb. Dále vychází dozorová činnost Úřadu ze zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Konkrétní věcná působnost Úřadu v oblasti dozoru vychází zejména z čl. 57 odst. 1 písm. a) f) a h) nařízení (EU) 2016/679. Podle těchto ustanovení Úřad monitoruje a vymáhá uplatňování nařízení, zabývá se stížnostmi, které mu podá subjekt údajů nebo jiný subjekt, organizace či sdružení v souladu s čl. 80 nařízení (EU) 2016/679, a ve vhodné míře prošetřuje předmět stížnosti a v přiměřené lhůtě informuje stěžovatele o vývoji a výsledku šetření, provádí šetření o uplatňování nařízení, mimo jiné též na základě informací obdrženy od jiného dozorového úřadu či jiného orgánu veřejné moci.

Dále věcná působnost Úřadu v oblasti výkonu dozoru (resp. k provádění kontroly) vychází ze zvláštních právních předpisů, na základě kterých, Úřad vykovává dozor nad dodržováním povinností plynoucích z těchto zákonů. Jedná se např. o zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, který v § 10 odst. 1 písm. a) stanoví, že pro šíření obchodních sdělení je orgánem příslušným k výkonu dozoru nad dodržováním tohoto zákona Úřad; zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, v § 7 písm. f) stanoví, že pro nevyžádanou reklamu šířenou elektronickými prostředky je orgánem příslušným k výkonu dozoru nad dodržováním tohoto zákona Úřad a zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v § 23 odst. 17 stanoví, že dozor nad dodržováním povinností při zpracování osobních údajů stanovených v části páté tohoto zákona provádí Úřad. Jedná se o zpracování osobních údajů v informační databázi o bonitě a důvěrnosti spotřebitele.

Úřad jako správní orgán rovněž projednává přestupky podle zákona č. 110/2019 Sb. Jedná se o přestupek spočívající v porušení zákazu zveřejnění osobních údajů stanoveného jiným právním předpisem podle ustanovení § 61 odst. 1 zákona č. 110/2019 Sb., kterého se dopustí fyzická osoba, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba tím, že poruší zákaz zveřejnění

osobních údajů stanovený jiným právním předpisem. Tímto jiným právním předpisem je např. trestní řád a zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Konkrétně se jedná o ustanovení § 8a a § 8b zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), nebo § 53 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

Meritum rozhodovací činnosti Úřadu v oblasti přestupků na úseku ochrany osobních údajů pochopitelně tvoří porušení ustanovení nařízení (EU) 2016/679, kterých se dopustí správce nebo zpracovatel. Tato porušení za přestupky označuje ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 110/2019 Sb. Na projednání a ukládání sankcí, jež jsou stanoveny v čl. 83 nařízení (EU) 2016/679, se tak použijí vnitrostátní předpisy o správním trestání – zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. V ustanoveních 62 odst. 1 písm. a) až e) a v § 62 odst. 2 a 3 zákona č. 110/2019 Sb. jsou uvedeny odkazy na příslušná ustanovení nařízení (EU) 2016/679, v jejichž porušení daný přestupek spočívá. Jedná se o porušení ustanovení nařízení vymezená v čl. 83 odst. 4 a 5 nařízení (EU) 2016/679.

Pokud se přestupků podle ustanovení § 61 odst. 1 a 62 odst. 1 až 3 zákona č. 110/2019 Sb. dopustí subjekt uvedený v čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679, tedy orgán veřejné moci a veřejným subjekt usazený v daném členském státě, Úřad od uložení správního trestu na základě ustanovení § 61 odst. 3 a § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. obligatorně upustí. U přestupků podle § 62 odst. 1 až 3 zákona č. 110/2019 Sb. může Úřad podle ustanovení § 62 odst. 4 upustit, od uložení správního trestu také tehdy, pokud uloží opatření podle § 54 odst. 1 písm. e) nebo § 60 zákona č. 110/2019 Sb.

Dále Úřad projednává přestupky podle § 63 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 110/2019 Sb., které se týkají porušení povinností uložených tímto zákonem na základě transpozice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 (tzv. „trestněprávní směrnice“). Za spáchání těchto přestupků lze uložit pokutu až do výše 10.000.000 Kč a nevztahují se na něj výše uvedená ustanovení o obligatorním upuštění od uložení správních pokut orgánům veřejné moci a veřejným subjektům usazeným v daném členském státě.

Úřad dále projednává přestupky právnických osob, které se týkají neoprávněného nakládání s rodným číslem, nebo neoprávněného využívání rodného čísla ve smyslu § 17e odst. 1 písm. a) a písm. b) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel¹⁵⁵. Úřad také projednává přestupky, které se týkají šíření nevyžádaných obchodních sdělení, upravené v § 10a (přestupek

¹⁵⁵ Úřad je zmocněn k projednání těchto přestupků na základě ustanovení § 17e odst. 3 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel.

fyzické osoby) a § 11 (přestupek právnické osoby) zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, které se týkají porušení povinností uložených tímto zákonem na základě směrnice o soukromí a elektronických komunikacích¹⁵⁶. Dalšími přestupky, které projednává Úřad, jsou přestupky, které se týkají sdělení uživatelského jména a přístupového hesla k nahlížení do registru oznámení a použití nebo dalšího zpracovávání údajů vedených v registru oznámení k jinému účelu než ke zjištění případného porušení povinností při výkonu funkce veřejného funkcionáře, upravené podle § 23 odst. 2 písm. c) a d) a podle § 24 odst. 1 zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, a to na základě ustanovení § 25 odst. 1 téhož zákona.

Jistým specifikem v rámci vyřizování přestupkové agendy Úřadu je možnost odložení věci dle § 65 zákona č. 110/2019 Sb. nazvaného „Zvláštní ustanovení o odložení věci“. Dle tohoto ustanovení může Úřad, aniž řízení o přestupku podle tohoto zákona a porušení nařízení (EU) 2016/679 zahájí „...*věc usnesením odložit též, jestliže je vzhledem k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobu provedení činu, jeho následku, okolnostem, za nichž byl čin spáchán, nebo vzhledem k chování podezřelého po spáchání činu zřejmé, že účelu, jehož by bylo možno dosáhnout provedením řízení o přestupku, bylo dosaženo nebo jej lze dosáhnout jinak. Usnesení o odložení věci podle věty první se pouze poznamená do spisu; ustanovení zákona upravujícího odpovědnost za přestupky a řízení o nich týkající se vyrozumění o odložené věci se v takovém případě nepoužije.*“ Úřad této své diskreční pravomoci využil např. v případě, kdy fyzická osoba nadměrným způsobem kamerovým systémem zaznamenávala veřejné prostranství a po výzvě Úřadu záběr upravila. Tímto jednáním fyzické osoby byl dosažen účel spočívající v ochraně veřejného zájmu nebýt monitorován na veřejném prostranství, a proto Úřad neshledal důvod pro zahájení správního řízení. Dále Úřad aplikoval předmětné ustanovení o odložení věci v případě zaměstnavatele, který ponechal po rozvázání pracovního poměru se zaměstnankyní její pracovní e-mailovou adresu aktivní. Poté, co tento zaměstnavatel zjednal ve věci nápravu a doložil, že se již v minulosti pokoušel deaktivovat adresu této své bývalé zaměstnankyně na základě její žádosti, (ovšem z důvodu technické chyby nebyla tato náprava zjednána již při této žádosti), Úřad správně usoudil, že zahájení správního řízení není v daném případě nutné. V roce 2020 bylo Úřadem takto odloženo 27 případů.¹⁵⁷

¹⁵⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích). [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0058&from=CS>

¹⁵⁷ Výroční zpráva Úřadu za rok 2020, str. 8. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=50178

3.2. Rozhodovací činnost Úřadu podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

3.2.1. Rozhodovací činnost navazující na kontrolní činnost Úřadu

Kontrolní činnost Úřadu (dále též „kontrola“) je v současné době realizována kontrolujícími v rámci sekce dozoru, konkrétně odboru dozoru, jež se člení na tři oddělení: oddělení kontroly veřejného sektoru (OKVS), oddělení kontroly soukromého sektoru (OKSS), oddělení všeobecné kontroly (OVK) a samostatné oddělení obchodních sdělení (OOS).¹⁵⁸

Dříve tuto činnost zajišťovaly čtyři inspektoráty Úřadu, přičemž každý z těchto inspektorátů poskytoval personální zázemí pro dva inspektory, (pozn. inspektorát 3 jen jednomu inspektorovi, neboť jejich počet byl lichý), jež předmětnou kontrolu řídili. V průběhu roku 2019 však došlo k reorganizaci Úřadu, resp. jeho části vztahující se k výkonu kontrolní činnosti, a to v důsledku legislativních změn. Zákon č. 110/2019 Sb., totiž nepřevzal ze zákona č. 101/2000 Sb. funkci inspektorů Úřadu jmenovaných prezidentem republiky na návrh Senátu Parlamentu ČR na období 10 let, kteří řídili kontrolu. Jejich další působnost v Úřadu tak byla limitována skončením jejich dosavadního funkčního období¹⁵⁹, přičemž zbývající délka tohoto období byla u jednotlivých inspektorů rozdílná.¹⁶⁰ V rámci této organizační změny Úřadu došlo ke zrušení specializovaných inspektorátů¹⁶¹ a stávající inspektoři byli začleněni do oddělení všeobecné kontroly v rámci odboru dozoru. Oddělení obchodních sdělení, které vzniklo již dříve a provádělo kontrolní činnost vedle jednotlivých inspektorátů, zůstalo zachováno.

Inspektoři Úřadu, kteří byli ve funkci ke dni nabytí účinnosti zákona č. 110/2019 Sb., (pozn. jednalo se o šest inspektorů z původních sedmi, neboť jeden inspektor zemřel během svého funkčního období, měsíc před nabytím účinností zákona), měli dokončit svá funkční období podle dosavadních právních předpisů. Ode dne nabytí účinnosti zákona č. 110/2019 Sb., do konce svého funkčního období se inspektoři stali zaměstnanci Úřadu pověřenými řízením a prováděním kontrolní činnosti v pracovním poměru na dobu určitou. V současné době v Úřadu působí již jen jediná inspektorka (jejíž funkční období uplyne 31. července 2023), která nadále vykovává svou činnost spolu s dalšími kontrolou pověřenými pracovníky Úřadu, avšak již nikoli v oddělení všeobecné kontroly, která je nadále součástí odboru dozoru v rámci sekce dozoru, nýbrž zcela

¹⁵⁸ Pozn. Stav ke dni 1. září 2021. (Směrnice č. 7/2021 měnící Organizační řád – Směrnice č. 14/2019)

¹⁵⁹ Srov. § 66 odst. 3 zákona č. 110/2019 Sb.

¹⁶⁰ Aktuální informace o stávající inspektorech Úřadu (funkci zastává již jen 1 osoba). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/inspektori/ds-4697>

¹⁶¹ Pozn. Jednalo se o specializace oblastí kontrolní činnosti, např. zdravotnictví, školství, pracovní vztahy, finance.

nesystematicky působí samostatně se svými spolupracovníky (kontrolujícími) v rámci sekce mezinárodní spolupráce a práva na informace.

Kontrolní řízení prováděná Úřadem jsou předem **plánovaná nebo incidenční** – prováděna na základě stížností subjektů údajů nebo na základě jiných kvalifikovaných podnětů (od Policie ČR, soudů či dozorových úřadů jiných členských států EU apod.). Úřad zveřejňuje na svých stránkách kontrolní plán pro daný rok¹⁶² v rámci něhož, jsou kontroly tematicky rozděleny na kontroly soukromého sektoru, veřejného sektoru a oblast šíření obchodních sdělení. Stejně tak Úřad na svých internetových stránkách pravidelně zveřejňuje informace o jím vedených ukončených kontrolních řízeních.¹⁶³

Samotné kontrole předchází její příprava, během které dochází k analýze problému, tedy předmětu kontroly z věcného i právního hlediska. Zejména u incidenčních kontrol může Úřad v rámci této přípravy **provést úkony předcházející kontrole (nazývané též kontrolním průzkumem)** ve smyslu § 3 zákona č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení vhodnosti zahájení kontroly. Může se jednat například o podání vysvětlení, či zajištění důkazů. O těchto úkonech se pořizuje záznam, a pokud je na základě takto získaných podkladů kontrola skutečně zahájena, což bude v případě pochybností o souladu zjištěného stavu se stavem tzv. žádoucím, mohou tyto záznamy sloužit jako podklad pro kontrolní zjištění. V této souvislosti je však nutno upozornit na skutečnost, že přestože mají kontrolující při provádění úkonů předcházejících kontrole stejná oprávnění jako při kontrole samotné, spolupráce kontrolované osoby je v této fázi dobrovolná, neboť nemá vynutitelnou formu součinnosti.

V rámci **kontrolního řízení** je Úřad, jako kontrolní orgán, ve vrchnostenském postavení. Kontrolující jsou k výkonu kontroly pověřeni předsedou Úřadu, prokazující se průkazem představujícím obecné pověření k neurčitému počtu kontrol či písemným pověřením ke každé jednotlivé kontrole. Počet kontrolujících kontrolní řád nestanoví, na kontrolách Úřadu se zpravidla podílí 2 až 3 pracovníci, z nichž jeden je vždy pověřen řízením kontroly. Účelem kontroly je **zjistit skutečný stav věci**, tedy reálné plnění (či neplnění) právních povinností. Výkon kontroly není správním řízením (nejde tedy o postup podle části druhé a třetí SŘ), nýbrž se jedná o postup podle části čtvrté SŘ, přičemž kontrolující při výkonu kontroly postupují podle právní úpravy ke správnímu řádu speciální – podle zákona č. 255/2012 Sb., kontrolní řád.

¹⁶² Kontrolní plán Úřadu pro rok 2022. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/urad-zverejnil-svuj-kontrolni-plan-pro-rok-2022-zameri-se-i-na-cookies/d-55363>

¹⁶³ Přehled ukončených kontrol Úřadu za období 2001-2021. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/ukoncene-kontroly/ds-5649/archiv=0&p1=1277>

Všechny relevantní skutečnosti vztahující se ke kontrole jsou obsahem **protokolu o kontrole**, který musí být vyhotoven do 30 dnů od posledního faktického kontrolního úkonu, tuto lhůtu lze prodloužit na 60 dnů. Vedle základních údajů o kontrolním orgánu, kontrolujících, kontrolovaném (pozn. označovaném zpravidla jako „kontrolovaná osoba“), předmětu kontroly, prvním a posledním kontrolním úkonu a přehledu podkladů a poučení o opravných prostředcích a podpisové doložky, obsahuje protokol o kontrole svou nejdůležitější část – **kontrolní zjištění**. Protokol o kontrole pochopitelně nemá povahu rozhodnutí, jedná se o dokument *sui generis*, který není samostatně soudně přezkoumatelný, s výjimkou protokolů o kontrole, v rámci kterých, byla uložena opatření k nápravě. K této problematice se vyjádřil Krajský soud v Brně, který v odůvodnění svého rozsudku čj. 29 A 306/2017-99 ze dne 21. března 2018 ve věci žaloby na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného spočívajícím podle žalobce v kontrolním zjištění v rámci protokolu o kontrole, odkázal na rozhodnutí NSS ze dne 18. 6. 2015, č. j. 9 As 98/2015-32, dostupném na www.nssoud.cz, v němž tento soud dospěl k závěru, že *„kontrolní zjištění obsažená v protokolu nemohou být nezákonným zásahem ve smyslu § 82 s. ř. s. Aby se jednalo o nezákonný zásah, musí jím být žalobce mimo jiné zkrácen na svých právech (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 3. 2005, č. j. 2 Aps 1/2005–69, publ. pod č. Sb. NSS 603/2005). Jak vyplývá z judikatury k výsledkům daňové kontroly, kontrolními zjištěními obsaženými v protokolu o daňové kontrole k žádnému zásahu do práv nedochází, neboť kontrolní zjištění a závěry z nich vyplývající nejsou bez dalšího samostatně vykonatelné.“* Zcela stejnou povahu pak podle názoru NSS vysloveného v citovaném rozsudku čj. 9 As 98/2015-32, ze dne ze dne 18. června 2015, mají kontrolní zjištění provedená podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní kontrole“). *„Jak vyplývá z judikatury správních soudů, výsledky kontroly, provedené podle zákona o státní kontrole, mohou být podkladem pro zahájení správního řízení o uložení pokuty vůči odpovědnému subjektu a jedním z důkazů, kterým je prokazováno protiprávní jednání odpovědného subjektu, avšak samy o sobě nenahrazují ani nemohou nahradit dokazování provedené postupem stanoveným správním řádem v rámci následně vedeného správního řízení o uložení správní sankce (viz např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2001, č. j. 7 A 59/99 – 45 nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 5. 2008, č. j. 4 As 21/2007-80). Kontrolní zjištění podle zákona o státní kontrole zachycená v protokolu o kontrole tak z povahy věci nejsou nezákonným zásahem ve smyslu § 82 s. ř. s., neboť jimi nedochází k žádnému zkrácení kontrolované osoby na jejích právech.“*¹⁶⁴

¹⁶⁴ Rozsudek Krajského soudu v Brně čj. 29 A 306/2017-99 ze dne 21. března 2018, bod 21. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/EVIDENCNI_LIST/2017/29_A_306_2017_20180529101408_prevedeno.pdf

V rámci kontrolních zjištění se kontrolující zabývají naplněním podmínek vyplývajících z právních předpisů týkajících se zpracovávání osobních údajů, zejména z nařízení (EU) 2016/679 (dříve ze zákona č. 101/2000 Sb.) Nejprve je důležité posoudit, zda se v daném případě vůbec jedná o zpracování osobních údajů či zvláštní kategorie osobních údajů ve smyslu čl. 4 bodu 1 a čl. 9 odst. 1 tohoto nařízení, popřípadě zda je kontrolovaný subjekt jejich správcem či zpracovatelem. Dále protokol o kontrole obsahuje kontrolní zjištění, zda je dán právní titul pro zpracování osobních údajů dle čl. 6 odst. 1 písm. a) až písm. f) nařízení (EU) 2016/679 (zákonost zpracování) a u zvláštních kategorií osobních údajů, zda je splněna některá z výjimek zákazu jejich zpracování vymezená v čl. 9 odst. 2 písm. a) až písm. j) nařízení (EU) 2016/679. Důležité je rovněž v rámci kontrolního zjištění zhodnotit **zabezpečení osobních údajů**, které je pro jejich ochranu stěžejní. Vzhledem k rozmanitosti zpracovávaných osobních údajů v rámci různých odvětví, nelze podat konkrétní a univerzální návod na efektivní zabezpečení zpracování osobních údajů, proto nařízení (EU) 2016/679, stejně jako v minulosti zákon 101/2000 Sb., pouze vymezuje požadavky, které by mělo zpracování osobních a zvláštních osobních údajů obecně splňovat. Kontrolující se v rámci prováděné kontroly též zaměřují na opatření přijatá kontrolovanou osobou v návaznosti na závěry případné předchozí kontroly provedené Úřadem u kontrolované osoby.

Proti kontrolním zjištěním uvedeným v protokolu o kontrole může kontrolovaná osoba podat kontrolnímu orgánu ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení protokolu o kontrole námitky. **Námítky** se podávají písemně, musí z nich být zřejmé, proti jakému kontrolnímu zjištění směřují, a musí obsahovat odůvodnění nesouhlasu s tímto kontrolním zjištěním. Pokud kontrolující inspektor nevyhoví námitkám ve lhůtě 7 dnů ode dne jejich doručení, vyřídí je předseda Úřadu, jako nadřízená osoba ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. 255/2012 Sb., ve lhůtě 30 dnů ode dne jejich doručení. (Ve zvlášť složitém případě se lhůta pro vyřízení námitek nadřízenou osobou kontrolujícího prodlužuje o 30 dnů.)

Námitkové řízení bývá označováno jako neformální řízení, nejedná se tedy o správní řízení ve smyslu zákona č. 500/2004 Sb. Předseda Úřadu má možnost podanou námitku zamítnout, vyhovět jí či jí vyhovět jen částečně. Je též možné vrátit věc kontrolujícím k došetření, je-li zapotřebí provést **dodatečné kontrolní úkony**. Podobně jako není soudně přezkoumatelný protokol o kontrole (jak již bylo uvedeno výše), ani **vyřízení námitek** (které není rozhodnutím) **není samostatně soudně přezkoumatelné** (opět s výjimkou vyřízení námitek proti opatřením k nápravě uložených v rámci protokolu o kontrole). Jak uvedl Nejvyšší správní soud ČR ve svém rozhodnutí čj. 6 Afs 194/2016-30 ze dne 15. února 2017: „*Setrvalá judikatura Nejvyššího*

správního soudu jak ve vztahu k předchozí právní úpravě obsažené v zákoně č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, (srov. usnesení ze dne 12. 2. 2004, č. j. 5 A 55/2001 - 68, rozsudek ze dne 24. 4. 2013, č. j. 3 Aps 9/2012 - 29), tak i ve vztahu k recentní úpravě obsažené v kontrolním řádu (např. rozsudek ze dne 30. 11. 2016, č. j. 3 As 52/2016 - 28) dospívá k závěru, že protokol o kontrole obsahuje toliko kontrolní zjištění, čili zjištění skutková, jimiž nemůže být nikterak zasazeno do práv kontrolovaného subjektu, a ani „rozhodnutí“ o námitkách proti zjištění uvedenému v protokolu proto nejsou samostatně soudně přezkoumatelná žalobami dle soudního řádu správního. „Zamítnutí námitek kontrolovaného subjektu má pouze ten následek, že se nemění závěr kontrolního protokolu. Za rozhodnutí zasahující do práv stěžovatele lze v daném případě považovat až takové rozhodnutí, jímž mu byla uložena konkrétní povinnost“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 2. 2008, č. j. 8 Afs 152/2006–144). Do práv a povinností kontrolovaného subjektu může být zasazeno vždy až v souvislosti s navazujícím řízením, typicky ve správním řízení o správním deliktu. Jak uvedl Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 16. 6. 2009, č. j. 9 As 28/2009–30, „[r]ozhodnutí o námitkách proti obsahu protokolu tak je možno považovat spíše za podklad, na jehož základě může správní orgán o právech a povinnostech stěžovatele rozhodovat ve správním řízení. Teprve v něm může být vydáno meritorní rozhodnutí s dopady do hmotných práv účastníka, proti němuž je žaloba ve správním soudnictví přípustná“.¹⁶⁵

Co se týče opatření k nápravě, jejich smyslem je napravit nebo odstranit protiprávní stav zjištěný kontrolou. Od nabytí účinnosti zákona č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, **již není možné ukládat nápravná opatření v rámci protokolu o kontrole, ale jak vyplývá z ustanovení § 14 odst. 3 tohoto zákona, pouze v rámci správního řízení.** V současné době jsou **opatření k nápravě vydávána kontrolujícími formou příkazu** v rámci správního řízení a tvoří **tak jednu ze tří forem rozhodovací činnosti Úřadu navazující na jeho kontrolní činnost.** Proti tomuto příkazu pak může kontrolovaná osoba podat odpor. Pakliže k podání odporu proti příkazu, jímž byla uložena nápravná opatření, kontrolovanou osobou nedojde, nabude příkaz v souladu s ustanovením § 150 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „SŘ“) právní moci a získá tak charakter pravomocného a vykonatelného rozhodnutí.

Před účinností zákona č. 255/2012 Sb., kontrolní řád docházelo k ukládání opatření k nápravě v rámci kontrolního řízení, (jako součásti kontrolního protokolu) například u kontrol Ministerstva vnitra – Policie ČR zaměřených na zpracování profilů DNA v Národní databázi DNA. Uložená opatření spočívala v nařízení likvidace neoprávněně zpracovávaných citlivých osobních údajů (jak ve formě biologických vzorků DNA, tak ve formě profilů DNA z těchto

¹⁶⁵ Rozsudek NSS, čj. 6 Afs 194/2016-30 ze dne 15. února 2017, bod 15. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2016/0194_6Afs_1600030_20170307093903_prevedeno.pdf

vzorků získaných). V těchto případech navazovala na kontrolní řízení správní řízení o deliktu (terminologií současného přestupkového zákona o přestupku) a pokud dané rozhodnutí potvrdil předseda Úřadu jako odvolací orgán v rámci rozkladového řízení, následoval zpravidla soudní přezkum rozhodnutí Úřadu v rámci správního soudnictví.

V průběhu kontrolního řízení se může kontrolovaná osoba (fyzická, právnická i podnikající fyzická osoba) dopustit přestupků podle § 15 odst. 1 písm. a) a písm. b) zákona č. 255/2012 Sb., tedy za neposkytnutí některé z forem součinnosti vymezených v § 10 odst. 2 a 3 tohoto zákona. Za přestupek podle odstavce § 15 odst. 1 písm. a) zákona č. 255/2012 Sb. lze uložit pokutu do 500 000 Kč a za přestupek podle odstavce § 15 odst. 1 písm. b) zákona č. 255/2012 Sb. lze uložit pokutu do 200 000 Kč. K ukládání pokut dochází formou příkazu. Jedná se o **druhou formu rozhodovací činnosti Úřadu (řízení o přestupku) související s kontrolním řízením**. Za rok 2020 bylo těchto pokut uloženo celkem 20.¹⁶⁶

Podle ustanovení čl. 83 odst. 5 písm. e) nařízení (EU) 2016/679 může Úřad rovněž uložit pokutu do 20 milionů eur, případně do výše 4% celkového ročního obrátu podniku za předchozí rok v případě, že mu kontrolovaným subjektem není v rozporu s ustanovením čl. 58 odst. 1 tohoto nařízení poskytnut přístup (do všech prostor, v nichž správce a zpracovatel působí, včetně přístupu k veškerému zařízení a prostředkům určeným ke zpracování údajů, v souladu s procesním právem Unie nebo členského státu.). Neposkytnutí přístupu je podle ustanovení § 62 odst. písm. e) zákona č. 110/2019 Sb. přestupkem.

Pokud kontrolující na základě proběhlé kontroly shledají, že pochybení kontrolované osoby jsou natolik závažná, že by mělo být Úřadem v dané věci zahájeno správní řízení o přestupku, je věc k tomuto řízení interně postoupena. Jedná se o **třetí případ rozhodovací činnosti Úřadu navazující na jeho kontrolní činnost**. V této souvislosti je nutno zdůraznit, že případné uložení nápravných opatření (včetně jejich splnění) nemá vliv na přestupkové správní řízení vedené Úřadem, k jehož zahájení dochází zejména s ohledem na závažnost zjištěného protiprávního jednání kontrolované osoby. Kontrolovaná osoba se v rámci navazujícího řízení stává účastníkem řízení, a protože se jedná o přestupkové řízení, je v rámci tohoto řízení nazývána osobou obviněnou. Další postup v Úřadu v rámci správního přestupkového řízení je pak logicky totožný jako v případě zahájení správního řízení Úřadu bez předchozího kontrolního řízení, proto jsou další podrobnosti tohoto řízení obsahem následujícího výkladu.

¹⁶⁶ Výroční zpráva Úřadu za rok 2020., s. 8. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=50178

3.2.2. Prvostupňová rozhodnutí Úřadu v řízení o přestupcích

Jak již bylo uvedeno výše, vedení správního přestupkového řízení Úřadem není podmíněno předcházející ukončenou kontrolou Úřadu v předmětné věci. K zahájení správního řízení Úřadu dochází vždy *ex officio*, a to buďto na základě podnětu nebo na základě vlastních zjištění Úřadu realizovaných v rámci jeho dozorové působnosti. Co se týče formy rozhodnutí, v současné době je o většině přestupků ve správním řízení rozhodováno příkazem, který v souladu s ustanovením § 150 odst. 1 SŘ může být prvním úkonem v řízení. V dalších případech je zahájeno správní řízení doručením oznámení ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 SŘ.

Za rok bylo 2020 Úřadem vedeno 59 správních řízení o přestupcích za porušení nařízení (EU) 2016/679.¹⁶⁷ Jednalo se zejména o případy přestupků vymezené v § 62 odst. 1 písm. a), písm. b) a písm. c) zákona č. 110/2019 Sb., spočívajících v porušení článků nařízení (EU) 2016/679 v těchto ustanoveních vymezených. Nejčastěji je páchán přestupek dle ustanovení § 62 odst. 1 písm. b), kdy dochází k porušení některé ze základních zásad zpracování osobních údajů podle čl. 5 až čl. 7 nebo čl. 9 nařízení (EU) 2016/679. Zpravidla chybí správcům osobních údajů právní titul ke zpracování těchto údajů podle čl. 6 nařízení (EU) 2016/679, přičemž časté je zejména nenaplnění podmínek pro aplikaci právního titulu dle čl. 6 odst. 1 písm. f) nařízení (EU) 2016/679, dle kterého je zpracování nezbytné pro účely oprávněných zájmů příslušného správce či třetí strany a rovněž nenaplnění některé z výjimek ze zákazu zpracování zvláštních kategorií osobních údajů dle čl. 9 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679.

Správních řízení o přestupku podle zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, bylo v roce 2020 vedeno 20.¹⁶⁸ Zejména se jednalo o přestupky právnických osob dle ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) bod 1. zákona č. 480/2004 Sb., kterého se dopustily tím, že opakovaně šířily obchodní sdělení ve smyslu § 2 písm. f) tohoto zákona bez právního titulu.

Správní řízení v Úřadu vede především oddělení správního trestání a metodiky, které je součástí odboru dozoru v rámci sekce dozoru.¹⁶⁹ V případě obchodních sdělení jsou správní řízení vedena přímo Oddělením obchodních sdělení. Jak již bylo uvedeno výše, některá rozhodnutí ve správním řízení vydávají též kontrolující.

¹⁶⁷ Výroční zpráva Úřadu za rok 2020., s. 9. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=50178

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 8 [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=50178

¹⁶⁹ Současná organizační struktura Úřadu. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/organizacni-struktura/ds-1063/archiv=0&p1=1059>

3.2.3. Rozhodnutí o rozkladu

Proti rozhodnutí, které vydal Úřad, jakožto ústřední správní úřad v prvním stupni, lze podat rozklad. Řízení o rozkladu je upraveno v části třetí SŘ nazvané Zvláštní ustanovení o správním řízení, hlavě VII. upravující Zvláštní ustanovení o přezkoumávání rozhodnutí, konkrétně v § 152 SŘ. O rozkladu pak dle § 152 odst. 2 SŘ rozhoduje předseda Úřadu. Návrh na rozhodnutí předsedovi Úřadu předkládá rozkladová komise, jejíž členy předseda Úřadu jmenuje. Dle ustanovení § 152 odst. 3 SŘ musí mít rozkladová komise nejméně 5 členů a její většinu musí tvořit odborníci, kteří nejsou zaměstnanci Úřadu. Původně měla rozkladová komise 14 členů, v současné době, po změně vedení Úřadu 28 členů. Jejimi členy jsou převážně odborníci v oblasti ochrany osobních údajů, kteří se této problematice věnují dlouhodobě. Zatímco dříve zasedala rozkladová komise v plénu, v současné době jedná zpravidla ve specializovaných senátech, jejichž složení je zveřejněno na webových stránkách Úřadu.¹⁷⁰

Rozhodnutím o rozkladu lze prvoinstanční rozhodnutí správního orgánu podle ustanovení § 152 odst. 6 písm. a) SŘ zrušit nebo změnit, pokud se tím plně vyhoví rozkladu a nemůže tím být způsobena újma žádnému z účastníků, ledaže s tím všichni, jichž se to týká, vyslovili souhlas, nebo rozklad zamítnout dle ustanovení § 152 odst. 6 písm. b) SŘ. Ustanovení SŘ o zrušení či změně rozhodnutí o rozkladu je považováno za problematické, neboť je poněkud nevhodně, resp. nejasně formulované. Jak upozorňují někteří zástupci odborné veřejnosti, toto ustanovení v podstatě kopíruje ustanovení § 87 SŘ o autoremeduře, což je zdůvodňováno absencí devolutivního účinku rozkladu, neboť o něm rozhoduje tentýž správní orgán, pouze v jiné instanci.¹⁷¹ Poradní sbor ministra vnitra k výkladu SŘ dospěl k závěru, že pod pojmem zrušení rozhodnutí je třeba (zejm. s ohledem na smysl a účel rozkladového řízení), rozumět jednak zrušení rozhodnutí nebo jeho části a zastavení řízení (§ 90 odst. 1 písm. a) SŘ), jednak zrušení rozhodnutí a vrácení věci k novému projednání (§ 90 odst. 1 písm. b) SŘ).¹⁷² Ustanovení § 152 odst. 6 SŘ je sice třeba považovat za speciální ve vztahu k ustanovení § 90 SŘ, zároveň je ale nutno vycházet z pravidla ustanovení § 152 odst. 5 SŘ, podle kterého platí pro řízení o rozkladu ustanovení o odvolání, nevylučuje-li to povaha věci. Tato praxe je plně v souladu se závěry Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 3 As

¹⁷⁰ Složení senátů rozkladové komise Úřadu. [online]. [cit. 31. 8. 2022] Dostupné z: <https://www.uouu.cz/seznam-clenu-rozkladove-komise/ds-1079/archiv=0&p1=1059>

¹⁷¹ FERFECKÝ, Jan. *Zbytečná svázanost při rozhodování o rozkladu? Několik poznámek k náhledu správních soudů, ze dne 22. září 2017.* In Právní prostor. [online]. [cit. 3. 10. 2021].

Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/zbytecna-svazanost-pri-rozhodovani-o-rozkladu-nekolik-poznamek-k-nahledu-spravnich-soudu>

¹⁷² Poradní sbor ministra vnitra ke správnímu řádu. Závěr č. 21 ze dne 5. prosince 2005

28/2012 - 24 ze dne 27. června 2012¹⁷³, že formy výroku rozhodnutí správního orgánu v řízení o rozkladu a v odvolacím řízení nejsou odlišné a z žádného zákonného ustanovení nelze dovodit omezení kompetence správního orgánu rozhodujícího o rozkladu jen na vydání rozhodnutí, jímž se řízení končí. S ohledem na ustanovení § 152 odst. 5 SŘ tak lze zrušit i část napadeného rozhodnutí a řízení zastavit nebo zrušit část rozkladem napadeného rozhodnutí a věc vrátit k novému projednání správnímu orgánu, který rozhodnutí vydal.

Ve výše uvedeném Závěru č. 21 poradní sbor ministra vnitra odpovídal i na otázku, zda se podmínky uvedené v ustanovení § 152 odst. 6 písm. a) SŘ vztahují pouze na změnu nebo i na zrušení rozhodnutí a dospěl k závěru, že pouze na změnu rozhodnutí.¹⁷⁴ Možnost změny napadeného rozhodnutí odvolacím orgánem v řízení o rozkladu je tak značně omezená a kasační princip v rozkladovém řízení tak z hlediska právní úpravy převažuje. Správní soudy si však jsou plně vědomy nedostatků a víceméně i absurdity předmětné právní úpravy ve vztahu k velmi striktní úpravě možnosti změny správního rozhodnutí I. stupně odvolacím orgánem, proto takovou změnu v rámci efektivity řízení připouští, pokud nemá vliv na zákonnost rozhodnutí (např. precizace výroku) a nejedná se o změnu či rozšíření skutku či jeho právní kvalifikace.¹⁷⁵ V těchto případech lze podle správních soudů dovodit, že obviněnému nemohla být takovým rozhodnutím o rozkladu způsobena žádná skutečná újma, neboť jeho postavení nebylo změněno. Povaha, či spíše intenzita změny tak hraje zásadní roli při posuzování zákonnosti rozhodnutí v rámci správního soudního přezkumu.

V roce 2020 bylo rozkladem napadnuto 18 prvostupňových rozhodnutí Úřadu. Naprostá většina z nich byla předsedkyní Úřadu a posléze předsedou Úřadu¹⁷⁶ zamítnuta.

Některá druhostupňová rozhodnutí Úřadu jsou následně předmětem soudního přezkumu dle SŘS. Na základě ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) SŘS, rozhodují soudy ve správním soudnictví o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy „správními orgány“. Správní žaloba podle ustanovení § 65 SŘS, je subjekty, jímž byla Úřadem uložena ve správním řízení sankce za spáchaný přestupek, ať již v úseku ochrany osobních údajů či nevyžádaných obchodních sdělení, využívána poměrně často. Poznatky z těchto soudních přezkumů Úřad pravidelně zveřejňuje v rámci své Výroční zprávy a promítají se do jeho další rozhodovací činnosti.

¹⁷³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 3 As 28/2012 - 24 ze dne 27. června 2012. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/624878>

¹⁷⁴ Poradní sbor ministra vnitra ke správnímu řádu. Závěr č. 21 ze dne 5. prosince 2005

¹⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 5 As 173/2016-24 ze dne 3. dubna 2017. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/641874>

¹⁷⁶ Pozn. Nástup nového předsedy Úřadu proběhl v září 2020.

3.2.4. Řízení o dozorčích prostředcích a mimořádných opravných prostředcích

Tato řízení jsou vedena o pravomocných rozhodnutích. Podle ustanovení § 92 odst. 1 SŘ je povinností odvolacího orgánu u pravomocných rozhodnutí zkoumat, zda nejsou naplněny předpoklady pro přezkoumání napadeného rozhodnutí v přezkumném řízení, předpoklady pro obnovu řízení nebo pro vydání nového rozhodnutí.

K řízení o mimořádných opravných prostředcích, respektive k obnově řízení na návrh účastníka řízení podle § 100 odst. 1 a 2 SŘ, která je určena k nápravě skutkových nesprávností, v rámci Úřadu prakticky vůbec nedochází. Totéž lze konstatovat o obnově řízení nařízené z moci úřední podle § 100 odst. 3 SŘ (jako iniciativě správního orgánu), která je, v souladu s teorií i praxí dozorčím prostředkem.¹⁷⁷ Jen zcela výjimečně pak dochází k přezkumnému řízení. V přezkumném řízení podle § 94 a násl. SŘ správní orgán z moci úřední přezkoumává pravomocné rozhodnutí v případě, že lze důvodně pochybovat o tom, že napadené rozhodnutí je v souladu s právními předpisy, přezkoumává tedy zákonnost, nikoliv správnost předmětného rozhodnutí. Podnět účastníka řízení k provedení přezkumného řízení není návrhem na zahájení řízení, zahájení řízení je zcela na uvážení správního orgánu. Jestliže správní orgán neshledá důvody k zahájení přezkumného řízení, sdělí tuto skutečnost s uvedením důvodů do 30 dnů podateli podnětu (účastníkovi řízení). Toto sdělení mající formu dopisu pak podle judikatury Nejvyššího správního soudu ČR nemůže být podrobena soudnímu přezkumu.¹⁷⁸ Soudně přezkoumatelné je pouze rozhodnutí vydané v rámci zahájeného přezkumného řízení. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu 5 AS 203/2015–141 ze dne 30. srpna 2016: „*Přezkoumává-li soud zákonnost správního rozhodnutí vydaného v přezkumném řízení podle § 97 odst. 3 správního řádu, je povinen učinit předmětem přezkumu rovněž i zákonnost správního aktu, kterým bylo přezkumné řízení zahájeno.*“¹⁷⁹

Vzhledem k tomu, že v rozhodovací praxi Úřadu dochází k uplatnění těchto dozorčích prostředků a mimořádných opravných prostředků minimálně, nejsou tato rozhodnutí ani vykazována v jeho statistických přehledech a ani tato práce se jim blíže nevěnuje.

¹⁷⁷Srov. např. SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 147 an. PRŮCHA, P. *Obnova řízení a nové rozhodnutí*. In: SKULOVÁ, S. a kol. *Správní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 264. Srov. též např. rozhodnutí NSS čj. 1 Afs 56/2004-114 (č. 1113/2007 Sb. NSS, seš. 4). [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/248044>

¹⁷⁸Rozsudek Nejvyššího správního soudu: čj. 7 As 55/2007-71 ze dne 14. února 2008. [online].

[cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/610961>

¹⁷⁹Rozsudek Nejvyššího správního soudu: čj. 5 AS 203/2015 -141 ze dne 30. srpna 2016. [online].

[cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/639618>

3.2.5. Uspokojení účastníka po podání žaloby ve správním soudnictví

Prostor pro rozhodovací činnost Úřadu nabízí zakotvení institutu uspokojení účastníka řízení poté, co byla proti jeho pravomocnému rozhodnutí podána žaloba u správního soudu, čímž odpadá důvod pro pokračování v řízení. Tento institut bývá označován jako nástroj procesní ekonomie, jehož další předností je rychlost. Rozhodnutí je možné vydat až po podání správní žaloby a má suplovat institut soudního smíru, který není v SŘS možné uzavřít. Institut uspokojení účastníka (navrhovatele) upravuje jak SŘ, tak SŘS.

a) Uspokojení účastníka po podání žaloby ve správním soudnictví dle § 153 SŘ

Pakliže se žalobce domáhá ve správním soudnictví zrušení rozhodnutí, lze jej dle § 153 odst. 1 písm. a) SŘ uspokojit změnou nebo zrušením tohoto rozhodnutí **v přezkumném řízení**. Pakliže se žalobce domáhá vyslovení nicotnosti rozhodnutí správního orgánu z důvodů uvedených v § 77 odst. 1 SŘ (např. zjevně vnitřní rozpornost nebo právní či faktická neuskutečnitelnost rozhodnutí), lze jej dle § 153 odst. 1 písm. b) SŘ uspokojit **vyslovením nicotnosti rozhodnutí**. **Vydáním nového rozhodnutí** lze žalobce v souladu s ustanovením § 153 odst. 1 písm. c) SŘ uspokojit, pakliže se domáhá snížení trestu nebo upuštění od trestu uloženého rozhodnutím správního orgánu.

K těmto řízením je příslušný žalovaný správní orgán. Dle ustanovení § 153 odst. 2 SŘ může správní orgán vydat rozhodnutí jen se souhlasem nadřízeného správního orgánu; „*v případě, že je třeba před vydáním rozhodnutí doplnit řízení, je souhlasu nadřízeného orgánu zapotřebí již k zahájení řízení. Rozhodnutí nesmí měnit práva nebo povinnosti ostatních účastníků založené žalobou napadeným rozhodnutím, ledaže s tím vyslovili souhlas. Sdělí-li žalobce soudu, že je uspokojen, platí, že se vzdal práva na odvolání nebo rozklad; právo podat odvolání nebo rozklad nemají ani ostatní účastníci. Právní moci nabývá rozhodnutí žalovaného správního orgánu vydané podle odstavce 1 dnem právní moci rozhodnutí soudu o zastavení řízení o žalobě. Přezkumné řízení proti tomuto rozhodnutí žalovaného správního orgánu není přípustné.*“

b) Uspokojení navrhovatele podle 62 odst. 1 SŘS

Podle § 62 odst. 1 SŘS je v kompetenci odpůrce, tedy správního orgánu, aby v průběhu soudního řízení o téže otázce vydal nové rozhodnutí či učinil jiný úkon, kterým navrhovatele uspokojí, a to za podmínky, že tím nezasáhne práva či povinnosti třetích osob. V daném případě tak nové rozhodnutí představuje zvláštní způsob odstranění vad žalovaného rozhodnutí vytýkaných v žalobě.

Správní orgán musí svůj tento záměr uspokojit navrhovatele sdělit soudu a vyžádat si od něj správní spisy, pokud je již soudu předložil. Předseda senátu určí správnímu orgánu lhůtu k uspokojení navrhovatele. Správní orgán při uspokojení navrhovatele postupuje podle § 153 SŘ. Uspokojení navrhovatele je důvodem pro zastavení soudního řízení (usnesením), přičemž právní moc rozhodnutí soudu o zastavení řízení má přímý vliv na právní moc rozhodnutí vydaného podle § 153 SŘ.

3.3. Rozhodovací činnost Úřadu podle zákona č. 106/1999 Sb.

Podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“ nebo „InfZ“) se Úřad ocitá v několika různých pozicích, a tedy nejen jako povinný subjekt. Od 2. února 2020 totiž novelizací InfZ provedenou zákonem č. 111/2019 Sb. byla Úřadu naprosto nekonceptně a nesystematicky založena nová celostátní agenda svobodného přístupu k informacím. V souvislosti s rozšířením působnosti Úřadu se rozšířila i jeho rozhodovací činnost o další rozhodování podle InfZ. Jedná se o rozhodování Úřadu ve věcech přezkumného řízení podle § 16b odst. 1 a 2 InfZ, ochrany proti nečinnosti podle § 16b InfZ odst. 3 a rozhodování Úřadu jako nadřízeného orgánu některých povinných subjektů podle § 20 odst. 5 InfZ.

Tato agenda Úřadu bohužel (a z mého pohledu i zcela předvídatelně) výrazně převýšila i dosavadní rozhodování v původní agendě Úřadu, tedy ochraně osobních údajů a má i nadále vzestupnou tendenci - meziroční nárůst nápadu v roce 2021 oproti roku 2020 činil 32%.¹⁸⁰ Ostatně není se co divit, neboť Úřad se stal nejen nadřízeným (odvolacím) orgánem pro stovky subjektů a jako nadřízený orgán (jiných povinných), u kterých není možné určit nadřízený orgán podle § 178 SŘ rozhoduje nejen o odvoláních a rovněž o stížnostech na postup při vyřizování žádosti o informace, ale stal se též přezkumným orgánem pro odhadem 15 000 povinných subjektů (resp. jejich nadřízených orgánů).¹⁸¹

S jistou nadsázkou tak lze říci, že se z Úřadu pro ochranu osobních údajů stal „Úřad pro poskytování informací“. Výkon těchto působností se spolu navzájem neslučuje, neboť se jedná o dvě zcela protichůdné agendy, nadto je pro vyřizování této agendy Úřad dlouhodobě značně personálně poddimenzován. A je též nutné zdůraznit, že se jedná o poměrně složitou agendu, vyžadující značné odborné zkušenosti z praxe, což má za důsledek obtížné obsazování těchto zaměstnaneckých pozic.

¹⁸⁰ Výroční zpráva Úřadu za rok 2021, s. 42. online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=55760

¹⁸¹ Tamtéž, str. 41

Účelem nových pravomocí Úřadu z pohledu zákonodárce bylo sjednotit a urychlit rozhodovací praxi v oblasti svobodného přístupu k informacím a v oblasti přezkumného řízení ve věcech InfZ, kde Úřad plní de facto roli třetí instance a též odlehčit správním soudům. Správní soudy jsou sice od části nápadu problematiky podle InfZ odbřemeněny, došlo však k neúměrnému zatížení Úřadu touto agendou. Dalším problematickým aspektem je procesní nástupnictví Úřadu v řízení ve věcech, kdy na Úřad podle § 20 odst. 5 InfZ přešla působnost rozhodovat o odvoláních týkajících se odmítnutí poskytnutí informací povinným subjektem.

3.3.1. Rozhodování Úřadu jako povinného subjektu

Na Úřad, jako na každý jiný **povinný subjekt** ve smyslu § 2 zákona InfZ, se vztahuje povinnost poskytovat žadatelům informace vztahující se k jeho působnosti. Žadatelem je dle § 3 odst. 1 InfZ každá fyzická i právnická osoba, která žádá o informaci. Informace, které v souladu s příslušnými ustanoveními tohoto zákona Úřad žadatelům o informace poskytne, poskytuje formou sdělení, přičemž o obsahu poskytnutých informací Úřad v souladu s ustanovením § 5 odst. 3 InfZ pravidelně informuje na svých webových stránkách v sekci Povinně zveřejňované informace.¹⁸²

Pokud některé informace Úřad odmítne poskytnout, učiní tak v souladu s ustanovením § 15 odst. 1 InfZ rozhodnutím. Proti tomuto rozhodnutí je možné dle ustanovení § 16 InfZ podat odvolání či rozklad. V tomto kontextu zejména upozorňuji na odlišnou úpravu lhůt pro rozhodnutí nadřízeného orgánu podle ustanovení § 16 odst.3 InfZ. Zatímco lhůta pro rozhodnutí o odvolání nadřízeného orgánu činí 15 dnů od doby, kdy mu byl rozklad *předložen* povinným subjektem, lhůta pro rozhodnutí o rozkladu činí pouhých 15 pracovních dnů ode dne *doručení* rozkladu povinnému subjektu žadatelem. Byť ustanovení § 16 odst. 3 InfZ striktně stanoví, že tuto lhůtu nelze prodloužit (nelze tedy aplikovat § 80 odst. 4 písm. d) SŘ), jedná se o lhůtu pořádkovou, její nedodržení tedy nemá vliv na nezákonnost rozhodnutí o rozkladu. Žadatel o informace však může v takovém případě žádat o uplatnění opatření proti nečinnosti ve smyslu § 80 odst. 3 SŘ. Kratší lhůta pro rozhodnutí o rozkladu oproti rozhodnutí o odvolání je zdůvodňována tím, že v případě ústředního správního úřadu se nejedná o klasické předání spisu, neboť nadřízený orgán (tedy ministr příslušného ministerstva nebo vedoucí příslušného úřadu) je součástí povinného subjektu. Jedná se však o stejnou situaci, jako u rozhodnutí o rozkladu dle SŘ, kde pochopitelně rovněž rozhoduje nadřízený orgán, který je součástí příslušného ústředního správního úřadu, přesto jsou

¹⁸² Zveřejnění obsahu informací poskytnutých v roce 2021 na žádost dle § 5 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/zverejneni-obsahu-informaci-poskytnutych-letos-na-zadost-dle-5-odst-3-zakona-c-106-1999-sb-o-svobodnem-pristupu-k-informacim/ds-.73/archiv=0&p1=2571>

lhůty pro rozhodnutí o odvolání a rozhodnutí o rozkladu dle § 71 odst. 1 a odst. 3 SŘ totožné. Dle ustanovení § 71 odst. 3 SŘ, pokud nelze rozhodnutí vydat bezodkladně, je správní orgán povinen vydat rozhodnutí nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení. K této době lze přičíst dalších 30 dnů, pokud se jedná o zvlášť složitý případ nebo vyvstala jiná okolnost vymezená v § 71 odst. 3 písm. a) SŘ. Je tedy zjevné, že mezi lhůtou pro vydání rozhodnutí o rozkladu podle SŘ a InfZ je značný nepoměr, přičemž i v případě rozkladu ve věci neposkytnutí informace dle InfZ se může jednat o zvlášť složitý případ a rovněž s ohledem na nutnost postupu dle § 152 odst. 3 SŘ, kdy návrh na rozhodnutí ministři nebo vedoucímu ústředního úřadu předkládá rozkladová komise až po jeho projednání, se jedná o velmi krátkou lhůtu pro vydání rozhodnutí o rozkladu. Projednání věci rozkladovou komisí je dle ustanovení SŘ obligatorní záležitostí, bez ohledu na to, zda ministr či vedoucí jiného ústředního správního úřadu bere tento názor rozkladové komise složené z odborníků v potaz, či zaujímá k věci vlastní postoj, odlišný od závěru rozkladové komise.

Žádosti o informace pochází z řad laické i odborné veřejnosti, přičemž nejčastěji se týkají výstupů z dozorové činnosti Úřadu, kdy Úřad poskytuje žadatelům anonymizovaná správní rozhodnutí i protokoly o kontrole. Často se však též jedná o kverulanty, kteří spíše než na poskytnutí informací záměrně cílí na účelové zatěžování Úřadu nadměrným počtem svých žádostí, které se nadto obsahově překrývají.

V roce 2019 obdržel Úřad 90 žádostí o poskytnutí informací. V roce 2020 obdržel Úřad 99 žádostí, z toho v 88 poskytl informaci v plném rozsahu, v 8 případech částečně odmítl informaci poskytnout a ve 3 případech informaci odmítl poskytnout úplně.¹⁸³

Dále Úřad rozhoduje dle § 16a odst. 6 a 7 InfZ o **stížnosti na postup při vyřizování žádosti** podle § 16a odst. 1 písm. a) až písm. d) InfZ. Lhůta pro vyřízení této stížnosti podle § 16 odst. 8 InfZ činí 15 dnů od předložení této stížnosti nadřízenému orgánu. Tyto stížnosti obdržel v roce 2020 celkem 4, přičemž 2 byly rozhodnutím zamítnuty a postup Úřadu jako povinného subjektu byl potvrzen a 2 žádostem bylo vyhověno a povinnému subjektu bylo přikázáno vyřídit žádost.

V roce 2020 nebyla podána žádná žaloba ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí Úřadu jako povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace.

¹⁸³ Výroční zpráva Úřadu za rok 2020., s. 57. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=50178

3.3.2. Rozhodování Úřadu v rámci přezkumného řízení o pravomocném rozhodnutí nadřízeného orgánu jiného povinného subjektu

Podle ustanovení § 16b InfZ, může Úřad jako 3. instance rozhodovat v rámci **přezkumného řízení o pravomocném rozhodnutí nadřízeného orgánu povinného** subjektu o odmítnutí žádosti dle § 16 InfZ a vydávat v těchto věcech tzv. informační příkaz.¹⁸⁴ Úřad tak přezkoumává rozhodnutí o odvolání nebo rozkladu, jimiž bylo druhoinstančně potvrzeno odmítnutí informace povinným subjektem. Jedná se o od roku 2020 zcela nový právní institut v InfZ. Tento dozorčí prostředek má sloužit k nápravě nezákonných rozhodnutí povinného subjektu a jeho nadřízeného orgánu.

Nadřízený orgán povinného subjektu není oprávněn provést přezkumné řízení sám, i kdyby žadateli o informace plně vyhověl, a povinný subjekt není oprávněn dát podnět na přezkum proti rozhodnutí nadřízeného orgánu. Opožděná nebo nepřípustná odvolání proti rozhodnutí povinného subjektu není Úřad oprávněn posuzovat jako podněty na přezkumné řízení. Působnost Úřadu je v tomto případě stanovena pouze pro přezkum rozhodnutí odvolacího (tedy nadřízeného) orgánu. Úřad je též příslušný pro vedení správní exekuce, pokud povinný subjekt nerespektuje jím vydaný informační příkaz.

Fakticky se jedná o jakousi „*třetí*“ instanci v rámci správních úřadů a nesmyslné a ničím racionálně nezdůvodněné suplování úlohy soudu. Odepření poskytnutí informací nadřízeným orgánem, které je Úřadem přezkoumáváno, se totiž věcně vůbec nemusí dotýkat osobních údajů, které spadají do primární působnosti Úřadu. Je tedy otázkou, proč má Úřad rozhodovat o přezkumu pravomocných rozhodnutí nadřízených orgánů povinných subjektů, pokud se ochrany osobních údajů vůbec nedotýkají (sjednocování rozhodovací praxe v rámci této problematiky by dávalo smysl). Další otázkou je, proč má Úřad de facto suplovat roli soudců správních soudů. (Kromě argumentu přetížení soudů.) Samozřejmě z pohledu žadatelů o informace se jedná o jednoduchý rychlý a finančně nenáročný nástroj k tomu, aby se domohli včasného rozhodnutí nadřízených orgánů. Ovšem z odborného a koncepčního hlediska tento argument neobstojí.

¹⁸⁴ Pozn.: Podnět na přezkum rozhodnutí o odvolání/rozkladu podává zpravidla žadatel o informace Úřadu; v případě, že podnět obdrží nadřízený orgán povinného subjektu, neprodleně jej Úřadu postoupí.

3.3.3. Rozhodování o opatřeních proti nečinnosti nadřízeného orgánu

Dle ustanovení § 16b odst. 3 InfZ je od 2. února 2020 Úřad též příslušný k **opatřením proti nečinnosti nadřízeného orgánu podle § 80 odst. 4 SŘ v případech, kdy nebyla nadřízeným orgánem dodržena lhůta** pro rozhodnutí o odvolání či rozkladu podle § 16 odst. 3 InfZ nebo lhůta pro rozhodnutí o stížnosti dle § 16a odst. 8 InfZ. U **odvolání** proti rozhodnutí povinného subjektu je nutné, aby pro uplatnění opatření proti nečinnosti **uplynula lhůta 30 dnů** ode dne doručení odvolání povinnému subjektu (povinný subjekt do 15 dnů předloží odvolání nadřízenému orgánu, ten do 15 dnů o odvolání rozhodne). U **rozkladu** proti rozhodnutí povinného subjektu, aby **uplynula lhůta delší než 15 dnů** ode dne doručení rozkladu a u **stížnosti** na postup při vyřizování žádosti o informace, je nutné, aby **uplynula lhůta 22 dnů** ode dne doručení stížnosti (povinný subjekt podle ustanovení § 16a InfZ předloží stížnost do 7 dnů nadřízenému orgánu, který o ní rozhodne do 15 dnů ode dne předložení).

Pakliže Úřad rozhoduje na základě podnětu (zpravidla žádosti žadatele o informace), činí lhůta pro rozhodnutí o této žádosti Úřadem 30 dnů ode dne jejího doručení. Úřad zpravidla uloží (přikáže) nečinnému orgánu ve věci rozhodnout ve stanovené lhůtě. Obecně se postupuje podle ustanovení § 80 SŘ.

3.3.4. Rozhodování ve věcech odvolání proti rozhodnutí (jiného) povinného subjektu

Od 20. února 2020 Úřad též podle ustanovení § 20 odst. 5 InfZ rozhoduje v **odvolacím řízení** a v **řízení o stížnosti nelze-li podle § 178 SŘ určit nadřízený orgán** a dosud o nich rozhodoval ten, kdo stojí v čele povinného subjektu. **V tomto případě tak Úřad vstupuje do pozice nadřízeného orgánu povinného subjektu.** Nadřízeným orgánem se tak Úřad stal pro řadu povinných subjektů – např. Ústavní soud, Nejvyšší správní soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší státní zastupitelství, Ředitelství silnic a dálnic, Správu železnic, zdravotní pojišťovny, Českou advokátní komoru i Kancelář prezidenta republiky.

Posoudit otázku příslušnosti Úřadu jako nástupnického nadřízeného orgánu ve smyslu § 20 odst. 5 InfZ však není vždy jednoduché. Otázku příslušnosti Úřadu řešil opakovaně i Nejvyšší správní soud v řízení o kompetenční žalobě podle § 97 a násl. SŘS.¹⁸⁵ Předmětný negativní

¹⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu: čj. Komp 2/2020–44 ze dne 22. června 2021. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2020/0002_0Komp2000044_20210623081729_20210623124021_prevedeno.pdf

A též Rozsudek Nejvyššího správního soudu: Komp 3/2021 – 26 ze dne 16. února 2022. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/687554>

kompetenční spor mezi Úřadem (žalovaný) a Ministerstvem pro místní rozvoj (žalobce) se týkal určení příslušnosti vydat rozhodnutí o odvolání ve věci odvolání proti rozhodnutí povinné osoby – České centrály cestovního ruchu – CzechTourism (příspěvkové organizace zřízené žalobcem) jako její nadřízený orgán ve smyslu ustanovení § 20 odst. 5 InfZ.

Nejvyšší správní soud ČR ve svém rozhodnutí uvedl, že v daném případě nebylo možno nadřízený orgán určit způsobem podle ustanovení § 178 odst. 2 SŘ, a proto je k podle ustanovení § 20 odst. 5 k vydání rozhodnutí o odvolání příslušný Úřad. Podle Nejvyššího správního soudu ČR: *„Žalobce sice CzechTourism svěřil úkoly související s propagací České republiky v oblasti cestovního ruchu (čl. III zřizovací listiny), v níž má žalobce postavení ústředního orgánu státní správy (§ 14 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb.), tyto úkoly však nepředstavují výkon vrchnostenské veřejné správy. Pokud zákon hovoří o „pověření výkonem veřejné správy“, míří například na situace, kdy soukromoprávní subjekt na základě licence či jiného veřejnoprávního povolení vykonává veřejnou správu vrchnostenským způsobem (například zdravotní pojišťovny na základě povolení Ministerstva zdravotnictví – k tomu viz již citovaný komentář ke správnímu řádu, str. 1419). Navíc postavení CzechTourism coby povinného subjektu podle zákona o svobodném přístupu k informacím zakládá přímo tento zákon, žalobce mu výkon veřejné správy ani v této oblasti nesvěřil.“*¹⁸⁶ A doplnil, že: *„Oprávnění žalobce coby zřizovatele CzechTourism podle výše citovaných zákonů a zřizovací listiny nemohou být rozhodující pro určení, zda je nadřízeným orgánem této státní příspěvkové organizace. Jak uvedeno výše, týkají se totiž spíše jednání v soukromoprávních vztazích, popř. hospodaření CzechTourism s majetkem státu, nikoli výkonu veřejné správy vrchnostenským způsobem. Již ve výše citovaném rozsudku čj. 6 As 28/2007-119 přitom Nejvyšší správní soud uvedl, že úprava finančních toků mezi příspěvkovou organizací a jejím zřizovatelem dle rozpočtových pravidel nemá vliv na určení orgánu příslušného rozhodnout o odvolání. Totožný závěr vyplývá i z výše citovaného rozsudku čj. 1 As 239/2014-39.“*¹⁸⁷ Nejvyšší správní soud ČR tak popsal vodítka při určování nadřízeného správního orgánu podle § 178 SŘ, ze kterých v daném případě dovedl nemožnost určení nadřízeného orgánu podle tohoto ustanovení, a tím pádem dovedl příslušnost Úřadu vydat rozhodnutí ve věci vyplývající mu z ustanovení § 20 odst. 5 InfZ.

V případech, kdy Úřad rozhodl jako odvolací orgán na základě ustanovení § 20 odst. 5 InfZ o uložení povinnosti povinnému subjektu poskytnout informace (tzv. informační příkaz), může povinný subjekt napadnout toho rozhodnutí Úřadu správní žalobou dle § 65 SŘS u správního soudu, kterým je Městský soud v Praze. Informační příkaz spočívající v nařízení poskytnutí

¹⁸⁶ Tamtéž, bod 49.

¹⁸⁷ Tamtéž, bod 50.

požadované informace je totiž vydáván formou rozhodnutí, jímž je ukládána povinnost povinnému subjektu, a tudíž je ve správním soudnictví přezkoumatelný.

Podle § 65 odst. 1 SŘS se může každý, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti, (dále jen "rozhodnutí"), domáhat zrušení takového rozhodnutí, popřípadě vyslovení jeho nicotnosti, nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak. Informační příkaz nepochybně zasahuje do právní sféry povinného subjektu (právnícké osoby, jíž je povinný subjekt součástí), který se tak proti jeho vydání může bránit za podmínek daných SŘS. Stejně tak se může správní žalobou proti informačnímu příkazu nepochybně bránit i dotčená osoba, neboť i vůči ní mohlo vydáním informačního příkazu dojít ke zkrácení na práva na ochranu informace, která se dotčené osoby týká a která by žalobou brojila proti jejímu zpřístupnění.

Z logiky věci naopak nelze podat správní žalobu žadatelem, v jehož „prospěch“ byl informační příkaz vydán. Tato by zjevně byla odmítnuta podle § 46 odst. 1 písm. c) SŘS jako návrh podaný osobou k tomu zjevně neoprávněnou. Informačním příkazem totiž z povahy věci nelze negativně zasáhnout právní sféru žadatele.

Žadatel o informace je však oprávněn podat správní žalobu proti rozhodnutí Úřadu jako odvolacího orgánu, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí povinného subjektu požadované informace žadateli neposkytnout. (Stejně jako tomu bylo v případě předchozího orgánu, ze kterého na Úřad podle § 20 odst. 5 InfZ přešla působnost rozhodovat o odvoláních týkajících se odmítnutí poskytnutí informací povinným subjektem).

Tato nová koncepce, kdy působnost odvolacího orgánu přešla na Úřad, se stala zcela oprávněně centrem kritiky, neboť nejenže zasáhla do procesní autonomie např. veřejných vysokých škol a veřejných výzkumných institucí (Akademie věd ČR), kdy tyto instituce při poskytování informací vztahujících se k jejich samosprávné působnosti rozhodovaly o vlastních veřejných subjektivních právech, ale též přinesla řadu problémů, zejména v souvislosti s již probíhajícími soudními řízeními ve věcech poskytování informací v důsledku procesního nástupnictví Úřadu (podle § 69 SŘS) a tedy vstupu do neukončených soudních sporů v pozici žalovaného (pasivní legitimace) – „*například původně žalovaný rektor veřejné vysoké školy najednou přestane být žalovaným, aniž by žalobce vzal svou žalobu zpět či ji změnil, přestože soudní řízení nebylo skončeno*“.¹⁸⁸ Úřad se tak stal zodpovědným za „*mnoho let stará rozhodnutí,*

¹⁸⁸ DUDÁK, Jan. *Přezkum poskytování informací: rektor z žalovaného žalobcem*. Portál Vědavýzkum.cz. Publikováno dne 4. února 2021. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/legislativa-a-pravo/legislativa-a-pravo/prezkum-poskytovani-informaci-rektor-z-zalovaneho-zalobcem>

kteřá nevydal“.¹⁸⁹ Nejvyšší správní soud ČR v této souvislosti opakovaně judikoval, že „Podle § 69 s. ř. s. je v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu žalovaným správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla. Ustanovení § 69 s. ř. s. tak upravuje specifický případ procesního nástupnictví, odlišný od úpravy obsažené v § 107 a § 107a o. s. ř. Při přechodu působnosti v důsledku změny zákona proto městský soud musí jednat s orgánem, na který přešla působnost. Neučiní-li tak, zatíží řízení vadou, která má za následek nezákonnost rozhodnutí o věci samé (srov. k tomu detailně rozsudek NSS ze dne 30. 10. 2020, čj. 4 As 155/2020-42, věc Kancelář prezidenta republiky, body 9 až 15).“¹⁹⁰ (Pozn. „Článek XV bod 17 zákona č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů, změnil § 20 odst. 5 zákona o svobodném přístupu k informacím. Nebylo-li podle předchozí úpravy možné určit nadřízený orgán podle § 178 správního řádu, rozhodoval v odvolacím řízení a řízení o stížnosti ten, kdo stál v čele povinného subjektu. Podle novelizovaného znění § 20 odst. 5 zákona o svobodném přístupu k informacím v takových případech rozhoduje v odvolacím řízení a v řízení o stížnosti Úřad pro ochranu osobních údajů.“)¹⁹¹

V průběhu roku 2020 byl Úřad příslušnými soudy informován o procesním o nástupnictví v dosud neskončených soudních řízeních správních v 7 případech. Jednalo se o žaloby proti rozhodnutím o odvolání původních nadřízených orgánů povinných osob, jejichž rozhodovací činnost podle InfZ přešla na Úřad, vydaným do konce roku 2019. Tři z těchto sporů byly do konce roku 2020 ukončeny a v jenom případě bylo řízení zastaveno v důsledku uspokojení žalobce povinným subjektem (Pozn.: O tomto institutu bylo již pojednáno výše.)

Povinná osoba, u které Úřad od 2. ledna 2020 vstoupil do pozice jejího nadřízeného orgánu, má právo účastnit se řízení před soudem jako osoba zúčastněná na řízení, pokud soudu v jím stanovené lhůtě oznámí, že hodlá práva osoby zúčastněné na řízení uplatňovat. Práva osoby zúčastněné na řízení, zahrnují i právo podat případně proti soudnímu rozhodnutí kasační stížnost, a to i v případě a z důvodu, že krajský soud (v tomto případě Městský soud v Praze) nevedl řízení

¹⁸⁹VÁLOVÁ, Irena. „ÚOOÚ se stává odpovědným za mnoho let stará rozhodnutí, která nevydal“.

Publikováno dne 26. května 2021. Česká-justice.cz. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/05/urad-pro-ochranu-osobnich-udaju-se-stava-odpovednym-za-mnoho-let-stara-rozhodnuti-ktera-nevydal/>

A též Tisková zpráva Úřadu. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/urad-vstupuje-do-postaveni-zalovaneho-organu-ve-vecech-pristupu-k-informacim-i-v-pripade-zalob-proti-rozhodnutim-vydanym-jinymi-povinnymi-subjekty-pred-lednem-2020/d-50080>

¹⁹⁰ Rozsudek NSS čj. 10 As 217/2020–74 ze dne 26. listopadu 2020. bod 7. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2020/021710As_2000074_20201126094612_20201203154033_pr_evedeno.pdf

¹⁹¹ Tamtéž, bod 4

s povinným subjektem jako s osobou zúčastněnou na řízení. Dle ustanovení § 106 odst. 2 SŘS totiž může podat kasační stížnost také osoba, o níž soud nesprávně vyslovil, že není osobou zúčastněnou na řízení a též osoba, která práva osoby zúčastněné na řízení uplatnila teprve po vydání napadeného rozhodnutí. Jak k tomu uvedl Ústavní soud: „Dle § 102 s. ř. s. je oprávněn podat kasační stížnost proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo také osoba zúčastněná na řízení. Účastníky řízení o kasační stížnosti jsou dle § 105 odst. 1 s. ř. s. stěžovatel a všichni, kdo byli účastníky původního řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že citované ustanovení § 105 odst. 1 s. ř. s. osobu zúčastněnou na původním řízení jako účastníka řízení o kasační stížnosti výslovně neuvádí, je zcela oprávněná námitka stěžovatelky, že osoba zúčastněná na řízení, pokud se chce domáhat zrušení rozhodnutí krajského soudu (jak jí to výslovně umožňuje znění ustanovení § 102 s. ř. s.), je nucena podat kasační stížnost samostatně, v opačném případě by nebyla účastníkem řízení o kasační stížnosti podané účastníkem původního řízení. Okruh účastníků řízení o kasační stížnosti je tedy odlišný v případě, že kasační stížnost podá účastník původního řízení, od případu, kdy podá kasační stížnost osoba zúčastněná na původním řízení. Tak tomu je i v dané věci, kdy nelze mít za to, že řízení o kasační stížnosti stěžovatelky bylo toutéž věcí jako řízení o kasační stížnosti správce konkursní podstaty stěžovatelky. Tím, že Nejvyšší správní soud v rozporu se zákonem kasační stížnost stěžovatelky s odkazem na § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. odmítl, zcela nepochybně porušil ústavně zaručené právo stěžovatelky na spravedlivý proces, neboť zamezil tomu, aby věc stěžovatelky byla soudem projednána.“¹⁹²

Režim rozhodování Úřadu jako nadřízeného orgánu o odvoláních proti rozhodnutí povinného subjektu, je v rámci agendy InfZ převažující náplní rozhodovací činnosti odboru práva na informace. Detailní vyhodnocení dopadů své nové působnosti podle zákona InfZ provedl Úřad již v roce 2020, za období prvních šesti měsíců roku 2020. Toto vyhodnocení je veřejně dostupné na internetových stránkách Úřadu.¹⁹³

¹⁹² Nález ÚS ze dne 15. června 2005 I. ÚS 60/05. Právo na spravedlivý proces dle čl. 36 LPS. soudce zpravodaj: JUDr. Ivana Janů. [online]. cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-60-05>

¹⁹³ Vyhodnocení nové působnosti Úřadu dle zákona č. 106/1999 Sb. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=54746

4. Rozhodovací praxe Úřadu ve vybraných oblastech ochrany osobních údajů

4.1. Vývoj rozhodovací praxe Úřadu od založení do současnosti

Rozhodovací činnost Úřadu tvoří **3 základní pilíře**. První z nich představuje rozhodovací činnost Úřadu podle InfZ, který se však ochrany osobních údajů přímo nedotýká.¹⁹⁴ Druhým pilířem je rozhodovací činnost v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení, která s ochranou osobních údajů souvisí a třetím pilířem je rozhodování ve věcech přestupků na úseku ochrany osobních údajů podle nařízení (EU) 2016/679, zákona č. 110/2019 Sb. a zvláštních zákonů upravujících zpracování osobních údajů v rámci jednotlivých právních odvětví. Přestupková správní řízení ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení a věcí v oblasti ochrany soukromí jsou vedena podle zákona č. 250/2016 Sb. a SŘ.

Objem agendy vyřizované Úřadem ve věcech ochrany osobních údajů a posléze i nevyžádaných obchodních sdělení za více než 20 let od vzniku Úřadu v roce 2000 značně vzrostl. Úřad byl zřízen dne 1. června 2000 a je pochopitelné, že se v prvním roce se věnoval zejména organizačním věcem, včetně personálního zajištění chodu Úřadu. Prvním předsedou Úřadu se stal RNDr. Karel Neuwirt.

Zprvu příslušelo Úřadu rozhodovat pouze o věcech ochrany osobních údajů. Pro zajímavost v roce 2002 vedl Úřad 17 správních řízení¹⁹⁵, přičemž na základě kontrolních zjištění byla zahájena 3 správní řízení o uložení pokuty za správní delikt (jedno řízení bylo dokončeno a byla uložena pokuta ve výši 3 miliony Kč).¹⁹⁶ Návrhy pro předsedu Úřadu ve věcech jeho rozhodování jako odvolacího orgánu (rozklady proti prvostupňovým rozhodnutím Úřadu) připravovala zvláštní komise předsedy Úřadu zřízena na základě § 61 odst. 2 tehdy platného správního řádu.¹⁹⁷ Hlavní agendu Úřadu v prvních letech jeho vzniku tvořila od 1. prosince 2000 agenda registrace povolených zpracování osobních údajů ve veřejném registru podle § 16 zákona č. 101/2000 Sb. Počet podaných oznámení (žádostí o registraci) dosáhl ke dni 31. prosince 2002 čísla 20 883, z toho celkový počet registrací dosáhl čísla 20 143.¹⁹⁸ S účinností nařízení (EU) 2016/679 pak došlo k uzavření veřejného registru oznámených a registrovaných zpracování.¹⁹⁹

¹⁹⁴ Pozn.: Vzhledem k tomu, že tato práce není zaměřená na rozhodovací činnost Úřadu na úseku InfZ, není jim při následném rozboru věnována pozornost.

¹⁹⁵ Úřad pro ochranu osobních údajů. Výroční zpráva Úřadu za rok 2002, s. 25.

[online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3029

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 28.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 12.

¹⁹⁸ Tamtéž, s.15.

¹⁹⁹ Úřad. Informace veřejnosti ze dne 1. března 2018. *S účinností GDPR končí oznamovací povinnost správců*. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/s-ucinnost-gdpr-konci-oznamovaci-povinnost-spravcu/d-28855>

V roce 2003 bylo Úřadem vedeno celkem 30 řízení o přestupcích a o správních deliktech.²⁰⁰

V roce 2004 přibyla Úřadu nová působnost. Novelou zákona č. 133/2000 Sb. byla Úřadu svěřena působnost v oblasti správního trestání (správních deliktů), spočívajících v neoprávněném nakládání s rodným číslem a jeho neoprávněném využívání, a rovněž Úřadu přibyla i agenda ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení podle zákona č. 480/2000 Sb., který transponoval do právního řádu ČR směrnici 2000/31/ES, o elektronickém obchodu, s ohledem na směrnici o soukromí v elektronických komunikacích. Zajímavostí je, že v roce 2004 byly řešeny i 4 kompetenční spory ve věcech náhrady nemajetkové újmy mezi Úřadem a obecnými soudy, které Úřadu věc postoupily, přičemž zvláštní senát Nejvyššího správního soudu rozhodl o příslušnosti Úřadu. Svým rozhodnutím tak Nejvyšší správní soud vyplnil legislativní mezeru vztahující se k této problematice. Již téhož roku však novela zákona o ochraně osobních údajů č. 439/2004 Sb., tuto problematiku jednoznačně odkázala na řízení u obecných soudů.²⁰¹ Podle této novely zněl nový odstavec 5) § 21 zákona č. 101/2000 Sb. takto: „*Pokud vznikla v důsledku zpracování osobních údajů subjektu údajů jiná než majetková újma, postupuje se při uplatňování jejího nároku podle zvláštního zákona.*“ (Toto ustanovení odkazovalo na ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.) V roce 2004 Úřad ukončil 54 správních řízení, přičemž nejvyšší jím udělená pokuta za správní delikt byla ve výši 500 000 Kč.²⁰² Správní žalobou byla v roce 2004 napadena 3 druhostupňová rozhodnutí Úřadu, přičemž 2 z těchto žalob Městský soud v Praze do konce roku 2004 projednal, při uložení sankce neshledal pochybení a zcela se ztotožnil s jeho právní argumentací.

Rok 2005 byl pro Úřad rokem změn, do funkce předsedy Úřadu nastoupil od 1. září 2005 RNDr. Igor Němec, který zde setrval až do srpna roku 2015. V důsledku posílení a rozšíření dozorových a sankčních kompetencí Úřadu od roku 2004, Úřadu vzrostla stížnostní, kontrolní i rozhodovací agenda. Podáno bylo celkem 1105 stížností týkajících se nevyžádaných obchodních sdělení a správní řízení ve věci nevyžádaných obchodních sdělení byla vedena v 17 případech. **V tomto roce byla také poprvé Úřadem uložena sankce za šíření nevyžádaných obchodních sdělení.** Deliktních řízení ve věci ochrany osobních údajů Úřad vedl celkem 73, z toho 28 v návaznosti na kontrolní řízení. Pokuta byla uložena celkem v 43 případech.²⁰³ Od roku 2005

²⁰⁰ Úřad pro ochranu osobních údajů. Výroční zpráva Úřadu za rok 2003, s. 43.

[online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3031

²⁰¹ Úřad pro ochranu osobních údajů. Výroční zpráva Úřadu za rok 2004, s.40. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3033

²⁰² Úřad pro ochranu osobních údajů. Výroční zpráva Úřadu za rok 2004, s. 30.

[online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3033

²⁰³ Úřad pro ochranu osobních údajů. Výroční zpráva Úřadu za rok 2005, s. 20.

je v rámci Výroční zprávy Úřadu samostatná kapitola věnovaná přezkumu správních rozhodnutí Úřadu, byť v té době byl počet přezkoumávaných rozhodnutí správními soudy mizivý. Celkem se jednalo o 5 případů, z toho 2 byly projednávány Nejvyšším správním soudem v rámci řízení o kasační stížnosti.

V návaznosti na vstup ČR do EU v roce 2004, posílil Úřad v roce 2005 s EU spolupráci. Úřad se prostřednictvím svých odborníků, zejm. JUDr. Jiřího Maštalky, který na Úřadu působí prakticky od jeho počátku, velmi významně podílel na projektu pomoci Bosně a Hercegovině při vytváření legislativně a institucionálně funkčního systému ochrany osobních údajů v rámci programu EU na podporu stabilizace situace zemí západního Balkánu. Tento projekt trval až do jara roku 2007. Úřad získal ve výběrovém řízení EU postavení hlavního partnera a koordinátora programu, který podporoval vznik nezávislé dozorové instituce pro ochranu osobních údajů v Sarajevu a koordinoval harmonizaci bosensko-hercegovského zákona o ochraně osobních údajů s evropskou legislativou. Partnerem projektu byla španělská Agentura pro ochranu dat. Úřad byl první institucí z nových členských států EU, která byla pověřena misí pomoci státům usilujícím o vstup do EU, jež byla financována v rámci twinningových projektů EU.²⁰⁴

Oblast správního trestání v Úřadu do 31. prosince 2005 zajišťoval pouze odbor správních činností. V roce 2006 vstoupil v účinnost tehdy nový SŘ (zákon č. 500/2004 Sb.), který umožnil, aby správní řízení vedli inspektoři jako úřední osoby oprávněné k vedení řízení podle vnitřních předpisů ve smyslu § 15 odst. 2 SŘ. Značnou část správních řízení proto od roku 2006 vedli inspektoři, neboť se jednalo o právní řízení navazující na kontrolní řízení, s jehož závěry byli nejlépe seznámeni. V roce 2006 vedli inspektoři celkem 116 správních řízení, přičemž 107 z těchto řízení bylo provedeno příkazem podle § 150 SŘ, a to zejména v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení. Z celkového počtu 116 správních řízení vedených inspektory se pak 89 týkalo právě oblasti obchodních sdělení a 27 řízení bylo mimo oblast obchodních sdělení – ve věci ochrany osobních údajů. V oblasti nevyžádaných obchodních sdělení bylo uloženo celkem 88 pokut příkazem a 1 pokuta rozhodnutím. V ostatních případech bylo uloženo 64 pokut. Pravomocně ukončených řízení v roce 2006 bylo 100. Nejvyšší pokuta byla uložena ve výši 150 000 Kč, a to soukromé zdravotnické společnosti.²⁰⁵ V ostatních věcech (mimo nevyžádaná obchodní sdělení) bylo ve správním řízení uloženo celkem 64 pokut.

[online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3037

²⁰⁴ Úřad. Tisková zpráva ze dne 4. dubna 2007. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://www.uouu.cz/tiskova-zprava-4-4-2007/ds-1229/archiv=0&p1=3938>

²⁰⁵ Úřad pro ochranu osobních údajů. Výroční zpráva Úřadu za rok 2006, s. 239, 40 a 7.

[online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3039

Do roku 2006 nebyla žádná z žalob, kterými byla rozhodnutí Úřadu o spáchání správního deliktu napadena, úspěšná. V roce 2006 dokonce naopak Nejvyšší správní soud potvrdil, na podkladě kasační stížnosti, „že v souladu se zákonem byla uložena i dosud nejvyšší pokuta ve výši 3 000 000 Kč, udělená za absenci opatření směřujících k bezpečnosti údajů, což umožnilo, že došlo k neoprávněnému přístupu a k odcizení záznamového média, obsahujícího významné množství osobních údajů klientů jedné z českých pojišťoven, a tyto údaje byly vystaveny nebezpečí jejich neoprávněného zpracování či jiného zneužití.“²⁰⁶ V roce 2006 však došlo v jednom ze 4 případů, kdy byla proti rozhodnutí Úřadu podána žalob v rámci soudního přezkumu správního Městským soudem ke zrušení rozhodnutí Úřadu a vrácení věci k dalšímu řízení. V jednom případě Městský soud v Praze rozhodl usnesením o zastavení řízení z důvodu stažení žaloby. Zbylé dvě podané žaloby proti rozhodnutí Úřadu Městský soud v Praze zamítl, a na základě kasační stížnosti o nich následně rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že v jednom případě kasační stížnost zamítl a ve druhém případě pak vrátil věc Městskému soudu k novému řízení. V roce 2016 na soudní přezkum dále čekalo 14 případů (tj. druhoinstančních rozhodnutí Úřadu) a v průběhu tohoto roku k nim přibyly 4 nové věci napadené správní žalobou.²⁰⁷

V roce 2007 bylo pravomocně ukončeno 69 řízení, v rámci kterých byly uloženy pokuty v celkové výši 437 000 Kč.²⁰⁸ Od 1. ledna 2007 byla odboru správních činností Úřadu, podle jeho organizačního řádu, nově svěřena agenda řízení podle § 17 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb., které vedl na základě podnětu samostatného oddělení registračního. Tato řízení byla vedena z úřední povinnosti v případech, kdy z podaného oznámení o zpracování osobních údajů vznikla důvodná obava, že by při tomto zpracování mohlo dojít k porušení zákona. Nejednalo se o správní řízení ve věcech přestupků, nýbrž o správní řízení, jehož výsledkem bylo rozhodnutí o nepovolení zpracování v případech, kdy bylo v rámci správního řízení shledáno, že původní důvodná obava byla oprávněná, případně mohlo též dojít k zastavení řízení, pokud bylo oznámení zpracování (tj. budoucího nasazení kamerových systémů) v souladu se zákonem. Přestupkových řízení v ostatních věcech bylo Úřadem vedeno 61, z toho ve 43 případech došlo k uložení pokuty.

V roce 2008 Úřad vedl celkem 81 správních řízení o pokutě ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení a 95 správních řízení na úseku ochrany osobních údajů.²⁰⁹ Žalob podaných na Úřad k soudu bylo 13, z toho 1 byla soudem zamítnuta.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 33–34.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 41–42.

²⁰⁸ Úřad pro ochranu osobních údajů. Výroční zpráva Úřadu za rok 2007. s. 31. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3041

²⁰⁹ Výroční zpráva Úřadu za rok 2008, s. 8 [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3043

V roce 2009 bylo Úřadem ve věci nevyžádaných obchodních sdělení rozhodnuto ve 112 případech o uložení správní pokuty a dále Úřad vedl 100 správních řízení ve věcech ochrany osobních údajů.²¹⁰ Počet správních žalob podaných na Úřad v tomto roce činil 17. Správními soudy bylo 5 žalob zamítnuto a v jednom případě došlo ke zrušení rozhodnutí Úřadu. Ve věcech náhrady nemajetkové újmy vzniklé subjektům údajů v důsledku zpracování osobních údajů byly Úřadem podle § 21 zákona č. 101/2000 Sb. postoupeny civilním soudům k vydání rozhodnutí 3 věci.

V roce 2010 bylo Úřadem vedeno 96 správních řízení o pokutě ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení.²¹¹ Správních řízení mimo oblast obchodních sdělení bylo vedeno celkem 156. Rozkladem bylo napadeno 46 prvoinstančních rozhodnutí Úřadu, 23 rozkladů bylo odvolacím orgánem zamítnuto. Na základě podaných rozkladů bylo 9 rozhodnutí 1. stupně zrušeno a věc mu byla vrácena k novému projednání, v 6 případech bylo rozhodnutí zrušeno a řízení zastaveno a v 7 případech bylo prvoinstanční rozhodnutí Úřadu změněno. Proti rozhodnutí Úřadu bylo k soudu podáno 18 správních žalob, 7 žalob bylo zamítnuto a 6 rozhodnutí Úřadu bylo na základě správních žalob zrušeno.²¹²

V roce 2011 se Úřad v rámci svého Informačního bulletinu věnoval dvěma stěžejním oblastem zpracování osobních údajů, které by z pohledu Úřadu zasluhovaly speciální legislativní úpravu, a sice využívání genetických údajů a zpracování DNA dat a využívání kamer a kamerových systémů, s ohledem na absenci uceleného legislativní zakotvení. V roce 2011 bylo vedeno celkem 63 správních řízení o pokutě ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení.²¹³ Správních řízení mimo oblast obchodních sdělení bylo Úřadem vedeno celkem 132. Rozkladem bylo napadeno 49 prvoinstančních rozhodnutí Úřadu, 25 podaných rozkladů bylo zamítnuto, 10 rozhodnutí bylo zrušeno a řízení zastaveno, rozhodnutí zrušeno a věc vrácena správnímu orgánu prvního stupně k novému projednání byla v 8 případech, prvostupňové rozhodnutí bylo změněno v 5 případech. Proti rozhodnutí Úřadu bylo k soudu podáno 10 správních žalob, 4 žaloby byly správními soudy zamítnuty a 5 rozhodnutí Úřadu bylo na základě správních žalob zrušeno.²¹⁴

V roce 2012 bylo vedeno celkem 23 řízení o pokutě ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení.²¹⁵ Správních řízení mimo oblast obchodních sdělení bylo vedeno celkem 142. Rozklady

²¹⁰ Výroční zpráva Úřadu za rok 2009, s. 8. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3045

²¹¹ Výroční zpráva Úřadu za rok 2010, s. 8.-9 [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=48832

²¹² Tamtéž, s. 8- 9.

²¹³ Výroční zpráva Úřadu za rok 2011, s. 7. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3049

²¹⁴ Tamtéž, s. 8.

²¹⁵ Výroční zpráva Úřadu za rok 2012, s. 9. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

bylo napadeno 43 rozhodnutí Úřadu, z toho bylo zamítnutých 31 rozkladů, ve 4 případech bylo rozhodnutí zrušeno a věc byla vrácena k novému projednání, zastaveno řízení bylo v 8 případech, v 9 případech došlo ke změně rozhodnutí. Proti rozhodnutí Úřadu bylo v roce 2012 k soudu podáno 9 správních žalob, 5 žalob bylo správními soudy zamítnuto a ve 3 případech byla rozhodnutí Úřadu správními soudy zrušena.²¹⁶

V roce 2013 bylo Úřadem vedeno 33 řízení o uložení sankce v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení.²¹⁷ Správních řízení mimo oblast obchodních sdělení bylo vedeno celkem 132. Rozklady bylo napadeno 32 rozhodnutí Úřadu. Zamítnuto bylo 23 rozkladů, ve 3 případech bylo prvoinstanční rozhodnutí zrušeno a věc byla vrácena k novému projednání, zrušeno rozhodnutí a zastaveno řízení bylo ve 2 případech a ve 3 případech došlo ke změně rozhodnutí. Proti rozhodnutí Úřadu bylo v roce 2013 k soudu podáno celkem 18 správních žalob, 8 žalob bylo správními soudy zamítnuto a ve 3 případech byla rozhodnutí Úřadu správními soudy zrušena.²¹⁸

V Roce 2014 bylo Úřadem vydáno 8 rozhodnutí o uložení sankce v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení.²¹⁹ Správních řízení mimo oblast obchodních sdělení bylo vedeno celkem 105. Rozklady bylo napadeno 32 rozhodnutí Úřadu, 20 rozkladů bylo zamítnuto, ve 2 případech bylo rozhodnutí zrušeno a věc byla vrácena k novému projednání, zastaveno řízení bylo v 5 případech v 6 případech došlo ke změně rozhodnutí. Proti rozhodnutí Úřadu bylo v roce 2014 k soudu podáno celkem 10 správních žalob, 4 žaloby byly správními soudy zamítnuty a ve 9 případech bylo rozhodnutí Úřadu správními soudy zrušeno.²²⁰

Rok 2015 byl dalším přelomovým rokem Úřadu. Po 10 letech skončil ve funkci předsedy Úřadu RNDr. Igor Němec. Ve funkci ho vystřídala bývalá ústavní soudkyně JUDr. Ivana Janů, která nejen, že udržela vysokou laťku úrovně dozorové (zejména pak rozhodovací) činnosti Úřadu, kterou nastavili její dva předchůdci, ale v rámci rozhodovací činnosti byl patrný odklon od právního formalismu a naopak příklon k většímu akcentu spravedlnosti v duchu ústavněprávního rozhodování. Jmenování JUDr. Ivany Janů do funkce předsedkyně Úřadu, bylo pro Úřad správnou volbou, neboť se neobávala podílet na některých přelomových rozhodnutích Úřadu, posléze potvrzených v rámci soudního přezkumu správními soudy. Je nepochybné, že právě tento přístup, tedy odhodlání k vydání přelomových rozhodnutí v oblasti

https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=5178

²¹⁶ Tamtéž, s. 10.

²¹⁷ Výroční zpráva Úřadu za rok 2013, s. 8. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=9302

²¹⁸ Tamtéž, s. 9.

²¹⁹ Výroční zpráva Úřadu za rok 2014, s. 10. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=14473

²²⁰ Tamtéž, s. 11.

ochrany osobních údajů, funkce předsedy Úřadu vyžaduje. Stejně tak je pro výkon této funkce velmi žádoucí dlouholetá praxe v rozhodovací činnosti v rámci působnosti Úřadu, ideálně přímo v oblasti ochrany osobních údajů, či alespoň obecně v oblasti lidskoprávní. Co se týče samotné rozhodovací činnosti Úřadu, pak v roce 2015 bylo Úřadem uloženo mimo oblast nevyžádaných obchodních sdělení celkem 15 nápravných opatření. Ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení Úřad vedl celkem 23 správních řízení, ve kterých byla uložena pokuta.²²¹ Úřad vedl v prvním stupni 61 přestupkových řízení ve věcech ochrany osobních údajů a ve 40 případech upustil od uložení pokuty podle ustanovení § 40a zákona č. 101/2000 Sb. V roce 2015 bylo podáno 28 rozkladů proti prvostupňovým rozhodnutím Úřadu, zamítnuto bylo 19 rozkladů, rozhodnutí bylo zrušeno a věc vrácena prvnímu stupni ve 3 případech, rozhodnutí bylo zrušeno a řízení zastaveno ve 4 případech, ke změně rozhodnutí správního orgánu prvního stupně došlo také ve 4 případech. Proti Úřadu bylo podáno celkem 12 správních žalob, 7 žalob správní soudy zamítly a 5 rozhodnutí Úřadu zrušily.²²²

V roce 2016 bylo Úřadem uloženo mimo oblast nevyžádaných obchodních sdělení celkem 21 nápravných opatření. Ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení Úřad vedl celkem 15 řízení, ve kterých byla udělena sankce.²²³ Úřad vedl v prvním stupni 66 přestupkových řízení ve věcech ochrany osobních údajů, a ve 33 případech upustil od uložení pokuty podle § 40a zákona č. 101/2000 Sb. Rozklady bylo v roce 2016 napadeno 22 prvostupňových rozhodnutí Úřadu, 12 rozkladů bylo zamítnuto, rozhodnutí bylo zrušeno a věc vrácena prvnímu stupni ve 3 případech, rozhodnutí bylo zrušeno a řízení zastaveno také ve 3 případech a ve 4 případech došlo ke změně rozhodnutí správního orgánu prvního stupně. Proti Úřadu bylo podáno 5 správních žalob, 11 žalob správní soudy zamítly a 3 rozhodnutí Úřadu zrušily.²²⁴

V roce 2017 vstoupil od 1. července v účinnost nový přestupkový zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a tato nová úprava se pochopitelně promítla i do rozhodovací činnosti Úřadu. Tento zákon nahradil dosavadní právní úpravu obsaženou v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích, který byl za 27 let doby své platnosti nesčetněkrát novelizován. Zákon č. 250/2016 Sb. představuje prakticky komplexní právní úpravu přestupkového práva hmotného i procesního, tedy správního trestního práva. Tento zákon upravuje zejména základy a podmínky odpovědnosti za přestupek, druhy sankcí a pravidla pro jejich ukládání, řízení

²²¹ Výroční zpráva Úřadu za rok 2015, s. 8. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=19843

²²² Tamtéž, str. 9.

²²³ Výroční zpráva Úřadu za rok 2016, s. 8. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=27256

²²⁴ Tamtéž, str. 9.

o přestupcích, postup před zahájením řízení a obsahové části rozhodnutí o přestupku. Označení této kodifikace „*přestupkový kodex*“ je proto dle mého názoru příznačné. Tato právní úprava však, na rozdíl od zvláštní části zákona č. 200/1990 Sb., neobsahuje konkrétní skutkové podstaty přestupků, které jsou upraveny zvláštními zákony.

Zvláštní zákony upravující jednotlivé přestupky jsou pak ve vztahu k obecnému přestupkovému kodexu ve vztahu speciality a mohou obsahovat odlišnou právní úpravu jejíž aplikace má přednost před úpravou obecnou. Skutkové podstaty jednotlivých přestupků jsou obsaženy v sankčních ustanoveních těchto zákonů upravujících výkon státní správy v rámci jejích jednotlivých úseků. Tato úprava přestupků byla zákonodárcem zvolena z důvodu provázanosti na ostatní části těchto zákonů, neboť skutkové podstaty jednotlivých přestupků zpravidla bývají navázány na porušení ustanovení (povinností) stanovených těmito zvláštními „sektorovými“ zákony. Současně se zákonem č. 250/2016 Sb. byl rovněž přijat zákon č. 251/2016 Sb., který vstoupil v účinnost rovněž 1. července 2017, upravující skutkové podstaty přestupků, které nebylo možno převést do jiných zákonů, v nichž jsou stanoveny povinnosti, jejichž porušení je znakem převáděných skutkových podstat. Tyto skutkové podstaty nebylo vhodné zařadit (resp. převést z někdejší zvláštní části zák. č. 200/1990 Sb., ve které byly obsaženy do 30. června 2017), do jiných právních předpisů, regulujících konkrétní právní oblast. Jedná se tedy o obecně naformulované skutkové podstaty (např. přestupky proti pořádku ve státní správě vyskytující se na více úsecích státní správy, přestupky proti veřejnému pořádku, přestupky proti občanskému soužití či přestupky proti majetku) aplikovatelné v případě, že zvláštní (odvětvový) zákon nestanoví speciální úpravu.

Skutkové podstaty přestupků v dozorové působnosti Úřadu, zejména tedy na úseku ochrany osobních údajů, jsou obsaženy v zák. č. 110/2019 Sb. s tím, že přestupky podle čl. 62 se týkají porušení zde vymezených ustanovení nařízení (EU) 2016/769 a obecné podmínky pro ukládání správních pokut za tyto přestupky jsou upraveny v čl. 83 tohoto nařízení.

Snad největší změnou, zásadní novinkou, jakou nový přestupkový kodex pro rozhodovací činnost Úřadu v rámci správního trestání přinesl, bylo rozšíření obsahu **pojmu přestupek**, který od účinnosti tohoto zákona zahrnuje vedle stávajících přestupků fyzických osob i jiné správní delikty fyzických osob, podnikajících fyzických osob a osob právnických.

Problémy v aplikační praxi rozhodovací činnosti Úřadu způsobovalo zejm. ustanovení § 112 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb. v části čtvrté nazvané společná, přechodná a závěrečná ustanovení, a to konkrétně ustanovení, které se vztahovalo k promlčení a prekluzi práv a znělo takto: „*Ustanovení dosavadních zákonů o lhůtách pro projednání přestupku nebo jiného správního deliktu, lhůtách pro uložení pokuty za přestupek nebo jiný správní delikt a lhůtách pro*

zanik odpovědnosti za přestupek nebo jiný správní delikt se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona nepoužijí.“ Městský soud v Praze podal návrh na zrušení výše uvedeného ustanovení zákona č. 250/2016 Sb. pro jeho rozpor s ústavním pořádkem ČR, neboť shledal ustanovení § 112 odst. 2 větu první zákona o odpovědnosti za přestupky za rozporné s čl. 40 odst. 6 LPS dle něhož se trestnost činu posuzuje dle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán a dle něhož se pozdějšího zákona užije, jestliže je to pro pachatele příznivější. Podstatou problému v dané věci projednávané Městským soudem v rámci soudního řízení správního²²⁵ bylo, že zatímco podle dosavadního zákona o přestupcích č. 200/1990 Sb., zanikla odpovědnost za přestupek uplynutím nejpozději do 2 let od jeho spáchání, podle zákona o odpovědnosti za přestupky č. 250/2016 Sb. zanikla odpovědnost nejpozději uplynutím 3 let od jeho spáchání.²²⁶ Tato časová diference měla pochopitelně zákonitě vliv na výsledek při posouzení promlčení odpovědnosti za přestupek podle obou výše uvedených zákonů, přičemž ustanovení § 112 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb. ukládalo správnímu orgánu postupovat podle ustanovení tohoto zákona ode dne nabytí jeho účinnosti, tedy aplikovat v daném případě pro pachatele přestupku přísnější právní úpravu promlčení. Podle mého názoru je vůbec s podivem, že takováto právní úprava byla zákonodárcem schválena.

Městský soud v Praze uvedl, že: „*Trestání za správní delikty a přestupky podléhá stejnému režimu jako trestání za trestné činy a také na trestání za přestupky se vztahuje čl. 40 odst. 6 Listiny. Promlčení odpovědnosti za přestupek (stejně jako promlčení trestní odpovědnosti) je institutem hmotného práva, nikoli práva procesního. Městský soud spatřuje smysl čl. 40 odst. 6 Listiny v tom, aby podmínky trestnosti (včetně promlčení) byly pachateli známy již v okamžiku spáchání protiprávního jednání a nemohly být dodatečně zpříšňovány. K výsledku reprobovanému čl. 40 odst. 6 Listiny však směřuje § 112 odst. 2 věta první zákona o odpovědnosti za přestupky ve věci, kterou městský soud posuzuje. Dané ustanovení je natolik jednoznačné, že ho nelze vyložit ústavně souladným způsobem.*“²²⁷

²²⁵ Pozn.: Správní řízení soudní před Městským soudem bylo vedeno o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva dopravy, jímž bylo zamítnuto odvolání a potvrzeno rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy o přestupku podle ustanovení § 125c odst. 1 písm. d) a k) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů. Šlo o přestupek spočívající v tom, že řidič osobního automobilu při couvání narazil do jiného automobilu a po krátkém jednání s účastníky nehody z místa nehody odjel do bydliště majitele vozu, kde se na výzvu policejní hlídky odmítl podrobit dechové zkoušce na alkohol, a následně odmítl odběr krve a moči i v nemocnici, kam byl hlídkou eskortován. Za přestupek byla uložena pokuta ve výši 25000 Kč a zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 12 měsíců. Přestupek byl spáchán dne 24.2.2016, tj. předtím, než dne 1.7.2017 nabyl účinnosti zákon o odpovědnosti za přestupky.

²²⁶ Pozn. Zákon č. 101/2000 Sb. ve svém ustanovení § 46 odst. 3 upravoval prekluzivní dobu, podle které odpovědnost za správní delikt u právnické osoby zanikla, jestliže správní orgán o tomto deliktu nezahájil řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán.

²²⁷ Nález Pl. ÚS 15/19 ze dne 4. února 2020. Bod 4.[online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2020/Pl._US_15_19_na_web.pdf

Městský soud v Praze rovněž poukázal na zákon č. 204/2015 Sb., jímž byl s účinností od 1. října 2015 novelizován § 20 zákona o přestupcích tak, že došlo k prodloužení jednorochní lhůty pro zánik odpovědnosti za přestupek. Dle přechodných ustanovení k zákonu č. 204/2015 Sb. se nová úprava měla užít jen na přestupky spáchané po účinnosti tohoto zákona. Dle Městského soudu v Praze jde o ústavně souladnou úpravu a není zřejmé, proč se zákonodárce rozhodl v zákoně o odpovědnosti za přestupky postupovat opačně, tj. vztáhnout pozdější a méně příznivou úpravu zániku odpovědnosti za přestupek i na přestupky spáchané před účinností zákona o odpovědnosti za přestupky.²²⁸

Problematické ustanovení § 112 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb. bylo posléze na návrh Městského soudu v Praze zrušeno nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 15/19 ze dne 4. února 2020 a to dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů. V předmětném nálezu se Ústavní soud zabýval tím, zda lze pojem promlčení zahrnout pod pojem trestnost ve smyslu ustanovení čl. 40 odst. 6 LPS, neboť, jak uvedl: „*Dojde-li totiž na základě nové právní úpravy ke zrušení některých institutů zániku trestní odpovědnosti (zániku odpovědnosti za přestupek) či zpřísnění podmínek pro jejich užití u těch institutů zániku odpovědnosti, které právní úprava účinná v době spáchání činu znala, dochází tím nově ke zpřísnění trestnosti.*“²²⁹ Ústavní soud došel v tomto ohledu k závěru, že: „*Jak úprava promlčení trestní odpovědnosti tak promlčení odpovědnosti za přestupek je přitom součástí vymezení trestnosti podle čl. 40 odst. 6 Listiny. Jednak jde o instituty upravující zánik trestní odpovědnosti či odpovědnosti za přestupek, což je vedle úpravy jejich vzniku a trvání součástí vymezení trestnosti. Jednak lze poukázat na důvody, pro které trestněprávní doktrína řadí promlčení trestní odpovědnosti mezi instituty hmotněprávní, byť má procesněprávní důsledky, které jsou však až druhotné. Vychází tak z toho, že promlčením zaniká trestnost, a tudíž jde o součást úpravy, která vymezuje trestnost (jde o negativní podmínku trestnosti).*“²³⁰ S tímto výkladem Ústavního soudu, že, jak pojem promlčení, tak pojem prekluze jsou součástí vymezení trestnosti, beze zbytku souhlasím. Stejně jako se zrušením protiústavního ustanovení § 112 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., které působilo problémy i v rámci rozhodovací činnosti Úřadu.

V roce 2017 bylo vedeno celkem 18 řízení o sankci ve věcech nevyžádaného obchodního sdělení. Nápravných opatření mimo oblast nevyžádaných obchodních sdělení bylo uloženo celkem 16.²³¹ Ve věcech ochrany osobních údajů byla vedena správní přestupková řízení na 1. stupni,

²²⁸ Tamtéž, bod. 5.

²²⁹ Tamtéž, bod 47.

²³⁰ Bod 54.

²³¹ Výroční zpráva Úřadu za rok 2017., s. 8 [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=29122

v rámci kterých byla uložena pokuta celkem v 61 případech. V 34 případech došlo k upuštění od uložení pokuty podle ustanovení § 40a zákona č. 101/2000 Sb. Rozklady bylo napadeno 25 prvoinstančních rozhodnutí Úřadu. Odvolacím orgánem bylo zamítnuto 16 rozkladů, zrušeny a vráceny k novému projednání správním orgánem prvního stupně byly 3 věci, ke zrušení rozhodnutí a zastavení řízení došlo v 1 případě a ke změně rozhodnutí prvního stupně též v 1 případě. Za rok 2017 byly podány pouze 2 správní žaloby, správními soudy však byly projednávány žaloby, které k nim byly podány v dřívějších letech. V roce 2017 bylo proto zamítnuto 11 správních žalob proti rozhodnutím Úřadu a zrušena 3 jeho rozhodnutí.²³²

Rok 2018, ve kterém dne 25. května vstoupilo v účinnost nařízení (EU) 2016/679, byl (oproti očekávání veřejnosti) pro Úřad přelomovým pouze částečně, neboť aplikační zákon sloužící k implementaci tohoto nařízení, byl přijat až v dubnu následujícího roku. V roce 2018 bylo Úřadem uloženo mimo oblast nevyžádaných obchodních sdělení celkem 28 opatření k nápravě a 4 pokuty za neposkytnutí součinnosti v kontrolním řízení. Ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení Úřad vedl celkem 26 řízení, ve kterých byla udělena sankce a v 10 případech byla ve správním řízení za neposkytnutí součinnosti v souvislosti v kontrolním řízením uložena pokuta.²³³ Úřad vedl v prvním stupni celkem 56 přestupkových řízení ve věcech ochrany osobních údajů, dále v 38 případech upustil od uložení pokuty podle § 40a zákona č. 101/2000 Sb. a 17 případů bylo odloženo. Rozklady bylo v roce 2018 napadeno 25 prvostupňových rozhodnutí Úřadu a bylo rozhodováno i o rozkladech z předešlého roku. Ve 22 případech došlo k zamítnutí rozkladu, ke zrušení rozhodnutí a vrácení věci k novému projednání prvoinstančnímu orgánu došlo v 7 případech, zastaveno řízení bylo ve 4 případech a ke změně rozhodnutí došlo ve 3 případech. Proti Úřadu bylo podáno 8 správních žalob, 1 žaloba byla soudem zamítnuta a 4 rozhodnutí Úřadu byla zrušena.²³⁴

Dnem 24. dubna 2019 Sb. vstoupil v účinnost zákon 110/2019 Sb., kterým byl, rovněž k tomuto dni, zrušen zákon č. 101/2000 Sb. Přijetí tohoto zákona znamenalo částečný přelom v rozhodovací praxi Úřadu, a to zejména v oblasti trestání orgánů veřejné moci a veřejných subjektů ve smyslu čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679. Jak již bylo uvedeno v kapitole 1, v pododdílu věnovanému právní úpravě podle zákona č. 110/2019 Sb., zákonodárce zcela znemožnil Úřadu jako dozorovému orgánu uložit správní trest subjektům vymezeným v čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/67 za porušení ustanovení § 61 upravující zákaz zveřejnění osobních

²³² Tamtéž, s.9.

²³³ Výroční zpráva Úřadu za rok 2018., s. 8 [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=33526

²³⁴ Tamtéž, s.9.

údajů a za porušení § 62 upravujícího přestupky spočívající v porušení v tomto ustanovení vymezených článku nařízení (EU) 2016/679. Zákon č. 110/2019 Sb. pak ve svém § 66 odst. 5 stanovil pravidlo, dle kterého se: „*Řízení zahájená podle zákona č. 101/2000 Sb., která nebyla pravomocně skončena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se dokončí podle zákona č. 101/2000 Sb.*“. Toto pravidlo pak Úřad jako dozorový orgán musel ve své rozhodovací činnosti aplikovat. Zároveň však musel Úřad postupovat i v souladu se zásadní zásadou trestního práva zakotvenou v čl. 40 odst. 6 LPS, dle které platí zákaz retroaktivity přísnějšího trestního zákona a zároveň je přikázána aplikace příznivějšího práva ve prospěch pachatele. Tato zásada je aplikovatelná i na správní trestání.²³⁵

Je pozoruhodné, že zatímco zákonodárce v § 66 odst. 5 zákona č. 110/2016 Sb. stanovil správním orgánům limitaci pro aplikaci nové právní úpravy, a to na pravomocně neskončená řízení, Nejvyšší správní soud ČR stanovil aplikovat zásadu příkazu retroaktivity ve prospěch pachatele obsaženou v čl. 40 odst. 6 LPS a v § 2 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb. i krajským soudům v rámci soudního přezkumu správního, tedy i u pravomocných rozhodnutí, čímž zcela prolomil právní jistotu adresátů právních norem. Nejvyšší správní soud ČR v souvislosti s otázkou trestání orgánů veřejné moci a veřejných subjektů za porušení zákona č. 110/2019 Sb. rozhodoval ve stínu svého dřívějšího kontroverzního rozhodnutí. Tímto rozhodnutím je usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 5 As 104/2013–63 ze dne 16. listopadu 2016, v němž dospěl tento senát k závěru, že: „*Rozhoduje-li krajský soud ve správním soudnictví o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, kterým bylo rozhodnuto o vině a trestu za správní delikt v situaci, že zákon, kterého bylo použito, byl po právní moci správního rozhodnutí změněn nebo zrušen, je povinen přihlídnout k zásadě vyjádřené ve větě druhé čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, podle níž se trestnost činu posoudí a trest ukládá podle právní úpravy, která nabyla účinnosti až poté, kdy byl trestný čin spáchán, je-li to pro pachatele příznivější.*“²³⁶

Tento právní názor Nejvyššího správního soudu ČR je podle mne v naprostém rozporu s ustanovením § 75 SŘS dle kterého: „*Při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového*

²³⁵ Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 6 A 126/2002-27 ze dne 27. října 2004, „*Také trestání za správní delikty musí podléhat stejnému režimu jako trestání za trestné činy a v tomto smyslu je třeba vykládat všechny záruky, které se podle vnitrostátního práva poskytují obviněnému z trestného činu. Je totiž zřejmé, že rozhraničení mezi trestnými (a tedy soudem postižitelnými) delikty a delikty, které stíhají a trestají orgány exekutivy, je výrazem vůle suverénního zákonodárce; není odůvodněno přirozenoprávními principy, ale daleko spíše je výrazem trestní politiky státu. Bylo by ostatně možno na mnohých případech z historického právního vývoje dokumentovat, že např. snaha účelově snížit nepříznivě se vyvíjející počty spáchaných trestných činů vedla v některých případech ke změnám zákonů, přesouvajícím trestné činy méně závažné do kategorie přestupků, anebo na druhé straně rozmáhající se drobné delikty byly novelami zákonů přesunuty do kategorie činů soudně trestných.*“

[online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://sbirka.nssoud.cz/cz/spravni-trestani-a-pravo-stare-a-nove.p427.html>
²³⁶ Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu čj. 5 As 104/2013 – 63 ze dne 16. listopadu 2016. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/640639>

a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.“ Ve svém důsledku tak jde výše uvedený právní názor rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ČR proti smyslu celého správního soudnictví. V daném případě se jedná o konflikt dvou právních úprav a otázku, zda upřednostnit *lex specialis* (tedy právní úpravu v SŘS, konkrétně výše uvedený čl. 75) nebo *lex superior* (čl. 40 odst. 6 LPS), přičemž tato zásada byla v českém právním řádu přijata v době, kdy neexistovala speciální právní úprava správního soudnictví. Správní soudnictví totiž není, (na rozdíl od řízení trestního), koncipováno jako jednotné řízení navazující na správní řízení, nýbrž jako **přezkum věcí již pravomocně rozhodnutých správním orgánem**. Výklad Nejvyššího soudu ČR však tuto koncepci správního soudnictví, zakotvenou v § 75 SŘS mění, a svým výkladem tak zcela nelogicky činí soudní řízení správní pokračováním správního řízení (tj. před správním orgánem). Jsem toho názoru, že i ústavní zásady by měly být vykládány v souladu se smyslem (tedy samotnou podstatou) zvláštních právních úprav vztahujících se k určitým druhům řízení. V opačném případě by tyto speciální právní úpravy ztrácely svůj smysl. Ústavní zásada podle čl. 40 odst. 6 je dle konstatní judikatury Nejvyššího správního soudu ČR aplikovatelná i na správní trestání, ovšem právě s akcentem na ustanovení § 75 SŘS by k její aplikaci mělo docházet jen v řízení před správním orgánem. Naprosto proto souhlasím s právními názory soudců Nejvyššího správního soudu ČR prof. Zdeňka Kühna, Jany Brothánkové a Lenky Matyášové vyjádřenými v odlišném stanovisku (disentu) k tomuto usnesení a sice, že není pravdou, že čl. 40 odst. 6 Listiny vyžaduje, aby správní soud bral v potaz změnu právní úpravy ve prospěch pachatele správního deliktu, jakkoliv tato změna nastala až poté, co rozhodnutí správního orgánu nabylo právní moci. Ve skutečnosti žádný takový požadavek neplyne ani z LPS, ani z EÚLP. Zcela souhlasím s tím, že: *“Žádný ústavní princip neukládá správním soudům prolomit § 75 odst. 1 s. ř. s. a brát v potaz změny právní úpravy, které nastanou až v průběhu řízení před soudem.”*²³⁷ Jak je dále v tomto disentu uvedeno: *„[...] požadavek zohlednit změnu právní úpravy po právní moci správního rozhodnutí neplyne ani z judikatury ESLP, ani z Ústavního soudu.”*²³⁸ ... *„S požadavky judikatury ESLP je naprosto souladná česká „retrospektivní“ koncepce správního soudnictví, vyjádřená v § 75 odst. 1 s. ř. s. Tato norma v zásadě fixuje právní a skutkový stav přezkumu správního rozhodnutí zpětně k okamžiku vydání pravomocného správního rozhodnutí. Jak totiž vysvětluje ESLP, čl. 6 odst. 1 Úmluvy vyžaduje, aby rozhodnutí správních orgánů trestní povahy byla přezkoumatelná soudem vybaveným úplnou přezkumnou pravomocí, tedy způsobilým zabývat se jak otázkami skutkovými, tak právními (viz rozsudek ESLP ze dne 10. 2. 1983 Albert a Le Compte proti Belgii, č. 7299/75 a 7496/76, § 29, nebo ze dne 18. 7. 2006, Štefanec proti České republice, č. 75615/01,*

²³⁷ Tamtéž. Odlišné stanovisko soudců část I.

²³⁸ Tamtéž. část. I. Bod [5].

§ 26–27). *Požadavky spravedlivého procesu vyvěrající z čl. 6 odst. 1 Úmluvy v žádném případě nepožadují, aby správní soud nezávisle na správním orgánu vzal v úvahu i veškeré skutečnosti a právní změny, které nastaly až po vydání napadeného správního rozhodnutí.*“²³⁹

Nejvyšší správní soud ČR výše uvedeným rozšířeným stanoviskem argumentoval ve svém rozsudku sp. zn. 4 As 376/2019 ze dne 11. února 2020²⁴⁰, kdy rozhodoval v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 10 A 150/2016–26 ze dne 19. září 2019, kterým zamítl žalobu proti rozhodnutí Úřadu.

Ve výše uvedeném rozsudku Nejvyšší správní soud ČR konstatoval, že v posuzovaném případě nelze považovat napadený rozsudek Městského soudu v Praze za nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů dle § 103 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb. SŘS. Dále pak v bodě 23 svého rozsudku uvedl, že účastník řízení v kasační stížnosti nerozporoval, že by se v projednávaném případě dopustil přestupku dle § 45 odst. 1 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. spočívajícího v tom, že zpracovával citlivé údaje o zdravotním stavu konkrétních žáků či studentů bez jejich souhlasu. Výše uvedenému přestupku dle Nejvyššího správního soudu ČR odpovídá v nové právní úpravě přestupek dle ustanovení § 62 odst. 1 písm. b) zákona č. 101/2000 Sb. ve spojení s čl. 9 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679. Podle ustanovení § 62 odst. 5 zákona č. 110/2016 Sb. pak ve spojení s čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679 Úřad upustí od uložení správního trestu, jde-li o správce a zpracovatele, který je orgánem veřejné moci. Kasační stížnost však Nejvyšší správní soud ČR uznal důvodnou pro nezákonnost napadeného rozsudku spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení dle § 103 odst. 1 písm. a) SŘS. K tomu Nejvyšší správní soud ČR blíže uvedl, že Městský soud v Praze pochybil, když nezohlednil příznivější právní úpravu svědčící ve prospěch stěžovatele (účastníka řízení), kdy mu nelze podle ustanovení § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. ve spojení s čl. 83 odst. 7 nařízení (EU) 2016/679 jakožto orgánu moci veřejné uložit správní trest.

Přestože pro účastníka řízení příznivější právní úprava podle zákona č. 110/2019 Sb. vešla v **účinnost až po právní moci žalobou napadeného správního rozhodnutí**, podle názoru Nejvyššího správního soudu (opřené o jeho výše uvedenou problematickou prejudikaturu) měl Městský soud v Praze v rámci řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, kterým bylo rozhodnuto o vině a trestu za správní delikt, tuto příznivější právní úpravu aplikovat v souladu s usnesením rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 104/2013-46 ze dne 16. listopadu 2016.

²³⁹ Tamtéž. Bod [6].

²⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 4 As 376/2019–63 ze dne 16. listopadu 2016. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/653652>

Úřad ve svém vyjádření ke kasační stížnosti v této věci (ve shodě s mým názorem) poukázal zejména na skutečnost, že účinky ustanovení § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb., tedy zákonem nařízeného obligatorního upuštění od uložení správního trestu veřejným subjektům (tj. správcům a zpracovatelům uvedeným v čl. 83 odst. 7 nařízení), v podstatě zakládají manifestní nerovnost subjektů před zákonem, jež by byla obtížně ústavněprávně obhajitelnou. Úřad jako nezávislá instituce při přijímání nového legislativního ustanovení o upuštění od postihu veřejných subjektů byl pro zachování tehdejšího legislativního stavu (pokuta maximálně 10 milionů Kč), a to z toho důvodu, že se tento systém pro veřejné orgány v minulosti osvědčil, zejména z hlediska odpovědnosti konkrétních zaměstnanců, a jeho zachování by nebylo natolik disproporční ve vztahu k odpovědnosti podnikatelských subjektů, jak je tomu nyní. Podnikatelské subjekty při porušení ochrany osobních údajů jsou vystaveny pokutám až 20 mil. EUR. Přitom je notoricky známo, že státní orgány, jakožto orgány veřejné moci, rovněž disponují a zpracovávají enormní množství osobních údajů občanů, navíc mnohdy i v kritických informačních systémech. **Specifický charakter takto koncipovaného zmírnění příslušných ustanovení zákona by měl vylučovat podřazení věci pod rozsah ústavněprávní zásady dle čl. 40 odst. 6 LPS v rámci správního soudnictví.** I v rámci přechodných ustanovení v § 66 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb., zákonodárce stanovil, že „řízení zahájená podle zákona č. 101/2000 Sb., která nebyla pravomocně skončena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se dokončí podle zákona č. 101/2000 Sb.“ Je tedy zjevné, že zákonodárce dal před případnou příznivější právní úpravou (v závislosti na jednotlivých subjektech) přednost právní jistotě účastníků řízení.²⁴¹

Vzhledem k tomu, že správní orgán je dle § 78 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb. SŘS vázán právním názorem, který vyslovil Nejvyšší správní soud ČR ve svém zrušujícím rozsudku, byl Úřad proto nucen ve věci znovu rozhodnout a od uložení správního trestu v daném případě upustit v souladu s novou, pro účastníka řízení jako orgán moci veřejné, příznivější právní úpravou, která vešla v účinnost až po právní moci rozhodnutí Úřadu č. j. SPR-2298/10-61 ze dne 21. června 2016 napadeného správní žalobou u Městského soudu v Praze. S ohledem na zásadu hospodárnosti a rychlosti správního řízení vyjádřenou v § 6 SŘ ve věci rozhodl odvolací orgán.²⁴²

V roce 2019 Úřad uložil celkem 19 opatření k nápravě (mimo oblast obchodních sdělení) a byly uloženy 4 pokuty za neposkytnutí součinnosti v řízení o kontrole.²⁴³ Ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení Úřad vedl 28 řízení o sankci a v 11 případech uložil pokutu

²⁴¹ Rozhodnutí předsedkyně Úřadu Čj. SPR-2298/10-70 ze dne 14. května 2020. Bod 12. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=43028

²⁴² Tamtéž, bod 22.

²⁴³ Výroční zpráva Úřadu za rok 2019., s. 8. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=40546

za neposkytnutí součinnosti v řízení o kontrole.²⁴⁴ Ve věcech ochrany osobních údajů bylo v prvním stupni vedeno 32 řízení o sankci, v 25 případech došlo k upuštění od uložení pokuty podle § 40a zákona č. 101/2000 Sb. (případně podle nové právní úpravy - § 65 zákona č. 110/2019 Sb.). Ve 4 případech byl uložen správní trest napomenutí podle § 45 zákona č. 250/2016 Sb., který spočívá v tom, že Úřad upozorní pachatele na důsledky jeho protiprávního jednání, jenž mu podle zákona hrozí, pokud by se i v budoucnu dopouštěl podobného jednání. Upuštěno od uložení správního trestu z důvodu nemožnosti trestání orgánů veřejné moci a veřejných subjektů podle § 61 odst. 3 či § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. bylo v 7 případech. Proti rozhodnutí Úřadu jako správního orgánu prvního stupně bylo v roce 2019 podáno 15 rozkladů, přičemž na začátku roku byly pochopitelně vyřizovány i rozklady došlé v roce předešlém. Předsedkyně Úřadu zamítla 14 rozkladů, 6 věcí bylo vráceno správnímu orgánu prvního stupně k novému projednání, v jedné věci bylo prvostupňové rozhodnutí zrušeno a řízení zastaveno a ke změně prvostupňového rozhodnutí došlo ve 4 případech.²⁴⁵ Proti rozhodnutí Úřadu bylo v roce 2019 podáno 10 žalob, správními soudy bylo zamítnuto 6 žalob a v jednom případě bylo rozhodnutí Úřadu správním soudem zrušeno.

Rok 2020 byl pro Úřad a jeho rozhodovací praxi opět přelomový, neboť v září 2020 nastoupil do Úřadu bývalý státní tajemník Ministerstva vnitra Mgr. Jiří Kaucký. Jako dlouholetý pracovník Ministerstva vnitra má Mgr. Kaucký nadstandardní znalost správního práva, kterou v rámci svého vedení Úřadu uplatňuje. Vedení Úřadu však vyžaduje zejména dlouholetou praxi v oblasti ochrany osobních údajů. Absence této praxe se negativně promítá do chodu Úřadu a byla bohužel příčinou odchodu řady uznávaných odborníků, kteří v něm dlouhodobě působili a jejichž představy o chodu Úřadu, založené na jejich vysoké odbornosti a mnohaleté praktické zkušenosti, se neslučovaly s představami současného vedení, zejména s jeho byrokracií na úkor odbornosti.

Co se týče rozhodovací praxe Úřadu, byl rok 2020 významný zejména ve vztahu k nevyžádaným obchodním sdělením. V oblasti nevyžádaných obchodních sdělení bylo v roce 2020 podáno celkem 3031 stížností, v 15 případech uložil Úřad pokutu za neposkytnutí součinnosti v řízení o kontrole v celkové výši 993 000 Kč. Správních řízení ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení vedl Úřad 21, přičemž v 20 případech byla uložena sankce, včetně prozatím nejvyšší sankce za zasílání nevyžádaných obchodních sdělení ve výši 6 000 000 Kč. V soudním přezkumu rozhodnutí Úřadu pak byly správními soudy potvrzeny některé jeho důležité závěry ve vztahu k odpovědnosti za šíření nevyžádaných obchodních sdělení, které jsou blíže rozvedeny v následujícím oddílu této kapitoly.

²⁴⁴ Tamtéž, str. 9.

²⁴⁵ Tamtéž.

Mimo oblast obchodních sdělení uložil Úřad v roce 2020 celkem 8 opatření k nápravě a bylo uloženo 5 pokuty za neposkytnutí součinnosti v řízení o kontrole. Ve věcech ochrany osobních údajů bylo v prvním stupni vedeno 51 řízení o sankci, v 27 případech došlo k upuštění od uložení pokuty, v tomto roce už jen podle § 65 zákona č. 110/2019 Sb., neboť zákon č. 101/2000 Sb., byl zrušen ke dni 24. dubna 2019. Stejně jako v roce 2019 i v roce 2020 byl uložen správní trest napomenutí podle § 45 zákona č. 250/2016 Sb. ve 4 případech. Upuštěno od uložení správního trestu z důvodu nemožnosti trestání orgánů veřejné moci a veřejných subjektů podle § 61 odst. 3 či § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. bylo ve 3 případech.²⁴⁶

V roce 2020 bylo podáno proti prvostupňovému rozhodnutí Úřadu 18 rozkladů, z toho bylo 13 rozkladů druhým stupněm zamítnuto, a v 1 případě bylo na základě podaného rozkladu rozhodnutí správního orgánu prvního stupně změněno. V průběhu roku 2020 bylo podáno 5 správních žalob proti rozhodnutí Úřadu ve smyslu ustanovení § 65 SŘS. V témže roce správní soud rozhodl i o dříve podaných žalobách proti rozhodnutí Úřadu tak, že 11 těchto žalob bylo zamítnuto a v 1 případě došlo ke zrušení rozhodnutí Úřadu soudem.²⁴⁷

V následujícím roce, tj. v roce 2021, bylo Úřadem vedeno celkem 60 správních řízení podle zákona č. 110/2019 Sb. a bylo pravomocně uloženo 40 pokut za porušení nařízení (EU) 2016/679. Nejvyšší částka 2.000 000 Kč byla uložena za nesplnění uložených nápravných opatření. **Celková částka uložených pokut v souvislosti s porušením nařízení (EU) 2016/679 od 25. května 2018 činí 10 684 000 Kč.** Upuštěno od uložení správního trestu z důvodu nemožnosti trestání orgánů veřejné moci a veřejných subjektů podle § 61 odst. 3 či § 62 odst. 5 zákona č. 110/2019 Sb. bylo ve 12 případech a k upuštění od uložení pokuty podle § 65 zákona č. 110/2019 Sb. došlo v 10 případech.²⁴⁸ V případě nevyžádaných obchodních sdělení bylo Úřadem vedeno 23 řízení o sankci a 1 správní řízení ve věci neposkytnutí součinnosti v kontrolním řízení.²⁴⁹ Rozkladů bylo podáno celkem 18, bylo však rozhodováno ještě o 2 rozkladech z předešlého roku, 10 z těchto rozkladů bylo rozhodnutím předsedy Úřadu zamítnuto a 10 věcí bylo odvolacím orgánem vráceno prvostupňovému orgánu k novému projednání.²⁵⁰ V roce 2021 byla podána pouze 1 správní žaloba proti rozhodnutí Úřadu. Z žalob proti rozhodnutí Úřadu z předešlých let řešily správní soudy 9 případů, přičemž ve 3 případech došlo soudem k zastavení řízení, 3 žaloby byly soudem zamítnuty a ve 3 případech bylo rozhodnutí Úřadu soudem zrušeno.²⁵¹

²⁴⁶ Tamtéž, str. 9.

²⁴⁷ Tamtéž, str. 9.

²⁴⁸ Výroční zpráva Úřadu za rok 2021., s. 11. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=55760

²⁴⁹ Tamtéž, s. 12.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 13.

²⁵¹ Tamtéž, s.12.

Celkové číslo správních žalob podaných proti rozhodnutí Úřadu ke správnímu soudu od roku 2001, ke konci roku 2021 bylo 171.²⁵² Pokud by počet správních žalob proti Úřadu byl každý rok stejný (což pochopitelně není) jednalo by se o 8-9 správních žalob proti rozhodnutí Úřadu ročně.

Z popsaného a okomentovaného přehledu vývoje rozhodovací praxe Úřadu v tomto oddílu kapitoly 4 věnované rozhodovací činnosti Úřadu lze vyčíst, že většina rozkladů proti prvostupňovým rozhodnutím Úřadu byla zamítnuta, stejně jako většina správních žalob směřujících proti pravomocným rozhodnutím Úřadu.

Doba, za kterou v průměru správní soudy rozhodnou o žalobě proti rozhodnutí Úřadu a kasační stížnosti v souvislosti s rozhodnutím Úřadu činí v průměru 3 roky od zahájení těchto řízení. Ve skutkově jasných a právně jednodušších věcech rozhoduje Městský soud v Praze do půl roku od podání správní žaloby v dané věci.

Pokud mám vyhodnotit rozhodování správních soudů v obecné rovině, pak mohu konstatovat, že ve většině případů jsou rozhodnutí těchto soudů v oblasti ochrany osobních údajů po odborné stránce velmi kvalitní, odrážející nadstandardní orientaci většiny správních soudců v oblasti ochrany osobních údajů. Ovšem s některými závěry správních soudů se podle mého názoru ztotožnit nelze, jak bylo ostatně v rámci tohoto oddílu kapitoly 4 již uvedeno.

²⁵² Tamtéž.

4.2. Nevyžádaná obchodní sdělení

4.2.1. Úvod do problematiky

Jak již bylo uvedeno výše, rozhodovací činnost v oblasti nevyžádaných osobních sdělení tvoří jeden ze tří základních pilířů rozhodovací činnosti Úřadu. Problematika nevyžádaných obchodních sdělení je upravena v zákoně č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, kterým byla do českého právního řádu transponována směrnice č. 2000/31/ES o elektronickém obchodu. Dále byla tímto zákonem též transponována směrnice č. 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích), zakotvující ochranu osobních údajů fyzických osob, jakož i oprávněných zájmů právnických osob. Tato směrnice ve svém článku 5 zdůrazňuje povinnost členských států EU zajistit důvěrný charakter sdělení přenášených pomocí veřejné komunikační sítě a veřejně dostupných elektronických služeb. V jejím recitálu 40 je pak zdůrazněno, že „účastníkům²⁵³ musí být poskytnuta ochranná opatření proti zásahům do jejich soukromí způsobeným nevyžádanými sděleními pro účely přímého marketingu, zejména prostřednictvím automatických volacích zařízení, telefaxů a elektronické pošty, včetně SMS zpráv.“²⁵⁴ Jak je zde dále uvedeno, „Posílání těchto forem nevyžádaných obchodních sdělení může být na jednu stranu poměrně jednoduché a levné, ale na druhou stranu může způsobit příjemci zátěž a/nebo náklady. Navíc jejich objem může také v některých případech působit problémy sítím elektronických komunikací a koncovým zařízením. V případě takových forem nevyžádaných obchodních sdělení pro účely přímého marketingu je odůvodněné vyžadovat, aby byl získán výslovný souhlas příjemce předem, ještě před zasláním takových sdělení. Jednotný trh vyžaduje harmonizovaný přístup, aby byla zajištěna jednoduchá pravidla pro podniky i uživatele platná v celém Společenství.“²⁵⁵

Cílem této právní úpravy bylo posílit ochranu soukromí uživatele informační společnosti, přičemž **službou informační společnosti** se dle ustanovení § 2 písm. a) zákona č. 480/2004 Sb. rozumí „jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla za úplatu; služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací

²⁵³ Pozn.: Podle recitálu č. 12 této směrnice se jedná o účastníky veřejně dostupné služby elektronických komunikací, kterými mohou být fyzické nebo právnické osoby.

²⁵⁴ Směrnice č. 2002/58/ES, Konsolidovaná verze. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02002L0058-20091219&from=EN>

²⁵⁵ Tamtéž.

a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat“. **Uživatelé služby informační společnosti** je pak dle § 2 písm. e) zákona č. 480/2004 Sb. „*každá fyzická nebo právnická osoba, která využívá službu informační společnosti, zejména za účelem vyhledávání či zpřístupňování informací.*“ Jedná se o adresáty nevyžádaných obchodních sdělení.

Pojmem **šíření obchodních sdělení** zákon č. 480/2004 Sb. i směrnice o elektronickém obchodu č. 2000/31/ES označují všechny formy sdělení určené k přímé či nepřímé podpoře zboží nebo služeb konkrétního subjektu. Může se jednat i o školení, placené informace a stejně tak i nabídky bezplatných služeb, pokud je rozesílatel obchodních sdělení subjektem vykonávajícím podnikatelskou činnost. Mimo rámec obchodní nebo profesní činnosti se zákon nevztahuje. Zákon č. 480/2004 se rovněž nevztahuje na šíření televizního ani rozhlasového vysílání.

Pro odesílání obchodních sdělení musí být splněny podmínky uvedené v § 7 písm. zákona č. 480/2004 Sb., podle kterého adresáti obchodních sdělení (uživatelé) musí k zasílání těchto obchodních sdělení udělit předem souhlas (**tzv. princip opt-in**) či se musí jednat o zákazníky odesílatelů (šířitelů) obchodních sdělení ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 zákona č. 480/2004 Sb., za předpokladu, že zákazník má jasnou a zřetelnou možnost jednoduchým způsobem, zdarma nebo na účet této fyzické nebo právnické osoby odmítnout souhlas s takovýmto využitím svého elektronického kontaktu i při zasílání každé jednotlivé zprávy, pokud původně toto využití neodmítl (**opt-out**).

Dozorová kompetence pro šíření obchodních sdělení ve smyslu § 7 zákona č. 480/2004 Sb., (lépe řečeno pro šíření nevyžádaných obchodních sdělení, lidově označovaných jako „*spamy*“) byla od samého počátku, tedy od přijetí zákona č. 480/2004 Sb. podle ustanovení § 10 odst. 1. písm. a) svěřena právě Úřadu, je tomu tak dle zákonodárce proto, že: „*[...] šíření obchodních sdělení sice často probíhá formou náhodnou, ale mnohdy je součástí hlubších direct marketingových aktivit, při nichž dochází ke zpracovávání osobních údajů. Proto je vhodné, aby celou problematiku zastřešoval jeden úřad, jelikož je často obtížné rozlišit hranice mezi těmito způsoby šíření. Pro dozor nad dodržováním povinností stanovených v § 8 odst. 3 se zakládá příslušnost dané samosprávné profesní komory zřízené zákonem, v jejíž působnosti se dotčená regulovaná činnost nachází. Tato příslušnost odpovídá zásadám profesní samosprávné činnosti a dozoru nad vlastními etickými a jinými předpisy. Zakládá se příslušnost orgánu dozoru jako kontaktního místa pro orgány Evropské unie.*“²⁵⁶ V oblasti nevyžádaných obchodních sdělení Úřad spolupracuje zejména s Českou obchodní inspekcí.

²⁵⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 480/2004 Sb., str. 16. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu. Sněmovní tisk č. 579/0. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=579&CT1=0>

Tvrzení zákonodárce, že šíření obchodních sdělení často souvisí se zpracováním osobních údajů, je pravdivé. Je zde však **jedna podstatná odlišnost**. Zatímco subjektem osobních údajů může být podle nařízení (EU) 2016/679 pouze (žijící) fyzická osoba, adresátem nevyžádaných právních norem může být jak osoba fyzická, tak osoba právnická. Adresát právních norem sice není v zákoně č. 480/2004 Sb. přímo definován, ale rozumí se jím uživatel internetu ve smyslu ustanovení § 2 písm. e) tohoto zákona, tedy „*každá fyzická nebo právnická osoba, která využívá službu informační společnosti, zejména za účelem vyhledávání či zpřístupňování informací.*“ Odlišná je i výše pokut ukládaných za přestupky podle zákona č. 480/2004 Sb. a podle nařízení (EU) 2016/679. Nařízení (EU) 2016/679 umožňuje uložit mnohonásobně vyšší sankce za porušení jeho ustanovení. Přestupky vztahující se k nevyžádaným obchodním sdělením jsou upraveny v § 10 a) a § 11 zákona č. 480/2004 Sb. V ustanovení **§ 10a odst. 1 je upraven přestupek fyzické osoby spočívající v hromadném nebo opakovaném šíření nevyžádaného obchodního sdělení bez souhlasu adresáta**. Za tento přestupek podle odstavce 1 lze uložit fyzické osobě pokutu až do výše do 100 000 Kč. V § 11 písm. a) až d) zákona č. 480/2004 Sb., jsou pak uvedeny přestupky právnické osoby, přičemž přestupek dle ustanovení odst. 1 písm. a) se dělí na body označené čísly 1. – 5. Za přestupky podle § 11 odst. 1 písm. b) až d) zákona č. 480/2004 Sb. může Úřad uložit pokutu do výše 10 000 Kč. Za přestupek podle § 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 480/2004 Sb., až 10 000 000 Kč. Nejčastějším přestupkem v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení je přestupek podle § odst. 11 písm. a) bodu 1. zákona č. 480/2004 Sb., tedy hromadné nebo opakované šíření obchodních sdělení elektronickými prostředky bez souhlasu adresáta.

Pojmy **opakovanost a hromadnost** vykládá Úřad tak, že **opakovanost** šíření nevyžádaných obchodních sdělení spočívá v opakování dané činnosti, tedy v tom, že šířitel rozešle obchodní sdělení více než jednou. Opakovanost ve smyslu § 11 zákona č. 480/2004 Sb. tak nespočívá ve vícenásobném zaslání obchodního sdělení témuž adresátovi. Tato **tzv. adresná opakovanost** však, je-li zjištěna, **zvyšuje závažnost předmětného jednání** a má tedy vliv na výši uložené sankce. **Hromadnost** je jako znak skutkové podstaty naplněna v případě, že jsou obchodní sdělení jednorázově odeslána na více elektronických kontaktů. Z příslušných právních předpisů přitom nelze dovodit, kolik takových sdělení musí být minimálně odesláno, aby bylo možno konstatovat, že tento prvek byl naplněn. Řádově by se však mělo jednat, s přihlédnutím k ostatním okolnostem jednání, o několik málo desítek kontaktů.

V praxi v některých případech dochází jak k porušení zákona č. 480/2004 Sb., tak i k porušení nařízení (EU) 2016/679. Rozdíl mezi obchodním sdělením podle č. 480/2004 Sb. a přímým marketingem podle nařízení (EU) 2016/679 je ten, že právním titulem pro zaslání obchodních sdělení je zákaznický vztah či souhlas a jejich adresátem může být osoba fyzická, tak

osoba právnická, kdežto přímý marketing je realizován na základě oprávněného zájmu ve smyslu ustanovení čl. 6 odst. 1 písm. f) nařízení (EU) 2016/679 či souhlasu subjektu údajů podle ustanovení čl. 6 odst. 1 písm. a) nařízení (EU) 2016/679, přičemž dotčeným subjektem může být pouze fyzická osoba.

4.2.2. Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení

Veřejnost se na Úřad obrací se stížnostmi na zasílání obchodních sdělení velmi často. Pro podání (stížnosti) na nevyžádaná obchodní sdělení je na webových stránkách Úřadu v sekci obchodní sdělení vytvořen speciální formulář, kde stěžovatel podle návodu vyplní všechny podstatné náležitosti stížnosti.²⁵⁷ Úřad má pochopitelně rozdílný přístup k porušením zákona č. 480/2004 Sb. jednorázového charakteru (např. z důvodu neúmyslného opominutí či jednorázové chybě při rozesílce), kdy Úřad rozesílající subjekt pouze upozorní na možné porušení zákona, a k porušením závažnějšího charakteru, kdy jsou nevyžádaná obchodní sdělení rozesílána opakovaně většímu počtu subjektů údajů (tzv. systémová pochybení), u kterých Úřad přistupuje k uložení správního trestu.

Vzhledem k tomu, že problematika nevyžádaných obchodních sdělení tvoří podstatnou část dozorové činnosti Úřadu, je jí věnována na jeho webových stránkách samostatná rubrika, ve které nalezne veřejnost nejen výše uvedený formulář stížnosti na nevyžádaná obchodní sdělení, včetně návodu k jeho vyplnění, ale též odpovědi na často kladené otázky v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení.²⁵⁸

Velkou roli v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení hraje též **přeshraniční spolupráce**, která je v rámci EU upravena **nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2917/2394 ze dne 12. prosince 2017** o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů a o zrušení nařízení (ES) č. 2006/2004.²⁵⁹ Toto nařízení, které nabylo účinnosti dne 17. ledna 2020 a nahradilo předchozí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 o spolupráci orgánů příslušných pro vymáhání zákonů na ochranu zájmů spotřebitelů, představuje významný nástroj k posílení vymáhání práv spotřebitelů, neboť *„přineslo zvýšenou míru harmonizace pravidel pro účinnou a efektivní spolupráci při vymáhání dodržování právních předpisů na ochranu zájmů spotřebitelů*

²⁵⁷ Formulář stížnosti na nevyžádaná obchodní sdělení. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/stiznost.asp#obalhlava>

²⁵⁸ Úřad. Často kladené otázky k zákonu č.480. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/casto-kladene-otazky-k-zakonu-c-480-2004-sb/ds-5494/archiv=0&p1=1493>

²⁵⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2917/2394 ze dne 12. prosince 2017. EUR-Lex. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:02017R2394-20220101&from=EN>

*mezi příslušnými dozorovými orgány, rozšířilo a sjednotilo minimální úroveň pravomocí příslušných orgánů, a rovněž v co největší možné míře sjednotilo úroveň ukládaných sankcí a podmínky pro jejich ukládání v případě porušení práv spotřebitelů s přeshraničním dopadem.*²⁶⁰

Pro úplnost je nutno dodat, že k otázce vymáhání práva na ochranu spotřebitele v zahraničí je v současné době [tj. od 4. dubna 2022 do 27. června 2022 (do půlnoci SEČ)] vedena veřejná konzultace, a to z toho důvodu, že v roce 2023 Komise zveřejní dvě zprávy týkající se vymáhání dodržování právních předpisů a mimosoudního řešení sporů v oblasti ochrany spotřebitele. V těchto zprávách vyhodnotí pokrok v provádění nařízení (EU) 2017/2394 o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele i směrnice 2013/11/EU o alternativním řešení spotřebitelských sporů a nařízení (EU) č. 524/2013 o řešení sporů on-line.²⁶¹

Z hlediska kompetencí Úřadu je stěžejní včlenění systému přeshraniční spolupráce CPC (Consumer Protection Cooperation) do systému IMI (Internal Market Information System), tedy **systému pro výměnu informací o vnitřním trhu**²⁶², který je předně používán pro oblast nařízení (EU) 2016/679. Do tohoto systému vkládá Úřad stížnosti s přeshraničním prvkem v rámci EU.

Za rok 2020 bylo do systému IMI vloženo celkem 54 stížností na zasílání nevyžádaných obchodních sdělení, které byly odeslány ve prospěch některého ze zahraničních internetových obchodů v rámci EU.²⁶³ Záznam do IMI slouží k tomu, aby příslušné zahraniční dozorové úřady provedly nezbytná nápravná (donucovací) opatření.

Od přijetí zákona č. 480/2004 Sb. je **každoročně vedeno několik kontrol** zaměřených na nevyžádaná obchodní sdělení, ať už na základě podnětů či kontrolního plánu Úřadu. V rámci kontrolního řízení kontrolující často využívají tzv. zkušební registrace (ověřování zadávání údajů do informačního systému kontrolované osoby). Skutečnost, že kontrolované subjekty často kontrolujícím neposkytují potřebnou součinnost se odráží i ve výši pořádkových pokut za **neposkytnutí součinnosti v rámci prováděné kontroly a dlužno říci, že jejich každoroční celková výše není zanedbatelná.**

²⁶⁰ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Strategie spotřebitelské politiky 2021- 2030. s. 50. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/informace-pro-spotrebitele/2021/6/Strategie-spotrebiteleske-politiky-2021-2030.pdf>

²⁶¹ Evropská komise. Vymáhání práv na ochranu spotřebitele. Veřejná konzultace. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13430-Functioning-of-cross-border-consumer-law-enforcement-in-the-EU/public-consultation_cs

²⁶² Více informací o systému IMI. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/about/index_cs.htm

²⁶³ Výroční zpráva Úřadu za rok 2020, s. 28. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=50178

Na kontrolní řízení v oblasti nevyžádaných kontrolních sdělení zpravidla navazuje **řízení správní**. Nutno ovšem podotknout, že dozorovou činnost Úřadu (kontrolní i rozhodovací) značně komplikuje fakt, že v řadě případů dochází k účelové změně subjektů, **v jejichž prospěch** jsou obchodní sdělení zasílána (nejčastěji provozovatelů internetových obchodů), či **mechanických odesílatelů** nevyžádaných obchodních sdělení. Tyto společnosti často zanikají s likvidací, aby následně vznikly společnosti nové, znovu šířící nevyžádaná obchodní sdělení stejným způsobem. Provázanost těchto společností je pak zjevná s ohledem na totožnost jejich statutárních orgánů či sídel. Často jsou též obchodní sdělení zasílána z různých a neustále se měnících e-mailových adres či přes zahraniční servery, proto se se v řadě případů bohužel **nepodaří zjistit mechanického odesílatele obchodních sdělení, ani subjekt, v jehož prospěch bylo obchodní sdělení šířeno (faktického šířitele)**.

Jakkoli byl rok 2018 pro ochranu osobních údajů rokem přelomovým, protože nabylo účinnosti nařízení (EU) 2016/679, oblasti nevyžádaných obchodních sdělení se tato nová generální právní úprava ochrany osobních údajů nijak významně nedotkla, neboť, jak již bylo uvedeno, je tato problematika upravena speciálním zákonem č. 480/2004 Sb. Došlo však k organizační změně v rámci Úřadu, v důsledku které dozorová činnost v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení, která byla dříve vykonávána jedním z inspektorátů (konkrétně inspektorátem č. 4), byla od 1. srpna 2018 svěřena samostatnému, nově vzniklému **oddělení nevyžádaných obchodních sdělení**. Toto oddělení řeší veškeré činnosti související s nevyžádanými obchodními sděleními – od analýzy jednotlivých podání (stížností), přes kontrolní řízení až po prvostupňová řízení, dále zodpovídá dotazy veřejnosti, poskytuje konzultace a rovněž u nezávažných porušení, (kdy zásah do soukromí subjektu údajů není značný), upozorňuje jednotlivé subjekty na možné porušení zákona. V rámci mezinárodní spolupráce postupuje toto oddělení prostřednictvím systému IMI jednotlivé stížnosti příslušnému zahraničnímu dozorovému úřadu v EU. Výhodou této specializace je vysoká odbornost pracovníků nutná k posuzování řešených příkladů. Tito odborníci se nevyžádanými obchodními sděleními v rámci Úřadu zabývají dlouhodobě. Počet kontrol vedených tímto oddělením je velký. V roce 2018 bylo vedeno celkem 30 kontrol týkajících se nevyžádaných obchodních sdělení, přičemž s 26 subjekty bylo vedeno správní řízení, v rámci kterého jim byla uložena sankce. Velmi vysoký je i nápad stížností v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení. V roce 2018 obdržel Úřad v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení celkem 2901 stížností.²⁶⁴, a v následujícím roce 2007 stížností na nevyžádaná obchodní sdělení.²⁶⁵

²⁶⁴ Výroční zpráva Úřadu za rok 2018 s. 9. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=33526

²⁶⁵ Výroční zpráva Úřadu za rok 2019, s. 8. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

Rok 2020 byl pro oblast šíření obchodních sdělení významným z mnoha důvodů. Zaprvé došlo k prudkému nárůstu počtu stížností na zasilání nevyžádaných obchodních sdělení, a to zhruba o třetinu oproti předchozímu roku, neboť za rok 2020 bylo Úřadu doručeno 3031 stížností na nevyžádaná obchodní sdělení²⁶⁶, a zadruhé došlo k uložení prozatím nejvyšší sankce za zasilání nevyžádaných obchodních sdělení ve výši 6 000 000 Kč. Jednalo se o případ, kdy bylo v rámci jedné kampaně osloveno více než 450 000 tisíc adresátů nevyžádaných obchodních sdělení. Jako právní titul pro zpracování osobních údajů poukázala kontrolovaná osoba na zákaznický vztah, ovšem při kontrole vzorku čítajícího necelé jedno procento adresátů nevyžádaných obchodních sdělení bylo zjištěno, že pouze něco málo přes pět procent adresátů bylo zákazníky kontrolované osoby, ve zbytku pak došlo k **porušení ustanovení § 7 odst. 2 zákona č. 480/2004 Sb.** Předmětná sdělení byla ve prospěch této společnosti zasílána jiným subjektem, na základě smlouvy o marketingové spolupráci, ve které kontrolovaná osoba pověřila tento subjekt propagací jejích produktů a služeb. Závěry kontroly byly následně potvrzeny ve správním řízení, v rámci kterého byla kontrolované osobě (ve správním řízení obviněné) uložena výše uvedená pokuta. Rozhodnutí Úřadu jako správního orgánu prvního stupně bylo, na základě podaného rozkladu, potvrzeno předsedou Úřadu jako odvolacím orgánem. Společnost poté podala ve věci správní žalobu k Městskému soudu v Praze.

Pro rozhodovací praxi Úřadu v oblasti obchodních sdělení je stěžejní, že správními soudy byly potvrzeny některé jeho důležité závěry ze správních řízení. V první řadě se jedná o **rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 14 A 242/2018-40 ze dne 7. dubna 2020²⁶⁷**, který je velice důležitým zejména pro kontrolní praxi Úřadu, jelikož potvrdil dlouho zastávaný výklad Úřadu ve vztahu k **odpovědnosti za šíření (v daném případě nevyžádaných) obchodních sdělení**. Vzhledem k tomu, že pojem šířitel obchodních sdělení není v zákoně č. 480/2004 Sb. přímo definován, je třeba tento pojem dovodit z ustanovení § 7 odst. 3 tohoto zákona, které vymezujícího podmínky pro zákonné šíření obchodních sdělení. Toto ustanovení hovoří o osobě odpovědné za porušení povinností stanovených v § 7 tohoto zákona, kterou může být jakákoli fyzická nebo právnická osoba šířící obchodní sdělení elektronickými prostředky.

Úřad ve svém rozhodnutí z roku 2018, konstatoval, že za šířitele obchodních sdělení je třeba považovat také ty osoby, které k faktickému odeslání udělily pokyn/příkaz, uzavřely smlouvu či jiným způsobem faktické odeslání obchodních sdělení iniciovaly. Jedná

https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=40546

²⁶⁶ Výroční zpráva Úřadu za rok 2020, s. 26. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=50178

²⁶⁷ Tamtéž, s. 27.

se o zadavatele (objednavatele) služby rozesílání obchodních sdělení, kteří se snažili na základě smluvního vztahu s faktickým (mechanickým) rozesílatelem zbavit odpovědnosti za rozesílání nevyžádaných obchodních sdělení v jejich prospěch. Úřad ve svém rozhodnutí konstatoval, že smluvní přenesení odpovědnosti za nezákonné šíření obchodních sdělení na jiný subjekt, by fakticky znamenalo jít proti zjevnému úmyslu (záměru) zákonodárce, který přijetím zákona č. 480/2004 Sb. zamýšlel zajistit spotřebitelům co nejvyšší úroveň ochrany. Pakliže obviněná společnost sama nedisponuje právním titulem pro zasílání obchodních sdělení jejich adresátům (tj. souhlasem či zákaznickým vztahem u klientů, kteří nevyslovili nesouhlas se zasíláním nevyžádaných obchodních sdělení), a ani faktický rozesílatel (na smluvním základě) takovými právními tituly nedisponuje, je odpovědná za přestupek podle § 11 odst. 1 zákona č. 480/2004 Sb., který je u právnických osob založen na objektivní odpovědnosti. Podle Úřadu tak každý z těchto subjektů (tj. zadavatel/objednatel i faktický šířitel) nese vlastní odpovědnost za šíření nevyžádaných obchodních sdělení. V daném případě byla společnosti uložena pokuta ve výši 80 000 Kč.²⁶⁸ Toto Prvostupňové rozhodnutí Úřadu čj. UOOU-05291/17-38 ze dne 5. června 2018 bylo následně potvrzeno rozhodnutím předsedkyně Úřadu čj. UOOU-05291/17-44 ze dne 27. září 2018²⁶⁹, ve kterém se předsedkyně Úřadu, mimo jiné, vyjádřila i k irelevanci soukromoprávního jednání, konkrétně smlouvy, která zavazuje pouze smluvní strany, z hlediska posuzování odpovědnosti za šíření nevyžádaných obchodních sdělení, přičemž uvedla, že: *„Pokud jde o námitku neexistence jednání obviněné naplňující zákonem předvídané „šíření elektronickými prostředky“, je nutno konstatovat, že ani zde správní orgán prvního stupně nepochybil. Ze spisového materiálu vyplývá, že obviněná uzavřela s partnerem smlouvu, jíž mu přikázala, aby rozesílal obchodní sdělení, která jí obviněná nahraje do speciální aplikace. Taktéž grafická podoba obchodních sdělení, která doložili jednotliví stěžovatelé, se shoduje se sděleními, která obviněná v konkrétních případech přikázala odeslat. Odvolací orgán tak ve shodě se správním orgánem prvního stupně považuje za prokázané, že k faktickému odeslání obchodních sdělení došlo právě z vůle obviněné na základě jí vydaného příkazu k odeslání. **Je přitom nerozhodné, jaký převažující smluvní typ smluvní strany uzavřely, neboť tato smlouva zavazuje výhradně inter partes.** Ačkoliv nelze obviněné upřít oprávnění jednat v soukromoprávních věcech svobodně*

²⁶⁸ Rozhodnutí Úřadu, čj. UOOU-05291/17-38 ze dne 5. června 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=38131

²⁶⁹ Rozhodnutí předsedkyně Úřadu, čj. UOOU-05291/17-44 ze dne 27. září 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=37090

dle svého uvážení, veřejné právo včetně správní odpovědnosti za přestupky se aplikuje odděleně a nezávisle, přičemž smlouva nemůže mít vůči dozorčímu orgánu žádné účinky.“

V rámci soudního přezkumu výše uvedených rozhodnutí Úřadu, pak Městský soud v Praze při posuzování odpovědnosti za šíření nevyžádaných obchodních sdělení ve svém rozsudku **č.j. 14 A 242/2018-40 ze dne 7. dubna 2020** v bodě 43 konstatoval, že: „*Zákonem o některých službách informační společnosti byla do právního řádu ČR transponována směrnice č. 2000/31/ES a směrnice č. 2002/58/ES. Směrnice č. 2000/31/ES vymezila základní pravidla týkající se zasílání nevyžádaných obchodních sdělení, směrnice č. 2002/58/ES pak v souvislosti s elektronickými komunikacemi zakotvila ochranu osobních údajů fyzických osob, jakož i oprávněných zájmů právnických osob. Stejně tak je i základní ideovým východiskem zákona o některých službách informační společnosti posílení ochrany soukromí uživatele služby informační společnosti, kterým může být každá fyzická nebo právnická osoba. Je přitom zřejmá snaha zákonodárce docílit, aby uživatel nemusel vydávat žádné náklady na jemu doručená obchodní sdělení posílaná elektronickou poštou, která si nevyžádal a která jej ve svém důsledku obtěžují. Základním smyslem přijetí (nejen § 7) zákona o některých službách informační společnosti tedy byla ochrana adresáta před zasíláním nevyžádaných obchodních sdělení (včetně náležité identifikace těchto sdělení a jejich původce), zamezení vzniku nákladů souvisejících s nevyžádaným obchodním sdělením a zároveň přenos povinností na jejich šířitele (to vše při zachování možnosti elektronické kontraktace).“²⁷⁰ Jak Městský soud v Praze doplnil: „*Tyto důvody musí vytvářet interpretační východiska při výkladu § 7 a § 11 zákona o některých službách informační společnosti, neboť nelze připustit výklad, který by popíral jejich smysl a účel.*“²⁷¹*

Městský soud v Praze tak dal za pravdu Úřadu: „*[...] že za osobu, jež šíří obchodní sdělení elektronickými prostředky, nelze považovat pouze jejich přímého odesílatele, nýbrž též osobu, která jejich odeslání iniciovala, dala k němu příkaz či z něj také profitovala. Jestliže cílem zákonodárce byla především ochrana adresátů obchodních sdělení před obtěžujícími marketingovými akcemi, musí výklad dotčených právních norem odpovídat tomuto záměru. Opačný výklad, tedy že za šíření odpovídá pouze faktický odesílatel, by činila předmětné právní normy ve své podstatě neúčinnými, neboť v současném digitálním světě by se skutečný šířitel obchodního sdělení mohl velmi snadno zbavit své odpovědnosti tím, že by odesláním obchodních sdělení pověřil jinou osobu, typicky tu, která by se nacházela mimo dosah českých orgánů veřejné moci. Navíc nelze odhlédnout od faktu, že zákon o některých službách informační společnosti*

²⁷⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 14 A 242/2018-40 ze dne 7. dubna 2020. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/423667>

²⁷¹ Tamtéž, bod 44.

nehovoří o povinnostech toho, kdo rozesílá obchodní sdělení, nýbrž toho, kdo jej šíří. A takto je nezbytné považovat za šířitele obchodních sdělení elektronickými prostředky nikoli nejen subjekt, který fakticky „klikem na myš“ rozešle daná obchodní sdělení, nýbrž subjekt, který dal podnět k jejich šíření ke konečným adresátům.“²⁷²

Podle Městského soudu v Praze: *“Tomuto výkladu ostatně odpovídá také text směrnice č. 2002/58/ES, která v čl. 13 odst. 4 uvádí, že „v každém případě je nutno zakázat praxi posílat elektronickou poštu pro účely přímého marketingu, pokud tato skrývá nebo utajuje totožnost odesílatele, jehož jménem se sdělení přenáší, anebo ji posílat bez platné adresy, na kterou by příjemce mohl odeslat žádost o ukončení zasilání takových sdělení.“ Z citované právní normy zjevně vyplývá, že klíčovým subjektem není odesílatel, nýbrž subjekt, jehož jménem se sdělení přenáší. A takto v daném případě zjevně vystupoval žalobce, neboť jménem žalobce bylo nabízeno předmětné zboží a partner žalobce zde vystupoval pouze jako přímý odesílatel obchodních sdělení. Nadto žalovaný správně upozornil na fakt, že předmětný článek směrnice v **originálním znění hovoří dokonce o odesílateli, v jehož zastoupení či v jehož prospěch probíhá komunikace („identity of the sender on whose behalf the communication is made“)**. V tomto smyslu pak již vůbec nelze pochybovat o tom, že lze žalobce považovat za osobu, jež šířila obchodní sdělení ve smyslu čl. 13 odst. 4 směrnice č. 2002/58/ES a potažmo tedy též § 7 zákona o některých službách informační společnosti, který představuje transpozici předmětného článku směrnice.“²⁷³*

Shodně s Městským soudem v Praze se domnívám, že Úřad postupoval v dané věci naprosto správně. Svým teleologickým výkladem pojmu šířitel obchodních sdělení tak zamezil účelovému obcházení zákona, ke kterému v praxi zasilání nevyžádaných obchodních sdělení často docházelo. Za pozornost stojí, že zatímco Úřad označuje toho, kdo e-maily „kliknutím“ odeslal za faktického rozesílatele a objednatele/zadavatele za šířitele, Městský soud v Praze užívá pojmů *mechanický odesílatel* a *faktický šířitel*, tj. ten, který inicioval rozesílání obchodních sdělení elektronickými prostředky.²⁷⁴ Tato terminologie se zdá býti vhodnější, neboť nejenže přesněji vystihuje podstatu věci, nýbrž od sebe oba subjekty dostatečně odlišuje.

Ve vztahu k občanskému právu je pak důležité, že odpovědnost faktického šířitele podle zákona č. 480/2004 Sb. nemůže být vyloučena na základě soukromoprávního ujednání faktického šířitele s tzv. mechanickým odesílatelem nevyžádaných obchodních sdělení. Tento mechanický odesílatel tak zodpovídá pouze vedle faktického šířitele. Podle názoru Městského soudu v Praze: *„[...] při zasilání obchodních sdělení elektronickými prostředky nemá zásadní postavení*

²⁷² Tamtéž, bod 45.

²⁷³ Tamtéž, bod 46.

²⁷⁴ Tamtéž, bod 47.

*„mechanický odesílatel“, nýbrž „faktický šířitel“, který inicioval rozesílání obchodních sdělení elektronickými prostředky.“²⁷⁵ Jak uvedl Městský soud v Praze odpovědnost za nedodržení zákonných povinností je nutno vztahovat k celému procesu šíření obchodních sdělení elektronickými prostředky: *“Žalobce proto svou odpovědnost nemůže přenést na smluvního partnera.“²⁷⁶ ... „Jestliže tedy bylo objektivně zjištěno, že došlo k porušení zákonných povinností, nemůže se žalobce odpovědnosti za jejich porušení zprostit odkazem na smluvní ujednání či odkazem na porušení povinností ze strany smluvního partnera.“²⁷⁷**

Rozhodnutí Městského soudu v Praze je svým dopadem na **výklad obsahu pojmu šířitel obchodních sdělení přelomové**. Odezva odborné veřejnosti tak na sebe nenechala dlouho čekat. Jeden z předních odborníků v oblasti ochrany osobních údajů Mgr. František Nonnemann, který v minulosti působil řadu let v Úřadu pro ochranu osobních údajů (na pozici vedoucí analytického oddělení a vedoucí právního oddělení), přístup Úřadu i Městského soudu v Praze zkritizoval.

Ve svém článku uvedl, že společnost, která si rozesílku objednala, si s faktickým (dle terminologie Městského soudu v Praze mechanickým) rozesílatelem ve smlouvě sjednala, že tento rozesílatel ručí za zákonnost posílání obchodních sdělení a v okamžiku, kdy se společnost dozvěděla, že někteří z adresátů obchodních sdělení tvrdí, že byli kontaktováni protiprávně, o tom informoval rozesílatele a vyzval ho k vyjádření či nápravě. Podle Mgr. Nonnemanna ani dozorový úřad, ani soud nenaznačily, jaká opatření nebo jaké druhy opatření by v obdobném obchodním modelu bylo možné považovat za dostatečné k vyvinění (Pozn.: Zjevně byla v daném případě byla myšlena liberace) objednatele.²⁷⁸ Přestože je tento právní pohled na věc pochopitelný (podobný dotaz by jistě vznesla i laická veřejnost), dle mého názoru však nelze přehlížet fakt, **že uzavíráním podobných smluv by se tímto způsobem odpovědnost z faktického rozesílatele osobních údajů v podstatě zcela přenesla na jejich mechanického odesílatele, byť byly rozesílány ve prospěch objednatele. Předmětná veřejnoprávní regulace za účelem postihu toho, kdo rozesílku nevyžádaných obchodních sdělení realizoval svojí objednávkou, by pak zcela postrádala významu.** Zpravidla účelový smluvní přenos zákonné povinnosti z povinného subjektu na třetí subjekt je zcela neakceptovatelný. (Stejně neakceptovatelný by byl podobný přístup účelového přenosu odpovědnosti správce podle nařízení (EU) 2016/679 na jinou osobu.) Přenos odpovědnosti za nevyžádaná obchodní sdělení z faktického šířitele na mechanického

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž, bod 58.

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ NONNEMANN, František. Článek. *Rozesílání obchodních sdělení a GDPR*. In: ePRAVO. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozesilani-obchodnich-sdeleni-a-gdpr-112733.html>

odesílatele tedy nelze. Jak již bylo uvedeno výše, mechanický odesílatel je však odpovědný spolu s faktickým šířitelem, nikoliv za něj, přičemž primární postavení má faktický šířitel.

Co se týče liberace právnické osoby, tato byla dříve upravena v § 12 zákona č. 480/2004 Sb., který byl zrušen v souvislosti s přijetím zákona č. 250/2016 Sb., o přestupcích. Jeho znění bylo ale prakticky totožné se současným zněním ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., odlišnost je pouze v terminologii, kdy termín *správní delikt* nahradil termín *přestupek*. Bylo zde uvedeno, že: „*Právnická osoba za správní delikt (nyní přestupek) neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.*“

V článku jsou uvedena doporučení, kterými by se objednatel obchodních sdělení měl řídit při výběru a následné kontrole činnosti mechanického rozesílatele těchto sdělení (dodavatele). Jedná se zejména o prověření osoby dodavatele, nastavení pravidelného reportingu dodavatele objednateli o realizaci rozesílky obchodních sdělení a případnou kontrolu vzorku odesílaných obchodních sdělení. S těmito doporučeními Mgr. Nonnemanna nelze než souhlasit. Autor článku se však domnívá, že při jejich dodržení, které by objednatel (tj. faktický šířitel) Úřadu doložil, by se Úřad musel zabývat možnou liberací objednatele ve smyslu § 21 odst. 1 zákona a v případě, že „[...] by zavedená opatření podle jeho závěru k vyvinění nestačila, musel by odůvodnit, proč je takto nastavený systém nedostatečný.“²⁷⁹

Možnou liberací se pochopitelně Úřad zabývá,²⁸⁰ ovšem nikoliv ve vztahu k přenosu odpovědnosti za nevyžádaná obchodní sdělení na mechanického odesílatele, která je dle názoru Úřadu potvrzeného Městským soudem v Praze, nemožná, nýbrž ve vztahu k odpovědnosti jednotlivých pachatelů přestupku (primárně tedy k faktickému šířiteli, ale i k mechanickému odesílateli). Smlouva sama o sobě totiž nepředstavuje liberační důvod ve smyslu § 21 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb. u objektivní odpovědnosti právnické osoby za přestupek podle § 11 odst. 1 písm. a) bod 1 a 2 zákona č. 480/2004 Sb. Tento přístup ostatně potvrzuje i Městský soud v Praze ve svém rozsudku, kde uvádí: „*Jestliže se žalobce dovolává § 21 zákona o odpovědnosti za přestupky, dle něhož právnická osoba za přestupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila, připomíná soud, že vynaložení*

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ Pozn. Úřad je jako správní orgán je nucen postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu potřebném pro rozhodnutí o přestupku, ve smyslu ustanovení § 3 SŘ. Je ovšem na právnické osobě, aby správnímu orgánu prokázala, že vynaložila veškeré úsilí k zabránění přestupku. Právnická osoba tedy existenci liberačního důvodu aktivně prokazuje, tj. spočívá na něm faktické (materiální) důkazní břemeno, neboť je v jejím zájmu, aby v řízení vyšly najevo skutečnosti, které vedou k její liberaci. Srov. též BOHADLO D. Komentář k § 21 SŘ. Wolters Kluwer. In: ASPI. právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR [online]. [cit. 29. 4. 2021]

veškerého úsilí, které bylo možno požadovat, neznamená jakékoliv úsilí, které právnická osoba vynaloží, ale musí se jednat o úsilí maximálně možné, které je právnická osoba objektivně schopna vynaložit. **I zde přitom platí, že ke zproštění odpovědnosti nedojde odkazem na smluvní ujednání či odkazem na porušení povinnosti ze strany smluvního partnera** (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2011, č.j. 1 As 112/2010-52). Samotné smluvní ujednání mezi žalobcem a jeho partnerem tedy nezakládá liberační důvod. A za liberační důvod nelze považovat ani komunikaci žalobce se svým partnerem, na základě níž měl být žalobce ujištěn o splnění zákonných povinností. Ke zproštění odpovědnosti za spáchaný přestupek by musel žalobce vynaložit významně větší úsilí k prokázání dodržení právních předpisů nežli pouhou akceptací tohoto partnerova tvrzení. Ani tuto námitku tedy soud neshledal důvodnou.²⁸¹

Dalším důležitým rozsudkem v roce 2020 v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení byl **rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 1 As 136/2019-38 ze dne 16. června 2020²⁸²**, který se týkal **výkladu pojmu obchodní sdělení**. V daném případě rozhodoval Nejvyšší správní soud ČR o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze čj. 5 A 87/2015-37, ze dne 25. března. 2019, kterým tento soud zamítl žalobu stěžovatelky (Pozn.: V řízení před Městským soudem v Praze označované jako *žalobkyně*) – tj. společnosti, která hromadně rozeslala nevyžádaná obchodní sdělení, proti rozhodnutí Úřadu. Společnost zaslala na elektronické adresy (vyjmenované ve výroku rozhodnutí správního orgánu prvního stupně) obchodní sdělení týkající se nabídky absolvování Národní srovnávací zkoušky a možnosti použití jejího výsledku k přijetí na Ekonomicko-správní fakultu Masarykovy univerzity (dále jen „*ESF MU*“) bez přijímacích zkoušek, a to 2717 uchazečům o bakalářské studium dne 20. března 2014 a 247 uchazečům o navazující magisterské studium dne 25. března 2014. Za tento správní delikt správní orgán prvního stupně uložil žalobkyni podle § 11 odst. 1 zákona č. 480/2004 Sb., pokutu ve výši 450.000 Kč. Městský soud v Praze v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že: „*Posuzované sdělení žalobkyně, kterým uchazečům o studium na vysoké škole nabízela možnost přihlásit se k Národní srovnávací zkoušce na webových stránkách žalobkyně, též s odkazem na zkušební test umístěný na internetových stránkách žalobkyně, městský soud posoudil jako obchodní sdělení, neboť tímto žalobkyně jako podnikatelka podporovala své služby. Žalobkyně získala elektronické kontakty od příslušné fakulty a jednalo se o kontakty, které označil každý uchazeč o studium na vysoké škole*

²⁸¹ Rozsudek Městského soudu v Praze čj. 14 A 242/2018-40 ze dne 7. dubna 2020. Bod 60. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/423667>

²⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, čj. 1 As 136/2019-38 ze dne 16. června 2020. In: NSS judikatura správních soudů-online. [online]. [cit. 29. 4. 2012]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2019/0136_1As_1900038_20200616133830_20200702150014_preve_deno.pdf

v podané přihlášce ke studiu. Je tedy nepochybné, že nešlo o elektronické kontakty patřící neznámým uživatelům, u kterých by byla pochybnost, zda se jedná o skutečně existující kontakty či nikoli.²⁸³

Ohledně žalobkyní namítané nepřiměřené výše sankce Městský soud v Praze uvedl: „[...] že hodnocení správního orgánu prvního stupně bylo racionální, v souladu se zásadami logiky a správní orgán nevybočil z mezí správního uvážení. Uložená sankce ve výši 450.000 Kč je sankcí blížící se dolní hranici zákonem stanoveného rozpětí a je zcela přiměřená okolnostem věci a závažnosti správního deliktu. Městský soud proto nevyhověl návrhu žalobkyně na moderaci uložené sankce, neboť v dané věci nebyla pokuta uložena ve zjevně nepřiměřené výši.“²⁸⁴

V kasační stížnosti adresované Nejvyššímu správnímu soudu ČR stěžovatelka uvedla, že považuje výklad pojmu **obchodní sdělení** ze strany Úřadu a Městského soudu v Praze za formalistický, nepřiměřeně extenzivní a jdoucí proti smyslu a účelu zákona č. 480/2004 Sb. Stěžovatelka je právnickou osobou, která jako subdodavatelka poskytuje vysokým školám službu spočívající v realizaci přijímacích zkoušek – Národní srovnávací zkoušky. Tyto zkoušky může vysoká škola využívat jako alternativu ke svému vlastnímu přijímacímu řízení, nebo může celé přijímací řízení tzv. „outsourcovat“ na stěžovatelku, kdy je jako jediné kritérium pro přijetí na předmětnou vysokou školu stanoveno splnění Národních srovnávacích zkoušek s určitým výsledkem. Stěžovatelka uvedla, že jednala na základě smlouvy o dílo a smlouvy o zpracování osobních údajů s ESF MU, na základě které zpracovává osobní údaje uchazečů o studium na dané vysoké škole. Podle stěžovatelky tak ESF MU vystupovala v pozici objednatelky a správkyne osobních údajů, zatímco stěžovatelka jednala jako zhotovitelka a zpracovatelka osobních údajů. Stěžovatelka dále odkázala na ustanovení § 6 odst. 1 a § 49 odst. 5 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), s tím že vysoké školy mají povinnost informovat uchazeče o tom, jakým způsobem je možné splnit podmínky přijímacího řízení. Stěžovatelka tak podle svého vyjádření nerozesílala obchodní sdělení, neboť o obchodní sdělení ve smyslu § 2 písm. f) zákona č. 480/2004 Sb. může jít pouze v případě, že rozesláním sdělení odesílatel zamýšlel podpořit zboží nebo služby osoby, která je podnikatelem a v jejím případě se jednalo pouze o e-mail informativní.

Stěžovatelka rovněž v kasační stížnosti namítala, že udělená pokuta je nepřiměřená a Městský soud v Praze měl z tohoto důvodu postupovat podle § 78 odst. 2 SŘS a od udělení trestu upustit nebo jej snížit. Poukázala rovněž na to, že Úřad obdržel pouze jednu stížnost a je proto zřejmé, že prakticky všichni příjemci e-mailu jej chápali jako naprosto standardní a legitimní

²⁸³ Tamtéž, rekapitulace řízení před Městským soudem v Praze, bod 5.

²⁸⁴ Tamtéž, rekapitulace řízení před Městským soudem v Praze, bod 6.

informování o způsobu konání přijímací zkoušky na vysokou školu, neboť tím také podle stěžovatelky byl.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. K pojmu obchodní sdělení a jeho šíření předně konstatoval, že šíření nevyžádaných obchodních sdělení je nežádoucí. Podle Nejvyššího správního soudu je základním ideovým východiskem zákona č. 480/2004 Sb. posílení ochrany soukromí uživatele služby informační společnosti, kterým může být každá fyzická nebo právnická osoba. *„Je přitom zřejmá snaha zákonodárce docílit, aby uživatel nemusel vydávat žádné náklady na jemu doručená obchodní sdělení posílaná elektronickou poštou, která si nevyžádal a která jej ve svém důsledku obtěžují. Základním smyslem přijetí (nejen § 7) zákona o některých službách informační společnosti tedy byla ochrana adresáta před zasíláním nevyžádaných obchodních sdělení (včetně náležité identifikace těchto sdělení a jejich původce), zamezení vzniku nákladů souvisejících s nevyžádaným obchodním sdělením a zároveň přenos povinností na jejich šířitele (to vše při zachování možnosti elektronické kontraktace).“*²⁸⁵ Jak dále uvedl Nejvyšší správní soud: *„Tyto důvody musí vytvářet interpretační východiska při výkladu § 2, § 7 a § 11 zákona o některých službách informační společnosti, neboť nelze připustit výklad, který by popíral jejich smysl a účel.“*²⁸⁶

Nejvyšší správní soud ČR se neztotožnil s argumentací stěžovatelky, že předmětný e-mail byl informativního charakteru, jehož cílem bylo pouze informovat uchazeče o podmínkách pro přijetí ke studiu podle § 49 odst. 5 zákona o vysokých školách, a nebyl tedy rozeslán se záměrem podpořit zboží nebo služby stěžovatelky či jiné osoby. Podle Nejvyššího správního soudu není rozhodné, zda se nakonec dostavil očekávaný výsledek a bylo přímo či nepřímo podpořeno zboží či služba nebo image podniku. Nejvyšší správní soud ČR naopak souhlasil s názorem Úřadu, že se jedná o objektivní kritérium. Jinými slovy, jedná se tedy o objektivní posouzení toho, k čemu jednání rozesílatele (šířitele) obchodních sdělení objektivně směřovalo, bez ohledu na jeho záměr a na reálný výsledek.

Nejvyšší správní soud ČR v tomto případě použil poněkud kuriózní argumentaci vycházející z tzv. **testu kachny**, podle kterého: *„V praxi tedy není rozhodné, jaké byly skutečné záměry odesílatele, nýbrž co se podaří prokázat a doložit příslušnému rozhodovacímu orgánu. Rozhodující orgán proto bude pravděpodobně vycházet z tzv. testu kachny („Pokud vidím ptáka, který chodí jako kachna, plave jako kachna a kváká jako kachna, tak o tomto ptáku tvrdím, že je to kachna.“ J. W. Riley). Odesílatel pak bude velmi těžko prokazovat, že jeho záměry byly původně zcela jiné. Samotné pojmy přímá či nepřímá podpora opět žádnou definici nemají. Opět je tedy*

²⁸⁵ Tamtéž, bod 30.

²⁸⁶ Tamtéž, bod 31.

*nutné, i s ohledem na celkové zaměření a účel předpisu, vycházet z předpokladu, že tyto pojmy budou jako spousta ostatních vykládány extenzivně. Půjde tedy nikoliv o pouhé zvýšení odbytu zboží či užívání služeb. Podporou může být například i pouhá skutečnost, že konkrétní produkt či služba vejde ve známost, že se o konkrétním produktu mluví či že je předmětem recenzí.*²⁸⁷

Nejvyšší správní soud v této souvislosti rovněž odkázal na svůj názor vyjádřený v rozsudku z roku 2010, který ačkoliv se týkal reklamního sdělení, lze aplikovat i v případě obchodního sdělení, které je rovněž potřeba posuzovat z objektivního hlediska. V tomto rozsudku č. j. 5 As 48/2009-76 ze dne 22. července 2010, ohledně vnitřního psychického vztahu sdělení a jeho důsledků v souvislosti s reklamou, je uvedeno, že „[...] v případě posouzení toho, zda jednání stěžovatele naplňuje znaky šíření reklamy, nejsou rozhodné jeho vnitřní pohnutky či sympatie k předmětnému podniku, na něž stěžovatel poukazoval. Jinými slovy, pro posouzení jednání osoby šířící určité sdělení je rozhodné to, zda šířené sdělení naplňuje znaky reklamy podle § 1 odst. 1 zákona o regulaci reklamy, nikoliv vnitřní pohnutky osoby, která reklamní sdělení šíří.“²⁸⁸

Stěžovatelka je obchodní společností, jejíž hlavní náplní činnosti je testování a zpracování jeho výsledků, zejména Národních srovnávacích zkoušek. „Pokud tedy stěžovatelka sdělením, rozeslaným elektronicky na adresy uchazečů o studium na vysoké škole, informovala tyto uchazeče o možnosti absolvovat jí organizovanou Národní srovnávací zkoušku, pak nepochybně cílem takového sdělení byl mj. ekonomický prospěch stěžovatelky.“²⁸⁹ Nejvyšší správní soud proto uzavřel, že se závěrem Městského soudu v Praze, že posuzované sdělení stěžovatelky je obchodním sdělením ve smyslu uvedené definice, neboť tímto stěžovatelka jako podnikatelka podporovala své služby a nepochybně byl cílem takového sdělení mj. ekonomický prospěch stěžovatelky.

Nadto, jak upozornil Nejvyšší správní soud, se tvrzení stěžovatelky o sdělení z pověření ESF MU (o realizaci informační povinnosti vysoké školy vyplývající z § 49 odst. 5 zákona č. 118/1999 Sb., o vysokých školách, ve znění do 31. srpna 2016) se nezakládalo na pravdě a bylo v rozporu s vyjádřeními fakulty, která rozesílku odmítla a vůči stěžovatelce na tomto základě zahájila reklamační řízení pro porušení smlouvy.

Ohledně výše pokuty Nejvyšší správní soud uvedl, že „[...] k moderaci může soud přistoupit pouze v případě, dospěje-li k závěru, že uložená sankce (v tomto případě pokuta ve výši 450.000 Kč) je zjevně nepřiměřená. K postupu podle § 78 odst. 2 s. ř. s. Nejvyšší správní soud již v minulosti uvedl, že „[s]myslem a účelem moderace totiž není hledání „ideální“ výše sankce

²⁸⁷ Tamtéž, bod 34.

²⁸⁸ Tamtéž, bod 35.

²⁸⁹ Tamtéž, bod. 36.

soudem místo správního orgánu, ale její korekce v případech, že by sankce, pohybující se nejen v zákonném rozmezí a odpovídající i všem zásadám pro její ukládání a zohledňující kritéria potřebná pro její individualizaci, zjevně neodpovídala zobecnitelné představě o adekvátnosti a spravedlnosti sankce.“ (rozsudek NSS ze dne 19. 4. 2012, č. j. 7 As 22/2012-23, č. 2672/2012 Sb. NSS).²⁹⁰ Přestože se v daném případě jednalo o citelnou částku (byť byla sankce uložena blíže dolní hranici jejího zákonem stanoveného rozpětí), byla dle názoru Nejvyššího správního soudu ČR Úřadem náležitě zdůvodněna, a to včetně zhodnocení skutečností zvyšujících závažnost jednání stěžovatelky (velké množství adresátů obchodních sdělení) a skutečností polehčujících (Úřad obdržel pouze jednu stížnost na předmětné jednání, z čehož dovodit, že většina z těchto osob ji zřejmě nepovažovala za obtěžující a též obsah zprávy, který souvisel se zájmy uchazečů o studium.)

Lze tedy shrnout, že rozhodovací praxe Úřadu ve věci nevyžádaných obchodních sdělení je konstantní, a to i s ohledem na víceméně konstatní právní úpravu této problematiky. Stěžejní argumentace Úřadu, vycházející z jeho dlouholeté praxe, obsažená v jeho zásadních rozhodnutích obstála ve správním přezkumu těchto rozhodnutí. Nadto byla správními soudy potvrzena interpretační východiska Úřadu při výkladu některých základních pojmů právní úpravy obchodních sdělení, jako například šířitel (rozesílatel) obchodních sdělení. V oblasti nevyžádaných obchodních sdělení tak Úřad při své rozhodovací činnosti zcela dostal své roli být hlavním určujícím článkem výkladu této problematiky a garantem ochrany adresátů nevyžádaných obchodních sdělení v rámci jemu svěřené kompetence.

Pracovníci standardně nadměrně vytíženého oddělení nevyžádaných obchodních sdělení Úřadu přistupují k ukládání sankcí nanejvýš zodpovědně a dbají na to, aby ukládané sankce odpovídaly závažnosti spáchaného přestupku, zejména s ohledem na počet subjektů dotčených spáchaným přestupkem, a rovněž na recidivu těchto přestupků. S ohledem na základní zásadu správního řízení, zásadu rovnosti a nestrannosti dle § 7 SŘ a princip právní jistoty podle § 2 odst. 4 SŘ, se snaží Úřad ukládat sankce odpovídající nejen okolnostem případu (jak je uvedeno výše), nýbrž též obdobně posuzovat skutkově shodné nebo podobné případy.

Vyšší pokuta je dle mého názoru obhajitelná zejména v případech, kdy šířitel svým jednáním zasáhne větší množství adresátů nevyžádaných obchodních sdělení (často i opakovaně) a tito adresáti se následně obrátí na Úřad se svými podněty (stížnostmi), nadto pokud zde předpoklad, že tato činnost směřuje k potenciálně vysoce výdělečné činnosti šířitele obchodních sdělení. Zákon č. 480/2004 Sb. nerozlišuje charakter činnosti, k jejíž přímé či nepřímé podpoře

²⁹⁰ Tamtéž, bod. 40.

jsou nevyžádaná obchodní sdělení zasílána, nicméně Úřad ho posuzuje alespoň jako přitěžující či polehčující kritérium. V případě rozhodnutí **soudu č.j. 1 As 136/2019-38 ze dne 16. června 2020** bylo danou společností osloveno velké množství subjektů (adresátů nevyžádaných obchodních sdělení), avšak pouze jeden subjekt si na zaslání nevyžádaných obchodních sdělení stěžoval Úřadu, v důsledku čehož byla společnosti uložena bezmála půlmilionová pokuta. Vzhledem k tomu, že výši uložené pokuty neshledaly správní soudy jako zjevně nepřiměřenou, nepřistoupily k její moderaci. Je však otázkou, zda je přístup, kdy při rozhodování o výši uložené pokuty na misce vah zcela jasně převáží celkový počet subjektů, kterým byla nevyžádaná obchodní sdělení zaslána nad subjekty, které zaslání vnímaly jako zásah do svých práv, dlouhodobě udržitelný.

Osobně vnímám jako daleko závažnější problém, se závažnějším zásahem do práv dotčených subjektů, nežli je zasílání nevyžádaných obchodních sdělení v souvislosti se vzdělávací tematikou legálně získaným kontaktům (byť k účelům mimo smluvní ujednání s objednatelem a k jasné podpoře služeb dodavatele v rozporu s ustanovením § 7 zákona č. 480/2004 Sb.), zasílání nevyžádaných obchodních sdělení v souvislosti s přeprodáváním databází, bez jakékoliv vazby na adresáta těchto nevyžádaných obchodních sdělení.

Dle mého názoru však nadále zůstává nadále problematickou otázkou samotná výše pokut za nevyžádaná obchodní sdělení podle zákona č. 480/2004 Sb., ve vztahu k přestupkům, které Úřad ukládá za porušení ustanovení nařízení (EU) 2016/679, která ve většině případů svou povahou, intenzitou a způsobem provedení představují daleko závažnější zásah do práv subjektů údajů (fyzických osob) než zásah, jaký představuje většina nevyžádaných obchodních sdělení do práv adresátů těchto sdělení (tedy fyzických a právnických osob). Tento nepoměr je zvláště citelný ve srovnání s pokutami ukládanými Úřadem za neoprávněné zpracování zvláštních kategorií osobních údajů, zejména ve zdravotnickém odvětví, přičemž tyto pokuty řádově nedosahují takové výše jako pokuty za nevyžádaná obchodní sdělení, což považuji za stěží obhajitelný přístup z hlediska spravedlnosti rozhodování. V rámci Úřadu jsem tento svůj názor opakovaně prezentovala. Zasílání (resp.) přijetí nežádoucích obchodních sdělení lze ze strany subjektů údajů totiž v mnohých případech alespoň částečně do budoucna zamezit, např. zablokováním e-mailové adresy jejich, kdežto většina porušení nařízení (EU) 2016/679 je z hlediska subjektů údajů prakticky nepředvídatelná.

4.3. Zpracovávání osobních údajů v databázích bez právního titulu

4.3.1. Úvod do problematiky

Jednou z oblastí zpracování osobních údajů, které často a velmi intenzivně řeší Úřad v rámci své dozorové činnosti je zpracovávání osobních údajů společnostmi obchodujícími s databázemi. Společnosti, které tyto databáze využívají či poskytují k využití zpravidla deklarují, že tyto databáze odpovídají požadavkům na zpracování osobních údajů vyplývajícím z nařízení (EU) 2016/679 (dříve ze zákona č. 101/2000 Sb.), v případě zasílání obchodních sdělení též zákona č. 480/2004 Sb. Pokud se však jedná o databáze obsahující stovky či tisíce kontaktů osobních údajů, je fakticky téměř nereálné, aby správci zpracovávající tyto osobní údaje či faktičtí šířitelé nevyžádaných obchodních sdělení disponovali souhlasem se zpracováním osobních údajů subjektů údajů (někdy též zároveň adresátů nevyžádaných obchodních sdělení) v databázích uvedených. Takových databází (většinou vedených bez náležitého právního titulu) existují tisíce. O jejich existenci se subjekty údajů dozví většinou prostřednictvím zaslání nevyžádaných obchodních nabídek a následně se obrací se svými podněty (stížnostmi) na Úřad.

V této souvislosti Úřad veřejnost (zejména pak správce těchto databází) informoval, že není možné posoudit jako informovaný souhlas takový souhlas, který je dán „generálně“, tj. ve vztahu k neurčitému okruhu subjektů (šířitelů) k neurčitým nabídkám, na což Úřad opakovaně upozorňoval.²⁹¹ Stejně tak jeden souhlas udělený jednomu subjektu vztahující se k určitému zpracování za konkrétním účelem, prováděné konkrétním správcem, nelze považovat za právní titul *pro futuro* pro veškeré další správce těchto osobních údajů v obdobném smyslu jako souhlas naformulovaný tzv. generálně (tj. neurčitě). Souhlas se zpracováním osobních údajů se vždy poskytuje ve vztahu k určitému účelu zpracování, který musí subjekt údajů znát. Udělený souhlas je odvolatelný, a pokud byl jediným právním důvodem zpracování, bude zpravidla následovat i likvidace osobních údajů. Nadto souhlas subjektu údajů s předmětným zpracováním, který je většinou správcem osobních údajů obsažených v databázích uváděn jako právní titul zpracování, pokud je vůbec správcem doložen, vykazuje další zásadní nedostatky, zejména ve vztahu k informovanosti subjektu údajů. Nesčetněkrát přitom Úřad deklaroval, jaké atributy má splňovat souhlas jak podle čl. 4 bodu 11) nařízení (EU) 2016/679, tak v minulosti podle ustanovení § 4 písm. n) zákona č. 101/2000, s tím, že se souhlasem se rozumí svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným zjevným potvrzením

²⁹¹ Internetové stránky Úřadu. *Využívat databáze k rozesílání nabídek lze jen omezeně*, ze dne 30. června 2017. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/vyuzivat-databaze-k-rozesilani-nabidek-lze-jen-omezene/d-25003>

svolení ke zpracování svých osobních údajů, přičemž jde o aktivní a dobrovolný projev vůle subjektu údajů, ke kterému nesmí být nucen. Základní atributy souhlasu podle čl. 4 bodu 11 nařízení (EU) 2016/679 jako určitého projevu vůle jsou v podstatě totožné jako požadavky na projev vůle upravené zejména v ustanovení § 555 a § 556 zákona č. 89/2012 Sb. Jak však naprosto výstižně ve vztahu k problematice poskytování souhlasů subjektů údajů uvedla bývalá předsedkyně Úřadu JUDr. Janů, „*Ani pokud je zpracování založeno na souhlasu a lidé od jeho udělení očekávají určité výhody, se zpracování nesmí přelít do stádia obchodování s osobními údaji a jejich přeprodávání. Soukromí člověka není obchodovatelnou komoditou.*“²⁹²

V některých případech, kdy jedna společnost (správce osobních údajů) koupí databázi od jiné společnosti (tedy od jiného správce osobních údajů) s těmito databázemi obchodující – přeprodávající databáze, je ve smlouvě mezi těmito společnostmi od přeprodávající společnosti deklarováno, že disponuje souhlasy subjektů údajů (kontaktů) uvedených ve smlouvě (popř. v její příloze). Tato deklarace ovšem často neodpovídá realitě, případně se jedná o souhlasy se zpracováním osobních údajů poskytnuté pouze jednomu správci, které pochopitelně nelze automaticky považovat za souhlasy se zpracováním osobních údajů u druhého správce, kterému byly (bez vědomí subjektů údajů) přeprodány. Pokud tento druhý správce souhlasy (popř. jiným právním titulem zpracování osobních údajů) nedisponuje, jedná se o neoprávněné zpracování osobních údajů, a tedy porušení čl. 6 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679.²⁹³ Tyto bez právního titulu přeprodané databáze jsou pak často dále (opět bez právního titulu) přeprodávány dalším subjektům (neoprávněným správcům) a využívány zejména pro účely zasílání nevyžádaných obchodních sdělení, oslovování potenciálních zákazníků či k průzkumu trhu.

Při takovém opakovaném přeprodávání databází, pochopitelně někteří správci nemají informaci o původním zdroji těchto přeprodávaných databází, ani o původním titulu zpracování osobních údajů, pakliže vůbec nějaký právní titul podle čl. 6 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679 původně naplněn byl. Často pak rovněž dochází k nesplnění informační povinnosti subjektu údajů ze strany správce, obdobně jako za účinnosti zákona č. 101/2000 Sb.²⁹⁴

²⁹² Internetové stránky Úřadu. Tisková zpráva: *Sdělení předsedkyně Úřadu k vyžadování souhlasu* ze dne 31. srpna 2018. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z:

https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=31695

²⁹³ Před účinností nařízení se jednalo o porušení čl. 5 odst. 2, případně čl. 9 zákona č. 101/2000 Sb.

²⁹⁴ Internetové stránky Úřadu. *Kontrola zpracování osobních údajů společnosti vytvářející databáze a obchodující s nimi*. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z:

<https://www.uouu.cz/kontrola-zpracovani-osobnich-udaju-spolecnosti-vytvarejici-databaze-a-obchodujici-s-nimi-spolecnost-solidis-s-r-o/ds-4897/p1=1493&archiv=1>

4.3.2. Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti neoprávněného zpracovávání osobních údajů v databázích

Úřad se v rámci výkonu své dozorové činnosti (kontrolní a následné rozhodovací) zaměřil zejména na rozsáhlé zpracování osobních údajů v rámci těchto databází. Právě na základě kontrolního řízení vedeného Úřadem v roce 2017 byla jedné společnosti v rámci řízení o přestupku vedeného Úřadem jeho rozhodnutím čj. UOOU-09774/17-19 ze dne 15. ledna 2018²⁹⁵ uložena pokuta ve výši 800 000 Kč za zpracování osobních údajů v databázích bez zákonného důvodu, tedy porušení povinnosti podle ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb., zpracovávat osobní údaje se souhlasem subjektu údajů nebo v případech stanovených v § 5 odst. 2 písm. a) až g) tohoto zákona. Předmětná společnost zpracovávala osobní údaje přesně nezjištěného počtu osob, jednalo se však v řádu o statisíce osob, a to nejméně v rozsahu jméno, příjmení, adresa telefonní číslo, které získala zejména od třetích osob.

V rámci své podnikatelské činnosti tato společnost osobní údaje, které získala od jiných subjektů, případně ze své vlastní podnikatelské činnosti, dále shromažďovala a využívala pro vytváření databází pro své klienty na základě objednávek. Tímto svým jednáním společnost určila účel a prostředky zpracování osobních údajů, a byla tedy v pozici správce těchto osobních údajů. Na tomto faktu nic nemění ani skutečnost, že osobní údaje, které poskytovala za úplaty svým klientům, byly strukturované dle požadavků jednotlivých klientů, ani to, že zdrojem těchto osobních údajů byly i jiné subjekty.

Stejně jako při zpracování osobních údajů obecně, i zde platí, že skutečnost, že je společnost správcem ve vztahu k jednomu ze zpracování osobních údajů, které provádí, nijak nevylučuje, aby se v případě **některých jiných konkrétních zpracování nalézala v postavení zpracovatele**. To však neplatí ve vztahu k týmž osobním údajům, vůči kterým nemůže být daný subjekt (př. společnost) v postavení správce a zpracovatele najednou (dvojrole).

Předmětné osobní údaje společnost získala zejména (kromě vlastní činnosti) na základě licenčních smluv, resp. objednávek, ve kterých byl souhlas s oslovováním subjektů údajů garantován poskytovatelem, nebo se mělo jednat o oprávněně zveřejněné údaje. Výše uvedené však v žádném případě nelze považovat za vyjádření souhlasu splňujícího nezbytné náležitosti podle ustanovení § 5 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb. (tj. svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsahem je svolení subjektu údajů se zpracováním osobních údajů). Podle ustanovení § 5 odst. 4 zákona č. 101/2000 Sb. (stejně jako podle ustanovení čl. 4 bodu 11 nařízení (EU)

²⁹⁵ Prvoinstanční rozhodnutí Úřadu, čj. UOOU-09774/17-19 ze dne 25. ledna 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=42037

2016/679) musí být subjekt údajů při udělení souhlasu informován o účelu zpracování osobních údajů a o tom k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období. Souhlas subjektu údajů se zpracováním osobních údajů pak musí být společnost jako správce těchto údajů schopna prokázat po celou dobu tohoto zpracování.

Z uvedeného je tedy zřejmé, že souhlasem pro další zpracování osobních údajů (vytváření databází využívaných k nabízení obchodu a služeb) společnost, jakožto správce, nedisponovala. Je přitom znovu potřeba zdůraznit, že by se muselo jednat o souhlasy, ve kterých by jako správce osobních údajů byla uvedena ona sama, tak aby její pozice ve vztahu ke zpracovávaným osobním údajům odpovídala realitě, neboť zpracování osobních údajů ve vztahu ke svému podnikání určila právě tato společnost. Odpovědnosti za doložení právního titulu ke zpracování osobních údajů se přitom nemůže správce zprostit odkazem na smluvní dokumentaci, která má zaručovat, že předmětný právní titul (tedy v tomto případě souhlas) existuje. Je to obdobná situace, jako u nevyžádaných obchodních sdělení. Veřejnoprávní odpovědnosti se správce nemůže zbavit odkazem na obsah soukromoprávního ujednání. Je totiž povinností správce u svého smluvního partnera tuto skutečnost, tedy existenci právního titulu zpracování osobních údajů ověřit, to on musí být schopen souhlasy doložit, byť by byly třeba uloženy u druhé smluvní strany.

Při stanovení výše správní sankce za předmětné jednání společnosti přihlédl Úřad zejména k rozsahu a množství osobních údajů zpracovávaných touto společností, a to v rádech mnoha statisíců, a k zásahu do soukromí, které takové jednání představovalo.

Proti výše uvedenému rozhodnutí Úřadu jako správního orgánu prvního stupně podala společnost rozklad, který předsedkyně Úřadu svým rozhodnutím čj. UOOU-09774/17-25 ze dne 18. dubna 2018 zamítla.²⁹⁶

Následně společnost podala proti rozhodnutí předsedkyně Úřadu správní žalobu, kterou se Městský soud v Praze zabýval 2 roky na to, tedy v roce 2020. Jeho rozsudkem čj. 11 A 164/2018–48 ze dne 17. září 2020 pak byla žaloba společnosti ve věci zpracování osobních údajů v databázích a jejich další prodej třetím osobám zamítnuta.

Podle závěru Městského soudu v Praze v projednávané věci Úřad prokázal jak získání předmětných osobních údajů společností, tak i jejich uchovávání společností, což také v odůvodnění obou relevantních správních rozhodnutí v projednávané věci argumentačně podložil, soud přitom odkázal na str. 4 žalobou napadeného rozhodnutí Úřadu je uvedeno, že: *„(o)bvinněná (tedy žalobce) byla v postavení správce těchto osobních údajů, neboť určila účel a prostředky zpracování osobních údajů v rámci své podnikatelské činnosti. Strukturace osobních*

²⁹⁶ Rozhodnutí předsedkyně Úřadu, čj. UOOU-09774/17-25 ze dne 18. dubna 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=42971

*údajů dle požadavků klientů, pro které byly databáze (obviněnou) vytvářeny, nemění nic na postavení obviněné jako správce osobních údajů.*²⁹⁷

Městský soud v Praze se proto bezvýhradně připojil k právnímu posouzení Úřadu vztahujícímu se k postavení žalobce jako správce osobních údajů a dodal, že: *„V projednávané věci tak bylo evidentní, že žalobce současně nemohl být zpracovatelem osobních údajů, byť, jak tvrdil v žalobě, osobní údaje zpracovával do databáze pro daného správce osobních údajů (tj. klienta). Tak se ovšem dělo plně v rámci podnikatelské činnosti žalobce, když mu jeho klienti nepředávali osobní údaje ke zpracování, naopak je pro ně původně do následně předávané databáze zpracovával sám žalobce.*²⁹⁸

Dále k tomu Městský soud v Praze uvedl, že: *„Kdyby totiž bylo pravdou, jak tvrdí žalobce, že právě jeho klienti, jimž na základě licenčních smluv (objednávek) předával předmětné osobní údaje, byli správci předaných osobních údajů, musel by být tím spíše již sám žalobce správcem osobních údajů, neboť sám předtím v postavení klienta převzal osobní údaje od třetích osob na základě jím dříve uzavřených licenčních smluv.*²⁹⁹

Městský soud v Praze v této souvislosti rovněž, opět ve shodě s Úřadem, konstatoval, že zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, s termínem tzv. „dílčího zpracovatele“ sám výslovně nepočítal. Rovněž se mimo jiné dále vyjádřil i k námitce společnosti (žalobkyně) ohledně nedostatečného vymezení skutku Úřadem, a to v bodě 43 svého rozsudku, kde uvedl, že *„[...] na začátku přestupkového řízení samozřejmě nelze po správním orgánu požadovat zcela konkrétní či snad už finální vymezení skutku, neboť od toho zde je právě následné řízení, jehož výsledkem je potom rozhodnutí, kterým je pachatel přestupku uznán vinným. Povinnost zachovat totožnost skutku totiž rozhodně neznamena, že správní orgán musí rozhodnout na základě totožného popisu skutku, který byl uveden v oznámení o zahájení řízení. Řízení slouží právě k tomu, aby konkrétní okolnosti charakterizující daný skutek byly zjištěny a ověřeny (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. listopadu 2016, č. j. 1 As 46/2016–24).*³⁰⁰

Ohledně uložené pokuty Městský soud v Praze konstatoval, že pokuta ve výši 800 000 Kč již z podstaty věci nepředstavuje výjimečný excés. Ta, i přes její nezanedbatelnou výši, dosahovala jen přibližně jedné šestiny horní hranice zákonné sazby, která činila 5 000 000 Kč. Městský soud v Praze přitom neshledal, že by se tato pokuta excesivně vymykala ostatním sankcím uloženým Úřadem.

²⁹⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze čj. 11 A 164/2018–48 ze dne 17. září 2020. Bod 49. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/414776>

²⁹⁸ Tamtéž, bod 49.

²⁹⁹ Tamtéž, bod 50.

³⁰⁰ Tamtéž, bod 43.

Závěr Městského soudu v Praze lze tedy shrnout tak, že strukturace osobních údajů v databázích dle požadavků klientů, pro které jsou tyto databáze vytvářeny, nemění nic na postavení subjektu, který určil účel a prostředky zpracování osobních údajů v rámci své podnikatelské činnosti, jako správce osobních údajů.

Jedná se o další úspěch Úřadu, resp. potvrzení jeho závěrů jako dozorového orgánu v rámci jedné ze stěžejních oblastí (nezákonného) zpracování osobních údajů. Úřad spolu se správním soudem tak zavřely pomyslnou „únikovou cestu“ masivních nelegálních zpracovatelů osobních údajů v databázích, kteří se (argumentačně) snažili přenést svou odpovědnost za předmětné zpracování osobních údajů na objednatele těchto databází.

Za sebe dodávám, že razantní přístup ke správcům těchto nelegálních databází je zcela namístě, neboť v takových případech nemá většina subjektů údajů vůbec povědomí o tom, že je předmětem nějaké (i téměř tzv. „donekonečna“ předprodávané) databáze. Mnohem větší zásah do soukromí subjektů údajů však nastává v případech, kdy tyto databáze obsahují zvláštní kategorie osobních údajů, zejména o zdravotním stavu. Posléze pak mohou být subjekty údajů kontaktovány třeba s nabídkou specifické zdravotní služby, aniž by se jednalo o jim známé poskytovatele zdravotních služeb, popřípadě jim mohou být zasílány nabídky různých produktů (vitamínů, mastí, krémů atd.), tzv. „na míru“. Bohužel k těmto situacím, kdy je velkou měrou zasaheno do soukromí, včetně práva na ochranu osobních údajů dotčené fyzické osoby, v reálu dochází často. Osobně se domnívám, že na pozadí všech těchto zásahů do soukromí jedince je přeměna společnosti ze socialistické na ryze tržní a kapitalistickou, kdy základní hodnou je kapitál a osobní údaje se v tento potenciální kapitál přeměňují. Do soukromí jedince je nadměru zasahováno jak ze strany soukromého sektoru, tak ze sektoru státního (či v širším pojetí celého veřejného sektoru). Realizaci těchto (ať již nelegálních či legálních, avšak nikoliv nezbytných) zásahů do soukromí pak velmi ulehčuje zejména snadná dostupnost informačních technologií. Je velmi smutné, že v dnešní době se obchodování s nelegálně zpracovávanými osobními údaji mnoha společnostem tzv. vyplatí.

Výše uvedený příklad, ve kterém dal Městský soud v Praze zapravdu Úřadu se týkal **nezákonného** zpracování osobních údajů právnickou osobou soukromého práva. Další z významných případů řešených Úřadem se týkal zpracování osobních údajů spotřebitelů v nebankovním registru, přičemž toto zpracování bylo Úřadem (za pomoci testu proporcionality) posouzeno jako **nezákonné** zpracování osobních údajů ve smyslu nenaplnění právního titulu podle § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., ovšem v důsledku novelizace zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, (provedené zákonem č. 378/2015 s účinností od 1. února 2016, se předmětné zpracování osobních údajů **stalo legálním, a to na základě § 20z tohoto zákona.**

V právním řádu ČR jsou dvě obsahově totožné definice spotřebitele – soukromoprávní a veřejnoprávní. Podle ustanovení § 419 zákona č. 89/2012 Sb. je za spotřebitele považován každý člověk (tedy fyzická osoba), který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná. Podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 634/1992 Sb., se spotřebitelem pro účely tohoto zákona rozumí fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Spotřebitel je vždy slabší smluvní stranou, přičemž judikaturou správních soudů³⁰¹ byla vymezena kategorie zvláště zranitelných spotřebitelů ve smyslu ustanovení čl. 5 odst. 3 čl. 5 odst. 3 směrnice 2005/29/ES směrnice o nekalých obchodních praktikách ze dne 11. května 2005.³⁰²

Podle ustanovení § 20z odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb. s účinností od 1. února 2016: *“Za účelem ochrany práv a právem chráněných zájmů prodávajících a spotřebitelů, spočívající v posuzování schopnosti a ochoty spotřebitelů plnit své závazky, se prodávající, kterým vůči spotřebitelům vznikají pohledávky z úvěrů nebo jiné pohledávky na dlouhodobé nebo opětovné plnění, mohou prostřednictvím informačních databází (dále jen „registr“) vzájemně informovat o identifikačních údajích spotřebitelů a o záležitostech, které vypovídají o bonitě, platební morálce a důvěryhodnosti spotřebitelů, a to i v případě, kdy je jim podle jiného zákona⁴⁶) uložena povinnost mlčenlivosti.³⁰³ Do činnosti registru musí být zapojeno alespoň 10 prodávajících, kteří jsou bankami podle jiného zákona upravujícího činnost bank, prodávajícími spotřebitelských úvěrů podle jiného zákona upravujícího poskytování spotřebitelských úvěrů, platebními institucemi podle jiného zákona upravujícího platební styk nebo poskytovateli platebních služeb malého rozsahu podle jiného zákona upravujícího platební styk. Registr může provozovat právnická osoba, která není prodávajícím a jejím hlavním účelem není podnikání (dále jen „provozovatel“), za podmínek stanovených tímto zákonem. Pro vzájemné informování a zpracování osobních údajů v registru není zapotřebí souhlasu spotřebitele.“*

Ustanovení § 20z odst. 11 zákona č. 634/1992 Sb. pak upravuje délku po jakou mohou být výše uvedené údaje o spotřebiteli v nebankovním registru zpracovávány. Dle tohoto ustanovení: *„Údaje v registru o závazku spotřebitele mohou být v registru zpracovávány po dobu, po kterou závazek spotřebitele trvá, a dále po dobu 3 let po jeho splacení. Pokud závazek spotřebitele zanikl*

³⁰¹Rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 4 As 98/2013 – 88 ze dne 17. ledna 2013. Bod 38. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z:

https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2013/0098_4As_130_20140203093927_prevedeno.pdf

³⁰² Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách ze dne 11. května 2005. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0029&from=CS>

³⁰³ Pozn. zjevně myšleno bankovní tajemství podle § 38 zákona č. 121/1992 Sb.

jinak než splacením nebo pokud jde o závazek promlčený nebo závazek, od jehož placení byl dlužník osvobozen podle jiného právního předpisu⁴⁷), lze informaci o takovém závazku v registru zpracovávat nejdéle po dobu 3 let od zániku takového závazku, od jeho promlčení nebo od okamžiku, kdy nastalo osvobození podle jiného právního předpisu. V případě, že nedošlo k uzavření smlouvy, mohou být údaje zpracovávány v registru nejdéle po dobu 3 měsíců. I po uplynutí lhůt podle tohoto odstavce je prodávající nebo provozovatel, který registr vede, oprávněn uchovávat anonymizované údaje pro statistické účely a dále uchovávat doklady, které v souvislosti s údaji v registru získal nebo si obstaral, pokud je to potřebné za účelem ochrany jeho práv a právem chráněných zájmů.“

Na základě výše uvedeného ustanovení tedy mohou být do nebankovních registrů předávány osobní údaje **bez souhlasu subjektu údajů** za (zákonodárcem deklarovaným) účelem ochrany práv a právem chráněných zájmů prodávajících a těchto spotřebitelů, spočívající v posuzování schopnosti a ochoty spotřebitelů plnit své závazky.

Úřad při výkonu své dozorové činnosti v souvislosti s vedením nebankovních registrů klientských informací řešil zejména zpracování osobních údajů spotřebitelů **zájmovým sdružením právnických osob SOLUS (Sdružení na Ochranu Leasingu a Úvěrů Spotřebitelům)**³⁰⁴, které vede několik nebankovních rejstříků. SOLUS sdružuje společnosti, které poskytují služby spotřebitelům v oblasti bankovních úvěrů a stavebního spoření, nebankovních půjček, telekomunikačních služeb, distribuce energií a P2P půjček³⁰⁵. Podle vyjádření na webových stránkách SOLUSU je jeho cílem „v rámci tzv. *odpovědného úvěrování přispívat k prevenci předlužování klientů, k prevenci růstu počtu dlužníků v prodlení, ke zvyšování vymahatelnosti stávajících dluhů o splatnosti a rovněž ke snižování potenciální finanční ztráty věřitelů*“.³⁰⁶ SOLUS tedy na základě zákona organizuje a spravuje databáze umožňující posouzení platební schopnosti spotřebitelů.

Sdružení SOLUS bylo založeno v červnu roku 1999 a v témže roce i zahájilo svou činnost. Negativní registr SOLUS zřídil již v roce 1999, tedy před účinností zákona č. 101/2000 Sb. Na svých webových stránkách uvádí SOLUS, že off-line verze tohoto registru byla spuštěna v září roku 1999. V současné době vede SOLUS 4 registry, z toho 2 negativní registry – Registr FO (spotřebitelů), Registr IČ (podnikajících FO a PO) a 1 pozitivní registr – (data o klientech a jejich

³⁰⁴ Seznam členů SOLUS. Aktuálně 55 členů. Webové stránky sdružení. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/clenske-spolecnosti/>

³⁰⁵ Pozn.: P2P půjčky (Peer to Peer nebo Person to Person) jsou půjčky mezi sobě rovnými subjekty, tedy poskytované lidmi lidem.

³⁰⁶SOLUS. Webové stránky sdružení. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/o-sdruzeni/historie-sdruzeni/>

smluvních závazcích, včetně informace, že klient své povinnosti ke členům sdružení SOLUS řádně plní) a Registr třetích stran (slouží k výměně informací o nekorektním či podvodném jednání třetích stran (zprostředkovatelů, dealerů, subdealerů a dalších).³⁰⁷ Provoz 2 dalších tzv. „pomocných registrů“, které SOLUS provozoval, tj. Registr neplatných dokladů (ND) a Insolvenční registr (IR), dle svého vyjádření ukončil ke dni 30. června 2022.³⁰⁸

Podle ustanovení § 20z odst. 6 zákona č. 634/1992 Sb.: *“Prodávající je oprávněn informaci z registru požadovat v **přímé souvislosti s konkrétním obchodním případem**, a, pokud se jedná o registr, který eviduje záznamy o závazcích spotřebitelů, u kterých nedošlo k prodlení³⁰⁹, a o **potenciálních závazcích spotřebitelů, vždy jen se souhlasem spotřebitele.**“*

Podle ustanovení § 20z odst. 9 je zpracovávání osobních údajů v pozitivním rejstříku založeno na principu opt-out, tedy že spotřebitel má možnost nesouhlas se svým vedením v tomto rejstříku: *„Spotřebitel je oprávněn vůči provozovateli, který registr vede, písemně vyjádřit nesouhlas s evidencí údajů o své osobě v registru, který eviduje záznamy o závazcích spotřebitelů, u kterých nedošlo k prodlení, a o potenciálních závazcích spotřebitelů. Provozovatel v takovém případě bez zbytečného odkladu odstraní z registru všechny záznamy, které se spotřebitele týkají, a učiní opatření směřující k tomu, aby další záznamy týkající se téhož spotřebitele nemohly být zapsány.“*

SOLUS je vůči osobním údajům spotřebitelů zpracovávaných v jím provozovaných rejstřících v postavení správce osobních údajů ve smyslu ustanovení čl. 4 bodu 7 nařízení (EU) 2016/679. V postavení zpracovatele předmětných údajů jsou dle informací SOLUS Společnost pro informační databáze, a.s. (SID) a Global Payments Europe, s. r. o.³¹⁰

V negativním rejstříku fyzických osob sdružení SOLUS eviduje **439 000 osob se závazkem po splatnosti.**³¹¹ **O spotřebitelích jsou v negativním registru uvedeny následující údaje:** jméno, příjmení, rodné číslo, úplná adresa bydliště, výše dlužné částky po splatnosti, datum vzniku prodlení, datum registrace v informačním systému, datum zaplacení dlužné částky, datum poslední změny a jméno věřitele.

³⁰⁷SOLUS. Přehled registrů. Webové stránky sdružení. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/registry-prehled/>

³⁰⁸ SOLUS. Ukončení provozu 2 pomocných registrů. Webové stránky sdružení. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/registry-prehled/pomocne-registry-nd-ir/>

³⁰⁹ Pozn.: Informace z tzv. „pozitivního rejstříku“.

³¹⁰ SOLUS: Zpracovatelé. SOLUS. Přehled registrů. Webové stránky sdružení. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/o-sdruzeni/zpracovatel/>

³¹¹SOLUS. Informace o spotřebitelích s dluhy po splatnosti. Webové stránky sdružení. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/solus-zaznamenal-ve-druhem-ctvrtleti-rust-poctu-spotrebitelu-s-dluhy-po-splatnosti-ve-ctyrech-krajich/>

Pokud subjekt údajů chce získat informaci o tom, zda či nikoliv jsou jeho osobní údaje zpracovávány v nebankovním rejstříku (registru klientských informací), může pochopitelně využít svého **práva na přístup k osobním údajům podle čl. 15 nařízení (EU) 2016/679**, který zároveň vymezuje další informace, které má subjekt údajů od správce právo obdržet v případě, že jsou jeho osobní údaje v tomto rejstříku zpracovávány. V případě sdružení SOLUS jsou bližší informace k realizaci práva na přístup subjektu údajů uvedeny na webových stránkách tohoto sdružení.³¹²

Se sdružením SOLUS vedl Úřad několik správních řízení, jak v návaznosti na kontrolní řízení, které u sdružení SOLUS probíhalo v období od 7. června až 24. srpna 2012, tak na základě podnětu spotřebitelů (subjektů údajů) evidovaných v nebankovním registru sdružení SOLUS. Rozhodnutí vydaná Úřadem v rámci těchto správních řízení byla posléze napadnuta správní žalobou. Všechna rozhodnutí se týkala odvolaného či neposkytnutého souhlasu se zpracováním osobních údajů v negativním rejstříku fyzických osob vedeného sdružením SOLUS.

V prvé řadě se jednalo o rozhodnutí³¹³ předsedy Úřadu čj. INSP2-4684/12-38 ze dne 12. února 2013, kterým rozhodl o námitkách sdružení SOLUS. Výroky I. - VII. tohoto rozhodnutí nebylo vyhověno námitkám SOLUS proti kontrolním zjištěním uvedeným v kontrolním protokolu zn. INSP2-4684/12-33 ze dne 30. října 2012. **V tomto kontrolním protokolu byla žalobci uložena též čtyři opatření k nápravě.** Výrokem VIII. napadeného rozhodnutí bylo zrušeno opatření k nápravě č. 1, jímž bylo sdružení SOLUS uloženo, aby zlikvidoval osobní údaje J. R. evidované v negativním registru, a to vzhledem k tomu, že v době vydání kontrolního protokolu již sdružení SOLUS uplynula lhůta, ve které byl ze zákona povinen osobní údaje J. R. zlikvidovat, bylo proto nadbytečné mu danou povinnost ukládat. Výroky IX. a XI. byly zamítnuty námitky proti opatření k nápravě č. 2 a č. 4, jimiž bylo sdružení SOLUS uloženo informovat J. R. a osobu zúčastněnou na řízení o likvidaci jejích osobních údajů. Výrokem X. napadeného rozhodnutí bylo změněno opatření k nápravě č. 3 tak, že bylo sdružení SOLUS uloženo, aby zlikvidoval osobní údaje osoby zúčastněné na řízení v negativním registru, které byly vloženy společností Home Credit, a. s.

Toto rozhodnutí bylo následně napadeno správní žalobou proti výrokům I. – VII. a IX. – XI. napadeného rozhodnutí.³¹⁴ Městský soud v Praze v dané věci rozhodl rozsudkem čj. 10A 72/2013-86 ze dne 8. března 2017³¹⁵. Tímto rozsudkem, správní žalobu v části týkající se zrušení

³¹² SOLUS. Informace k uplatnění práva na přístup podle čl. 15 nařízení (EU) 2016/679. Webové stránky sdružení. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/pristup-k-osobnim-udajum/>

³¹³ Pozn.: Jednalo se o rozhodnutí předsedy ve věci vypořádání námitek, které přes svůj název a zvolenou formu nebylo v části, nadřízený orgán nerozhodoval o nápravných opatřeních, rozhodnutím ve smyslu § 65 SŘS.

³¹⁴ Správní žaloba proti rozhodnutí předsedy Úřadu ze dne 12. dubna 2013. Internetové stránky Úřadu. [cit online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=14573

³¹⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 10A 72/2013-86 ze dne 8. března 2017. [online]. [cit. 30. 6. 2022].

výroků I. až VII. napadeného rozhodnutí odmítl a v části týkající se zrušení výroků IX. – XI. napadeného rozhodnutí zamítl. Městský soud v Praze v této souvislosti uvedl, že **rozhodnutí o námitkách proti kontrolním zjištěním není rozhodnutím ve smyslu § 65 SŘS**, neboť jím není přímo zasahováno do práv kontrolovaného subjektu. Z toho důvodu je žaloba proti I. až VII. napadeného rozhodnutí podle § 68 SŘS nepřijatelná. Výroky IX. - XI. napadeného rozhodnutí však byla žalobci uložena povinnost v rámci opatření k nápravě, a je tedy nesporné, že v této části (proti nim) správní žaloba přípustná je.

Městský soud v Praze sice přisvědčil sdružení SOLUS, že má oprávněný zájem na tom, aby jeho členové byli schopni efektivně ověřovat bonitu spotřebitelů, kteří žádají o spotřebitelský úvěr, zároveň však uvedl, že tento oprávněný zájem je třeba poměřovat testem proporcionality vůči zásahu do práva na soukromí subjektů shromažďovaných údajů, přičemž **posuzované opatření neobstojí ve druhém kroku testu, tj. posouzení potřebnosti**. Ačkoli se tedy jedná o opatření vhodné k ověření úvěruschopnosti spotřebitelů (první krok testu) a zajisté i efektivní, nejedná se o nástroj jediný. **Členové žalobce mohou a mají informace o schopnosti splácet úvěr žádat především od spotřebitelů. Informace jsou rovněž často dostupné veřejně, např. v insolvenčním rejstříku.** Může pochopitelně nastat situace, kdy u konkrétního spotřebitele nebude možné zjistit důvěryhodné údaje svědčící o jeho bonitě, v takovém případě však členům žalobce nezbude než úvěr neposkytnout.

Městský soud v Praze doplnil, že i kdyby akceptoval, že vedení databází dlužníků v prodlení bez jejich souhlasu je nezbytné pro naplnění oprávněných zájmů žalobce, musel by dospět k závěru, že **takový zásah do práva na ochranu soukromí subjektů osobních údajů nemůže obstát v testu přiměřenosti (třetí krok testu proporcionality)**. Podle Městského soudu v Praze předmětným zpracováním osobních údajů dochází na straně subjektů osobních údajů k zásahu do práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života plynoucího z čl. 10 odst. 2 LPS, přičemž odkázal na nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 24/10.

Podle Městského soudu v Praze tedy nebylo sdružení SOLUS oprávněno osobní údaje zpracovávat bez souhlasu subjektů těchto údajů na základě § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. Městský soud v Praze proto souhlasil s Úřadem, že databázi dlužníků, kterou provozuje sdružení SOLUS lze bez souhlasu subjektů údajů provozovat jen na základě výslovného zákonného podkladu. Sdružení SOLUS však naopak tvrdilo, že osobní údaje spotřebitelů v negativním rejstříku FO zpracovávat na základě ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona

Dostupné z:

https://www.nssoud.cz/files/EVIDENCNI_LIST/2013/10A_72_2013_33_20170424115440_prevedeno.pdf

č. 101/2000 Sb. je oprávněno. Sdružení SOLUS rovněž poukázalo na skutečnost, že jeho registr je zřízen za účelem ochrany základního práva jeho členů na ochranu majetku, které podléhá ochraně plynoucí z čl. 11 LPS. Z tohoto důvodu tedy výkon tohoto práva nemůže být neoprávněným zásahem do práva subjektů osobních údajů, a tím méně jejich zneužitím ve smyslu čl. 10 odst. 3 LPS.³¹⁶ Dále toto sdružení tvrdilo, že ze skutečnosti, že byl souhlas udělen na určitou dobu vyplývá jeho neodvolatelnost. Tuto tezi sdružení SOLUS Městský soud v Praze popřel a naopak uvedl, že: „*neodvolatelnost nevyplývá ze skutečnosti, že byl souhlas udělen na dobu určitou.*“³¹⁷

Předmětný rozsudek Městského soudu v Praze obsahuje dle mého názoru detailní a precizní posouzení jednotlivých aspektů testů proporcionality v návaznosti na možnou aplikaci ustanovení právního titulu podle § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. na zpracování osobních údajů prováděné sdružením SOLUS v negativním rejstříku spotřebitelů.

Sdružení SOLUS upozornilo v průběhu jednání, že v době rozhodování správního soudu již právní podklad existuje v podobě § 20z odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb. K tomu Městský soud v Praze uvedl, že toto ustanovení je v projednávané věci irelevantní. „*Je sice pravdou, že v důvodové zprávě k pozměňovacímu návrhu poslance Vondráčka, na základě něž byl § 20z zákona o ochraně spotřebitele v současné době přijat, se uvádí, že negativní registry dlužníků lze vést též na základě ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně spotřebitele (pozměňovací návrh poslance Vondráčka ke sněmovnímu tisku č. 445, VII. volební období Poslanecké sněmovny, dostupný na internetové stránce www.psp.cz). Soud je však přesvědčen, že tento názor jediného poslance v kontextu výše uvedené argumentace neobstojí. Stěží lze potom konstruovat, že pokud Poslanecká sněmovna příslušný pozměňovací návrh schválila, ztotožnila se tím též s úvahami o předchozí právní úpravě vedené v důvodové zprávě k němu. Pokud jde o přechodné ustanovení čl. II bodu 3 zákona č. 378/2015 Sb., jímž bylo ustanovení § 20z do zákona o ochraně spotřebitele vloženo, nelze z něj dovodit nic jiného, než že správci databázi údajů o dlužících spotřebitelů jsou oprávněni po účinnosti novely zpracovávat i údaje, které v nich byly obsaženy před jeho účinností. Na období před svou účinností, tedy před 1. 2. 2016 však toto přechodné ustanovení nemá žádný dopad.*“³¹⁸

Městský soud v Praze pak uzavřel, že sdružení SOLUS nemělo k dispozici žádný dokument, z něž by plynula spolehlivá a ustálená správní praxe Úřadu, na jejímž základě by postup sdružení SOLUS bylo možné hodnotit jako souladný se zákonem, proto ani osmý

³¹⁶ Tamtéž, str. 4.

³¹⁷ Tamtéž, str. 10.

³¹⁸ Tamtéž, str. 16.

žalobní bod není důvodný. Městský soud v Praze tak neshledal žádný z uplatněných žalobních bodů jako důvodný, a proto soud žalobu v souladu s ustanovením § 78 odst. 7 SŘS zamítl.

Proti výše uvedenému rozsudku Městského soudu v Praze podalo sdružení SOLUS kasační stížnost, kterou opřelo o kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) SŘS, tedy nesprávné právní posouzení městským soudem a nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku. Sdružení SOLUS Městskému soudu v Praze zejména vytýkalo nesprávné provedení testu proporcionality ve vztahu k ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. a čl. 7 písm. f) směrnice 95/46/ES, přesvědčeno o tom, že tento právní titul mu svědčí. Podle jeho názoru místo toho, aby Městský soud v Praze provedl test proporcionality vzhledem k jím tvrzeným oprávněným zájmům (zájem na plnění obecné povinnosti odborné péče a speciální povinnosti ověřování platební schopnosti), provedl poměrování mezi ústavně zaručenými základními právy, konkrétně mezi právem na ochranu vlastnického práva a právem na ochranu osobních údajů.

Nejvyšším správní soud ČR svým rozsudkem čj. 2 As 107/2017–72 ze dne 19. dubna 2018³¹⁹ kasační stížnost sdružení SOLUS (stěžovatel) zamítl. Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku předně uvedl, že Městský soud v Praze postupoval správně, když žalobu v části směřující proti výrokům IX. – XI. napadeného rozhodnutí projednal meritorně. Dále uvedl, že ve věci samé spočívá sporná otázka v tom, zda je stěžovatel oprávněn zpracovávat osobní údaje spotřebitelů v tzv. negativním registru bez jejich souhlasu, přičemž zdůraznil, že ve svém posouzení vycházel z vymezení sporu v kasační stížnosti (v řízení o kasační stížnosti nebylo mezi účastníky řízení sporné, že souhlas ke zpracovávání osobních údajů v rozhodné době nebyl dán), a proto se nijak nezabýval přesným zněním obchodních podmínek, v nichž je souhlas se zpracováváním osobních údajů obvykle uveden.³²⁰

V době, kdy Nejvyšší správní soud ČR o předmětné kasační stížnosti rozhodoval, již probíhalo v souvislosti s řízením o správní žalobě před Městským soudem v Praze v jiné věci (týkající se rovněž vedení negativního registru spotřebitelů sdružením SOLUS) řízení před Ústavním pod sp. zn. Pl. ÚS 10/17 o návrhu na zrušení § 20z odst. 1 *in fine* zákona č. 634/1992 Sb. Dané ustanovení, které bylo s účinností od 1. února 2016 vloženo do tohoto zákona poslancekým pozměňovacím návrhem k zákonu č. 378/2015 Sb., stanoví, že pro zpracování osobních údajů v informačních databázích o bonitě a důvěryhodnosti spotřebitelů není zapotřebí souhlasu spotřebitele.

³¹⁹ Rozsudek nejvyššího správního soudu, čj. 2 As 107/2017 – 72 ze dne 19. dubna 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0107_2As_1700072_20180510142327_20180511082019_pr_evedeno.pdf

³²⁰ Tamtéž, bod 34.

K tomu však Nejvyšší správní soud ČR uvedl, že: „*Předmětem přezkumu v posuzovaném řízení byla opatření k nápravě uvedená v kontrolním protokolu, nikoli rozhodování o vině a trestu. Městský soud proto nebyl povinen přihlédnout k zásadě vyjádřené ve větě druhé čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, podle níž se trestnost činu posoudí a trest ukládá podle právní úpravy, která nabyla účinnosti až poté, co byl trestný čin spáchán, je-li to pro pachatele příznivější (blíže viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2016, č. j. 5 As 104/2013–46, publ. pod č. 3528/2017 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud proto řízení nepřerušil dle § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s. do doby rozhodnutí Ústavního soudu, neboť výsledek řízení probíhajícího před Ústavním soudem nemůže mít vliv na rozhodnutí soudu ve věci samé.*“³²¹

Nejvyšší správní soud ČR se ve svém rozsudku vyjádřil k ústavní dimenzi práva na soukromí, konkrétně jeho aspektu, který představuje ochrana osobních údajů (označována též jako právo na informační sebeurčení) podle čl. 10 odst. 3 LPS ve světle judikatury Ústavního soudu, přičemž uvedl následující: „*Nebude-li totiž jednotlivci garantována možnost hlídat a kontrolovat obsah i rozsah osobních dat a informací jím poskytnutých, jež mají být zveřejněny, uchovány či použity k jiným než původním účelům, a tedy on sám nebude mít možnost rozpoznat a zhodnotit důvěryhodnost svého potenciálního komunikačního partnera a případně tomu uzpůsobit i své jednání, pak nutně dochází k omezení až potlačování jeho práv a svobod, jež není ve svobodné a demokratické společnosti akceptovatelné (nález Ústavního soudu ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/11).*“³²² S tímto konstatováním soudu nelze než plně souhlasit.

Nejvyšší správní soud ČR též s ohledem na judikaturu ESLP (rozsudky velkého senátu ve věci Rotaru proti Rumunsku ze dne 4. 5. 2000, č. stížnosti 28341/95, a S. a Marper proti Spojenému království ze dne 4. 12. 2008, č. stížností 30562/04 a 30566/04, rozsudek pléna ve věci Malone proti Spojenému království ze dne 2. 8. 1984, stížnost č. 8691/79, a rozsudek ve věci Kopp proti Švýcarsku ze dne 25. 3. 1998, stížnost č. 23224/94,) upozornil, že výklad pojmu soukromí (tedy včetně ochrany osobních údajů) nesmí být vykládán restriktivně. V tomto kontextu dále zdůraznil, že: „*V rozsudku Rotaru proti Rumunsku Evropský soud pro lidská práva dále potvrdil, že zásahem do soukromí je již samotné uchovávání osobních údajů. Případné použití je pak samostatným zásahem. V rozsudku ve věci Bouchacourt proti Francii ze dne 17. 12. 2009, č. stížnosti 5335/06, se Evropský soud pro lidská práva zabýval vedením národního automatizovaného registru pachatelů sexuálních trestných činů, přičemž dospěl k závěru, že proporcionalita daného opatření vzhledem k legitimnímu cíli veřejné bezpečnosti a předcházení zločinnosti byla zachována. Vnitrostátní právo však musí stanovit dostatečné záruky proti zneužití*

³²¹ Tamtéž, bod 35.

³²² Tamtéž, bod 44.

*a zajistit, že osobní údaje budou správné a nebudou nepřiměřené vzhledem k účelům, k jakým jsou zpracovávány.“*³²³

Nejvyšší správní soud ČR provedl též vlastní test proporcionality a došel k závěru, že předmětné zpracování je pro účel uvedený sdružením SOLUS jako správcem osobních údajů vhodné, ovšem nikoliv nezbytné, k čemuž uvedl: *„Podmínka nezbytnosti odpovídá základnímu testu proporcionality tak, jak jej formuloval Soudní dvůr ve své předchozí judikatuře. Zvolený prostředek nesmí jít nad rámec toho, co je potřebné, zároveň však musí být schopný dosáhnout stanoveného cíle [již zmiňovaný rozsudek ve věci Puškár a již zmiňované stanovisko GA Bobka ve věci Valsts policijas Rīgas; obecně k testu proporcionality viz např. rozsudek ze dne 10. 12. 2002 ve věci C-491/01, British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco, bod 122 a zde citovaná judikatura]. Třetí podmínka se týká vyvažování proti sobě stojících práv a zájmů a podle Soudního dvora vždy závisí na konkrétních okolnostech jednotlivých případů (viz již zmiňované rozsudky ASNEF A FECEMD, Breyer či Valsts policijas Rīgas).“*³²⁴

*„Nicméně, jak konstatoval již městský soud, přičemž stěžovatel tento závěr nijak nezpochybnil, vedení informačních databází není jediným nástrojem k posouzení bonity spotřebitelů. Potřebné informace je v první řadě třeba žádat od spotřebitelů samotných, přičemž podnikatelé mají právo vyžadovat doklady o finanční situaci spotřebitele. S ohledem na významně silnější právní i informační postavení podnikatelů oproti spotřebitelům nelze dovodit, že by členové stěžovatele byli vůči neposkytování či nesprávnému poskytování informací od spotřebitelů zcela bezmocní, což stěžovatel ostatně ani netvrdil, ani nedoložil. Řadu podstatných informací lze získat i z veřejně přístupných rejstříků, jako je insolvenční rejstřík, či z informací, které o sobě spotřebitelé sami dobrovolně zveřejňují.“*³²⁵

Na základě výše uvedeného dal Nejvyšší správní soud ČR proto Městskému soudu v Praze za pravdu v tom, že stěžovatel neprokázal podmínku nezbytnosti vyplývající z § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb.

Zároveň Nejvyšší správní soud ČR upozornil na následující skutečnosti: *„Stěžovatel navíc sdružuje celou řadu subjektů, které nejsou poskytovateli úvěrů ani dodavateli s kontrakční povinností. V jejich případě se tak jedná pouze o čistě soukromý, ekonomicky motivovaný zájem na snížení podnikatelského rizika. Dále je třeba zohlednit, že jde o soukromou databázi vedenou sdružením ekonomicky významných subjektů, přičemž právní úprava účinná v rozhodném období vedení ani způsob zpracovávání osobních údajů v těchto databázích nijak neregulovala. Při*

³²³ Tamtéž, bod 45.

³²⁴ Tamtéž, bod 52.

³²⁵ Tamtéž, bod 59.

vyvažování dotčených práv a zájmů je dále třeba vzít v úvahu, že členové stěžovatele jakožto ekonomicky významné subjekty mají sami o sobě značnou kontraktační převahu nad spotřebiteli. Ačkoli se kontrola provedená žalovaným týkala zejména otázky právního titulu pro zpracování osobních údajů, ze správního spisu je patrná řada skutečností odkazujících na nedostatečné záruky při zpracovávání osobních údajů. Údaje vedené v registru nebyly dostatečně často aktualizovány, mezi stěžovatelem a jeho členy neprobíhala řádná komunikace ohledně zpracovávání konkrétních údajů a subjekty údajů nebyly řádně informovány.³²⁶

Přestože Nejvyšší správní soud ČR uznal, že členové sdružení SOLUS mají oprávněný zájem na prověřování bonity spotřebitelů předtím, než s nimi vstoupí do smluvního vztahu, neuznal při poměrování proti sobě stojících práv spotřebitelů a sdružení SOLUS argument sdružení SOLUS, že jeho oprávněný zájem lze spatřovat v ochraně vlastnického práva. Jak uvedl Nejvyšší správní soud ČR: „Z práva na vlastnictví rozhodně nelze dovodit právo věřitele na zamezení dlužníkovi vstupovat do dalších smluvních vztahů či na obranu proti dalšímu zadlužování dlužníka. Základní práva brání jednotlivce primárně proti zásahům ze strany státu, ve výjimečných případech též v horizontálních vztazích. Rozhodně však jednatel nemůže z důvodu ochrany svých práv zasahovat do právních vztahů mezi dvěma jinými soukromými osobami. Zmínku o obecné povinnosti odborné péče stěžovatel blíže nerozvinul, Nejvyšší správní soud se jí proto nemohl blíže zabývat.“³²⁷

Správní soudy tak ve výše uvedeném případě podržely a dále rozvedly argumentační linii Úřadu, založenou na právním názoru nemožnosti aplikace ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. na zpracování osobních údajů spotřebitelů v negativním rejstříku spotřebitelů.

Dalším správní žalobou napadnutím druhostupňovým rozhodnutím Úřadu bylo rozhodnutí předsedy čj. UOOU-01652/13-20 ze dne 16. srpna 2013³²⁸, kterým byl zamítnut rozklad proti prvostupňovému rozhodnutí Úřadu čj. UOOU-01652/13-13 ze dne 4. června 2013.³²⁹

Sdružení SOLUS podalo správní žalobu též proti druhostupňovému rozhodnutí Úřadu čj. UOOU-01220/14-32 ze dne 1. září 2014 ve věci uložení správní pokuty za spáchání správního deliktu spočívajícího ve zpracování osobních údajů spotřebitelů v informační databázi o bonitě

³²⁶ Tamtéž, bod 58.

³²⁷ Tamtéž,

³²⁸ Rozhodnutí předsedy Úřadu, čj. UOOU-01652/13-20 ze dne 16. srpna 2013. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=21616

³²⁹ Rozhodnutí Úřadu, čj. UOOU-01652/13-13 ze dne 4. června 2013. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=21615

a důvěryhodnosti spotřebitele ve výši 12 000 Kč potvrzujícím prvostupňové rozhodnutí Úřadu čj. UOOU-01220/14-26 ze dne 23. června 2014³³⁰.

Dotčení spotřebitelé totiž svůj souhlas se zpracováním osobních údajů nedali nebo jej již odvolali. SOLUS opíral předmětné zpracování osobních údajů o ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., podle kterého bylo dovoleno zpracovávat osobní údaje bez souhlasu jejich subjektů, bylo-li to nezbytné k ochraně oprávněných zájmů správce, a nešlo-li o nepřiměřené zásahy do soukromého života subjektů údajů. Za tímto účelem – tedy posouzení proporcionality daného zpracování, provedl odvolací orgán v rámci svého rozhodnutí test proporcionality s tímto výsledkem: *„K otázce míry zásahu do soukromí a proporcionalitě ve smyslu § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. odvolací orgán dále konstatuje, že právo na informační sebeurčení zahrnuje primárně právo každého rozhodnout o tom, komu a za jakých podmínek budou jeho osobní údaje sdělovány (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 24/10). Zásah do tohoto práva je možný pouze, pokud je stanovený zákonem, sleduje legitimní účel a je proporcionální, tedy přiměřený sledovanému účelu. Dle odvolacího orgánu majetkový zájem členů účastníka řízení na udržení či vytváření zisku z jejich podnikatelské činnosti a minimalizaci podnikatelského rizika není přiměřeným důvodem pro zásah do soukromí jejich klientů. Právní řád umožňuje v případě, kdy klient nesplácí poskytnutou půjčku či službu, členům účastníka řízení svoje práva uplatňovat před soudy a následně vymáhat např. prostřednictvím soudních exekutorů, proto jistě nelze hovořit o omezení či zásahu do práva vlastnit či chránit svůj majetek ve smyslu čl. 11 Listiny základních práv a svobod. Úvaha účastníka řízení o tom, že vytvoření databáze není zásahem do soukromí, a že tím je až neoprávněné předání osobních údajů třetí osobě, je v zásadním rozporu s vnímáním práva na soukromí jak v judikatuře Ústavního soudu, tak Evropského soudu pro lidská práva (systematické sbírání a uchovávání osobních údajů je zásahem do soukromého života, viz např. rozhodnutí ve věci Rotaru proti Rumunsku, P.G. a J.H. proti Spojenému království). Je nepochybné (i díky řadě historických zkušeností), že jakékoliv vytváření databází, evidencí, registrů (nejenom negativních) významným způsobem zasahuje do soukromí každého, a proto musí být zákonné, důvodné a proporcionální sledovanému účelu a cíli, a v případě negativních databází by dle názoru žalovaného mělo být vždy podloženo výslovnou zákonnou úpravou právě s ohledem na charakter shromažďovaných informací (tj. negativní informace o člověku).“³³¹*

³³⁰ Rozhodnutí Úřadu, čj. UOOU-01220/14-26 ze dne 23. června 2014. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=22004

³³¹ Rozhodnutí předsedy Úřadu, čj. UOOU-01220/14-32 ze dne 1. září 2014. S. 7-8. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=22148

Dále pak odvolací orgán uvedl, že: „*Míru zásahu do soukromí a riziko takového zpracování poté dle odvolacího orgánu zvyšuje, že účastník řízení není k subjektům údajů v žádném vztahu. Jinými slovy, existuje zde subjekt, který se rozhodl, že bude shromažďovat od věřitelů osobní údaje. Z tohoto hlediska je bez významu, že se jedná o zájmové sdružení právnických osob, neboť ani tato právní forma nic nemění na tom, že subjekty údajů s touto právní osobou nejsou v žádném vztahu. Odvolací orgán proto nemůže akceptovat, aby si mohl jakýkoliv subjekt libovolně vytvořit dlužnický registr s tím, že se domluví s věřiteli, že za účelem ochrany jejich práv mu budou poskytovat osobní údaje dlužníků bez jejich souhlasu, jak uvádí účastník řízení. Ve vztahu k § 9 zákona č. 145/2010 Sb. poté odvolací orgán konstatuje, že žádný zákon nijak nedefinuje, co se myslí databází umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, tedy kdo může být jejím správcem, kdo do ní může přispívat, jaké osobní údaje může obsahovat a po jakou dobu. Bez této zvláštní právní úpravy, kterou nelze dovodit ani ze zákona č. 101/2000 Sb., je tedy dle odvolacího orgánu třeba, aby osobní údaje v takové databázi byly vždy zpracovávány na základě souhlasu subjektu údajů, který se svobodně rozhodne, zda svoje osobní údaje poskytne, komu, na jakou dobu a v jakém rozsahu. Z uvedeného tedy vyplývá, že zásah do soukromí spočívá také v tom, že by zde mohl existovat subjekt, který bude mít detailní přehled o majetkových poměrech subjektu údajů (negativních), a který tyto informace bude zpracovávat bez jeho souhlasu i bez jakéhokoliv zákonného zmocnění. Situace v Nizozemí poté není dle odvolacího orgánu pro posouzení zákonnosti zpracování v České republice relevantní.*“³³²

Výše uvedená citace vybraných částí rozhodnutí odvolacího orgánu vyjadřuje zcela můj názor na danou problematiku. Ovšem je nutno dodat, že příslušná argumentace se vztahuje k platným právním předpisům v době vydání tohoto rozhodnutí, tedy před legalizací zpracování osobních údajů podle § 20z odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb. z účinností od 1. února 2016.

Po podání správních žalob sdružením SOLUS proti výše uvedeným druhostupňovým rozhodnutím Úřadu nabyt dne 1. února 2016 účinnosti zákon č. 378/2015 Sb., který novelizoval zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele mimo jiné tak, že osobní údaje spotřebitelů mohly být v případech uvedených v novém ustanovení § 20z odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., zpracovány i bez jejich souhlasu. (Jak již bylo uvedeno výše.)

Městský soud v Praze svým usnesením **10A 212/2013–63** ze dne 21. března 2017 věci projednávané v řízeních sp. zn. 10 A 212/2013 a 10 A 169/2014 **spojil** ke společnému projednání na základě skutkové souvislosti podle ustanovení § 39 odst. 1 SŘS s tím, že budou nadále vedeny pod sp. zn. 10 A 212/2013. Zároveň v tomto usnesení Městský soud v Praze konstatoval, že na

³³² Tamtéž, s. 8.

základě usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 16. listopadu 2016 č. j. 5 As 104/2013-46, je nucen aplikovat poslední větu ustanovení § 20z zákona, neboť tato právní úprava, byť přijatá v rámci novelizace č. 634/1992 Sb., zákonem č. 634/1992 Sb. s účinností od 1. února 2016, tedy po právní moci rozhodnutí Úřadu, představuje právní úpravu ve smyslu čl. 40 odst. 6 LPS, která je pro SOLUS jakožto pachatele správního deliktu (po účinnosti zákona č.250/2016 Sb., tj. od 1. července 2017 pachatele přestupku) příznivější. Na základě aplikace této právní úpravy by pak bylo předmětné jednání sdružení SOLUS dříve posouzeno napadenými rozhodnutími Úřadu jako nelegální, **zlegalizováno**.

Městský soud v Praze však spatřoval v daném ustanovení rozpor s právy každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého života podle čl. 10 odst. 2 LPS a před neoprávněným shromažďováním osobních údajů o své osobě podle čl. 10 odst. 3 LPS, **řízení přerušil**, a proto podal dne 22. března 2017 k Ústavnímu soudu **návrh na zrušení § 20z odst. 1 věty čtvrté** (v návrhu označené jako věta poslední) **zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění zákona č. 378/2015 Sb.**

Ústavnímu soudu byl rovněž dne 18. srpna 2017 doručen návrh skupiny 17 senátorů, za kterou v době podání návrhu jednal tehdejší předseda Senátu Jaroslav Kubera, na zrušení § 20z odst. 1 věty třetí a čtvrté (v návrhu označených jako věty předposlední a poslední §20z odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele). Ústavní soud později podaný návrh skupiny senátorů v části, v níž se shoduje s návrhem Městského soudu v Praze, I. výrokem usnesení ze dne 23. ledna 2018 sp. zn. Pl. ÚS 20/17³³³ odmítl pro nepřípustnost z důvodu překážky věci zahájené (litispendence) podle § 35 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Ve zbytku návrhu skupina senátorů, jako další navrhovatelka, získala postavení vedlejší účastnice v dříve zahájeném řízení, vedeném pod sp. zn. Pl. ÚS 10/17 s tím, že návrh na zrušení věty čtvrté § 20z odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele bude v rozsahu jí uplatněných námitek podroben řádnému přezkumu z hlediska jeho souladu s ústavním pořádkem. Druhým výrokem usnesení sp. zn. Pl. ÚS 20/17 Ústavní soud spojil návrh skupiny senátorů na zrušení věty třetí § 20z odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele s řízením vedeným pod sp. zn. Pl. ÚS 10/17, zahájeným dříve na návrh Městského soudu v Praze. Předmět řízení před Ústavním soudem byl tedy vymezen návrhy a námitkami obou navrhovatelů.

Městský soud v Praze, zastoupený soudkyní JUDr. Ing. Vierou Horčicovou, (tč. předsedkyní senátu 10 A), naprosto výstižně uvedl, že: *„Oprávněný zájem podnikatelů na získávání informací o předchozích dluzích spotřebitelů podle městského soudu nespadá pod*

³³³ Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 20/17 ze dne 23. ledna 2022. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-20-17>

ústavně zaručená práva podle čl. 11 Listiny ani čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.“

Velmi výstižná je pak zejména následující argumentace Městského soudu v Praze obsažená v návrhu na zrušení předmětného ustanovení: *„Zájmy podnikatelů a celé společnosti na boji proti předlužování neobstojí v testu proporcionality při poměrování s právem spotřebitelů na soukromý život. Zvolené opatření sice obstojí v jeho prvním kroku, testu vhodnosti, neboť je způsobilé dosáhnout cíle, totiž posouzení schopnosti spotřebitelů splácet dluhy; pravděpodobně také povede ke snížení počtu předlužených spotřebitelů. Dané opatření však údajně neobstojí v testu nezbytnosti. Ověřovat bonitu spotřebitelů mohou podnikatelé především na základě údajů spotřebiteli dobrovolně poskytnutých: zejména prohlášení a potvrzení, insolvenčního rejstříku nebo databázi, jež v režimu § 20z zákona o ochraně spotřebitele před novelou evidentně fungovaly na základě souhlasů spotřebitelů se zpracováním osobních údajů. Možnost poskytnutí půjčky spotřebiteli, který ji následně nebude schopen splácet, má být součástí podnikatelského rizika. Tomuto riziku nelze zcela předejít – i spotřebitel neevidovaný v registru může být předlužen vůči třetím subjektům do registru nepřispívajícím nebo mu jiné důvody nedovolí potenciální dluh splácet.*“

Stejně výstižná pak byla dle mého názoru též argumentace skupiny senátorů, kteří uvedli, že: *“ [...] cíle zákonné úpravy lze vůči spotřebiteli dosáhnout šetrnějším způsobem, např. využitím rejstříku exekucí, umožňujícím z veřejně dostupných zdrojů zjistit, zda spotřebitel je v úpadku, má zúžený rozsah společného jmění manželů nebo na jeho nemovitých věcech a vybraných movitých věcech vážne zástavní právo apod. Napadená zákonná úprava vychází údajně z presumpce špatné bonity spotřebitele, což může vést ke vzniku informační databáze i ohledně spotřebitelů, kteří nejsou ani nebyli problémovými dlužníky, čímž je do spotřebitelského vztahu zaváděna nerovnost v neprospěch slabší strany. [...] Ustanovení § 20z odst. 1 věty třetí zákona o ochraně spotřebitele, proti němuž navíc návrh skupiny senátorů směřuje, nemůže obstát v testu proporcionality už proto, že šetrnějším způsobem vedení informační databáze by bylo její svěřením těm subjektům, které jsou prodávajícími a v dané oblasti podnikají. Tzv. outsourcing této činnosti umožňuje, aby údaje o spotřebiteli disponovaly bez jeho souhlasu také subjekty, které s ním ani nepřišly do přímého právního vztahu a styku. Tyto subjekty se mohou podílet na vyprázdnění jeho práva na ochranu soukromí a osobních údajů, což může v praxi znamenat, že o spotřebiteli je vedena databáze třetí osobou, aniž by mezi ní a spotřebitelem byla uzavřena jakákoli smlouva.”³³⁴*

³³⁴ Tamtéž, body 15-16.

Výše uvedené argumentace obou navrhovatelů naprosto vystihují podstatu věci. Z jakého důvodu mají údaj o spotřebiteli disponovat bez jeho souhlasu i subjekty, které s ním nejsou v právním vztahu? Uzákonění tohoto, dle mého názoru naprosto nepřiměřeného zásahu do soukromí fyzických osob, resp. do práva na ochranu osobních údajů, vnímám jako velký exces zákonodárce v rozporu s ústavně zaručeným právem na soukromí každého jedince.

Ústavní soud pak následně ve věci samé rozhodl tak, že svým nálezem Pl. ÚS 10/17 ze dne 3. listopadu 2020³³⁵ oba návrhy zamítl. Ústavní soud v předmětném nálezu nejprve shrnul argumentaci Městského soudu v Praze, který v dané věci zejména upozornil, že v důsledku změny právní úpravy, (tj. posuzování ustanovení § 20z zákona č. 634/1992 Sb. jako právního titulu podle § 5 odst. 2 a) zákona 101/2000 Sb.) již nebude (správcem osobních údajů a následně Úřadem při výkonu jeho dozorové činnosti) v jednotlivých případech posuzována přiměřenost dopadu předmětného zpracování údajů do soukromého života dotčených jednotlivců, jako tomu bylo v případě aplikace právního titulu podle ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. (Městský soud v Praze v této souvislosti konstatoval, že i podle ustanovení čl. 6 odst. 1 písm. f) nařízení (EU) 2016/679, tedy nové právní úpravy, by byla nepřiměřenost takového zpracování rovněž zapovězena.)

Ústavní soud dále uvedl, že *“Osobními údaji sice v důsledku platné úpravy disponují provozovatelé, nicméně právě osoba, která prodávajícím sama není, založená nikoli za účelem podnikání a neúčastníci se vlastních obchodněprávních vztahů se spotřebiteli by měla disponovat většími zárukami před zneužitím evidovaných informací. V rukou prodávajících by naopak hrozilo nebezpečí manipulace s údaji, které by měly být sdíleny s jejich přímou konkurencí. V případě nemožnosti sdílení vedených údajů by pak šlo jen obtížně dostát účelu dané úpravy, neboť prodávající by měli v takovém případě informace pouze o závazcích jejich klientů k nim. O nešetrnosti zásahu by šlo uvažovat např. za situace, v níž by provozovatelem byl subjekt nijak nezainteresovaný, nacházející se zcela mimo rámec vztahů mezi prodávajícím a spotřebitelem. Podle § 20z odst. 1 věty třetí zákona jde však o subjekt založený právě za účelem vedení registru, nadto podle souvisejících ustanovení zákona o ochraně spotřebitele s prodávajícími ve smluvním vztahu, v jehož rámci musejí být upraveny další záruky ochrany sdílených údajů. Lze tak mít za to, že jde o subjekt specializovaný. Ústavní soud dospěl k závěru, že jde o opatření vzhledem ke sledovanému cíli potřebné.“*³³⁶ Ústavní soud v bodě 27 svého nálezu dospěl, dle mého názoru ke zcela absurdnímu závěru, že: *„[...] v případě § 20z odst. 1 věty třetí zákona o minimální*

³³⁵ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 10/17 ze dne 3. listopadu 2020. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/2020/Pl._US_10_17_na_web.pdf

³³⁶ Tamtéž, bod 126.

a přiměřený zásah do práva podle čl. 10 odst. 3 Listiny, neboť v žádném svém aspektu nezasahuje do podstaty práva na informační sebeurčení ani práva na soukromí v širším smyslu a v žádném ohledu významně, natož nepřiměřeně nezasahuje do ústavně zaručených práv a svobod.“

Podle Ústavního soudu: „Napadené ustanovení splňuje požadavky plynoucí z principu proporcionality. Přestože jde o oblast citlivou a zásahy do základních práv (byť legitimní) je třeba vnímat jako závažné, dospěl Ústavní soud k závěru, že v posuzované věci je napadená úprava vhodná, potřebná i přiměřená a sleduje legitimní a v moderní společnosti důležitý cíl. 129. Ústavní soud proto podle § 70 odst. 2 zákona o Ústavním soudu návrhy městského soudu i skupiny senátorů zamítl. Napadená právní úprava splňuje požadavek přiměřenosti zásahu do práva na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním osobních údajů ve světle čl. 10 odst. 3 Listiny a navazující judikatury Ústavního soudu i ESLP a lze ji vyložit ústavně souladným způsobem, slučitelným i s čl. 8 odst. 2 Úmluvy a čl. 8 odst. 2 Listiny EU.“³³⁷

S trochou nadsázky by se dalo říci, že Ústavní soud tak svým nálezením posvětil státu samozvané konání „dobra“ v rozporu s Ústavou, protože dle mého názoru zákonná licence SOLUSU, tedy sdružení podnikatelů, ke zpracovávání osobních údajů spotřebitelů bez jejich souhlasu, která představovala právní důvod zpracování osobních údajů podle § 5 odst. 2 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb. a v současné době představuje právní důvod podle čl. 6 odst. 1 písm. c) nařízení (EU) 2016/679, je v rozporu s ustanovením čl. 10 odst. 2 a 3 LPS.

Zákonodárce a Ústavní soud tak naprosto nepochopitelně upřednostnili zájmy podnikatelského sdružení SOLUS spočívající v přístupu k informacím o spotřebitelích, ke kterým většina z těchto členů sdružení není v žádném smluvním vztahu, včetně výnosné činnosti spočívající v poskytování informací subjektům údajů (tedy fyzickým osobám), ale i právnickým osobám z neveřejného soukromého rejstříku, provozovaného na základě zákona, výpisem z tohoto neveřejného rejstříku.³³⁸

Pro úplnost je třeba dodat, že po vydání výše uvedeného nálezu Ústavního soudu, bylo v řízení o správních žalobách proti rozhodnutí předsedy Úřadu čj. UOOU-01652/13-20 ze dne 16. srpna 2013 a čj. UOOU-01220/14-32 ze dne 1. září 2014 Městským soudem v Praze na základě jeho usnesení č. j. 10 A 212/2013–112 ze dne 10. prosince 2020 pokračováno, zároveň však tímto usnesením bylo řízení zároveň zastaveno a to na návrh žalobce – sdružení SOLUS. Žalobce podáním ze dne 21. dubna 2017 vzal obě žaloby zpět a navrhl, aby soud řízení zastavil. Městský soud v Praze proto tímto usnesením soudní řízení v souladu s § 47 písm. a) SŘS zastavil.

³³⁷ Tamtéž, bod 128.

³³⁸ Srov.: Ceník služeb sdružení SOLUS. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/cenik-sluzeb/>

4.4. Rozhodovací praxe v oblasti zpracovávání profilů a vzorků DNA pro forenzní účely

4.4.1. Úvod do problematiky

Většina lidí si pravděpodobně pod pojmem „*osobní údaj*“ vybaví především jméno a příjmení, bydliště, rodné číslo, rodinný či zdravotní stav, nikoliv však nositelku genetické informace, tedy DNA a to přesto, že žádný osobní údaj necharakterizuje jedince v takové komplexnosti jako právě DNA, což je ostatně i důvodem masivního rozvoje využívání výsledků analýz DNA po celém světě, zejména v oblasti zdravotnictví a kriminalistiky (vyšetřování trestné činnosti za pomoci kriminalistických stop a identifikace). Obě výše uvedené oblasti využívání DNA otevírají mnoho otázek z hlediska právního rámce zpracování DNA.

I přes nepopiratelný velký význam a přínos, jenž má využití DNA v rámci vyšetřování kriminality z hlediska objasňování trestných činů,³³⁹ se nesporně jedná též o velký zásah do soukromí dotčených osob, jejichž DNA je zpracováváno. Proto se na oblast zpracování DNA Policíí ČR (dále jen „PČR“ či „policie“) dlouhodobě zaměřil i Úřad v rámci výkonu své dozorové činnosti. Úřad tím deklaruje, že si je citlivosti problematiky zpracování DNA pro forenzní účely PČR velmi dobře vědom. V rámci své konstantní rozhodovací praxe v této oblasti se Úřad především snaží upozornit na nedostatky právní úpravy tohoto zpracování, jež tkví zejména v její vágnosti, nedostatečnosti a v neposlední řadě též netransparentnosti. Zatím však bohužel stále bez patřičné odezvy. Tato část disertační práce si proto klade jako jeden ze svých cílů blíže analyzovat problematiku zpracování DNA pro forenzní účely PČR, zahrnující jak právní úpravu zpracování DNA, tak rozhodovací praxi Úřadu v této oblasti a zároveň v této souvislosti přiblížit (nejen odborné) veřejnosti postoj Úřadu, správních soudů a Ústavního soudu k této problematice, jenž je promítnut v rozhodovací praxi Úřadu, judikatuře správních soudů a nálezu Ústavního soudu a též zhodnocení těchto přístupů. Pro celistvé uchopení tématu je v rámci této části rovněž stručně popsána historie využití DNA v kriminalistické genetice a jsou zde taktéž stručně vymezeny základní pojmy, jež jsou dále užity. Rozsáhleji je v článku popsán právní rámec zpracování DNA pro forenzní účely a jeho proměny v čase, neboť je pro pochopení této problematiky stěžejní.

Jak je všeobecně známo, DNA je zkrácený výraz pro kyselinu deoxyribonukleovou, která je nositelkou genetické informace a vyskytuje se ve všech živých buněčných organismech. Kriminalistická genetika využívá jedinečnosti uspořádání dusíkatých bází v molekule DNA

³³⁹ A ostatně rovněž v oboru práva soukromého, zejména pokud jde o problematiku určování filiace. K tomu srov. např. FRINTA, O. Určování rodičovství – aktuální otázky. In: RADVANOVÁ, S. a kol. Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 46 a násl., zejm. s. 49–53; FRINTOVÁ, D. Určení otcovství. In: ZUKLÍNOVÁ, M. – DVOŘÁK, J. – ŠVESTKA, J. a kol. Občanské právo hmotné. Díl druhý, Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 77 a násl., zejm. s. 83. Občanské právo hmotné. Díl druhý, Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 77 a násl., zejm. s. 83.

k identifikaci konkrétního jedince (pachatele či oběti trestného činu). K takové identifikaci pochopitelně může dojít pouze tehdy, pokud existuje srovnávací materiál. Je proto zapotřebí dvou vzorků DNA, přičemž dochází k porovnávání profilů DNA získaných z těchto vzorků prostřednictvím analýzy DNA. Prvním vzorkem je tzv. „potencionální“ vzorek DNA (označovaný jako „stopa“), tedy biologický materiál lidského původu (např. krev, sliny, pot, ejakulát, vlasy, chlupy), který je zaslán ke zjištění profilu DNA a jeho následnému uložení v Národní databázi DNA. Profilem DNA je pak označován výsledek genetické identifikační analýzy, s jehož pomocí lze s vysokou pravděpodobností (uvádí se spolehlivost vyšší než 99,999 %, tedy praktická neomylnost, s výjimkou jednovaječných dvojčat) identifikovat lidského jedince (osobu), neboť z něj lze vyčíst řadu informací o fyzických charakteristikách daného jedince.³⁴⁰ Jedná se o varianty (alely) u vybraného souboru několika genetických polymorfizmů, nikoliv o komplexní vzorec DNA. Podle citovaného zdroje k identifikaci člověka stačí množství DNA odpovídající 50 pikogramům (jedna buňka lidského těla obsahuje množství DNA odpovídající přibližně 6 pikogramům). Druhým vzorkem je srovnávací vzorek DNA, opět se jedná o biologický materiál lidského původu, ovšem tentokrát získaný od konkrétní osoby za účelem srovnání jejího profilu DNA s profily DNA ze stop uložených v Národní databázi DNA (dále jen „ND DNA“). Za tímto účelem využívá PČR neinvazivní metody bukálního stěru z dutiny ústní. Bukální stěr spočívá v setření povrchu vnitřní plochy ústní dutiny tamponem ze sterilní normalizované odběrové soupravy, přičemž není nutné dotčené osobě otvírat ústa, ale postačí pouhé „odchlípení“ spodního rtu, který je následně z vnitřní strany setřen. Podle Ústavního soudu se jedná o neinvazivní metodu odběru biologického materiálu, která je naprosto bezbolestná a není spojena s nebezpečím pro zdraví osoby, která se jí podrobuje.³⁴¹ I z tohoto vzorku je, stejně jako ze „stopy“ z místa činu, prostřednictvím analýzy DNA určen profil DNA.

Metoda identifikace osob pomocí profilu DNA je užívána od osmdesátých let dvacátého století. Objevena byla v roce 1984 britským vědcem Alecem Jeffreysem. Poprvé byla v praxi využita britským Scotland Yardem v roce 1987, kdy byl pomocí získaného profilu DNA usvědčen britský pekař Colin Pitchfork, dvojnásobný vrah dvou 15letých dívek (jednalo se o vraždy z let 1983 a 1986), který tak bývá označován za prvního vraha usvědčeného genetikou.

S rozvojem využívání analýz DNA začaly postupně vznikat i databáze k uchovávání profilů DNA. První srovnávací databázi DNA na světě byla Národní databáze DNA ve Velké Británii

³⁴⁰ Když se řekne... DNA: DNA – osobní údaj budoucnosti. Informační Bulletin Úřadu [online]. 2006, č. 3, s. 12–14 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/files/zpravodaj/bulletin_2006_03.pdf

³⁴¹ Stanovisko pléna Ústavního soudu Pl. ÚS – st. 30/10 ze dne 30. listopadu 2010: sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru z hlediska zákazu nucení k sebeobvinění. Bod 25. [online]. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=st-30-10_1

(NDNAD; UK National Criminal Intelligence DNA Database) zřízená v roce 1995, kam byly vkládány DNA obžalovaných nebo již odsouzených osob. Uvádí se, že v roce 2005 měla tato databáze 3,1 milionu profilů a v roce 2020 už 6,6 milionu profilů (z toho 5,6 milionu osob bez duplikátů). V letech 2019–2020 bylo do databáze přidáno 270 000 vzorků, které byly naplněny vzorky získanými z míst činu a odebrány podezřelým z trestného činu. Skotská databáze DNA (Scottish DNA Database) byla zřízena rovněž roku 1995 a Databáze DNA Severního Irska (The Northern Ireland DNA Database Governance Board) v listopadu 2011.

Na problematiku zpracování DNA a s ní související vznik databází DNA reagovaly i Evropská unie a Rada Evropy. Jako nejvýznamnější lze uvést následující dva dokumenty. V rámci Evropské unie bylo v roce 1997 rezolucí Rady EU č. 97/C 193/025³⁴² rozhodnuto o zřizování národních databází, respektive byly členské státy Evropské unie v čl. I. této rezoluce vyzvány ke zvážení jejich založení. Důraz byl kladen zejména na vzájemnou kompatibilitu těchto databází, které za tímto účelem měly být vybudovány na stejných standardech, aby mohlo dojít k porovnání jednotlivých genetických profilů v nich uložených. Tomuto cíli napomáhá zejména databázový systém CODIS (Combined DNA Index System) vyvinutý FBI, který je světově nejrozšířenějším databázovým softwarem genetických profilů, určeným pro kriminalistické účely.³⁴³ CODIS tvoří i část Národní databáze ČR, kde se uchovávají genetické profily ve formě alfanumerického kódu. Jedná se o profily získané prostřednictvím analýzy DNA ze vzorků od osob i ze stop z místa činu.

Na půdě Rady Evropy bylo v roce 1992 přijato Doporučení č. R (92) 1 Výboru ministrů Rady Evropy určené členskými státy této mezinárodní organizace, o využívání analýzy DNA v rámci systému trestní justice [dále jen „Doporučení č. R (92) 1“]. V čl. 8 tohoto doporučení je uvedeno, že uchovávání výsledků analýzy DNA *by mělo být omezeno jen na závažné trestné činy, ohrožující život, zdraví nebo bezpečnost osob*: „Measures should be taken to ensure that the results of DNA analysis and the information so derived is deleted when it is no longer necessary to keep it for the purposes for which it was used. The results of DNA analysis and the information

³⁴² Council resolution of 9 June 1997 on the exchange of DNA analysis result (97/C 193/02). Official Journal of the European Communities. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997Y0624\(02\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997Y0624(02)&from=SL)

³⁴³ Pozn: Tento software je poskytován FBI státním institucím po celém světě za účelem zajištění jednotné správy dat. Uvádí se, že v současné době je používán zhruba ve 40 státech. Jak uvádí Policie ČR na svých webových stránkách: „Smluvní povinnosti stanovené americkou stranou jasně zakazují vstupování třetích osob do databáze. Tím je garantována ochrana před zneužitím osobních údajů v ní obsažených. Vstup do systému databáze je umožněn jen omezenému počtu vyškolených policistů a každá jejich činnost v databázi je monitorována. Vymazat vložený genetický profil je oprávněn v Policii ČR pouze jeden certifikovaný pracovník KUP (Kriminalistický ústav Praha) a i tato činnost je zaznamenána.“ (VANČO, E. Policie ČR nezneužívá DNA. In: Policie České republiky: zpravodajství 2008 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z:

<https://www.policie.cz/clanek/informacni-servis-zpravodajstvi-policie-cr-nezneuziva-dna.aspx>

*so derived may however be retained where the individual concerned has been convicted of serious offences against the life, integrity and security of persons. In such cases strict storage periods should be defined by domestic law.*³⁴⁴

Přestože Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy nejsou, stejně jako rezoluce Rady EU, právně závazná, jedná se o důležité interpretační nástroje mající za cíl sjednotit přístup členských států v jednotlivých oblastech, které upravují. Z tohoto důvodu je nutné brát předmětné dokumenty, zejména pak Doporučení č. R. (92) 1, v potaz při posuzování oprávněnosti zpracování DNA PČR, což Úřad při své dozorové činnosti činí.

Na zpracování DNA PČR se do 24. dubna 2019 vztahoval zákon č. 101/2000 Sb. Zákon č. 101/2000 Sb. byl obecným právním předpisem v oblasti ochrany osobních údajů, který se dle § 3 odst. 2 tohoto zákona vztahoval „na veškeré zpracovávání osobních údajů, ať k němu dochází automatizovaně nebo jinými prostředky“, kromě „zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu“ ve smyslu § 3 odst. 3 tohoto zákona. Podle svého ustanovení § 3 odst. 4 se zákon nevztahoval na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nebyly dále zpracovávány. Zpracování osobních údajů PČR zákon č. 101/2000 Sb. ze své věcné působnosti explicitně nevylučoval, pouze ve svém původním znění v § 3 odst. 6 stanovil, že se § 5, § 9, § 11, § 16 a § 27 tohoto zákona nepoužijí pro zpracování osobních údajů PČR, včetně její Národní ústředny Interpolu, při odhalování trestné činnosti. S účinností od 26. července 2004 ustanovení § 3 odst. 6 zákona č. 101/2000 Sb. vylučovalo působnost § 5 odst. 1 a § 11 a § 12 tohoto zákona (již tedy ne ustanovení § 9 tohoto zákona) na zpracování osobních údajů nezbytných pro plnění povinností správce stanovených zvláštními zákony, mimo jiné též pro zajištění předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů podle § 3 odst. 6 písm. d) tohoto zákona.³⁴⁵

Jak již bylo uvedeno výše, DNA je nositelkou genetické informace, tedy genetického údaje. S účinností od 26. července 2004 byl genetický údaj subjektu údajů označen za tzv. citlivý údaj ve smyslu § 4 písm. b) zákona č. 101/2000 Sb.³⁴⁶ Že se jedná o citlivý osobní údaj, potvrdil i Nejvyšší správní soud.³⁴⁷ Vedení evidence biologických vzorků a profilů DNA proto odpovídalo definici zpracování osobních údajů ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., neboť se jednalo o systematické operace s osobními údaji. Správcem těchto osobních údajů

³⁴⁴ Council of Europe, Committee of Ministers. Recommendation No. R (92) 1. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/09000016804e54f7>

³⁴⁵ Pozn.: Jedná se o změnu provedenou zákonem č. 439/2004 Sb., ze dne 24. června 2004.

³⁴⁶ Genetický údaj subjektu údajů byl do taxativního výčtu citlivých osobních údajů podle § 4 písm. b) zákona č. 101/2000 Sb. doplněn zákonem č. 439/2004 Sb., ze dne 24. června 2004.

³⁴⁷ Srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 4 As 168/2013-40 ze dne 30. dubna 2014. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/631332>

ve smyslu § 4 písm. j) zákona č. 101/2000 Sb. Správcem osobních údajů pak byla PČR, neboť určila účel a prostředky takového zpracování osobních údajů a odpovídala za něj.

Podle § 9 zákona č. 101/2000 Sb. bylo možné zpracovávat citlivé údaje jen tehdy, pokud k tomu dal subjekt údajů výslovný souhlas, nebo při naplnění některé z dalších, taxativně vymezených podmínek podle § 9 písm. b) až i) zákona č. 101/2000 Sb. Právní titul dle § 9 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb. umožňoval zpracovávat citlivé údaje podle zvláštních zákonů při předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů a pátrání po osobách. Muselo se tedy jednat o zpracovávání citlivých údajů bez souhlasu subjektů údajů za specifikovaným účelem, a to pouze na základě zmocnění ve zvláštním zákoně a v rozsahu a za podmínek stanovených v tomto zvláštním zákoně.

Tímto zvláštním zákonem vztahujícím se na zpracovávání DNA pro forenzní účely byl nejprve zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, který později nahradil zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Hlava čtvrtá nazvaná „Zpracování informací policií“ (§ 42d – § 42f), obsahovala v § 42d zákona č. 273/2008 Sb. obecný právní titul policie ke zpracování osobních údajů v rozsahu nezbytně nutném pro plnění úkolů policie vymezených v § 2 tohoto zákona. Výslovná zmínka o zpracování citlivých osobních údajů v ustanovení § 42d zákona č. 273/2008 Sb. chyběla, a to přestože, dle ustanovení § 42e odst. 1 písm. e) zákona č. 283/1991 Sb., byla PČR oprávněna mimo jiné odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení (tedy citlivé údaje) za splnění podmínky nezbytnosti pro účely plnění úkolů PČR, stanovené v § 42d tohoto zákona. Kategorie osob, kterým mohla PČR vzorky DNA odebírat, byly v ustanovení § 42e zákona č. 283/1991 Sb. taxativně vymezeny. Jednalo se pouze o osoby obviněné (nikoliv podezřelé) ze spáchání trestného činu (bez jakékoliv kategorizace trestného činu) a o osoby nalezené, po nichž bylo vyhlášeno pátrání a které neměly způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. S účinností od 30. června 2006³⁴⁸ bylo možné odebrat vzorek DNA i osobám ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu a osobám, jimž bylo uloženo ochranné léčení. Zatímco u osob ve výkonu trestu byla provedená jejich kategorizace na základě formy zavinění, jakožto subjektivní stránky trestného činu, u osob obviněných tato selekce provedena nebyla, a tak byl i nadále odběr DNA podle zákona č. 283/1991 Sb. možný u všech těchto osob bez ohledu na subjektivní stránku trestného činu.

Odběr DNA byl oprávněn výše uvedeným kategoriím osob provést policista, který při plnění úkolů PČR nemohl získat osobní údaje umožňující budoucí identifikaci jiným způsobem. Lze tedy konstatovat, že toto ustanovení i přes svůj nevhodný název svým obsahem

³⁴⁸ Novela zákona o policii provedená zákonem č. 321/2006 Sb.

odpovídalo znění § 63 současného zákona o Policii ČR č. 273/2008 Sb., jenž upravuje prokázání, resp. zjištění totožnosti osob PČR. Policista mohl k odběru biologického vzorku DNA přistoupit pouze jako k subsidiárnímu řešení při nemožnosti získat osobní údaje jinak. Pokud tedy policista předmětné osobní údaje získal od dotčené osoby jiným způsobem, nebyl k odběru DNA vůbec oprávněn, a to ani s případným souhlasem dotčených osob, neboť státní moc lze dle ustanovení čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR a čl. 2 odst. 2 LPS uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. (V případě možnosti odebrat vzorek DNA na základě souhlasu by tento postup musel být stanoven zákonem, jako je tomu např. v případě § 114 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb.)

Při splnění výše uvedených (avšak velmi vágně formulovaných) zákonných podmínek odběru vzorku DNA byl policista dle ustanovení § 42e odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb. oprávněn, i přes odpor dotčené osoby, po předchozí marné výzvě, odběr provést (překonáním odporu).

Hlava pátá nazvaná „Zvláštní ustanovení o zpracování osobních údajů policií“ (jednalo se o § 42g – § 42m; od 1. ledna 2007 přibylo ustanovení § 42n)³⁴⁹ již výslovné ustanovení (resp. zmínku) o zpracování citlivých osobních údajů obsahovala, a sice v § 42g odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb. PČR byla k takovému zpracování osobních údajů oprávněna, bylo-li to s ohledem na povahu trestného činu nezbytné pro plnění úkolů policie v souvislosti s trestním řízením. Nebyla zde tedy podmínka, aby zpracování citlivých osobních údajů souviselo pouze se spácháním úmyslného trestného činu jako v ustanovení § 42e odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. u osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Kritérium „povahy“ trestného činu zde nebylo dále rozvedeno.

V ustanovení § 42g odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb. chyběl výčet kategorií subjektů údajů, ke kterým se mělo zpracování citlivých osobních údajů, resp. uchovávání profilů DNA vztahovat. Ustanovení § 42e odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. se totiž týkalo pouze odběru vzorků DNA, nikoliv jejich dalšího zpracování ve smyslu ustanovení § 42g odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb., které na § 42e odst. 1 nadto ani neodkazovalo. Rovněž zde chyběla jakákoli zmínka o ND DNA, ať už o jejím vzniku, či o dalším zpracování profilů DNA v této databázi, přesto však PČR v tomto ustanovení spatřovala zákonný rámec pro další zpracování DNA v ND DNA. Podle ustanovení § 42g odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. byla PČR oprávněna shromažďovat osobní údaje pouze ke stanovenému účelu, v rozsahu nezbytném pro naplnění tohoto účelu. V ustanovení § 42g odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb. však zcela absentovalo vymezení účelu zpracování profilů DNA v ND DNA.

³⁴⁹ Tamtéž.

V zákoně č. 283/1991 Sb. rovněž nebyla upravena doba uchovávání profilů DNA získaných z odebraných vzorků postupem dle § 42e tohoto zákona. V ustanovení § 42i odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb. bylo pouze stanoveno, že: „*Policie nejméně jednou za 3 roky prověřuje, jsou-li zpracovávány osobní údaje nadále potřebné pro plnění úkolů policie v souvislosti s trestním řízením nebo při pátrání po osobách.*“ V případě další nepotřebnosti měla PČR provést bez zbytečného odkladu likvidaci těchto osobních údajů.

Je zřejmé, že právní úprava zpracování DNA v zákoně č. 283/1991 Sb. měla mnoho zásadních nedostatků, zejména ve vztahu k dalšímu zpracování, především pak uchovávání profilů DNA, což se bohužel nezměnilo ani s nástupem nové právní úpravy.

Dne 1. ledna 2009 vstoupil v účinnost nový policejní zákon – zákon č. 273/2008 Sb. (dále jen „zákon č. 273/2008 Sb.“), který zpracování osobních údajů PČR upravuje v rámci samostatné hlavy X nazvané práce s informacemi. Tento zákon však již neobsahuje samostatnou hlavu nazvanou zvláštní zpracování osobních údajů PČR, kterou obsahoval předchozí zákon o PČR č. 283/1991 Sb. (pozn.: jednalo se o hlavu 5), § 79 obsahoval pouze nadpis „Zvláštní ustanovení o zpracovávání osobních údajů policií“, a to do své novelizace provedené zákonem č. 111/2019 Sb.

Klíčovými ustanoveními pro zpracování osobních údajů PČR podle zákona č. 273/2008 Sb., který je stále účinný, jsou ustanovení § 60, § 63 § 65, § 79 a § 82. Do novely provedené zákonem č. 111/2019 Sb., s účinností od 24. dubna 2019 to byla též ustanovení § 85 a § 86.

Ještě za účinnosti zákona č. 101/2000 Sb. vstoupilo v použitelnost, resp. účinnost nařízení jen „nařízení (EU) 2016/679“, stalo se tak dne 25. května 2018. Nařízení (EU) 2016/679, účinné od 25. května 2018, v čl. 2 vymezuje svoji věcnou působnost, a to pozitivně i negativně. Podle ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. d) nařízení (EU) 2016/679 se toto nařízení nevztahuje na zpracování osobních údajů prováděné příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, včetně ochrany před hrozbami pro veřejnou bezpečnost a jejich předcházení. Tuto problematiku upravuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV, tzv. „Trestněprávní směrnice“ (dále jen „směrnice (EU) 2016/680“). Tato směrnice byla zveřejněna v Úředním věstníku EU dne 4. května 2016 spolu s nařízením (EU) 2016/679.

Směrnice (EU) 2016/680 (jakožto specifický nástroj harmonizace předpisů členských států) ve svém článku 8 věnovaném zákonnosti zpracování osobních údajů, určuje členským

státům, aby stanovily, že „zpracování je zákonné, pouze pokud je nezbytné ke splnění úkolu prováděného příslušným orgánem pro účely stanovené v čl. 1 odst. 1 a v rozsahu nezbytném pro tyto účely a pokud má základ v právu Unie nebo členského státu“.³⁵⁰ Jedná se o účel prevence, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, včetně ochrany před hrozbami pro veřejnou bezpečnost, a jejich předcházení.

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, účinný ode dne 24. dubna 2019, který ve své hlavě III. směrnici (EU) 2016/680 transponuje, v § 24 odst. 1 zakotvuje, že ustanovení této hlavy se použijí při zpracování osobních údajů, které je nezbytné pro plnění úkolu a výkon veřejné moci spravujícího orgánu stanovených jinými zákony za účelem předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, výkonu trestů a ochranných opatření, zajišťování bezpečnosti České republiky nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách a věcech. Takovými zákony jsou např. zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci aj.

Věcná působnost je pak mimo ustanovení § 24 odst. 1 zákona č. 110/2019 Sb. vymezena též v § 24 odst. 4 zákona č. 110/2019 Sb. tak, že se ustanovení této hlavy „použijí na zpracování osobních údajů, které jsou nebo mají být zařazeny do evidence nebo pokud toto zpracování probíhá zcela nebo částečně automatizovaně“. Vzhledem ke skutečnosti, že vedení evidence profilů DNA v ND DNA odpovídá této definici, je věcná působnost zpracování této zvláštní kategorie osobních údajů podle ustanovení hlavy III. zákona č. 110/2019 Sb. dána.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že co se týče zpracovávání DNA pro forenzní účely, je jeho právní základ stále stejný, jak podle § 9 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb. (zákona účinného do 23. dubna 2019), tak i dle § 24 odst. 1 zákona č. 110/2019 Sb. (účinného od 24. dubna 2019) – je jím zákon o Policii České republiky, dříve zákon č. 283/1991 Sb., v současné době zákon č. 273/2008 Sb. – zejména pak ustanovení § 2, § 60, § 63, § 65, § 79 a § 82.

³⁵⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV. In: Úřední věstník L 119/89. 4. 5. 2016. online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680&from=CS>.

V § 60 zákona č. 273/2008 Sb. je stanoveno, že PČR zpracovává informace, včetně osobních údajů, v rozsahu nezbytném pro plnění svých úkolů v souladu s tímto zákonem a jiným právním předpisem. Zpracovávané informace musí PČR zabezpečit před neoprávněným přístupem, změnou, zničením, ztrátou nebo odcizením, zneužitím nebo jiným neoprávněným zpracováním.

Odběr vzorků DNA pro forenzní účely PČR je upraven především v § 63 a § 65 zákona č. 273/2008 Sb. Tato ustanovení zákona č. 273/2008 Sb. upravují podmínky pro možný odběr vzorku DNA za účelem **zjištění totožnosti konkrétní osoby** u kategorií osob taxativně vymezených v § 63 odst. 2 písm. a) – písm. l) zákona č. 273/2008 Sb., a to pouze v případě: „*Nelze-li totožnost předvedené osoby zjistit na základě sdělených údajů ani v dostupných evidencích [...].*“³⁵¹

V § 65 zákona č. 273/2008 Sb. jsou vymezeny kategorie osob, u kterých může PČR získávat osobní údaje pro účely budoucí identifikace, a to včetně odebírání biologických vzorků umožňujícího získání informací o genetickém vybavení – tedy vzorků DNA. Jedná se o osoby obviněné ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osoby, kterým bylo sděleno podezření (dle § 179 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., ve znění zákona č. 265/2001 Sb.) pro spáchání takového trestného činu, osoby ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu, osoby, jimž bylo uloženo ochranné léčení nebo zabezpečovací detence, nebo osoby nalezené, po nichž bylo vyhlášeno pátrání a jejichž svéprávnost je omezena. V tomto ustanovení, již tedy není podmínka užití odběru DNA pouze v případě, kdy by nebylo možné zjistit osobní údaje umožňující budoucí identifikaci jinak (jako v případě § 42e odst. 1 zákona č. 283/1991 Sb.). Pokud nelze některý z těchto úkonů pro odpor osoby provést, je policista po předchozí marné výzvě oprávněn tento odpor překonat. Způsob překonání odporu musí být přiměřený intenzitě odporu. Překonat odpor osoby nelze, jde-li o odběr krve nebo jiný obdobný úkon spojený se zásahem do tělesné integrity. O těchto úkonech pak musí policista učinit úřední záznam.

Takto získané osobní údaje pak policie podle § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb. **zlikviduje**, jakmile jejich zpracovávání není nezbytné pro účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti anebo stíhání trestných činů nebo zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti. Pro úplnost je třeba dodat, že odběr vzorků DNA je možný též na základě ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., podle něhož se odběru vzorku DNA musí podrobit „*osoba, o kterou jde*“, je-li tento úkon potřebný k provedení důkazu. Takovou osobou může být zejména obviněný, ale také poškozený nebo svědek.

³⁵¹ Srov. § 63 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb.

Zpracování osobních údajů dále upravují ustanovení § 79 až § 88b zákona č. 273/2008 Sb., přičemž značná část textu těchto ustanovení byla vložena zákonem č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů, s účinností od 24. dubna 2019. Jak je uvedeno v § 79 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb.: „*Odstavce 2 až 6 a § 79a až 88 se použijí na zpracování osobních údajů za účelem předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, zajišťování bezpečnosti České republiky nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách a věcech.*“

Ustanovení § 79 zákona č. 273/2008 Sb., které PČR považuje za právní základ pro zpracování profilů DNA v ND DNA, bylo několikrát novelizováno. V § 79 odst. 2 je stanoveno, že: „*Policie může zpracovávat osobní údaje, je-li to nezbytné pro účely uvedené v odstavci 1. Policie může zpracovávat osobní údaje také k ochraně důležitých zájmů subjektu údajů, které souvisí s účely uvedenými v odstavci 1.*“ Dle § 82 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. potřebnost dalšího zpracování osobních údajů pro plnění účelů uvedených v § 79 odst. 1 tohoto zákona PČR prověří nejméně jednou za 3 roky. Tento časový úsek je od přijetí zákona stále stejný a totožný s právní úpravou obsaženou v § 42i zákona č. 283/1991 Sb. Pro účely prověřování podle § 82 odst. 1 je PČR oprávněna vyžadovat opis z evidence Rejstříku trestů.

Dále zpracování osobních údajů ve vztahu k problematice zpracování DNA v ND DNA též v obecné rovině upravovala ustanovení § 85 a § 86 zákona č. 273/2008 Sb., a to do 23. dubna 2019. Zrušena byla novelou tohoto zákona provedenou zákonem č. 111/2019 Sb., s účinností od 24. dubna 2019.

Profil DNA (stejně jako vzorek DNA) je osobním údajem ve smyslu čl. 4 bodu 1) nařízení (EU) 2016/679,³⁵² konkrétně se jedná o genetický osobní údaj, „*týkající se zděděných nebo získaných genetických znaků fyzické osoby, které poskytují jedinečné informace o její fyziologii či zdraví a které vyplývají zejména z analýzy biologického vzorku dotčené fyzické osoby*“, definovaný v čl. 4 bodu 13) předmětného nařízení. Z recitálu (34) nařízení (EU) 2016/679 pak vyplývá, že: „*Genetické údaje by měly být definovány jako osobní údaje týkající se zděděných nebo získaných genetických znaků určité fyzické osoby, které vyplývají z analýzy biologického vzorku dotčené fyzické osoby, zejména chromozomů nebo kyseliny deoxyribonukleové (DNA) či ribonukleové (RNA), anebo z analýzy jiného prvku, která umožňuje získat rovnocenné informace.*“ Genetické údaje jsou tzv. „zvláštní kategorií“ osobních údajů, které jsou taxativně vymezeny v čl. 9 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679, jejichž zpracování je zakázáno, pokud není splněna některá z výjimek z tohoto zákazu, uvedená v čl. 9 odst. 2 písm. a) – písm. j) nařízení (EU) 2016/679.

³⁵² Pozn.: Dle systematiky nařízení (EU) 2016/679 se čl. 4 tohoto nařízení nedělí na odstavce, nýbrž na body.

Vzhledem ke zvláštní úpravě zpracování osobních údajů PČR pro forenzní účely v rámci zákona č. 110/2019 Sb. je však ustanovení čl. 9 nařízení (EU) 2016/679 aplikovatelné pouze na zpracování kategorií zvláštních osobních údajů PČR pro jiné účely než pro účely směrnice (EU) 2016/680. V případě PČR by v těchto případech přicházela v úvahu výjimka podle čl. 9 odst. 2 písm. g) nařízení (EU) 2016/679 vyžadující, aby zpracování bylo „nezbytné z důvodu významného veřejného zájmu na základě práva Unie nebo členského státu, které je přiměřené sledovanému cíli, dodržuje podstatu práva na ochranu údajů a poskytuje vhodné a konkrétní záruky pro ochranu základních práv a zájmů subjektu údajů“, a to při současném splnění podmínky zákonnosti zpracování podle čl. 6 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679. V úvahu přichází právní titul podle čl. 6 odst. 1 písm. c) a písm. e) nařízení (EU) 2016/679, neboť ustanovení čl. 6 odst. 1 písm. f) nařízení (EU) 2016/679, tj. právní titul zpracování pro účely oprávněných zájmů správce se nepoužije, protože se nevztahuje na zpracování prováděné orgány veřejné moci při plnění jejich úkolů. Konkrétním právním titulem jsou pak speciální zákonná ustanovení, zejména ustanovení zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, a zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních).

V polovině roku 2002 byla uvedena do provozu **ND DNA PČR** za účelem odhalování a předcházení trestné činnosti, Tato národní databáze se skládá se z několika oddělených informačních systémů. „Část Národní databáze DNA, kde se uchovávají genetické profily ve formě alfanumerického kódu, se nazývá CODIS (Combinet DNA Index Systém). Tento software byl vyvinut v USA a je poskytován státním institucím po celém světě, čímž je zaručen standardní provoz a jednotná správa dat.“³⁵³

Ke zřízení ND DNA došlo závazným pokynem policejního prezidenta č. 88/2002 (dále jen „ZPP 88/2002“), označovaným PČR za *interní akt řízení*, k naplňování, provozování a využívání ND DNA ze dne 29. května 2002.³⁵⁴ Tento pokyn obsahoval celkem 10 článků a přílohu vztahující se k odběru ústního (bukálního) stěru – biologického vzorku DNA. V pokynu byl vymezen účel provozování databáze, ovšem (na rozdíl od výše uvedeného účelu ND DNA prezentovaného na webových stránkách PČR) poněkud nepřesně jen subjekty, resp. činnostmi těchto subjektů, které ND DNA naplňují a provozují, a subjekty, které provádí kriminalistickou genetickou expertizu ke zjištění profilu DNA v rámci prověřování nebo vyšetřování trestných činů uvedených

³⁵³ SCHIMMER, D. Národní databáze DNA. In: Policie České republiky: Zveřejněné informace. 2019. 17. 5. 2019. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z:

<https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2019-narodni-databaze-dna.aspx>

³⁵⁴ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 88/ 2002 ze dne 29. května 2002 k naplňování, provozování a využívání Národní databáze DNA. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.pecina.cz/files/pokyn11.pdf>

v Rozkazu policejního prezidenta č. 52/2004, kterým se omezuje přijímání dožádání o genetická zkoumání znaleckými pracovišti PČR (dále jen „RPP 52/2004“).³⁵⁵ V čl. 2 ZPP 88/2002 pak byly vyloženy některé pojmy v pokynu užívané (jako DNA, profil DNA, ústní – bukální, stěr, stopa, srovnávací vzorek atp.), ND DNA je zde definována jako „*policejní expertizní informační systém nakládající s osobními údaji s veškerým příslušenstvím nezbytným k provozování databáze profilů DNA*“.

V čl. 3 ZPP 88/2002, který vymezil obsah databáze, bylo uvedeno, že jsou v ní uchovávány profily DNA osob ve výkonu trestu pro trestné činy uvedené v RPP 52/2004, dále profily DNA osob, které byly pro takové trestné činy odsouzeny a dosud výkon trestu nenastoupily, a profily DNA osob, jimž bylo pro tyto trestné činy sděleno obvinění, a profily DNA osob, jimž bylo uloženo ochranné léčení, nebo osob nalezených, po nichž bylo vyhlášeno pátrání a které nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Dále pokyn stanovil, že jsou zde uchovávány profily DNA získané ze stop z míst dosud neobjasněných trestných činů nebo mimořádných událostí a rovněž profily DNA osob, mrtvol, kosterních nálezů a částí lidských těl neznámé totožnosti (na zesnulé osoby se však ochrana osobních údajů nevztahuje).

Pro úplnost je nutno uvést, že ND DNA obsahuje též tzv. eliminační databázi, kde jsou uloženy profily DNA zúčastněných pracovníků (policistů, znalců a dalších osob), kteří by mohli kontaminovat biologický materiál určený k analýze DNA.

Dále ZPP 88/2002 upravoval zajišťování srovnávacích vzorků od osob podezřelých ze spáchání trestného činu a tzv. „domácích“ osob, tedy osob nepodezřelých ze spáchání trestného činu, ale majících jakýkoli jiný vztah k objasňování trestného činu. Tyto srovnávací vzorky měly být odebírány pouze za účelem porovnání profilů, a proto se profily DNA získané analýzou z těchto vzorků nestanou součástí ND DNA, pokud nedojde k obvinění dané osoby.

V čl. 8 odst. 1 ZPP 88/2002 byly upraveny tzv. uschovací lhůty. Bylo zde stanoveno, že profily DNA obviněných a odsouzených osob jsou ponechány v ND DNA do jejich 80 let věku. Pokud osoba zemře před dosažením tohoto věku, zůstane její profil DNA v ND DNA ještě dalších 20 let ode dne jejího úmrtí.

Jako orgán příslušný k provádění dozoru nad zpracováním osobních údajů (tedy shromažďováním, uschováváním, zpřístupňováním, předáváním a jiným zpracováním osobních údajů v ND DNA) byl v čl. 10 ZPP 88/2002 uveden Úřad.

³⁵⁵ Rozkaz policejního prezidenta č. 52/2004 ze dne 27. dubna 2004, kterým se omezuje přijímání dožádání o genetická zkoumání znaleckými pracovišti Policie České republiky. 27. 4. 2004. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.pecina.cz/files/rozkaz1.pdf>

ZPP 88/2002 byl nahrazen pokynem policejního prezidenta č. 250/2013 ze dne 3. prosince 2013, s účinností od 1. ledna 2014.³⁵⁶ (Pozn.: Na některých místech PČR tento pokyn nesprávně uvádí jako pokyn č. 250/2014 s ohledem na jeho účinnost od 1. ledna 2014.) Jednalo se opět o neveřejný dokument, jehož cenzurované znění poskytované PČR na základě žádosti o informace dle zákona č. 106/1999 Sb. neumožňovalo seznat celý jeho obsah, a tedy ani případné odlišnosti od předchozí úpravy. Tento dokument byl oproti předchozímu pokynu podstatně obsáhlejší (jeho rozsah čítal 100 stran), neboť zrušil a nahradil více závazných pokynů a rozkazů policejního prezidenta. Podle posledních informací poskytnutých PČR v rámci dopovědi na žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb. ze dne 25. března 2021, je v současné době aktuálně platný a účinný pokyn policejního prezidenta č. 275/2016 o identifikačních úkonech (dále jen „PPP č. 275/2016“), včetně jeho příloh, který je účinný od 1. ledna 2017.³⁵⁷ Tento dokument, který zrušil pokyn policejního prezidenta č. 250/2013, je opět dostupný pouze v neoficiální verzi zveřejněné žadateli o informace dle zákona č. 106/1999 Sb.³⁵⁸ Pokyn obsahuje 101 článků. V článku 7 PPP č. 275/2016 nazvaném „Postup po provedení identifikačních úkonů“ je stanoveno, že je příslušný útvar povinen prostřednictvím příslušného specialisty zajistit vložení údajů o provedení identifikačního úkonu, které vyžádal u zde uvedených kategorií osob.³⁵⁹

Současný stav (neprávní) úpravy zpracování DNA pouhými neveřejnými pokyny policejního prezidenta zcela jistě nepředstavuje vhodnou formu (právní) regulace, a to především z hlediska požadavků na zpracování osobních údajů, které je postaveno na dodržování základních právních principů. Dochází zejména k porušování principu transparentnosti. Zatímco policisté k utajovaným pokynům policejního prezidenta přístup mají, veřejnost se musí jejich obsahu (nadto mnohdy cenzurovaného) dovolávat, často i velmi složitě prostřednictvím soudu.

K dotazu na množství profilů DNA uložených v ND DNA uvádí PČR na svých stránkách, že v roce 2018 (k 20. květnu 2018) bylo v ND DNA uloženo celkem 245 392 profilů DNA, z toho: 219 009 profilů DNA osob obviněných, podezřelých a odsouzených a 20 201 profilů DNA z dosud neztotožněných stop zajištěných na místech trestných činů. Genetické profily jsou tvořeny unikátní řadou čísel a písmen. Tato informace umožňuje jednoznačně identifikovat osobu a určit její pohlaví. U vzorků a profilů DNA živých osob se tak nepochybně jedná o zpracování osobních údajů ve smyslu čl. 4 bodu 2) nařízení (EU) 2016/679 (za účinnosti zákona č. 101/2000 Sb.

³⁵⁶ Pokyn policejního prezidenta č.250/2013 ze dne 3. prosince 2013, o identifikačních úkonech. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.pecina.cz/files/Pokyn_PP_250-2013-neuplny.pdf

³⁵⁷ SCHIMMER, D. Interní akty řízení. In: Policie České republiky: zveřejněné informace 2021.25. 3. 2021 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/interni-akty-rizeni-392517.aspx>.

³⁵⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 275/2016 ze dne 15. prosince 2016. 15. 12. 2016. [online]. [cit. 30. 8. 2022].

Dostupné z: <https://www.infoprovsechny.cz/request/8406/response/14484/attach/html/12/PPP.275%202016.pdf.html>

³⁵⁹ Tamtéž.

se jednalo o zpracování dle § 4 písm. b) tohoto zákona). Do ND DNA jsou profily DNA vkládány pod stanoveným kódem (identifikátorem), který obsahuje označení znaleckého pracoviště, kód administrátora, kategorii vzorku, rok, číslo jednacích a pořadové číslo vzorku v rámci čísla jednacích.

Správcem ND DNA ve smyslu čl. 4 odst. 7) nařízení (EU) 2016/679 [pozn.: za účinnosti zákona č. 101/2000 Sb. ve smyslu § 4 písm. e) tohoto zákona] je PČR, neboť ta vymezila účel a prostředky zpracování osobních údajů. Vzhledem ke skutečnosti, že PČR jako organizační složka státu nemůže být ani subjektem přestupku (dříve správního deliktu) ve věci ochrany osobních údajů, a tedy ani účastníkem správního a soudního řízení, za situace, kdy je PČR spáchán přestupek, je třeba za subjekt tohoto přestupku považovat Českou republiku, zastoupenou Ministerstvem vnitra, jako subjektem jednajícím za Českou republiku na základě zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.³⁶⁰ **Věcným a provozním gestorem ND DNA je Kriministický ústav Praha.**

Hlavním nedostatkem ND DNA je, jak je ostatně z výše uvedeného více než patrné, že pro její vznik a provozování není dostatečný právní základ. ND DNA byla zřízena za účinnosti zákona č. 283/1991 Sb., avšak bez výslovného zákonného zmocnění a pouze závazným pokynem policejního prezidenta.

Ministerstvo vnitra ve svých vyjádřeních k žalobám opakovaně argumentuje, že právní rámec pro zřízení ND DNA a její účel jsou stanoveny v § 79 ve spojení s § 65 zákona č. 273/2008 Sb. v rámci hlavy X nazvané „práce s informacemi“, přičemž účelem je budoucí identifikace pro účely vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů – tedy zjišťování a ověřování totožnosti osob prostřednictvím profilu DNA v souvislosti s plněním úkolů PČR na úseku odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů a pátrání po osobách, s tím, že je tento účel zpracování dále rozveden v interních aktech řízení PČR.

Výše uvedený výklad PČR považuji za nepřijatelně extenzivní výklad těchto ustanovení. I kdyby bylo (čistě hypoteticky) možno právní základ pro zpracování profilů DNA v ND DNA v těchto ustanoveních spatřovat, nemohlo by zmocňovat (ani reálně nezmocňuje) policejního prezidenta k úpravě otázek týkajících se omezení základních lidských práv, tedy práva na soukromí a na ochranu osobních údajů, interním dokumentem. Ve výše uvedených ustanoveních – tedy v ustanovení § 79 a § 65 zákona č. 273/2008 Sb. (stejně jako v ustanovení § 42g odst. 3 dříve platného zákona o Policii ČR č. 283/1991 Sb.) – chybí jakákoli zmínka o ND

³⁶⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, čj. Plsn 2/96 ze dne 22. ledna 1997. In: *Zákony pro lidi*. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/plsn-2-96>

DNA, ať už o jejím vzniku a účelu, či dalším zpracování profilů DNA v této databázi, včetně vymezení okruhu osob, jejichž profil DNA má být v ND DNA uchováván.

Co se týče ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., jako právního základu zpracování profilů DNA v ND DNA, je v tomto ustanovení pouze uvedeno, že PČR může při plnění svých úkolů pro účely budoucí identifikace u osob uvedených pod písm. a) až d) tohoto ustanovení mimo jiné též „*odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení*“. Toto ustanovení je však pro adresáty právních norem velmi obecné a nekonkrétní, a tedy i málo předvídatelné. Není zde uvedeno, jak bude s odebranými genetickými vzorky po určení profilu DNA nakládáno, jak bude dále nakládáno s profilem DNA, ani že profily DNA budou uchovávány v ND DNA. Rovněž zde není odkaz na žádný podzákoný právní předpis, který by danou problematiku upravoval. **Chybí zde tedy jednoznačně jasný zákonný právní rámec pro jakékoli další zpracování odebraných vzorků DNA a profilů DNA, včetně jejich uchovávání v ND DNA.**

V ustanovení § 79 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. je pouze uvedeno, že PČR může zpracovávat osobní údaje včetně zvláštní kategorie osobních údajů bez souhlasu osoby, jíž se tyto údaje týkají, pokud je to nezbytné pro plnění jejich úkolů, a to bez ohledu na povahu trestného činu, ke kterému se toto zpracování vztahuje. Zvláštní kategorie osobních údajů uvedené v § 79 odst. 3 zákona č. 273/2008 Sb. pak může PČR shromažďovat pouze tehdy, je-li to nezbytné pro účely šetření konkrétního trestného činu nebo přestupku. Je zde uvedena i kategorie zdravotního stavu, nikoliv však DNA.

Jedná se tedy opět o právní úpravu velmi vágní. Není zde výslovně uvedeno, že tímto zpracováním osobních údajů PČR, včetně zvláštních kategorií osobních údajů ve smyslu čl. 9 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679, je myšleno jejich uchovávání v ND DNA. Nadto **Nejvyšší správní soud v rámci své rozhodovací činnosti důrazně odlišuje právní úpravu odběru biologických vzorků umožňujících získat informaci o genetickém profilu podle § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. a jejich následné zpracovávání podle § 79 odst. 1 téhož zákona.**³⁶¹

Lze tedy shrnout, že základní otázky týkající se zpracování profilu DNA a jeho uložení v ND DNA od počátku nebyly a nadále nejsou upraveny zákonem, ale neveřejným dokumentem – závazným pokynem policejního prezidenta, jehož obsah PČR, potažmo Ministerstvo vnitra, odmítají poskytnout žadatelům o informace z důvodu ohrožení plnění základních úkolů PČR, neboť se dle jejich názoru jedná o interní akty řízení ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 106/1999 Sb., tedy o vnitřní pokyn povinného subjektu, který zavazuje pouze příslušníky

³⁶¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 8 As 134/2016-38 ze dne 24. října 2017. Bod 37. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/644019>

a zaměstnance PČR a který dle policejního prezidia „nemá žádný vliv na jeho činnost vůči osobám, které stojí mimo něj a nejsou mu nijak podřízeny“.³⁶² Že se jedná o zcela absurdní tvrzení, potvrdil následně i Městský soud v Praze jako správní soud ve svém rozsudku č. j. 10 A 251/2011-38 ze dne 10. ledna 2013, kde v rámci jeho odůvodnění mimo jiné uvedl, že: „[...] již sám fakt, že policie má k dispozici osobní údaje určité konkrétní fyzické osoby, zasahuje do jejich práv. Taková fyzická osoba se může oprávněně zajímat nejen o to, jaké osobní údaje o ní má policie k dispozici, ale též o to, kdy budou její osobní údaje z policejních databází odstraněny.“³⁶³ Dále Městský soud v Praze konstatoval, že: „Správní orgány však přehlížejí, že tímto ‚dopadem do práv třetích osob‘ je právě i shromažďování osobních údajů.“³⁶⁴

Z výše uvedeného tedy vyplývá oprávněnost požadavku přístupu k těmto dokumentům ze strany veřejnosti, respektive k obsahu, který zasahuje do práv fyzických osob (v případě zpracovávání vzorků a profilů DNA jako subjektů těchto údajů). **Dále lze též dovodit nevhodnost (resp. nezákonnost) úpravy vztahující se ke zpracování profilů a vzorků DNA v rámci výše uvedených dokumentů policejního prezidenta, neboť tato úprava nesplňuje základní parametry obecně závazného právního předpisu, a sice dostupnost a předvídatelnost.** Pokud jsou určité informace veřejnosti nedostupné, nemůže dotčená osoba při tvrzeném porušení svých práv na tyto informace odkázat, tedy odkázat na konkrétní ustanovení neveřejného závazného pokynu policejního prezidenta, jehož obsah jí není znám, a policejní prezidium pravidelně odmítá většinu tohoto obsahu poskytovat žadatelům o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., s tím, že slouží pouze pro „vnitřní potřebu“ PČR. Žádný z těchto „tajných“ policejních dokumentů není oficiálně veřejnosti přístupný, což je situace v právním státě naprosto nepřijatelná.

Pokud PČR namítá, že fungování ostatních databází, které provozuje (např. daktyloskopické identifikační databáze AFIS 2000), rovněž není zakotveno v zákoně, neznamená to, že je tento přístup souladný se zákonem. Pro vedení jakékoliv databáze obsahující osobní údaje by PČR měla mít svůj výslovný zákonný podklad, neboť se jedná o způsob uplatňování státní moci – konkrétně realizaci svěřených pravomocí v rámci státní moci. Hlavním argumentem v tomto směru však je, že v případě zpracování informací vztahujících se k otiskům prstů dotčené osoby

³⁶² Rozhodnutí Policejního prezidia ČR č. j. PPR-33557-6/ČJ-2013-990740 ze dne 10. ledna 2014 o odmítnutí poskytnutí žádosti o poskytnutí informací žadatele – výkonného ředitele Iuridicum Remedium, o. s., advokáta J. Vobořila dle zákona č. 106/1999 Sb. týkající se informací ohledně využívání tzv. provozních a lokalizačních údajů a fungování Národní databáze DNA. Policejní prezidium České republiky. Rozhodnutí o odmítnutí žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. 10. 1. 2014 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.slidilove.cz/sites/default/files/140110_policejni-prezidium_odmitnuti-zadosti-no.1.pdf

³⁶³ Rozsudek Městského soudu v Praze, č. j. 10 A 251/2011-38 ze dne 10. ledna 2013. Právo na informace: odepření poskytnutí informace: vnitřní pokyn povinného subjektu. In: Sbíрка rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. 2013, roč. XI, č. 6 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/557483>

³⁶⁴ Tamtéž.

se nejedná o tak vážný zásah do jejího soukromí jako v případě zpracování biologických vzorků a profilů DNA, neboť otisky prstů pochopitelně neobsahují takové množství informací jako buněčné vzorky či profily DNA. V tomto smyslu se ostatně vyjádřil i ESLP ve věci S. a Marper proti Spojenému království ze dne 4. prosince 2008.³⁶⁵ A rovněž uvedl, že: „Uchovávání buněčných vzorků je obzvláště nežádoucí z důvodu hojnosti v nich obsažených genetických informací týkajících se zdravotního stavu.“³⁶⁶ Dle ESLP tak „na samotný fakt uchovávání či memorování osobních údajů veřejnými orgány, ať jsou získány jakýmkoli způsobem, musí být nahlíženo tak, že má přímý vliv na soukromý život dané osoby, ať k použití jeho údajů dojde či nikoli“.³⁶⁷

ESLP též uvedl, že „sporné opatření musí mít svůj základ v národním právu a musí být v souladu se zásadou právního státu, jež je výslovně zmíněná v preambuli Úmluvy a je vlastní předmětu a cíli jejího článku 8. Zákon tedy musí být dostatečně dostupný a předvídatelný, tedy vyjádřený s velkou mírou přesnosti tak, aby jednotlivci dovolil – v případě potřeby jasným vysvětlením - regulovat své chování. Aby bylo možné zákonnou úpravu posoudit jako souladnou s těmito požadavky, musí poskytovat přiměřenou ochranu proti svévoli a v důsledku toho s dostatečnou jasností definovat rozsah a způsob výkonu pravomocí svěřených kompetentním orgánům.“³⁶⁸ Proto je dle ESLP „[...] nezbytné stanovit jasná a detailní pravidla upravující rozsah a použití opatření a ukládat minimální požadavky obsahující zejména délku, uložení, použití, přístup třetích osob, procedury vedoucí k ochraně celistvosti a důvěrnosti údajů a procedury jejich ničení, a to způsobem, aby jednotlivci disponovali dostatečnými zárukami proti riziku zneužití a svévole.“³⁶⁹ Rozsudek ESLP ve věci S. a Marper proti Spojenému království ovlivnil nejen právní úpravu zpracování DNA pro forenzní účely ve Velké Británii, jíž se rozsudek přímo dotýkal, ale též například i právní úpravu rakouskou, která v důsledku tohoto rozhodnutí doznala podstatných změn. Bohužel se tak nestalo v případě České republiky, která požadovanou úpravu ND DNA na právní, tedy zákonné úrovni, dosud ani nemá.

Výslovné a dostatečně určité zákonné zmocnění ke zpracování DNA v ND DNA PČR (a to včetně nastolení objektivních, dostatečně srozumitelných, a tedy následně soudem přezkoumatelných kritérií nezbytných pro toho zpracování), je přitom nutné v souladu s principy

³⁶⁵ Rozhodnutí ESLP ve věci S. a Marper proti Spojenému království ze dne 4. prosince 2008. Bod 78. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z:

[http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/EA8CFA7D862952D2C1258487002E9626/\\$file/S.%20a%20Marper%20proti%20Spojen%C3%A9mu%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD_rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/EA8CFA7D862952D2C1258487002E9626/$file/S.%20a%20Marper%20proti%20Spojen%C3%A9mu%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD_rozsudek.pdf?open&)

³⁶⁶ Tamtéž, bod 120.

³⁶⁷ Tamtéž, bod 121.

³⁶⁸ Tamtéž, bod 95.

³⁶⁹ Tamtéž, bod 99.

právního státu. Jen tak lze dostát principu právní jistoty a naplnit podmínku dostupnosti a předvídatelnosti uplatnění státní moci, kterou lze dle ustanovení čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR a ustanovení čl. 2 odst. 2 a odst. 3 LPS, uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Dále je též nutno dostát ustanovení čl. 4 odst. 2 LPS, dle kterého „[m]eze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod upraveny pouze zákonem.“

Zpracování profilu DNA v ND DNA policií bezpochyby představuje zásah státu do práva na soukromí dotčených osob ve smyslu ustanovení čl. 10 odst. 3 LPS, musí se tedy jednat o zásah oprávněný. Ustanovení čl. 7 odst. 1 LPS pak výslovně stanoví, že nedotknutelnost osoby a jejího soukromí může být omezena jen v případech stanovených zákonem. Ostatně i z čl. 8 odst. 2 EÚLP vyplývá nutnost zákonné právní úpravy při zásahu do práva na respektování soukromého a rodinného života.³⁷⁰

Osobně se přikláním k tomu, aby byla právní úprava ND DNA inkorporována do stávajícího zákona o policii ČR č. 273/2008 Sb., případně do speciálního zákona, který by upravoval pouze problematiku forenzní genetiky v rámci PČR (nikoliv další oblasti mimo působnost policie). Nejsem příznivcem komplexních zákoníků upravujících veškeré zpracování DNA zasahujících do mnoha odvětví, neboť každá oblast zpracování DNA je specifická, což by se mělo promítnout i v její právní úpravě, nehledě na extrémní rozsáhlost a častou potřebu novelizace takového kodexu.

Obsahem zákonné právní úpravy by mělo být to, co je v současné době obsahem policejních pokynů a rozkazů upravujících problematiku profilů DNA v ND DNA. Zejména se jedná o účel (tentokrát však přesně vymezený), zákonné definice jednotlivých pojmů v dané oblasti, okruh osob, jejichž vzorek DNA bude moci být PČR odebrán bez jejich souhlasu a dále uchováván, a to za přesně stanovených podmínek, vymezení maximální doby uchovávání vzorků a profilů DNA a způsobu jejich likvidace, práva subjektů údajů a stanovení orgánu dozoru nad zpracováváním osobních údajů, kterým je Úřad.

V minulosti již několikrát probíhaly přípravy týkající se nové právní regulace forenzní genetiky, k jejich realizaci však nedošlo.

³⁷⁰ Evropská úmluva o ochraně lidských práv ve znění Protokolů č. 11, 14 a 15 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12, 13 a 16. Strasbourg: European Court of Human Rights, Council of Europe, 2021 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf

4.4.2. Rozhodovací praxe Úřadu v oblasti forenzního zpracování vzorků a profilů DNA

Ministerstvo vnitra (resp. Česká republika – Ministerstvo vnitra, dále jen „Ministerstvo vnitra“) podalo u Městského soudu v Praze několik žalob proti druhostupňovým rozhodnutím Úřadu podle § 65 SŘS, týkajících se postupu PČR ve věci uchovávání profilu DNA. Některá z těchto řízení následně pokračovala u Nejvyššího správního soudu v Brně. Tyto spory se týkaly **uchovávání profilu DNA v Národní databázi DNA provozované Policií ČR.**

Asi nejznámější z těchto sporů je případ, který se týkal Úřadem zjištěného pochybení u zpracování profilů DNA 14 osob v ND DNA v rámci správního řízení, jež navazovalo na kontrolu Úřadu provedenou v letech 2011 až 2012 – protokol o kontrole zn. INSP1-4652/11-61/BYT ze dne 4. července 2012. Proti tomuto protokolu podalo Ministerstvo vnitra námitky, které byly vyřízeny tehdejšími předsedou Úřadu zn. INSP1-4652/11-70 dne 7. listopadu 2012 tak, že pouze 5 námitkám z 19 bylo vyhověno³⁷¹. Následovalo výše zmíněné správní řízení, ve kterém Úřad udělil rozhodnutím čj. UOOU-00148/13-79 ze dne 18. dubna 2013 Ministerstvu vnitra pokutu ve výši 650 000 Kč za neoprávněné zpracování profilu DNA 14 osob v ND DNA. Tento případ byl projednáván v rámci Úřadu a následně správními soudy celkem dvakrát (k čemuž občas u právně složitějších případů dochází).

Správní orgán prvního stupně v rámci odůvodnění výše uvedeného rozhodnutí uvedl, že ustanovení § 79, § 85, § 86 zákona č. 273/2008 Sb., upravují (velmi obecně) oprávnění PČR zpracovávat osobní údaje, a to ve vztahu ke všem myslitelným účelům, které s její činností souvisejí od vlastního vyšetřování trestných činů a přestupků (zpracování osobních údajů v jednotlivých vyšetřovacích spisech) až po veškeré evidence a informační systémy PČR, které využívá při své činnosti.

S ohledem na systematiku a účel zákona č. 273/2008 Sb. a zákona č. 101/2000 Sb., resp. práv a povinností při zpracování osobních údajů Úřad konstatoval, že ND DNA je evidencí osobních údajů ve smyslu (tehdy platného) ustanovení § 86 písm. b) zákona č. 273/2008 Sb., které ovšem představovalo pouze obecné zmocnění PČR ke zřizování evidencí obsahujících osobní údaje. Vznik a pravidla ND DNA (jakožto velmi specifické evidence) však nebyla a dosud nejsou tímto zákonem upravena. Stejně tak není v zákoně č. 273/2008 Sb., ani v žádném jiném zákoně vztahujícím se k zpracování DNA pro forenzní účely PČR stanoveno, jak bude nakládáno

³⁷¹ Rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů, sp. zn. INSP1-4652/11-70, ze dne 7. listopadu 2012 [anonymizovaná verze] [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=14566

s biologickým materiálem (vzorky DNA), po jakou dobu budou tyto vzorky a profily DNA uchovávány, kdo k nim bude mít přístup a jakým způsobem budou likvidovány. Veškeré podstatné náležitosti týkající se dalšího nakládání se vzorky a profily DNA upravoval a nadále upravuje svými interními předpisy policejní prezident, což představuje závažný deficit zákonnosti ve vztahu k nakládání s těmito údaji jako zvláštní kategorií osobních údajů.

Zatímco Ministerstvo vnitra v rámci svých vyjádření v průběhu správního řízení považovalo za nutné uchovávat v ND DNA za účelem prevence kriminality vzorky podezřelých, obviněných a odsouzených za úmyslný trestný čin jako významnou informaci pro objasňování kriminality, zejména s ohledem na výši recidivy nestejnorodé (k tomuto odkázalo na analýzu zpracování profilů DNA pachatelů úmyslných trestných činů provedenou ve Velké Británii a USA zaměřenou na majetkové trestné činy, z níž vyplývá, že 40 % pachatelů majetkových trestných činů spáchalo později sexuální trestný čin), Úřad zastával stanovisko, že musí být zohledněna především povaha trestného činu. V této souvislosti Úřad odkázal na čl. 8 Doporučení R (92) 1], které jako podmínku pro další uchovávání vzorku DNA vyžaduje, aby se jednalo o osobu odsouzenou za závažný trestný čin proti životu, zdraví nebo ohrožující bezpečnost osob. Nejde tedy o „*jakékoliv závažné porušení norem trestního nebo správního práva (trestný čin, přečin, přestupek)*“, jak toto ustanovení ve svých vyjádřeních vykládá Ministerstvo vnitra. Přestože termín „*offence*“ je jistě obsahově širší než termín „*crime*“, ve spojitosti se závažností činu ohrožujícího život, zdraví nebo bezpečnost osob je zjevné, že se jedná o protiprávní jednání, která jsou v právním řádu ČR upravena v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, nikoliv o přestupky. Z výše uvedeného textu dále vyplývá, že výsledky analýzy DNA a informace z nich odvozené by měly být uchovávány spíše výjimečně, zatímco znění ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., (které se sice týká odběru vzorku DNA, ale je předpokladem jeho dalšího zpracování a Ministerstvo vnitra na něj spolu s § 60 a § 79 č. 273/2008 Sb. odkazuje jako na právní základ zpracování profilů DNA v ND DNA) svědčí s píše o opaku, a to kvůli široce pojatému korektivu úmyslného zavinění u osob obviněných a podezřelých z takového trestného činu a pro takový čin odsouzených.

Je zjevné, že pojmy „*pro účely budoucí identifikace*“ a „*nezbytnost*“ *zpracování pro účely předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, zajišťování bezpečnosti ČR nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách a věcech*“ jsou pojmy značně vágní, v rozporu s požadavkem na co nejpřesnější vymezení zpracování osobních údajů. Pojem nezbytnost je přitom potřeba vykládat ve vztahu ke každému jednotlivému zpracování příslušných osobních údajů.

Úřad, vzhledem k výše uvedené neurčitosti pojmu nezbytnost, byl proto nucen jako dozorový orgán pro oblast ochrany osobních údajů, v rámci své rozhodovací praxe vyložit pojem nezbytnost dalšího zpracování vzorků DNA ve smyslu ustanovení § 79 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb. Ve svém rozhodnutí čj. UOOU-00148/13-86 Úřad konstatoval, že by se aplikace pojmu nezbytnost měla, s ohledem na ústavní princip přiměřenosti, vázat na splnění 3 kritérií, kterými jsou: důvodnost (tj. zpracovávání profilu DNA v ND pouze u kategorií osob vymezených v § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., přičemž Úřad shledal problematické zpracování profilů DNA v ND DNA u osob obviněných a podezřelých z úmyslného trestného činu, jejichž vina nebyla dosud před soudem prokázána, stejně jako u osob zproštěných obžaloby, neboť tímto postupem PČR dochází k soustavnému porušování principu presumpce nevin, jakožto ústavního principu zakotveného v čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod ČR), dále dostatečná závažnost trestného činu [ve smyslu čl. 8 Doporučení R (92) 1] a konečně faktická použitelnost profilu DNA při předpokladu recidivy odsouzeného pachatele [zde Úřad rovněž odkázal na čl. 8 Doporučení R (92) 1 a typové skupiny trestných činů.] Nezbytnost zpracování profilu DNA v ND DNA je pak samozřejmě nutné, jak již bylo řečeno, v rámci výše uvedených kritérií posuzovat u každého jednotlivého případu individuálně, se zřetelem ke všem okolnostem daného případu.

Nastolení objektivních, dostatečně srozumitelných, a tedy následně přezkoumatelných kritérií, je nezbytné, v souladu s principy právního státu, zakotvit v zákonné právní normě, a to zejména s ohledem na ustanovení čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, dle kterého lze státní moc uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Jen výslovné a dostatečně určité zákonné zmocnění státu, může dostát principu právní jistoty – naplnit podmínku dostupnosti a předvídatelnosti uplatnění státní moci v případě zpracování profilu DNA v ND DNA, jež bezpochyby představuje zásah státu do práva na soukromí dotčených osob ve smyslu čl. 10 odst. 3 LPS, dle kterého má každý právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě, a který je přípustný pouze je-li oprávněný. Ostatně i z čl. 8 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv vyplývá nutnost zákonné právní úpravy při zásahu do práva na respektování soukromého a rodinného života.³⁷²

Na základě aplikace výše uvedených kritérií, na něž je dle názoru Úřadu splnění podmínky nezbytnosti zpracování zvláštní kategorie osobních údajů PČR vázáno, pak Úřad dospěl k názoru, že bylo 14 profilů DNA v ND DNA zpracováváno (uchovááno) neoprávněně. Tímto jednáním

³⁷² Evropská úmluva o ochraně lidských práv. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf

tak Ministerstvo vnitra jako účastník řízení porušilo § 9 tehdy platného zákona č. 101/2000 Sb., čímž spáchalo správní delikt podle § 45 odst. 1 písm. e) tohoto zákona – zpracovávání osobních údajů bez souhlasu subjektu údajů mimo případy uvedené v tomto zákoně (§ 5 odst. 2 a § 9). Toto rozhodnutí Úřadu jako správního orgánu prvního stupně, potvrdil předseda Úřadu svým rozhodnutím o rozkladu čj. UOOU-00148/13-86 ze dne 2. července 2013.

Proti výše uvedenému rozhodnutí předsedy Úřadu podalo Ministerstvo vnitra správní žalobu k Městskému soudu v Praze s tím, že ve 2 ze 14 případů zpracování profilů DNA v ND DNA uznalo svoji chybu a spor tak přetrvával ohledně (nezbytnosti) zpracování zbývajících 12 profilů DNA v ND DNA. Ministerstvo vnitra v podané žalobě označilo Doporučení R (92) 1 za zastaralé a překonané s tím, že má za to, že Úřad nedoceňuje veřejný zájem na potírání trestné činnosti a že jeho jednání bylo zcela v souladu s § 9 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb.

Úřad ve svém vyjádření k žalobě uvedl, že nezpochybňuje právo žalobce zpracovávat citlivé údaje bez souhlasu subjektu údajů, tedy v souladu s § 9 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb., na základě § 79 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. Konstatoval však, že zákon č. 273/2008 Sb. nikde přímo nehovoří o ND DNA, neupravuje konkrétně právě tuto databázi, ani neupravuje otázku uchování a dalšího využití profilu DNA. Dále Úřad uvedl, že dle jeho názoru § 60, § 65 a § 79 zákona č. 273/2008 Sb. nejsou dostatečným zákonným podkladem pro vytvoření jakékoliv policejní databáze (evidence), a proto ani pro vytvoření ND DNA. Konkrétně uvedl, že systematické shromažďování a uchovávání osobních a citlivých údajů je zásahem do soukromého života, a proto tento zásah do soukromí musí být v souladu s čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod legální a proporcionální.

Podle názoru Úřadu nebylo tehdy platné ustanovení § 86 zákona č. 273/2008 Sb., jež představovalo obecné zmocnění PČR ke zřizování evidencí obsahujících osobní údaje, a ustanovení § 65 odst. 1 téhož zákona ve slovech „*a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení*“ v souladu s ústavním pořádkem ČR, konkrétně s čl. 7 odst. 1 a čl. 10 Listiny základních práv a svobod a proto navrhl Městskému soudu v Praze, aby předložil Ústavnímu soudu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy návrh na zrušení těchto ustanovení, resp. zrušení ustanovení § 86 a zrušení výše uvedené části § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. Současně Úřad poukázal, že lze ze stejných důvodů lze shledávat z ústavního hlediska problematické také ustanovení § 60 a § 79 zákona č. 273/2008 Sb.

Pro případ, že by Městský soud v Praze byl toho názoru, že § 65 zákona č. 273/2008 Sb. je možné využít jako zákonný podklad pro Národní databázi DNA, Úřad konstatoval, že ve smyslu rozhodovací činnosti ESLP toto ustanovení nesplňuje kritérium přiměřenosti. Vymezení všech úmyslných trestných činů bez rozdílu zahrnuje např. i trestný čin pomluvy, dvojí manželství,

zanedbání povinné výživy, trestné činy hospodářské atd., u kterých je absence proporcionality ve vztahu k účelu ND DNA zřejmá.

Městský soud v Praze ve svém rozsudku č. j. 3 A 86/2013 ze dne 13. dubna 2013 dal Úřadu za pravdu, že PČR překročila zákonný rámec u uchovávání profilu DNA v ND DNA u 4 ze 12 sporných případů, a proto bylo z hlediska principu přiměřenosti vedení jejich profilu v ND DNA nezákonné. Jednalo se o případ, kdy bylo trestní stíhání osoby jejíž profil DNA byl zpracováván zastaveno, dále o dva případy, kdy došlo ke zproštění obžaloby, a případ spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí, který soud označil za trestnou činnost svou intenzitou nikoliv tak závažnou, aby bylo nezbytné uchovávat profil DNA. Ve zbývajících 8 případech se soud se závěry Úřadu neztotožnil a uchovávání profilu DNA v ND DNA u těchto osob označil za důvodné.³⁷³ Městský soud v Praze došel k závěru, že v těchto případech PČR „[...] využila zákonem založené oprávnění, aby mohla dostát splnění svých povinností při předcházení, odhalování, vyšetřování trestných činů a stíhání pachatelů a že vůči subjektům údajů šlo o zásah ospravedlnitelný a přiměřený vzhledem k cíli, jímž je ochrana práv a svobod jiných, jako obecný úkol policie.“

Ohledně Úřadem navrhaného předložení věci Ústavnímu soudu, odkázal Městský soud v Praze na rozsudek Nejvyššího správního soudu, č. j. 4 As 168/2013-40 ze dne 30. dubna 2014 s tím, že z něj vyplývá, že není opodstatněné zpochybňovat samotné důvody zřízení ND DNA. „*Pakliže podle shora uvedených ustanovení je policie oprávněna podle zákona odebírat genetické vzorky a pro účely budoucí identifikace uchovávat profil DNA, je tím nadána a povinna vést evidenci, resp. informační systém, v němž jsou oprávněně získané údaje zpracovávány, tedy zřídit tento systém a vymezit účel zpracování.*“³⁷⁴

Úřad napadl výše uvedené rozhodnutí Městského soudu v Praze kasační stížností, v níž uplatnil kasační důvody dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Tato však byla Nejvyšším správním soudem – rozhodnutím č. j. As 134/2016-38 ze dne 24. října 2017 zamítnuta. Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí vyslovil souhlas se závěry Městského soudu v Praze a argumentací obsaženou v rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 168/2013-40 ze dne 30. dubna 2014. Dále s odkazem na tento rozsudek konstatoval, že „[...] právní úprava týkající se zpracování citlivých údajů v podobě profilů DNA vyhovuje minimálním požadavkům pro zákonný podklad pro zásah do práva na ochranu soukromého života, v souladu s rozsudkem ESPL ve věci M S.

³⁷³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. dubna 2016, čj. 3 A 86/2013-99. S. 7. [online]. [cit. 30. 8. 2022].

Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/536316>

³⁷⁴ Tamtéž, str. 8–9.

a Marper proti Spojenému království.³⁷⁵ Na výše uvedený rozsudek Nejvyšší správní soud odkázal též v souvislosti s ospravedlnitelností zásahu ve formě sběru a uchování profilu DNA jako negativního následku spojeného se spácháním protiprávního jednání. V předmětné citaci rozsudku č. j. 4 As 168/2013-40 je rovněž uvedeno, že ND DNA není veřejně přístupná a proto nehrozí, že by si někdo třetí, mimo orgány činné v trestním řízení, jejím prostřednictvím zjišťoval citlivé informace o subjektech údajů.³⁷⁶

Nejvyšší správní soud, ve shodě s Městským soudem v Praze rovněž neshledal důvod k předložení návrhu na zrušení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. ve slovech „*a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení*“ Ústavnímu soudu, s odůvodněním že v právě posuzované věci není předmětem posouzení odběr biologických vzorků podle § 65 odst. 1 zákona o PČR, ale jejich následné zpracovávání podle § 79 odst. 1 téhož zákona. Návrh týkající se zrušení části ustanovení upravujícího samotný odběr biologických vzorků je tak podle Nejvyššího správního ČR soudu mimoběžný s předmětem řízení.³⁷⁷

V dalším řízení v dané věci byl Úřad dle § 78 odst. 5 zákona č. 250/2002 Sb. plně vázán právním názorem Městského soudu v Praze vyjádřeném v rozsudku č.j. 4 A 86/ 2013-99, který byl následně potvrzen výše uvedeným rozsudkem č. j. 8 As 134/2016-38. Vzhledem k této skutečnosti v rámci opětovného přezkumu rozhodnutí Úřadu v rámci správního soudnictví na základě žaloby Ministerstva vnitra, nebylo správními soudy – Městským soudem v Praze, ani Nejvyšším správním soudem ČR (na základě kasační stížnosti ministerstva vnitra) shledáno pochybení na straně Úřadu, který svým rozhodnutím čj. UOOU-00148/13-100 ze dne 20. března 2018 uložil Ministerstvu vnitra pokutu ve výši 240 000. Kč za zpracování profilu DNA šesti osob bez právního důvodu – tedy zákonného právního titulu dle § 9 zákona č. 101/2000 Sb. Toto rozhodnutí bylo následně potvrzeno rozhodnutím předsedkyně Úřadu čj. UOOU-00148/13-107 ze dne 11. května 2018. Nejvyšší správní soud ČR v rámci svého rozhodnutí o kasační stížnosti Ministerstva vnitra výstižně uvedl, že „*Další zpracování osobních údajů v podobě, v jaké je za zákonné považuje stěžovatel, je však dle názoru Nejvyššího správního soudu neudržitelné. Je tomu tak zejména pro absenci individualizace každého konkrétního případu.*“³⁷⁸ V této souvislosti je vhodné upozornit též na další konstatování Nejvyšší správní soud v rámci předmětného rozsudku, a sice, že: „*Přestože sám stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že je třeba přihlížet ke kriminální minulosti*

³⁷⁵ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 8 As 134/2016-38 ze dne 24. října 2017. Bod 31. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/644019>

³⁷⁶ Tamtéž, bod 30

³⁷⁷ Tamtéž, bod 37.

³⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 2 As 164/2019-30 ze dne 2. dubna 2020. Bod 22. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/654212>

*dané osoby a dalším kritériím, u žádného ze čtyř relevantních případů (odhlédnuto od dvou, u nichž pochybení stěžovatel uznal), tak neučinil.*³⁷⁹

Z výše uvedeného je dle mého názoru evidentní, že rozhodovací praxe jednotlivých soudů v rámci celé obecné soustavy soudů (tedy nejen soudů správních) vztahující se ke zpracování DNA pro forenzní účely PČR je nejednotná, a to i při posuzování stejného případu, kdy jednou Nejvyšší správní soud ČR shledá současnou právní úpravu dalšího zpracování DNA jako dostačující a tedy zákonnou, zatímco podruhé tento soud při posuzování téže věci konstatuje neudržitelnost současné právní úpravy.

Dále shledávám jako přinejmenším zmatečné, pokud správní soudy, které v rámci odůvodnění svých rozsudků striktně oddělují odběr DNA podle § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. a další zpracování tohoto vzorku a profilu z něj získaného dle § 79 téhož zákona, a na druhou stranu, jak je patrné zejména z rozsudku č. j. 4 As 168/2013-40, odůvodňují oprávněnost vedení ND DNA právě ustanovením § 65 odst. 1 tohoto zákona. Je zde tedy zjevný výkladový rozpor správních soudů při aplikaci práva.

Ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. upravující odběr DNA u kategorií osob zde taxativně uvedených, představuje ve vztahu k § 79 odst. 1 tohoto zákona, velmi stroze upravujícího (další) zpracování osobních údajů, včetně zvláštní kategorie osobních údajů, pouze taxativní omezení subjektů, jejichž ND DNA by bylo možné v ND DNA dále zpracovávat (protože při dalším zpracování vzorku DNA logicky nelze jít nad rámec jeho odběru), ovšem pokud by byl pro takovéto zpracování v zákoně č. 273/2008 Sb. dostatečný právní rámec. V ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. však není uvedeno, že odebírané vzorky DNA budou dále zpracovávány v ND DNA, ani že je dalším zpracováváním v ND DNA myšlen účel „*budoucí identifikace*“. I pokud by tomu tak bylo a tento účel by byl v předmětném ustanovení výslovně zmíněn, naráží tato právní úprava na další nedostatky, neboť je zásadní rozdíl v tom odebírat vzorek DNA (a z něj získat profil DNA) za účelem objasnění konkrétního případu a situací, kdy je takto získaný profil dále zpracováván v ND DNA pro účely budoucího objasňování trestné činnosti. Zatímco v prvním případě je obhajitelný odběr vzorku DNA i osobám obviněným a podezřelým z trestného činu, ve druhém nikoliv, neboť (další) uchovávání profilu DNA (natož jeho uchovávání v ND DNA) u osob pravomocně neodsouzených je v zásadním rozporu se zásadou presumpce nevinny zakotvenou v čl. 40 odst. 2 LPS.³⁸⁰ Aplikace tohoto přístupu pak

³⁷⁹ Tamtéž, bod 25.

³⁸⁰ Srov. čl. 40 odst. 2 LPS ČR (Listina základních práv a svobod. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České Republiky. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

fakticky znamená presumování viny výše uvedené kategorie osob. Úřad v této souvislosti v rámci své rozhodovací činnosti též upozornil na skutečnost, že likvidace vzorku DNA dle ustanovení § 65 odst. 5 č. 273/2008 Sb. je vázána na odlišný účel, než je budoucí identifikace.

Rovněž tak spáchání úmyslného trestného činu, resp. výkon trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu nebo obvinění či podezření ze spáchání úmyslného trestného jako jediné zákonné kritérium pro odběr vzorku DNA je protiústavní, neboť je v rozporu se zásadou proporcionality a představuje tak v některých případech závažný zásah do práva na soukromí a ochranu osobních údajů. Ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. totiž de facto umožňuje odběr vzorku DNA i osobám obviněným či podezřelým například z trestného činu pomluvy dle § 184 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Kromě zřejmé neproporcionality zásahu do soukromí těchto osob v souvislosti s charakterem daného trestného činu vyvstává též zásadní otázka faktické využitelnosti profilu DNA těchto osob, stejně jako např. i u trestného činu křivého obvinění dle § 345 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, když při páčání těchto trestných činů vzniká minimální množství biologických stop. Požadavek nezbytnosti je stanoven pouze ve vztahu k dalšímu zpracování vzorku DNA dle § 79 zákona č. 273/2008 Sb., přičemž ani zde není řečeno, že má být zohledňována povaha trestného činu. Stejně tak není toto kritérium uvedeno v ustanovení § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb. upravujícího likvidaci vzorků DNA, kde je další zpracování těchto vzorků rovněž podmíněnou opět pouze vágním pojmem nezbytnosti zpracování pro obecné účely PCR.

Vzhledem k výše uvedenému proto, dle mého názoru, snad nejlépe zhodnotil současný stav zpracování profilů DNA v ND DNA Městský soud v Praze ve svém rozsudku čj. 31C 70/2012–116 ze dne 3. ledna 2013, ve kterém rozhodl, že je Ministerstvo vnitra povinno zlikvidovat srovnávací vzorek DNA žalobce a odstranit profil DNA žalobce z Národní databáze DNA, to vše do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.³⁸¹

Městský soud ve výše uvedeném rozhodnutí konstatoval, že „*Ani dnes účinným zákonem o Policii České republiky č. 273/2008 Sb. není nakládání se vzorky/profily DNA a jejich uchovávání jakkoli upraveno. Ust. § 65 zák. č. 273/2008 Sb. stanoví obdobným způsobem jako předešlé ust. § 42e zák. č. 283/1991 Sb. podmínky pro odebírání biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém vybavení. V ustanoveních § 79 a násl. zákona o Policii České republiky je pak upraveno zpracování osobních údajů policií. Stran uchovávání a nakládání*

³⁸¹ Pozn.: Bez ohledu na skutečnost, že tento rozsudek byl následně zrušen Vrchním soudem v Praze, usnesením ze dne 12. ledna 2016, sp. zn. 3 Co 135/2013, resp. jeho výrokem I., neboť se tak stalo z důvodu tímto soudem konstatované věcné nepříslušnosti Městského soudu v Praze, kdy Vrchní soud rozhodl, že věcně příslušný je Obvodní soud pro Prahu 7, kterému byla věc postoupena.

s odebranými biologickými vzorky a potažmo pak se vzorky DNA a profily DNA není v těchto obecných ustanoveních uvedeno nic konkrétního stejně tak jako zde není jakkoli zmíněna Národní databáze DNA a pravidla jejího provozu.“ A dále uvedl, že „Veškeré tyto významné okolnosti týkající se dalšího nakládání se vzorky a profily DNA upravuje jen svými interními předpisy policejní prezident, což představuje závažný deficit zákonnosti ve vztahu k nakládání s nosiči natolik intimních údajů/informací, jakými vzorky a profily DNA jsou (na rozdíl např. od daktyloskopických otisků). Tím, že úprava této problematiky je fakticky svěřena do rukou policie, dochází k zásadnímu a volenými orgány nekontrolovanému vychýlení rovnováhy ve prospěch jednoho společenského zájmu (na zajištění bezpečnosti) na úkor druhého (na zachování soukromí), což je v demokratické společnosti nepřijatelné. Posouzení, do jaké míry je možné omezit soukromí ve prospěch bezpečnosti, je nutno (nejde-li o výjimečnou ad hoc situaci vyžadující si okamžité řešení) přenechat výhradně zákonodárcům a nikoli policejním důstojníkům.“

V daném případě, tak Městský soud v Praze naprosto výstižně uzavřel, že Ministerstvo vnitra „schraňuje a nakládá s vzorkem DNA v minulosti odebraným žalobci a s profilem DNA z tohoto vzorku vytvořeným v rozporu s mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána (Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod), v rozporu s Listinou základních práv a svobod a potažmo v rozporu s příslušnými ustanoveními občanského zákoníku vztahujícími se k ochraně osobnosti.“ Tento závěr Městského soudu je plně ve shodě se stanoviskem Úřadu.

Jako každé jiné zpracování osobních údajů, musí mít i zpracování profilů DNA v ND DNA svůj přesně stanovený účel, dostatečně vymezený v zákoně, nejlépe v zákoně č. 273/2008 Sb., tím spíše, že se jedná o zpracování velmi specifické kategorie zvláštních osobních údajů. Tento účel nelze dovozovat z neurčitých pojmů jako „budoucí identifikace“ a „nezbytnost pro plnění úkolů policie“ uvedených v ustanoveních § 65 a § 79 zákona č. 273/2008 Sb. (jejichž provázanost právní soudy uznávají a popírají zároveň). Proto se, na rozdíl od Nejvyššího správního soudu ČR, tedy nedomnívám, že „...právní úprava zákona o policii týkající se zpracovávání citlivých údajů v intencích nyní řešeného případu vyhovuje minimálním požadavkům na zákonný podklad zásahu do práva na ochranu soukromého života, jak je ve své judikatuře formuloval Evropský soud pro lidská práva i Ústavní soud.“³⁸² Naopak zcela souhlasím s názorem Městského soudu v Praze vysloveným ve výše citovaném rozsudku č.j. 31C 70/2012–116 ze dne 3. ledna 2013, že současná právní úprava zpracování DNA pro forenzní účely PČR je nedostačující.

³⁸²Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, č.j. 8 As 134/2016-44 ze dne 24. října 2017. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2016/0134_8As_1600038_20171103080356_prevedeno.pdf

Dokladem nedostatečnosti současné právní úpravy zpracování DNA pro forenzní účely PČR je ostatně i fakt, že si správní soudy nevystačí s pouhou aplikací doslovného znění obou předmětných ustanovení bez vlastního výkladu pojmu nezbytnost v návaznosti na další zpracování profilů DNA v ND DNA, čímž fakticky suplují úlohu zákonodárce, přičemž však zásadní legislativní nedostatky (ne)právní úpravy ND DNA spočívající v regulaci základních otázek spojených se zpracováváním profilu DNA v této databázi pouhými interními dokumenty policejního prezidenta, vyplnit nemohou. Městský soud v Praze v této souvislosti konstatoval (s poukázáním na návrh Městského soudu v Praze č. j. 10 A 150/2015-116 ze dne 16. ledna 2018 - věc sp. zn. Pl. ÚS 7/18 viz dále), že: „*Vyvstává zde i otázka ústavnosti ustanovení, jež ukládá Policii zničit předmětné informace, nejsou-li nezbytné k provádění úkonů Policie. Jak totiž vyplývá z návrhu na zrušení části zákona, v němž je vedeno výše zmíněné řízení u Ústavního soudu, ustanovení § 65 odst. 5 zákona o Policii postrádá maximální dobu, po kterou lze údaje v evidenci uchovávat.*“³⁸³

Domnívám se, že jak pro odběr vzorku DNA, tak pro zpracování profilu DNA v ND DNA je nutné zákonem vymezit k jaké trestné činnosti se bude toto zpracování zvláštní kategorie osobních údajů vztahovat, a to prostřednictvím typologického vymezení trestné činnosti. Kritérium spáchání jediného úmyslného činu, a to jakékoliv závažnosti, jako jediného zákonného důvodu pro doživotní vedení údajů v ND DNA, korigovaného pouze podmínkou nezbytnosti podle § 79 zákona č. 273/2008 Sb., je zcela určitě nesprávné a nezákonné řešení. Vždy však bude v rámci přesně stanoveného zákonného rámce nutné konkrétní posouzení specifických okolností každého jednotlivého případu, jak ostatně judikoval i Městský soud v Praze³⁸⁴ což dále rozvedl tak, že „*[...] je třeba si uvědomit všechny související okolnosti, jako je věk pachatele, okolnosti spáchání trestného činu apod. Pro posouzení, zda je nezbytné další uchovávání osobních údajů pro účely budoucí identifikace pachatelů trestných činů je tak nutné postupovat předvídatelně, avšak s důsledným posouzením všech relevantních okolností každého jednotlivého případu.*“³⁸⁵

Městský soud v Praze v této souvislosti při posuzování oprávněnosti zpracování profilu DNA recidivujícího pachatele úmyslné trestné činnosti v ND DNA tak vzal vedle charakteru spáchaných trestných činů z hlediska jejich závažnosti též v potaz časové hledisko, resp. dobu, která uběhla jak od spáchání předmětné trestné činnosti, tak od zahlazení odsouzení, po kterou vedla tato osoba řádný život a nebyla pravomocně odsouzena pro jiný trestný čin, ať již úmyslný

³⁸³ Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 3A 182/2016-57 ze dne 23. listopadu 2018. Bod 48. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z:

https://www.nssoud.cz/files/EVIDENCNI_LIST/2016/3A_182_2016_anon_20190201131806_prevedeno.pdf

³⁸⁴ Tamtéž, bod 25.

³⁸⁵ Tamtéž, bod 25.

či nedbalostní, a tedy se osvědčila.³⁸⁶ S tímto názorem Městského soudu v Praze se plně ztotožňuji.

4.4.3. Ústavní přezkum odebírání vzorků DNA

To, že problematika zpracování profilů a vzorků DNA PČR, respektive její nedokonalá právní úprava představuje pro českou justici skutečně závažný problém, dokladuje i počin Městského soudu v Praze, který podal v souvislosti s řízením sp. zn. 10 A 150/2015 týkajícím se projednání žaloby proti nezákonnému zásahu PČR, dne 16. ledna 2018 k Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. ve slovech „*a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení*“ a rovněž na zrušení celého ustanovení velmi vágně formulovaného ustanovení § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb.³⁸⁷

Předmětem sporu u Městského soudu v Praze byl nezákonný zásah, který měl spočívat v předvolání žalobce podle § 59 zákona č. 500/2004 Sb., k provedení identifikačních úkonů (zjištění tělesných znaků a odebrání daktyloskopických a biologických vzorků žalobce) postupem podle § 65 zákona o PČR. (Žalovaným v tomto řízení bylo původně Ministerstvo vnitra, po změně právního náhledu na věc³⁸⁸ a následné úpravě žaloby žalobcem se jím stala policie – Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy.)³⁸⁹

Podle názoru žalobce není odebrání biologických vzorků přiměřené, neboť je stíhán pro málo závažný skutek,³⁹⁰ který nadto nijak nesouvisí s trestnou činností, již lze odhalovat

³⁸⁶ Tamtéž, bod 38.

³⁸⁷ Návrh Městského soudu v Praze, čj. 10 A 150/2015-116 ze dne 16. ledna 2018 na zrušení ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., ve slovech „*a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení*“ a dále zrušení § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky Sp. zn. Pl. ÚS 7/18 In: Ústavní soud. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z:

https://www.usoud.cz/fileadmin/news_import/Navrh_Pl_US_7-18.pdf

³⁸⁸ Pozn.: V souvislosti s usnesením rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 9. 12. 2014 č. j. Nad 224/2014. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/633500>

³⁸⁹ Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 7/18 In: Ústavní soud. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z:

https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-7-18_1

³⁹⁰ Pozn.: Proti žalobci, jakož i proti dalším osobám, bylo usnesením policie (Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, Služby kriminální policie a vyšetřování, Odboru hospodářské kriminality, 3. oddělení) ze dne 27.5. 2014 č. j. KRPA-129545-80/TČ-2013-000093-NL zahájeno trestní stíhání ve věci spáchání pokračujícího zločinu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 alinea třetí, odst. 4 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, spáchaného ve formě účastenství ve věci WPB Capital, spořitelní družstvo. V této souvislosti byl žalobce po zahájení trestního stíhání předvolán příslušným policejním orgánem k provedení identifikačních úkonů podle § 65 zákona o policii za účelem postupu podle ustanovení odst. 1 písm. a) téhož zákona. U žalobce přitom nebyl zvolen postup podle § 114 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Žalobce považoval předvolání k provedení identifikačních údajů za nedůvodné a neodůvodněné, když policejní orgán o provádění identifikačních údajů nezahájil a nevede správní řízení, ani nezaložil správní spis, do kterého by měl žalobce přístup s možností kontroly, jak, kdy, kým a za jakým účelem je s jeho osobními údaji nakládáno. Srov. Rekapitulace průběhu dosavadního řízení obsažená v nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/18 In: Ústavní soud. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z:

https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-7-18_1

ztotožněním pachatele za pomoci jeho profilu DNA. Nadto žalobce poukázal na skutečnost, že dosud nebyl odsouzen. Zákonná úprava odebírání, a především uchovávání biologických vzorků, je podle jeho názoru nedostatečná, neboť není přesně stanoveno, po jaké době mají být vzorky zničeny.

Městský soud v Praze vydal ve věci předběžné opatření (usnesení ze dne 8. ledna 2016 čj. 10 A 150/2015-84), kterým uložil policii zdržet se do dne nabytí právní moci rozhodnutí o žalobě samotné snímání daktyloskopických otisků žalobce, zjišťování jeho tělesných znaků, provádění měření těla, pořizování obrazových, zvukových a obdobných záznamů a odebírání biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém vybavení pro účely budoucí identifikace. Žalobci tak ke dni předložení návrhu Ústavnímu soudu biologické vzorky odebrány nebyly.

Předsedkyně senátu 10 A Městského soudu, v Praze, JUDr., Ing. Viera Horčicová v bodě 20. podaného návrhu uvedla, že je „[...] třeba trvat na jednoznačné a dostatečně konkrétní zákonné úpravě odebírání a uchovávání profilů DNA státními orgány, a to včetně přiměřených omezení a procesních garancí. V opačném případě může nastat situace, kdy policie bude vytvářet nepřiměřeně široké databáze těchto citlivých osobních údajů, aniž by dotčeným jedincům byla dána reálná možnost právní obrany.“³⁹¹ Dále je v podaném návrhu naprosto výstižně uvedeno, že „Odebrání a následné uchovávání biologického materiálu totiž představuje neoddělitelné zásahy do žalobcových práv. Proto nelze ústavní konformitu právní úpravy odebírání biologických vzorků pro získání profilu DNA posoudit, aniž by byla zároveň vzata v úvahu úprava následného uchovávání těchto vzorků.“³⁹²

Vzhledem k výše uvedenému proto Městský soud v Praze navrhl zrušit napadená ustanovení pro rozpor s ústavním pořádkem, neboť PČR je umožněno odebírat vzorky biologického materiálu mimo jiné kterékoliv osobě, která byla obviněna nebo již bylo ve zkráceném trestním řízení sděleno podezření ze spáchání úmyslného trestného činu. Pokud jde o dobu uchovávání takových vzorků, obsahuje § 65 zákona o policii pouze velice vágní pátý odstavec, dle něž policie uchovávané osobní údaje zjednodušeně řečeno zlikviduje, jakmile je nepotřebuje k plnění svých úkolů.³⁹³

³⁹¹ Návrh Městského soudu v Praze, čj. 10 A 150/2015-116 ze dne 16. 1. 2018 na zrušení ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., bod 20. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z: https://www.usoud.cz/fileadmin/news_import/Navrh_Pl_US_7-18.pdf

³⁹² Tamtéž, bod 7.

³⁹³ Srov. Rekapitulace průběhu dosavadního řízení obsažená v nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/18. Body 4 a 5. In: Ústavní soud. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-7-18_1

Městský soud v Praze v této souvislosti zmínil rozsudek ESLP ze dne 22. června 2017 ve věci *Aycaguer proti Francii*, stížnost č. 8806/12,³⁹⁴ kde byl posuzován soulad celé úpravy odebrání a uchovávání biologických vzorků, ačkoliv v případě daného stěžovatele k odebrání vzorků nedošlo (stejně jako v případě projednávaného Městským soudem v Praze), jelikož se k odebrání odmítl dostavit, za což byl v řízeních před francouzskými soudy potrestán.³⁹⁵ Francouzskou úpravu ESLP shledal jako nedostatečnou. Předmětem kritiky v tomto případě rovněž byla možnost odebrat biologické vzorky odsouzeným, kteří se dopustili všech trestných činů bez jakékoliv diferenciaci jejich závažnosti, jakož i extrémní délka skladování získaných profilů DNA (40 let), přičemž dotčeným osobám nebylo umožněno domáhat se vymazání těchto údajů z databáze. Za souladnou s EÚLP považoval ESLP pouze takovou právní úpravu, kde se odběry týkaly jen pachatelů závažnější trestné činnosti a bylo jednoznačně s ohledem na závažnost jednotlivých případů stanoveno, po jakou dobu mohou být profily DNA uchovávány (např. rozsudek ze dne 4. června 2003 *Peruzzo a Martens proti Německu*, stížnost č. 7841/08 a č. 57900/12).³⁹⁶

Městský soud v Praze proto vyslovil přesvědčení, že relevantní právní úprava nedopovídá požadavkům, které na ni klade judikatura ESLP k čl. 8 EÚLP týkající se zásahu do soukromí a shromažďování osobních údajů. Napadená ustanovení jsou podle jeho názoru v rozporu i s čl. 7 odst. 1, jakožto i s čl. 10 odst. 3 LPS. Zásah do těchto základních práv, který je umožněn v § 65 zákona č. 273/2008 Sb., pro svoji vágnost a nedostatek procesních garancí nespĺňuje podmínky omezení základních práv podle čl. 4 odst. 2 LPS.³⁹⁷

Vláda, která byla v předmětném řízení před Ústavním soudem vedlejším účastníkem řízení, zaslala Ústavnímu soudu podrobné vyjádření, v němž navrhla, aby Ústavní soud návrh na zrušení obou napadených ustanovení zamítl. Ve svém vyjádření vláda uvedla, že „*Platná právní úprava nahlíží na biologický vzorek a profil DNA jako na jakýkoli jiný osobní údaj, který policie při plnění svých úkolů zpracovává. Zákon o Policii ani jiný právní předpis tedy nestanovuje zvláštní právní režim při zpracování biologického vzorku a profilu DNA. Z těchto důvodů není na legislativní úrovni výslovně zakotveno ani provozování Kriminalistické databáze profilů DNA.*“³⁹⁸ Pro

³⁹⁴ Rozsudek ESLP ve věci *Aycaguer proti Francii*, rozsudek ze dne 22. 6. 2017. Česká verze. In: Sbírnka NS. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z: <https://sbirka.n soud.cz/vyber/15559/>

³⁹⁵ Srov. Rekapitulace průběhu dosavadního řízení obsažená v nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/18. Bod 6.

In: Ústavní soud. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-7-18_1

³⁹⁶ Tamtéž, bod 8.

³⁹⁷ Tamtéž.

³⁹⁸ Vyjádření vlády k návrhu Městského soudu v Praze na zrušení ustanovení § 65 odst. 1 ve slovech „a odebrat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení“ a § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. S. 8. Ústavní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z: https://www.usoud.cz/fileadmin/news_import/Pl_US_7-18_vlada_vyjadreni.pdf

odebírání biologických vzorků Policií je pak klíčové napadené ustanovení § 65 odst. 1 zákona o PČR, které je speciální vůči obecným ustanovením o zpracování osobních údajů policií.³⁹⁹

Dále vláda uvedla, že „*Doba uchovávání DNA profilů a jejich likvidace je upravena v § 65 odst. 5 zákona o Policii, podle kterého policie získané osobní údaje, tedy i biologický vzorek, zlikviduje, jakmile jejich zpracování není nezbytné pro účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti nebo stíhání trestných činů nebo zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti. Dané ustanovení je potom konkretizováno závazným pokynem policejního prezidenta o identifikačních úkonech. Je nutno rozlišovat mezi likvidací biologického materiálu odebraného osobám, u kterých je policie oprávněna tento materiál odebrat, a likvidací profilu. Biologický materiál se používá pouze pro stanovení profilu DNA, přičemž plně v souladu s pravidlem, že je povinnost likvidace osobního údaje v okamžiku, kdy není potřebný pro další zpracování, je v interním aktu policejního prezidenta o identifikačních úkonech stanovena povinnost pro znalecké pracoviště biologický materiál odebraný zájmové osobě, který byl využit ke stanovení profilu DNA, zlikvidovat do 1 roku po jeho zpracování. Zásah do práv je tímto zdatelně minimalizován. Policie ČR dále uchovává pouze profil DNA, který je svou povahou principálně srovnatelný s daktyloskopickým otiskem prstu, přičemž potřebnost dalšího uchovávání tohoto profilu policie prověřuje v souladu se zákonem.*“⁴⁰⁰ Vláda rovněž odmítla názor navrhovatele, že je třeba omezit okruh osob, kterým lze odebírat vzorky na pachatele závažné trestné činnosti.⁴⁰¹ Podle názoru vlády není okruh osob, kterým lze odebrat biologický vzorek DNA příliš široký.

Ústavní soud si v dané věci vyžádal i vyjádření Úřadu jako *amici curiae*, přičemž v tomto vyjádření Úřad zopakoval svůj postoj k dané věci, který odráží jeho dlouholetou rozhodovací praxi. Podle názoru Úřadu je současná právní úprava v zákoně č. 273/2008 Sb. vztahující se k odběru vzorků DNA, jejich dalšímu uchovávání a zpracovávání profilu DNA nedostatečná. Úřad též znovu upozornil na zcela nevyhovující kritérium pro odběr DNA a zařazení profilu do databáze DNA, a to spáchání úmyslného trestného činu. Úřad tak nesouhlasí s judikaturou Nejvyššího správního soudu, která považuje platnou právní úpravu shromažďování profilů DNA za dostatečnou a vyhovující minimálním požadavkům plynoucím z doporučení Rady Evropy a judikatury ESLP. Na základě výše uvedeného proto Úřad navrhl, aby Ústavní soud návrhu Městského soudu v Praze na zrušení obou napadených ustanovení z důvodu jejich rozporu s právem na ochranu osobních údajů a soukromí upravených v čl. 7 a 10 LPS vyhověl.

³⁹⁹ Tamtéž.

⁴⁰⁰ Tamtéž, s. 12.

⁴⁰¹ Tamtéž, s. 23.

Ústavní soud, jehož závěry byly (zejména odbornou veřejností) netrpělivě očekávány, ve věci rozhodl v plénu dne 22. března 2022 nálezem Pl. ÚS 7/18 tak, že návrh na zrušení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. ve slovech „*a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení*“ zamítl a ve zbytku návrh odmítl s tím, že v daném případě není naplněna podmínka přezkumu ústavnosti, a sice bezprostřední aplikace ustanovení zákona při řešení věci, neboť k odběru vzorku DNA nedošlo, a tedy nemohlo dojít ani k uchování a likvidaci vzorku ve smyslu ustanovení § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb. Dle Ústavního soudu tedy nelze dovozovat aktivní legitimaci navrhovatele k podání návrhu v této části.

Ohledně návrhu na zrušení části § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. konstatoval Ústavní soud, že není důvodný. V rámci posouzení povahy předvolání k odběru biologického materiálu Ústavní soud zejména zdůraznil, že v posuzované věci nešlo o postup podle zákona č. 141/1961 Sb., tedy obstarávání důkazů pro objasnění věci, v níž je předvolaná osoba obviněna a kdy policejní orgán vystupuje jako orgán činný v trestním řízení, nýbrž o postup podle zákona č. 273/2008 Sb., tedy odebrání vzorku za účelem budoucí identifikace, kdy policejní orgány plní úkoly v oblasti veřejné správy spočívající v tom, že vytvářejí a spravují databázi údajů využitelných při pátrání po trestné činnosti a jejím potírání, jedná se tedy o činnost s trestním řízením související.⁴⁰² V obou případech se však jedná o zpracování DNA pro forenzní účely, proto v této právní dvojkolejnosti lze spatřovat nesystematičnost. V této souvislosti lze odkázat zejména na rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR čj. 9 As 168/2015-43 ze dne 10. listopadu 2015, kde je v bodě 13 odůvodnění uvedeno, že „[...] *osobní údaje stěžovatele (daktyloskopické otisky a vzorek DNA) byly sice žalovaným získány v souvislosti s trestním řízením, ve kterém je stěžovatel v postavení osoby obviněné ze spáchání úmyslné trestné činnosti, avšak policie při odběru osobních údajů nepostupovala dle § 114 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, jímž je jednoznačně stanoven účel využití získaných osobních údajů pro potřeby vyšetřování konkrétního trestného činu, ale podle § 65 odst. 1 písm. a) zákona o policii, jehož aplikace nemá vztah ke konkrétnímu trestnému činu, ale obecně k plnění úkolů policie.*“⁴⁰³

V rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR čj. 1 As 13/2017-93 ze dne 13. prosince 2017 je uvedeno, že: „[...] *úkoly policejních orgánů podle § 65 zákona o policii a úkony podle § 114 trestního řádu je třeba striktně odlišit. Policejní orgány při provádění identifikačních úkonů podle § 65 zákona o policii plní úkoly v oblasti veřejné správy. Tyto úkoly spočívají v tom,*

⁴⁰² Nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 7/18. Bod 74. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI7-18_1

⁴⁰³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 9 As 168/2015-43 ze dne 10. listopadu 2015. Bod 13. In: Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/636496>

že vytvářejí a spravují databázi údajů použitelných pro pátrání po trestné činnosti a její potírání. Neobstarávají důkazy pro objasnění trestní věci, v níž je předvolaná osoba obviněna, současně identifikační úkony jako takové nijak nevedou k naplnění účelu trestního řízení proti předvolané osobě (na rozdíl od úkonů podle § 114 trestního řádu).⁴⁰⁴ Dále v tomto rozhodnutí Nejvyšší správní soud ČR uvedl, že: "V obecně rovině směřuje oprávnění žalované k provedení identifikačních úkonů podle zákona o policii ke generální prevenci, podobně jako je tomu v případě vazebního důvodu podle § 67 písm. c) trestního řádu, a rovněž k posílení schopnosti státu odhalovat a potírat trestnou činnost (srov. rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2015, č. j. 48 A 57/2015 – 63)."⁴⁰⁵

Ústavní soud upozornil, že v případě, kdy PČR nevystupuje v postavení orgánu činného v trestním řízení, nýbrž jako správní orgán, může být její postup přezkoumán ve správním soudnictví. V této souvislosti odkázal Ústavní soud na usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2661/13 ze dne 18. září 2013 týkající se ochrany před zásahy ze strany PČR mimo trestní řízení a rozsudky Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 9 As 168/2015-43 ze dne 10. listopadu 2015 a čj. 1 As 13/2017-93 ze dne 13. prosince 2017.⁴⁰⁶ Ústavní soud ve výše uvedeném usnesení, kterým odmítl ústavní stížnost konstatoval, že „[...] poukazuje na skutečnost, že ochrana práv jednotlivců před zásahy ze strany Policie České republiky, pokud při nich policie nevystupuje jako orgán činný v trestním řízení, je zaručena prostředky správního soudnictví. Podle § 82 soudního řádu správního: "Každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením ... správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný." Podle § 83 soudního řádu správního je žalovaným v takovém případě "správní orgán, který podle žalobního tvrzení provedl zásah; jde-li o zásah ozbrojených sil, veřejného ozbrojeného sboru, ozbrojeného bezpečnostního sboru nebo jiného obdobného sboru, který není správním orgánem, anebo příslušníka takového sboru, je žalovaným správní orgán, který takový sbor řídí nebo jemuž je takový sbor podřízen ...". Důvodová zpráva k soudnímu řádu správnímu přímo počítá s tím, že soudní řád správní bude pokrývat "širokou škálu tzv. faktických zásahů (typicky různých policejních přehmatů), kde veřejnost (ostatně i Ústavní soud) pocítují zákonnou mezeru veřejnoprávní ochrany."⁴⁰⁷

⁴⁰⁴Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 1 As 13/2017-43 ze dne 13. prosince 2017. Bod 21. In: Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022] Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/644827>

⁴⁰⁵ Tamtéž, bod 29.

⁴⁰⁶ Srov. Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/18. Body 74 a 78. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI7-18_1

⁴⁰⁷ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2661/13 ze dne 18. září 2013. In: Ústavní soud. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-2661-13>

Dotčená osoba je PČR předvolána k odběru biologických vzorků postupem podle § 59 zákona č. 500/2004 Sb., Ústavní soud v této souvislosti upozorňuje, že rozsudek NSS sp. zn. 3 As 335/ 2017 ze dne 19. dubna 2018 klade důraz na přiměřenost potenciálního zásahu.

Ústavní soud doslova uvádí, že provádění identifikačních úkonů na základě pokynu policejního prezidenta č. 275/2016 je bez dalšího považováno za nezákonný zásah a opět odkazuje na rozsudek NSS sp. zn. 3 As 335/ 2017 ze dne 19. dubna 2018.⁴⁰⁸ Ústavní soud však uvedl, že předmětný pokyn není předmětem přezkumu ze strany Ústavního soudu v posuzované věci. Podle Ústavního soudu nedochází postupem dle § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. k porušení práva na nedotknutelnost osoby podle čl. 7 odst. 1 LPS, a to s ohledem na obecný zájem společnosti na efektivním výkonu trestní spravedlnosti, který ospravedlňuje i požadavek donucení k strpění důkazných úkonů. Takové donucení Ústavní soud neshledává býti porušením ústavních práv a svobod.⁴⁰⁹ Ústavní soud tedy, ačkoli striktně odděluje provádění identifikačních úkonů podle § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. PČR jako správním orgánem a provádění důkazů ve smyslu § 114 odst. 2 a 4 zákona č. 141/1961 Sb. PČR jako orgánem činným v trestním řízení, sám postup podle § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. označuje za „*strpění důkazných úkonů*“. Domnívám se, že tato skutečnost jen potvrzuje můj závěr o nesystematičnosti /zmatečnosti) právní úpravy (či právních úprav) odběru vzorku DNA.

Co se týče posouzení souladu právní úpravy s právem na informační sebeurčení podle čl. 10 odst. 2 a 3 LPS, ani v tomto případě neshledal Ústavní soud důvod ke zrušení napadané části § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. Nelze přehlédnout fakt, že přestože Ústavní soud v bodě 88 předmětného nálezu konstatoval, že „*Při splnění všech podmínek, které jsou pro shromažďování (v nyní posuzované věci třeba chápat jako odebírání) biologických vzorků stanoveny zákonem o policii, resp. obsaženy v pokynech policejního prezidenta, jakož i v dalších právních předpisech (zejména v zákoně o ochraně osobních údajů) nelze uvažovat o tom, že by docházelo k porušení práva na informační sebeurčení.*“ Toto konstatování Ústavního soudu je však v přímém rozporu s jeho konstatováním uvedeným v bodě 76. předmětného nálezu, kde naopak uvádí, že provádění identifikačních úkonů na základě pokynu policejního prezidenta č. 275/2016 Sb. je bez dalšího považováno za nezákonný zásah s odkazem na rozsudek NSS sp. zn. 3 As 335/ 2017 ze dne 19. dubna 2018.

Ústavní soud, ačkoli v bodě 90. předmětného nálezu zdůrazňuje, že PČR je jako vykonavatel veřejné správy povinna respektovat principy právního státu a státní moc uplatňovat

⁴⁰⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/18. Body 76. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022]
Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI7-18_1

⁴⁰⁹ Tamtéž, bod 84.

jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který stanoví zákon, ignoruje fakt (respektive své vlastní tvrzení), že jsou některé z těchto mezí jsou místo zákona, zcela v rozporu s principy právního státu, stanoveny pouze pokyny policejního prezidenta, které v žádném případě nemohou suplovat zákonný právní rámec. Nadto tyto meze musí být známy adresátům právních norem, jejichž práv se bytostně dotýkají a těmi jsou subjekty osobních údajů, jejichž vzorky DNA jsou odebírány a dále zpracovávána PČR pro forenzní účely.

V rámci posouzení dostatečné přesnosti právní úpravy Ústavní soud naopak velmi přesně vystihl, v čem tkví zásadní nepřesnost podaného návrhu a sice, že „*Zásadním problémem, jak jej vymezil navrhovatel, tedy není pravomoc policie odebírat biologické vzorky k získání profilu DNA jako taková, nýbrž šíře její osobní působnosti stanovená v § 65 odst. 1 písm. a) zákona o policii, kde pojem „úmyslné trestné činy“ není korigován žádnými omezeními, která by působila jako vodítko pro použití této pravomoci, přiměřené konkrétnímu případu. Takto široce vymezené oprávnění tudíž může být snadno nadužíváno, přičemž není přítomen ani kontrolní nástroj správního práva, kterým by konání policie mohlo být usměrňováno. Navrhovatel tak v podstatě požaduje, aby Ústavní soud posoudil ústavnost § 65 odst. 1 písm. a) zákona o policii, a to z důvodu nedostatečné diferenciaci či neúplnosti ve vztahu k osobám, vůči nimž smí být toto ustanovení aplikováno, přestože v samotném petitu svého návrhu celé jeho zrušení nepožaduje, když je omezuje pouze na slova „a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení“.*⁴¹⁰ Jak proto dále výstižně konstatoval Ústavní soud „*Argumentace obsažená v návrhu se tak v zásadě míjí s vlastním petitorním požadavkem navrhovatele na zrušení právního předpisu.*“⁴¹¹ Ústavní soud dále v této souvislosti připomněl svou vázanost petitum návrhu (nikoli jeho odůvodněním), v důsledku čehož nemůže rozhodnout o jiných ustanoveních, v petitu návrhu neuvedených, a nemohl tedy ani přistoupit ke zrušení § 65 odst. 1 písm. a) (až d) zákona č. 273/2008 Sb.⁴¹² Ústavní soud však vyjádřil k navrhovatelem namítané neurčitosti ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., ve vztahu k oběma částem této právní normy, přičemž dospěl k závěru, že názor navrhovatele, že neurčitost, resp. v daném pojetí spíše přílišná obecnost či neúplnost představuje hlavní nedostatek napadené právní úpravy způsobující její protiústavnost neobstojí.⁴¹³ Podle Ústavního soudu předmětná právní úprava „*je sice možná široká ve své personální působnosti, když může být uplatněna m.j. vůči všem osobám podezřelým nebo obviněným ze spáchání jakéhokoli úmyslného trestného činu či vůči všem osobám, které jsou*

⁴¹⁰ Tamtéž, bod 92.

⁴¹¹ Tamtéž.

⁴¹² Tamtéž, bod 93.

⁴¹³ Tamtéž, bod 96.

za spáchání takového trestného činu ve výkonu trestu odnětí svobody, nelze ale konstatovat, že je neurčitá, nejasná nebo příliš abstraktní.“⁴¹⁴ Dle Ústavního soudu „*Ze znění § 65 zákona o policii jsou rovněž zřejmé zákonné limity a kritéria použití, která zákonodárce stanovil.*“⁴¹⁵

S touto argumentací Ústavního soudu lze v podstatě souhlasit, neboť ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., není, na rozdíl od ustanovení § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., formulováno neurčitě ani příliš obecně (je zde uvedený taxativní výčet osob, kterým lze vzorek DNA odebrat), nelze však souhlasit s jeho další argumentací, a sice, že je kritérium použití předmětného ustanovení při odběru vzorku DNA spočívající v subjektivní stránce trestného činu – úmyslném spáchání – dostačující, resp. v souladu s ústavním právem. Podle Ústavního soudu „*Zásah do základních práv ve veřejném zájmu, spočívající v povinnosti podrobit se odběru biologického materiálu, popř. zjištění dalších identifikačních znaků, je třeba považovat za ospravedlnitelný.*“

Jistě nelze přehlížet práva druhých (tj. osob dotčených trestnou činností), jak konstatuje Ústavní soud, ovšem stejně tak nelze ani přehlížet ústavní práva pachatelů relativně málo závažných trestních deliktů, a osob z těchto deliktů podezřelých či obviněných. Na rozdíl od závažné trestné činnosti, kde o takovém postupu PČR nemůže být sporu, u trestné činnosti méně závažné (někdy až bagatelního charakteru), není tento přístup dle mého názoru z pohledu ústavního práva obhajitelný.

Samozřejmě, že „*Úmyslná trestná činnost obsahuje složku vědní i složku volní, směřující k realizaci určitých skutečností zakládajících trestný čin*“⁴¹⁶ jak uvádí ve svém nálezu Ústavní soud. Ovšem úmyslných trestných činů je široká škála a jsou mezi nimi značné rozdíly z hlediska jejich závažnosti, přičemž význam tohoto rozdělení, jež by se měl odrážet i v zákonné úpravě odběru vzorku DNA, Ústavní soud stírá, resp. bagatelizuje. Ústavní soud konstatuje, že „*Považoval-li zákonodárce zjevně za důležité, aby policie měla možnost získávat identifikační údaje u všech úmyslných trestných činů, nemá Ústavní soud proti takovému pojetí (byť poměrně širokému) výhrady.*“⁴¹⁷

Tento argument však pokládám za naprosto irelevantní. Podobným přístupem pak může Ústavní soud nahlížet na veškerou zákonnou úpravu s tím, že danou regulaci sám zákonodárce považoval za „zjevně důležitou“. Je to přitom právě Ústavní soud, nikoliv zákonodárce, kdo má v rámci přezkumu ústavnosti zákonných předpisů ve vnitrostátním měřítku konečné slovo

⁴¹⁴ Tamtéž.

⁴¹⁵ Tamtéž, bod 97.

⁴¹⁶ Tamtéž.

⁴¹⁷ Tamtéž.

při hodnocení formulace posuzovaných ustanovení. Domnívám se, že v přístupu Ústavního soudu k otázce ochrany osobních údajů ve věci DNA se částečně odráží negativně i fakt, že v řadách soudců Ústavního soudu není zastoupen nikdo, kdo by se problematice rozhodovací činnosti v oblasti ochrany osobních údajů dlouhodobě (tedy alespoň 10 let) věnoval.

Poněkud zarážející je rovněž přístup Ústavního soudu k relevantní judikatuře ESLP – rozsudkům S. a Marper proto Spojenému království a Aycaguer proti Francii s tím, že se tyto případy týkaly primárně uchovávání (a nikoli odběru) biologických vzorků a z nich získaných profilů DNA, ačkoliv se z pohledu zákona č. 273/2008 Sb. jedná o obsahově propojenou právní úpravu, jak již bylo ostatně uvedeno výše. Předmětná ustanovení tak v žádném případě nelze od sebe striktně oddělovat, jako to dělají v rámci své rozhodovací praxe správní soudy a nyní i Ústavní soud. Tato provázanost je ostatně i promítnuta do bodu 119 rozsudku S. a Marper proti Spojenému království, kde tento soud konstatoval, že: „*V tomto ohledu je Soud překvapen obecným charakterem pravomoci uchovávání údajů platným v Anglii a Walesu. Dané údaje totiž mohou být uchovávány bez rozdílu povahy a závažnosti trestného činu, pro který byla osoba původně podezřelá a nezávisle na jejím věku; je možné odebrat – a poté uchovat – otisky prstů a biologické vzorky u všech osob bez ohledu na jejich věk zadržovaných v souvislosti s trestným činem, který se zapisuje do policejního rejstříku s ohledem na to, že i trestné činy méně závažné či ty nepodléhající trestu odnětí svobody mohou být taktéž do takového rejstříku zapisovány. Dále pak není uchovávání vzorků omezeno časově: materiál je uchováván neustále, nezávisle na povaze či závažnosti trestného činu, který měla podezřelá osoba spáchat. Navíc pro osobu, se kterou bylo zastaveno trestní stíhání, existuje pouze pár možností, jak dosáhnout vymazání údajů z národní databáze či zničení vzorků (srov. § 35); zákonodárce zejména nepočítal s výkonem nezávislé kontroly nad odůvodněním uchovávání materiálu na základě přesných kritérií, jako je závažnost trestného činu, předchozí zadržení, síla podezření u dané osoby či další zvláštní okolnosti.*“⁴¹⁸

Ústavní soud tak měl vzít v potaz názor ESLP na neuzítí rozlišovacího kritéria závažnosti trestných činů pro odběr a další uchovávání vzorků a profilů DNA zákonodárcem.

ESLP v bodě 125 rozsudku Marper proto Spojenému království uvedl, že „*Závěrem se Soud domnívá, že obecný a nerozlišující charakter pravomoci uchovávat otisky prstů, buněčné vzorky a profily DNA osob podezřelých ze spáchání trestných činů, avšak neodsouzených tak, jak tomu bylo v případě stěžovatelů v dané věci, nevyjadřuje správnou rovnováhu mezi vzájemně si*

⁴¹⁸ Rozsudek ESLP ve věci F S. AND MARPER v. THE UNITED KINGDOM., ze dne 4. 12. 2008 Číslo stížnosti: 30562/04 a 30566/04. In. ESLP [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/EA8CFA7D862952D2C1258487002E9626/\\$file/S.%20a%20Marper%20proti%20Spojen%C3%A9mu%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD_ rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/EA8CFA7D862952D2C1258487002E9626/$file/S.%20a%20Marper%20proti%20Spojen%C3%A9mu%20kr%C3%A1lovstv%C3%AD_ rozsudek.pdf?open&)

zde konkurujícími veřejnými a soukromými zájmy, a že žalovaný stát překročil veškerou míru uvážení přijatelnou v dané věci. Sporné uchování je tudíž posouzeno jako nepřiměřený zásah do práva stěžovatelů na respektování jejich soukromého života a nemůže být nezbytné v demokratické společnosti. Tento závěr Soudu poskytuje prostor pro posouzení kritiky formulované stěžovateli proti určitým aspektům týkajících se režimu uchování sporných údajů, jako je podle nich přístup k těmto údajům a nedostatečná ochrana proti nevhodnému či zneužitelnému použití těchto údajů.⁴¹⁹ ESLP pak dospěl k závěru, že „V dané věci tedy došlo k porušení článku 8 Úmluvy.“⁴²⁰

Stejně tak rozsudek ESLP ve věci Aycaguer proti Francii⁴²¹ se týká nejen uchování vzorku DNA, ale též jeho odběru, jak je ostatně i uvedeno na stránkách Nejvyššího soudu ČR.⁴²² „Předkládané rozhodnutí ESLP v návaznosti na předchozí judikaturu (S. a Marper proti Spojenému království, č. 30562/04 a 30566/04) se zabývá velice citlivou problematikou odběru biologického materiálu za účelem identifikace osoby v trestním řízení zjištěním genetického profilu DNA, zejména pak proporcionalitou takového zásahu do práva na soukromí ve smyslu čl. 8 Úmluvy a délkou doby, po kterou lze takto opatřené údaje uschovávat.“⁴²³

Ústavní soud však ve vztahu k ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. uzavřel, že „Poukazuje-li návrhovateli na to, že právní úprava činnosti policie v zákoně o policii není dokonalá, neboť neobsahuje dostatečné kontrolní záruky ochrany proti svévoli, Ústavní soud neshledal, že by tato právní úprava nevyhovovala minimálním požadavkům na zákonný podklad pro zásah do práva na ochranu soukromého života.“⁴²⁴ Dále uvedl, že nezastírá, že nemůže v jednotlivých případech docházet ke zneužívání, popř. nadužívání těchto oprávnění PČR, „Z tohoto pohledu se dosti stručná právní úprava obsažená v zákoně o policii, která je pouze doplněna (neveřejnými) interními pokyny policejního prezidenta, nejeví ideální. Ústavní soud však v žádném případě nehodlá zasahovat do oblasti vyhrazené moci zákonodárné.“⁴²⁵

Na rozdíl od Ústavního soudu, spatřuji ve formulaci fyzického odebírání biologických vzorků podle ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. porušení základního práva na nedotknutelnost osoby podle čl. 7 odst. 1 LPS, a rovněž tak zásah do práva na soukromí podle

⁴¹⁹ Tamtéž, bod 125.

⁴²⁰ Tamtéž, bod 126.

⁴²¹ Srov. Rozsudek ESLP ve věci Aycaguer proti Francii. Číslo stížnosti :8806/12. In. ESLP [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné

[http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1A06A7009023B36AC12581E90038FC9D?openDocu](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1A06A7009023B36AC12581E90038FC9D?openDocument&Highlight=0)

⁴²² Srov. <https://sbirka.nsoud.cz/vyber/15559/>,

⁴²³ Tamtéž.

⁴²⁴ Tamtéž, bod 98.

⁴²⁵ Tamtéž, bod 101.

čl. 10 odst. 2 a 3 LPS, a to vzhledem ke zcela zjevné zákonem stanovené neproporcionalitě tohoto zásahu ve vztahu k různě závažným typům trestné činnosti spáchané úmyslně.

Co se týče ustanovení § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., kterému se, s ohledem na odmítnutí této části návrhu, Ústavní soud blíže nevěnoval, je toto ustanovení zcela jistě pojato neurčitě a neúplně. Dle mého názoru jistě nelze tento legislativní deficit v rozporu s požadavkem právní jistoty, a tudíž i právního státu (čl. 1 Ústavy) zhojit „pomocí obvyklých interpretačních postupů“, jejichž aplikace představuje pro Ústavní soud při jeho rozhodovací činnosti v obecné rovině jakési „vodítko (měřítko)“ při posuzování intenzity neúplnosti (neurčitosti) obsahu daného ustanovení.⁴²⁶

Vzhledem k výše uvedenému lze proto shrnout, že Ústavní soud k nápravě znepokojivého stavu v oblasti regulace zpracování DNA pro forenzní účely nikterak nepřispěl. Část návrhu odmítl z formálních důvodů a druhou část návrhu (byť ne zcela šťastně naformulovanou) zamítl, přičemž značná část argumentace Ústavního soudu je velmi rozporuplná. Naopak v rámci Obiter dictum Ústavní soud naprosto přesně vystihl hlavní problém současné úpravy odběru vzorků DNA a jejich uchovávání a zpracovávání profilu DNA v ND DNA. Ústavní soud zde uvedl, že: *„Hlavním problémem současného stavu právní úpravy je nedostatečná seznatelnost (rozsahu) omezení základních práv, k nimž odběrem biologických vzorků DNA dochází. Podle judikatury ESLP musí zásah do práva na soukromí respektovat kritérium nezbytnosti s dostatečnými zárukami pro jednotlivce proti riziku zneužití a svévole, jejichž parametry musí být stanoveny zákonem. Je-li úprava nakládání s genetickými informacemi v kontextu kriminalistických potřeb svěřena pouze internímu pokynu policie, je nedostupná veřejnosti (srov. rozsudek ESLP Rotaru proti Rumunsku) a nedovoluje jednotlivci, aby požadavkům vyplývajícím z této úpravy mohl přizpůsobit své chování (srov. rozsudek ESLP ze dne 25. 3. 1983 Silver a další proti Spojenému království, stížnosti č. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75 a 7136/75), tzn. jednal tak, aby se nedopustil úmyslného trestného činu a nebyl tak při jeho vyšetřování případně vystaven zásahu spojenému s odběrem vzorku DNA. Tento stav také neodpovídá Doporučení R (92) I Výboru ministrů členským státům Rady Evropy, přičemž nároky na právní úpravu databází profilů DNA se musí řídit principem předběžné opatrnosti. Nejsou-li stanovena jasná pravidla pro likvidaci vzorků, může policie selektivně (ne)uchovávat vzorky podle své vlastní úvahy a nemusí – v rozporu se zákonem o svobodném přístupu k informacím – přiznat, zda je vzorek uchováván,*

⁴²⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 7/18.Bod 94. In: Ústavní soud. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=PI7-18_1

*což může mít negativní vliv na dokazování a na práva obhajoby v trestním řízení, např. při obraně proti chybné forenzní identifikaci.*⁴²⁷

Pro úplnost je třeba dodat, že v dané věci zaujalo šest soudců odlišné stanovisko, z toho tři soudci odlišné stanovisko společné (ústavní soudce Sládeček, ústavní soudce Fiala a ústavní soudce Suchánek). V tomto společném stanovisku tří ústavních soudců je uvedeno, že dle jejich názoru měl být návrh usnesením odmítnut jako celek, neboť byl podán někým zjevně neoprávněným ve smyslu § 43 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Podle názoru těchto ústavních soudců Městský soud v Praze v předmětném řízení o správní žalobě žádné z jím napadených ustanovení pro rozhodnutí o žalobě použít nepotřebuje a také je skutečně nijak nepoužije.⁴²⁸ Ústavní soudci dále konstatovali, že Městský soud v Praze nerespektoval právní názor Nejvyššího správního soudu ČR, dle kterého pouhé předvolání není zásahem ve smyslu § 82 SŘS, neboť ze „zásahu“ (odebrání „biologických vzorků“ – jmenovitě DNA) jež potencionálně hrozí již při doručení předvolání žalobci, nelze vyvozovat, že již k zásahu došlo.⁴²⁹ Dále je v tomto stanovisku Městskému soudu v Praze vytčeno, že nemohl předjímat, že PČR zamýšlí žalobci ze všech možných oprávnění, které policejnímu orgánu § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. nabízí (tj. snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy) právě odebrat biologické vzorky, přičemž tento úkon je Městským soudem v Praze prezentován jako určující pro tvrzenou neústavnost dotčeného ustanovení.⁴³⁰ Rovněž ústavní soudce Filip upozorňuje na posunutí významu pojmu zásah v případě, kdy žalobce „nebyl předveden, nedostal pokutu, a již vůbec nebyl podroben tomu, čemu se brání.“⁴³¹ S tím, že „Chybělo již jen dodat, že stejně tak výzva dostavit se k výsledku může vést k obvinění, obžalování a odsouzení...“ Myslím, že zjevná bagatelizace daného případu není vůbec na místě. Je totiž podstatný rozdíl dostavit se k výsledku a být předvolán k odběru vzorků DNA (Pozn.: Do jaké míry se předvolání týkalo přímo samotného odběru DNA nelze bez znalosti spisu posoudit, ovšem ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. tuto možností zahrnuje.) a soudce Ústavního soudu by měl tuto diametrální odlišnost velmi citlivě vnímat. Ohledně výkladu pojmu přímé zkrácení zásahem (tj. předvoláním), ústavní soudci ve společném stanovisku konstatovali, že teprve nepodrobil-li by se žalobce na policejní služebně k výzvě „*odběru biologických vzorků*“ a byla mu byla uložena pořádková pokuta, případně byl k němu přinucen (§ 114 odst. 4 trestního řádu), **mohlo** by v dané věci jít o (skutečný) „zásah“. Tímto dle mého názoru však zcela opomíjí

⁴²⁷ Tamtéž, bod 124.

⁴²⁸ Tamtéž, Odlišné stanovisko soudců, bod 12.

⁴²⁹ Tamtéž, bod 7.

⁴³⁰ Tamtéž, bod 6.

⁴³¹ Tamtéž, Odlišné stanovisko ústavního soudce Jana Filipa, s. 31

zásadní fakt, že odběr vzorku DNA, ke kterému byl obviněný vyzván, (ale dle některých soudců Ústavního soudu, k němu nemuselo dojít, protože byl pouze jednou z variant identifikačních úkonů podle ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb.) je nezvratný úkon, jehož problematiku naprosto přesně vystihl Ústavní soud v *Obiter dictum* a pro jehož závažnost lze i pouhé předvolání k němu chápat jako přímé zkrácení na svých právech, zvláště pokud jsou meze (kritéria) pro jeho odběr stanoveny široce. Takové předvolání je dle mého názoru nástrojem realizace přímého zásahu. Jak výstižně uvedl ve svém odlišném stanovisku **profesor Šámal: „Předvolání totiž implikuje další postup policie a zakládá aktivní legitimaci navrhovatele jen spolu s ním jako jeho neoddělitelná součást, neboť bez výzvy dostavit se k odběru odběr provést nelze.“** Chápu, že pro některé ústavní soudce je stěžejní „reálně“ pocíťovaná intenzita zásahu, jež má odrážet ono „přímé zkrácení“, ovšem jinak onu intenzitu vnímá zásahem přímo nedotčený (ústavní) soudce a jinak zásahem dotčená osoba.

Dle ústavního soudce Filipa se v dané věci rozhodovat nemělo, a když, tak o všem, tedy včetně ústavnosti pravidel pro uchovávání vzorků podle § 65 odst. 5 zákona o policii. Profesor Filip dále rovněž upozornil na fakt, že opominut zůstal i vztah § 65 odst. 1 zákona o policii k § 114 trestního řádu, což je pravda.

Ústavní soudce Šámal ve svém stanovisku uvedl, že Ústavní soud měl shledat aktivní legitimaci i ve vztahu k § 65 odst. 5 ZPČR a toto ustanovení podrobit stejně jako § 65 odst. 1 věcnému přezkumu, což opírá o provázanost obou napadených odstavců 1 a 5 § 65 ZPČR, když odstavec 1 upravuje právo policie odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení a odstavec 5 právo tyto vzorky následně zpracovávat, uchovávat a případně i likvidovat, přičemž dotčené osobě, která byla předvolána k odběru vzorku a která se odmítá k němu dostavit, nepochybně jde nejen o vlastní odběr takového vzorku, ale zejména o další nakládání s ním, a to včetně jeho uchovávání.⁴³² Podle profesora Šámala by při shledání aktivní legitimace ve vztahu k § 65 odst. 5 zákona o PČR mohlo dokonce v úvahu přicházet zrušení této napadené zákonné úpravy.

Poslední odlišné stanovisko zaujal ústavní soudce Šimíček, který se vyslovil pro zrušení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., ve slovech „a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení“ a § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb. jako protiústavních pro jejich rozpor s čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Koncepci plenárního nálezu především vytkl, že nedává žádný rozumný smysl od sebe oddělovat obě napadená zákonná ustanovení a u prvního z nich se jím meritorně zabývat, zatímco

⁴³² Tamtéž, Odlišné stanovisko ústavního soudce Pavla Šámala. S. 34-35.

u druhého je dovozena chybějící aktivní legitimace navrhovatele. Jak dále upozornil soudce Šimíček, „*Napadené ustanovení § 65 přitom zakotvuje právo policie (1.) odebírat vzorky (odst. 1) a (2.) tyto vzorky následně uchovávat, a to v podstatě zcela dle vlastního uvážení (odst. 5).*“⁴³³ Zvolené řešení proto považuje za polovičaté s tím, že se buď mělo plénum sjednotit na odmítnutí celého návrhu pro chybějící aktivní legitimaci, anebo na meritorním přezkumu obou zákonných ustanovení. Případné odmítnutí celého návrhu pro chybějící aktivní legitimaci by ovšem považoval za formalismus ze strany Ústavního soudu. Dále pak naprosto přesně uvedl, co jsem již výše zmínila a sice, že: „*Žalobci (stíhanému za hospodářský delikt), bychom totiž nepřímou vzkázali: chceš-li se dostat k Ústavnímu soudu, musíš si nechat nejprve uložit pokutu, anebo dokonce si nechat odebrat vzorky násilím a pak teprve se můžeme podaným návrhem případně věcně zabývat (na základě žaloby podané proti rozhodnutí o pokutě anebo proti nezákonnému zásahu spočívajícímu v odběru biologických vzorků). Bezprostřednost použití obou napadených zákonných ustanovení bych proto odůvodnil tím způsobem, že je prakticky jisté, že k jejich aplikaci a k případnému zásahu do právní sféry žalobce v důsledku rozhodnutí městského soudu dojde a není proto dán důvod odmítnout návrh městského soudu pro chybějící aktivní legitimaci.*“

Názor ústavního soudce Šimíčka nejlépe odráží můj pohled na danou problematiku, na jejíž řešení Ústavní soud v podstatě rezignoval. Souhlasím také s jeho názorem, kdy považuje za podstatné, „*[...] aby Ústavní soud tyto případy incidenční kontroly norem, kdy návrh podává obecný soud, vnímal jako způsob dialogu, kdy by měl primárně usilovat o hledání způsobů, jak zodpovědět otázky předkládané obecnými soudy, namísto lpění na často formalistických důvodech, pro které tak nemůže učinit.*“⁴³⁴

Protiústavnost předmětných ustanovení spatřuje ústavní soudce Šimíček především v nepřiměřeném porušení zmíněného práva na informační sebeurčení, a v tomto ohledu se ztotožnil i s argumentací obsaženou jak v návrhu Městského soudu v Praze (srov. body 4-14), tak také s vyjádřením Úřadu (srov. body 31-35).

Stejně jako já, spatřuje ústavní soudce Šimíček hlavní problém předmětné úpravy „*[...] v tom, že to, co má být upraveno přímo v zákoně, je obsaženo pouze v interním pokynu policejního prezidenta, navíc veřejně nedostupném (bod 76). Jsem totiž přesvědčen, že v podmínkách právního státu musí být všechna opatření, způsobilá zasáhnout do základních práv (a v tomto případě o této způsobilosti nemám sebemenší pochybnost) upravena přímo v zákoně a podústavní úprava (či*

⁴³³ Tamtéž, Odlišné stanovisko ústavního soudce Vojtěcha Šimíčka. S. 36-38, bod 3.

⁴³⁴ Tamtéž, bod 4.

*dokonce interní organizační pravidla, která vůbec nepředstavují právní regulaci) tuto zákonnou úpravu nemohou nahrazovat.*⁴³⁵

Shodně s ústavním soudcem Šimíčkem se domnívám, že argumentaci Ústavního soudu „[...] lze číst i jako jakýsi blanketní souhlas Ústavního soudu s jakýmikoliv neinvazivními úkony policie, bude-li to v zájmu boje s kriminalitou.“⁴³⁶ A stejně tak souhlasím s jeho názorem, že nová zákonná úprava by měla dokázat „odpovídajícím způsobem skloubit oba v kolizi stojící zájmy: (1.) zájem na vyloučení libovůle ze strany policie a stanovení jasných zákonných pravidel pro činnost policie na straně jedné a (2.) zájem na efektivním vyšetřování trestné činnosti na straně druhé.“⁴³⁷

Právě takový přístup Ústavnímu soudu v obecnosti chybí. Snaha rozhodovat v zájmu spravedlnosti, bez přepjatého formalismu, který se ještě více než v nálezu samotném odráží v odlišných stanoviscích některých soudců, u kterých absentuje snaha o konstruktivní řešení problému. Též mne velmi mrzí, že Ústavní soud promarnil příležitost, aby jeho rozhodnutí vedlo k provedení nezbytné revize právní úpravy odebrání, uchovávání a likvidace vzorků a profilů DNA.

Poněkud zarážející je rovněž přístup zákonodárce k celé problematice. Zatímco ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. zůstává i nadále beze změny, ustanovení § 65 odst. 5 předmětného zákona se na základě přijetí zákona č. 130/2022 Sb., ze dne 11. května 2022, s účinností od 28. června 2022 mění tak, že se slovo „zlikviduje“ nahrazuje slovem „vymaže“. Tato změna je však ve vztahu k odběru biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém vybavení (vzorků DNA) poněkud nelogická, neboť „vymazat“ biologický materiál nelze, lze ho jen zlikvidovat. Vymazat je možné pouze uložené informace z takových vzorků získané a elektronicky uložené (profil DNA v ND DNA).

Pokud mám tedy shrnout tuto část mé práce věnovanou rozhodovací činnosti Úřadu týkající se zpracování profilu DNA v ND DNA, ráda bych na prvním místě uvedla, že názory Úřadu promítnuté do jeho dosavadní rozhodovací praxe pokládám ze správné. Zákonodárce by měl vždy dbát na to, aby právní úprava splňovala požadavky na ni kladené, a to jak evropskými předpisy, tak ústavním pořádkem ČR, zejména pak musí být tato úprava konformní s LPS. V žádném případě proto nelze omezovat základní lidská práva jinak než obecně závazným právním předpisem se silou zákona, natož pak neveřejnými interními pokyny a rozkazy policejního prezidenta tak, aby se s nimi nemohla veřejnost, jejíž základních práv se předmětná úprava dotýká, seznámit. Velmi znepokojující je fakt, že tento stav trvá v ČR již bezmála 20 let, od doby uvedení ND DNA

⁴³⁵ Tamtéž, bod 7.

⁴³⁶ Tamtéž, bod.9.

⁴³⁷ Tamtéž, bod 10.

do provozu v roce 2002. Na tento velký právní deficit v kontextu ochrany osobních údajů Úřad v rámci své rozhodovací praxe neustále upozorňuje.

Ještě více znepokojující je však skutečnost, že Ústavní soud tento stav nepokládá za protiústavní, a to přestože, ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 7/18 výslovně uvedl, že provádění identifikačních úkonů na základě pokynů policejního prezidenta je nezákonným zásahem, a tedy přímým porušením čl. 2 odst. 2 LPS stanovícím meze pro uplatňování státní moci.

Na tomto místě je rovněž nutné zdůraznit, že ochrana osobních údajů vyžaduje naplnění jejích stěžejních zásad, a to zásady zákonnosti, korektnosti a transparentnosti, což znamená, že správce osobních údajů musí zpracovávat osobní údaje na základě nejméně jednoho právního důvodu a vůči subjektu údajů korektně a transparentně. Jak již bylo uvedeno výše v článku, současná regulace zpracování DNA pro forenzní účely PČR tyto zásady nenaplnuje.

Jakákoli právní úprava věcně zasahující do více oblastí právních vztahů by též měla být formulována v souladu s principem proporcionality. V případě zpracování DNA pro forenzní účely PČR je proto nutné vyvážit zájem PČR a široké veřejnosti na objasňování trestné činnosti s právem každého na ochranu soukromí, zejména na ochranu osobních údajů tak, aby byl dodržen princip proporcionality, dle kterého zásah do osobnostních práv musí být vždy nezbytný a v přiměřeném poměru k závažnosti spáchaného trestného činu či obvinění z něj. *„Zásah do práva by měl být jen v nezbytně nutném rozsahu. Veřejný zájem musí být specifikován a při omezení určitého subjektivního práva musí být dodrženy zákonem stanovené postupy.“*⁴³⁸

Domnívám, se, že databáze DNA obecně jsou bezesporu užitečným nástrojem pro odhalování a usvědčování pachatelů trestné činnosti. Zároveň je však třeba, aby získávání a uchovávání zvláštní kategorie osobních údajů (dříve citlivých údajů) do nich vložených bylo založeno na dostatečně určitém právním základě. Pokud tomu tak není, a o tom jsem ve vztahu k ND DNA plně přesvědčena, mělo by dojít k nápravě tohoto závadného stavu. Mrzí mne, že správní soudy k tomuto závěru nedošly a stejně tak Ústavní soud.

Na úplný závěr tohoto pododdílu je nutné konstatovat, že výše zmíněné závažné nedostatky převážně (ne)právní úpravy zpracování DNA pro forenzní účely PČR by však v žádném případě neměly vést k popírání smyslu odebírání vzorků DNA a ukládání profilů z těchto vzorků získaných do ND DNA u osob, u kterých je tento postup s ohledem na jimi páchanou trestnou činnost (včetně způsobu páčání této činnosti) a s ohledem na jejich osobnost žádoucí, ani ke zpochybňování činnosti PČR a popírání jejich zásluh při odhalování trestné činnosti.

⁴³⁸ GERLOCH, Aleš. Teorie práva, str. 248 – 249. 5 upravené vydání. Plzeň 2009. Vydav. a naklad. Aleš Čeněk, s. r. o., ISBN 978-80-7380-233-2

4.4.4. Právní úprava zpracování profilů a vzorků DNA pro forenzní účely ve Slovenské republice a ve Francii

Pokud má Česká republika hledat inspiraci k právní úpravě zpracovávání vzorků a profilů DNA, jeví se jako nejvhodnější právní úpravy této problematiky ve Francii či na Slovensku, přičemž každá z těchto zemí přistoupila k právní úpravě DNA jinak a obě vykazují svá pozitiva i nedostatky.

a) Právní úprava zpracování profilů a vzorků DNA pro forenzní účely ve Slovenské republice

Přestože je ve Slovenské republice právní úprava odebrání biologického materiálu pro forenzní účely policie obsažená v několika zákonech, stěžejní je v tomto směru zvláštní právní úprava obsažená v zákoně č. 417/2002 Z. z., o používání analýzy deoxyribonukleovej kyseliny na identifikáciu osob, ze dne 21. června 2002, s účinností od 1. ledna 2003⁴³⁹. Tento zákon obsahuje celkem 9 paragrafů, vymezuje základní pojmy ve vztahu k tohoto zákonu a upravuje odebrání vzorku DNA a jeho následnou analýzu, databázi DNA spravovanou Policejním sborem, včetně jejího obsahu, ochranu údajů v databázi obsažených⁴⁴⁰, poskytování údajů z databáze, kdy se postupuje podle zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov ze dne 29. listopadu 2017⁴⁴¹ a likvidaci těchto údajů.

Zákon řeší, **kterým osobám a za jakých okolností lze odebrat biologický materiál** následně využitý pro analýzu DNA, **jakým způsobem se analýza provádí**, stanoví také **pravidla, která umožňují pozdější přezkum** provedené analýzy, řešeno je i **vedení databáze DNA profilů a zpracovávání údajů z databáze**. Podle ustanovení **§ 3 zákona upravujícího odběr vzorku**⁴⁴² lze vzorek DNA odebrat: „(1) osobám, kterým tuto povinnost stanoví trestní řád v souvislosti s identifikací osoby pro účely trestního řízení, v souvislosti s pátráním po nezvěstných osobách a s identifikací osob neznámé totožnosti; (2) dále osobám ve výkonu trestu odnětí svobody a (3) biologickým rodičům, dětem a jiným příbuzným nezvěstné osoby, po níž se vede pátrání.“ Zatímco u posledně zmíněných osob lze vzorky odebrat jen s jejich předcházejícím písemným souhlasem, osoby ve výkonu trestu odnětí svobody jsou povinny odebrání vzorku DNA strpět. Odběr biologického materiálu provádí standardně příslušník policie, orgán činný v trestním řízení nebo

⁴³⁹Zákon č. 417/2002 Z.z. Nakl. Wolters Kluwer. ASPI. SK. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/53973/1/2>

⁴⁴⁰ Policejní sbor je povinný zabezpečit ochranu údajů v databázi před odcizením, ztrátou, poškozením, zničením, neoprávněným přístupem, změnou nebo šifrováním.

⁴⁴¹Zákon č. 18/2018 Z.z., Nakl. Wolters Kluwer. ASPI. SK. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/89743/1/2/zakon-c-18-2018-zz-o-ochrane-osobnych-udajov-a-o-zmene-a-doplneni-niektorých-zakonov>

⁴⁴² Tamtéž.

soudce, odběr si může provést i tato osoba sama za přítomnosti příslušníka policie, orgánu činného v trestním řízení či soudce. Odběr biologického materiálu osoby ve výkonu trestu odnětí svobody se provádí na základě písemné žádosti policisty, orgánu činného v trestním řízení nebo soudce příslušníkem Sboru vězeňské a justiční stráže, příp. jej může provést tato osoba sama za přítomnosti příslušníka Sboru vězeňské a justiční stráže. Pokud jde o vzorek DNA, jehož odběrem je narušena tělesná integrita člověka nebo který je odebírán z intimní části lidského těla, potom jeho odběr provádí na základě písemné žádosti policisty, orgánu činného v trestním řízení nebo soudce zdravotnický pracovník s příslušnou odbornou způsobilostí. Ustanovení § 3 na závěr stanoví, že odběr vzorku DNA se musí vykonávat způsobem, který nesmí ohrozit zdraví osoby ani ponížít její lidskou důstojnost. **Analýzu odebraných vzorků podle § 4 zákona č. 417/2002 Z. z.**⁴⁴³, vykonává **Ministerstvo vnitra** prostřednictvím pověřeného útvaru, případně **jiná fyzická nebo právnická osoba, která je oprávněná ke znalecké činnosti**. Analýzou DNA se dle tohoto zákona rozumí proces analýzy vzorku biologického materiálu, pocházejícího z lidského těla, metodou molekulární biologie a genetiky vykonávaný z nekódujících úseků molekuly deoxyribonukleové kyseliny neobsahující informace o specifických dědičných vlastnostech. Osoba, která provádí analýzu, je ze zákona povinna vzorky chránit před odcizením, ztrátou, poškozením nebo zničením.

Databáze vzorků DNA byla na Slovensku zřízena na základě tohoto zákona, tedy zákona č. 417/2002 Z. z., konkrétně jeho § 5⁴⁴⁴, a spravuje ji, jak již bylo uvedeno, policejní sbor. Databáze **obsahuje profily deoxyribonukleové kyseliny (genetické profily)**, tj. výsledky analýzy DNA ve formě alfanumerického kódu. Kromě samotných genetických profilů jsou v databázi následující údaje: *jméno a příjmení osoby, které byl genetický profil zjištěn, datum a místo narození, rodné číslo a u cizinců číslo pasu, adresa pobytu, státní příslušnost a jiné údaje charakterizující osobu, a dále údaje o trestném činu nebo pátrání, v souvislosti, s nímž byl genetický profil zjištěn*. Databáze je součástí informačního systému policejního sboru a při poskytování údajů z této databáze se postupuje podle zvláštního zákona, kterým je **zákon č. 18/2018 Z. z., o ochraně osobních údajov**. Pokud vyjde najevo, že osoba, proti níž se řízení vede, je nevinná, její genetický profil je z databáze odstraněn postupem podle § 8 – **likvidace údajů z databáze**⁴⁴⁵. Právnická nebo fyzická osoba, která vykonala analýzu, je povinna vzorky zničit do sedmi dnů od doručení policejního oznámení o likvidaci.

⁴⁴³ Tamtéž.

⁴⁴⁴ Tamtéž

⁴⁴⁵ Tamtéž.

Dalším zákonem upravujícím problematiku zpracování DNA pro forenzní účely je **zákon č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore**⁴⁴⁶, který upravuje v obecné rovině odběr vzorků DNA policií, a to v ustanovení § 20a, kde je stanoveno oprávnění snímat identifikační znaky. Policisté mohou u vyjmenovaných osob „odebrat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provést měření těla, pořádit obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebrat vzorky biologických materiálů.“ Toto ustanovení dopadá také na cizince, kteří se na území Slovenské republiky neoprávněně zdržují, nebo proti nim bylo zahájeno řízení o vyhoštění. Odběr vzorků biologických materiálů z intimních částí těla lze vykonat jen na základě písemné žádosti příslušníka policie odborně způsobilým zdravotním pracovníkem. Odběr biologického materiálu je třeba vykonat způsobem, který nesmí ohrozit zdraví osoby.

Třetím zákonem upravujícím problematiku zpracování DNA pro forenzní účely ve Slovenské republice je **zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok**.⁴⁴⁷ Podle ustanovení § 155 **prohlídka těla a obdobné úkony tohoto zákona**⁴⁴⁸ je za účelem zajištění důkazu kdokoliv povinen strpět odběr biologického materiálu, který provádí lékař nebo odborný zdravotní pracovník, podmínkou je pouze to, že tím není dáno nebezpečí pro zdraví této osoby. Odebrat biologický materiál, který není spojený se zásahem do tělesné integrity osoby, může uskutečnit i sama tato osoba nebo s jejím souhlasem orgán činný v trestním řízení. Výslovně je také stanovena povinnost osoby podezřelé ze spáchání trestného činu a obviněného strpět odebrání vzorku za účelem analýzy DNA. **Podmínky odebrání vzorků na analýzu DNA, včetně zřízení slovenské národní databáze a zpracovávání údajů z databáze upravuje zvláštní zákon**, kterým je výše uvedený zákon č. 417/2002 Z.z. o používání analýzy deoxyribonukleovej kyseliny na identifikáciu osôb. Pokud podezřelá osoba nebo obviněný odmítne dobrovolně strpět takové úkony (vč. odběru vzorků na analýzu DNA), lze tyto úkony provést i proti její vůli na základě **písemného odůvodněného příkazu**, který vydává zpravidla soudce, nebo před zahájením trestního stíhání či v přípravném řízení prokurátor nebo s jeho souhlasem policista. Osobě lze také uložit pořádkovou pokutu.

Domnívám se, že samostatná právní úprava zpracování DNA pro forenzní účely, jakou zvolila Slovenská republika, je jistě vhodná. Nedostatek předmětné právní úpravy však spatřuji v tom, že není provedena kategorizace odběru vzorků DNA podle závažnosti spáchaných trestných činů.

⁴⁴⁶ Zákon č. 171/1993 Z.z. Nakl. Wolters Kluwer. ASPI. SK [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/41031/1/2>

⁴⁴⁷ Zákon č. 301/2005 Z.z. Nakl. Wolters Kluwer. ASPI. SK [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.aspi.sk/products/lawText/1/60426/1/2#c_65873

⁴⁴⁸ Tamtéž.

b) Právní úprava zpracování profilů a vzorků DNA pro forenzní účely ve Francii

Francie, na rozdíl od Slovenské republiky, nemá zvláštní zákon, který by upravoval zpracování profilů a vzorků DNA pro forenzní účely. Francouzské právo zavedlo metody analýzy a identifikace DNA (respektive genetických informací) v souvislosti s **tzv. bioetickými zákony z roku 1994**⁴⁴⁹ a rovněž **zákonem č. 98-468**⁴⁵⁰ ze dne 17. června 1998. Zákonodárce umožnil odběr biologických vzorků za účelem vytvoření **automatizovaného vnitrostátního rejstříku genetických informací** (*Fichier national automatisé des empreintes génétiques*, FNAEG)⁴⁵¹. Provoz tohoto rejstříku byl upraven vyhláškou č. 2000–413 ze dne 18. května 2000. Od té doby byla tato ustanovení začleněna do trestního řádu (rejstřík konkrétně upravuje § 706-54 až 706-56-1-1 trestního řádu) a následně několikrát novelizována. Kromě toho za účelem zajištění účinnosti režimu zákonodárce stanovil, že odmítnutí odběru vzorku pro účely registrace v rejstříku může být trestáno podle trestního práva. Hlavním účelem rejstříku FNAEG bylo centralizovat stopy a genetické informace osob odsouzených za nejzávažnější trestné činy sexuální povahy, jakož i některé trestné činy proti nezletilým osobám. Cíl rejstříku je výslovně uveden v prvním odstavci **§ 706-54 trestního řádu**⁴⁵², jedná se o: „*centralizaci genetických informací z biologických stop a genetických informací osob, které byly shledány vinnými z některého z trestných činů uvedených v § 706–55, s cílem usnadnit identifikaci a vyšetřování pachatelů těchto trestných činů. Za stejných podmínek se uchovávají genetické informace osob obviněných pro některý z trestných činů uvedených v článku 706–55, na které se vztahuje rozhodnutí o vyloučení trestní odpovědnosti.*“ Ustanovení ovšem umožňuje vedení genetických informací v rejstříku i pro jiné situace: „*u osob, u nichž existují závažné nebo shodující se náznaky, že spáchaly některý z trestných činů uvedených v článku 706–55*“, se rovněž uchovávají údaje v tomto rejstříku na základě rozhodnutí příslušníka kriminální policie jednajícího buď z moci úřední, nebo na žádost státního zástupce nebo vyšetřujícího soudce. Kromě toho trestní řád stanoví, že: příslušníci kriminální policie mohou rovněž z moci úřední nebo na žádost státního zástupce nebo vyšetřujícího soudce „*nechat srovnat*

⁴⁴⁹ Zákon č. 94–653 ze dne 29. července 1994 o respektování integrity lidského těla, Úř. věst., 30. července 1994. 1994, s. 11056 a zákon č. 94–654 ze dne 29. července 1994 o darování a používání prvků a produktů lidského těla, lékařské pomoci pro reprodukci a prenatální diagnostice, Úř. věst., 30. července 1994. 1994, s. 11060.

⁴⁵⁰ Zákon č. 98–468 ze dne 17. června 1998 o předcházení a trestání sexuálních trestných činů a ochraně nezletilých, Úř. věst., 8. června 1998, č. 139, s. 9255.

⁴⁵¹ Pozn.: Jedná se o rejstřík, který se používá k usnadnění identifikace a vyhledávání pachatelů pomocí jejich genetického profilu a pohřešovaných osob pomocí genetického profilu jejich potomků nebo předků. Správcem údajů a rejstříku je Ústřední ředitelství soudní policie pod ministerstvem vnitra (dohled zajišťuje soudce). Více viz: [FNAEG: Fichier national des empreintes génétiques | CNIL](#) a [Fichier national automatisé des empreintes génétiques \(Fnaeg\) | service-public.fr](#)

⁴⁵² Codé dé procedure pénale. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000044568328

genetickou informaci každé osoby, u níž existuje jeden nebo více důvodných podezření, že spáchala některý z trestných činů uvedených v článku 706–55, s údaji obsaženými v rejstříku, aniž by v něm mohla být tato genetická informace uchovávána“.

Identifikace osoby prostřednictvím jejích genetických informací z DNA je upravena v § 16–10 a 16-11 občanského zákoníku – jedná se o taxativní ustanovení. Ustanovení § 16–10 občanského zákoníku stanoví: „Analýza genetických vlastností osoby může být provedena pouze pro lékařské účely nebo pro účely vědeckého výzkumu. Před provedením analýzy musí být získán písemně výslovný souhlas osoby poté, co byla řádně informována o povaze a účelu analýzy. V souhlasu musí být uveden účel analýzy. Souhlas je možné kdykoli odvolat, a to bez jakékoli zvláštní formy.“ Toto ustanovení tak umožňuje analýzu „genetických vlastností“ osoby. Ze znění tohoto článku vyplývají dva základní body: na jedné straně se jedná o vyšetření (analýzu), které je osoba podrobena, zahrnující tedy přímý odběr genetického materiálu z lidského těla (např.: sliny, odběr krve atd., podmíněný souhlasem dané osoby. Na druhé straně v návaznosti na to, co bylo uvedeno výše, je tehdy využívaná část DNA „kódující“ DNA. Ustanovení § 16–11 občanského zákoníku⁴⁵³ stanoví, že **identifikace osoby prostřednictvím jejích genetických informací může být dána zejména „v rámci vyšetřování nebo vyšetřovacích úkonů prováděných v průběhu soudního řízení“ a „za účelem zjištění totožnosti zemřelých osob, není-li známa“**. Ustanovení tedy stanoví zásadu možné identifikace osoby na základě jejích genetických informací, tj. v praxi konfrontací dvou genetických informací (např. jedna nalezená na místě a druhá odebraná od podezřelé osoby). Tato technika je tedy založena na využívání „nekódující“ DNA. Ustanovení naopak nezmiňuje pojem „analýza“ za účelem určení fyzických vlastností podezřelého. Takto stanovené forenzní používání DNA musí být nutně striktně upraveno, aby se zabránilo "obchodu s lidským materiálem" a aby se z jakéhokoli důvodu neumožňovalo, aby lidé byli vystaveni útokům na své tělo, a to i málo invazivním (odběr krve, odběr otisků prstů, odběr genetických informací atd.). Zásady respektování soukromého života, lidské intimity a nedotknutelnosti lidského těla mohou ustoupit požadavku na důkazy v trestních věcech, ovšem pouze tehdy, pokud existují **adekvátní omezení a kontrola**.⁴⁵⁴

Právní úprava využívání DNA a genetických informací je v **trestním řádu** – tam je zakotvena **zásada povoleného odběru vzorku genetické informace**. Ustanovení § 427 trestního

⁴⁵³ Code Civil. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z:

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000039367698

⁴⁵⁴ Postup shromažďování a využívání důkazů DNA je právně upraven trestním řádem, ale jeho praktický rozměr je vymezen především oběžníkem z roku 2001 (oběžníky Ředitelství pro trestnou činnost a milosti), „Zřízení automatizovaného vnitrostátního rejstříku genetických informací a Ústřední služby pro uchovávání biologických vzorků“, CRIM 2001–15 E6/20–07–2001. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <http://www.justice.gouv.fr/bulletin-officiel/dacg83d.htm>

řádu stanoví, že „není-li v zákoně stanoveno jinak, mohou být trestné činy prokázány jakýmkoliv důkazním prostředkem a soudce rozhodne na základě vlastního přesvědčení. Soudce může založit své rozhodnutí pouze na důkazech, které mu byly předloženy v průběhu jednání a byly před ním v kontradiktorním řízení projednány“.⁴⁵⁵ Tato zásada svobodného dokazování použitelná u všech trestních soudů znamená, že všechny důkazní prostředky jsou přípustné před soudem: **pro určitý důkaz neexistuje žádná předepsaná důkazní síla.** Toto ustanovení § 427 trestního řádu tedy potvrzuje zásadu svobodného dokazování v trestních věcech. Použití DNA jako jakéhokoli jiného způsobu shromažďování důkazů tedy nepředstavuje žádné větší obtíže, pokud má důkaz předkládaný soudcům nezbytnou kvalitu a je v souladu s formálními požadavky.⁴⁵⁶

Trestné činy, u nichž je možné vyžadovat odběr vzorků DNA, jsou uvedeny v ustanovení § 706–55 trestního řádu⁴⁵⁷. Tento seznam se od roku 2000 značně rozšířil v souvislosti se zákony upravujícími bezpečnost a nyní zahrnuje řadu trestných činů. Ustanovení § 706-55 obsahuje odkazy na trestné činy upravené v trestním zákoníku, trestním řádu, a i zvláštních zákonech (zákon o obraně). Jedná se především o trestné činy těchto kategorií:

- Sexuální trestné činy (znásilnění, sexuální napadení, ohrožení mravní výchovy nezletilých se sexuálním kontextem)
- Útoky na osoby, resp. tělesnou integritu osob (zločiny proti lidskosti, vraždy, mučení, zabití, těžké a klasické ublížení na zdraví, vyhrožování útoky na tělesnou integritu, omezování osobních svobod, obchodování s lidmi, vykořisťování osob, kuplířství)
- Využívání omamných látek (obchodování s omamnými látkami, svádění nezletilých k alkoholismu či využívání omamných látek)
- Majetkové škody (krádež, vydírání, podvod, ničení nebo vážné poškození majetku, vyhrožování poškozením majetku)
- Útoky na zájmy národa, státu a veřejný mír (terorismus, padělání měny, zločinné spolčení a válečné zločiny)
- Trestné činy týkající se zbraní (výroba, šíření, doprava)

⁴⁵⁵ Pozn: Toto ustanovení se nachází v kapitole týkající se projednávání trestných činů-deliktů, ale judikatura trestních soudů z něj vytvořila obecný právní princip.

⁴⁵⁶ Přestože trestní řízení téměř postrádá hlavní normativní principy v důkazních věcech, obecné principy se objevily prostřednictvím vnitrostátní judikatury, rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a rozhodnutí Ústavní rady (Conseil constitutionnel). Stejně tak existuje obecná teorie dokazování v trestních věcech, která nejen zaručuje řádný výkon spravedlnosti, ale která je v případě nerespektování sankcionována neplatností procesních úkonů. Ústavní rada tento aspekt relativně nedávno znovu připomněla v případě o tzv. „malém Grégorym“, týkajícím se vazby nezletilých (Cons. const., 16. 11. 2018, č. 2018-744 DC)

⁴⁵⁷ Codé dé procedure pénale. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000045071113?isSuggest=true

Toto rozšíření kategorií trestných činů vedlo k většímu využívání odběru DNA v mnoha trestních řízeních až do té míry, že si lze klást otázku, zda se původní účel tohoto rejstříku netransformoval na systematické a plošné sledování obyvatel. I do budoucna lze očekávat rozšiřování tohoto rejstříku. **Z výše uvedeného výčtu kategorií trestných činů je však patrné, že se jedná o trestné činy svým charakterem závažné.**

Co se týče formálních požadavků **pro odběr biologického materiálu, pak je** v první řadě kladen důraz na kvalitu pořízeného důkazu – jsou přesná pravidla. Sběr důkazů provádí **úředník kriminální policie** (kdo může být příslušníkem kriminální policie upravuje § 12 trestního řádu) **pod dohledem státního zástupce**. Úprava odběru biologického materiálu policistou je konkretizována v **§ 55–1 trestního řádu**, z něhož vyplývá, že policista může provést **pouze externí odběr vzorků** (otisky prstů, dlaní a pořízení fotografií nezbytných pro nahlížení do policejních spisů). Podle názoru Ústavní rady by se mělo jednat pouze o „*odběr, který nezahrnuje žádný vnitřní tělesný zásah; nebude tedy zahrnovat žádný bolestivý, rušivý nebo poškozující proces, který by narušoval důstojnost dotčených osob*“. (Posudek Ústavní rady č.2003–467 DC, 13. března 2003). Stejně jako v občanském právu, i v trestním řízení by měl být primárně vyžádán souhlas dotčené osoby s odběrem vzorku. Zákonodárce ovšem zakotvil možnost potrestat odmítnutí osoby⁴⁵⁸ udělit souhlas s externím odběrem. Zákonodárce také upravil případ nuceného odběru vzorku u některých osob podezřelých ze spáchání trestného činu, a to na základě písemného schválení státního zástupce⁴⁵⁹.

Oproti slovenské právní úpravě tedy francouzská právní úprava zpracování DNA pro forenzní účely není primárně obsažena ve zvláštním zákoně. Francouzský zákonodárce však oproti slovenskému provedl kategorizaci odběru vzorků DNA podle spáchaných trestných činů. Odběr vzorků DNA tak omezil pouze na závažné trestné činy, což je cesta, kterou by měl, vedle zákonné úpravy odběru vzorků DNA, zvolit i český zákonodárce. Zároveň by měla být právní úprava zpracování DNA pro forenzní účely z důvodu přehlednosti obsažena v jednom speciálním zákoně.

⁴⁵⁸ Viz § 55-1 odst. 3 trestního řádu. Ustanovení ve zkratce umožňuje potrestat tuto osobu i odnětím svobody na jeden rok a pokutou ve výši 15 000 EUR.

⁴⁵⁹ Viz § 55-1 odst. 4 trestního řádu. Ustanovení ve zkratce umožňuje provést postup odběru externího vzorku i bez souhlasu této osoby, a to na základě písemného souhlasu státního zástupce, k němuž je podána odůvodněná žádost příslušníka kriminální policie. V případě nutnosti může příslušník kriminální policie použít i donucení v nezbytně nutném a přiměřeném rozsahu. O tom však musí být vyhotovena zpráva, proč bylo použito donucovacích prostředků a kdy, tato zpráva se pak předá státnímu zástupci a její kopie i dotčené osobě.

4.5. Náhrada újmy způsobené porušením nařízení (EU) 2016/679 v občanskoprávním řízení

Právní úprava náhrady újmy způsobené v důsledku porušení předpisu na ochranu osobních údajů regulujících jejich zpracování není v českém právu žádnou novinkou. V zákoně č. 101/2000 Sb. byla tato úprava obsažena v ustanovení § 21 odst. 1 až 5. Podle tohoto ustanovení mohl každý subjekt osobních údajů, který zjistil nebo se domníval, že správce nebo zpracovatel provádí zpracování jeho osobních údajů, které je v rozporu s ochranou soukromého a osobního života tohoto subjektu údajů nebo v rozporu se zákonem, (zejména pokud šlo o osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování), požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení nebo po nich požadovat, aby takto vzniklý stav odstranili. (Zejména blokováním, provedením opravy, doplněním nebo likvidací osobních údajů.) Pro případ, že byla tato žádost subjektu údajů byla shledána oprávněnou, ukládal zákonodárce v ustanovení § 21 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb. správci či zpracovateli neprodleně odstranit závadný stav. Pokud vznikla v důsledku zpracování osobních údajů subjektu údajů jiná než majetková újma, postupoval subjekt údajů v souladu s ustanovením § 21 odst. 3 zákona č. 101/2000 Sb. podle ustanovení § 13 zákona č. 40/1964 Sb. S tím, že došlo-li při zpracování osobních údajů k porušení povinností uložených zákonem u správce nebo u zpracovatele, odpovídali za ně společně a nerozdílně. Správce pak byl povinen bez zbytečného odkladu informovat příjemce osobních údajů o žádosti subjektu údajů podle ustanovení § 21 odst. 1 zákoně č. 101/2000 Sb., o blokování, opravě, doplnění nebo likvidaci osobních údajů. (Tato informační povinnost směrem k příjemci neplatila, pokud by takové informování bylo nemožné nebo by vyžadovalo neúměrné úsilí.)

Zákon č. 101/2000 Sb. též v § 8 upravoval preventivní povinnost zpracovatele osobních údajů směrem ke správci, pokud zjistil, že správce porušuje povinnosti stanovené tímto zákonem spočívající v upozornění správce na tuto skutečnost. Pokud tak zpracovatel neučinil, odpovídal spolu se správcem solidárně za škodu, která subjektu údajů vznikla (čímž nebyla dotčena jeho odpovědnost podle tohoto zákona).

V § 25 zákona č. 101/2000 Sb. nazvaném náhrada škody bylo v otázkách neupravených tímto zákonem odkazováno na použití obecné úpravy odpovědnosti za škodu podle zákona č. 40/1964 Sb. Tato úprava tak odrážela vztah zákona č. 101/2000 Sb. jako *lex specialis* k obecné právní úpravě obsažené v zákoně č. 40/1964 Sb.

Stejně jako zákon č. 101/2000 Sb., i nařízení (EU) 2016/679 obsahuje právní úpravu náhrady újmy v souvislosti s porušením tohoto nařízení. Tuto problematiku řeší ustanovení čl. 82 nařízení (EU) 2016/679 nazvané *Právo na náhradu újmy a odpovědnost*. Podle čl. 82 odst. 1

nařízení (EU) 2016/679: „**Kdokoli, kdo v důsledku porušení tohoto nařízení utrpěl hmotnou či nehmotnou újmu, má právo obdržet od správce nebo zpracovatele náhradu utrpěné újmy.**“ V postavení škůdce je správce nebo zpracovatel, který porušil ustanovení nařízení (EU) 2016/679, v jehož důsledku vznikla poškozenému újma. Poškozeným subjektem však v tomto případě (na rozdíl od právní úpravy obsažené v zákoně č. 101/2000 Sb.) není pouze subjekt údajů, ale kdokoli (typicky např. osoba blízká subjektu údajů), kdo utrpěl porušením ustanovení materiální nebo nemateriální újmu. Nutno však podotknout, že újma jemu způsobená v souvislosti s újmou subjektu údajů se bude zpravidla prokazovat hůře. Toto ustanovení je speciální skutkovou podstatou zakládající právo na náhradu újmy nad rámec skutkových podstat občanskoprávních deliktů vymezených v § 2920–2950 zákona č. 89/2012 Sb. Veřejnoprávní regulace vztahující se k soukromému právu na ochranu osobních údajů, a vymezující specifické případy jeho porušení při zpracování osobních údajů, které označuje přestupkem, tak odkazuje co do náhrady újmy na občanské právo.

Správce a zpracovatel nejsou odpovědni za způsobenou újmu ve stejném rozsahu. Odpovědnost správce za porušení nařízení (EU) 2016/679 je pochopitelně koncipována podstatně širěji, v souladu se zásadou odpovědnosti správce zakotvenou v čl. 5 odst. 2 a též v čl. 24 nařízení (EU) 2016/679. Podle ustanovení čl. 82 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679 je tak správce zapojený do zpracování odpovědný za újmu, kterou způsobí zpracováním, jež porušuje toto nařízení, zatímco zpracovatel je za újmu způsobenou zpracováním odpovědný pouze v případě, že nesplnil povinnosti stanovené tímto nařízením konkrétně pro zpracovatele nebo že jednal nad rámec zákonných pokynů správce nebo v rozporu s nimi.

Odpovědnosti k náhradě újmy je v ustanovení čl. 82 nařízení (EU) 2016/679 koncipována jako odpovědnost objektivní a nikoliv absolutní, neboť obsahuje samostatný liberační důvod. Podle čl. 82 odst. 3 nařízení (EU) 2016/679 budou správce nebo zpracovatel odpovědnosti podle odstavce čl. 82 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679 zproštěni, pokud prokáží, že nenesou žádným způsobem odpovědnost za událost, která ke vzniku újmy vedla. Liberační důvod je zde tedy vymezen velmi úzce a v podstatě je omezen pouze na *vis maior*, tedy mimořádnou událost. Existenci této události a nemožnost jí žádným způsobem zabránit pak prokazuje správce/zpracovatel. Možnost liberace je zde vymezena mnohem úžeji, než jak ji vymezuje ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., dle kterého: „*Právnícká osoba za přestupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila.*“

Odpovědnost škůdců za náhradu újmy je podle čl. 82 odst. 4 nařízení (EU) 2016/679 koncipována jako solidární z důvodů zajištění účinné náhrady újmy subjektu údajů. Jestliže

některý správce nebo zpracovatel zaplatil plnou náhradu způsobené újmy, má právo žádat od ostatních správců nebo zpracovatelů zapojených do téhož zpracování vrácení části náhrady, která odpovídá jejich podílu na odpovědnosti za újmu. V tomto ustanovení není důsledně dodržovaná terminologie nařízení (EU) 2016/679, neboť hovoří o újmě i škodě, přičemž čl. 82 odst. 1 nařízení (EU) 2016/679 majetkovou škodu označuje jako újmu, a to újmu hmotnou, stejně jako újmu nemajetkovou, kterou označuje újmou nemotnou.

Podle recitálu (146) nařízení (EU) 2016/679 pak: *„Veškerou újmu, která může osobám vzniknout v důsledku zpracování, které porušuje toto nařízení, by měl nahradit správce nebo zpracovatel. Správce nebo zpracovatel by však měl být odpovědnosti zproštěn, pokud prokáže, že za újmu nenesl žádným způsobem odpovědnost. Výklad pojmu „újma“ by měl být široký a opírat se o judikaturu Soudního dvora při plném zohlednění cílů tohoto nařízení. Tím nejsou dotčeny jakékoliv nároky uplatňované v případech újmy způsobené porušením jiných pravidel práva Unie nebo členského státu. Zpracování, které porušuje toto nařízení, zahrnuje rovněž zpracování, které porušuje akty v přenesené pravomoci a prováděcí akty přijaté v souladu s tímto nařízením a právními předpisy členského státu upřesňující pravidla tohoto nařízení. Subjekty údajů by měly obdržet plnou a účinnou náhradu újmy, kterou utrpěly. Jsou-li správci nebo zpracovatelé zapojeni do téhož zpracování, měl by každý správce nebo zpracovatel nést odpovědnost za celkovou újmu. Jsou-li však tito správci nebo zpracovatelé v souladu s právem členského státu spojeni v tomtéž řízení, může být náhrada újmy rozvržena podle odpovědnosti každého správce nebo zpracovatele za újmu způsobenou zpracováním, za podmínky, že je zajištěno úplné a účinné odškodnění subjektu údajů, jenž újmu utrpěl. Kterýkoli správce nebo zpracovatel, který uhradil plnou náhradu újmy, může následně zahájit soudní řízení proti jiným správcům nebo zpracovatelům zapojeným do téhož zpracování.“*

Soudní řízení za účelem výkonu práva na náhradu újmy podle nařízení (EU) 2016/679 se zahajují u soudů členských států příslušných k zahájení řízení podle čl. 79 odst. 2 nařízení (EU) 2016/679. Jedná se v první řadě o soud členského státu, v němž má daný správce nebo zpracovatel provozovnu. Popřípadě se může soudní řízení též zahájit i u soudů členského státu, kde má subjekt údajů své obvyklé bydliště, ovšem s výjimkou případů, kdy je správce nebo zpracovatel orgánem veřejné moci některého členského státu, který jedná v rámci výkonu této veřejné moci. Takové orgány lze žalovat jen v členském státě, jehož veřejnou moc vykonávají.

K projednání žaloby na náhradu újmy (hmotné i nemotné), je příslušný obecný soud žalovaného, tj. škůdce podle § 84 odst. OSŘ určený podle kritérií obsažených v § 85 OSŘ, kterým je okresní soud v místě jeho bydliště, popřípadě vedle tohoto soudu též soud, v jehož obvodu došlo ke skutečnosti, která zakládá právo na náhradu újmy podle § 87 písm. b) OSŘ (místní příslušnost

daná na výběr). Prvostupňový soud pak při svém rozhodnutí o přiznání náhrady škody vychází z rozhodnutí Úřadu v řízení o přestupku vedeného se žalovaným jako obviněným.

Při rozhodování o výši kompenzace soudy vychází z tvrzení žalobce o negativním dopadu do jeho sféry jako poškozeného (tj. zejména subjektu údajů, nikoliv však výlučně) dotčeného žalovaným jako správcem. Soudy přihlíží zejména k dopadům na zdravotní stav, ke kterému může dojít např. v důsledku zneužití dat ve zdravotnictví, ale i třeba v důsledku stresu z možného neoprávněného zveřejnění či jiného zneužití uniklých či zcizených osobních údajů, zejména pokud se jedná o zvláštní kategorii osobních údajů podle čl. 9 nařízení (EU) 2016/679). Soud bude brát též v potaz případný negativní dopad do dobré pověsti žalobce a další komplikace vzniklé protiprávním jednáním žalovaného, mající charakter újmy, zejména dopad porušení nařízení (EU) 2016/679 do majetkové sféry žalobce. Oproti tomu tvrzenou újmu žalobce spočívající v nutnosti změny hesla soudy nepovažují z hlediska náhrady škody za relevantní.

V praxi může dojít k situaci, kdy soud v rámci OSŘ své rozhodnutí o přiznání náhrady újmy poškozenému opírá o rozhodnutí Úřadu, které je posléze napadeno správní žalobou podle ustanovení § 65 SŘS u Městského soudu v Praze. Rozhodnutí Městského soudu v Praze pak může být dále napadeno kasační stížností u Nejvyššího správního soudu ČR, přičemž tato soudní řízení, tedy podle OSŘ a SŘS mohou probíhat paralelně. Pokud je prvostupňové rozhodnutí o náhradě škody posléze napadnuto odvoláním u odvolacího soudu, a než tento soud vydá ve věci rozhodnutí, je rozhodnutí Městského soudu a rozhodnutí Úřadu v rámci SŘS Nejvyšším správním soudem ČR mezitím zrušeno, odvolací soud k této skutečnosti přihlíží. Tak se stalo například v případě, kdy odvolací soud v OŘS rozhodoval o náhradě škody a nemajetkové újmy žalovaným, který byl uznán vinným ze spáchání přestupku podle nařízení (EU) 2016/679 rozhodnutím Úřadu následně zrušeným rozsudkem Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 238/2021-33 ze dne 11. listopadu 2021, který pochopitelně zrušil i rozsudek Městského soudu v Praze ve skutkově shodné věci.

Odvolací soud na základě výše uvedeného rozsudku Nejvyššího správního soudu ČR ve věci rozhodl podle stavu ke dni vyhlášení svého rozsudku, tj. 28. listopadu 2021, a to tak, že nárok uplatněný žalobkyní není po právu, neboť Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že k naplnění skutkové podstaty přestupku podle ustanovení § 45 odst. 1 písm. h) zákona č. 101/2000 Sb., (platného v době spáchání přestupku), nedošlo.

4.6. Právo na účinnou soudní ochranu vůči správci nebo zpracovateli podle čl. 79 nařízení (EU) 2016/679

Právo na účinnou soudní ochranu vůči správci nebo zpracovateli je upraveno v čl. 79 nařízení (EU) 2016/679, který obsahuje pouze dva odstavce. V prvním odstavci je vymezen obsah této soudní ochrany a ve druhém pak způsob určení příslušnosti soudů členských států k řešení sporů z nařízení (EU) 2016/679.

Podle ustanovení čl. 1 nařízení (EU) 2016/679: „*Aniž je dotčena jakákoli dostupná správní či mimosoudní ochrana, včetně práva na podání stížnosti u dozorového úřadu podle článku 77, má každý subjekt údajů právo na účinnou soudní ochranu, pokud má za to, že jeho práva podle tohoto nařízení byla porušena v důsledku zpracování jeho osobních údajů v rozporu s tímto nařízením.*“ Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že před podáním žaloby k soudu není nutné podat stížnost k Úřadu.

Pro příslušnost členských států při uplatňování výše uvedeného práva se stejně jako v případě soudního uplatňování práva na náhradu újmy podle čl. 82 nařízení (EU) 2016/679 užije čl. 79 odst. 2 nařízení.

Na rozdíl od práva na náhradu hmotné či nehmotné újmy podle čl. 82 nařízení (EU) 2016/679 v důsledku jeho porušení, která je garantována komukoli, kdo ji utrpěl, nikoli tedy nikoli pouze subjektu údajů, je právo na účinnou soudní ochranu vůči správci nebo zpracovateli garantováno **pouze subjektu údajů**.

Tuto právní úpravu jako zdařilou v žádném případě nehodnotím. Obsah soudní ochrany práv náležejících subjektům údajů podle nařízení (EU) 2016/679 je prakticky formulován v jediném odstavci (druhý se týká příslušnosti soudů členských států), a to velmi stroze. Za prvé není zcela jasné, jakých práv se subjekt údajů podle nařízení (EU) 2016/679 se může subjekt údajů domáhat, zda jen práv obsažených v kapitole III., nazvané *práva subjektů údajů* či všech práv, vyplývajících subjektu údajů z tohoto nařízení, tedy včetně práva subjektu osobních údajů, aby jeho osobní údaje nebyly neoprávněně zpracovávány. Osobně se přikláním spíše ke druhé variantě.

Též se domnívám, že adresátům právních norem nemusí být vztah mezi ustanovením čl. 79 čl. 82 zcela jasný. Ustanovení čl. 82 nařízení (EU) se přitom týká uplatnění práva **každého** na náhradu újmy subjektu údajů v návaznosti na porušení nařízení (EU) 2016/679, zatímco při uplatňování práva na účinnou soudní ochranu podle čl. 79 tohoto nařízení není podstatné, zda **subjektu údajů** (čili ne komukoliv, neboť právo na soudní ochranu se týká pouze subjektů údajů) vznikla hmotná či nehmotná újma či nikoliv.

Shodně jako u civilních řízení za účelem náhrady újmy vzniklé z porušení nařízení (EU) 2016/679 však civilní soudy mají rozhodovat o problematice, která materiálně bývá předmětem přezkumu soudů správních. Zatímco u náhrady újmy civilní soudy nemají prostor pro postoupení dané věci jako podnětu na Úřad, neboť náhrady újmy se může subjekt údajů domáhat buď přímo u škůdce nebo soudní cestou (jedná se o výhradní pravomoc soudu), v případě práva na soudní ochranu vůči správci nebo zpracovateli mají soudy tendenci tyto případy Úřadu postupovat, neboť nabízí subjektu Údajů i jiné alternativní možnosti ochrany tohoto práva. Pravomoc Úřadu v dané věci rozhodnout, resp. poskytnout mimosoudní ochranu, nemůže být dána v konkrétním případě, kdy žalobce využil svého práva volby a obrátil se ve věci ochrany svých práv nařízení (EU) 2016/679 vůči správci či zpracovateli na soud, nikoli na Úřad.

Civilní soudy ovšem odmítají akceptovat, že finální volba způsobu domáhání se práva podle ustanovení čl. 79 nařízení (EU) 2016/679 závisí na rozhodnutí subjektu údajů, nikoliv na jejich volbě. V praxi Úřadu byl již zaznamenán případ, kdy civilní soud nepostupoval v souladu s ustanovením čl. 79 nařízení (EU) 2016/679 zakládajícím jeho pravomoc k rozhodování ve věcech žalob proti správci nebo zpracovateli osobních údajů na základě volby subjektu údajů. Dle mého názoru je naprosto neakceptovatelné, pakliže si subjekt Údajů zvolí soudní ochranu podle čl. 79 nařízení (EU) 2016/679, aby civilní soud v rozporu s volbou subjektu údajů, provedenou v souladu s tímto ustanovením věc postoupil Úřadu jako podnět.⁴⁶⁰ Domnívám se, že tento přístup soudů je nutno vyhodnotit jako *denegatio iustitiae*, tedy odepření spravedlnosti v civilním řízení sporném, což ve svém důsledku představuje porušení čl. 36, odst. 1 LPS a čl. 6, odst. 1 EÚLP. V daném případě bylo civilním soudem nesprávně dovozeno, že orgánem příslušným k projednání věci je pouze Úřad, jakožto ústřední správní úřad pro oblast ochrany osobních údajů v rozsahu stanoveném zákonem č. 110/2019 Sb. a obecným nařízením. Své tvrzení dále civilní soud opřel o ustanovení § 7 odst. 1 a 2 OSŘ upravující pravomoc soudu v občanském soudním řízení. Z tohoto přístupu civilního soudu je patrné, že se v dané věci odmítl řídit ustanovením čl. 79 nařízení (EU) 2016/679 jako přímo účinným předpisem, zakládajícím mu pravomoc v dané věci rozhodnout. Tuto argumentaci civilního soudu prvního stupně, tedy soudu okresního, pak beze zbytku převzal i krajský soud.

Civilní soudy v daném případě zcela pomíjí nejen již výše zmíněnou přímou aplikovatelnost čl. 79 nařízení (EU) 2016/679, nýbrž i zásadní fakt, že toto ustanovení má

⁴⁶⁰ Srov. Uříčář-Rámiš: Obecné nařízení o ochraně osobních údajů, C.H. Beck 2021, str. 1171 a násl., srov. též Nulíček a kol.: GDPR/Obecné nařízení o ochraně osobních údajů, Wolters Kluwer 2018, 2. vydání, str. 504 a násl.; ze zahraniční např. Ehmann-Selmayr: Datenschutz-Grundverordnung, C.H.Beck 2017, str.1053 a násl.), při řízeních proti správci nebo zpracovateli ve věci ochrany osobních údajů je na subjektu údajů (žalobci), zda se obrátí na Úřad, anebo zda podá soudní žalobu.

aplikační přednost před vnitrostátními právními normami v případě kolize s nimi. Tato aplikační přednost vyplývá z rozsudku Soudního dvora ve věci *Costa vs. E.N.E.L (6/64)* ze dne 15. července 1964⁴⁶¹, který judikoval, že přednost práva Společenství je potvrzena čl. 189 SEHS (nyní čl. 288 SFEU), podle kterého jsou nařízení „závazná“ a jsou „přímo použitelná ve všech členských státech“.

Ve světle čl. 79 nařízení (EU) 2016/679, z něhož jasně vyplývá pravomoc soudů rozhodovat ve věcech zpracování osobních údajů dle obecného nařízení, je tedy třeba vykládat i § 7 OSŘ. Tomuto výkladu ostatně odpovídá i znění § 114a odst. 2 písm. f) OSŘ, podle kterého předseda senátu v rámci přípravy jednání „*zjistí názor Úřadu pro ochranu osobních údajů, souvisí-li předmět řízení bezprostředně s otázkou ochrany osobních údajů*“, přičemž toto ustanovení spolu s ustanovením § 26 odst. 7 OSŘ představují speciální úpravu občanského soudního řízení, jehož předmětem je právě ochrana osobních údajů.

Zcela irelevantní je pak zdůvodnění civilních soudů ve věcech ochrany osobních údajů, které v rozporu s ustanovením čl. 79 nařízení (EU) 2016/679 odmítají meritorně rozhodnout, s tím, že zpracování osobních údajů v konkrétním případě nepředstavuje výlukou z působnosti nařízení (EU) 2016/679 ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. c) tohoto nařízení. Z této argumentace je patrné, že některé civilní soudy tak vykládají svou pravomoc rozhodovat ve věcech ochrany osobních údajů v případě, že předmětné zpracování spadá do působnosti nařízení (EU) 2016/679. Tento výklad civilních soudů je však zcela v rozporu se zněním čl. 79 ustanovení nařízení (EU) 2016/679, kde kterého civilní soudy rozhodují právě ve věcech působnosti nařízení (EU) 2016/679. (Pozn: Vedle pravomoci poskytovat ochranu vyplývající z práva na ochranu osobnosti podle zákona č. 89/2012 Sb.)

Úřad, ač je ústředním správním orgánem v oblasti ochrany osobních údajů, není kompetentní k rozhodování o žalobním petitu **namísto** soudu. Takovýto specifický výklad ustanovení čl. 79 nařízení (EU) 2016/679 civilními soudy je třeba odmítnout, neboť jde zcela proti smyslu dané koncepce soudní ochrany práv podle tohoto nařízení.

⁴⁶¹ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Costa vs. E.N.E.L (6/64)* ze dne 15. července 1964 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:61964CJ0006&from=CS>

Závěr

Při hodnocení rozhodovací činnosti Úřadu, ve vazbě na příslušné právní předpisy upravující oblast ochrany osobních údajů a na její následný přezkum správními soudy ve správním soudnictví, případně posouzení některých otázek Ústavním soudem ČR, jsem dospěla k následujícím závěrům.

Ohledně **vývoje rozhodovací činnosti Úřadu za jeho více než 20leté existence** v závislosti na změnách příslušných právních předpisů týkajících se rozhodovací činnosti Úřadu, zejména v souvislosti s přijetím nařízení (EU) 2016/679 a zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, lze konstatovat, že až na výjimky nebyl problém s adaptací na tyto nové právní předpisy, ani s výkladem hmotněprávních institutů ochrany osobních údajů. Jednou z těchto výjimek v tomto směru jsou například legální definicí nevymezené pojmy *orgán moci veřejné* a *veřejný subjekt*. Tyto pojmy by měly být za účelem stejné aplikace práva v rámci jednotlivých členských států vymezeny v nařízení (EU) 2016/679. Problémy rovněž působilo ustanovení § 112 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., které vedlo v některých případech k prodloužení (či novému běhu) promlčecí či prekluzivní lhůty vztahující se k přestupku či jinému správnímu deliktu, což vedlo ke zhoršení postavení pachatele. Ústavní soud svým zrušujícím náležením sp. zn. Pl. ÚS 15/19 toto problematické ustanovení odstranil. Tento přístup Ústavního soudu v dané věci byl pochopitelně vnímán správními orgány pozitivně. Naopak nelze pozitivně vnímat rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR (v souvislosti s novou právní úpravou v oblasti ochrany osobních údajů obsaženou v adaptačním zákoně č. 110/2019 Sb., přijatou v návaznosti na přijetí a vstup v účinnost nařízení (EU) 2016/679), ve kterém v rámci správního soudního přezkumu uložil Městskému soudu v Praze aplikovat tuto právní úpravu zvýhodňující orgány veřejné moci a veřejné subjekty oproti jiným správcům a zpracovatelům, i po právní moci rozhodnutí, které se dle platných právních předpisů řídilo dřívější právní úpravou.

K rozhodovací činnosti Úřadu podle zákona č. 106/1999 Sb. (dále jen „InfZ“), ve smyslu jeho nové agendy, která mu přibyla od 2. ledna 2020 v souvislosti s novelou zákona InfZ provedenou zákonem č. 111/2019 Sb., tedy agendy týkající se posuzování podnětů k zahájení přezkumných řízení vztahujících se k rozhodnutí nadřízených orgánů povinných subjektů podle InfZ, přijímání opatření proti nečinnosti nadřízených orgánů v řízeních podle InfZ a působnosti Úřadu jako nadřízeného orgánu pro řízení podle uvedeného právního předpisu u vybraných povinných subjektů podle ustanovení § 20 odst. 5 InfZ., lze uvést, že se jedná o další adaptačně problematickou oblast. Tato nová působnost Úřadu je podle mého názoru zcela nekonceptní, de facto přiřčená nad rámec původní působnosti Úřadu. Problematický je zejména vysoký nápad podání v rámci této agendy, mající za důsledek prudký nárůst rozhodovací činnosti Úřadu.

Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně náročnou právní agendu, potýká se Úřad nejen s nedostatkem odborníků v dané oblasti, ale též i se značně omezeným počtem nově přidělených zaměstnaneckých pozic vyčleněných pro danou agendu. Zvláště zatěžující a nekoncepční je pro Úřad vstupování do pozice původního nadřízeného orgánu povinného subjektu podle § 20 odst. 5 InfZ, zejména v již běžících soudních řízeních ve věcech, na jejichž vyřizování neměl vliv, neboť před 2. lednem 2020 nebyl v pozici nadřízeného orgánu povinného subjektu, který ve věci rozhodoval a jehož rozhodnutí je předmětem soudního přezkumu.

V případě soudního přezkumu rozhodnutí Úřadu **ve věcech nevyžádaných obchodních sdělení jsou právní názory Úřadu převážně potvrzovány.** Tak tomu bylo zejména v případě rozhodovací praxe Úřadu ve vztahu k posuzování odpovědnosti za zaslání obchodních sdělení elektronickými prostředky, kdy Městský soud v Praze svým rozhodnutím potvrdil, že zásadní postavení nemá tzv. „mechanický odesílatel“, nýbrž „faktický šířitel“, tedy ten, kdo odesílání (šíření) nevyžádaných obchodních sdělení inicioval. Této veřejnoprávní odpovědnosti za přešůpek se pak tento faktický šířitel nemůžee zprostit na základě soukromoprávního ujednání s mechanickým odesílatelem nevyžádaných obchodních sdělení. Mechanický odesílatel odpovídá za odesílání nevyžádaných obchodních sdělení vedle faktického šířitele. Jinými slovy soukromoprávní ujednání nepředstavuje liberační důvod ve smyslu § 21 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb. u objektivní odpovědnosti právnické osoby za přešůpek podle § 11 odst. 1 písm. a) bod 1 a 2 zákona č. 480/2004 Sb. Tento konkrétní rozsudek Městského soudu v Praze, potvrzující letitou praxi Úřadu, lze označit za velký úspěch.

Dalším úspěchem rozhodovací činnosti Úřadu v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení byl případ, kdy Nejvyšší správní soud ČR dal Úřadu zapravdu, že se v daném případě o nevyžádaná obchodní sdělení skutečně jednalo, přičemž uvedl, že při posuzování toho, co lze pod pojem nevyžádaná obchodní sdělení zařadit, je rozhodující objektivní posouzení toho, k čemu jednání rozesílatele, tj. faktického šířitele obchodních sdělení objektivně směřovalo, bez ohledu na jeho záměr či na reálný výsledek. Při vysvětlení principu tohoto posuzování použil Nejvyšší správní soud ČR svůj oblíbený „*test kachny*“, spočívající v tom, že objekt (v daném případě zvíře), je tím, čím se tváří být. Tak je tomu podle tohoto soudu i v případě nevyžádaných obchodních sdělení. Nejvyšší správní soud ČR též vyslovil názor, že pojmy přímá či nepřímá podpora zboží, služeb či image podniku, které žádnou legální definici nemají, je třeba vykládat extenzivně.

Je velmi potěšující, že správní soudy potvrzují svými rozsudky stěžejní právní názory a závěry Úřadu v oblasti nevyžádaných obchodních sdělení a shodují se s jeho právní argumentací. Konstatování správních soudů jsou potvrzením skutečnosti, že na dozorové činnosti Úřadu

zaměřené na oblast nevyžádaných obchodních sdělení, se jak na činnosti kontrolní, tak na činnosti rozhodovací, podílejí odborníci, kteří danou problematiku do hloubky ovládají.

Co se týče **zpracovávání osobních údajů v soukromých rejstřících**, pak v oblasti nelegálního zpracovávání osobních údajů v databázích soukromých osob a dalšího přeprořádání těchto osobních údajů, byly v rámci soudního přezkumu rozhodnutí Úřadu rovněž potvrzeny jeho právní závěry, včetně posouzení odpovědnosti za zpracování osobních údajů v těchto databázích bez právního titulu, což pozitivně kvituje nejen Úřad, ale jistě i široká veřejnost, které se předmětné zpracování osobních údajů dotýká.

V oblasti zpracování osobních údajů spotřebitelů v rámci (neveřejného) negativního rejstříku sdružení SOLUS v případě přezkumu rozhodnutí o nápravných opatřeních uložených tomuto sdružení jako správci osobních údajů Úřadem, v soudním správním přezkumu Městský soud v Praze i Nejvyšší správní soud ČR potvrdily a dále rozvedly argumentační linii Úřadu ve vztahu k nemožnosti aplikace ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. na zpracování osobních údajů spotřebitelů v negativním rejstříku FO sdružení SOLUS. Správní soudy též uvedly, že v daném případě nerozhodovaly o otázce viny a trestu, a proto neaplikovaly nové ustanovení § 20z zákona č. 634/1992 Sb. ve smyslu ustanovení čl. 40 odst. 6 LPS tak, jak jim to ukládá usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 5 As 104/2013–63 ze dne 16. listopadu 2016. Městský soud v Praze meritorně rozhodoval pouze o té části správní žaloby, která se týkala uložených nápravných opatření, neboť jimi mohlo být zasaženo do práv žalobce ve smyslu § 65 SŘS. V těchto bodech, s ohledem na výše uvedené, pak správní žalobu zamítl. V ostatních bodech (tj. v ostatních výrocích rozhodnutí napadeného správní žalobou) došlo k odmítnutí žaloby ve smyslu § 46 odst. 1 písm. d) SŘS, neboť se jednalo pouze o zamítnutí námitek proti kontrolním zjištěním, které jsou vyloučeny ze soudního přezkumu podle § 70 písm. a) SŘS (ani) z materiálního hlediska nejsou rozhodnutím, a z tohoto důvodu je žaloba proti nim podle § 68 písm. e) SŘS nepřipustná.

Ve správním soudním přezkumu pak bylo rozhodováno o 2 dalších pravomocných rozhodnutích Úřadu, ve kterých však bylo rozhodováno o vině a trestu (nikoliv tedy o nápravných opatřeních jako v řízení předchozím). Městský soud v Praze tato řízení z důvodu skutkové souvislosti na návrh žalobce podle ustanovení § 39 odst. 1 SŘS spojil ke společnému projednání a zároveň (vědom si nutnosti aplikace ustanovení § 20z zákona č. 634/1992 Sb.) řízení přerušil z důvodu předložení návrhu na zrušení poslední věty ustanovení (čtvrté v pořadí) § 20z odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., ve znění zákona č. 378/2015 Sb., Ústavnímu soudu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy z důvodu přesvědčení Městského soudu v Praze o nesouladu tohoto ustanovení s ústavním pořádkem. Podstatou návrhu Městského soudu v Praze bylo zpracovávání osobních údajů

spotřebitelů v registru bez jejich souhlasu, v čemž tento soud v souladu s Úřadem spatřoval rozpor s právy každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého života podle čl. 10 odst. 2 LPS a na ochranu před neoprávněným shromažďováním osobních údajů.

Návrh na zrušení ustanovení věty čtvrté § 20z odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb. později podala i skupina senátorů, která nadto navrhovala i zrušení třetí věty tohoto ustanovení. Předmět řízení byl tedy vymezen návrhy a námitkami obou navrhovatelů.

V posuzované věci šlo zejména o střet práva spotřebitelů (dlužníků) na ochranu před neoprávněným zpracováním jejich osobních údajů se zájmem subjektů, které těmto spotřebitelům nabízejí finanční služby, přičemž tyto subjekty mohou za určitých podmínek získávat informace z registru, nebo o střet se zájmem společnosti na solventnosti spotřebitelů jako kupujících.

Ústavní soud při posuzování kolize těchto proti sobě stojících zájmů dvou kategorií subjektů a zájmu společnosti na solventnosti spotřebitelů jako kupujících došel k závěru, že návrhem napadená ustanovení § 20z odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., i přes citlivost jakou tento zásah do základních práv (byť podle Ústavního soudu legitimní) představuje, ob stojí. Napadenou právní úpravu pak označil za vhodnou, potřebnou i přiměřenou a sledující legitimní a v moderní společnosti důležitý cíl.

Se závěry Ústavního soudu, obsaženými v nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 10/17 se v tomto případě neshodují. Předmětná právní úprava, kdy na základě (zjevně účelově přijaté legislativy) osobní údaje o spotřebitelích spravuje bez jejich souhlasu sdružení právnických osob, přičemž s většinou z těchto členů není spotřebitel v žádném právním vztahu, dle mého názoru představuje velmi citelný zásah do soukromí těchto spotřebitelů, zejména pak do Ústavou (Listinou) garantovaného práva na ochranu osobních údajů. V daném případě pak neobstojí ani argument „konání dobra“ v souladu s údajným zájmem společnosti. Subjekty soukromého práva se tímto způsobem dostanou k informacím o spotřebiteli, ke kterým by se bez výše uvedeného zákonného podkladu nedostaly, neboť mezi nimi a spotřebitelem neexistuje žádný právní vztah.

Zatímco tak Nejvyšší správní soud ČR (ve shodě s Městským soudem) v rámci testu proporcionality dospěl k názoru, že ve vztahu k předmětnému zpracování osobních údajů byla naplněna pouze podmínka vhodnosti a podmínka potřeby již naplněna nebyla (pokud informace daný subjekt nezbytně potřebuje pro uzavření smluvního vztahu, může si je opatřit jiným způsobem) a nadto v rámci poměrování proti sobě stojících práv podle správních soudů převážila práva spotřebitelů nad právy a oprávněnými zájmy sdružení SOLUS, dospěl Ústavní soud překvapivě k názoru, že všechny tři podmínky (kritéria) v rámci testu proporcionality byly splněny. Jak správní soudy, tak Ústavní soud přitom posuzovaly materiálně (skutkově) shodnou věc – tedy stejné zpracování osobních údajů vztahující se ke stejným subjektům údajů, pouze

s odlišným cílem – v jednom případě za účelem správního soudního přezkumu rozhodnutí Úřadu a ve druhém posouzení ústavní konformity návrhem napadených ustanovení § 20z odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb. Přesto je jejich pohled na dané zpracování diametrálně odlišný...

Kromě výše uvedeného nelze dle mého názoru též přehlédnout skutečnost, že provozování rejstříku představuje pro sdružení SOLUS výdělečnou činnost, neboť výpisy z jím vedených soukromých rejstříků jsou zpoplatněny. Zákonodárce a Ústavní soud tak de facto posvětily obchod s osobními údaji v citlivé oblasti při značném objemu osobních údajů, které registry SOLUS obsahují.

Vzhledem k výše uvedenému se tedy naprosto přikláním k právním názorům obsaženým v návrhu na zrušení předmětného ustanovení Městského soudu v Praze, zastoupeného v řízení před Ústavním soudem JUDr. Ing. Vierou Horčicovou, stejně jako k názorům skupiny senátorů, které výstižně charakterizují podstatu věci a negativní dopady této právní úpravy do soukromí jedince (spotřebitele).

Největší deficity, jak z hlediska nedostatečnosti zákonné úpravy, tak z hlediska posuzování problematiky správními soudy a Ústavním soudem, spatřuji **v oblasti posuzování zákonnosti zpracování vzorků a profilů DNA**. Stejně jako zákonodárce, i soudy v daných případech nepovažují deficit zákonné úpravy v dané oblasti za protiústavní a v rozporu s principy demokratického právního státu. Z pohledu Úřadu však obecně závazná právní úprava zpracovávání profilů DNA v databázích Policie ČR (dále jen „PČR“), obsažená především v ustanoveních § 65 a § 79 zákona č. 273/2008 Sb., vykazuje značné nedostatky. Tato právní úprava je zcela nedostatečná zejména z důvodu její neurčitosti a nepředvídatelnosti pro adresáty právních norem. O vedení centrálních databází DNA v těchto ustanoveních není žádná zmínka. Samotná úprava nakládání s genetickými informacemi pro forenzní účely PČR, resp. v kontextu kriminalistických potřeb, je obsažena v interním pokynu Policie, který je neveřejný, a tedy veřejnosti nedostupný. PČR na vyžádání poskytuje žadatelům podle zákona č. 106/1999 Sb. pouze některé informace obsažené v tomto interním pokynu. Tento stav je tak dle mého názoru v rozporu s principy právního státu a konečně i s požadavky směrnice EU 2016/680 ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování a odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV. K této směrnici bylo vydáno výkladové stanovisko pracovní skupiny WP29 k některým klíčovým otázkám směrnice o prosazování práva (WP 258) přijaté dne 29. listopadu 2017, podle jehož doporučení by měly vnitrostátní právní předpisy o zpracování osobních údajů v oblasti působnosti výše uvedené směrnice vždy stanovit maximální dobu uložení osobních údajů a pravidelné

přezkumy potřeby uložení příslušných osobních údajů. Postup přezkumu by měl být zdokumentován a rozhodnutí o prodloužení doby uložení osobních údajů by mělo být řádně zdůvodněno. Podle dalšího doporučení by pak měly být předmětné databáze DNA organizovány tak, aby zajišťovaly automatické pravidelné přezkumy a rovněž automatický výmaz osobních údajů po dosažení této doby. Maximální doba uchovávání profilů DNA však činí podle pokynu policejního prezidenta č. 275/2016 celých 100 let, což je lhůta naprosto nepřiměřená.

Problematický je dále zejména velmi obecně formulovaný účel odběru vzorků DNA a jejich následného uchovávání či uchovávání profilu DNA z těchto vzorků získaných. Ze zákona je nadto umožněn odběr genetického materiálu (vzorků DNA) mimo jiné ve vztahu ke spáchání jakéhokoliv úmyslného trestného činu, s velmi vágním zdůvodněním PČR potřebností sběru těchto vzorků a následného zpracování profilů DNA z nich získaných s ohledem na možnou budoucí nestejnorodou recidivu téhož pachatele.

Jsem toho názoru, že právní úprava odběru vzorků DNA, dalšího uchovávání a likvidace těchto vzorků, jakož i uchovávání profilů z těchto vzorků získaných, by měla být obsažena v zákoně (ideálně v zákoně o PČR) a zároveň by měla být provedena kategorizace úmyslných trestných činů, u kterých je odběr vzorků DNA vhodný a potřebný. Mělo by se přitom, v souladu s Doporučením č. R (92) 1 Výboru ministrů a judikaturou ESLP k čl. 8 EÚLP, jednat o závažné trestné činy (zejm. zločiny), u kterých je předpoklad faktické využitelnosti vzorku a profilu DNA z něj získaného.

V rámci správního přezkumu bohužel Nejvyšší správní soud ČR shledal právní úpravu obsaženou v zákoně č. 273/2008 Sb. a neveřejných pokynech policejního prezidenta jako dostačující, resp. splňující minimální požadavky zákonného podkladu pro zásah do soukromí. Ústavní soud pak ve svém nálezu řešil pouze odběr biologického vzorku bez reflektování provázanosti této právní úpravy s následným uchováváním těchto vzorků a profilů z něj získaných. Nadto je odbornou veřejností s velkými rozpaky vnímán jeho závěr, že ačkoli se dosti stručná právní úprava vztahující se k využití identifikační genetiky vycházející z odběru biologických vzorků, zejména v kriminalistické nebo policejní praxi, obsažená především v zákoně č. 273/2008 Sb., doplněna pouze (neveřejnými) interními pokyny policejního prezidenta, ve vztahu k ústavně zaručeným základním právům jednotlivce „*nejeví ideální*“, Ústavní soud v žádném případě „*nehodlá zasahovat do oblasti vyhrazené moci zákonodárné*“. V tomto kontextu se nabízí otázka, k čemu tedy ústavní přezkum podle čl. 95 Ústavy slouží, když ne k nastavení mantinelů ústavnosti zákonodárce. K dané problematice se postavil čelem prakticky jen ústavní soudce JUDr. Vojtěch Šimíček, který ve svém disentu přesně vystihl podstatu problému, včetně naznačených pochybností o ústavnosti stávající právní úpravy.

V současné době vnímám velmi pozitivně, že se o danou problematiku, kterou Ústavní soud víceméně z formálních důvodů smetl ze stolu, blíže zajímá veřejný ochránce práv, JUDr. Stanislav Křeček. Samozřejmě se jeví jako možné řešení předložení problematiky zpracování vzorků a profilů DNA (tedy nejen odběru, ale i uchovávání) formou návrhu ve smyslu čl. 95 Ústavy Ústavnímu soudu podle § 48 odst. 1 písm. a) SŘS správním soudem, ovšem musí být vůle danou problematiku skutečně komplexně řešit, a to ze všech ústavněprávně relevantních úhlů pohledu. Dalším řešením pak může být předložení dané problematiky správními soudy k řešení v rámci řízení o předběžné otázce SDEU podle § 48 odst. 1 písm. b) SŘS.

V případech **rozhodování o odpovědnosti za hmotnou či nehmotnou újmu v důsledku porušení nařízení (EU) 2016/679** v souvislosti s její náhradou ze strany soudů v občanskoprávním řízení, spatřuji hlavní problém v koncepci této právní úpravy podle čl. 82 nařízení (EU) 2016/679 kdy, přestože je konstruována jako nezávislá na odpovědnosti za přešůpek, vyžaduje ke svému vzniku porušení tohoto nařízení. Podle mého názoru tato právní úprava tak staví civilní soudy, které na rozdíl od správních soudů nerozhodují o přezkumu rozhodnutí Úřadu v přestupkových věcech, do obtížné situace, kdy mají zhodnotit, zda došlo k porušení nařízení správcem či zpracovatelem ve vazbě na újmu vzniklou komukoliv (tedy nikoliv jen subjektu údajů). Civilní soudy proto v praxi při řešení náhrady újmy v souvislosti s problematikou porušení nařízení (EU) 2016/679 materiálně spadající do správního soudnictví vycházejí z rozhodnutí Úřadu v přestupkovém řízení a jeho následném přezkumu ve správním soudnictví. Tento přístup soudů však zcela neodpovídá koncepci náhrady újmy v nařízení (EU) 2016/679, neboť ta není vázána na spáchání přestupku podle tohoto nařízení, ale je vázána toliko na porušení jeho ustanovení, přičemž je koncipována jako přísná objektivní odpovědnost s velmi úzce formulovaným liberačním důvodem. Na druhou stranu, jak již bylo uvedeno výše, nařízení (EU) 2016/679 svou problematickou úpravou staví civilní soudy do role, kdy na ně klade vysoké nároky na posuzování porušení ustanovení tohoto předpisu, kdy, byť se jedná o ochranu soukromého práva, jsou vzhledem ke správnímu přezkumu rozhodnutí Úřadu s problematikou nařízení (EU) 2016/679 daleko blíže seznámeny soudy správní. Jak jsem již konstatovala v oddílu kapitoly 4 věnovanému této problematice, odpovědnost za náhradu újmy by měla být vázána na rozhodnutí správního orgánu o spáchání přestupku. Touto úpravou institutu náhrady újmy by pak nebyla dotčena ani odpovědnost orgánů veřejné moci za náhradu škody, neboť zákon č. 110/2019 Sb., implementující nařízení (EU) 2016/679 ve svém § 62 odst. 5, ukládá Úřadu pouze obligatorně upustit od uložení správního trestu, nikoliv nerozhodnout o vině těchto orgánů.

Jako velmi problematickou pak vnímám právní úpravu **práva na účinnou soudní ochranu vůči správci nebo zpracovateli podle čl. 79 nařízení (EU) 2016/679** v případě porušení práv

subjektu údajů podle tohoto nařízení, která je koncipována velmi stručně a neurčitě a proto v aplikační praxi dle mého názoru bude způsobovat řadu problémů. Subjekt údajů má právo obrátit se na civilní soud přímo, pokud má za to, že byla porušena jeho práva podle tohoto nařízení, a to nezávisle na tom, zda podal či nepodal stížnost u dozorového úřadu podle čl. 77 nařízení (EU) 2016/679. Realizace tohoto práva soudní cestou je tedy čistě na jeho volbě. V praxi však dochází k situacím, kdy soudy v civilním řízení (dle mého názoru z důvodu neznalosti problematiky ochrany osobních údajů na úrovni správních soudů) „postupují“ věc k vyřízení Úřadu, s tím, že v dané věci nejsou kompetentní rozhodnout, neboť „*problematika ochrany osobních údajů spadá do působnosti Úřadu*“. Ustanovení čl. 79 nařízení (EU) 2016/679 se tak v praxi stává nenaplněným ustanovením, neboť civilní soudy odmítají vzít na vědomí přímou účinnost nařízení (EU) 2016/679, ze které jim podle výše uvedeného článku vyplývá pravomoc k vedení řízení na základě žalob podaných v důsledku porušení práv subjektu údajů podle nařízení (EU) 2016/679. Domnívám se, že tento přístup soudů je, v případě naplnění podmínek jejich pravomoci podle čl. 79 nařízení (EU) 2016/679, nutno vyhodnotit jako *denegatio iustitiae*, tedy odepření spravedlnosti v civilním řízení sporném, a tedy porušení čl. 36, odst. 1 LPS a čl. 6, odst. 1 EÚLP.

Úplným závěrem bych ráda dodala, že rozhodovací činnost Úřadu v oblasti ochrany osobních údajů je podle mého soudu činností nejen náročnou, ale i zodpovědnou, a to zejména s ohledem na množství odvětvových právních předpisů vztahujících se ke zpracování osobních údajů v jednotlivých oblastech tohoto zpracování, ať už se jedná o sektor zdravotnictví či zpracování osobních údajů PČR. Také není vždy jednoduché dosáhnout spravedlnosti v mezích platné právní úpravy přijaté zákonodárcem. Přesto bylo snahou Úřadu, zejména za vedení bývalou předsedkyní JUDr. Ivanou Janů, tyto požadavky naplnit. Většina právních závěrů Úřadu, a to včetně závěrů přelomových, byla následně v rámci soudního přezkumu potvrzena, což objektivně svědčí o kvalitě rozhodovací činnosti Úřadu, zahrnující i kvalitní nastavení jeho vnitřních procesů. Potvrzuje se tak základní ideové východisko jeho bývalé předsedkyně JUDr. Ivany Janů, odrážející se v rozhodovací činnosti Úřadu za jejího působení, které ctím i já, a sice že: „*Soukromí člověka není obchodovatelnou komoditou*“

Seznam použitých zkratk

AU - African Union

ČSÚ – Český statistický úřad

EDPB – European Data Protection Board (Evropský sbor pro ochranu osobních údajů)

EDPS/ EIOÚ – European Data Protection Supervisor /Evropský inspektor ochrany údajů

EK – Evropská komise

ESD – Evropský soudní dvůr (Lucemburk)

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

EU – Evropská unie

EÚLP – Evropská úmluva o lidských právech

InfZ – zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

LPS – Listina základních práv a svobod ČR

Nařízení (EU) 2016/679 – nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679

ND DNA – Národní databáze DNA

MS – Městský soud v Praze

NSS – Nejvyšší správní soud

OSN – Organizace spojených národů

OSŘ – občanský soudní řád

Pakt – Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966)

PSA - Privacy Symposium Africa

PČR – Policie České republiky

SDEU – Soudní dvůr EU

Směrnice 95/46/ES – směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

SŘ – správní řád

SŘS – soudní řád správní

Úmluva č. 108 – Úmluva č. 108 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů

Úřad – Úřad pro ochranu osobních údajů

ÚS – Ústavní soud ČR

WP 29 – Pracovní skupina zřízená podle článku 29 Směrnice 95/46/ES

Seznam použitých zdrojů

1. Literatura

- BOHADLO, David. *Komentář k § 21 SR*. Wolters Kluwer. In: ASPI. právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR [online]. [cit. 29. 4. 2021]
- DE HERT, Paul, PAPAKONSTANTINOU, Vagelis.: *The Council of Europe Data Protection Convention reform: Analysis of the new text and critical comment on its global ambition*. In: publication Computer Law & Security Report, Volume 30, Issue 6, December 2014, Pages 633-642. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0267364914001526>
- DUDÁK, Jan. *Přezkum poskytování informací: rektor z žalovaného žalobcem*. Portál Vědavýzkum.cz. Publikováno dne 4. února 2021. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://vedavyzkum.cz/legislativa-a-pravo/legislativa-a-pravo/prezkum-poskytovani-informaci-rektor-z-zalovaneho-zalobcem>
- EHMANN, Eugen., SELMAYR, Martin. *Datenschutz-Grundverordnung*. C.H.Beck 2017, str.1053 a násl.
- FERFECKÝ, Jan. *Zbytečná svázanost při rozhodování o rozkladu? Několik poznámek k náhledu správních soudů, ze dne 22. září 2017*. In: Právní prostor. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/zbytecna-svazanost-pri-rozhodovani-o-rozkladu-nekolik-poznamek-k-nahledu-spravnich-soudu>
- FRIED, Charles. *Privacy In*. The Yale Law Journal. (1968). s. 475 at 482–483. [online] [cit. 30. 6. 2021]. Dostupné z: https://openyls.law.yale.edu/bitstream/handle/20.500.13051/15184/28_77YaleLJ475_January1968_.pdf?sequence&sAllowed=y
- FRINTA, Ondřej. *Určování rodičovství – aktuální otázky*. In: RADVANOVÁ, S. a kol. Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 46 a násl., zejm. s. 49–53.
- FRINTOVÁ, Dita. *Určení otcovství*. In: ZUKLÍNOVÁ, M. DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a kol. Občanské právo hmotné. Díl druhý, Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 77 a násl., zejm. s. 83. Občanské právo hmotné. Díl druhý, Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 77 a násl., zejm. s. 83.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*, str. 248 – 249. 5 upravené vydání. Plzeň 2009. Vydav. a naklad. Aleš Čeněk, s. r. o., ISBN 978-80-7380-233-2
- MARŠÁLEK, Pavel. *Příběh moderního práva*. Auditorium. Praha 2018. str. 158. ISBN 978-80-87284-66-7
- MAŠTALKA, Jiří. *Osobní údaje a my*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2008. str. 10.
- MATEJKA, Ján, FIALOVÁ, Eva, GÜTTLER, Vojen. *Profilování a automatizované rozhodování (nejen) ve světle lidských práv a základních svobod*. Praha: Ústav státu a práva

AV ČR, 2020, 78 s. ISBN: 978-80-87439-42-5. s. 13. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/books/Profilovani.pdf>

MATES, Pavel. *Ochrana soukromí ve správním právu*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006

MÍŠEK, Jakub. *Moderní regulatorní metody ochrany osobních údajů*. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, Spisy právnické fakulty Masarykovy univerzity Edice Scientia, sv. č. 694, 2020, s. 25., ISBN-978-80-210-9736-0

NONNEMANN, František. Článek. *Modernizace Úmluvy č.108, základního nástroje*. Rady Evropy pro ochranu osobních údajů. Ze dne 20. července 2018. In: epravo.cz. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/modernizace-umluvy108zakladnihonastroje-rady-evropy-pro-ochranu-osobnich-udaju-107901.html>

NONNEMANN, František. Článek. *Rozesílání obchodních sdělení a GDPR*. Ze dne 30. března 2021. In: ePRAVO. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rozesilani-obchodnich-sdeleni-a-gdpr-112733.html>

NOVÁK, Dan. *Problémy ochrany soukromí a osobních údajů v právu EU*. Disertační práce. (2010/2011). s.12.[online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/x5qg0/>

NULÍČEK, M., DONÁT, J. NONNEMANN F., LICHNOVSKÝ B., TOMÍŠEK, J.: *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR)*. Praktický komentář. ASPI. 2017 Nakl. Wolters Kluwer. 2017. ISBN: 978-80-7598-068-7.

NULÍČEK, Michal. a kol.: *GDPR/Obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. Wolters Kluwer 2018, 2. vydání, str. 504 a násl.

PRŮCHA, Petr. *Obnova řízení a nové rozhodnutí*. In: SKULOVÁ, Soňa. a kol. *Správní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s.264.

SEWRATTAN, Chris. *Can You Hear Me Now? Conceptions of Privacy in Section 8.s.166*. In: The Canadian Journal of Law and Technology (CJLT). Volume 15. Number 1. Pub. 1. 1. 2017. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://digitalcommons.schulichlaw.dal.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1169&context=cjlt>

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013,s. 147

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník a naplňování funkce a základních zásad trestního práva hmotného*. In. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10, 117 s. ISSN 1210-6348. s. 22.[online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_10_2009_web.pdf

ŠTURMA, Pavel. *Úvod do Evropského práva ochrany lidských práv*. s. 5. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1994. IBSN 80-7066-951-9.

ŠTURMA, Pavel. LIPOVSKÝ, Milan., *70th Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights*, Waldkirchen: RWW. 2019. 235 str., ISBN 9783946915256.

TŮMA, David. *Formální publicita katastru nemovitostí a ochrana osobních údajů*. 2018 [online]. [cit. 30. 3. 2020]. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Právnická fakulta. S. 21 Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/98029/120296975.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

VÁLOVÁ, Irena. „ÚOOÚ se stává odpovědným za mnoho let stará rozhodnutí, která nevydal“. Publikováno dne 26. května 2021. Česká-justice.cz. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/05/urad-pro-ochranu-osobnich-udaju-se-stava-odpovednym-za-mnoho-let-stara-rozhodnuti-ktera-nevydal/>

VASAK, Karel. *Human Rights: A Thirty-Year Struggle: the Sustained Efforts to give Force of law to the Universal Declaration of Human Rights*. UNESCO Courier. November 1977. str. 29 a str. 32. Paris: United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization. [online] [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000048063>

UŘIČAŘ, Miroslav, RÁMIŠ, Vladan: *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. C.H. Beck 2021, str. 1171 a násl.

WARREN, Samuel Dennis. and BRANDEIS, Louis Dembitz. *The Right to Privacy*. In: Harvard Law Review. Vol. 4, No. 5 (Dec. 15, 1890). s. 193-220 (28 pages). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1321160>

WHITMAN, James Q., *The Two Western Cultures of Privacy: Dignity Versus Liberty*. [online]. The Yale Law Journal. Volume 113. 2003-2004. Number 6. April 2004. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.yalelawjournal.org/article/the-two-western-cultures-of-privacy-dignity-versus-liberty> nebo <https://ssrn.com/abstract=476041> nebo <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.476041> nebo https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=476041

WESTIN, Alan Furman. *Privacy and Freedom*, 1st ed (New York: Atheneum 1967). Washington and Lee Law Review. Volume 25. Issue 1. Article 20. 1968. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://scholarlycommons.law.wlu.edu/wlulr/vol25/iss1/20/>

ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR. 2. aktualizované vydání*. Olomouc: Anag, 2018, str.8, ISBN 978-80-7554-152-9.

ŽŮREK, Jiří. *GDPR v personalistice*. 2. vydání. ANAG. 2022. s. 24.

2. Právní předpisy a související dokumenty

1) Právní předpisy ČR a související dokumenty

a) Právní předpisy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti

Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)

b) Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech ze dne 30. dubna 1992. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu. Sněmovní tisk č. 1319. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1990fs/tisky/t1319_00.htm

Důvodová zpráva k zákonu č. 290/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu. Sněmovní tisk č. 534. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t0534_03.htm

Důvodová zpráva ze dne 11. listopadu 2003 k zákonu č. 439/2004 Sb., změna zákona o ochraně osobních údajů. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu. Sněmovní tisk č. 508/0. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=7346&pdf=1>

Důvodová zpráva k zákonu č. 110/2016 Sb., o zpracování osobních údajů. In: ASPI [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR [online]. [cit. 29. 4. 2021].

Důvodová zpráva k zákonu č. 480/2004 Sb., str. 16. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu. Sněmovní tisk č. 579/0. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=579&CT1=0>

c) Vyjádření vlády k návrhu na zrušení zákona (zdůvodnění právní úpravy)

Vyjádření vlády k návrhu Městského soudu v Praze na zrušení ustanovení § 65 odst. 1 ve slovech „a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení“ a § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. S. 8. Ústavní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/news_import/Pl_US_7-18_vlada_vyjadreni.pdf

2) Zahraniční právní předpisy a související dokumenty

a) Právní předpisy SR

Zákon č. 18/2018 Z.z., o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Nakl. Wolters Kluwer. In: ASPI [právní informační systém]. Bratislava: Wolters Kluwer SK. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/89743/1/2/zakon-c-18-2018-zz-o-ochrane-osobnych-udajov-a-o-zmene-a-doplneni-niektorych-zakonov>

Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok. Nakl. Wolters Kluwer. In: ASPI [právní informační systém]. Bratislava: Wolters Kluwer SK. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.aspi.sk/products/lawText/1/60426/1/2#c_65873

Zákon č. 417/2002 Z.z., o používaní analýzy deoxyribonukleovej kyseliny na identifikáciu osôb. Nakl. Wolters In: ASPI [právní informační systém]. Bratislava: Wolters Kluwer SK. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/53973/1/2>

Zákon č. 171/1993 Z.z., o policajnom Sbove. Nakl. Wolters In: ASPI [právní informační systém]. Bratislava: Wolters Kluwer SK. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/41031/1/2>

b) Právní předpisy a související dokumenty Francouzské republiky

Code Civil. In: LEGIFRANCE (oficiální web francouzské vlády pro zveřejňování legislativy). [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000039367698

Codé de procédure pénale. In: LEGIFRANCE (oficiální web francouzské vlády pro zveřejňování legislativy). [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000045071113?isSuggest=true

CRIM 2001–15 E6/20–07–2001. In: JUSTICE FRANCE – BULLETIN. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <http://www.justice.gouv.fr/bulletin-officiel/dacg83d.htm>

CNIL. FNAEG: *Fichier national des empreintes génétiques.* [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.cnil.fr/fr/fnaeg-fichier-national-des-empreintes-genetiques>

3. Mezinárodní dokumenty ochrany soukromí a osobních údajů

1) Dokumenty OSN

Všeobecná deklaráce lidských práv. Universal Declaration of Human Rights. United Nations. Office of the High Commissioner for Human Rights. Český překlad. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/czc.pdf

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. International Covenant on Civil and Political Rights. V aj. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

SELECTED DECISIONS OF THE HUMAN RIGHTS COMMITTEE under THE OPTIONAL PROTOCOL, Communication No. 453/1991. str. 72 až 78. [online].

[cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/SDecisionsVol5en.pdf>

<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/SDecisionsVol5en.pdf>, Též dostupné z:

<http://hrlibrary.umn.edu/undocs/html/vws453.htm>

General comment No. 16: Article 17 (Right to privacy). Thirty-second session (1988). [online] [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCPR%2fGEC%2f6624&Lang=en

2) Dokumenty a orgány Rady Evropy

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod Rady Evropy (EÚLP). Čl. 8 odst. 2. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů, Úmluva č. 108. Details of Treaty No.108 [online]. [cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyenum=108>

Text protokolu CETS No. 223 o změně Úmluvy č. 108 (ETS No. 108) Publikováno v řadě Evropské smlouvy „European Treaty Series“ (ETS), od roku v řadě „Smlouvy Rady Evropy“ „Council of Europe Treaty Series“ (CETS). [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyenum=108>

Seznam států, které ratifikovaly protokol CETS No. 223 o změně Úmluvy č. 108 (ETS No. 108). Chart of signatures and ratifications of Treaty 223, Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data No. 223. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatyenum=223>

Council of Europe, Committee of Ministers. Recommendation No. R (92) 1. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/09000016804e54f7>

COE. Consultative Committee Convention 108. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/data-protection/consultative-committee-tpd>

členové COE - Consultative Committee Convention 108. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/members-membres-committee-comite-convention-108/1680a4b9f7>

COE. Data Protection Commissioner [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/data-protection/data-protection-commissioner>

3) Dokumenty OECD

Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data. [online]. [cit. 2. 10. 2021]. V aktuálním znění dostupné z: <https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesontheProtectionofPrivacyandTransborderFlowsOfPersonalData.htm>

Působnost Working Party on Security and Privacy in the Digital Economy. [online]. cit. 2. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/digital/ieconomy/workingpartyonsecurityandprivacyinthedigitaleconomyspde.htm>

4) Dokumenty Africké unie (AU)

DECISIONS AND DECLARATION OF THE ASSEMBLY OF THE AFRICAN UNION (AU). Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://au.int/sites/default/files/decisions/9549-assembly_en_9_10_july_2002_assembly_heads_state_government_first_ordinary_session_0.pdf

About the African Union. Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://au.int/en/overview>

African Union Convention on Cyber Security and Personal Data Protection. Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://au.int/en/treaties/african-union-convention-cyber-security-and-personal-data-protection>

Tisková zpráva: *African Union Commission and Council of Europe Join Forces on Cybersecurity*. Internetové stránky AU. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://au.int/en/pressreleases/20180412/african-union-commission-and-council-europe-join-forces-cybersecurity>

Internetové stránky Privacy Symposium Africa (PSA). [online]. [cit. 3. 9. 2022]. Dostupné z: <https://privacysymposiumafrica.com/>

4. Dokumenty a orgány ochrany soukromí a osobních údajů v EU

1) Dokumenty primárního práva

Konsolidované znění SFEU In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=FI>

Konsolidované znění Smlouvy o EU In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

Lisabonská smlouva pozměňuje Smlouvu o EU a Smlouvu o založení Evropského společenství. In: EUR Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=CS>

Listina základních práv EU. (2007/C 303/01). In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>

2) Dokumenty sekundárního práva

Nařízení Rady (EU) 2016/679, aktuální verze. In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725. In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1725&from=CS>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 45/2001. In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001R0045&from=CS>

Návrh nařízení o soukromí a elektronických komunikacích. In: EUR-Lex [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017PC0010&from=CS>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2917/2394 ze dne 12. prosince 2017. EUR-Lex. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:02017R2394-20220101&from=EN>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, zkráceně Směrnice 95/46/ES. In: EUR-Lex. [právní informační systém EU]. Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:31995L0046&from=CS>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680, ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV, („trestněprávní směrnice“), In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680&from=CS>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681, ze dne 2. dubna 2016, o používání údajů jmenné evidence cestujících (PNR data – Passenger Name Record) pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti se zaměřuje na specifické zpracování osobních údajů z letecké dopravy, („PNR směrnice či směrnice č. 681“). In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0681&from=EN>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) [In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002L0058&from=CS>

3) Pokyny EDPB a stanoviska a doporučení Pracovní skupiny WP 29

EDPB. Pokyny, doporučení, osvědčené postupy. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/general-guidance/guidelines-recommendations-best-practices_cs

EDPB. *Pokyny 07/2020 k pojmům správce a zpracovatele v GDPR*. Verze. 2.0. Přijaté dne 7. července 2021. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://edpb.europa.eu/system/files/2022-02/eppb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_cs.pdf

EDPB. *Pokyny 4/2019 k článku 25 Záměrná a standardní ochrana osobních údajů*. Verze 2.0. ze dne 20. října 2020, oddíl 2.1.3.1, s. 8-9, včetně poznámek pod čarou. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=49309

Stanoviska a doporučení Pracovní skupiny WP 29. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

Pracovní skupina WP 29. *Pokyny k funkci pověřence pro ochranu osobních údajů*. WP243. Přijaté dne 13. prosince 2016.[online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/ochrana-osobnich-udaju-gdpr/gdpr-dokumenty/2018/1/Preklad-Metodiky-poverence-WP29.pdf>

Pracovní skupina WP 29. *Stanovisko č. 5/2014 k technikám anonymizace*. Přijaté dne 10. dubna 2014, s. 3. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/justice/article29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp216_cs.pdf

Pracovní skupina WP 29. *Pokyny k transparentnosti podle nařízení 2016/679*. (WP260) přijaté dne 29. listopadu 2017. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=31895

Pracovní skupina WP 29. *Stanovisko č. 3/2010 (Opinion 3/2010 on the principle of accountability)*. přijaté dne 13. července 2010. s. 9 (body 31 a 33) [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=720>

4) Ostatní dokumenty EU

Zpráva o stavu základních práv v Evropské unii – výroční zpráva za období 2018–2019 [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0226_CS.html

Dohoda o vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie a Evropského společenství pro atomovou energii. In: EUR-Lex [právní informační systém EU] Úřad pro publikace Evropské unie. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12020W/TXT&from=FR>

Rozhodnutí Rady EU, kterým se členské státy zmocňují, aby v zájmu EU podepsaly Protokol o změně Úmluvy Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ETS č. 108) ze dne 5.června 2018. COM (2018) 449 final. 2018/0237 (NLE). [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2018:0449:FIN:CS:PDF>

Council resolution of 9 June 1997 on the exchange of DNA analysis result (97/C 193/02). Official Journal of the European Communities. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997Y0624\(02\)&from=SL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997Y0624(02)&from=SL)

Council of Europe, Committee of Ministers. Recommendation No. R (92) 1. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/09000016804e54f7>

Internetové stránky EU. Evropská komise. Vymáhání práv na ochranu spotřebitele. Veřejná konzultace. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13430-Functioning-of-cross-border-consumer-law-enforcement-in-the-EU/public-consultation_cs

Internetové stránky EU. Evropská komise. Systém IMI. Info. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/about/index_cs.htm

5) Orgány ochrany osobních údajů v EU

Evropský sbor pro ochranu osobních údajů (European Data Protection Board, zkráceně EDPB) [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://edpb.europa.eu/edpb_cs

Evropský inspektor ochrany osobních údajů (European Data Protector Supervisor, zkráceně EDPS). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/edps_cs

5. Judikatura

1) Judikatura českých soudů

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. března 2011. Bod 27. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-24-10_1

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 26/16 ze dne 12. prosince 2017. Bod 83. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-26-16_1

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 28/04 ze dne 8. listopadu 2005. Bod 11. In: Ústavní soud [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=67&pos=9&cnt=9&typ=result>

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 15/19 ze dne 4. února 2020. Bod 4. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2020/Pl._US_15_19_na_web.pdf

Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. I. ÚS 60/05 ze dne 15. června 2005. In: Ústavní soud [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-60-05>

Nález Ústavního soudu ČR., sp. zn. Pl. ÚS 10/17 ze dne 3. listopadu 2020. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2020/Pl._US_10_17_na_web.pdf

Nález Ústavního soudu ČR., sp. zn. Pl. ÚS 7/18 ze dne 22. března 2022. Body 76 a 94. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl7-18_1

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 75/93 ze dne 25. listopadu 1993. In: Ústavní soud [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-75-93>

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. I. ÚS 2661/13 ze dne 18. září 2013. In: Ústavní soud. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-2661-13>

Usnesení Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV. ÚS 4041/16 ze dne 12. ledna 2017. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-4041-16_1

Usnesení Ústavního soudu ČR., sp. zn. Pl. ÚS 20/17 ze dne 23. ledna 2018. In: Ústavní soud [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-20-17>

Stanovisko pléna Ústavního soudu Pl. ÚS – st. 30/10 ze dne 30. listopadu 2010: sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru z hlediska zákazu nucení k sebeobvinění. Bod 25. [online]. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=st-30-10_1

Nejvyšší správní soud ČR

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 10 As 190/2020 - 42 ze dne 25. února 2022. In: NSS judikatura správních soudů [online]. cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=55741

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 9 As 34/2008-72 ze dne 12. února 2008. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2008/0034_9As__0800068A_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 1 As 98/2008-148 (pozn. online označ. -159) ze dne 12. února 2008. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/616026>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 1 As 387/2019-56 ze dne 13. srpna 2020. Bod 30. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/655725>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 3 As 3/2017 ze dne 17. července 2018. Bod 25. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/646993>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 6 A 126/2002-27 ze dne 27. října 2004. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://sbirka.nssoud.cz/cz/spravni-trestani-a-pravo-stare-a-nove.p427.html>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 4 As 376/2019–63 ze dne 16. listopadu 2016. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/653652>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 3 As 28/2012 - 24 ze dne 27. června 2012. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/624878>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 5 As 173/2016-24 ze dne 3. dubna 2017. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/641874>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 7 As 55/2007-71 ze dne 14. února 2008. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/610961>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 5 AS 203/2015–141 ze dne 30. srpna 2016. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/639618>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 4 As 168/2013-40 ze dne 30. dubna 2014. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/631332>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 10 As 217/2020–74 ze dne 26. listopadu 2020. bod 7. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2020/021710As_2000074_20201126094612_2_0201203154033_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 6 Afs 194/2016-30 ze dne 15. února 2017, bod 15. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2016/0194_6Afs_1600030_20170307093903_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 1 Afs 56/2004-114 (č. 1113/2007 Sb. NSS, seš. 4). ze dne 18. listopadu 2003. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/248044>

Rozsudek nejvyššího správního soudu ČR, čj. 2 As 107/2017 – 72 ze dne 19. dubna 2018. In: NSS judikatura správních soudů [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0107_2As_1700072_20180510142327_2_0180511082019_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 4 As 98/2013 – 88 ze dne 17. ledna 2013. Bod 38. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2013/0098_4As_130_20140203093927_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, čj. 1 As 136/2019-38 ze dne 16. června 2020. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 29. 4. 2012]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2019/0136_1As_1900038_20200616133830_2_0200702150014_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 8 As 134/2016-38 ze dne 24. října 2017. Bod 37. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/644019>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 1 As 13/2017-43 ze dne 13. prosince 2017. Bod 21. In: Nejvyšší správní soud [online]. [cit. 30. 8. 2022] Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/644827>

Usnesení rozšířeného senátu

Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ČR, čj. 5 As 104/2013–63 ze dne 16. listopadu 2016. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/640639>

Kompetenční senát

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR, čj. Komp 2/2020–44 ze dne 22. června 2021. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2020/0002_0Komp2000044_20210623081729_20210623124021_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu: Komp 3/2021 – 26 ze dne 16. února 2022. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/687554>

Městský soud v Praze

Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 10A 72/2013-86 ze dne 8. března 2017. In: NSS judikatura správních soudů [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.nssoud.cz/files/EVIDENCNI_LIST/2013/10A_72_2013_33_20170424115440_prevedeno.pdf

Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 11 A 164/2018–48 ze dne 17. září 2020. Bod 49. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/414776>

Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 14 A 242/2018-40 ze dne 7. dubna 2020. Bod 60. In: NSS judikatura správních soudů. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/423667>

Rozsudek Městského soudu v Praze, čj. 10 A 251/2011-38 ze dne 10. ledna 2013. Právo na informace: odepření poskytnutí informace: vnitřní pokyn povinného subjektu. In: Sběrka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. 2013, roč. XI, č. 6 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Text/557483>

Návrh Městského soudu v Praze, čj. 10 A 150/2015-116 ze dne 16. ledna 2018 na zrušení ustanovení § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., bod 20. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupný z: https://www.usoud.cz/fileadmin/news_import/Navrh_Pl_US_7-18.pdf

Krajský soud v Brně

Rozsudek Krajského soudu v Brně, čj. 29 A 306/2017-99 ze dne 21. března 2018, bod 21. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/EVIDENCNI_LIST/2017/29_A_306_2017_20180529101408_prevedeno.pdf

Nejvyšší soud ČR

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, čj. Plsn 2/96 ze dne 22. ledna 1997. In: Zákony pro lidi. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/plsn-2-96>

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 3 Tdo 1623/2008 ze dne 6. května 2009 uveřejněné pod číslem 32/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní. (R 32/2010-II). In: NS judikatura. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: https://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/7F924E7A0155590AC1257A4E0065CD78?openDocument&Highlight=0,null,

Správní žaloba

Správní žaloba proti rozhodnutí předsedy Úřadu ze dne 12. dubna 2013. Internetové stránky Úřadu. [cit online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=14573

2) Judikatura mezinárodních a zahraničních soudů

Judikatura ESLP

Rozhodnutí ESLP ve věci Niemietz v. Germany (Application no. [13710/88](#)), ze dne 16. prosince 1992. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-61853#%22fulltext%22:%2213710/88%22,%22itemid%22:%22001-57887%22%22%7D>

Rozsudek ESLP ve věci Peck v. The United Kingdom (Application no. [44647/98](#)) ze dne 28. ledna. 2003. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-61853#%22fulltext%22:%2244647/98%22,%22itemid%22:%22001-60898%22%22%7D>

Rozsudek ESLP ve věci S. and Marper v. The United Kingdom (Applications nos. [30562/04](#) and [30566/04](#)) ze dne 4. prosince 2008. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-90051%22%22%7D>

Rozsudek ESLP ve věci Aycaguer proti Francii. Číslo stížnosti :8806/12. In. ESLP [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1A06A7009023B36AC12581E90038FC9D?openDocument&Highlight=0,

Judikatura SDEU

Rozsudek SDEU ve věci C-311/18 ve věci Data Protection Commissioner v. Facebook Ireland a Schrems, ze dne 16. července 2020.[online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=228677&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=10512823>

Rozsudek SDEU (druhého senátu) Věc C-40/17 ze dne 29. července 2019. Fashion ID GmbH & Co.KG v. Verbraucherzentrale NRW eV. Oznámení. [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CA0040&from=EN>

Rozsudek SDEU ve věci Costa vs. E.N.E.L (6/64) ze dne 15. července 1964 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:61964CJ0006&from=CS>

Judikatura U.S. Supreme Court

U.S. Supreme Court, case Olmstead v. United States, 277 U.S. 438 (1928). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/277/438/> nebo <https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/277/438.html>

U.S. Supreme Court, case Katz v. United States, 389 U.S. 347 (1967). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/389/347/>

6. Úřad pro ochranu osobních údajů – rozhodnutí a dokumenty

a) rozhodnutí Úřadu a předsedy/předsedkyně Úřadu

Internetové stránky Úřadu. Rozhodnutí předsedkyně Úřadu, čj. SPR-2298/10-70 ze dne 14. května 2020. Bod 12. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=43028

Internetové stránky Úřadu. Prvoinstanční rozhodnutí Úřadu, čj. UOOU-05291/17-38 ze dne 5. června 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=38131

Internetové stránky Úřadu. Rozhodnutí předsedkyně Úřadu, čj. UOOU-05291/17-44 ze dne 27. září 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=37090

Internetové stránky Úřadu. Prvoinstanční rozhodnutí Úřadu, čj. UOOU-09774/17-19 ze dne 25. ledna 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=42037

Internetové stránky Úřadu. Rozhodnutí předsedkyně Úřadu, čj. UOOU-09774/17-25 ze dne 18. dubna 2018. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=42971

Internetové stránky Úřadu. Prvoinstanční rozhodnutí Úřadu, čj. UOOU-01652/13-13 ze dne 4. června 2013. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=21615

Internetové stránky Úřadu. Rozhodnutí předsedy Úřadu, čj. UOOU-01652/13-20 ze dne 16. srpna 2013. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uou.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=21616

Internetové stránky Úřadu. Prvoinstanční rozhodnutí Úřadu, čj. UOOU-01220/14-26 ze dne 23. června 2014. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=22004

Internetové stránky Úřadu. Rozhodnutí předsedy Úřadu, čj. UOOU-01220/14-32 ze dne 1. září 2014. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=22148

b) příručky, rubriky, formuláře a organizace Úřadu

Internetové stránky Úřadu. *Základní příručka k ochraně údajů. Bod 3. Nejdůležitější pojmy.* [online]. [cit. 29. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/zakladni-prirucka-k-ochrane-udaju/ds-4744/p1=4744>

Internetové stránky Úřadu. *Rubrika O nás.* [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/o-nas/ds-1059/p1=1059>

Internetové stránky Úřadu. *Současná organizační struktura Úřadu.* [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/organizacni-struktura/ds-1063/archiv=0&p1=1059>

Internetové stránky Úřadu. *Aktuální informace o stávajících inspektorech Úřadu.* (funkci zastává již jen 1 osoba). [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/inspektori/ds-4697>

Internetové stránky Úřadu. *Složení senátů rozkladové komise ÚOOÚ.* [online]. [cit. 31. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/seznam-clenu-rozkladove-komise/ds-1079/archiv=0&p1=1059>

Internetové stránky Úřadu. *Rubrika Předávání založené na rozhodnutí o odpovídající úrovni ochrany osobních údajů. Přehled platných rozhodnutí EK* [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/predavani-zalozene-na-rozhodnuti-o-odpovidajici-urovni-ochrany-osobnich-udaju/ds-5065>

Internetové stránky Úřadu. *Rubrika Předávání založené na vhodných zárukách správce nebo zpracovatele.* [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/predavani-zalozene-na-vhodnych-zarukach-garantovanych-spravcem-vyvozcem-udaju/ds-5070/archiv=0&p1=3938>

Internetové stránky Úřadu. *Často kladené otázky k zákonu č.480.* [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/casto-kladene-otazky-k-zakonu-c-480-2004-sb/ds-5494/archiv=0&p1=1493>

Internetové stránky Úřadu. *Formulář stížnosti na nevyžádaná obchodní sdělení.* [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/stiznost.asp#obalhlava>

c) tiskové zprávy Úřadu a informace veřejnosti

Internetové stránky Úřadu. Tisková zpráva: *Sdělení předsedkyně Úřadu k vyžadování souhlasu,* ze dne 31. srpna 2018.[online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=31695

Internetové stránky Úřadu. Tisková zpráva za dne 4. dubna 2007 k ukončení projektu *Pomoc Komisi Bosny a Hercegoviny*. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/tiskova-zprava-4-4-2007/ds-1229/archiv=0&p1=3938>

Internetové stránky Úřadu. *Využívat databáze k rozesílání nabídek lze jen omezeně*. Ze dne 30. června 2017. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/vyuzivat-databaze-k-rozesilani-nabidek-lze-jen-omezene/d-25003>

Internetové stránky Úřadu. Informace veřejnosti ze dne 1. března 2018. *S účinností GDPR končí oznamovací povinnost správců*. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/s-ucinnosti-gdpr-konci-oznamovaci-povinnost-spravcu/d-28855>

Internetové stránky Úřadu. *Přehled ukončených kontrol Úřadu za období 2001-2021*. [online]. [cit. 30. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/ukoncene-kontroly/ds-5649/archiv=0&p1=1277>

Internetové stránky Úřadu. *Kontrolní plán Úřadu pro rok 2022*. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/urad-zverejnil-svuj-kontrolni-plan-pro-rok-2022-zameri-se-i-na-cookies/d-55363>

Internetové stránky Úřadu. *Kontrola zpracování osobních údajů společnosti vytvářející databáze a obchodující s nimi*. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/kontrola-zpracovani-osobnich-udaju-spolecnosti-vytvarejici-databaze-a-obchodujici-s-nimi-spolecnost-solidis-s-r-o/ds-4897/p1=1493&archiv=1>

Internetové stránky Úřadu. *Zveřejnění obsahu informací poskytnutých v roce 2021 na žádost dle § 5 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb.* [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/zverejneni-obsahu-informaci-poskytnutych-letos-na-zadost-dle-5-odst-3-zakona-c-106-1999-sb-o-svobodnem-pristupu-k-informacim/ds-2573/archiv=0&p1=2571>

Internetové stránky Úřadu. *Vyhodnocení nové působnosti Úřadu dle zákona č. 106/1999 Sb.* [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=54746

Internetové stránky Úřadu. Tisková zpráva Úřadu. *Úřad vstupuje do postavení žalovaného orgánu ve věcech přístupu k informacím i v případě žalob proti rozhodnutím vydaným jinými povinnými subjekty před lednem 2020*. Ze dne 20. května 2021. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.uouu.cz/urad-vstupuje-do-postaveni-zalovaneho-organu-ve-vecech-pristupu-k-informacim-i-v-pripade-zalob-proti-rozhodnutim-vydanym-jinymi-povinnymi-subjekty-pred-lednem-2020/d-50080>

Internetové stránky Úřadu. Článek: *Když se řekne... DNA: DNA – osobní údaj budoucnosti*. In: Informační Bulletin Úřadu [online]. 2006, č. 3, s. 12–14 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/files/zpravodaj/bulletin_2006_03.pdf

d) výroční zprávy Úřadu

Internetové stránky Úřadu. *Kompletní přehled výročních zpráv Úřadu od jeho založení v roce 2000*. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. <https://www.uouu.cz/vyrocní-zprava/ds-2089/p1=2089>

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2000*. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: <https://www.uouu.cz/vyrocní-zprava-za-rok-2000/ds-2093/archiv=0&p1=2089>

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2001*. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: <https://www.uouu.cz/vyrocní-zprava-za-rok-2001/ds-2091/archiv=0&p1=2089>

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2002*, s. 25. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3029

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2003*, s. 43. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3031

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2004*, s. 30. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3033

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2005*, s. 20. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3037

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2006*, s. 239, 40 a 7. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3039

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2007*, s. 31. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3041

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2008*, s. 8 [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3043

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2009*, s. 8. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3045

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2010*, s. 8.-9 [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=48832

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2011*, s. 7. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3049

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2012*, s. 9. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=5178

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2013*, s. 8. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=9302

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2014*, s. 10. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=14473

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2015*, s. 8. [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=19843

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2016*, s. 8 [online]. [cit. 30. 6. 2022].
Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=27256

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2017*, s. 8 [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=29122

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2018*, s. 9. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=33526

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2019*, s. 8. [online]. [cit. 3. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=40546

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2020*, s. 28. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=50178

Internetové stránky Úřadu. *Výroční zpráva Úřadu za rok 2021*, s. 11. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=55760

7. Ministerstvo vnitra ČR a Policie ČR – rozhodnutí a dokumenty

Internetové stránky Ministerstva vnitra. Rubrika: Legislativa. Správní řád. *Závěry Poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu a správnímu trestání. Závěr č. 21* ze dne 5. prosince 2005. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zavery-poradniho-sboru-ministra-vnitra-ke-spravnimu-radu-a-spravnimu-trestani.aspx>

Internetové stránky Policie ČR. *Národní kontaktní bod pro terorismus. Jmenná evidence cestujících*. Informace o PNR datech a o vytvoření Národní jednotky využívající jmennou evidenci cestujících v boji s terorismem a závažnou trestnou činností. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kopie-terorismus.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

Internetové stránky Policie ČR. VANČO, E. *Policie ČR nezneužívá DNA*. In: Policie České republiky: zpravodajství 2008 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/informacni-servis-zpravodajstvi-policie-cr-nezneuziva-dna.aspx>

Internetové stránky Policie ČR. Zveřejněné informace. *Národní databáze DNA*. In: Policie České republiky: 2019. 17. 5. 2019. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2019-narodni-databaze-dna.aspx>

Internetové stránky justičního aktivisty T. Peciny. Zveřejnění informací poskytnutých Policií ČR podle zákona č. 106/1999 Sb. *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 88/2002 ze dne 29. května 2002 k naplňování, provozování a využívání Národní databáze DNA*. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.pecina.cz/files/pokyn11.pdf>

Internetové stránky justičního aktivisty T. Peciny. Zveřejnění informací poskytnutých Policií ČR podle zákona č. 106/1999 Sb. *Rozkaz policejního prezidenta č. 52/2004 ze dne 27. dubna 2004, kterým se omezuje přijímání dožádání o genetická Zkoumání znaleckými pracovišti Policie České republiky*. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.pecina.cz/files/rozkaz1.pdf>

Internetové stránky justičního aktivisty T. Peciny. Zveřejnění informací poskytnutých Policií ČR podle zákona č. 106/1999 Sb. *Pokyn policejního prezidenta č. 250/2013 ze dne 3. prosince 2013, o identifikačních úkonech*. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.pecina.cz/files/Pokyn_PP_250-2013-neuplny.pdf

Internetové stránky Info pro všechny. Zveřejnění informací poskytnutých Policií ČR podle zákona č. 106/1999 Sb. *Pokyn policejního prezidenta č. 275/2016 ze dne 15. prosince 2016*. 15. 12. 2016. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.infoprovsechny.cz/request/8406/response/14484/attach/html/12/PPP.275%202016.pdf.html>

Internetové stránky Slidilové.cz. *Rozhodnutí Policejního prezidia ČR č. j. PPR-33557-6/ČJ-2013-990740 ze dne 10. ledna 2014 o odmítnutí poskytnutí žádosti o poskytnutí informací žadatele – výkonného ředitele Iuridicum Remedium, o. s., advokáta J. Vobořila dle zákona č. 106/1999 Sb. týkající se informací ohledně využívání tzv. provozních a lokalizačních údajů a fungování Národní databáze DNA*. Policejní prezidium České republiky. Rozhodnutí o odmítnutí žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. 10. ledna 2014 [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.slidilove.cz/sites/default/files/140110_policejni-prezidium_odmitnuti-zadosti-no.1.pdf

8. Ostatní zdroje

ČSÚ – Údaje z Českého statistického úřadu

Údaje o počtu účastníků telekomunikační a internetové infrastruktury jsou dostupné na stránkách Českého statistického úřadu. V roce 2022 byly jako nejnovější údaje k porovnání použity údaje za rok 2020. [online]. [cit. 30. 6. 2022]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/164503431/06100422a.pdf/806685b8-7e92-4ec6-b343-1daecf7cea14?version=1.3>

MPO

Internetové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu. Strategie spotřebitelské politiky 2021-2030. s. 50. [online]. [cit. 29. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/ochrana-spotrebitele/informace-pro-spotrebitele/2021/6/Strategie-spotrebitelске-politiky-2021-2030.pdf>

Internetové stránky senátora Michaela Canov. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://michaelcanov.cz/gdpr-a-muj-nazor-k-nemu/>

SOLUS

Internetové stránky sdružení SOLUS. Seznam členů SOLUS. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/clenske-spolecnosti/>

Internetové stránky sdružení SOLUS, informace k uplatnění práva na přístup podle čl. 15 nařízení (EU) 2016/679. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/pristup-k-osobnim-udajum/>

Internetové stránky sdružení SOLUS. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/o-sdruzeni/historie-sdruzeni/>

Internetové stránky sdružení SOLUS. Přehled registrů. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/registry-prehled/>

Internetové stránky sdružení SOLUS. Ukončení provozu 2 pomocných registrů. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/registry-prehled/pomocne-registry-nd-ir/>

Internetové stránky sdružení SOLUS: Zpracovatelé. SOLUS. Přehled registrů. Webové stránky sdružení. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/o-sdruzeni/zpracovatel/>

Internetové stránky sdružení SOLUS. Informace o spotřebitelích s dluhy po splatnosti. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z <https://www.solus.cz/solus-zaznamenal-ve-druhem-ctvrtleti-rust-poctu-spotrebitelu-s-dluhy-po-splatnosti-ve-ctyrech-krajich/>

Internetové stránky sdružení SOLUS. Informace k uplatnění práva na přístup podle čl. 15 nařízení (EU) 2016/679. [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/pristup-k-osobnim-udajum/>

Ochrana osobních údajů v rozhodovací praxi Úřadu pro ochranu osobních údajů

Abstrakt

Tato práce je věnována právu na ochranu osobních údajů, které je v České republice ústavně chráněno. Podle čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, jež je součástí ústavního pořádku České republiky „Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě“. Právo na ochranu osobních údajů pružně reaguje na světový společensko-technologický vývoj, což odráží nejen evropská úprava práva na ochranu osobních údajů, ale i judikatura evropských soudů a rozhodovací praxe jednotlivých evropských úřadů pro ochranu osobních údajů.

Disertační práce je rozdělena do čtyř samostatných částí (kapitol), které tematicky souvisejí s ochranou osobních údajů. První kapitola se zabývá vývojem práva na ochranu osobních údajů v mezinárodním právu, EU a v České republice. Druhá kapitola obsahuje definici základních pojmů a zásad ochrany osobních údajů, jejichž znalost je pro pochopení této problematiky nezbytná. Třetí kapitola je věnována Úřadu pro ochranu osobních údajů České republiky a jeho rozhodovací činnosti obecně.

Čtvrtá kapitola, která tvoří samotné jádro (těžiště) této disertační práce, pak analyzuje rozhodovací činnost Úřadu pro ochranu osobních údajů České republiky, která je tematicky rozdělena podle vybraných oblastí ochrany osobních údajů, ve světle judikatury Městského soudu v Praze, který je věcně a místně příslušný pro soudní přezkum rozhodnutí Úřadu, judikatury Nejvyššího správního soudu ČR a taktéž Ústavního soudu ČR. V rámci tohoto posouzení práce věnuje též pozornost vlivu judikatury Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku.

Klíčová slova:

Osobní údaje, Ochrana osobních údajů, Úřad pro ochranu osobních údajů, Evropský standard ochrany osobních údajů, základní zásady ochrany osobních údajů, Ochrana osobních údajů v rámci Rady Evropy, Úmluva o ochraně osobních údajů č. 108, pozměňovací protokol k Úmluvě č. 108.

Protection of personal data in the decision-making practice of the Office for Personal Data Protection

Abstract

This work is devoted to the right to personal data protection, which is constitutionally protected in the Czech Republic. According to Article 10, paragraph 3 of the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, which is part of the constitutional order of the Czech Republic, *"Everyone has the right to protection against unauthorized collection, disclosure or other misuse of personal data"*. The right to personal data protection responds flexibly to global socio-technological developments, which reflects not only the European regulation of the right to personal data protection, but also the case law of European courts and the decision-making practice of individual European data protection authorities.

The dissertation is divided into four separate parts (chapters), which are thematically related to personal data protection. The first chapter deals with the international and European development of the right to personal data protection and the development of the right to personal data protection in the Czech Republic. The second chapter contains the definition of basic terms and principles of personal data protection, the knowledge of which is essential for understanding this issue. The third chapter is focused on the Office for Personal Data Protection of the Czech Republic and its decision-making activities in general.

The fourth chapter, which forms the very core (focus) of this dissertation, then analyzes the decision-making activities of the Office for Personal Data Protection of the Czech Republic, which is thematically divided according to some key areas of personal data protection, in light of the case law of the Municipal Court in Prague as a body of judicial review of decisions of the Office for Personal Data Protection of the Czech Republic, case law of the Supreme Administrative Court of the Czech Republic and also of the Constitutional Court of the Czech Republic. As a part of this assessment, the thesis also pays attention to the impact of the case law of the Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights in Strasbourg.

Keywords:

Personal Data, Personal Data Protection, The Office for Personal Data Protection, European data protection standard, key principles of personal data protection, Council of Europe Data Protection, Data Protection Convention No. 108, Amending Protocol.